BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
13
16 I
1

M

DIONYSII PETAVII AVRELIANENSIS E SOCIETATE IESV,

DE ECCLESIASTICA HIERARCHIA LIBRI TRES.

In quibus potiſſimum de Epiſcopis, ac Preſbyteris, déque eorum differentia diſputatur.

LVTETIÆ PARISIORVM,
Sumptibus SEBASTIANI CRAMOISY, Architypographi Regij,
viâ Iacobæâ, ſub Ciconiis.

M. DC. XLIII.
CVM PRIVILEGIO REGIS.

Ex Bibl.
Ios. Ren. Card.
Imperialis.

SVMMA PRIVILEGII
Chriſtianiſſimi Regis.

CAVTVM eſt auctoritate Regis, ne quis in regno ſuo, aliiſve locis ſuæ ditioni ſubiectis intra decem annos proximos librum qui ſic inſcribitur : DIONYSII PETAVII *Aurelianenſis è Societat* IESV, *de Theologicis Dogmatibus Opus*, &c. abſque Sebaſtiani Cramoiſy Architypographi regij permiſſu, imprimat, aut diuendat à die publicationis horum exemplarium : qui ſecùs fecerit mulctā indicta, prout ampliùs in diplomate regio continetur, mulctabitur Datum Pariſiis die 21. Septembris 1643. Sic ſignatum, De mandatc Regis, CRAMOISY.

DIONYSII PETAVII AVRELIANENSIS

E SOCIETATE IESV,

DE ECCLESIASTICA HIERARCHIA LIBRI TRES.

In quibus potiſſimum de Epiſcopis, ac Preſbyteris, déque eorum differentia diſputatur.

PRÆFATIO.

Diſputationis cauſſæ, & inſtitutum. De Puritanæ ſectæ conatu, & ſtudio ad omnem ſacrum ac ciuilem principatum abolendum.

I. CÆLESTIS, quæ ex Angelis conſtat, Hierarchiæ quædam eſt in terris imago, imitatióque, Eccleſiaſticorum graduum, & Ordinum varietas. Quod inter ceteros vetuſtiſſimus auctor prodidit Clemens Alexandrinus [a] in VI Stromateon: nec non Dionyſius in primo capite libri de Cæleſti Hierarchia: & ad eum Maximus; [b] qui *ſacerdotalem myſtagogiam imitationem eſſe* ſcribit *Hierarchiæ cæleſtis.* Quare cùm de Angelorum ordinibus, & ſacrorum inter illos principatu, ac magiſterio diſputatum ſit à nobis in primo de Angelis libro: non alienum à propoſito noſtro fore duximus, ſi de humana Hierarchia, vel diuina potiùs, & è cælo ad homines euocata; hoc eſt de Eccleſiaſticis ordinibus deinceps ageremus. Non plenè id quidem, nec ex toto, & quantum argumenti ratio, & amplitudo poſtulat. Id enim alterius, ac propriæ tractationis eſſe debet: cùm de Sacramentis, & inter hæc de Ordinis Sacramento differendi tempus erit: quod propediem fore non diffidimus: ſed vt obiter, & quaſi in anteceſſum de eo perſtringamus aliquid. Quod vt hîc facere anteuerterem, Hæretici cuiuſdam procacis, ac temerarij improbitas coëgit. Qui ad-

[a] Pag. 481 edit. Hein.

[b] Maxim. pag. 4. σημειωτέον ὅτι ἡ καθ' ἡμᾶς τοῖς ἀνθρώποις τελουμένη ἱεραρχικὴ μυσταγωγία, μίμησίς ἐστι τῆς οὐρανίου ἱεραρχίας.

pite primo. quæ cùm inde repeti poſſint, hoc loco prætermittam, ne ſim longior.

Verùm ita rem omnem ibi compoſuimus, vt ambos illos ordines, & gradus ex ſeſe, ac natura ſua, & ex inſtitutione ac voluntate Chriſti diuerſos eſſe ſtatueremus: hoc eſt eiuſmodi, vt à ſe inuicem disiungi poſſent, ac ſeparatis ineſſe perſonis: quatenus vnus aliquis tantummodo Presbyter eſſet, adiunctis tamen inferioribus omnibus ordinibus, per quos gradatim ad presbyteratum aſcenditur: alius item, præter hunc, ac reliquos ei ſubiunctos, epiſcopatum inſuper acciperet. Quanquam primis Eccleſiæ temporibus ambo illi, ac diſtincti inuicem ordines & gradus in eandem perſonam collati ſunt: quod ſic vſus poſtulabat: vt eo loco pluribus expoſitum eſt.

II. Hanc noſtram de quæſtione illa, non coniecturam, ac diuinationem, ſed firmam eſſe certámque ſententiam, hæc imprimis ratio demonſtrat. Nam ſi vnus, idémque eſſet Ordo Epiſcopus, & Presbyter, & vna vtriuſque forma, & οὐσία, ex inſtitutione Chriſti; nefas eſſet aliter hæc vſurpare, atque ille conſtituiſſet. Non enim in poteſtate eſt hominum, immutare illa, quæ ab Chriſto ſemel ordinata ſunt: aut alio modo, quàm ex eius præſcripto, ac voluntate tractare. Quod ita Theologi paſſim exprimunt, vt dicant; Inſtitutorum eccleſiaſticorum quædam iuris eſſe diuini: alia *poſitiui*, & *humani*. Prioris generis illa ſunt, quæ, ſiue nominatim in Scripturis explicantur; ſiue ex maiorum traditione per Eccleſiam accepta ſunt, conſtat ita, vti ſeſe habent, ab ipſomet ordinata fuiſſe Chriſto Domino; nec hominum decreto, iudicióque permiſſa. Vt ſunt ea quæ ad fidem Chriſtianam, & Sacramentorum *ſubſtantiam*, vt ita loquar, ipſam pertinent. Poſterioris verò ſunt, quæ ad ritus ſpectant, quibus ſuperiora illa tractantur: aut quæ quoquo modo Chriſtianorum in conſuetudinem venerunt.

Ad vtrumuis duûm illorum generum pertinent ea, quæ ſine ſcripto ad auctores Apoſtolos ſola traditione referuntur. Nam & iſta partim diuino iure, & immutabili; partim humano, id eſt *poſitiuo*, & mutabili cenſentur.

De vtroque genere Apoſtolicarum traditionum, luculentum eſt, ideóque Theologorum vſu detritum Baſilij teſtimonium in libro de Spiritu ſancto; quod accuratè hîc à nobis expendendum eſt. Nam in eo quæſtionis noſtræ, controuerſiæque ſumma vertitur.

III. Cvm in ſollemnium precationum clauſula, quæ trium perſonarum appellatione conſtabat, Baſilius non ἐν πνεύματι, id eſt *in Spiritu*, tantùm vſurparet, vt mos erat: ſed etiam σὺν τῷ πνεύματι, hoc eſt *cum Spiritu*: in quorumdam reprehenſionem incurrit; non hæreticorum modò, qui cum Patre, vel etiam & Filio, coæquari Spiritum ſanctum iniquo animo ferebant: ſed Catholicorum inſuper: quos alioqui rectè de Spiritus ſancti diuinitate ſentientes illa nouitas offendebat. Hac de cauſſa librum de Spiritu ſancto ſcripſit ad Amphilochium. In quo cùm variis argumentis, & auctoritatibus fidem ſuam, eiúſque teſtem formulam ac profeſſionem illam approbat: tùm quod ad præſens negotium attinet, ex antiqua & Apoſtolica traditione vim ei ac pondus aſciſcit in viceſimo-ſeptimo capite. Ac de Traditionibus Apoſtolicis vniuersè primùm ita loquitur. [a] *Eorum dogmatum, prædicationúmque, quæ in Eccleſia ſeruantur, quædam habemus ex doctrina ſcripto tradita: quædam rurſus ex Apoſtolorum traditione communicata nobis, in myſterio, hoc eſt tanquam arcana recepimus. quæ ambo vim eandem habent ad pietatem.* Mox dogmatum illorum, ac rituum varia exempla commemorat: quæ partim conſuetudines, partim Chriſtianæ fidei decreta continent. Conſuetudines ſunt, Crucis ſigno ſeipſum velut obſignare: ad orientem ſe in oratione conuertere: aquam ad baptizandum benedictione conſecrare: ter in aquam eos qui baptizantur immergere: Dominico die, ac per quinquaginta poſt Paſcha dies genua non flectere, & id genus complura. Quæ propterea fidelibus ſine ſcripto tradita eſſe dicit; ne ad profanos, & nondum initiatos homines vulgata peruenirent. [b] Ad fidem autem ex eâdem traditione ſpectat *profeſſio ipſa fidei, qua credimus in Pa-*

[a] Baſil. pag. 210. τῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ πεφυλαγμένων δογμάτων, καὶ κηρυγμάτων, τὰ μὲν ἐκ τῆς ἐγγράφου διδασκαλίας ἔχομεν· τὰ δὲ ἐκ τῆς τῶν Ἀποστόλων παραδόσεως διαδοθέντα ἡμῖν ἐν μυστηρίῳ παρεδεξάμεθα· ἅπερ ἀμφότερα τὴν αὐτὴν ἰσχὺν ἔχει πρὸς εὐσέβειαν.

[b] Baſil. pag. 213. αὐτὴν δὲ τὴν ὁμολογίαν τῆς πίστεως, πιστεύειν εἰς πα-

CAPVT I. *trem, & Filium, & Spiritum ſanctum. quæ quidem nullis eſt litteris commiſſa.* ac demum formula iſta, qua Spiritus ſancti æqualitatem, coniunctionémque cum aliis duabus perſonis exprimimus, vt ita dicamus: Gloria Patri & Filio cum Spiritu ſancto.

πατέρα, καὶ υἱὸν, καὶ ἅγιον πνεῦμα, ἐκ ποίων γραμμάτων ἔχομεν.

IV. Ex hac Baſilij diſputatione conſtat id, quod paullo antè diximus, Apoſtolicas traditiones ſcripto non commiſſas, tam illa comprehendere, quæ ad Chriſtianam fidem, quàm quæ ad ritus & conſuetudines pertinent. Inter quæ diſcrimen illud eſt, quòd priora iuris diuini ſunt, eáque Chriſti ex ore, vel reuelatione ſancti Spiritus excepta Apoſtoli Eccleſiæ tradiderunt, ea lege ac cautione, vt immutare, aut funditus abrogare illa nefas eſſet. Poſteriora verò neque ſemper, nec vbique ſeruata omnia ſunt, & contrariis interdum ſubrepentibus moribus obliterata fuerunt. Profeſſio ecce illa fidei, qua credere nos dicimus in Patrem, & Filium, & Spiritum ſanctum, quam ex nullis nos Scripturis habere Baſilius affirmat, Apoſtolica traditio eſt: quam nulli ſollicitare vel inuertere impunè licet. Sic illa, quæ ad Sacramentorum *ſubſtantiam*, vt vocant, attinent, aliter ordinare, quàm vt Apoſtoli ex Chriſti magiſterio tradiderunt, ne vniuerſæ quidem Eccleſiæ, nedum priuato vlli capiti conceditur. Cuiuſmodi eſſet; baptiſmum in alia re, quàm in aqua conferre. Hanc enim ſola ex Apoſtolica traditione ſibi defendant oportet Caluinianæ, vel ſectæ alterius hæretici; qui illa Chriſti Domini verba, [a] *Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu ſancto, non poteſt introire in regnum Dei:* negant ad Sacramentum pertinere Baptiſmi: ſed tropicè *aquam* illîc vſurpari ſentiunt. Aquam igitur, quam ex Apoſtolica traditione materiam Sacramenti illius eſſe didicerunt, nemo Chriſtianus abiudicare audet à Baptiſmo. At verò trinam in aquam demerſionem, cuius ex eadem Apoſtolica traditione originem Baſilius arceſſit, paullatim Eccleſiæ conſuetudo mutauit, & ad ſimplicem adſperſionem redegit. Vt de minoris momenti ritibus ſileam, qui nec recepti ſunt ab omnibus; & ibi, vbi aliquamdiu retenti ſunt, in vſu poſteà eſſe deſierunt. Quæ res argumentum eius habet, quod ſuprà docui; Apoſtolicarum traditionum alias immutabiles eſſe, ac diuino iure cenſeri; alias humani, ac *poſitiui* eſſe iuris; quæ Eccleſiæ, vel Pontificia auctoritate, aut contrario more abrogari poſſunt.

[a] Ioan. 3. 5.

V. ADDAM prioris illius generis, quod diuina & æterna inſtitutione conſtat, exemplum aliud ex eodem Baſilio, cumprimis obſeruandum, de vnctione illa, quæ ſub baptiſmum fieri conſueuerat. Hanc enim potiſſimùm intelligit, quæ Sacramenti Confirmationis propria eſt, & ſubinde poſt Baptiſmum tribuebatur: vt Laodicena Synodus teſtatur, canone XLVIII ita decernens: [b] *Quòd oporteat eos, qui baptizantur, poſt lauacrum chriſma cæleſte percipere, & regni Chriſti participes inueniri.* Huius itaque Sacramenti, quod Pacianus in Sermone de Baptiſmo, & Auguſtinus [c] *Sacramentum chriſmatis* vocat, párque baptiſmo facit, quod ad *genus* attinet *viſibilium ſignorum;* negat Baſilius extare mentionem expreſſam in ſacris litteris: quatenus ſcilicet chriſmate, & vnctione conſtat; quæ propria illius eſt Sacramenti materia. Nam ſola [d] ibi commemoratur impoſitio manuum, per quam datus eſt Spiritus ſanctus. Atqui non ſola impoſitione manus, ſed vnctione quoque, vel chriſmatione tum datum eſſe Spiritum ſanctum, tùm Confirmationis Sacramentum velut parte ſui neceſſaria, & οὐσιωδῶς conſtitiſſe, antiquiſſimi Patres, &, quod maius eſt, generales Synodi nos docent: vt alio in loco demonſtrabimus. Græci quidem, (quod inter omnes conuenit) nihil vnquam præter oleum vſurparunt in illo Sacramento; & hodiéque in eo ritu perſeuerant, ſine vlla impoſitione manuum. Quamuis autem nuſquam apertè, ac nominatim vnctionis in illo Sacramento Confirmationis adhibendæ Scriptura meminerit: nihilominus ita ex Apoſtolica traditione manaſſe illam Veteres arbitrati ſunt; vt non arbitrarij, & humani iuris eſſet, ſed ſuperioris cuiuſdam, & diuina auctoritate ſanciti. Non minus diuinæ traditiónis habitum eſt, vt in *Sacrificio* nouæ legis, *& in calice Dominico ſanctificando, & plebi miniſtrando,* vt loquitur Cyprianus in epiſtola LXIII, *calix*

[b] Laodic. can. 48. ὅτι δεῖ τοὺς φωτιζομένους μετὰ τὸ βάπτισμα χρίεσθαι χρίσματι ἐπουρανίῳ, καὶ μετόχους εἶναι τῆς βασιλείας τοῦ Χριστοῦ.

[c] Lib. 2 con. Petil. c. 104.

[d] Act. 8, 17.

iſte *qui in commemorationem eius offertur, mixtus vino offeratur.* Hanc enim *Dominicam traditionem*: tum *Euangelicam, & Apoſtolicam diſciplinam*, planè ſine ſcripto editam ab Apoſtolis, Cyprianus appellat; & innouari prohibet: ac qui mutare auſi fuerant, inter hæreticos Eccleſia damnauit. *Neque enim hominis conſuetudinem ſequi oportet: ſed Dei veritatem*, vt idem ſcribit. CAPVT I.

VI. SIC de baptizandis paruulis *auctoritatem vniuerſa Eccleſia proculdubio per Dominum, & Apoſtolos traditam* eſſe [a] Auguſtinus affirmat. Et [b] de alia conſuetudine loquens aduerſus Donatiſtas, de non baptizandis iterum hæreticis, contrà quàm Cypriano viſum erat. *Hanc ipſam conſuetudinem credo*, inquit, *ex Apoſtolica traditione venientem, ſicut multa non inueniuntur in litteris eorum, neque in conciliis poſterorum: & tamen quia cuſtodiuntur per vniuerſam Eccleſiam, nonniſi ab ipſis tradita, & commendata creduntur.* Et [c] alio in loco: *Apoſtoli autem nihil quidem exinde præceperunt; ſed conſuetudo illa, quæ opponebatur Cypriano, ab eorum traditione exordium ſumpſiſſe credenda eſt. Sicut ſunt multa, quæ vniuerſa tenet Eccleſia: & ob hoc ab Apoſtolis præcepta benè creduntur: quanquam ſcripta non reperiantur.* Ac paſſim Auguſtinus tam iſtam, quàm ſuperiorem de baptizandis paruulis traditionem ab Apoſtolis manaſſe profitetur. Quinetiam Stephanus Papa cùm aduerſus Africanos Epiſcopos de non iterando baptiſmo hæreticorum contenderet; nihil aliud quàm traditionem opponebat, ita ſcribens [d], vt teſtis eſt Vincentius Lirinenſis: *Nihil nouandum, niſi quod traditum eſt.*

Hanc verò traditionem, non Eccleſiaſtica tantùm, hoc eſt humana, & quantumuis ſacroſancta, mutabili tamen auctoritate: ſed diuina prorſus, ſempiternáque conſtitiſſe; ſatis ex eo notum eſt; quòd magno pro ea ſtudio, acerrimáque contentione *Stephanus Papa Apoſtolicæ ſedis antiſtes cum ceteris collegis ſuis* Cypriano, ac reliquis Africanis reſtitit, cùm quidem intelligeret, vt ibidem ait Vincentius, *nihil aliud rationem pietatis admittere, niſi vt omnia, quæ fide à patribus ſuſcepta forent, eâdem fide filiis conſignarentur: nóſque religionem non quà vellemus, ducere: ſed potiùs quà illa duceret, ſequi oportere.* Quæ verba traditionem illam ἄγραφον indicant diuini planè eſſe iuris, & ad fidem pertinere, religionémque Chriſtianam. Nam ſi voluntati hominum, & Eccleſiaſticæ poteſtati permiſſa foret, neque Stephanus tam vehementem pro ea dimicationem ſuſciperet, vt ab communione ſua ſe niſi deſiſterent, præciſurum illos minaretur: & vel eo permittente, aut conniuente: vel contraria conſuetudine paullatim aboleri illa potuiſſet.

VII. DE iis ipſis traditionibus, ſed vt ad ritus vſúmque pertinent, fusè Tertullianus agit in libro de Corona militis, capite tertio, ac pleraſque recenſet, quæ ſine ſcripto, ſola conſuetudine auctoritatem acceperunt. *Conſuetudo autem* (ait capite ſequenti) *etiam in ciuilibus rebus pro lege ſuſcipitur, cùm deficit lex.* De iiſdem præterea tritum illud eſt [e] Auguſtini, nec tamen ideò prætermittendum. *Illa*, inquit, *quæ non ſcripta, ſed tradita cuſtodimus, quæ quidem toto terrarum orbe obſeruantur, dantur intelligi vel ab ipſis Apoſtolis vel plenariis conciliis, quorum eſt in Eccleſia ſaluberrima auctoritas, commendata, atque ſtatuta retineri.* Quatenus autem ad fidei normam ac regulam traditiones adhibentur, luculentus eſt eiuſdem [f] Auguſtini locus, in quo ad Cypriani ſententiam adiungit auctoritatem ſuam, itáque ſcribit: *Quòd autem nos admonet, vt ad fontem recurramus, id eſt ad Apoſtolicam traditionem, & inde canalem in noſtra tempora dirigamus; optimum eſt, & ſine dubitatione faciendum.*

Et in eodem opere, libro quarto, capite XXIII, traditionis Apoſtolicæ diſcernendæ notam hanc, ac velut κριτήριον oſtendit: *Quod vniuerſa tenet Eccleſia, nec conciliis inſtitutum, ſed ſemper retentum eſt, non niſi auctoritate Apoſtolica traditum rectiſſimè creditur.* Quæ Auguſtini ſententia longè præſtantiſſima eſt, & imprimis animaduertenda. Nam ad generis vtriuſque traditiones agnoſcendas, & ad originem ſuam referendas magnoperè ſpectat.

VIII. ETENIM, vt de dogmatibus, fideique decretis primo loco diſputem; idipſum affirmatur ex illa regula, quod Baſilium paullo antè pronunciantem audiuimus, complura ſine ſcripto, ſola traditione, eáque Apoſtolica, Chriſtianæ fidei eſſe propoſita. Cuiuſmodi eſſe nemo, quantum-

 uis peruicax, inficiari audeat, quæ à primis Eccleſiæ temporibus in ea tradita, ad communem peruaſere fidelium ſenſum; vel ſaltem eorum, qui interioribus litteris eruditi erant, ac ceteris ſcientia prælucebant. Certè cùm aduerſus hæreticos de Chriſtianæ fidei capitibus antiqui Patres contendunt, eo in argumenti genere plurimùm verſantur: & aduerſarios ad Apoſtolicas Eccleſias, id eſt ab ipſis fundatas Apoſtolis, eorúmque traditionem identidem prouocant. Quod inſigniter facit Irenæus: [a] qui primùm traditionem *quæ eſt ab Apoſtolis*, hoc modo circumſcribit: *quæ per ſucceſsiones*, inquit, *presbyterorum in Eccleſiis cuſtoditur.* Deinde capite ſequenti, Traditionem eandem Apoſtolicam per eos, qui ab Apoſtolis inſtituti ſunt, epiſcopos, eorúmque ſucceſſores propagatam eſſe dicit, ab iiſque repetendam, præſertim ab Romana ſede. De quo Irenæi loco iterum agemus poſteà. a Lib. 3. cap. 2.

Tertullianus quoque in libro de Præſcriptionibus, capite XXVI, ad Apoſtolicas Eccleſias, hoc eſt ab Apoſtolis fundatas, hæreticos reuocat, & indidem ab auctoribus ſuis acceptas traditiones explorare iubet. Idem & Auguſtinus contra Donatiſtas, & Pelagianos maximè defendit: cùm & aduerſus illos non iterandum eſſe baptiſmum: & aduerſus iſtos, neceſſarium eſſe paruulis, ex veteri, & Apoſtolica traditione demonſtrat.

IX. Eadem ratio, argumentandíque vis ad alterum genus traditionum ab illis accommodatur, quod ritu, & conſuetudine definitur, hoc eſt agendi modo atque præſcripto. Id autem duplex eſſe cognoſcitur. Nam ſunt aliæ traditiones eius inſtituti, quod eſt πρακτικὸν, id eſt *in agendo poſitum*; quæ vniuſmodi eſſe debent, nec mutari ſine periculo poſſunt: vt etſi nullo adhuc Eccleſiæ decreto inter fidei dogmata cenſerentur; nefas tamen haberetur, ſecus agere, quàm vetus, & à maioribus accepta, potioríque parti Eccleſiæ probata Traditio continet. Exempli cauſſa, Baptiſmi formam hanc eſſe neceſſariam, quæ perſonarum trium appellationes expreſſas continet, certa eſt, & Apoſtolica traditio; de qua hodie Chriſtianus nemo dubitat. Sed vtrum ſtatim ab exortu Chriſtiani nominis, ita, vt eſt modò, neceſſaria ſit habita, vt qui in ſolo Chriſti nomine baptizatus eſſet, nullum omninò Sacramentum perciperet, in controuerſia poſitum eſt, eáque perantiqua. Ambroſius quidem in libro de Spiritu ſancto, capite tertio, putat baptiſmum in ſolo Ieſu nomine adminiſtratum fuiſſe. & ita [b] reginæ Candacis eunuchum à Philippo baptizatum: nec non Actorum XIX quoſdam, qui ſolo baptiſmo Ioannis initiati fuerant. Quinetiam *ſi vnum in ſermone comprehendas, aut Patrem, aut Filium, aut Spiritum ſanctum, fide autem nec Patrem, nec Filium, nec Spiritum abneges, plenum eſt*, inquit, *fidei Sacramentum*, tanquam etiam hodiéque nominatâ vnâ perſonâ, baptiſmus ſit ratus. Cui Baſilius aſſentitur [c] in libro V contra Eunomium. Sed alij plerique diſſentiunt: vt Cyrillus Alexandrinus [d] Dialogo VII de Trinitate. Et Baſilius ipſe diſertè in libro de Spiritu ſancto, capite XII. Didymus item ſub initium libri ſecundi de Spiritu ſancto: & Facundus Hermianenſis libro primo, capite tertio. b Act. 8. c Cap. 3 p. 113. d Pag. 633.

X. Quocirca etſi ambiguum ſit, vtrum Apoſtoli in ſolo Chriſti nomine aliquando baptizauerint: quod Scholaſtici quidam aſſerunt: nemo tamen fas id eſſe hoc tempore; vel eſſe verum ſub hac formula baptiſmum exiſtimet: aut non Apoſtolicam eſſe traditionem hanc agnoſcat, vt tres in illo perſonæ nuncupentur. Eſt itaque fixa, & immobilis iſta traditio, quam labefactare, vel immutare nulli penitus licet. Quoniam etſi aliter ab Apoſtolis factum eſſe conſtaret: non dubitaremus id illos extraordinario iure quodam, & ad tempus conceſſa ſibi facultate feciſſe. Vt duplex quodammodò traditio penes illos extiterit: altera, vti perbreui tempore, ad commendandam nominis illius auctoritatem, in Chriſto baptizare fas eſſet. altera, vti deinceps nulla in Eccleſia baptizandi eſſet alia formula, quàm quæ tria diſertè nomina conciperet. Ex quo ſequitur, nullum traditioni cuiquam, quo minus Apoſtolica cenſeatur, præiudicium facere, quod ſub exordium Chriſtiani nominis, atque ab ipſis etiam Apoſtolis, diuerſum aliquid ab illa nonnumquam adhibitum, vſurpatúmque fuerit.

Etenim

Etenim cui dubium eſt, quin Apoſtolica traditio fuerit, eáque auctore inſtituta Christo, vt Iudaici ritus, ac cæremoniæ apud Chriſtianos antiquarentur? Et tamen interdum ab Apoſtolis ipſis obſeruatas illas eſſe conſtat. Et Iuſtinus martyr [a] in Dialogo cum Tryphone tanto pòſt tempore credidit, cum, qui Iudæus eſſet, & cum Chriſtana lege Iudaica ſacra miſceret, ſalutem poſſe conſequi: ac fortaſſis etiam ſi iam Chriſtianus Iudaicos poſtea ritus coniungeret. Tametſi fatetur alios contrariam opinionem habere: qui cum Iudaicum cultum retinentibus neque tecto, neque conuictu ſociari velint. CAPVT I.

a P.106 edit. Com.

XI. Ac poſteriores quidem iſtos meliùs vtique prioribus, ac Iuſtino etiam ipſo, qui vnus horum fuit, ſenſiſſe, nemo hodie non iudicet. Iam enim tempus illud præterierat, intra quod inutiles quidem, ſed nondum pernicioſæ erant Iudaicæ cæremoniæ: ac iampridem mortiferæ Chriſtianis eſſe cœperant: vt ex Auguſtini epiſtola XIX ad Hieronymum conſtat.

Quod ſi vel Iuſtini, vel alterius pari auctoritate præditi exemplum aliquod extaret, quo antiquæ legis obſeruationes cum Chriſtiana religione miſcuiſſet: nihilominus in eo perſeueraremus, vt contrariam traditionem de abiudicandis ab vſu Chriſtianorum Iudaicis cultibus, tum Apoſtolicam, tum diuino iure ſancitam eſſe fateremur. Non enim vel raris, vel paucorum exemplis, & teſtimoniis præponderari oportet commune, & ex antiquo receptum dogma, & inſtitutum Eccleſiæ. Neque tamen culpandi erunt ſummi viri, & vel Apoſtolorum proximi, vel ipſi etiam Apoſtoli, Chriſtique Diſcipuli, quòd aduerſus certam, confeſſámque traditionem aliquid vſurpauerint. Siquidem cogitandum nobis illud eſt, quod contra illam venerint, hoc eos vel priuato quodam iure, & Spiritus ſancti inſtinctu feciſſe: vel id eos intellexiſſe, nondum præciſam, & abſolutam eſſe decreti illius obligationem, quæ pòſt eſſet ſuo tempore futura.

XII. Atqve hoc ſanè conſtantiores in Apoſtolica tuenda traditione, & auctoribus ſuis Apoſtolis; immo vnico conditori ſuo Chriſto defendenda nos eſſe conuenit, quò maioris eſt quæque momenti, & ſine graui ſalutis periculo prætermitti, mutarique non poteſt: vt paullo antè diximus. Huiuſmodi eſt paruulorum baptiſmus: necnon trium in huius formula perſonarum appellatio: & ſi quæ ſunt huius generis aliæ traditiones. Nam quæ periculi nihil habent ad æternam ſalutem: in iis æquiores erimus aduerſus pertinaces diſputatores, qui ſic Apoſtolicas eſſe concedent, vt diuino iure conſtitutas negent. Exemplo ſit præter illa, quæ de Iudaicis cæremoniis primo quoque tempore ſummouendis dicta ſunt, Paſchatis Chriſtiani celebratio: de qua tam ardens, & acris inter Catholicos fuit contentio primis tribus ſeculis, ac poſt illa deinceps in quibuſdam eccleſiis: cùm Aſiatici præſertim Iudaico more fungentes, Apoſtolicam traditionem ab Ioanne Apoſtolo, & Euangeliſta mandatam prouinciis ſuis præ ſe ferrent: ceteri Romanis Pontificibus præeuntibus, non minus Apoſtolicam auctoritatem ritui ſuo prætenderent: quem à Petro & Paulo Eccleſiæ ſuæ fundatoribus acceperant. Atque horum quidem cauſſa ſuperior fuit; paullatímque Iudæorum more reſtincto, Romanus apud omnes vſus obtinuit. Verumtamen quod Polycarpus, Polycrates, Irenæus, aliique confirmant, non eſt dubium, quin vt Romani traditionem pro ſe Apoſtolicam, veriſſimè prædicabant à Petro Paulóque deriuatam; ſic Aſiani perinde Apoſtolicam ab Ioanne propagatam conſuetudinem haud falsò protulerint. Nec enim tantos viros, tantáque ſanctitate præditos fas eſt tali in re mentitos putare. Et videndus omninò Euſebius libro v, capite XXIII, & XXVI Eccleſiaſticæ hiſtoriæ: tum quæ nos [b] in ſecundo libro de Doctrina temporum de eodem argumento ſcripſimus. Igitur ambæ illæ Paſchatis celebrandi conſuetudines, quamuis contrariæ, ex Apoſtolica tamen traditione fluxerunt. Etenim Apoſtoli in pleriſque, pro eo ac res ferebat, & adminiſtrandi Euangelij ratio poſcebat, ne Iudæorum à ſe alienarent animos, ex iis, quibus innutriti erant, cæremoniis aliquid admiſcebant Chriſtianorum ritibus: donec corroborata, & gentilium numero auctior in dies Eccleſia Iudaiſmum penitus dediſceret.

b Cap. 57, & in Annot. Epiph. ad Hær. 51.

CAPVT I.

XIII. Ad idem genus traditionum Apoſtolicarum pertinet illa, quam Cyprianus epiſtola LXVIII refert de Epiſcoporum electione: *Propter quod, inquit, diligenter de traditione diuina, & Apoſtolica obſeruatione obſeruandum eſt, & tenendum, quod apud nos quoque, & ferè per prouincias vniuerſas tenetur, vt ad ordinationes ritè celebrandas, ad eam plebem, cui præpoſitus ordinatur, Epiſcopi eiuſdem prouinciæ proximi quique conueniant, & Epiſcopus deligatur plebe præſente; quæ ſingulorum vitam pleniſſimè nouit, & vniuſcuiuſque actum de eius conuerſatione perſpexit.* Quo in loco notandum illud eſt, *diuinam* hanc appellari *traditionem*, quam Apoſtoli à Deo & Spiritu ſancto perdocti, afflatique ſanxerunt. Non enim de iis ſolùm mandatum acceperunt, quæ perpetua, & immutabili lege fixa eſſe deberent: vt ſunt Sacramenta, & quæ ad horum *ſubſtantiam*, vt vocant, attinent: ſed etiam illa didicerunt, quorum aliquanti temporis obſeruatio penes Eccleſiam foret. Nam alia, auctoribus etiam Apoſtolis, atque ipſo quoque Domino, conſtituta ſunt ad tempus: quæ contrariis poſtea inſtitutis abrogata ſunt. Cuiuſmodi videlicet neque Chriſtus ipſe, nec Apoſtoli, vſum eſſe ſempiternum voluerunt: ſed certi, ac definiti temporis. Quippe præſente plebe Epiſcopos eligi nec vbique receptum eſt, nec ibi, vbi ſeruatum fuit, perpetuò manſit.

Ad extremum de traditionibus iſtis eximium locum Epiphanij nolim prætcrire ex Hæreſi LXI, qui ſic habet. [a] *Sed & traditione eſt vtendum. Non enim omnia è Scripturis peti poſſunt. Iccirco alia ſcriptis; alia traditione ſancti Apoſtoli reliquerunt. Quemadmodum ait ſanctus* [b] *Apoſtolus. Sicut tradidi vobis: Et* [c] *alibi: Sic doceo. & ita tradidi in Eccleſiis.* Inter quas traditiones illam numerat: Illicitas eſſe nuptias poſt caſtitatem voti ſponſione obligatam Deo. Sed de his alio loco agetur.

[a] Epiph. Hær. 61, N. 6. δεῖ δὲ καὶ παραδόσει κεχρῆσθαι· οὐ γὰρ πάντα ἀπὸ τῆς θείας γραφῆς δύναται λαμβάνεσθαι. διὸ τὰ μὲν ἐν γραφαῖς, τὰ δὲ ἐν παραδόσει παρέδωκαν οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι· ὥς φησιν ὁ ἅγιος Ἀπόστολος· ὡς παρέδωκα ὑμῖν. καὶ ἄλλοτε, οὕτως διδάσκω, καὶ οὕτω παρέδωκα ἐν ταῖς ἐκκλησίαις.

Presbyteri vocabulum explicatur, quod modò dignitatis eſt nomen, modò ordinis. Aliud eſſe, Epiſcopatum & presbyteratum in vnam conuenire perſonam: aliud vnicum eſſe ordinem. Oſtenditur vtroque modo ex Apoſtolica traditione diſcerni. Epiſcoporum ſingularium ſucceſſiones Romæ, & in aliis vrbibus ex veteribus adſtruuntur. Irenæi locus inſignis. Illuſtratur Apocalypſis locus, vbi Angelorum nomine ſingulares vrbium Epiſcopi ſignificantur.

CAPVT II.

I. His de Apoſtolica traditione, eiúſque diſcrimine paullulum explicatis; nunc ad illud venio, cui declarando, & enucleando tota iſta ſuperioris capitis oratione viam muniuimus. Nobis id propoſitum fuit oſtendere, duos illos ordines, de quibus præcipua controuerſia eſt, Epiſcopatum, & Presbyteratum, tradito ab Apoſtolis more & inſtituto eſſe, ac perpetuò fuiſſe diſtinctos. certè non vnum & eundem per ſeſe ordinem eſſe, ex Apoſtolorum vſu atque decreto: vt Meſſaliano Salmaſio viſum eſt. Tum verò diuino iure ambos eſſe diſtinctos: ídque verè Tridentinæ auctoritate Synodi eſſe ſancitum canone ſexto Seſſionis XXIII: *Si quis dixerit, in Eccleſia Catholica non eſſe hierarchiam diuina ordinatione inſtitutam, quæ conſtat ex Epiſcopis, Presbyteris, & miniſtris; anathema ſit.*

Verùm vt omnis ab hac diſputatione noſtra ex ambiguitate nominis auferatur error; illud ante omnia ſciri neceſſe eſt: vocabulum Presbyteri, τοῦ πρεσβυτέρου, apud Græcos nonnunquam appellatiuè ſumi; aliàs propriè. Priori modo ætatis vox eſt, & ex ætate, propagatâ deinceps vſurpatione, dignitatis. Vt enim nomina iſta *flauus, purpureus* ex prima impoſitione, certa colorum genera ſignificant: inde verò per metalepſin vniuersè pro eo omni, quod pulchrum eſt, accipi ſolent. Ideo [d] ξανθὸν *flauum, & pulchrum, & affabrè*

[d] Heſych. ξανθὸν πυῤῥὸν καλὸν, εὖ εἰργασμένον.

factum exponit Heſychius: & *purpureos olores* Horatius dixit: *Amorem purpureum* Ouidius: quod idem eſſe volunt, ac *formoſum*. Sic in πρεσβυτέρου voce accidit: vt ab ætatis anteceſſione, ad honoris prærogatiuam tranſlata ſit. Itaque οἱ πρεσβύτεροι apud antiquos non rarò illi vocantur, non ſolùm qui ætate, ſed etiam qui honore, dignitate, auctoritate, vel honorifica curatione, & præfectura ceteris antecellunt. CAPVT II.

II. COMMODVM ad id, quod dicimus, & ſingulare habes exemplum apud Clementem Alexandrinum, initio libri ſeptimi Stromateon: [a] *Pretio dignum* (inquit de Gnoſtico, id eſt perfecto Chriſtiano loquens) *quidquid excellit iudicat pro merito ſuo, & honorandum: in ſenſibilibus quidem, principes, & parentes, omnémque ſeniorem: in iis autem, quæ diſciplina conſtant, antiquiſſimam philoſophiam, & longæuitate præſtantem prophetiam. In intelligibilibus porro id quod ortu antecedit, nempe temporis & initij expers principium, ac primitiæ eorum, quæ ſunt, filium.* At ſubinde ad Eccleſiaſticos ordines, & gradus id referens; [b] *Sic etiam*, ait, *in Eccleſia, virtutis illius, & efficientiæ, quæ meliores facit, imaginem obtinent presbyteri; adminiſtræ verò, Diaconi.* Πρεσβύτερον hoc in loco Clemens partim pro ætatis anteceſſione; partim pro dignitatis excellentia; partim denique pro gradu, & ordine Eccleſiaſtico ſumpſit. Quo in gradu Epiſcopos cum ſimplicibus ſacerdotibus, vel presbyteris miſcuit. Nam alioqui diſtinctos in Eccleſia ordines tres ſuperiore Stromateo poſuerat. [c] *Quandoquidem*, ait, *& hic Eccleſiaſtici gradus, Epiſcoporum, Presbyterorum, Diaconorum, imitationes quædam ſunt, opinor, Angelicæ gloriæ, & illius adminiſtrationis.* Totidem ecce gradus, ordinéſque percenſet in Eccleſia, quot Tridentinus Canon enumerauit. Nam τῶν διακόνων, id eſt *miniſtrorum* vocabulo reliqui inferiores continentur. Aliàs verò Presbyter certum in Eccleſia ordinem ſignificat, qui ſecundus eſt, & ab Epiſcopo proximus: quem *ſimplicem Sacerdotem* dicimus. Etſi Sacerdotis ac Sacerdotij nomen, cùm in vſu eſſe cœpit, plerumque primo ordini, id eſt Epiſcopatui eſt attributum: presbyteri verò, ſecundo: quod in antiquis canonibus obſeruauimus.

Eodem modo λειτουργὸς & διάκονος, interdum appellatiua nomina ſunt, quibus etiam Epiſcopi cenſentur, vt cùm ſe συλλειτουργοὺς vocant, & συνδιακόνους. Aliàs propria; vt cùm miniſtrorum ac Diaconorum ordinem indicant. Quæ differentia ex adiunctis notanda, diſcernendáque eſt; vt ſcias quando propriè, quando appellatiuè, ac generatim vocabula iſta ſumantur.

III. IAM cùm de Presbytero hîc agimus, eúmque cum Epiſcopo componimus, perſpicuum eſt, non priori ac laxa ſignificatione; ſed poſteriore, vſurpari à nobis, ac propria. Hoc enim demonſtrandum ſuſcipimus, duos in Eccleſia ordines iſtos fuiſſe re, & ſpecie, atque officio diſtinctos: non vt Meſſalianus Salmaſius cornicatur, vnum prorſus eumdémque ordinem ex Chriſti, & Apoſtolorum inſtituto, ac traditione fuiſſe. In quo cauendum illud eſt, quod cùm diſcernere mediocris prudentiæ ſit, ab iſto tamen litteratore minimè eſt animaduerſum: ex quo miſerandum in modum tota in diſputatione ſua perturbauit, ac permiſcuit omnia: neque quid diceret, aut quid ſibi vellet intellexit. Hoc igitur minimè eſt ignorandum: aliud eſſe, ordines aliquos dicere re & officio, ac natura ſua eſſe diuerſos: aliud in plures perſonas eſſe partitos. Poteſt enim vnus, idémque diuerſos habere ordines: nec ideo vnus ex ambobus fit ordo. Quemadmodum etſi [d] *Melchiſedech rex* idem erat, & *ſacerdos Altiſſimi*, non propterea regia dignitas, & ſacerdotium vnus idémque gradus aut abſolutè dici debet; aut etiam in illo ipſo, qui vtrumque habuit. Alioqui non duas habere diceretur functiones, & officia, vel dignitates duas: ſed vnam tantummodo: ſi vti τοῦ ὑποκειμένου, id eſt *ſubiecti*, nulla differentia eſt, ita graduum eſſet, dignitatúmque nulla. Sed hæc poſtea pluribus, cùm Salmaſij gerras excutiemus.

Epiſcopus nemo eſt, quin ſit Presbyter. At multi Presbyteri ſunt non

[a] Clem. Alex. 7. Strom. τίμιον μὲν οὖν ἅπαν τὸ ὑπερέχον ἡγεῖται κατὰ τὴν ἀξίαν, καὶ τιμητέον, ἐν μὲν τοῖς αἰσθητοῖς, τοὺς ἄρχοντας, καὶ τοὺς γονεῖς, καὶ πάντα τὸν πρεσβύτερον· ἐν δὲ τοῖς διδακτοῖς, τὴν ἀρχαιοτάτην φιλοσοφίαν, καὶ τὴν πρεσβίστην προφητείαν· ἐν δὲ τοῖς νοητοῖς, τὸ πρεσβύτερον ἐν γενέσει τὴν ἄχρονον, ἄναρχον, ἀρχήν τε, καὶ ἀπαρχὴν τῶν ὄντων τὸν υἱόν.

[b] Ibid. ὁμοίως δὲ καὶ κατὰ τὴν ἐκκλησίαν, τὴν μὲν βελτιωτικὴν οἱ πρεσβύτεροι σώζουσιν εἰκόνα· τὴν ὑπηρετικὴν δὲ οἱ διάκονοι.

[c] Clement. Alex. Strom. 6 p. 283 edit. Comel. Ἐπεὶ καὶ αἱ ἐνταῦθα κατὰ τὴν ἐκκλησίαν προκοπαὶ ἐπισκόπων, πρεσβυτέρων, διακόνων, μιμήματα, οἶμαι, ἀγγελικῆς δόξης, κἀκείνης τῆς οἰκονομίας τυγχάνουσιν.

[d] Gen. 14, 18.

Capvt II. Epiſcopi. Itaque diſtinguuntur ordines illi duo: quia vnus ſine altero conſiſtit; tametſi hic ſine illo non poſſit eſſe. Sic enim in quinque animalium ſenſibus, viſus, & auditus tactum neceſſariò requirunt. at ſine ambobus illis tactus eſſe poteſt. Quare diſcrepant inuicem: etſi ſubiectum idem ſit omnium.

IV. Hinc quis ſit quæſtionis, ac controuerſiæ ſtatus apparet. Id enim inquiritur, non vtrum Epiſcopatus & Preſbyteratus in vnum conueniant; adeo vt τῷ ὑποκειμένῳ, id eſt *ſubiecto*, nihil diſtent: an verò ſimul eſſe nequeāt. De hoc enim ineptus ſit qui quæſtionem aliquam moueat. Itaque non ſolùm in Epiſcopo quouis hodiéque coëunt ambo illi ordines: ſed etiam ſub exordium Chriſtianæ religionis, & Eccleſiæ, aliquanto tempore, & certis in vrbibus preſbyteri iidem homines erant, & epiſcopi, vt in primo Diſſertationum Eccleſiaſticarum aduerſus Trapezitam Salmaſium oſtendimus. De hoc igitur inter nos contenditur: ecquid voces iſtæ, *epiſcopatus*, & *presbyteratus*, nomina ſint vnius eiuſdémque Ordinis ex Apoſtolica traditione, Chriſtíque adeo ipſius inſtituto: an duo ſint ordines natura ſua, & officij genere diſtincti: ſiue ita ſeparati reperiantur, vt vbi vnum eſt, ibi non ſit alterum: ſiue in eandem perſonam concurrant, neque ſubiecto differant.

Negat cum eiuſdem hæreſis, ſectæque participibus Salmaſius, duos à Chriſto, & Apoſtolis ordines illos in Eccleſia conſtitutos: ſed vnum & eundem eſſe vult, qui in duos tributus ſit poſt Apoſtolorum obitum, & aliquanto etiam poſtéa: ita vt nemo antea Preſbyter fuerit, quin idem eſſet Epiſcopus, non appellatione tantùm: ſed gradu etiam, & officio, ac munere.

V. Hanc ab Tridentina Synodo anathemate damnatam opinionem, falſam eſſe, hac argumentatione conficitur. Si enim vnicus ac ſimplex ordo & à Chriſto Apoſtolis, & ab his, Eccleſiæ Chriſtianæ traditus eſt, qui Epiſcopatus ſimul, & Preſbyteratus vocaretur, non re, ſed appellatione diuerſus: verum non eſt, Chriſtum ipſum, vel Apoſtolos, ambos illos Ordines diſtinctos, ac ſeparatos eſſe voluiſſe: ita vt non omnis qui preſbyter eſſet, idem eſſet epiſcopus ex eorum inſtitutione. Quod enim natura vnum eſt, & eiuſdemmodi, non poteſt ſine ſui mutatione; immo interitu, vel in aliam naturam migratione diuidi, ac diſtrahi. Atqui & Chriſtus ipſe diſtinctos iſtos in Eccleſiâ ordines eſſe conſtituit: & Apoſtolorum tempore, iiſque auctoribus, vt natura, & ex ſeſe diuerſi erant, ſic τῷ ὑποκειμένῳ, id eſt *ſubiecto* diſtincti fuerunt. De Apoſtolorum vſu, & ordinatione primo loco dicam: vt inde perueniamus ad alterum, id eſt Chriſti voluntate, ac diuino iure monſtremus ambos illos à ſe mutuò eſſe diſtractos.

Apoſtolorum ergo tempore, & horum auctoritate duos in Eccleſia ordines fuiſſe: hoc eſt non omnes, qui preſbyteri erant, fuiſſe epiſcopos: ſed hos illis gradu, ordine, functione anteceſſiſſe, inuictum eſt argumentum, quod ex Antiſtitum, & Epiſcoporum in pleriſque ciuitatibus ſerie ac ſucceſſione ducitur; quam vetuſtiſſimi, fidéque digniſſimi Scriptores memoriæ prodiderunt. Negabat hoc Trapezitarum, ac feneratorum aduocatus: idémque nunc Meſſalianus, &, quod ipſemet profitetur, Aërianus, Waldenſis, & Wicleſiſta Salmaſius inficiari pergit. Sed neget, quantum volet, nos apud prudentes, & rectos æſtimatores omninò cauſſam obtinebimus. Ac de huius quidem portentis, & flagitiis mox. Nunc ſucceſſiones aliquot Epiſcoporum, hoc eſt ſingularium per Eccleſias præſulum, & antiſtitum, iam inde ab Apoſtolorum tempore cœpiſſe, demonſtremus iis teſtibus, contra quos nihil mutire vel impudentia ipſa poſſit.

VI. Irenævs vnus ex antiquiſſimis Chriſtianorum Scriptoribus, & Apoſtolorum propemodum æqualis, in libro tertio, capite tertio, vt hæreticorum dogmatum vanitatem ex nouitate refelleret, ad Apoſtolorum traditionem illos prouocat: quam ex omnibus illis Eccleſiis, in quibus ab Apoſtolis inſtituti ſunt Epiſcopi, & eorum ſucceſſoribus, vſque ad tempus ſuum,

a Iren. lib. 3, c. 3. ait poſſe repeti. [a] *Traditionem*, inquit, *Apoſtolorum in toto mundo manifeſtatam in omni Eccleſia adeſt perſpicere omnibus, qui vera velint audire: & habemus annumerare eos, qui ab Apoſtolis inſtituti ſunt Epiſcopi in Eccleſiis, vt ſucceſſores eorum vſque ad nos, qui nihil tale docuerunt, neque cognouerunt, quale ab his delıratur. Etenim ſi recondita myſteria ſciſſent Apoſtoli, quæ ſeorſim, & latenter ab reliquis perfectos docebant, his vel maximè traderent ea, quibus etiam ipſas Eccleſias committebant. Valdè enim perfectos, & irreprehenſibiles in omnibus eos volebant eſſe, quos & ſucceſſores relinquebant, ſuum ipſorum locum magiſterij tradentes.* Ex hoc Irenæi loco, Valdenſibus, ac Trapezitis omnibus inuitis, id quod quærimus oſtenditur: Apoſtolos in pluribus Eccleſiis ſingulos, qui iis præeſſent, inſtituiſſe Epiſcopos, & ſucceſſores ſuos. Et quoniam omnium ex eccleſiarum tabulis & laterculis epiſcoporum catalogos deſcribere longum, & odioſum erat; vnius Romanæ ſedis epiſcopos recenſet Irenæus: hoc ipſum, quod in Eccleſia principe factum eſt, in ceteris vſitueniſſe demonſtrans. *Sed quoniam valdè longum eſt*, (inquit) *in hoc tali volumine omnium Eccleſiarum enumerare ſucceſſiones; maximæ, & antiquiſſimæ, & omnibus cognitæ, à glorioſiſſimis duobus Apoſtolis, Petro & Paulo Romæ fundatæ, & conſtitutæ Eccleſiæ, eam quam habet ab Apoſtolis traditionem, & annuntiatam hominibus fidem per ſucceſſiones epiſcoporum peruenientem vſque ad nos indicantes, confundimus omnes eos, qui quoquo modo, vel per ſui placentiam malam, vel vanam gloriam, vel per cæcitatem, & malam ſententiam præterquàm oportet colligunt.* Subiicit Romanorum Pontificum indiculum à Petro & Paulo, vſque ad Eleutherium, quem duodecimum numerat. *Fundantes igitur & inſtruentes beati Apoſtoli Eccleſiam, Lino Epiſcopatum adminiſtrandæ Eccleſiæ tradiderunt*, &c. *Succedit autem ei Anacletus. Poſt eum tertio loco ab Apoſtolis epiſcopatum ſortitur Clemens; qui & vidit ipſos Apoſtolos, & contulit cum eis*, &c. CAPVT II.

VII. ROMANÆ igitur Eccleſiæ, ex Apoſtolica traditione, & inſtitutione, præfuerunt ſinguli moderatores, & Paſtores, Epiſcopi nomine, ac titulo. Quod tam certum eſt apud Irenæum, quàm eſt ipſa traditio, quam aduerſus hæreticos adſtruebat. Immo manifeſtior, & notior debuit eſſe ſucceſſio, quàm traditio: vel, vt aptiùs loquar, ſucceſſionis traditio, quàm dogmatis & doctrinæ. Vtrumque enim traditione conſtare Irenæus oſtendit. Vt cùm doctrinæ traditionem per alteram ſucceſſionis approbet, euidentiorem hanc, & magis cognitam fuiſſe quàm illam neceſſe ſit. Nemò enim niſi quod clariùs, ac liquidiùs conſtat, & quod eſt in confeſſo apud eum, quî cum diſputat, ad probandum aliquid adhibet. Nullum itaque de ſingulorum Eccleſiæ præſidum ſucceſſione dubium fuit: ſed res erat nota omnibus, & comperta. Alioqui ridiculum ex eâ ad perſuadendum doctrinam argumentum inſtrueret Irenæus. Quod ſi verum eſt, ac non Romæ tantùm, ſed in reliquis etiam vrbibus, auctoribus Apoſtolis eadem conſtituta forma eſt gubernandarum Eccleſiarum: profectò falſum eſt Salmaſij commentum; nonniſi poſt Apoſtolorum obitum, ac ſecundo inclinante ſeculo, ſuum cuique Eccleſiæ præpoſitum Epiſcopum fuiſſe; cùm hactenus à pluribus, hoc eſt toto presbyterio, ſiue Presbyterorum collegio, pari iure ac poteſtate regerentur. Potéſtne quidquam manifeſtiùs, aut vehementiùs conuinci erroris, ac redargui, quàm iocularis hæc fabula illâ ipſâ Irenæi narratione refellitur?

VIII. SCRIBIT is, qui Apoſtolorum pænè tempore vixit, Irenæus, Epiſcopos in Eccleſiis inſtitutos, eorúmque conditas ſucceſſiones; cuiuſmodi ad ætatem ſuam perſeuerabant ibi vbi primùm collocatæ fuerant. In his ſucceſſionibus, ſingillatim poſt Apoſtolos, vnum duntaxat Eccleſiæ præſediſſe ſcribit Epiſcopum; & in vnius item mortui locum alterum eſſe ſuffectum. Vbi ſunt plures illi epiſcopi ſimul & presbyteri, æquales omnes vt appellatione, ita dignitate: è quibus nemo inter alios excelleret: cùm [b] *nullus ſingularis Epiſcopus inter eos foret, aut ſingulari auctoritate ceteris præeminens?* Vbi illud eſt, quod idem ſcribit [c] Salmaſius, *Apoſtolos nullos vnquam elegiſſe ſingulares epiſcopos in Eccleſiis quas condiderunt?* Irenæus ecce *habere*

b Salmaſ. Differt. p. 11.
c Ibid. p. 22, & p. 208.

CAPVT II. *ſe dicit, quos annumeret, qui ab Apoſtolis inſtituti ſunt Epiſcopi in Eccleſiis, & ſucceſſores eorum vſque ad tempora ſua.* Quo in loco etiam Polycarpum commemorat; *qui ab Apoſtolis in Aſia in ea, quæ eſt Smyrnæ Eccleſia, conſtitutus eſt Epiſcopus: quem & nos vidimus in prima noſtra ætate.* Sed & alios deſignat; quorum ſucceſſiones vnius poſt alterum extare dicit in archiuis omnium Eccleſiarum; & earum ſpecimen in vna præbet Romana, quæ ceteris antecellit. Dubitabit quiſquam, vtri potiùs credat; Irenæo & antiquiſſimo grauiſſimóque Scriptori; & de iis, quæ præ oculis habebat, ignorare certè minimè poterat, tam apertè teſtimonium ferenti: an Salmaſio de iis, quæ neque vidit, neque ſcit omninò, temerè, imperitéque garrienti.

IX. Ac ne quis vno iſto Irenæo teſte niti hanc ſingularium in Eccleſiis Epiſcoporum ſucceſſionem putet, & Apoſtolicam de illis traditionem: licet innumeros appellare deinceps; qui eandem in Romana Eccleſia, ceteriſque, Præſulum ſeriem memoriæ prodiderunt. Et quamuis in quibuſdam epiſcopis, præſertim Romanis, diſcrepent, quòd alij alios ſubſtituant: in eo tamen bellè inter ſe conueniunt, quòd proximè poſt Apoſtolos, ſingulares Eccleſiarum præſides & Epiſcopos numerant. Tum quod caput eſt; & quod aſſiduè aduerſus imperitos iſtos, & Σαλμασιανοῖς obtrectatores Epiſcopalis nominis intentari debet, tanquam Gorgonis caput: iſtam ipſam ſingillatim ſuccedentium ſibi Epiſcoporum ſeriem, validiſſimum ad conuincendas hæreſes argumentum eſſe prædicant: quo ſublato iam languidiùs, & mollioribus quodammodo lacertis, communis contra hæreticos Eccleſiæ cauſſa propugnatur. Quamobrem quis pro merito caſtigare poſſit indoctos illos & Grammaticis furfuribus ad tumorem vſque ſaginatos collybiſtas: qui dum ſingulos Eccleſiis præfuiſſe primis ferè duobus ſeculis Epiſcopos negant; telum hoc extorquent è manibus Catholicæ partis, quo & antiquas omnes confecit hæreſes, & identidem naſcentes hodiéque diſturbat, & euertit?

Audiamus verò de hac re diſputantem Tertullianum, Scriptorem antiquiſſimum, qui ſecundo exeunte, & ineunte tertio ſeculo ſcripſit. Hic in libro de Præſcriptionibus aduerſus hæreticos, ſic de illa ſucceſſione vbiuis Epiſcoporum agit; déque diſcernendis hac regula traditionibus Apoſtolicis, ſimillimè atque Irenæus. Ita ergo capite XXXII: *Ceterùm ſi quæ audent interſerere ſe ætati Apoſtolicæ, vt videantur ab Apoſtolis traditæ, quia ſub Apoſtolis fuerunt, poſſumus dicere: Edant ergo origines Eccleſiarum ſuarum: euoluant ordinem Epiſcoporum ſuorum ita per ſucceſſiones ab initio decurrentem, vt* PRIMVS ILLE EPISCOPVS ALIQVEM EX APOSTOLIS, VEL APOSTOLICIS VIRIS, QVI TAMEN CVM APOSTOLIS PERSEVERAVERINT, HABVERIT AVCTOREM, ET ANTECESSOREM. Satin' illud Tertullianus oſtendit, ex Apoſtolica traditione, & ipſis adeo auctoribus, & inſtitutoribus Apoſtolis, ſingulares in Eccleſiis Epiſcopos tum Apoſtolis ipſis, tum ſibi deinceps ordine ſucceſſiſſe? Quod exemplis ita mox confirmat: *Hoc enim modo Eccleſiæ Apoſtolicæ cenſus ſuos deferunt. Sicut Smyrnæorum Eccleſia habens Polycarpum ab Ioanne conlocatum refert: Sicut Romanorum Clementem à Petro ordinatum edit:* PROINDE VTIQVE ET CETERÆ EXHIBENT QVOS AB APOSTOLIS IN EPISCOPATVM CONSTITVTOS, APOSTOLICI SEMINIS TRADVCES HABEANT. *Confingant tale aliquid hæretici.*

X. AVCTOR Carminum aduerſus Marcionem, quibus Tertulliani nomen præfigitur, ſub finem tertij libri, Romanorum Pontificum catalogum deſcribit à Petro, eiúſque ſucceſſore Lino, vſque ad Anicetum: ſub quo Marcion hæreſim vulgare cœpit. Idem etiam facit Optatus Mileuitanus in ſecundo libro: in quo Donatiſtas ex illa ipſa ſucceſſione Romanorum epiſcoporum arguit. Qua in vrbe aſſerit *Petro primo cathedram Epiſcopalem eſſe collatam: in qua ſederit omnium Apoſtolorum caput Petrus. Cui ſucceſſit Linus: Lino ſucceſſit Clemens.* & ſic deinceps ordine ſingulos vſque ad Siricium pertexit.

Sic Epiphanius in Hæreſi xxvii. vbi & Linum Petro ſucceſſiſſe dicit: & cauſſam affert, cur Clemens tanto poſt Petrum interuallo ſedem obtinuerit. de quo poſtea. Et Auguſtinus epiſtola clxv, à Petro & Lino, ad Anaſtaſium, quo Pontifice ſcribebat, catalogum ſingularium Romæ epiſcoporum pertexit. CAPVT II.

Euſebius itidem totam Hiſtoriam ſuam, iſtiuſmodi ſucceſſionibus adſperſit. [a] *Linum*, ait. *Romæ poſt martyrium Apoſtolorum, primum Epiſcopatum eſſe* [a] Euſeb. lib. 3, c. 2. τῆς δὲ Ῥωμαίων ἐκκλησίας μετὰ τὴν Παύλου, καὶ Πέτρου μαρτυρίαν, πρῶτος κληροῦται τὴν ἐπισκοπὴν Λῖνος.
ſf. *ſortitum.* [b] Et poſtea Lino mortuo, ſuffectum Anencletum: (is eſt Anacletus)
3 c. Huic Clementem. & ita deinceps. [c] Sic Hieroſolymis primum epiſcopum
c14. lem præſediſſe Iacobum: poſt hunc Symeonem refert. Alexandriæ primum
2 & Marcum: poſtea Anianum. Antiochiæ primum Euodium: tum Ignatium. ac ſingillatim deinde reliquos enumerat. Hieroſolymitanorum quidem antiſtitum præcipua diligentia ſeriem deſcripſit ex veteribus, vt, ait monumentis. Quos à Iacobo fratre Domini, ad Hadriani vſque tempora quindecim computat. Præter quos aliarum inſuper Epiſcopos Eccleſiarum identidem commemorat, in ſua quaque ſingularium. Nuſquam Presbyterorum, vel Epiſcoporum collegium pari in vllâ iure, & auctoritate, ac poteſtate præfuiſſe ſignificat. Quod profectò faceret: ſi nullus tot annis, hoc eſt ſeculis propemodum duobus, vnicus in tot Eccleſiis Epiſcopus adminiſtraſſet.

XI. Hanc porro Epiſcoporum in Eccleſiis ſeriem ab Euſebio diligentiſſimè collectam auctoritate ſua cōprobat Hieronymus, non ſolùm in Chronico ſuo, quod ex Euſebio Latinè tranſtulit: ſed etiam in aliis libris: maximè in eo, qui eſt de Scriptoribus Eccleſiaſticis: vbi complures Apoſtolorum
cap. Diſcipulorúmve ſucceſſores Eccleſiis præſediſſe narrat. [d] Vt poſt Marcum, Anianum Alexandriæ: [e] Linum Petro mortuo Romæ, vel Clementem.
ap. [f] Polycarpum item *ab Ioanne Smyrnæ epiſcopum ordinatum.* Qui & ſub *Antonino*
ap. *Pio imperatore Eccleſiam in vrbe regente Aniceto Romam venit.* Denique ſuperſtitibus ipſis Apoſtolis, atque ab ipſis etiam ordinatos epiſcopos ſingulares in eo libro reperies: vt Iacobum fratrem Domini Hieroſolymis. de quo poſtea.

XII. Adivngantvr iis deinceps cetera, quæ ex antiquis Scriptoribus argumenta petuntur, ac teſtimonia: quibus illud obtinetur idem, morem in Eccleſia eſſe vetuſtiſſimum, nec aliunde, quàm ab Apoſtolorum inſtitutione deriuatum, vti ſingulis Eccleſiis ſinguli Paſtores præeſſent, & Epiſcopi; non autem plures pari iure ac dignitate: quod Puritani, & eorum aſſecla Meſſalianus Salmaſius illepido commento finxerunt.

Iuſtinus Martyr, qui ſe anno ab Chriſti ortu centeſimo quinquageſimo
Apol. Apologiam ſcribere [g] teſtatur, in eâdem hac Apologia ſecunda, cùm agit de
p.65. Chriſtianorum moribus, & Eccleſiæ adminiſtratione ac regimine; vnum & ſingularem nominat, quem vocat προεστῶτα τῶν ἀδελφῶν: qui & ſacris conuentibus præſidet: & curam gerit totius communitatis. quippe apud quem collectæ viritim pecuniæ deponuntur: & qui eas, pro eo atque æquum videtur, in pauperes orphanos, ac viduas, & cauſſarios diſpenſat: tum qui omnium neceſſitate laborantium curam gerit. Verba Iuſtini in capite vi primi libri Diſſertationum reddidimus. In quibus habes illo ſeculo, & vtique iamdiu antè receptam conſuetudinem vnius in Eccleſia *præſidentis.* Sic enim
Lib. [h] Tertullianus eundem nominat, quem Iuſtinus προεστῶτα: & ipſe paſſim aliàs
Cor. 5. Epiſcopum. Itaque præcipuas Epiſcopi partes, & munia Iuſtinus ad vnum defert *præſidem, & moderatorem* Eccleſiæ. quæ tàm interiore ac ſpiritali, quàm exteriore cura & prouidentia per illa tempora continebantur. Nam & Synaxibus, ſacriſque conuentibus, qui orandi, communicandique cauſſa Domi-
p.77. nicis diebus habebantur, [i] vt ibidem Iuſtinus ait, ſolus tum præerat Epiſcopus: & Eccleſiaſtici ærarij, ac pecuniarum diſtribuendarum ſumma penes illum poteſtas erat. Quis igitur non videt vnum & ſingularem Eccleſiæ tunc Epiſcopum præfuiſſe?

XIII. De Ignatio locuples teſtis eſt Chryſoſtomus in Oratione panegyrica, quam de illius laudibus dixit in illa ipſa vrbe Antiochena, cuius Epiſcopus fuerat. Verba illius omitti non debent. Sunt enim luculenta, & expreſſa. Cùm igitur ab Epiſcopali dignitate laudare eum inſtituiſſet:

CAPVT II.

[a] *Non ſolùm*, inquit, *quòd tanto principatu dignus eſt habitus, hominem admiror; Sed etiam quòd à ſanctis illis iſte ipſi principatus commiſſus eſt: ac beatorum manus Apoſtolorum ſacrum illud contigerunt caput.*

Ac poſtea eundem Epiſcopatum Ignatij aliunde prædicat; quòd tam amplæ ciuitati præpoſitus ſit. [b] *Cùm enim laborioſum ſit vel centum viris, vel etiam quinquaginta præeſſe: tum verò tam amplam ciuitatem ſibi concreditam habere, ac populum, qui ad ducenta milia capitum perueniſt, quantæ virtutis eſſe putas argumentum, quantaque ſapientiæ?* Ac denium poſt Petrum ait Epiſcopatum, & ἀρχὴν ciuitatis illius accepiſſe. Ex his Chryſoſtomi verbis conſtat ſingularem Ignatij Epiſcopatum, ac *principatum*, ſiue *magiſtratum* (Vtrumque enim vox ἀρχὴ ſignificat) fuiſſe. Hieronymus quoque [c] in libro de Scriptoribus Eccleſiaſticis, *Ignatius*, ait, *Antiochenæ Eccleſiæ tertius poſt Petrum Apoſtolum Epiſcopus.* Hic porrò in Epiſtolis ſuis accuratam & copioſam de Epiſcopis iſtis mentionem facit: necnon de ceteris Eccleſiaſticis ordinibus, Presbytero, Diacono, ac reliquis omnibus. Quinetiam cùm Romam ad ſuppliciumduceretur, ſcripſit ad Polycarpum Smyrnæ epiſcopum *commendans illi Antiochenſem Eccleſiam.* Fuit ergo tum vnus in Eccleſia Epiſcopus, & à ſimplici diſtinctus Presbytero.

[a] Chryſ. Homil. 70. To. 5. p. 499. οὐ γὰρ μόνον ὅτι τοσαύτης ἀρχῆς ἄξιος εἶναι ἔδοξε, θαυμάζω τὸν ἄνδρα ἐγώ. ἀλλ' ὅτι καὶ παρὰ τῶν ἁγίων ἐκείνων τὴν ἀρχὴν ταύτην ἐνεχειρίσθη, καὶ αἱ τῶν μακαρίων Ἀποστόλων χεῖρες τῆς ἱερᾶς ἐκείνης ἥψαντο κεφαλῆς.

[b] Id. pag. 501. ἐπίπονον μὲν γὰρ καὶ ἑκατὸν ἀνδρῶν, καὶ πεντήκοντα προεστάναι μόνον· τὸ δὲ πόλιν ἐγχειρισθῆναι τοσαύτην, καὶ δῆμον εἰς εἴκοσι ἐκτεινόμενον μυριάδας, πόσης ἀρετῆς οἴει, καὶ σοφίας ἀπόδειξιν εἶναι;

[c] Cap. 16.

XIV. ET quamuis Ignatij epiſtolæ interpolatæ ſunt; nec omninò ſinceræ ad nos peruenerunt, non ſunt tamen ab Ignatio penitus abiudicandæ. Tum cuiuſcumque ſint, antiquitatis, auctoritatiſque ſat in illis eſt, ad Puritanorum, & in his Salmaſij comprimendam hæreſim. Huius enim de Epiſtolis iſtis tale iudicium extat, quo plus nobis quàm aut petebamus, aut illius cauſſæ expedit, vltrò ipſe conceſſit: [d] *Epiſtolæ*, inquit, *natæ, & ſuppoſitæ videntur circa initium, aut medium ſecundi ſeculi: quo tempore primus ſingularis Epiſcopatus ſupra presbyteratum introductus fuit.* Ergo ineunte ſecundo ſeculo, quod per illum licet, natas illas epiſtolas faciamus: certè Ioanne adhuc ſuperſtite, aut ipſo ſaltem Ignatio, prodierunt. Mortuus enim eſt Ioannes Traiano imperante, anno LXVIII poſt Paſſionem Domini, vt teſtis eſt [e] Hieronymus. Cœpit autem Traianus anno duodecenteſimo Chriſti, hoc eſt exeunte primo, vel ſecundo ineunte ſeculo. Cuius anno circiter decimo, Chriſti CVIII, paſſus eſt Ignatius. Itaque cùm Epiſtolæ illæ, cuiuſquemodi ſint, tam ſint vetuſtæ, vt fatetur Salmaſius: apparet Apoſtolis adhuc viuentibus morem iſtum in Eccleſia vſu receptum eſſe Chriſtianorum, vnus vt Eccleſiis ſingulis præeſſet Epiſcopus: non plurium in iis Epiſcoporum, aut Presbyterorum regimen eſſet, æquali iure ac poteſtate præditorum. Etenim ſic de Epiſcopis, ac totius Eccleſiaſtici negotij geſtione, & vnius adminiſtratione Præſulis epiſtolæ iſtæ loquuntur: vt appareat, eam formam non heri ac nudiuſtertius introductam fuiſſe: ſed ex antiquo adhibitam, & ab ortu ipſo conditæ religionis: certè ante Apoſtolorum temporis, ac ſeculi clauſulam. quod indoctè negat Salmaſius; cuius hæc indoles eſt, vt quid dicat neſciat: & quod primùm ſcripſerit, in poſtremis non animaduertat.

[d] Salm. Differ. c. 4. p. 255.

[e] In lib. de Script. c. 19.

XV. PLVRIMVM quoque ad illam ſingularium per ciuitates Epiſcoporum ſucceſſionem probandam facit Ioannis locus ex libro Apocalypſis. vbi ex mandato Chriſti epiſtolæ ſcribuntur ad ſeptem Eccleſiarum Angelos, id eſt Epiſcopos. Quam communem eſſe ſententiam Interpretum dixi in Eccleſiaſticis Diſſertationibus. At Catharus tanquam ſcripſerim *omnes interpretes conſentire in eam interpretationem*, ita me reprehendit. Atqui *non omnes conſentire* dixi: ſed *vulgò Interpretes conſentire.* Quod de recentioribus maximè intellexi: qui non aliter exponunt. Sed & antiquiores plerique in idem conſpirant. Auctor commentarij in Epiſtolas Pauli, qui Ambroſio tribuitur, aut Hilario. & eſt vetuſti Scriptoris, æqualiſque Damaſi Papæ, illud explicans, quod [f] Paulus ait, *debere mulierem poteſta[te]m habere ſupra caput propter Angelos;* hoc eſt *velamen;* per Angelos Epiſcopos intelligi ſcribit, *ſicut docetur in Apocalypſi Ioannis.* Tum qui commentarium ſcripſit in Apocalypſim, ſub eiuſdem Ambroſij nomine, ſeptem

[f] 1 Cor. c. 11.

Angelis, *rectores ſeptem Eccleſiarum* interpretatur ; adeóque *omnes rectores Eccleſiæ catholicæ* in numero ſeptenario. Subſcribunt & Beda, Rupertus, Richardus Victorinus, Lyranus, Hugo Cardinalis. In quibus etiam Rupertus ex Apocalypſis verbis illis ſententiam quandam elicit, dignam cuius rationem habeat Catharus, & Epiſcopos reuereri diſcat. *Sicut multa*, inquit, *ſacræ Scripturæ teſtimonia, ſic & locus iſte docet nos non debere præcipitare ſententiam ſuper Eccleſiarum Angelos, id eſt Epiſcopos, & ſuper quoſcumque gradus Eccleſiaſticos*. Rectè igitur, ac bono ſenſu Angelos illos in Apocalypſi Epiſcopos intelligemus; quo & apud Malachiam vocabulo cenſentur: &, vt nonnullis placet, etiam ab Apoſtolo, loco illo citato prioris ad Corinthios. CAPVT II.

XVI. CERTE Ioannes Angelos iſtos ab Eccleſiis apertè diſcernit, dum iſtas ſub alio ſchemate, nempe *candelabrorum ſeptem* exhibet. vt benè [a] Hugo Grotius nuper obſeruauit. qui hoc ipſum eruditè adſtruit, Angelos ibi, Epiſcopos eſſe, non Eccleſias ipſas. Sanè qui Angelos ibidem pro Eccleſiis acceperunt, occaſionem ab Veteribus illis ſumpſiſſe videntur: qui Angelos hominum attributos cuſtodiæ etiamnum ſub incerto pendêre putarunt ſuæ ſalutis exitu: ac pro eo atque officio ſuo functi erunt, ita præmium, aut pœnam reportaturos. De quo Origenis errore, quem & magni quidam, & Catholici Doctores expreſſerunt, [b] diximus alibi. Meminitque Hieronymus in Commentariis ad [c] Michæam Prophetam: vbi in Apocalypſi diſertè ſignificari Angelos ait. Quo Origenis animaduerſo, reiectóque errore, ceteri ſic priſtinã illam Origenis interpretationem ſecuti ſunt, vt in Angelorum perſona Eccleſias illorum tutelæ creditas ſignificari dicerent, ne beatas illas mentes in criminis inuidiam, ac ſalutis æternæ diſcrimen vocarent. Non leue itaque videri debet argumentum ad ſingularium Eccleſiæ præſidum fidem, quod ex illo Ioannis teſtimonio ducitur: nec vnius Andreæ pluris auctoritas fieri debet ab cordato, & non vano rerum æſtimatore, quàm tot eruditorum, & antiquiorum illo ipſo Ioannis interpretum.

Referantur ad eiuſdem inſtituti probationem argumenta itidem alia ex hiſtoriis, ac veterum deprompta monimentis. Vt ſunt Apoſtolorum Canones; quos antiquiſſimos eſſe nemo non agnoſcit. Clementis etiam Conſtitutiones, & alia, quæ in primo libro Diſſertationum aduerſus Trapezitam adduximus. Atqui qualeſcumque tandem auctores iſti ſunt, eiurare iſtos Catharo non licet. Nam ex illis maximam Circenſis pompæ ſuæ partem inſtruit, ac totus ex Apocryphis Clementis, aliorúmque pendet; quod ei illîc obiecimus: & in nouiſſima Diſſertatione perinde hunc inſtituiſſe poſtea monſtrabimus. Quippe præcipuum robur opinionis nouæ in incertorum, dubiæque fidei Scriptorum, ac multo, quàm ſuperiores iſti ſunt, recentiorum teſtimonio & auctoritate ſtatuit: quod, vt dixi, poſtea declarabitur.

Colligitur ex antecedentium doctrina capitum, diſtinctos eſſe ordines duos, Epiſcopatum, & Presbyteratum diuina, & Apoſtolica traditiône. Et agitur de diuina traditione, cuiuſmodi ea ſit. Commemorantur huius aliquot exempla. Sacramentorum inſtitutionem diuini eſſe iuris; & inter hæc Ordinationem, maximè ex Auguſtino probatur. Nulli vnquam Presbytero licuiſſe Sacramentum Ordinis conferre. ſed nec poſſe. quid vox δυνητικῶς ſignificet: déque ea inſcitia Salmaſij.

Capvt III.

I. Omni ſuperiorum diſputatione capitum actum illud eſt, vt hanc eſſe ſciremus Apoſtolicam traditionem; adeóque Chriſti ex voluntate, præſcriptóque manantem, vti penes ſingulos paſtores & epiſcopos ſumma eſſet in vnaquaque Eccleſia iuris ac poteſtatis; & inter hos ac ſimplices presbyteros diſcrimen eſſet ex eâdem & diuinâ, & Apoſtolica auctoritate deſcendens. Huius argumentationis informanda nunc, & preſſiùs enucleanda ratio: quod ex antecedentibus perfacile nobis erit; dummodo vnum illud animo retineatur diſcernendæ Apoſtolicæ traditionis κριτήριον ex [a] Auguſtino allatum: *Id auctoritate Apoſtolica traditum rectiſſimè credi, quod vniuerſa tenet Eccleſia, nec conciliis inſtitutum, ſed ſemper retentum eſt.* Huiuſmodi enim eſt ritus ille, de quo agimus, vt ſingulis eccleſiis vnus præficiatur epiſcopus, idémque ſit à presbytero ſimplici diſtinctus. Si quidem cùm hanc regulam præſcriberet Auguſtinus, vniuerſa illud Eccleſia tenebat, ac tribus iam antè ſeculis tenere cœperat: vt Salmaſius cum Puritanis fatetur. Vt autem ex noſtra diſputatione conſtat, etiam primo id ſeculo, & ſub Apoſtolis vſitatum erat. Neque porro Concilium vllum proferre poſſunt, in quo illud primùm conſtitutum fuerit. Quare inter Apoſtolicas traditiones ex Auguſtini definitione cenſebitur.

[a] Lib. 4 de Bapt. con. Don. c. 16.

Atque vt in primo capite animaduertimus, etſi proximo poſt Chriſti mortem tempore paullo aliter vſurpatum ſit; ac plures in Eccleſiis ſub presbyteri vocabulo ordinati ſint epiſcopi: nihil hoc tamen traditioni illi noſtræ derogare poteſt, quo minus Apoſtolica iudicetur. Quemadmodum neque Baptiſmi forma, qua Eccleſia modò omnis vtitur, ideo non ex Apoſtolica auctoritate proficiſcitur, quòd in ſolo Chriſti nomine aliquando baptiſmus proceſſerit. neque reliqua inſtituta, quæ Apoſtolicæ traditioni Baſilius, & Auguſtinus, ceterique Patres vindicant, eo minus ab Apoſtolis deriuata eſſe creduntur, quòd non vbique initio, nec ab omnibus admiſſa ſunt. Satis enim illud eſt, quòd à pleriſque primùm obſeruata fuerint: tum procedente tempore, communem ad vſum Chriſtianæ totius Eccleſiæ peruaſerint: cùm & illud accedit, nullo vt in Concilio primitus ita eſſe conſtitutum appareat.

II. Qvòd ſi vllus eſt in Eccleſia ritus, aut vllum agendi ſentiendíque præſcriptum, in quod Apoſtolicæ traditionis Auguſtiniana illa formula congruat, tale profecto iſtud eſt ipſum, quo de hîc à nobis agitur. Nam ex quo Chriſtianum in populum introductum eſt, vti ſingulis Eccleſiis ſinguli attribuerentur Epiſcopi, & à ſimplicibus Presbyteris diſtincti haberentur, ſine vlla deinceps varietate, ſummáque conſtantia ſeruatum eſt: nec ad priſtinum illum qualemcumque, & quamlibet vſitatum initiò morem ampliùs redierunt. Ex quo vincimus, alterum hunc vſum plurium in vna Eccleſia creandorum epiſcoporũ, traditionis, hoc eſt legis, & inſtituti Apoſtolici non fuiſſe, quia non ſemper eſt retentus. Retineretur autem proculdubio, ſi ita deinceps

faciendum eſſe, auctores fuiſſent Apoſtoli, itáque tradidiſſent: immò ſi non contrario modo, id eſt eo, qui deinceps obtinuit, & qui ad hodiernum vſque tempus perſeuerat, inſtituiſſent fieri. CAPVT III.

Etenim ſi ex Apoſtolica traditione, vnus idémque eſt ordo preſbyteratus cum Epiſcopatu: cur tot ſeculis, quot à primo hucuſque tranſacta ſunt, perpetuò diſtinctus, ac diuiſus eſt? Cur non antiquum illum, & Apoſtolicum, eóque præſtantiorem ritum Chriſtiana repetiit Eccleſia? Cur non plures, vt olim, Epiſcopi, iidémque Preſbyteri, pari iure, & poteſtate in Eccleſiis deinceps ordinati fuerunt? Cur ad vnum, ſingularémque præſidem tam conſtanter ac ſeuerè cura eſt illarum, adminiſtratióque redacta? Cur denique ſoli qui nunc vocantur Epiſcopi Epiſcopos, ac Preſbyteros ſimplices ſemper ordinarunt conſecrarúntque: non idem & Preſbyteri fecerunt, poſſúntve facere?

III. SENSIM ad id nos diſputatio iſta perduxit, quod capitis initio probandum ſumpſeram: non ſolùm Apoſtolica traditione, hoc eſt humana auctoritate, diuerſos ambos illos eſſe ordines: ſed etiam diuina, & ab Chriſto ipſo conſtituta. Quod Synodus Tridentina canone illo ſexto Seſſionis XXIII decreuit, in quo ſtatuit, *In Eccleſia Catholica eſſe hierarchiam diuina ordinatione inſtitutam, quæ conſtat ex Epiſcopis, Presbyteris, & miniſtris.* Hoc vt verè meritóque ſanxiſſe Synodum conſtet: age definiatur imprimis, cuiuſmodi ſit hoc, quod iure ac traditione diuina inſtitutum habetur: quæque ſint ad hoc diſcernendum notæ propriæ. Non enim in Scripturis expreſsè omnia continentur, quæ pro diuinis traditionibus admittunt etiam aduerſarij, & ad ſalutem neceſſariis. Baptiſmus ecce paruulorum, ſine quo ſempiterna morte perire, & quo percepto vitam, ac cæleſte regnū aſſequi creduntur; non humanæ, ſed diuinæ auctoritatis eſt traditio, vt ex Auguſtino ſuprà demonſtrauimus: quæ tamen nulla in Scriptura concipitur. Aquam item ad Sacramentum eſſe baptiſmi neceſſariam, ſi Caluinum, Bucerum, & illius ſectæ compluresaudimus, ex Scriptura non liquet. Qui enim diſertus ad eam ſententiam videtur

ian. in Ioannis Euangelio locus, [a] *Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu, non poteſt introire in regnum Dei*: vel de Sacramento ipſo baptiſmi nullo modo intelligendus eſt, ſed de interiori, ac ſpiritali renouatione: vt ambo illi ſentiunt, quos nominaui, hæreſis anteſignani: vel, vt Bezæ placet, peræquè probabiliter aliorſum trahi, quàm ad Sacramentū poteſt. Itaque apud illos inter ἀγράφοις iſta cenſeri debet; & vtique diuinas, tantæ rei, támque neceſſariæ traditio.

IV. QVAPROPTER ſi eſt aliqua, vt eſſe debet, diuinæ ab humana diſcernendæ traditionis regula, huiuſmodi ſit opinor, vt hoc diuini iuris putetur, quod perpetuò ſeruare neceſſe eſt: nec immutare licet Eccleſiæ. qualia ſunt illa,

ſſ.7 quæ ad Sacramentorum ſubſtantiam, vt vocant, attinent. Vnde [b] Tridentini

1. Patres ſtatuerunt, *Sacramenta nouæ legis omnia à Ieſu Chriſto Domino noſtro inſtituta.* Et Auguſtinus libro tertio de Doctrina Chriſtiana, capite nono, Sacramenta nouæ legis *ipſum Dominum, & Apoſtolicam tradidiſſe diſciplinam*

ap. aſſerit. Et [c] in libro de vera religione *ab ipſa Dei ſapientia homine aſſumpto, pauca Sacramenta ſaluberrimè conſtituta* eſſe dicit. quod & in epiſtola CXVIII ſub initium docet. Ac ſi quis Sacramentorum naturam, definitionémque ſpectet, tam quæ ab Catholicis, quàm quæ ab hæreticorum magiſtris traditur, intelliget, nullum ſine diuina ordinatione Sacramentum eſſe legis nouæ. quoniam cum externo illo ſigno, quod Sacramentum dicitur, coniuncta debet eſſe gratiæ promiſſio; cuius certam fidem facere humana auctoritas non poteſt: neque pro arbitrio, ac quibus volet cæremoniis eam alligare, ac velut obſignare. quod vnius eſt Chriſti. De quo aliàs plura, ſi Dominus conceſſerit. Nunc illud ſumimus, quæcumque ad Sacramentorum ſubſtantiam pertinent, diuino iure, ac traditione conſtare, ſiue ſcripto ea comprehenſa ſit; ſiue abſque ſcripto à maioribus accepta.

V. EST autem inter nouæ legis Sacramenta ritus ille numerandus, quem Græci χειροτονίαν, Latini *ordinationem*, vel *ordinem* vocant. Quod quidem non tacita ſolùm, & ἀγράφῳ traditione, ſed perſcripta inſuper auctoritate conſtat. Fit enim in Scripturis mentio χειροτονίας, ſiue impoſitionis

CAPVT III. manuum ad ordinandos Eccleſiæ miniſtros: cui, tanquam effectum, cæleſtis gratia ſubiungitur. Vt in [a] poſteriori ad Timotheum: *Propter quam cauſam admoneo te, vt reſuſcites gratiam Dei, quæ eſt in te per impoſitionem manuum mearum.* Et [b] in prima epiſtola: *Noli negligere gratiam, quæ in te eſt, quæ data eſt tibi per prophetiam, cum impoſitione manuum presbyterij.* Nec ignorare licet iis, qui in veterum lectione tam Conciliorum, quàm Patrum aliquid operæ collocarunt, perſuaſum hoc illis fuiſſe, tum ordinatione, & impoſitione manuum cæleſtem euocari gratiam; tum vnum hoc eſſe de legis nouæ Sacramentis. Quod ſuo à nobis loco plenius explicabitur. Nunc Auguſtino ferè vno contenti erimus: qui hoc aduerſus Donatiſtas, & aliis in libris ſæpè demonſtrat. necnon illud, quod ad negotium noſtrum ſummè pertinet; hoc Sacramentum, quando ſemel collatum eſt, repeti non debere: ac ſiue quis in Eccleſia catholica ordinatus ad hæreticos deſciſcat, indéque ad catholicam redeat: ſiue ab hæreticis epiſcopis ordinatus ex hæretico fiat catholicus: non ordinandum eſſe denuò. In libro de bono coniugali, capite XXIV: *Si fiat*, inquit, *ordinatio cleri ad plebem congregandam, etiamſi plebis congregatio non ſubſequatur, manet tamen in illis ordinatis Sacramentum Ordinationis: & ſi aliqua culpa quiſquam ab officio remoueatur, Sacramento Domini ſemel impoſito non carebit, quamuis ad iudicium permanente.* Et in ſecundo libro contra epiſtolam Parmeniani, capite XIII, Sacramentum Ordinis cum baptiſmo comparat. *Vtrumque*, ait, *Sacramentum eſt, & quadam conſecratione vtrumque homini datur: illud cùm baptizatur, iſtud cùm ordinatur. Ideóque in catholica vtrumque non licet iterari. Nam ſi quando ex ipſa parte* (nempe Donati) *venientes etiam Præpoſiti pro bono pacis, correcto ſchiſmatis errore, ſuſcepti ſunt: & ſi viſum eſt opus eſſe, vt eadem officia gererent quæ gerebant, non ſunt rurſum ordinandi: ſed ſicut baptiſmus in eis, ita ordinatio manſit integra.* Idem docet & in primo libro de baptiſmo contra Donatiſtas, capite primo. Accedat etiam Auguſtino comes Ambroſius: qui de Epiſcopali ordinatione nominatim docet, per eam gratiam diuinitus eſſe tributam. [c] *Quis dat, frater,* inquit, *Epiſcopalem gratiam? Deus; an homo? Reſpondes ſine dubio, Deus. Sed tamen per hominem dat Deus. Homo imponit manum: Deus largitur gratiam. Sacerdos imponit ſupplicem dexteram: & Deus benedicit potenti dextera. Epiſcopus initiat ordinem: & Deus tribuit dignitatem.*

a 2 Timoth. 1, 6.

b 1 Timoth. 4, 14.

c Ambroſ. lib. de Sacer. dig. c. 5.

VI. Ex his verò certiſſimum argumentum efficitur, non minus ordinationis Sacramentum, quàm baptiſmi, diuini iuris ac traditionis eſſe diuinæ, non Apoſtolicæ tantùm, id eſt humanæ. Non enim per ſe, ac ſine Dei præcepto, poſſunt homines ritum aliquem inſtituere, qui gratiam & ſpiritualem quampiam qualitatem, & effectum in animum traiiciat: cuiuſmodi legis nouæ Sacramenta conferunt. Neque ſi humani duntaxat inſtituti cæremonia hæc eſſet, atque ex hominum penderet arbitrio, nefas duceretur eandem iterare ſæpiùs: aut qui id faciendum putarent, hæretici iudicarentur. Sed nec rata hæreticorum haberetur ordinatio: quin iteranda potiùs cenſeretur; ſi ex ſola Eccleſiæ Catholicæ auctoritate veniſſet. Non enim pro poteſtate facere illa poteſt, vt à quocumque, & cuiuſquemodi homini traditum Sacramentum, nihilominus validum ſit, & quod vult in eius anima perficiat.

VII. Hoc velut iacto fundamento, manifeſtum iam erit illud, cuius gratia notata iſta ſunt: Epiſcopatum & Presbyteratum, ex voluntate Chriſti, ac diuino iure, diſtinctos eſſe ordines; non vt Meſſalianus Trapezita cenſet, vnum & eundem. Cùm enim Ordines eccleſiaſtici nonniſi ex inſtitutione Chriſti manauerint, nec humanæ poteſtatis iuriſdictioniſque ſint, non potuit ab Eccleſia natura illorum & eſſentia mutari: aut in ea quidquam innouari. ſed quod diuinitus traditum eſt, id immotum eſſe debet, ac perpetuum. Sic enim Auguſtinus epiſtola CXVIII, docet etſi Chriſtus poſt cœnam Sacramentum corporis ſui, & ſanguinis inſtituerit; non id tamen eâdem hora celebrari iuſſiſſe. *Nam ſi hoc ille monuiſſet, vt poſt cibos alios ſemper acciperetur, credo quòd eum morem nemo variaſſet.* Ac quemadmodum ſacrorum ordinum augere numerum, hoc eſt ad tres illos hierarchicos, quos antiqua Concilia, & ea ſecutum nouiſſimè Tridentinum nominat, *Epiſcopum, Presbyterum, &*

mini-

miniſtrum; nouum quempiam nefas eſt addere: ſic ex illis vnum decerpere; & hierarchiam mutilare non licet. ac neque ex duobus vnum facere, neque duos ex vno. CAPVT III.

VIII. QVAMOBREM ſi diuinitus Eccleſiæ vnus eſt ordo traditus, ſi nulla, præterquam appellationis, in eo diuerſitas fuit; non eum potuit Eccleſia diſtrahere in duos ac diſcerpere; neque quod illi inſitum eſt iure diuino, ac velut οὐσιώδης, eripere. Preſbyteratus, vt Catharis, & eorum vni Salmaſio videtur, ex diuina ſanctione, idem atque Epiſcopatus eſt. huius porrò illud eſt proprium, vt χειροτονία, hoc eſt *impoſitione manus* Preſbyteros conſe-
[a] Ep. 1, col 5. crare poſſit; *qui Chriſti corpus ſacro ore conficiant:* vt ſcribit [a] Hieronymus. Quidni ergo tales etiam, ſi velit, ordinare, hoc eſt presbyteros presbyter conſecrare poterit? Atque vt Epiſcopus, quamuis eiectus ab Eccleſia, & omni communione ſacrorum, atque ordinandi adeò iure ac poteſtate ſpoliatus, ſi cui manus contra fas impoſuerit, eum Preſbyterum facit: nec iſte, ſi ad Catholicam redeat, ordinatur iterum: ſed ratum id habetur, quod contra leges, & extra Eccleſiam accepit: eiúſque non alia reddi cauſſa poteſt, niſi illa, quam dixi; quòd diuino iure tributa ſit Epiſcopis ordinandi Preſbyteri poteſtas: perinde vt huic Dominici conficiendi corporis: quæ poteſtas vtraque nullis obliterari criminibus, nec humano arbitrio poſſit auferri. Sic Preſbyter, quatenus idem eſt atque Epiſcopus, vel iniuſſu maiorum, quos libitum erit faciet Epiſcopos: & quoſcumque fecerit, veri habebuntur Epiſcopi, ac Preſbyteri: quibus ſine ſacrilegio manus nemo rurſus imponat. Hoc ex illa Catharorum doctrina, ſi eſt vera, conſequens eſſe debet. Atqui falſum iſtud eſt, & ab Eccleſiæ vſu ac moribus alienum & abſonum; non hodiernæ tantùm, ſed etiam antiquæ. Nam vtraque in Preſbytero ſimplici poteſtatem nouit eſſe nullam ordinandi, ac per impoſitionem manuum Preſbyteros, vel Epiſcopos creandi. Vtraque ſolis hoc Epiſcopis intelligit eſſe conceſſum: ac non modò illicitam & flagitioſam ordinationem illam eſſe, quæ à Preſbytero facta eſt; ſed etiam irritam, ac nullam.

IX. VNVS eſt Ancyranus canon XIII, quo eiuſmodi aliquid vſurpaſſe Preſbyteros videri poſſit: cùm id ne fiat interdictum ibi fuerit, niſi Epiſcopi conceſſu. Sed de eo Canone pleniùs agetur poſteà. Nunc illic hæreo: hoc ſum contentus vno: antiquiſſimis, eruditiſſimíſque Patribus, quorum ſumma in Eccleſiæ, fideique rebus ac controuerſiis auctoritas eſſe debet, viſum eſſe, ſolis ab Epiſcopis Epiſcopos ac Preſbyteros ordinari poſſe; à Preſbyteris neutiquam poſſe. Non poſſe verò propterea, quòd iure, ac faciendi poteſtate iſti careant, qui nonniſi Preſbyteri ſunt; ſoli autem habeant, qui Epiſcopi ſimul, & Preſbyteri ſunt.

[b] Epiphanius in Hæreſi Aërij, magni cuiuſdam nebulonis, quem Cathari & Salmaſij auctorem ſibi ac patriarcham inſcribunt; Epiſcopi ab Preſbytero diſcrimen in eo ponit, *quòd Epiſcopi ordo vim gignendorum patrum habeat: nam patres Eccleſiæ generat. At presbyteratus, cùm patres generare nequeat, per regenerationis lauacrum filios gignit Eccleſiæ: non patres, aut doctores. Et verò qui tandem Presbyterum conſtituat, qui ad ordinandum impoſitionem manuum non habeat?* Negat Epiphanius Preſbyterum poſſe ordinare Preſbyteros; quia vi & poteſtate caret. Id enim vox γεννητικὴ ſignificat: quæ eſt δυνητικὴ, hoc eſt *potentialis*. tum apertè τάξιν illam ait eſſe μὴ δυναμένην, hoc eſt *carentem poteſtate* procreandorum patrum; qui ſunt Preſbyteri. quia non habent χειροθεσίαν, id eſt *manuum impoſitionem*, quæ ſola poteſtatem iſtam tribuit.

[b] Epiph. Hær. 75, N. 4. ὁ μὲν γὰρ πατέρων ἐστὶ γεννητικὴ τάξις· πατέρας γὰρ γεννᾷ τῇ ἐκκλησίᾳ· ὁ δὲ πατέρας μὴ δυναμένη γεννᾷν, διὰ τῆς τοῦ λουτροῦ παλιγγενεσίας τέκνα γεννᾷ τῇ ἐκκλησίᾳ, οὐ μὴν πατέρας, ἢ διδασκάλους. καὶ πῶς οἷόν τε ἦν τὸν πρεσβύτερον καθιστᾷν, μὴ ἔχοντα χειροθεσίαν τοῦ χειροτονεῖν.

[c] Lib. 1, cap. 1. & ſeq. X. IDEM Chryſoſtomus, Græcique ceteri teſtantur: quos [c] in Diſſertatione citauimus. Siquidem Preſbyteros eâdem cum Epiſcopis appellatione cenſeri apud Apoſtolum putant hac vna de cauſſa, [d] *quòd Presbyteri Epiſcopos non ordinant*. Paulus verò Timotheum per impoſitionem manuum presbyterij ſcribit epiſcopum eſſe factum. Atque hoc ipſum Hieronymi
[e] Lib. 1 Diſſert. cap. 3. quoque teſtimonio [e] probauimus: qui presbyteros indicat ordinandi poteſtate caruiſſe, cùm ita ſcribit, *Quid enim facit excepta ordinatione epiſcopus, quod presbyter non faciat?* Nam illud *faciat* δυνητικῶς accipiendum eſſe ibi

[d] Chryſ. Hom. 13. in 1 ad Timot. ad cap. 4. 14. οὐ γὰρ δὴ πρεσβύτεροι τὸν ἐπίσκοπον ἐχειροτόνουν.

CAPVT V. demonſtrauimus, vt idem ſit ac *quod non poſſit facere*. Itaque omnia quæ ab Epiſcopo fiunt, Preſbyter facere poteſt, auctore Hieronymo: ordinationem facere non poteſt. Sic autem & δυνητικῶς verbum illud eſt conceptum; & in Preſbytero poteſtatem ordinandi eſſe nullam docuit Hieronymus; quomodo vtrumque Chryſoſtomus Homilia prima in epiſtolam ad Philippenſes complexus eſt iis verbis, quibus eâdem, quam proximè antè poſui, ratione colligit, preſbyteros à Paulo pro epiſcopis vſurpari. [a] *Non enim*, ait, *presbyteri epiſcopum ordinaſſent*. Nempe de eo loquitur, quod ad Timotheum ſcribens dicit Apoſtolus; illam gratiam accepiſſe per impoſitionem manuum preſbyterij: de quo ſuprà mentionem fecimus. οὐκ ἂν ἐχειροτόνησαν, ait; hoc eſt *non poſſent ordinare*. Etenim particula ἂν ſolet à Græcis accipi δυνητικῶς, vt in calce libri quarti Grammaticæ loquitur Gaza. Et Georgius Lecapenus in libro de Syntaxi, ὅ, τε ἂν, inquit, δυνητικὸς καλούμενος, hoc eſt, *particula* ἂν, quæ potentialis vocatur. Vbi & appellationis cauſſam reddit ſic: [b] *Potentialis autem ideò vocatur, quoniam constructio eius transfertur in hoc, quod eſt poſſe. velut dicerem quidem, pro eo, quod eſt poſſem dicere: ſcriberem pro eo quod eſt poſſem ſcribere.* Hæc nos olim tirones in Scholis Grammaticis didicimus. in quibus tamen peregrinatur Grammaticorum columen Catharus Salmaſius: vt hoc etiam pro magno errato nobis obiecerit: &, [c] *An* δυνητικῶς *Græcum ſit*, inquit, *videat Grammaticus*. Quid magni in iſtis litteris expectes homine ab illo, qui τὸ δυνητικῶς Græcum an ſit adhuc neſciat? Atqui præter Græcos iſtos duos, Græcanicæ linguæ peritiſſimi totidem, Budæus in Commentariis, & in Theſauro Stephanus eam vocem vſurpant. Puderet in vulgaribus iſtis vel obiter inſiſtere, ſi ea talibus ingeniis, quibus cum conflictamur, ita vt ſunt, trita eſſent, & vulgaria.

[a] Chryſ. pag. 5. οὐκ ἂν οἱ πρεσβύτεροι ἐπίσκοπον ἐχειροτόνησαν.

[b] Lecapen. δυνητικὸς δὲ λέγεται, ἐπειδὴ ἡ σύνταξις εἰς τὸ δύνασθαι μεταφέρεται· οἷον ἔλεγον ἄν, ἀντὶ τοῦ ἠδυνάμην λέγειν· ἔγραψα ἄν, ἀντὶ τοῦ, ἠδυνάμην γράψαι.

[c] Sal Diſſ. cap. p. 29

XI. SED eò reuertor. Cùm igitur ordinandi poteſtas ex diuina inſtitutione manarit, iuriſque ſit diuini, non eccleſiaſtici, &, vt vocant, *poſitiui*: manifeſtum eſt nec ab homine dari, nec ab eodem auferri potuiſſe. Vſus quidem illius & exercitium ſupprimi, interdicique poteſt; vt ſine grandi ſcelere aliquid attingere proprium ordinis nequeat. Vt cùm à ſacro miniſterio ſuſpenditur, aut excommunicatur quiſpiam. Sed ſi nihilominus perſeueret ea quæ ſunt Ordinis ac poteſtatis exequi ſuæ, (quæ quidem aliundè non pendent: vt eſt iuriſdictio ad quædam ſacerdotij præſtanda munera neceſſaria) quanquam impiè ac nefariè fecerit, ratum tamen erit quidquid ab eo geſtum ſit: vt de baptiſmo, & ordinatione ab hæreticis vel excommunicatis accepta ſuprà demonſtrauimus. Quocirca ſi preſbytero, quà preſbyter eſt, non vt epiſcopus eſt, conuenit ordinare preſbyteros aut epiſcopos; nec aliunde, quàm à Deo, deriuari ius illud potuerit: nulla humana, id eſt eccleſiaſtica auctoritas efficere poteſt, quin reipſa, ſi velit, epiſcopos & preſbyteros ordinet: quemadmodum & Dominicum corpus conſecrare poteſt, inuitis ac repugnantibus legibus, hæreticus, aut ab gradu ſuo, vel Eccleſia ſegregatus preſbyter. Atqui infandum, inauditúmque eſt Chriſtianis auribus, preſbyterum ſimplicem, ordinare Epiſcopum, immò etiam preſbyterum poſſe: aut ſi id ſacrilegè tentarit, pro Epiſcopo vel preſbytero hunc haberi, qui ab illo impoſitionem manuum acceperit. Quod inuictum argumentum cauſſæ eſt catholicæ, dogmatiſque, cui contra Cathatos modò patrocinamur: vt ex eo conſtet, non eundem ordinem ex inſtituto eſſe Chriſti, Epiſcopatum, & Preſbyteratum. De quo quæ Salmaſij in nugaciſſima Diſſertatione ſit opinio, pleniùs deinceps exponendum videtur, & illius falſa abſurdáque decreta in lucem proferenda. quod in capitibus ſequentibus faciam.

Quatenus in vnam, eandémque perſonam ordines duo Epiſcopatus, & Presbyteratus concurrerint, nihilominus ex ſe diſtingui. Quid ſit ratione, & ſubiecto differre. Cathari Trapezitæ inſcitia: qui iſta capere non potuit. Eiuſdem inepta calumnia.

Capvt IV.

I. Qvæ vt ab Aërianis olim, ſic à Catharis, & Caluinianis afferuntur hodie Scripturæ loca, quibus vnus & idem eſſe cum Epiſcopatu Presbyteratus aſſeri videtur: ea ſunt à nobis expoſita primo in libro Diſſertationum Eccleſiaſticarum. Vbi eò res demum diſputando perducta eſt, eoſdem vt initiò Epiſcopos, ac Presbyteros factos eſſe conſtaret, hoc eſt in eandem perſonam concurriſſe ambos illos gradus & ordines: ſed diuerſos nihilominus habitos eſſe; ac tum ſuperſtitibus Apoſtolis ipſis, quibuſdam in Eccleſiis; tum vbique, poſt eorum obitum, perſonis etiam fuiſſe diſtractos. Quam conciliandi rationem nec abhorrentem à ſacris litteris; & antiquis conſentaneam Patribus, ac Conciliis; & Eccleſiæ Catholicæ vſui, ac dogmati congruentem, Catharo Salmaſio non probamus. Neque hoc valdè miramur: aut verò curandum ducimus. Quid enim rectum placere homini iſti poteſt, quem vel amiciſſimi, & eruditionis eius calidiſſimi fautores nunquam ſine iudicij exceptione laudare ſolent? Ego verò communem etiam plerumque ſenſum illius in ſcriptis requiro: maximè autem in illa Diſſertatione de Epiſcopis ac Presbyteris; quam contra me nouiſſimè in lucem edidit. Quæ nihil præter tumultuatiam & incondicam habet congeriem, nullâ methodo atque ordine digeſtam: dum idem ſæpiùs reuocat, ac verſat, & ad ſatietatem vſque lectoris, ac faſtidium inculcat.

Inter has inanes ac moroſas repetitiones ingens, pro argumenti & quæſtionis modulo, libri moles exaggerata eſt: quam paucis Diſſertationum noſtrarum paginis repoſuit. Sic enim par erat Vſuræ patronum ac laudatorem facere; vt in reſpondendo proprium aliquod illius ſpecimen daret. Vnica porrò inexhauſtæ loquacitatis huius cauſſa illi fuit ea, quam dixi, communis iudicij, ac ſenſus inopia: quòd rem vnam nec valde difficilem, & in vulgari vſu doctrinæ poſitam capere nondum potuit: quod *idem* dicimus, non vno vſurpari modo, ſed aliud eſſe τῷ ὑποκειμένῳ idem: aliud τῷ λόγῳ. De quo nihil hîc dicerem, quoniam vſitata res eſt, & in primis Dialecticæ rudimentis traditur. Sed cogit eius, quî cum negotium mihi eſt, infantia paullulum ad elementa iſta regredi: maximè cùm magnam partem Diſſertationis iſti pepererit differentiæ illius inſcitia.

II. Vt igitur plebeium quamuis ad captum ſermonem noſtrum comparem, vtar exemplo facili, atque in conſpectu ipſo poſito, quo res tota declaretur. Epiſcopatus ſic idem eſt cum Presbyteratu, quomodo rationalis anima idem eſt cum ſentiente, ac vegetante. Nam hæ tres animæ ſunt, & inuicem diſtinctæ; ſed τῷ λόγῳ, non τῷ ὑποκειμένῳ. hoc eſt *ratione, non ſubiecto*. Etenim natura, & eſſentia ac definitione; tum etiam actione differunt. tametſi in vna, eadémque forma hominis, omnes: duæ in brutis inſunt: neque *ſubiecto* ſeparantur. Ac rationalis quidem nunquam à duabus aliis ſeparata conſiſtit: vt nec à vegetante ſenſibilis. ſola vegetans ſine duabus reliquis, in ſtirpibus & humo ſatis cernitur. Animas cùm dico tres, non ſic accipi volo, tanquam formæ ſint tres, quæ velut partes totidem in homine coaleſcant: ex iiſque duæ ſint in brutis. Vna quippe, ac ſimplex in homine forma eſt. Sed ἐπινοίᾳ, vt Græci Patres loqui conſueuerunt, quod idem eſt ac λόγῳ, ſunt iſta diſtincta. Eodem modo in Epiſcopo, tanquam ſummo hierarcha, vt ait Dionyſius, poteſtate, & eminentia quadam virtutis, inferiores omnes continentur ordines, Presbyteratus, Diaconatus, & ceteri. In Presbytero,

CAPVT IV. Diaconatus vnà cum reliquis: itáque deinceps minores in maioribus. Sed ex eo diuerſos illos eſſe cognoſcimus, quòd inferiores ſeorſim & à maioribus diuulſi reperiuntur. Sanè hæc vulgaria ſunt: & nemo adeò eſt hebes, cuius iſta captum ſuperent. Et tamen acutus Criticus nunquam intelligere hoc potuit, nec in animum ſuum demittere, Epiſcopatum à Preſbyteratu diſtinctum eſſe ordinem: eo quòd in vnam, eandémque perſonam, hoc eſt τὸ ὑποκείμενον idem, ambos illos conuenire cerneret.

III. HINC ſtulta illa querela tum initio libri, tum deinceps repetita ſæpiùs, cum puerili inſultatione, ac conuicio: quòd cùm Scriptura, nobis aſſentientibus, ſæpe eoſdem fuiſſe Epiſcopos, & Preſbyteros doceat: multique hoc idem Patrum probent: tamen non eoſdem fuiſſe putemus Epiſcopos, & Preſbyteros. In quo ſubdolus Trapezita ſententiam noſtram adulterare eſt auſus, & inſerta particula, falſum quiddam nobis affingere: contra quod tota in Diſſertatione contendit, *in incertum pugnans, & quaſi aërem verberans*. Vide enim hominis aſtutiam. [a] Sic iſte ratiocinari me dicit: *Scriptura ſacra docet multis locis, eoſdem fuiſſe Epiſcopos & Presbyteros. Multi Patrum, & inter eos Hieronymus hoc probant. Ergo non iidem ij fuere Epiſcopi, & Presbyteri.* Hoc portentum argumentationis non diſertè quidem alicubi ſtruxiſſe me, quantum arbitror, intelligit: niſi apertè mentiri velit. Verumtamen meis ex dictis confici probat: quorum alterum eſt pagina 14, alterum 47 libri primi Diſſertationum mearum. Priore in loco ſcripſi: *Presbyteros nonnunquam Epiſcopos veros dictos eſſe, & in eâdem ciuitate plures extitiſſe.* In poſteriore, *magnum ab antiquis vſque Eccleſiæ temporibus diſcrimen interceſſiſſe Epiſcopos inter & Presbyteros: nec indoctius quidquam abſurdiúſque iſta eſſe fabula, quam cum veteribus illis & hodiernis hæreſeon architectis Trapezitici operis ſcriptor eſt amplexus: eoſdem olim cùm appellatione ipſa, tum re, atque ordine Presbyteros & Epiſcopos fuiſſe.* Hæc nactus ille mirificas tragœdias excitauit: & in me contumelias, ac maledicta coniecit homine indigna polito, & auctore ſuo digna: qui ad Trapeziticam & fenebrem artem, illam inſuper adiecit obtrectandi, & conuiciandi: in qua ſingularem exercitatione aſſidua ſibi peritiam comparauit. Sed vt hæc impunè per me habeat (Nec enim iraſci eo illi nomine debeo, quòd me cum orthodoxa Eccleſia, cum Romanis Pontificibus, cum piis & Catholicis omnibus ad eandem deſignauit odij acerbitatem & inuidiæ) de re ipſa diſputabo: & imperitum pariter, atque impudentem calumniatorem in eo ipſo, in quo tam atrociter in me eſt inuectus, rebus illum addicam certiſſimis.

a D. P.

IV. NAM quid iſto fieri poteſt abſurdius, qui ex duabus illis, quas attulit, ſententiis noſtris, quas ſecum repugnantes, & contrarias eſſe credidit, non animaduertit quemadmodum vſurpata prior à nobis eſſet: ſed temerè quod neſciebat, iniuſtéque reprehendit? Etenim in capite illo primo varias Interpretum Pauli ſententias enumerare, ac perpendere ſingulas inſtitueram: & quid è ſingulis conſequens eſſet ſummatim colligere. Hoc cùm in Chryſoſtomi, Oecumenij, ac Theophylacti interpretatione facerem, propoſitis quibuſdam, quæ illis aduerſari videbantur, Actorum, & Apoſtoli locis, ex his ſic aduerſus eoſdem concluſi: *Igitur Presbyteri nonnunquam Epiſcopi veri dicti ſunt: & in eâdem ciuitate plures extiterunt.* Hæc vox, *igitur*, non quid mea ratione ac iudicio conſtitutum ſit, ſed quid ex illis, quæ percenſueram, locis Apoſtoli ſequi videbatur oſtendit. Nondum enim quid ego ſentirem explicaueram: quod in ſequenti feci capite: vbi quæſtionem propoſitam demum ita diſſolui: ſub ipſa Chriſtianiſmi primordia, in quibuſdam ciuitatibus plures fuiſſe, qui Epiſcopi pariter erant, & Preſbyteri. Quod tamen perbreui tempore, nec vbique receptum fuiſſe, firmiſſimis argumentis, & inuictis probaui: maximè ex Epiſcoporum ſingularium ſucceſſione: quam in pleriſque vrbibus iam tum ab Apoſtolis extitiſſe, antiquiſſimi auctores referunt. Huic autem aſſertioni, quam ibi, vnde ille ſumpſit quod calumniaretur, nondum obfirmaueram; non eſt contraria altera, quam ex tertio capite ſubiecit: in quo falſos eſſe dixi, qui eoſdem olim fuiſſe dicebant Epiſcopos, & Preſbyteros. Quam meam ſententiam priori, vt puta-

bat, contrariam ita concepit, vt malitioſè voculam inſereret, ex qua conflictus ille ſequeretur. Sic enim dixiſſe me ait: *Ergo non iidem ij fuere Epiſcopi & Presbyteri.* Quos ita deſignat, *ij Epiſcopi & Presbyteri;* ſunt quos ex Scripturis eoſdem fuiſſe colligebam: hoc eſt perſonas eaſdem, in quas cum Preſbyteratu collatus erat Epiſcopatus. Hos ergo eoſdem Epiſcopos & Preſbyteros dixi fuiſſe: nec alibi negaui, cùm ſcripſi; falli eos, qui eoſdem Preſbyteros & Epiſcopos olim fuiſſe dicebant. Non dixi *eos* Preſbyteros, & Epiſcopos, hoc eſt quos anteà commemoraueram ex Actis, & Epiſtolis Pauli: qui Mileti, & Epheſi, & iis in locis erant; qui ibi nominantur. Ita enim contraria dixiſſem. Verùm vniuersè Preſbyteros & Epiſcopos docui non eoſdem olim extitiſſe. hoc eſt Preſbyteratum & Epiſcopatum. Quem ſenſum mea præ ſe verba perſpicuè ferunt: *Non eoſdem olim cùm appellatione ipſa, tum re atque ordine Presbyteros & Epiſcopos fuiſſe.* Quod aduerſus Catharos & Trapezitas dixeram: qui vnum tantummodo Ordinem eſſe volunt, & ab initio fuiſſe. Ego verò Ordines ſemper duos fuiſſe pugnabam, ratione ac natura diſtinctos: etſi interdum τῷ ὑποκειμένῳ minimè differrent, quòd in vno & eodem homine conuenirent. CAPVT IV.

V. SIC enim ea res habet, ac ſi vno in loco dicerem, genus quoddam animantis eſſe rationale, ſenſibile, ac vegetans. Alibi verò: Errare eos, qui dicerent, vnam & eandem appellatione, ac re, naturáque eſſe animam rationalem, ſenſibilem, & vegetantem. Num qui ambo iſta diceret, ſibimet aduerſaretur? Non, opinor, alio, prærerquam Salmaſio, iudice. Eodem planè modo, cùm Apoſtolorum ætate faſſus ſim eoſdem alicubi ſimul & Preſbyteros & Epiſcopos plures fuiſſe: hoc eſt ordines duos in idem caput collatos: nihilominus ipſos per ſeſe dixi ordines fuiſſe diuerſos. Quemadmodum etſi certis in locis ac populis iidem olim reges & Sacerdotes fue-

a Æn. 3. runt, vt Melchiſedech: vt ille apud [a] Poëtam,

Rex Anius, rex idem hominum, Phœbíque ſacerdos,

verè tamen vſurpari iſtud poteſt, regnum à Sacerdotio eſſe diuerſum. ſiue pro *abſtractis*, vt vocant, *concreta* ſumas; regem à Sacerdote differre. Satis enim eſt, vt illud verè dici poſſit, quòd apud alios populos alij eſſent Sacerdotes, alij reges. Ex quo rectè concluditur, ibi etiam, vbi Sacerdos idem erat atque rex, Sacerdotium ab regno, λόγῳ, & ἐπινοίᾳ id eſt *ratione*, diſtinctum fuiſſe; etſi τῷ ὑποκειμένῳ idem eſſent. Quemadmodum licet Coriſcus idem muſicus ſit, & pictor, verum eſt muſicam in eo ab pictura τῷ λόγῳ diſcrepare: nec eandem artem eſſe, ſed duas. Id quod etiam efferri ſic ſolet. In Coriſco muſicum à pictore differre τῷ λόγῳ, non τῷ ὑποκειμένῳ. Hæc ſi eiuſmodi ſunt, vt vel à plebeiis ingeniis capiantur: quid hoc capite durius, cuius in cerebrum peruadere hactenus iſta non potuerunt: Preſbyterum ab Epiſcopo, id eſt Preſbyreratum ab Epiſcopatu diuerſum ordinem extitiſſe: quamuis in eundem hominem ambo aliquando conuenerint?

b Salm. p. 7. VI. FRIVOLVM itaque eſt effugium illud; [b] cuius pueriliter admones: dicendum eſſe mihi, *diſcrimen iſtud ab antiquis Eccleſiæ temporibus interceſſiſſe, non à primis, nec Apoſtolicis.* Nihil hoc opus. Nam & primis, atque Apoſtolicis temporibus ambos illos aſſero diſtinctos fuiſſe: ſed λόγῳ in iis, qui vtrumque ſimul habebant. ὑποκειμένῳ verò, tum vbique inſequenti tempore: tum etiam Apoſtolorum ætate iis in vrbibus, in quibus ſingulorum ſucceſſiones Præſulum fuiſſe memorantur, ab Apoſtolicis viris litteris traditæ. Quo ex argumento ſingularium Epiſcoporum ſaltem conſequenti ætate præpoſitorum Eccleſiis; de quo nobiſcum Salmaſius conuenit: intelligere potuit, falsò ſe dixiſſe, quod & in fœnea illa Diſſertatione toties oggerit, vnum & eundem ordinem eſſe Preſbyteratum & Epiſcopatum ex inſtituto Chriſti, & Apoſtolorum. Quod in ſuperioribus capitibus iam manifeſtè conuictum, pleniùs ſubinde confutabitur.

Hoc ergo eſt ipſum, quod qui defenderent, indoctos, abſurdóſque eſſe dixi, eoſdem olim fuiſſe Preſbyteros, & Epiſcopos tum appellatione, tum re, hoc eſt natura, proprietate, eſſentia, functione: quod eſt λόγῳ, vel τῷ τί ἦν εἶναι, quamuis τῷ ὑποκειμένῳ iidem eſſent vtrumque. Porrò quæſtionis à me pro-

CAPVT IV. poſitæ difficultas in eo ſita erat, quòd cùm inter Catholicos conſtaret, diuerſos eſſe Ordines diuino ex inſtituto: vt ſuprà demonſtraui: tamen in Scripturis promiſcuè accipi nomina illa viderentur. Cui quidem hæc à nobis eſt adhibita conciliatio, quam, ſi quid haberes rationis, intelligeres; intellectam verò niſi aut iudicium, aut vſus antiquitatis, aut candor tibi deeſſet, improbare non poſſes.

VII. Ac vide quæſo, vt ſeipſum induat, & implicet iis laqueis, quibus circumretire me ſtudet. Nam [a] fatetur *hodiernos pontificios doctores* ſentire mecum, *magnum à primis vſque & Apoſtolicis Eccleſiæ temporibus diſcrimen intercesſiſſe Epiſcopos inter & Presbyteros*. Si hoc igitur Pontificij, id eſt Catholici, & à Catharis, ac Salmaſiis alieni doctores ſentiunt: ſi Tridentina idipſum Synodus canone ſuo ſanxit: nonne indoctos iure eſſe pronuntiaui, qui ad damnatam tuendam hæreſim, & ab inferis excitandam, poſt Aërianos, Waldenſes, nugáſque ceteras, nihil afferrent præter garrulitatem & audaciam? Denique hæc ſi duo tantùm capere poteſt; quod eum iam ex hac noſtra oratione poſſe non deſpero: diuerſos omninò, ac neceſſariò eſſe ordines iſtos τῷ λόγῳ, quamuis τῷ ὑποκειμένῳ non diſcrepent, puerili contentioni, ac velitationi modum adhibebit.

[a] Sal. p. 9.

[b] Niſi verò puerile hoc non eſt, quòd in *videndi* verbo ludere voluit. Scripſeram *dubitandi cauſſam præcipuam continere Apoſtolica ſcripta, quæ ita de Epiſcopis, ac Presbyteris loquuntur, vt vtroſque eodem loco habere, ac nihil inter illos diſcriminis ſtatuere videantur*. Dixi *videri*, hoc eſt *ſpeciem præbere*. non autem quomodo dici ſolet: *Ita mihi videtur:* vel [c] vt Apoſtoli in Concilio loquuntur; *Viſum eſt Spiritui ſancto, & nobis*. Ille autem ſic tanquam hoc ſenſu, non illo poſitum eſſet videndi verbum, concludit ita: *Quis dubitandi locus, vbi rem tam clarè, & apertè definire, & decidere ſacræ Scripturæ viſum fuerit.*

[b] Salm. p. 10.

[c] Act. 15.

Salmaſij contra ſingularium epiſcoporum ſucceſſiones ab antiquis memoriæ proditas falſa, & abſurda præſcriptio. Abſurdè illum argumentari contra ſanctorum Patrum auctoritatem. Apoſtolorum duo genera ab illo tradita: & Apoſtolatus perperam explicata ratio. falsò ab eo dici maiores Apoſtolos immediatè miſſos à Chriſto. Marci Antonij de Dominis, & Caſauboni itidem de Apoſtolis confutatæ ſententiæ.

CAPVT V.

I. AB hac velitatione tranſeo nunc ad ſeriam concertationem, & cauſſæ caput aggredior. Difficile eſt omninò in iſtis tenebris, quas Diſſertationi ſuæ Catharus Salmaſius offudit, atque in tanta loquacitate, & verborum, ſententiarúmque perturbatione, ſcire quid primum, quid poſtremum ſit: hoc eſt quid ex quo conſequens velit eſſe: ac denique quid ſit quod probandum ſibi propoſuit: & quid illud, quo tanquam argumento ad probandum vtitur. Adeò cæca illîc, & inuerſa, ac præpoſtera ſunt omnia. Quantum tamen intento animo, ac diu, multúmque tractando extricare potui: aduerſus illam Epiſcoporum ſeriem, & ſucceſſionem diſputare voluit; quam in pleriſque ciuitatibus cœptam eſſe temporibus Apoſtolorum, & antiquorum teſtificatione monſtrauimus. Hoc enim argumento premi ſe, commentúmque ſuum obteri vidit, quo vnum duntaxat ordinem, ex inſtituto Chriſti, & Apoſtolorum, eſſe contendit Epiſcopatum, & Preſbyteratum. Quod cùm apud iſtum legimus; meminiſſe perpetuò nos oportet ἀκρισίας illius, quam in antecedenti capite patefecimus. Ibi enim ſemper errat, dum non diſcernit, aliud eſſe dicere, eundem ordinem eſſe ambos illos: aliud dicere, in vnum illos, eundémque conueniſſe. Horum poſterius fateri me cum ea cautione,

quam addidi ſuprà; vt nec vbique, nec diu id in Eccleſiis factum ſit: alterum negare me, mecúmque quidquid eſt Chriſtiani, & Catholici nominis vſpiam terrarum; ſolos aſſeuerare Catharos, & Salmaſios. CAPVT V.

II. Vt igitur ſingulorum Epiſcoporum ſucceſſiones in pleriſque ciuitatibus ab Apoſtolorum ætate ductas, memoriæque mandatas falſitatis arguat, ita ratiocinari eſt aggreſſus: Si verum eſt, Epiſcopos vnicuique Eccleſiæ ſingulos præſediſſe: neceſſe eſt primos in ſerie vel Apoſtolos fuiſſe, vel ab Apoſtolis conſtitutos. Non enim aliunde propagari ſucceſſio eiuſmodi potuit. Ac neutri ſingulis Eccleſiis præfuerunt. Hoc verò, in quo caput, ac ſumma rei vertitur, eo probare ſtudet; quòd illi nullo in loco vſpiam terrarum pedem figebant: ſed hûc & illûc ex officio curſitabant: neque certam ſedem, aut Epiſcopatum habebant.

Atqui hæc illius ratio & falſiſſima eſt, & antiquiſſimorum Scriptorum auctoritate, ac teſtimonio conuincitur: & in illud qualecumque argumentum tractandum multum nugarum, & ineptiarum contulit. De quibus antequam ſingillatim dicere aggrediar; illud vniuersè velim prudens apud ſe Lector æſtimet; quantum ſit hominis iſtius in illa diſputatione iudicium: qui aduerſus certiſſimam, expreſſiſſimámque Veterum teſtificationem de Epiſcoporum ſerie iam inde ab Apoſtolis in quauis Eccleſia conſtituta, nulla re alia, niſi commento ſuo, & coniectura nititur. Quæ ſi non friuola & inanis eſſet: ſi non eam communis ratio, & ipſa inuentoris, & auctoris ſui aſſertio conuinceret: contra manifeſtam antiquitatis, de rebus ſibi notiſſimis, & in conſpectu penè poſitis aſſeuerantis fidem valere nihil poterat. Ac ſi talia illius eſſent argumenta, quæ contra veterem hiſtoriam attulit, vt à nobis ea diſſolui non poſſent: magis erat vt nos illis reſpondere non poſſe fateremur, quàm vt eorum cauſſa, rem adeò teſtatam, ac tam graui auctoritate compertam in dubium reuocare vellemus.

III. Eivsmodi enim iſtud eſt, de quo Lectoris, vti dixi, prudentis arbitrium requirimus. Irenæus, qui Apoſtolorum propemodum ætate floruit, ſcribit ſingulis in Eccleſiis impoſitos Epiſcopos ab Apoſtolis fuiſſe: ab iiſque propagatas deinde ſucceſſiones recenſet, numeratis, ac nominatim appellatis Epiſcopis, qui alij poſt alios ordine præfuerunt in vna vrbe Roma: quod idem, niſi eſſet longius, in reliquis faceret: vti capite ſecundo ſuprà meminimus. [a] *Habemus*, inquit, *annumerare eos, qui ab Apoſtolis inſtituti ſunt Epiſcopi in Eccleſiis, & ſucceſſores eorum vſque ad nos.* Idem & Polycarpum Ioannis Euangeliſtæ diſcipulum, Smyrnæ in Aſia epiſcopum conſtitutum eſſe ab Apoſtolis affirmat: [b] *Et Polycarpus autem* (ait) *non ſolùm ab Apoſtolis edoctus, & conuerſatus cùm multis ex eis, qui Dominum noſtrum viderunt: ſed etiam ab Apoſtolis in Aſia, in ea, quæ eſt Smyrnis, Eccleſia conſtitutus Epiſcopus: quem & nos vidimus in prima noſtra ætate. multùm enim perſeuerauerat, & valde ſenex glorioſiſſimè, & nobiliſſimè martyrium faciens, exiuit de hac vita.* Ecce conſtitutum ab Apoſtolis ait Epiſcopum Smyrnæ Polycarpum: vt & Romæ ab Apoſtolis Linum ſuprà dixerat. Negat verò Catharus Salmaſius, & qui ſingulares Apoſtolorum ætate factos eſſe alicubi dicit Epiſcopos, errare ipſum ait, ac decipi. Eligat Lector, vtri fidem adhibere malit, an Salmaſio, viro incomparabili, & qui in multis, quos hactenus edidit, libris, præſertim in Solinianis commentariis, nihil vnquam falſi docuit: an Irenæo, Euſebio, Optato Mileuitano, Hieronymo, Auguſtino, antiquitati denique toti Chriſtianæ: quæ in Eccleſiis ſingulis Epiſcopos ſediſſe ſingulos memoriæ tradidit, idque auctoribus eſſe factum Apoſtolis. De hoc igitur vtris potiùs credat, etiam atque etiam videat Lector. Nonne vel hoc ſeriò proponere: vel in eo, quid magis ſequi debeas hæſitare, ridiculum eſt; quantumuis difficilia, & inuicta pro ſe argumenta vnus ille contra tot antiquos Salmaſius opponeret? Quid nunc ergo facimus, cùm tam futilia, tam inepta ſint, quæ ad opinionem ſuam fulciendam iſte commentus eſt? quod deinceps in ſequentibus oſtendam.

[a] Iren. l. 3.

[b] Iren. apud Euſeb. lib. 4 Hiſt. c. 14. καὶ Πολύκαρπος δὲ οὐ μόνον ὑπὸ Ἀποστόλων μαθητευθεὶς, καὶ συναναστραφεὶς πολλοῖς τοῖς τὸν Χριστὸν ἑωρακόσιν· ἀλλὰ καὶ ὑπὸ Ἀποστόλων κατασταθεὶς εἰς τὴν Ἀσίαν ἐν τῇ ἐν Σμύρνῃ ἐκκλησίᾳ ἐπίσκοπος· ὃν καὶ ἡμεῖς ἑωράκαμεν ἐν τῇ πρώτῃ ἡμῶν ἡλικίᾳ. ἐπιπολὺ γὰρ παρέμεινε, καὶ πάνυ γηραλέος ὤν, ἐνδόξως, καὶ ἐπιφανέστατα μαρτυρήσας, ἐξῆλθε τοῦ βίου.

p. 5. 0. IV. Apostolorvm duo genera conſtituit [c] Salmaſius. Nam alios primos, alios ſecundos facit. *Primi à Chriſto miſſionem ſuam acceperunt, im-*

CAPVT V. *mediatè ab ipſo miſſi.* quos & *veros* [a] alibi vocat. *Secundi ab ipſis Apoſtolis. Hi ſecundi Apoſtoli quaſi coadiutores, & συνεργοὶ fuêre Apoſtolorum in ædificandis Eccleſiis; in quibus ex præcepto & mandato eorum, à quibus mittebantur, Presbyteros, eoſdémque Epiſcopos conſtituebant.* Primùm illud haud ſatis accuratè, quod maiores illos, ac *veros Apoſtolos immediatè ab ipſo Chriſto miſſos* ait. Certè Paulus Apoſtolus vnus ex veris, ac primariis Apoſtolis fuit. [b] *Nihil enim minus fuit ab iis, qui erant ſupra modum Apoſtoli.* Quod & [c] Salmaſius agnoſcit, dum ei, tanquam vni ex magnis, συνεργοὺς & ſecundarios aſſignat Timotheum, Titum, Linum, & Clementem. At ille miſſus non eſt immediatè ab ipſo Chriſto: quo iam mortuo prouectus eſt in Apoſtolatum. Et, ſi Chryſoſtomum audimus, in Apoſtolum ordinatus eſt ab inferioribus & συνεργοῖς illis. Nam ad illa verba capitis Actorum decimitertij, [d] *Segregate mihi Barnabam & Saulum in opus, ad quod aſſumpſi eos;* [e] Chryſoſtomus hæc adnotat: *Quid ſibi vult, Segregate mihi ad opus? Nempe ad Apoſtolatum. Rurſus vide à quibus ordinetur. A Lucio Cyrenæo, & Manaë. ſiue potiùs à Spiritu. Nam quo perſonæ ſunt inferiores, eo manifeſtiùs apparet gratia Dei. Ordinatur itaque in Apoſtolatum, vt cum poteſtate prædicaret.* Deinde quærit quomodo verum ſit, quod Paulus ipſe ſcribit, ſe [f] *neque ab hominibus, neque per homines* Apoſtolum eſſe factum: & reſpondet ideò *per homines* negare ſe factum, *quia non ab homine miſſus eſt, ſed à Spiritu.* Ita Apoſtolus quidem ordinatus eſt, & manus illi ad Apoſtolatũm impoſita eſt ab hominibus: non tamen ab his miſſus eſt ad excercendum Apoſtolatum; ſed à Spiritu ſancto: vt arbitratur Chryſoſtomus. Verum verè an ſecus ita ſenſerit; nihil ad rem pertinet. Hoc enim ſatis mihi eſt; non putaſſe Chryſoſtomum ad ſeri, & ſummi Apoſtolatus ordinem adipiſcendum opus eſſe, vt immediatè ab Chriſto conſtituerentur.

a Pag. 50.
b 2 Cor. c. 11.
c Pag. 4.
d Act. 13, 2.
e Chryſ. Hom. 27 in Acta. τί ἐστιν, ἀφορίσατέ μοι εἰς τὸ ἔργον; εἰς τὴν ἀποστολήν. ὅρα πάλιν ὑπὸ τίνων χειροτονεῖται. ὑπὸ Λουκίου τοῦ Κυρηναίου, καὶ Μαναῆ· μᾶλλον δὲ ὑπὸ τοῦ πνεύματος. ὅσῳ γὰρ τὰ πρόσωπα ἐλάττονά ἐστι, τοσούτῳ γυμνοτέρα ἡ τοῦ θεοῦ φαίνεται χάρις. χειροτονεῖται λοιπὸν εἰς ἀποστολήν, ὥστε μετ' ἐξουσίας κηρύττειν.
Ibid. τὸ δὲ δι' ἀνθρώπων, ὅτι οὐχ ὑπὸ τούτων ἐπέμφθη, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ πνεύματος.
f Gal. 1.

V. ETENIM miſſionis nomine, quam Salmaſius ab Chriſto veros accipere ait Apoſtolos oportuiſſe, puto, ſi ſapit, traditionem poteſtatis, & ordinationem potiùs intellecturum, ſiue καταστάσιν, qua poteſtatis fiunt compotes, & eam habent, tametſi non exerceant; quàm temporariam aliquam deſtinationem, cùm ad certum locum ire iubentur. Sed ſiue hoc, ſiue illo modo *miſſionem* accipiat, vtrobique conuincitur. Nam neque Paulus ab ipſo Chriſto *immediatè* ordinatus eſt Apoſtolus: neque Matthias, qui inter ſummos Apoſtolos in locum Iudæ traditoris eſt aſcitus. Cuius exemplum fauces peruicaciæ præſtringit. Vt de Barnaba taceam, qui Apoſtolus & ipſe cenſetur. Sin miſſionem eſſe malit, qua ad certi temporis functiones obeundas paſſim allegabantur Apoſtoli; multo minus error illius excuſabitur. [g] Quippe Petrus & Ioannes Hieroſolymis ad Apoſtolicum munus exercendum miſſi ſunt ab Apoſtolis Samariam. [h] Miſſi quoque ab Apoſtolis, & ſenioribus Barnabas & Paulus Antiochiam magnis de rebus, & Apoſtolica auctoritate dignis.

g Act. 8, 14.
h Act. 15, 22.

E contrario [i] Ananias qui in Apoſtolis ſecundi ordinis ab Salmaſio numeratur, ab ipſomet Chriſto immediatè ad Paulum baptizandum, inſtituendúmque mittitur. [k] Philippus verò Diaconus à Deo per Angelum, ad Eunuchum Æthiopem: non vtique primoribus ab Apoſtolis: quod tamen neceſſarium eſſe credit Salmaſius ad ſecundæ notæ Apoſtolatum. Vſqueadeò circumretita, & implicata illius inſcitia tenetur: vt quocumque ſe vertat, nihil ei niſi præcipitium occurrat. [l] *Eiuſmodi eſt*, ait Gregorius Nazianzenus, *rationis expers, & ad oppugnandam veritatem obfirmata temeritas: vt qui ea laborant, ne tum quidem, cùm in ſeipſos incurrunt, vel intelligant, vel pudore ſuffundantur.*

i Act. 9, 10.
k Act. 8, 26.
l Naz. citat. à Damaſc. in Eclogis litt. A, tit. 61. τοιοῦτον ἡ ἀλογία, καὶ τὸ πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἀπομάχεσθαι· ὡς μηδὲ περιπίπτοντες ἑαυτοῖς ἢ νοεῖν, ἢ αἰσχύνεσθαι.

VI. OPERÆPRETIVM eſt, quoniam in hunc de Apoſtolis ſermonem incidimus, duorum ex eodem grege Romanæ communionis hoſtium opiniones excutere. Id enim ad illuſtrandam noſtram hanc diſputationem imprimis attinet. Sunt autem hi duo, Marcus Antonius de Dominis ex Epiſcopo Spalatenſi, & Iſaacus Caſaubonus. Prior in libro primo de Republica Eccleſiaſtica, Apoſtolatum ita deſcribit, vt nuda prædicandi Euangelij, & baptizandi functione definiat. [m] *Habemus itaque* (ait) *Apoſtolis nihil aliud datum, nihil commiſſum, niſi purum miniſterium fidei Chriſti, per Euan-*

m Cap. 2, Nu. 20.

gelij prædicationem, miniſterialiter, & non poteſtatiuè propagandæ, & per baptiſmi vſum ſalutarem. CAPVT V.

a Exercit. 14, Nu. 5, p. 313. b Bar. ann. 32, Nu 5.

Caſaubonus verò in [a] Exercitationibus, quas aduerſus Baronij Annales edidit; illum redarguit, tanquam Apoſtolicam dignitatem nimis exiliter ac ieiunè circumſcripſerit, quod eodem ferè modo, ac Marcus ille Antonius, officium illorum in ſola prædicatione poſuerit. Verba [b] Baronij, *Apoſtolos ea de cauſa elegit Chriſtus, vt verbi prædicatione orbi caligine offuſo lumen veritatis impartirent.* Quam *deſcriptionem propter multiplicem omiſsionem vitioſam eſſe* Caſaubonus obiicit. Sed ſtulta, & iniqua eſt iſta reprehenſio. Nam Baronius non de plena ac perfecta functione Apoſtolatus ibi loquitur: ſed de quibuſdam veluti rudimentis illius ac tyrocinio. nempe de eo tempore, quo primitus electi ſunt à Chriſto, & ad Iudææ quædam loca miſſi prædicandi duntaxat gratia. At idem ille cenſor Baronij largiùs peccat, dum veri Apoſtolatus ſubinde notas quattuor præſcribit. Prima eſt, *vt à Chriſto immediatè electi, & miſſi ſint.* Secunda, *vti teſtes eſſent omnium, quæ vidiſſent.* Addit inſuper *neceſſarium fuiſſe, vt quicumque eſſet futurus Apoſtolus, Chriſtum in terris vidiſſet, atque earum rerum teſtimonium poſſet præbere, quarum ipſe extitiſſet αὐτόπτης.* Tertia eſt, quòd per totum orbem prædicandi Euangelij gratia deſtinati ſunt. Quarta eſt, *poteſtas, & dignitas longè maior, & auguſtior, quàm vlli vnquam alij functioni ſpirituali fuerit attributa.*

VII. Ex iis quattuor notis conditionis Apoſtolicæ priores duas vſurpauit Salmaſius. Sed vterque longiùs aberrat. Oſtendimus enim paullo antè nihil hoc neceſſe fuiſſe, vt immediatè ab Chriſto electus eſſet Apoſtolus, aut miſſus. Quod in Matthia ſaltem falſum eſſe liquet. Secunda verò conditio magis etiam eſt inepta, oportuiſſe vt verus Apoſtolus Chriſtum in carne viderit, & αὐτόπτης fuerit, id eſt *oculis ſuis viderit* ea, quorum teſtimonium præberet. Hoc enim conſtituto, Paulus non erit Apoſtolus: qui Chriſtum in terris non vidit; nec ea teſtificatus eſt, quæ ipſe viderat: ſed

c Act. 13 31. d 1 Cor. 9, 1.

quæ auribus acceperat. Ideò [c] cùm ad Iudæos in Synagoga verba faceret, ac Ieſum eſſe Chriſtum & Meſſiam probaret Antiochiæ Piſidiæ, teſtes illos nominat qui viderant illum poſt reſurrectionem, *qui vſque nunc ſunt teſtes eius ad plebem.* Ac [d] *vidiſſe quidem ſe Chriſtum Ieſum Dominum* ait: ſed non *in carne, vel in terris.* Quo loquendi modo, inter homines homo degens, & nondum tranſlatus in cælum, communi vſu ſignificatur. Sed nec illa omnia vidit; quæ de Chriſto prædicauit. Quare incredibilis eſt, quod nemo non fatebitur, hallucinatio iſta Caſauboni: &, qui hunc ſecutus eſt, Salmaſij.

e Ioan. 20, 21. f Mar. 16, 15.

VIII. Nos omiſſis iſtorum nugis, duas tantummodo veri, ac primarij Apoſtoli notas afferemus. Prima eſt, vt ſiue hominum miniſterio, ſiue *immediatè* ab ipſo Deo conſtituti, & ordinati; munus acceperint Euangelij vbique terrarum propagandi, quod apud [e] Ioannem Dominus ita demonſtrat: *Sicut miſit me Pater, & ego mitto vos.* Et apud [f] Marcum: *Euntes in mundum vniuerſum, prædicate Euangelium omni creaturæ.* Tum Actorum primo: *Eritis mihi teſtes in Ieruſalem, & in omni Iudæa, & Samaria, & vſque ad vltimum terræ.* Altera conditio eſt, vt plenam ac perfectiſſimam vbique terrarum poteſtatem habuerint ligandi, atque ſoluendi, Eccleſias inſtituendi, Epiſcopos, & Clericos ordinandi: denique vt Epiſcopi totius orbis eſſent. Sed ea tamen ratione, vt infinita illa poteſtas in ipſis extraordinaria: in Petro verò ordinaria, & in eius ſucceſſores deriuanda fuerit. Quod rectè

g Lib. de Rom. Pont. c. 11. h Secret. 2, 1685. i To. 4 Conc. Lib. de Vnit. Eccl.

[g] Bellarminus docuit. Et Victor Carthaginenſis Epiſcopus parem in omnibus Apoſtolis fuiſſe poteſtatem indicat in epiſtola ſynodica ad Theodorum Papam, quæ in [h] Lateranenſi prima Synodo lecta eſt ſub Martino primo: *Ad quam*, inquit de Chriſtiana fide loquens, *omnes beatiſſimi Apoſtoli, pari honoris, & poteſtatis conſortio præditi, populorum agmina conuertentes*, &c. Nec interim dubitandum eſt, in pari & ampliſſima illa poteſtate, ſuum Apoſtolo Petro conſtitiſſe *primatum*, vt eum nominat [i] Cyprianus. Ob quem princeps Apoſtolorum communi Patrum elogio nuncupatur. de qua re aliàs dicetur.

CAPVT V. IX. PRÆTER hos maiorum, vt ita dixerim, gentium, ac propriè dictos Apoſtolos, in quos ſolos notæ illæ, proprietatéſque competunt; eodem appellati nomine, inæquali tamen & dignitate, & poteſtate fuerunt minoris ordinis Apoſtoli: hoc eſt diſcipuli ceteri Chriſti, vel Apoſtolorum: qui quòd idem importandi vbique Euangelij munus obirent, ſiue inſtinctu Spiritus ſancti; ſiue maiorum auctoritate Apoſtolorum ac mandato; Apoſtoli & ipſi vocati ſunt. Theodoretus Pauli verba iſta declarans: [a] *Et quoſdam quidem poſuit Deus in Eccleſia, primùm Apoſtolos: ſecundò Prophetas*, &c. obſeruat, [b] *non ſolos dici duodecim, ſed & ſeptuaginta, & eos omnes, qui eandem poſteà gratiam conſecuti ſunt.* vt inter alios [c] Epaphroditum Philippenſium epiſcopum. Chryſoſtomus quoque quod Paulus ad Corinthios ſcripſit, [d] Chriſtum apparuiſſe Iacobo: deinde *Apoſtolis omnibus*, [e] per Apoſtolos, ſeptuaginta Diſcipulos ſignificari putat. Oecumenius non omnes iſtos: ſed quoſdam eorum, quibus ſimilis atque veris Apoſtolis erat commiſſa functio. Multum tamen ab primatiis Apoſtolis diſtabant: non miſſione, ſed poteſtate. Non enim omnia poterant, quæ maiores Apoſtoli. [f] Philippus vnus ex ſeptem Diaconis, cùm Chriſtianam fidem longè latéque prædicando circumtuliſſet; & Samaritanos baptiſmo initiaſſet; Spiritum ſanctum iiſdem dare per impoſitionem manuum non potuit. Itaque profecti eò ſunt Apoſtoli, qui hoc Sacramento illos impartirent. Ita vis omnis Apoſtolatus, & οὐσιώδης proprietas, ac τὸ τί ἦν εἶναι, non in miſſione; aut in prædicandi officio conſiſtebat: ſed in iure, ac poteſtate, ſiue à Chriſto *immediatè* tradita, ſiue per hominem, & impoſitione manuum accepta. Vtroque enim modo poteſtas illa eſt à Deo. quemadmodum in Sacramentis omnibus interuentu hominum, ac miniſterio, diuina vis operatur: & ad Deum, tanquam ad auctorem, cauſſámque primariam efficientia omnis illorum refertur.

a 1 Cor. 12, 28.

b Theodoret. in comm. pag. 183, To. 3. οὐ μόνον λέγει τοὺς δώδεκα, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἑβδομήκοντα, καὶ τοὺς μετὰ ταῦτα τῆς χάριτος ταύτης τετυχηκότας.

c Phil. 2, 25.

d 1 Cor. 15, 7.

e Chryſ. Hom. 38 in 1 ad Cor. pag. 498. ἦσαν γὰρ καὶ ἄλλοι Ἀπόστολοι, ὡς οἱ ἑβδομήκοντα.

f Act. 8.

De falſa Apoſtolatus nota ab Salmaſio tradita; vt nuſquam certo in loco pedem figerent Apoſtoli. Ea multis argumentis refellitur. Neque Apoſtolos ex vi nominis, & officij ſui neceſſariò vagari: neque Epiſcopos vna in vrbe defixos teneri. De Apoſtolis ſecundi generis ab eodem Salmaſio allata confutantur. De Iacobi Apoſtolatu, & Epiſcopatu obiter actum.

CAPVT VI.

I. CONSTITVTA hunc in modum Apoſtolatus propria conditione, & ab Catharorum præſtigiis explicata, multiplex in illo declarando Salmaſij lapſus, velut infuſa luce detegitur, ac ſponte in omnium incurrit oculos. Ex innumeris autem erroribus, quibus ſingulæ propemodum Diſſertationis illius refertæ ſunt paginæ, primus ille procedat in medium: in quo præcipuum robur argumentationis ſuæ collocaſſe videtur. Certè hoc velut fundamentum iecit, cui totam diſputationis machinam ſuperſtrueret. Apoſtolatus igitur id eſſe proprium cenſet, vagari, & hûc illúcque diſcurrere, neque in certo loco conſiſtere. [g] *Apoſtolatus*, inquit, *ex vi nominis, & officij ſui ambulat, & vagatur. Epiſcopatus propriè ſumptus, ſtabilis eſt, ac fixus.* Quo tanquam principio poſito, concludit, Apoſtolorum ætate neminem vlla in Eccleſia ſingularem Epiſcopum fuiſſe: ſed Preſbyteros, & eoſdem Epiſcopos numero complures; qui rem in commune curarent: indéque ſucceſſionum illarum, quarum ex antiquis auctoribus ſeriem accepimus, fidem eleuare conatur. [h] *Hæc enim*, ait, *Apoſtoli propria miſſio, ac vocatio, ex ipſo nomine munus eius, & officium teſtificans, quo ſedes vno in loco figere non debent, ſed orbem peragrare, & perluſtrare, ad Dei verbum prædicandum, & Euangelium prædicandum. Hinc factum, vt qui fixam, ſtabilémque ſedem in aliqua prouincia, vel ciuitate*

g Salm. Diſſert. cap. 4. p. 198.

h Ibid. cap. 1. p. 19.

haberent, populóque eius prouinciæ, vel ciuitatis docendo vacarent, nec aliò vaga- CAPVT VI.
dem *rentur, Apoſtolorum nomine vix eſſent nuncupandi.* [a] Hanc etiam fuiſſe cauſam
o. exiſtimat, cur *Iacobus Domini frater & Apoſtolus, quia Hieroſolymis non abſtitit, nec quoquam extra eam vrbem pedem mouit, Epiſcopus à veteribus appellatus eſt.*
ag. ibid. [b] Immò *hac eâdem de cauſa Ioannes*, inquit, *qui nec ipſe orbem obambulauit, prædicandi Euangelij gratia, ſed vno in loco manens, ac præſens præſentibus illud expoſuit, πρεσβύτερον ſe potiùs, quàm Apoſtolum inſcripſit.*

II. QVOCIRCA peculiarem hanc Apoſtolatus vtriuſque tam maioris, quàm minoris, notam Salmaſius pro ſuo iure ſtatuit: vt nuſquam certo in loco conſiſtant Apoſtoli: ſed vagandi, errandique finem nullum faciant. Quod commentum & ipſum per ſeſe ridiculum eſt, ac friuolum: & quas eidem fulciendo coniecturas adhibet, eæ mendaciſſimæ ſunt, ac ſine vllo planè iudicio confictæ. Quis illum docuit, Apoſtolo nefas fuiſſe *ſedem vno in loco figere?* Vnde habet, neminem Apoſtolum fuiſſe, neque maiorum gentium, neque ſecundi ordinis, *qui non orbem peragraret, & perluſtraret?* Aut *eum Apoſtolum vix nuncupandum fuiſſe, qui fixam in aliqua prouincia, vel ciuitate ſedem haberet?* Sanè hæc commentitia ſunt.

Chriſtus ex numero Diſcipulorum elegit duodecim, *quos & Apoſtolos*,
uc.6, inquit [c] Lucas, *nominauit.* Vſitatum hoc erat vocabulum apud Iudæos, qui Hebraïcè שלוחין, vel שליחין appellabant certis officiis ac miniſteriis deſtinatos: nempe qui vel cum mãdatis aliquò mitterentur: vel ad curationem aliquam, & functionem obeundam. Cuiuſmodi legatos vel nuncios Romanus Pontifex ſæpè mittere conſueuit. Huiuſmodi *miſſorum* crebra eſt in Digeſtis Talmudicis mentio. Poſt excidium vrbis Hieroſolymitanæ, Iudæi per orbem diſperſi, & in lacinias diuiſi, & ἀποδασμοῖς, ſuos habebant Patriarchas. Horum aſſeſſores Apoſtoli dicebantur. Epiphanius in Hæreſi XXX, de Ioſepho Comite: [d] *Hic Ioſephus*, inquit, *ex illorum erat ordine, qui apud Iudæos principem locum dignitatis obtinent. Qui ſecundi ſunt à Patriarcha, & Apoſtoli nominantur. Continuè adſunt illi Patriarchæ, & cum eo ſæpiùs diu, noctúque verſantur: quod eidem à conſiliis ſint, ac de iis ad illum referant, quæ ad legem pertinent.* Nomen illis inditum videtur, quod ad Synagogas ordinandas identidem mittebantur, & ad decimas & primitias à prouincialibus Iudæis exigendas:
Num. vt idem [e] paullo pòſt ſcribit Epiphanius. *Qui ad exigendum aurum, atque argentum, à Patriarcha certo tempore diriguntur*, ait [f] Codex Theodoſianus. De
Lege de d. his vide quæ in [g] Animaduerſionibus ad Epiphanium adnotamus.

[d] Epiph. Hær. 30. N. 4. οὗτος γὰρ ὁ Ἰώσηππος τῶν παρ' αὐτοῖς ἀξιωματικῶν ἀνδρῶν ἐναρίθμιος ἦν. εἰσὶ δὲ οὗτοι μετὰ τὸν Πατριάρχην Ἀπόστολοι καλούμενοι. προσεδρεύουσι δὲ τῷ πατριάρχῃ, καὶ σὺν αὐτῷ πολλάκις καὶ ἐν νυκτὶ, καὶ ἐν ἡμέρᾳ συνεχῶς διάγουσι, διὰ τὸ συμβουλεύειν, καὶ ἀναφέρειν αὐτῷ τὰ κατὰ τὸν νόμον.

Ad ær. III. QVO primùm tempore Chriſtus Apoſtolos elegit, ac miſit, nonniſi ad prædicandum Euangelium ire iuſſit, tanquam nuntios, & anteambulones, ſine vlla curatione, aut præfectura. Propriè ergo & φερωνύμως ἀπόστολοι, id eſt *nuntij*, vel *miſſi* tunc vocati ſunt. Neque tamen hoc in munere, ac gradu ſiſtere illorum dignitatem voluit. Sed eos iam tum ad maiora quædam deſtinabat: vt illo perfuncti velut tirocinio, & experimento, ampliſſimam poteſtatem, & ſpiritualem in omnes fideles iuriſdictionem acciperent: quæ poſt reſurrectionem iis eſt ab Chriſto tributa: quando non prædicandi ſolùm, id eſt nuntiandi per totum orbem Euangelij mandata illis eſt prouincia: ſed etiam ſpiritualis exercendæ poteſtatis, baptizandi, remittendi peccata, ligandi, atque ſoluendi: Eccleſiæ denique vbique terrarum collocandæ, ac regendæ, certiſque legibus, ac ritibus ordinandæ. Hæc enim omnia Apoſtoli officio continentur: cùm ab ſola miſſione nomen illud petitum videatur. Quanquam *miſſio* iſta ſic intelligi, explicarique poteſt, vt ſit iniunctio quædam muneris ac functionis, etiam, ſi ita res tulerit, ſtatariæ. Mittebantur enim non ſolùm vt ambularent ipſi, & hùc illúcque curſitarent; ſi negotij gerendi opportunitas id poſtularet: ſed etiam vt, ſi magis ex-
Act. 0,31. pedire videretur, vno in loco conſiſterent. Quemadmodum [h] Paulus triennium Epheſi, ac vicinis in locis hæſiſſe legitur. Nec minus appellari *miſſi* poterant, ſi in vna ciuitate, aut prouincia perpetuò manerent, quàm ſi varias & longinquas regiones peragrarent. Non enim *miſſio* illa tam loca reſpicit, quàm muneris geſtionem, quam perinde vna in prouincia exequi poterant; vt in diuerſis, ac procul diſſitis. Nam quod Chriſtus ire ad omnes

CAPVT VI. gentes illis imperauit, & in mundum vniuerſum proficiſci: nemo tam vecors ſit, qui hoc mandatum ad ſingulos pertinere putet. Alioqui nemo illorum vel Chriſti præceptum impleſſet; vel Apoſtolus reipſa fuiſſet. Niſi forte ciuitates omnes, aut prouincias, loca denique terrarum omnia ſingulos adiiſſe, ac perluſtraſſe credibile eſt. Quod adeò manifeſtè eſt abſurdum, vt quamplurima eſſe regna conſtet, ac terræ ſpatia, quò nec Apoſtolorum, nec longè poſt illorum obitum Chriſtianorum quiſpiam penetrauit.

IV. IRE ergo iuſſi ſunt in mundum vniuerſum, eo videlicet ſenſu, vt plena, & ſine loci vllius, ac gentis exceptione, prædicandi vbique, & ad fidem adducendi poteſtas fieret. Non vt olim ad certum populum Prophetæ mittebantur: vt Chryſoſtomus obſeruat: [a] cum vt Apoſtoli ipſimet initio ad oues ſolas Iſraëliticæ domus allegati ſunt, interdicto gentilium, & Samaritanorum aditu. Quòd ſi quis nullam non orbis plagam ab aliquo ſaltem Apoſtolorum peragratam eſſe finxerit, nihilominus neque ſingulas obiêre ſinguli: & Chriſti præceptum illud non ab vnoquoque ſigillatim; ſed ab omnibus collectim vniuerséque perfectum fuerit. ac falſum erit denique vi illa Dominici mandati, nuſquam Apoſtolos hærere permiſſos. Certè Apoſtoli Iudæorum illi, qui Patriarchæ præſto erant, & ἀπόστολοι cenſebantur, & à Patriarchæ tamen latere non diſcedebant, ſed in eâdem cum eo vrbe morabantur: niſi cùm ab ipſo ad certi temporis functionem gerendam peregrè mittebantur. προσεδρεύουσι, inquit, τῷ πατριάρχῃ, quod eſt, *continuè adſunt, affixi ſunt Patriarchæ.* Quemadmodum Epiſcopi certo in loco diœceſis ſuæ ſedem collocant, etſi ad eam luſtrandam, & inuiſendam, ordinandámque paſſim per oppida diſcurrunt. quod propriè eſt ἐπισκοπεῖν, hoc eſt *inſpicere.* Hoc enim nonniſi ab coràm intuentibus, ac præſentibus poteſt fieri. Itaque cùm Epiſcopus non vnius tantùm vrbis, in qua ſedem habere dicitur: ſed totius etiam συνόδου, vel diœceſeos ſuæ ſit Epiſcopus, cur in vocabulo potiùs τοῦ ἀποστόλου, quàm τοῦ ἐπισκόπου, illud ineſſe Catharus exiſtimat, vt nullibi ſedes certa conſtituatur: ſed hûc, illúcque curſitetur? Num Epiſcopus longiſſimè diſſitas interdum ab illa vrbe, cuius eſt præſul, regiones inſpicere non poteſt, ſi non *extra eam vrbem pedem mouet?* Satin' putidum eſt ob id Iacobum dicere non Apoſtolum eſſe nominatum, ſed Epiſcopum, *quòd Hieroſolymis non abſtitit*, neque Nomadum more paſſim eſt vagatus? An non Iacobus diœceſim ſuam, ſi vrbis illius Epiſcopus fuit, vt fuit reuera, & fuiſſe ab Salmaſio dicitur, *inſpiciendi* cauſa peragrauit? Hoc ſi non fecit, nihilo magis Epiſcopus dici meruit, qui non *inſpexit*, quàm Apoſtolus, qui non excurrit. Quanquam in Apoſtoli nomine nulla vagandi, aut ſine certa ſtatione currendi notio eſt: in Epiſcopi propria eſt *inſpectionis*, quæ nulli ſatis conuenit, qui non in rem præſentem venerit. Itaque inſignis eſt ſtupor. Sed de Iacobo poſteà pluribus.

V. DE Ioanne verò quid dicam? Hunc enim Apoſtolum & fuiſſe reuera, & appellatum eſſe quis neget? Et is tamen *non orbem obambulauit prædicandi Euangelij gratia: ſed vno in loco manens, ac præſens præſentibus illud expoſuit:* vt ſcribit [b] Salmaſius ex Oecumenij Scholiis: qui cauſſam hanc reddit, cur ſe Ioannes in Epiſtola ſecunda, Preſbyterum, non Apoſtolum inſcribat. Sed neuter eſt audiendus. Etenim cuiuſmodi tandem iſtud eſt? *Præſens*, inquit, *præſentibus Ioannes expoſuit Euangelium.* quod tanquam contrarium opponitur ei, *quod eſt orbem obambulare prædicandi Euangelij gratia:* quod fecerunt ceteri. Ridiculè verò. Sume enim ex Apoſtolis quem voles ambulatorum, ac vagantium. Paulus ecce quibus prædicabat Euangelium, num aliter quàm *præſens præſentibus exponebat?* Epheſiis, vt iam dixi, & Aſianis triennio prædicauit coràm, ac præſentibus præſens. Corinthiis item, & Theſſalonicenſibus, ac Philippenſibus: Athenienſibus etiam, etſi obiter, *præſens certè præſentibus*, prædicabat Euangelium. Quid igitur Iacobus meruit, aut Ioannes, cur minus ceteris vel haberentur, vel nominarentur Apoſtoli? Meliùs idem Oecumenius Ioannem ait πρεσβύτερον appellare ſe, vel propter ætatem: vel quòd πρεσβύτερος tunc Epiſcopus etiam diceretur: tanquam ſe vocaret Epiſcopum. Sed prior ratio magis arridet, vt ad honeſtam,

&

[a] Mat. 10, 6.

[b] Pag. 23.

& charam ſibi matronam, cui fortaſſis Electa nomen fuit, familiariter ſcribens, Seniorem ſe potiùs appellarit, quàm alio vocabulo, quod auctoritatem præ ſe ferret. Verùm ſepoſitis coniecturis, quid ſodes affert argumenti, vt illud ſuadeat, in quo cardinem, ac ſummam conſtituit ariolationis ſuæ, neminem Apoſtolum certo in loco ſedem ſibi fixiſſe?

VI. Ioannem certè, niſi riſu omnium, & conuiciis obrui malit, Apoſtolum, & quidem ex primariis, fuiſſe diffiteri non poteſt. Hunc porro in vno loco conſtitiſſe, idem etiam affirmat. Quanquam ſi vnde hoc habeat de illo percontère, nihil erit quod reſpondeat. Hieronymus in [a] libro de Scriptoribus Eccleſiaſticis ſcribit Ioannem à Domitiano relegatum in inſulam Patmon, inde ſub Nerua rediiſſe Epheſum. Antequam verò in eam inſulam deportaretur, Romæ illum fuiſſe, ibique *in oleum igneum demerſum* fuiſſe, teſtis eſt [b] Tertullianus, ex eóque [c] Hieronymus. Epheſum ab exilio reuerſus, *ibi vſque ad Traianum principem perſeuerans totas Aſiæ fundauit, rexitque Eccleſias*, vt idem refert. Quod ſanè tempus commorationis Aſianæ non longum fuit. Itaque cur ſe Presbyterum, non Apoſtolum vocet, non eſt illa certa cauſa, quam Salmaſius affert, *quòd vno in loco maneret*. Verùm demus illi hoc vltrò, quod probare non poteſt. Certè vehementiùs ex eo ipſo reuincetur. Nam ſi vnus ex Apoſtolis *vno in loco manſit*, indéque *totas Aſiæ fundare, ac regere* potuit Eccleſias: cur non idem & alij facere potuerunt, ſaltem ſecundi ordinis Apoſtoli: qui ex Diſcipulis fuerunt, aut maiorum Apoſtolorum *συνεργοὶ*; quo in numero Iacobum Hieroſolymorum primum Epiſcopum reponit. Habet igitur, quod ſe inueniſſe negat, quemadmodum Epiſcoporum ſingulis in ciuitatibus ſingulorum ſeries, ac ſucceſſio & inchoari ab Apoſtolorum tempore, & deinceps propagari potuerit. Nec ei iam obſtat Apoſtolorum illa curſitatio: cùm ex ſecundis ſaltem Apoſtolis aliqui certis in ſedibus hærere collocaríque potuerint.

VII. Sed vt accuratiùs, & ſubtiliùs cum portento erroris iſto certemus: age poſterius genus Apoſtolorum conſtitutum ab illo videamus. [d] *Hi ſecundi Apoſtoli*, inquit, *quaſi coadiutores, & συνεργοὶ fuere Apoſtolorum in ædificandis Eccleſiis; in quibus ex præcepto, & mandato eorum, à quibus mittebantur, Presbyteros, eoſdémque Epiſcopos conſtituebant. Tales fuêre Paulo Timotheus, Titus, Linus, etiam Clemens.* Hos ſecundos Apoſtolos, quos maiorum *coadiutores* vocat, nego omnes ab Apoſtolis primariis fuiſſe miſſos: quod ex capite antecedente conſtat. In quo demonſtrauimus, nec omnes primi ordinis ab Chriſto ipſo miſſos, vel ordinatos Apoſtolos: & complures ſecundi non ab Apoſtolis, ſed ab Chriſto miſſos fuiſſe. Vt de Philippo, ac ſeptuaginta Diſcipulis ibi dicta non repetam, [e] Apollos vnus ſecundorum illorum, ſi quis alius, fuit: vir doctus, & in Scripturis apprimè verſatus: & *feruens ſpiritu*, qui Euangelium ſtudioſè prædicabat: adeo vt in hoc prædicandi officio cum magnis Apoſtolis, ac Paulo etiam ipſo certaret: & [f] in Eccleſia Corinthiorum alij auctorem illum fidei ſuæ præ ſe ferrent: alij Cepham: alij Paulum. Et Paulus ipſe: [g] *Ego plantaui: Apollo rigauit: Deus autem incrementum dedit.* Hunc tamen neque à Paulo, neque ab vllo Apoſtolorum altero miſſum eſſe poſſis oſtendere. Immo ab ipſo Deo eſſe deſtinatũ Paulus ſignificat, cùm de eo ſic [h] ſcribit: *Quid igitur eſt Apollo? quid verò Paulus? Miniſtri eius cui credidiſtis: & vnicuique ſicut Dominus dedit.* Quinetiam ita in Pauli Apoſtoli poteſtate non fuit: quales eſſe *coadiutores* illos Salmaſianos docuit: vt ne multum quidem roganti illi auſcultare vellet. [i] *De Apollo autem fratre*, inquit, *multum rogaui eum, vt veniret ad vos cum fratribus: & vtique non fuit voluntas eius, vt nunc veniret. Veniet autem quum ei vacuum fuerit.*

VIII. Ex iſtorum *συνεργῶν*, &, vt Salmaſius loquitur, *coadiutorum* grege, Iacobum primum Hieroſolymorum Epiſcopum fuiſſe placet eidem: ac proinde Apoſtolum eſſe nominatum. Nam *Coadiutores* iſti vocabantur Apoſtoli. Quorum [k] ideo proprium *ex ipſo nomine munus, & officium* erat, *ſedes in vno loco non figere, ſed orbem peragrare.* [l] *Hi συνεργοὶ Apoſtolorum*, ait Salmaſius, *qui & Apoſtoli quodammodo eorum, nulli ciuitati erant adfixi, & addicti: ſed pro arbitrio Apoſtolorum, quibus ad hoc munus ſubſeruiebant, in varias ciuitates mit-*

[a] Cap. 19.
[b] Lib. de Præſcrip. c. 36.
[c] Lib. 1 cõ. Iouin. & Com. ad c. 20 Mat.
[d] Salm. p. 40.
[e] Act. 18, 24.
[f] 1 Cor. 1, 12.
[g] Ib. c. 3, 6.
[h] Ibid. 3, 5.
[i] 1 Cor. 16, 12.
[k] Salm. p. 19.
[l] Id. p. 41.

CAPVT VI. *tebantur.* Qui eiuſmodi non erant, vt vltro citróque peregrinarentur: ſed in ſtatione certa reſidebant, [a] vix Apoſtolorum nomine cenſebantur. Atqui a I
Iacobus iſte ipſe neque peregrinabatur; ſed vno in loco manebat, Hieroſo- 19.
lymis affixus, vt Salmaſius deierat, (quod an verum ſit poſtea videro) & tamen Apoſtolus paſſim, atque inſigniter nominatur. Paulus certè ſcribens ad Galatas [b] Apoſtolum hunc vocat: & quidem vnum ex primoribus. [c] *Iacobus,* b C
inquit, *& Cephas, & Ioannes, qui videbantur columnæ eſſe, dextras dederunt mihi* 1, 1
& Barnabæ ſocietatis. Cur autem Apoſtolus dicitur, ſi Apoſtolus non fuit? c C
Non fuit autem, ſi eo caruit, quod Apoſtoli proprium eſt, & ſine quo Apo- 2,
ſtolus eſſe nemo poteſt. [d] *Propria eſt,* inquit, *Apoſtoli miſsio, ac vocatio, ſedes* d S
vno in loco non figere. quo fiebat vt qui fixam, & ſtabilem ſedem alicubi habe- p. 1
rent, nec aliò vagarentur, Apoſtolorum nomine vix eſſent nuncupandi.

IX. QVID cauſſæ eſt igitur, cur Iacobus, qui quod proprium Apoſtoli erat, non habuit, Apoſtolus tamen vocatus eſt; & quidem à Paulo, qui vim illius nominis, & officij nec ignorare potuit: nec ei falsò debuit imponere? Atqui Timotheum, Titum, Linum, Clementem: quos in eodem cum Iacobo τῶν συνεργῶν, & *coadiutorum*, hoc eſt Apoſtolorum ſecundi ordinis numero Salmaſius reponit, nuſquam Apoſtolos nominauit. Age nouo ſe aliquo commento, ſi poteſt, iis anguſtiis explicet Salmaſius: & quos ipſe ſibi laqueos innexuit, eos ſoluat, aut abrumpat. Timotheus, Titus, & ceteri, itidem vt Iacobus, Apoſtoli fuerunt: immò verò meliori quàm hic illi iure cenſentur: vtpote qui nominis, & officij fidem impleuerunt: nec in vno conſtiterunt loco; ſed paſſim ſine certa ſede vagati ſunt: quod Iacobus non fecit: & iccirco *vix Apoſtoli nomine nuncupandus* fuit. vt eſt opinio Salmaſij. Potin' ergo comminiſci cauſſæ aliquid, cur Paulus Timotheum, ac Titum, quos tam ſæpè commemorat: ad quos epiſtolas etiam ſcripſit: ne ſemel quidem Apoſtolos vocauit: cùm id ſibi ipſe perpetuò nomen aſſumeret: idem Iacobum vix illo dignum nomine, & Apoſtolum nuncupauit, & inter principes eius nominis, atque ordinis recenſuit? Sed conflictum & iactationem ſic quaſi temulenti capitis, in Iacobo illo vide, Lector, & ride potiùs quàm mirare.
[e] Iacobum fratrem Domini *vix Apoſtoli nomine nuncupandum*, propterea di- e S.
cit *Epiſcopum à veteribus appellatum, quia Hieroſolymis non abſtitit, nec quo-* p. 1
quàm extra eam vrbem pedem mouit. Nempe quia Apoſtoli eſt currere: quod 20.
ille non fecit. Epiſcopi verò eſt ſtatariam agere. Etſi ridicula iſta ſunt, & falſa: tamen porro videamus. Paulum deinde refert ad Galatas ſcribentem, *Iacobum Apoſtolum vocaſſe, non Epiſcopum.* Si ſeipſum refellere, ac mendacij conuincere vellet, num aliter diſputaret? Quid enim hoc poſterius aliud oſtendit, quàm id eſſe falſum, quod antè dixit; Iacobum ob id Epiſcopum vocatum eſſe, *quòd vix Apoſtoli nomine nuncupandus eſſet?*

X. ECQVIS verò eſt veterum, quos nominat, qui Iacobum *ideo Epiſcopum appellare* ſe ſignificauerit, *quòd Hieroſolymis non abſtiterit, neque quoquam extra eam vrbem pedem mouerit?* Quis hoc vnquam illorum dixit? Dixit autem? Nónne conſtanter Apoſtoli nomine omnis illum antiquitas Chriſtiana celebrauit? Clemens Alexandrinus apud Euſebium Iacobum iſtum cognomento *Iuſtum* inter primos Apoſtolos collocat. Epiphanius Hæreſi XXIX itidem ſentit. Et Chryſoſtomus, Græcique omnes interpretes, qui epiſtolam Pauli ad Galatas, vel Apoſtolorum Actus enarrarunt. Hieronymus item in commentario in epiſtolam ad Galatas: & in libro de Scriptoribus Eccleſiaſticis, non alium ab Paulo commemorari Apoſtolum, quàm fratrem illum Domini cognomento Iuſtum aſſerit, & Hieroſolymorum Epiſcopum. Quînam ergo vix Apoſtoli nomine nuncupandus ille Salmaſio videtur: quem nemo non antiquorum, qui quidem alicuius nominis ſit, Apoſtolum vocauit?

XI. NAM quòd Epiſcopus à veteribus appellatus eſt, num eo minus aut Apoſtolus fuit; aut ab illis ita dictus eſt? Illi ipſi veteres, qui Epiſcopum appellant, nónne Apoſtolum nominarunt? Non igitur propterea nomen illi tributum eſt Epiſcopi, quòd *Apoſtoli nomine vix nuncupandus eſſet, aut quia Hieroſolymis non abſtitit, nec quoquam extra eam vrbem pedem mouit.* Quid

enim commento hoc obtuſius? Ecquid in Epiſcopi appellatione eſt, quod eum vno in loco, vna in vrbe, velut *Scythica religatum in rupe Prometheum*, ac defixum teneat ἀδαμαντίνων δεσμῶν ἐν ἀῤῥήκτοις πέδαις; Atqui ob id Epiſcopum dici Iacobum ab antiquis illis putat, quòd non extra vrbem diſcurreret. Quaſi Epiſcopus non omnem diœceſim ſuam, & omnia eius opida peruagari, & obire neceſſe habeat. quod ſuprà memoraui. Vnde autem de Iacobo iſta illi oblata diuinatio eſt, non ſolùm Hieroſolymis nunquam abſtitiſſe: ſed etiam extra diœceſim ſuam, nuſquam vel ad tempus abiiſſe? Non enim Epiſcopi, primis illis temporibus, ſic vna in vrbe conſidebant, vt non interdum aliò ſeſe conferrent: quocumque illos charitatis officia vocabant: aut procurandi Euangelij ratio ire compelleret. Ac multo id conſentaneum minus eſt perſuaſum iſti fuiſſe, Iacobum nunquam Hieroſolymis migrâſſe, qui hunc non Epiſcopum eiuſmodi fuiſſe credit, quales nominati poſteà ſunt, hoc eſt certo in loco vnicum, ac ſingularem: cuius propterea neceſſaria magis præſentia fuerit: ſed vnum de Preſbyteris,[a] *eóque cœtu, cui Apoſtoli gubernandam eccleſiam Hieroſolymitanam commiſerant*. vt tanto faciliùs abeſſe, & primarium Apoſtoli munus exequi potuerit: hoc eſt ambulare, & per vrbes ac prouincias diuagari ex inſtituto, ac præſcripto Salmaſij: qui nullum, niſi vagum, & erronem, iure Apoſtolum nominari patitur.

[a] Salm. p.10.

Sanè[b] Chryſoſtomus Timotheum ac Titum inter eos numerat, qui vni affixi loco, minimè curſitarent. *Quid igitur?* (ait) *an paſtores & doctores minores fuerunt? Fuerunt planè iis qui circumcurrebant, & euangelizabant, ij, qui ſedebant, & in vno loco erant occupati: vt Timotheus, Titus.* Hoc modo nutat illa Salmaſiana ratio; Apoſtolorum profeſſioni οὐσιῶδες hoc fuiſſe, vti nunquam certo in loco fixam ſedem haberent.

[b] Chryſ. Hom. 2 in epiſt. ad Epheſius, p. 820. τί οὖν; οἱ ποιμένες, καὶ οἱ διδάσκαλοι ἐλάττους; καὶ πάνυ τῶν περιϊόντων, καὶ εὐαγγελιζομένων οἱ καθήμενοι, καὶ περὶ ἕνα τόπον ἠσχολημένοι, οἷον Τιμόθεος, Τίτος.

De Iacobo Apoſtolo accuratiùs diſputatur. Vtrum Apoſtolus fuerit vnus è maioribus, an, vt Catharo Trapezitæ viſum eſt, è minoribus. Variæ Pauli profectiones Hieroſolymam. ex quibus liquidò probatur, Iacobum vnum è ſummis, & quidem duodecim Apoſtolis fuiſſe. Eundem primum fuiſſe Hieroſolymorum epiſcopum.

Capvt VII.

I. Postvlat inſtitutæ diſputationis ſeries, vt de Iacobo, quem *minorem* vulgò nuncupant, eiúſque tam Apoſtolica, quàm Epiſcopali dignitate nonnihil dicamus: vt & abſurdæ de eo coniecturæ Salmaſij refellantur: & ab eius obtrectatione vindicetur argumentorum vis illorum, ac pondus, quibus ab Apoſtolorum ætate ſingulos præfuiſſe ſingulis Eccleſiis Epiſcopos in Diſſertationibus oſtendimus. Etenim ex illis probationibus, validiſſima, & antiquitatis teſtimonio muniτiſſima eſt, quæ ex Epiſcopalium ſucceſſionum laterculis ſumitur, ab Apoſtolorum temporibus per inſequentes annos continuata ſerie productis. Quarum ſucceſſionum prima & antiquiſſima in Hieroſolymitana Eccleſia fundata eſt, principe illius Epiſcopo pariter, & Apoſtolo Iacobo. De hoc igitur ante alios inquirendum videtur. Ac duplex eſt inquiſitionis forma: altera, vtrum Apoſtolus: altera, vtrum Epiſcopus Hieroſolymorum fuit.

De Apoſtolatu Iacobi non id ſolùm controuerſum eſt, an vnus è duodecim illis primis fuerit: ſed multo magis an Apoſtolicæ dignitatis rem ac nomen ſortitus ſit eo iure, quo qui optimo. hoc eſt an duæ illæ notæ veri ſummique Apoſtolatus in eum conuenerint, quas capite quinto complexus ſum: vt & *prædicationis vſum, & magiſterium* (Ita enim ab[c] Gregorio Papa vocatur) per totum orbem in poteſtate habuerit: & fundandarum vbique Eccleſiarum, ac ſpiritalium exercendarum functionum ſine exceptione ius penes illum fuerit. Nec intereſt à quo ſit ordinatus, & vtrum ab ipſo Domino, an hominum

[c] Lib. 23 Mor. c.6.

CAPVT VII. interuentu, & miniſterio dignitatem eam acceperit. Non enim minus Apoſtolus, iſque primarios inter Matthias fuit: vt de Paulo & Barnaba nihil dicam: quàm Petrus, & Andreas, ac ceteri, quos per ſemetipſum Chriſtus elegit.

II. HAC præſcripta definitione, quod ad Iacobum ſpectat, grauis & impedita quæſtio eſt, an ex duodenario illo numero ſit habendus, & ab Chriſto ipſo factus Apoſtolus. Sed non valdè neceſſaria eſt: quia magis ad hiſtoriam facit, quàm ad ſuſceptæ controuerſiæ diſceptationem: quæ in eo ſolo vertitur, vnúſne ſit è maioribus, an inter minores, & ſecundæ notæ Apoſtolos referendus. Quanquam etiam illa perſtringetur obiter: ſed vt præcipua in eo conſtituendo opera ponatur, an primi ordinis Apoſtolorum Iacobus iſte fuerit.

De hoc igitur vt breuiter dicam quod ſentio: prorſus eum arbitror è primariis fuiſſe, ac maioribus Apoſtolis: nec temerè, & quaſi vaticinando iſtud loquor: ſed magnis adductus rationibus, ac propè neceſſariis: quæ tum ex Epiſtola Pauli ad Galatas, tum ex Actis Apoſtolorum ſuppetunt. In capite primo illius Epiſtolæ Paulus triennio circiter pòſt quàm ad Chriſtum conuerſus eſt, ſcribit, [a] Hieroſolymam veniſſe ſe, vt videret Petrum. [b] *Alium autem Apoſtolorum*, ait, *vidi neminem, niſi Iacobum fratrem Domini.* Quibus in verbis quantum momenti ſit ad id, quod quærimus, intelligetur, vbi de profectionibus Pauli variis Hieroſolymam pauca dixerimus. Eas quinque numero ſacræ literæ commemorant, vt [c] alibi demonſtrauimus: è quibus tres tantùm hoc loco notandæ ſunt: nam ceteræ nihil ad negotium noſtrum pertinent.

a G 1, 18 b C 19. c Li 11 d Do tem c. 12

III. PRIMA eſt illa, quam Lucas [d] in Actis refert: quando Damaſco clam elapſus, poſtea Hieroſolymam venit: vbi cùm diſcipuli omnes ſuſpectum illum haberent, neque cum eo congredi auderent: à Barnaba deductus eſt ad Apoſtolos; & pro Chriſtiano commendatus. De hac eâdem profectione loquitur neceſſariò Paulus ipſe in eo, quem citauimus, loco epiſtolæ ad Galatas. Ibi enim primitus ſe Hieroſolymam, & Apoſtolos vidiſſe ſignificat poſt ſuſceptam Chriſti fidem. Çùm igitur nec ante profectionem illam, quam Lucas in Actis memorat, Paulus iam Chriſtianus Hieroſolymam venerit: nec ante iſtam ipſam, de qua ſcribit ad Galatas: prorſus neceſſe eſt, vnam & eandem vtrobique narrari. Quare ex vtriuſque loci comparatione ſic ordinanda res erit. Paulus poſt conuerſionem egreſſus Damaſco non ſtatim Hieroſolymam adiit, vt ex Luca colligi videtur: ſed quod epiſtola ad Galatas docet, in Arabiam fugit. Inde Hieroſolymam petiit poſt annos à conuerſione tres: quando Barnabas eum ad Apoſtolos perduxit. Secunda profectio Pauli Actorum vndecimo capite continetur. Nam cùm Hieroſolymis quindecim, vt ſcribit ad Galatas, diebus hæſiſſet, concitatis in eum Iudæis, ac de nece illius conſpirantibus, [e] Cæſaream, & inde Tarſum confugit. Poſtea [f] miſſus Antiochiam Barnabas, Tarſum abiit, vnde Saulum Antiochiam ſecum abduxit. [g] quo tempore Agabus propheta imminentem famem prædixit, quæ Claudio Imperatore contigit, anno ante mortem Agrippæ, hoc eſt decem ferè annis poſt conuerſionem Pauli, vt pluribus in illo libro de Doctrina temporum oſtendimus. Tertia profectio poſt annos quattuordecim ab adita primùm Hieroſolyma contigit, hoc eſt poſt ſeptemdecim ab ſuſcepta Chriſti fide. cuius in capite 11 epiſtolæ ad Galatas meminit.

d A 9, 2 e A 9, 30 f A 11, & 2 g Ibi cor

IV. REDEO nunc ad priorem Apoſtoli profectionem: ex qua perſpicuè, ac certò conſtat, Iacobum ex primariis Apoſtolis vnum fuiſſe. Etenim duo genera [h] Salmaſius Apoſtolorũ conſtituit: vnum primorum, *quos à Chriſto miſſionem ſuam accepiſſe* dicit, *& immediatè ab ipſo miſſos*: alterum ſecundorum, qui *ab ipſis Apoſtolis miſſi*. Huius ordinis fuêre Timotheus, Titus, Linus, &c. &, vt Chryſoſtomus [i] ſuprà à nobis citatus aſſerit, Diſcipuli ſeptuaginta duo. Ex quibus erat Barnabas: qui poſteà cũ Paulo vnus ex maioribus eſt factus: vt ex Chryſoſtomo ibidem docuimus. Hactenus ergo minorum gentiũ Apoſtolus erat: quemadmodum & Ananias ille, [k] qui ad Paulum curandũ baptizandúmque diuinitus eſt miſſus. Quare antequam cum Petro, & Iacobo conueniret:

h P. i Ca k Ac

quod ad Galatas primo capite memorat: Ananiam & Barnabam viderat Apoſtolos & ipſos ex Salmaſiana deſcriptione. Præter quos etiam alios ex veteribus Chriſti diſcipulis Hieroſolymis tum fuiſſe, & à Paulo conſpectos eſſe, prorſus ineptus ſit qui dubitet. Cùm ergo neminem alium Apoſtolorum, præter Petrum, & Iacobum fratrem Domini, in prima illa profectione viſum à ſe dicat Hieroſolymis: immo ex quo Chriſto nomen dederat, nullum hactenus vidiſſe ſe, quo cum de Euangelio conferre, & ab eo diſcere aliquid poſſet: non debent *Apoſtolorum* nomine ſecundi illi, ac minores intelligi, quos vtique viderat: ſed primores, & qui in duodenario illo principum numero cenſebantur. Vnde conſequens eſt, Iacobum fratrem Domini non inter ſecundos numerari; vt Salmaſius aſſeuerat: verùm maiorum vnum fuiſſe: & ex duodecim illis, quorum numerus Matthiæ ſubſortitione completus eſt. CAPVT VII.

V. RVRSVS in capite ſecundo epiſtolæ ad Galatas, ſcribit ſe diuino accepto mandato, Hieroſolymam veniſſe ad Apoſtolos, vt cum iis Euangelium conferret. ac tum [a] *Iacobum, & Cepham, & Ioannem, qui videbantur columnæ eſſe, dextras dediſſe ſibi & Barnabæ ſocietatis*. Iacobum hunc Commentarius, qui falsò Ambroſij nomen præfert, eum eſſe dicit, qui cum Petro & Ioanne ſecretorum Chriſti ſemper erat particeps, & in monte cum iis Chriſti gloriam conſpexit. Ineptè prorſus, & ἀἰσχρῶς. Nam Iacobus iſte pridem ab Herode Agrippa erat occiſus, ante annos ſex, aut ſeptem, quàm Hieroſolymam tertiò veniret Paulus. Quippe circa annum à Chriſti paſſione duodecimum, obtruncatus eſt Iacobus Zebedæi filius. Paulus verò poſt annum XVII à conuerſione ſua, à paſſione Chriſti XIX, venit ad Petrum. Itaque Iacobus ille idem eſt, de quo capite antecedenti locutus eſt; frater Domini, & Epiſcopus Hieroſolymitanus. quem vides inter ſummos Apoſtolos, id eſt columnas eius ordinis referri: vt vnus fuerit ex duodecim, alioqui hæc in illum tam honorifica neutiquam caderent. Fuerit ergo Iacobus Alphæi. quemadmodum complures veterum opinati ſunt: & omnes adeo, qui illum inter primos Apoſtolos recenſent: ac nominatim Hieronymus [b] in libro contra Heluidium: vbi omnia illa commemorat, quæ de loco illo epiſtolæ ad Galatas poſui; Iacobum ibi deſignari fratrem Domini Apoſtolum, Alphæi filium, qui idem & Cleophas dictus ſit: aut ſi qua alia cauſſa eſt diuerſæ huius appellationis. [c] Epiphanius quoque Iacobum hunc Domini fratrem & Apoſtolum, & Epiſcopum fuiſſe teſtatur. Scio quibuſdam antiquorum viſum aliter fuiſſe, qui Iacobum Epiſcopum Hieroſolymorum ab Apoſtolo cognomine diſtinguunt Alphæi filio. Sed probabilius eſt eundem eſſe: idque Paulo conſentaneum magis eſt; qui de Iacobo ita loquitur, tanquam haud dubiè Apoſtolo vno de duodecim.

Adde iam & alia, quæ in [d] Actis de eodem narrantur, ac non vulgaris notæ fuiſſe prædicant: vt quòd Petrus è vinculis elapſus, ac domum rediens, nuntium ſtatim ad illum mittit. [e] quòd in Hieroſolymitano Concilio poſt Petrum ſententiam dicit; & in eius verba decretum ac Synodicum reſcriptum concipitur. Quæ quidem alterius etiam dignitatis indicio ſunt; hoc eſt Epiſcopatus: de quo aliquid eſt dicendum.

VI. HIEROSOLYMORVM Epiſcopum fuiſſe Iacobum fratrem Domini, cognomento Iuſtum, conſtans eſt omnium ſententia ex antiquis orta temporibus. *Hegeſippus vicinus Apoſtolicorum temporum*, ait [f] Hieronymus, *in quinto commentariorum libro, de Iacobo narrans ait: Suſcepit eccleſiam Hieroſolymæ poſt Apoſtolos frater Domini Iacobus, cognomento Iuſtus*. Clemens Alexandrinus in ſexto Hypotypoſeon, vt refert [g] Euſebius, eundem ait à Petro, Iacobo, & Ioanne Hieroſolymorum creatum Epiſcopum: ac duos fuiſſe Iacobos commemorat: alterum, qui ab Herode capite truncatus eſt: alterum Iuſtum, ac fratrem Domini: cuius Paulus meminit in capite primo epiſtolæ ad Galatas. At [h] Clementis alterius Conſtitutiones (etſi ſuppoſititius auctor eſt; tamen eſt antiquus) Epiſcopum illum tam ab ipſo Domino, quàm ab Apoſtolis, Hieroſolymorum eſſe factum aſſerunt. Accedunt iis deinceps ceteri omnes: vt Euſebius & Hieronymus in Chronico, Epiphanius paullo

[a] Gal. 2, 9.
[b] Col. 445 & ſeq.
[c] Hær. 20, N. 1 & Hær. 78 Nu 13, & 14.
[d] Act. 12.
[e] Act. 15.
[f] L. de Scrip. Eccl. c. 4.
[g] Lib. 2 Hiſt. c. 1.
[h] Clem. 8 Conſt. c. 35. ἐπίσκοπος δὲ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ κυρίου, καὶ τῶν ἀποστόλων Ἱεροσολύμων χειροτονηθείς.

Capvt VIII. citatus antè: [a] Cyrillus eiuſdem, hoc eſt Hieroſolymitanæ ſedis epiſcopus: [b] Chryſoſtomus. & quicumque Hieroſolymitanorum epiſcoporum mentionem attigerunt. Neque verò multum ad hiſtoriæ fidem intereſt, vtrum ab Chriſto Domino conſtitutus ſit: quod Epiphanius, Chryſoſtomus, aliíque perhibent: an ab Apoſtolis ipſis. Vtrouis enim modo ad Chriſtum illius ordinationis auctoritas refertur. quemadmodum Saül rex ab ipſo Deo Iſraelitarum electus eſt; etſi illius creationem popularibus ſuffragiis committi voluerit. Et vtcumque factus eſt, Epiſcopus tamen fuit: idque adeo teſtatum, ac veterum aſſeueratione comprobatum eſt: vt de hoc controuerſiam facere, aut negare audere, nimium temerarij ſit hominis, ac parum pudentis. Quo in numero iure cenſendus eſt Salmaſius, qui obdurata contra veritatem fronte, inanes fabulas, & ineptiſſima commenta aduerſus tantæ molem auctoritatis opponit. Cuius quæ ſunt de hoc Iacobo reliqua (Nam haud pauca iam libauimus) ſequenti capite pertexam.

[a] Catech p. 3. Cat. p. 15
[b] Ho 58 in epiſt ad C p. 4: & H mil. 3 Acta 62 5 Hon 33 pa: 795.

Rurſus de Epiſcopatu Hieroſolymitano Iacobi. Æſtus in eo, & inconſtantia Salmaſij. Ridicula eiuſdem ex Pſeudoclemente diſputatio. Refelluntur illius argumenta omnia. Iacobum fuiſſe Epiſcopum è Scripturis oſtenditur. In quo repugnat ſibi ipſe Salmaſius. Ordinatio, & χειροτονία variè accepta. Hegeſippus illuſtratur.

Capvt VIII.

I. Episcopvm fuiſſe Iacobum partim præfractè negat Salmaſius: partim titubanter, ac timidè fatetur: neque conſtat ſibi. Apoſtolum, vt paullo antè memoraui, nonniſi ſecundi ordinis illum facit, [c] & vnum è Preſbyterorum corpore, qui Hieroſolymitanam Eccleſiam in commune regebant, & iidem Epiſcopi vocabantur. Sed ita vt preſbyteris iſtis [d] *cum auctoritate maiore præeſſet.* De Epiſcopatu Iacobi animaduertenda ſunt hæc illius verba. [e] *Ideo & Iacobus*, inquit, *Domini frater, & Apoſtolus, quia Hieroſolymis non abſtitit, nec quoquam extra eam vrbem pedem monit, Epiſcopus à veteribus appellatus eſt, & quidem Epiſcopus Epiſcoporum, id eſt primus Presbyterorum, ſiue Epiſcoporum, qui erant Hieroſolymis; vt vocatur in epiſtola Pſeudoclementis. Non quòd Epiſcopus ab Apoſtolis in ea ciuitate conſtitutus ſit, vt alter Clemens ſcripſerat: ſed quia non vt ceteri Apoſtoli conuenienter ſuæ miſſioni & appellationi peregrinatus ſit.* Verùm quod de peregrinatione, ac vagatione Apoſtolorum occinit, tanquam re ad illam dignitatem, & functionem neceſſaria, iam ſuprà refutauimus. vt illud etiam, Iacobum Hieroſolymis nunquam pedem extuliſſe. quod & temerè confictum, & proculdubio falſum eſſe demonſtrauimus.

[c] Salm p. 20 21, & 45. 46
[d] Id. p. 46.
[e] Id. p. 20.

II. Vide nunc puſilli æſtum ingenij. Hieroſolymitanæ Eccleſiæ non vnum præfuiſſe Iacobum Epiſcopum, aduerſus antiquiſſimam traditionem aſſerit: ſed Preſbyterorum collegium, & eorumdem Epiſcoporum præpoſitum illi fuiſſe. [f] *Porro Epiſcopos illos, Presbyteróſque ſimul dictos, quales olim conſtituebant in ſingulis ciuitatibus Apoſtoli, pares inter ſe omnes fuiſſe, neminem ſuperiorem agnouiſſe*, idem Salmaſius docet. [g] Tum iſtud: *Iacobum inter eos fuiſſe, qui Epiſcopi præſidebant Hieroſolymitanæ Eccleſiæ.* Ecquid aliud ex hac oratione ſequi oportet, niſi Iacobum pari ac collegas Preſbyteros auctoritate, ac dignitate fuiſſe? [h] Atqui paullo antè ſcripſit, eundem *cœtui Presbyterorum illîc conſtitutorum, quos & Epiſcopos tunc nominabant, cum auctoritate maiore præfuiſſe.* Si omnes pari iure ac poteſtate fuerunt Preſbyteri illi, & iidem Epiſcopi, quî tandem vnus eorum Iacobus *præeminentiam* neſcio quam *ſupra ceteros habuit?* Ita enim poſt elegantiæ Latinæ parentem Salmaſium nobis opicis, ac ruſticanis loqui licebit. Dicet Iacobum illis eo nomine præſediſſe;

[f] Id. p. 40.
[g] Id. p. 47.
[h] Id. p. 46 & p 23.

quòd Apoſtolus erat: non quà Preſbyter, aut Epiſcopus: quod & illi fuerunt. Caput VIII.
Atqui non primi ordinis Apoſtolum fuiſſe patitur: ſed in ſecundis iubet conſiſtere. Eiuſmodi autem nec omnes preſbyteri, hoc eſt ſacerdotes erant: vt Philippus ille Diaconus, & alij, qui & miſſi ab veris Apoſtolis; & Euangelium vbique diſſeminantes, ſecundi illius Apoſtolorum ordinis numeros omnes implêrunt. Tùm eiuſdem gradus, & nominis Apoſtolos in illo cœtu Preſbyterorum Hieroſolymitanæ Eccleſiæ fuiſſe nullos, quî tandem probat? Aut cur vni Iacobo eam dignitatem attribuit? Præſertim ſi abſque peregrinatione, vno in loco conſiſtens ille, Apoſtolatum nihilominus obtinere potuit. Quòd ſi plures alij, præter Iacobum, Apoſtoli in Hieroſolymitano Preſbyterio fuerunt, quanam iſte *praeminentia* (Delectat enim nos nitor ille Salmaſianæ Latinitatis) ſupra reliquos Apoſtolos ſeſe extulit?

III. In quo portenti ſimilis eſt hominis leuitas, & inconſtantia. Nam
p. 11. [a] cùm Iacobum probat Epiſcopum non fuiſſe Hieroſolymitanæ Eccleſiæ, eo vtitur argumento, quòd *ea dignitas Apoſtolorum Epiſcopum eum feciſſet: quia* APOSTOLI PRESBYTERIVM HIEROSOLYMITANÆ ECCLESIÆ CONSTITVEBANT. Igitur ſi Preſbyterij illius pars erant Apoſtoli, & quidem maiores; & iccirco Epiſcopus Eccleſiæ Hieroſolymitanæ eſſe Iacobus non potuit; ne Apoſtolorum eſſet Epiſcopus: nónne eadem cauſſa prohibere debuit, ne iiſdem *presbyteris maiori auctoritate praeeſſet?*

Age verò quantus iſte ſermonis, ac iudicij conflictus: immò verò quanta
p. 10. communis ſenſus inopia! [b] *Iacobus*, ait, *Epiſcopus à veteribus appellatus eſt, & quidem Epiſcopus Epiſcoporum, id eſt primus Presbyterorum, ſiue Epiſcoporum, qui erant Hieroſolymis, vt vocatur in epiſtola Pſeudoclementis.* Hoc ſi verum eſt, primus ergo fuit Apoſtolorum, *quia Apoſtoli Presbyterium Hieroſolymitanae Eccleſiae conſtituebant.* Explica te ex hac ſalebra ſi potes. Sed illud primùm dicito: Quis te hoc docuit; vel *Epiſcoporum Epiſcopum* à veteribus appellatum eſſe Iacobum: vel ideo ſic dictum, quod cùm Apoſtolus eſſet, tamen id, quod erat Apoſtoli, minimè præſtabat, vt peregrè vagaretur? Hoc ſanè poſterius frigidum ieiunúmque commentum eſt, ſine ratione, nullo iudicio confictum: vt ſuprà demonſtrauimus.

Prioris autem illius cedo vel vnum auctorem ex Veteribus iſtis, quos ita Iacobum appellaſſe memoras. Neminem tu quidem profers alium, quàm *Pſeudoclementem*, hoc eſt ementitum Clementem. Et homo acutus tantum habes prudentiæ, vt cuius vnius teſtimonio veteris, ei fidem deroges hoc mendacij prænomine; & in eandem te falſi ſuſpicionem ſciens volénſque coniicias. Sed ſi momentum aliquod ſtatuis in Pſeudoclemente iſto, cur non au-
Clem. diſ eundem reliqua in epiſtola: [c] cùm ſe à Petro, paullo ante mortem, deſi-
ent. gnatum refert Romanæ vrbis Epiſcopum: cùm quidem *honorem illum cathe-*
1 ad Iacob. *dræ, ac poteſtatem declinaret?* Credes itidem & illi *Epiſcopos, Archiepiſcopos, Primates, Epiſcoporum primates, ac Patriarchas nominanti*, & alia eiuſdemmodi; quæ tibi probari nimium velim ea mercede, vt ridiculum illud de Epiſcopo Epiſcoporum impune per nos habeas.

IV. At enim Epiſcopum non fuiſſe creatum Hieroſolymorum Iaco-
Salm. bum, argumentis aliquot ſuadet Salmaſius. Quæ ſunt illa tandem? [d] *Si Epi-*
21. *ſcopus tum Hieroſolymitanae*, inquit, *Eccleſiae fuiſſet ab reliquis Apoſtolis creatus, certè non aliter eum vocaſſet Paulus quàm Epiſcopum. Hanc eius dignitatem ab*
b. p. *Apoſtolis ei collatam non reticuiſſet.* Sed nec Lucas, addit [e] poſteà, prætermiſiſſet. Futilis ratio. Iacobum ecce *primum Epiſcoporum, qui erant Hieroſolymis*, fuiſſe narras: & *Epiſcopum Epiſcoporum: vt cætui Presbyterorum illic conſtitutorum, quos & Epiſcopos tunc nominabant, cum auctoritate maiore praeeſſet.* Nuncubi hoc Apoſtolus Paulus; aut Lucas in Actis retulerunt? Certè digna memoria res illa fuit. vt ſexcentas alias omittam, quæ in hiſtoria Eccleſiaſtica proditæ, ab Scriptoribus Canonicis prætermiſſæ ſunt. Age verò, quod tu Iacobum nuſquam extra Hieroſolymam pedem mouiſſe narras; ac reliqua eiuſdem farinæ, quæ otioſè comminiſceris, quo tu in Scripturæ libro legiſti? Sed de Scriptura remitto. Doce id ab Veterum aliquo memoriæ traditum. At non potes: & qui de tam multis temerè, ac ſine auctore pronuntiandi

Capvt VIII. licentiam vſurpas, hanc nobis conditionem feres, nihil vt niſi expreſſum in Scriptura ſit in medium afferamus? Præſertim cùm & plurimi, & antiquiſſimi Scriptores hoc ipſum, quod de Epiſcopatu Iacobi defendimus grauiter, & conſtanter affirment.

V. Qvid quod etiam Scripturæ ſacræ (vt paullo antè dicere cœpi) non leuem, aut obſcuram Epiſcopatus eiuſdem coniecturam offerunt? dum [a] & in prima Synodo Hieroſolymis habita, in qua plures erant Apoſtoli, primus poſt Petrum omnium principem Iacobus ſententiam dicit: & in eam Synodale decretum conficitur. [b] Certè Chryſoſtomus eam cauſſam afferr, cur poſt Petrum ibi locutus ſit, quòd Hieroſolymorũ eſſet Epiſcopus. [c] Deinde quòd emiſſus è carcere Petrus, nuntium ſtatim ad illum miſit, qui certiorem eum faceret. Addam & ex tuo aliquid. [d] *Cùm alij tunc eſſent Hieroſolymis Apoſtoli, cùm Paulus ſecundò in eam vrbem venit,* [e] *neminem eorum ſe vidiſſe dicit præter Iacobum.* Quanquam illud tuo more, id eſt temerè aſſeris, neminem præter Iacobum Apoſtolorum illîc tunc fuiſſe, cùm non *ſecundò*, vt tu ais, ſed primò poſt conuerſionem eò Paulus acceſſit: tamen hoc, quod tu ipſe concedis, in te retorquebitur: vt vel inde cauſſæ aliquid Iacobo fuiſſe fateare, cur præcipua in illis ratio tum eius habita ſit. cuiuſmodi præter Epiſcopatum nullam, vel certè commodiorem excogitare potes.

a Act. 15.

b Chryſ. Homil. 33 in Acta. Ἐπίσκοπος ἦν τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις ἐκκλησίας οὗτος. διὸ καὶ ὕστερον λέγει.

c Act. 12, 17.

d Salm. p. 20 & 21.

e Gal. 1, 19.

VI. Seqvitvr argumentum alterum Salmaſij longè ſtupidiſſimum, in quo miſerè ſeipſum conficit ac iugulat. [f] Si Epiſcopus Hieroſolymorum factus eſſet Iacobus, *ea dignitas*, inquit, *Apoſtolorum Epiſcopum eum feciſſet, quia Apoſtoli Presbyterium Hieroſolymitanæ Eccleſiæ conſtituebant; ſaltem maximam, quamdiu ibi vixêre, in eo Presbyterio auctoritatem habuere.* Sed reſpondet ſibimet ipſe paullo pòſt, & vim iſtius argumentationis infringit. [g] *Quia ſemper* (inquit de Iacobo ſcribens) *in ea vrbe manſit, & Presbyterio, hoc eſt, cœtui Epiſcoporum, ſiue Presbyterorum in illa ciuitate conſtituto abſentibus ceteris Apoſtolis præfuit, quaſi Epiſcopus habitus eſt illius ciuitatis, vel ſaltem primus Epiſcoporum, qui eam Eccleſiam curabant.* Nihil ergo iam obſtat, quod obiiciebat Salmaſius, inter Presbyteros Hieroſolymæ numeratos eſſe Apoſtolos: quo minus Epiſcopus fuerit Iacobus. Si quidem conciliari iſtud hoc modo poteſt: vt *abſentibus ceteris Apoſtolis præfuerit.* Præſertim cùm Apoſtoli, quorum munus, & inſtitutum eſt vagari, nec vſpiam conſiſtere; vt doctiſſimo Salmaſio placet; Hieroſolymæ non manerent, nec ſingularem Iacobi præfecturam, & auctoritatem interpellarent.

f Salm. p. 21.

g Id. p. 23.

VII. In quo rurſus admiratione pariter ac miſeratione digna eſt homine in iſto paucis in paginis pugna ſententiarum, ac cæcitas. Nam Presbyteros, qui iidem erant & Epiſcopi, proprium hoc habuiſſe vult, vt in eodem hærerent loco, nec extra vrbem euagarentur: in quo ab Apoſtolis diſcrepabant: quorum officium fuit ſemper ambulare, nec vllibi manere. Quam etiam ob cauſam [h] Ioannem Euangeliſtam ait πρεσβύτερον *ſe potiùs, quàm Apoſtolum inſcripſiſſe, quaſi vnus eſſet Presbyterij, ſiue cœtus, à quo Eccleſia regebatur.* [i] Tùm verò Iacobum ipſum, qui alioqui erat Apoſtolus, quia *non vt ceteri Apoſtoli conuenienter ſuæ miſſioni, & appellationi peregrinatus eſt, & ſemper manſerit Hieroſolymis, ex eo creditum eſſe quaſi vnum Presbyterorum, vel Epiſcoporum illius cœtus, cui Apoſtoli gubernandam Eccleſiam Hieroſolymitanam commiſerant.* Hæc cùm tam aſſeueranter, & enixè Salmaſius toto ferè libro contendat: cùm in eo robur omne diſputationis, opinioniſque ſuæ conſtitutum habeat; vt Presbyteros eoſdémque Epiſcopos certam in vno loco ſedem fixiſſe; Apoſtolos orbem peragraſſe dicat: quâ tandem vertigine tactus, ſequente mox [k] pagina ſcribit, *Apoſtolos Presbyterium Hieroſolymitanæ Eccleſiæ conſtituiſſe, & illius presbyterij partem feciſſe?* Nónne hæc apertè pugnantia: & tamen falſa vtraque ſunt, & conficta? Etenim falſa non modò veris, ſed etiam falſis contraria ſunt. Siquidem ambo hæc enuntiata vera non ſunt, & ſunt contraria; Nullum animal eſt rationale; & omne brutum animal eſt rationale. Sic illa duo & à Salmaſio poſita ſunt falſa, & inuicem nihilominus repugnant: alterum tam Presbyteros, ſiue Epiſcopos, extra vrbem euagatos non eſſe, ſed in vno loco manſiſſe: quàm Apoſtolos nullam fixam ac ſtabilem ſedem habuiſſe.

h Salm. p. 23.

i Id. p. 20.

k Id. p. 21.

alterum; Apoſtolos è Preſbyterorum numero fuiſſe. Quod poſterius Scri- CAPVT VIII.
Act. 15. ptura ipſa conuincit. Nam [a] Synodica Hieroſolymitani Concilij apertè Apoſtolos à Preſbyteris ſecernit. Et paſſim in Actis ita diſtinguuntur. Expecto quem huic manifeſtæ, turpiſſimæque dictorum inconſtantiæ, ac conflictioni colorem Catharus obducet: ac quemadmodum ſaluo ſe honore iis è laqueis expediet.

Salm. 21. VIII. [b] NAM vſqueadeo *Hieroſolymitani Presbyterij partem Apoſtolos feciſſe* credidit, vt ex eo concluderet, Iacobum, ſi Epiſcopus Hieroſolymitanus fuit, *Apoſtolorum Epiſcopum* fuiſſe: idque teſtari Clementem Alexandrinum illis ipſis verbis, quibus electum ab Apoſtolis Epiſcopum Iacobum eſſe dixit. Verba [c] Clementis è ſexto libro Hypotypoſeon ſic ab Euſebio referuntur. *Petrum*, ait, *& Iacobum, & Ioannem, poſt aſſumptionem Saluatoris, tanquam ceteris antelatos à Domino, de gloria minimè contendiſſe inuicem: ſed Iacobum iuſtum Hieroſolymorum Epiſcopum elegiſſe*. Ex quibus colligit ita Salmaſius: *Ergo etiam ſupra ſe eum poſuerunt*. Quod ideo conſequens putat; quia paullo antè Preſbyterij Hieroſolymitani partem Apoſtolos feciſſe dixerat. Ita miſerrimè incurrit in ſeſe, & contrariis opinionibus, quaſi vinculis, & compedibus implicatus hæret. Eſt autem per ſe ineptum illud, & ἄλογον: Iccirco ſupra Apoſtolos fuiſſe Iacobum, quia ab iis electus eſt Epiſcopus. Hoc enim modo Metropolitani Epiſcopi, ſi quem ſuæ diœceſeos Epiſcopum eligant, vel ordinent, eum ſupra ſe conſtituent. Ecquid putet ineptiæ?

[c] Euſeb. 2 Hiſt. c. 1. Πέτρον γάρ φησι, καὶ Ἰάκωβον, καὶ Ἰωάννην μετὰ τὴν ἀνάληψιν τοῦ σωτῆρος, ὡς ἂν καὶ ὑπὸ τοῦ κυρίου προτετιμημένους, μὴ ἐπιδικάζεσθαι δόξης· ἀλλ' Ἰάκωβον τὸν δίκαιον ἐπίσκοπον Ἱεροσολύμων ἑλέσθαι. Quod & apud Nicephorum extat lib. 2 c. 3.

Addit Catharus: *Ita interpretatum eſſe Ruffinum*, qui ſic vertit: *Apoſtolorum Epiſcopum ſtatuunt*. Verùm quis non videt mendoſam hanc eſſe lectionem; & *Hieroſolymorum* vt eſt in Græco, ſubſtituendum eſſe?

Salm. 22. IX. NON minus imbecilla, & nugatoria eiuſdem eſt argumentatio: [d] *Si Apoſtolus fuit Iacobus, non neceſſe habuit Epiſcopi ordinatione ſpeciali deſignari præſidens Hieroſolymitani presbyterij, & Eccleſiæ, cùm Apoſtolatus maior eſſet Epiſcopatu*. Atqui [e] Iacobum eundem vnum fuiſſe dicit ex illo Preſbyterio, *ſiue cœtu*
Salm. 20. *Presbyterorum, & Epiſcoporum, cui Apoſtoli gubernandam Hieroſolymitanam Eccleſiam commiſerant*: quibus & ille præfuit, vt Epiſcoporum eſſet Epiſcopus. Quamobrem ſi Preſbyteri illi ab Apoſtolis conſtituti ſunt: ſi iis ipſis præpoſitus eſt Apoſtolus Iacobus, eóque nomine dictus eſt Epiſcopus, quòd preſbyteris præeſſet: quid aliud ſequitur quàm Epiſcopum Hieroſolymitanæ Eccleſiæ ab Apoſtolis Iacobum fuiſſe factum? Adeo verſutus, ac metuendus eſt diſputator iſte, vt argumento illo ipſo, quo contra nos vtitur, ſuam ipſe labefactet opinionem; nec quid ſit ex eo, quod affirmat, conſequens videt. Quocirca ſi quid in eo eſt, quod obiicit, difficile: quod profectò nihil eſt: ſed ſi reſponſo ad id vllo eſt opus; quoniam perinde contra ipſum illud facit; pro ſe ipſe ſibi reſpondeat. Nam ordinari tam cum multis Epiſcopis Iacobus, quàm ſolus, Hieroſolymorum Epiſcopus debuit. Sed ordinatio iſta nonniſi electio, & deſignatio eſt habenda: non autem conſecratio: qua iam Apoſtolo ab Chriſto conſtituto noua nulla opus illi fuit.

Cap. X. HIERONYMVS [f] in libro de Scriptoribus Eccleſiaſticis, Iacobum ait ab Apoſtolis *ordinatum* epiſcopum: quod idem eſt ac *conſtitutum* dicere. Et ita [g] Sophronius Græcè vertit *Hieroſolymorum conſtitutus epiſcopus*. Ordinationis nomen interdum pro conſecratione ſumitur; cùm Sacramento Ordinis initiatur aliquis per manus impoſitionem: aliàs nuda eſt electio ac deſignatio. Vt ſi quis iam conſecratus, & Epiſcopatu ſuo pulſus, alium in locum transferatur; non denuò conſecrandus, ſed *conſtituendus*, & eligendus eſt: quod, vt dixi, καταςαθῆναι Græci vocant, & ἐνθρονισθῆναι. vt loquitur Socrates libro VII, capite XXXVI. Sic nomen χειροτονίας ambiguè vſurpatur: ac ſæpè ordinationis Sacramentum, id eſt *conſecrationem* ſignificat. Interdum nudam electionem, quæ popularibus ſuffragiis olim fiebat. Vt in Laodiceni Concilij canone quinto: [h] *Quod non oporteat ordinationes ſub conſpectu audientium celebrari*: vt vertit Dionyſius Exiguus. Zonaras, & Balſamo χειροτονίας dicunt hoc loco electiones eſſe, ac ψήφους, id eſt *ſuffragia*. Vetare igitur Canonem, ne coram Catechumenis ordinationes iſtæ, id eſt electiones fierent. quòd in inſtituendo delectu, multa de candidatorum moribus, ac vita proferuntur, quæ teneros

[g] Sophron. Ἱεροσολύμων καταςαθεὶς ἐπίσκοπος.

[h] περὶ τοῦ μὴ δεῖν τὰς χειροτονίας ἐπὶ παρουσίᾳ ἀκροωμένων γίνεσθαι.

Capvt VIII. adhuc, nec dum ſatis in fide confirmatos alienarent, & offenderent. At iidem obſeruant, alibi, vt in primo canone Apoſtolorum, & ſequentibus, χειροτονίαν accipi pro χειροθεσία, id eſt *impoſitione manuum*, quam & χειροθεσίαν, id eſt *conſecrationem* appellat Zonaras ad Canonem primum Apoſtolorum. vbi de vtrâque illa notione nonnulla digna ſcitu adnotat.

XI. Porro Iacobum fratrem Domini refert Hegeſippus *cum Apoſtolis*, ſiue, vt Hieronymus legit, *poſt Apoſtolos*, Hieroſolymitanam Eccleſiam ſuſcepiſſe. [a] Verba Hegeſippi ex Ruffini tranſlatione: *Suſcepit Eccleſiam cum Apoſtolis frater Domini Iacobus.* Verùm Hieronymus in libro de Scriptoribus Eccleſiaſticis eundem Hegeſippi locum deſcribens, *poſt Apoſtolos*, non autem *cum Apoſtolis* legit. vt & Sophronius, qui Græcè librum Hieronymi interpretatus dicitur, μετὰ τοὺς Ἀποστόλους vertendo poſuit. Nec dubitandum eſt in exemplario ſuo ita ſcriptum inueniſſe ſanctum Hieronymum: cui haud paullo maior habenda fides eſt, quàm Ruffino, aut Ruffini defenſori Salmaſio. Huius verò Critici mira hoc loco eſt ἀκρισία, [b] qui quòd Iacobus *cum Apoſtolis ſuſcepiſſe Eccleſiam Hieroſolymitanam dicitur, enarrat ſic: Nempe quia ipſe non Apoſtolus. Vt Apoſtolus fuerit, non certè vnus ex duodecim.* Itaque ſcriptum ab Hegeſippo Catharus Meſſalianus exiſtimat, Iacobum, qui vnus ex ſecundi ordinis Apoſtolis fuit, & maiorum *coadiutor*, (vt iſte loquitur) cum duodecim Apoſtolis regendam illam Eccleſiam ſuſcepiſſe. Quod pro cetera opinione Cathari nimis abſonum videtur. [c] Minorum gentium Apoſtoli, cuiuſmodi fuiſſe Iacobum falsò, imperitéque dicit Salmaſius, ſed tamen dicit; nonniſi adminiſtri fuere maiorum, & ad eorum nutum, ac mandatum parati: vt Timotheus, Titus, Linus, Clemēs Pauli erant συνεργοί, & *coadiutores.* [d] Qui *omnes nulli ciuitati erant adfixi, & addicti. Sed pro arbitrio Apoſtolorum, quibus ad hoc munus ſubſeruiebant, in varias ciuitates mittebantur.* Quînam ergo conſentaneum ſit, Iacobum huius generis Apoſtolum, cum maioribus exæquari? Nam qui aſſerit Iacobum cum Apoſtolis præfecturam illius Eccleſiæ ſumpſiſſe; parem eum, & æqualem in eo munere facit duodecim illis, quorum adminiſter erat. Ac duodecim quidem, [e] *pari omnes poteſtate, & honore, vt & pari miſſione* fuiſſe cenſet: atque ab iis *per ſingulas orbis prouincias, ac ciuitates Presbyteros plures regendis particularibus Eccleſiis in commune cum pari auctoritate præfectos.* At non pari cum duodecim ac maioribus illis auctoritate fuerunt iſti, & vnus horum Iacobus. Quare non debuit cum Apoſtolis dici gubernaſſe Hieroſolymitanam Eccleſiam.

XII. Qvocirca ſiue μετὰ τῶν Ἀποστόλων, ſiue μετὰ τοὺς Ἀποστόλους ſcripſerit Hegeſippus, non multum diſſimilis eſt ſenſus: ſed longè tamen abhorrens ab Salmaſij commento. Si priorem lectionem adhibemus, ſubaudiendum erit ἄλλων. Cum reliquis Apoſtolis ſtatim poſt aſcenſum in cælum Chriſti Iacobus Hieroſolymitanam rexit Eccleſiam. Etenim aliquanto pòſt tempore duodecim Apoſtoli Hieroſolymis, & in Iudæa remanſerunt: & quamuis identidem per vrbes excurſiones facerent, eò tamen poſtea reuertebantur. Interim tamen communi decreto; ſiue, vt Chryſoſtomo placet, ex mandato Chriſti, electus ab illis eſt Iacobus, qui peculiarem illius Eccleſiæ curam gereret, id eſt ἐπισκοπήν. Neque illud obſtabat, quo minus aut ipſe nonnunquam procurandi Euangelij gratia Iacobus peregrè proficiſceretur; aut ceteri Hieroſolymis cùm eſſent Apoſtoli curam illam cum eo participarent. Ac cùm Presbyteris, ſiue Epiſcopis Hieroſolymitanis præpoſitum ab Apoſtolis eſſe Iacobum, Salmaſius affirmet: nihil contra noſtram, hoc eſt veram antiquorum omnium ſententiam de ſingulari Iacobi præfectura opponitur ab eo, quod non in ipſum recidat, & eâdem, quâ nos teneri putat, abſurditate conſtringat.

Quòd ſi μετὰ τοὺς Ἀποστόλους, id eſt *poſt Apoſtolos*, cum Hieronymo mauis apud Hegeſippum legere: nihil intelliges aliud, niſi poſt ceteros hûc illûcque diſperſos Apoſtolos, Iacobum Hieroſolymis reſediſſe, tanquam ordinarium, & ſtabilem illius Eccleſię curatorem, ac prędidem. Quo in ſenſu nihil eſt quod vellicare Catharus poſſit, quin perinde τῇ πρωτοκαθεδρίᾳ, & Presbyterij præfecturæ ab ipſo eidem impoſitæ Iacobo repugnet.

[a] Hegeſip. in 5 Comment. apud Euſeb. lib. 2 Hiſt. cap. 23. διαδέχεται τὴν ἐκκλησίαν μετὰ τῶν Ἀποστόλων ὁ ἀδελφὸς τοῦ κυρίου Ἰάκωβος.

[b] Salm. c. 4. p. 194.

[c] Id. p. 40.

[d] Id. p. 41.

[e] Id. p. 195.

XIII. Sed grauiora ſunt in reliqua de Iacobo diſputatione illius flagitia. vt in ea quidquid attigeris, vlcus ſentias. [a] Iacobum Hieroſolymorum [Salm. p. 7.] epiſcopum non eſſe factum probat hoc argumento: quòd *hoc planè caret ratione, vt ex maiore gradu in minorem aliquem prouectum putemus. Hæc promotio non eſt, ſed regradatio.* Deinde, *Apoſtolus*, inquit, *ipſe, vel Apoſtolis maioribus æquiparandus ὁ ἀδελφόθεος, ſi in Epiſcoporum ordinem, quales tunc Eccleſiis regendis præficiebantur, Presbyterorum Eccleſiæ nomine, cooptatus eſſet, non aſcendiſſet, ſed deſcendiſſet, vt ex maiore gradu in minorem detruſus. Non creſceret ex paruo, ſed decreſceret ex alto. In Apoſtolatu etiam Epiſcopatus eſt: ſed non in Epiſcopatu Apoſtolatus.* Quid hoc homine mobilius, & inconſtantius? Nam Vertumni omnes præ illo Vertumni non ſunt. Iacobum [b] quarta antè [Pag. 4.] pagina negabat Apoſtolum fuiſſe: & ideo ſcriptum ab Euſebio, *ſuſcepiſſe ipſum Eccleſiam cum Apoſtolis, nempe quia ipſe non Apoſtolus.* Nunc quod negarat, eo ſic vtitur, tanquam haud dubio, & confeſſo. Quidquid enim ad id probandum aſſumitur, quod in quæſtionem venit, certum eſſe debet, & extra controuerſiam poſitum. Id autem inter nos quæritur, vtrum Iacobus Epiſcopus ſit creatus. Salmaſius vt creatum non fuiſſe demonſtret, ait Apoſtolum fuiſſe; neque qui Apoſtolus eſſet, Epiſcopum fas eſſe fieri. Atqui hoc vel præciſè negarat; vel pro incerto habuerat, Apoſtolum fuiſſe [Salm. 20] Iacobum. Quid obtuſius hac ratiocinandi formula? Age verò: [c] Nónne idem, Iacobum ab Apoſtolis Preſbyterorum, ſiue Epiſcoporum collegio [Id. p. 9.] Hieroſolymitano præfectum eſſe dixit? [d] Etenim cùm duo fuerint, vt idem aſſerit, Apoſtolorum genera, vt alij primi eſſent, alij ſecundi: & illi *à Chriſto miſſionem*, id eſt Apoſtolatum *acceperint*; alij, id eſt *ſecundi, ab ipſis Apoſtolis*: Iacobus autem ex his ſecundis fuerit: prorſus miſſionem & Apoſtolatum, ſi quem habuit, ab Apoſtolis duodecim accepit. Ergo ab iiſdem Apoſtolis primatum illum Hieroſolymitani Preſbyterij, ac præfecturam adeptus eſt: & [Id. p. 9.] [e] *Epiſcoporum Epiſcopus* eſt factus. Quo conceſſo, duorum alterum ſequitur: aut Epiſcopum ab Apoſtolis creatum eſſe Iacobum, cùm nec Epiſcopus eſſet anteà, nec Apoſtolus: aut ſi Apoſtolus iam erat; regradatum eum fuiſſe, hoc eſt ex Apoſtolo conſtitutum Epiſcopum, & Preſbyterorum principem. Quod vtrumque iiſdem propemodum in paginis & negatum eſt, & affirmatum à Salmaſio.

XIV. At rurſus maiorem, ac verè θεήλατοι ἐμβροντησίαι in ſequentibus [Salm. p. 101.] intueri licet. [f] *Iacobus*, inquit, *ab Apoſtolis ordinatus poteſtatem accepiſſet ab illis, à quibus ordinatus fuerat, quaſi delegatam.* AT PAR A PARI NON MVTVATVR, NEC ACCIPIT AVCTORITATEM, VT PAR IN PAREM NON HABET IMPERIVM. *Eam habet ex ſe, ac per ſe, ac ſuo iure vtitur eodem modo, quo & collegæ ſuo. Nihil igitur ineptius & indoctius illa fabula, quæ Iacobum finxit ab Apoſtolis ordinatum fuiſſe ſpecialem Hieroſolymorum Epiſcopum, qui & ipſe fuit Apoſtolus.* Apoſtolum fuiſſe deinceps probat ex Hieroſolymitani Concilij Actis, in quibus poſt Petrum ſententiam dicit. *Et ex eius ſententia demum formatum eſt & pronuntiatum Concilij decretum,* τότε ἔδοξε τοῖς Ἀποστόλοις, καὶ Πρεσβυτέροις, σὺν τῇ ἐκκλησίᾳ. *Tunc viſum eſt Apoſtolis, & Presbyteris cum Eccleſia.* Hinc igitur Apoſtolum fuiſſe Iacobum demonſtrat; & quidem parem duodecim primoribus. Obſecro apud te eras cùm [Salm. p. 40.] iſta ſcriberes? Ergóne par Iacobus fuit primariis Apoſtolis? [g] Et vbi eſt diſcrimen illud primi ac ſecundi ordinis Apoſtolorum? Vbi συνεργοὶ illi, & *coad-* [Ibid. p. 20.] *iutores* Apoſtolorum, quorum è numero Iacobus fuit: [h] quem vnum fuiſſe negas è duodecim? Secundi illi Apoſtoli miſſionem à primariis, & poteſta- [Id. p. 10.] tem acceperunt: [i] *vt à Paulo Timotheus, Titus, Linus, etiam Clemens.* [k] *Hi* [Id. p. 11.] PRO ARBITRIO APOSTOLORVM QVIBVS AD HOC MVNVS SVBSERVIEBANT, IN VARIAS CIVITATES MITTEBANTVR. Ecquis illa conciliare poterit? Dic ſodes, Timotheus, ac Titus pares Apoſtolo Paulo fuerunt? *non ab eo auctoritatem acceperunt?* Non Timotheum Paulus Epheſi cum poteſtate manere: non Titum in Creta ad ordinandas Ec- [Ibid. p. 42.] cleſias hærere iuſſit? [l] Hoc tu ipſe doces, & hanc vtriuſque ἀποστολὴν fuiſſe prædicas.

CAPVT VIII. XV. [a] TVM de ſecundis iſtis Apoſtolis ſcribis ſic: *Hi ſunt ergo Apoſtoli, quales Titus, & Timotheus fuère, quos vult Theodoretus Apoſtolorum suo vicem Epiſcoporum hodiernorum fuiſſe: quia & Apoſtoli tunc nominabantur, & reuera erant Epiſcopi iure eodem, & ordine, quo hodie habentur, qui Eccleſiam regunt, & Presbyteris præſunt, niſi quod vni ciuitati, vel Eccleſiæ non eſſent alligati. Sic & illi Presbyteris illius temporis præeminebant, quos & conſtituerant, & Eccleſias ſibi ab Apoſtolo traditas, ἐγχειρισθείσας gubernabant. Iſti Apoſtoli, ſiue Apoſtolorum vicarij, & συνεργοί, etiam Epiſcopi vocabantur earum Eccleſiarum, quas ab Apoſtolo adminiſtrandas acceperant.* Num *diſcipuli Apoſtolorum, & vicarij*, qui ab his *miſſi ſunt*, & in certis Eccleſiis *manere iuſſi*, & ab iiſdem *Eccleſias adminiſtrandas acceperunt*, & *pro arbitrio Apoſtolorum mittebantur*, & *illis ſubſeruiebant*, pares illis fuerunt; nec auctoritatem ab iis acceperunt? Priùs tenebris cum luce conueniet, quàm dictis tuis illis inuicem, ac ſententiis: quæ hoſtilem ac barbarum in modum ſeipſas conficiunt, ac iugulant. [b] *Nunquid fons de eodem foramine* (verba ſunt Iacobi iſtius) *emanat dulcem, & amaram aquam?* Prorſus in te Salmaſi quadrat quod Martinus primus ſanctiſſimus Pontifex de tui ſimilibus hæreticis [c] in Lateranenſi Synodo dixit: *Hic namque quomodo vnquam nec phreneticus quiſquam ex omnibus contra membra ſua commotus eſt, per ſemetipſum propria conſumens, atque interimens per dominantem ei errorem, atque dementiam.*

[a] Ibid. p. 41.
[b] Iacobi 3, 11.
[c] Secret. 4. To. 4 Cõcil. p. 702.

XVI. NAM illud cuiuſmodi eſt, quod addit, *Iacobus ab Apoſtolis ordinatus poteſtatem accepiſſet ab illis, à quibus ordinatus fuerat, quaſi delegatam?* Etiámne qui ordinantur Epiſcopi, poteſtatem ab iis, à quibus ordinantur, accipiunt nonniſi delegatam? Hoc modo nullus in toto orbe Catholico Epiſcopus ordinariam poteſtatem habet. Ecquis enim non ab aliis ordinatus eſt? Immò verò ne Epiſcopus quidem erit vllus. Nam Epiſcopus is eſt, qui ordinaria poteſtate præditus eſt; eámque proinde mandare, ac delegare poteſt alteri. *Delegatus non habet iuriſdictionem propriam*, (aiunt Iuriſconſulti) *ſed vice fungitur delegantis.* quod ex legis verbis huiuſmodi colligunt: [d] *Qui mandatam iuriſdictionem ſuſcepit, proprium nihil habet: ſed & eius, qui mandauit, iuriſdictione vtitur.* Porro vt Paulus ibidem tradit, [e] *Mandatam ſibi iuriſdictionem mandare alteri non poſſe manifeſtum eſt.* Quocirca nemo iam, vti dixi, vſpiam erit Epiſcopus: quia delegatam omnes, & mandatam iuriſdictionem habebunt: nec alteri eam delegare poterunt. *Nihil igitur ineptius, & indoctius* illa ratione, vt in auctorem conuicia ſua regerantur.

[d] De offic. eius cui mand. eſt iuriſ. l. 1.
[e] Ib. l. 5.

XVII. QVID quod in idem illud incurrit, quod pro abſurdo Veteribus obiicit? Cùm enim Iacobum aſſerat ab Apoſtolis Preſbyterio, ſiue Epiſcoporum collegio, quod erat Hieroſolymis, præfectum fuiſſe: ſi verè ſuperiora iſta collegit, neceſſe eſt delegatam in eum poteſtatem eſſe transfuſam. Tum illud etiam admitti ab eo neceſſe eſt, [f] quod *abſurdum commentum* vocat, *Iacobum Apoſtolum, ac proinde vniuerſalem Epiſcopum, in ſpecialem, & localem tranſmutatum eſſe, & ſic in ordinem coactum.* Qui enim Hieroſolymis collocatus eſt ab Apoſtolis; &, quod συνεργῶν omnium, ac *coadiutorum* Apoſtolicorum proprium fuit, *pro maiorum arbitrio manere iuſſus eſt* ibidem: nónne *in ſpecialem, & localem Epiſcopum tranſmutatus eſt?* Quod ipſum & de Tito, ac Timotheo, ſaltem ad tempus aliquod concedendum eſt Salmaſio. Quorum hunc Epheſi, illum Cretæ *ſpeciali* vtique *ac locali* præfecturæ Paulus addixit. Ita miſer vndique ſuapte voce, ac confeſſione circumuentus, & irretitus tenetur; vt quà elabatur nihil ſibi reliqui fecerit.

[f] Salm. p. 262.

De Marco Euangeliſta, & Epiſcopo Alexandrino. Refelluntur inanes de eo Cathari Salmaſij coniecturæ. Fuiſſe ſingulares in multis Eccleſiis Epiſcopos. Hieronymi de Marco teſtimonium. Non eſſe conſequens, ordinandi ius penes ſimplices fuiſſe Presbyteros, etſi Confirmationis Sacramentum adminiſtrare permiſſum illis fuerit. Euodium Antiochiæ Epiſcopum fuiſſe, nequicquam obſtrepente Catharo: cuius fœdæ ſecum velitationes excutiuntur.

Capvt IX.

I. Post Iacobi minoris epiſcopatum, ſecundo loco Marcus in medium venit. In quo ſuum, & vſitatum Catharus obtinet, vt quid dicat, & quàm ſecum conſentiat penſi non multum habeat. Itaque ſimile in hoc, atque in Iacobo eſt animaduerſum, rationis humanæ, ac iudicij naufragium fecit. [a] *Non magis fuit ſpecialis Alexandriæ Epiſcopus Marcus* (verba ſunt Salmaſij) *quàm Iacobus Hieroſolymæ.* Quid ita porrò? *Ex eo quippe genere Apoſtolorum erat, quos diximus generalem, & nulli ſedi addictam curam Eccleſiarum egiſſe.* Tum: *Ex ratione*, inquit, *officij, & muneris Apoſtolici, & Euangeliſtici, aliquo eum in loco reſidere minimè oportuit: ſed obire varias regiones, & Euangelium prædicare.* Iam hoc argumenti genus futile eſſe, ipſius, qui eo vtitur, Salmaſij teſtimonio conuicimus. Iacobum ex eodem fuiſſe genere Apoſtolorum ſtatuit, in quo Marcum reponit. Et tamen nuſquam ex vrbe Hieroſolymitana pedem extulit: ſed in ea conſtanter habitauit, eodem teſte Salmaſio. Ioannes ipſe citra controuerſiam vnus è ſummis Apoſtolis fuit, qui tamen [b] *nec ipſe orbem obambulauit, prædicandi Euangelij gratia: ſed vno in loco manſit.* Falsò igitur, inſulséque pertendit, ideò Marcum non potuiſſe Alexandriæ fieri Epiſcopum, quòd ex Apoſtolatus munere nullo in loco conſiſtere debuit. Nam de Euangeliſtico munere quod ait, id in eo poſtulari, vt nuſpiam hæreat, quis riſum contineat? Marcus Euangeliſta iccircò ab Euſebio, & communi vſu nominatur, quòd Euangelium ſcripſerit. Quid huic ſcribendi officio magis eſt aduerſum, quàm hùc illúcque diſcurrere, nec in certa ſede commorari? Itaque tantum abeſt, vt ex eo prudens aliquis colligat, Marcum aſſiduè in peregrinatione, & itinere fuiſſe: vt ei potiùs quietem, & aliquanti temporis ſeceſſum neceſſarium fuiſſe putet, quo in illam ſcriptionem incumberet.

II. [c] At ecce *cùm Petro ſolitum* περιοδεύειν (obiicit Catharus) *prima eiuſdem Epiſtola teſtatur, quæ ſignificat, eum tum ſecum Romæ, an Babylone fuiſſe.* Nolo hîc abs te rationem eius repoſcere, quod gratis aſſumis; Marcum illum, quem ſecum eſſe Petrus in ea Epiſtola teſtatur, eum eſſe, de quo agimus, Euangeliſtam. Quod etſi complures aſſeuerent: tamen ſi negem, vnde tandem probabis? Illud malim reſpondeas, quî ſcis Marcum ſolitum eſſe cum Petro curſitare, hoc eſt nihil in vita egiſſe aliud: neque tandem alicubi conſediſſe? Id neque tu ratione vlla potes oſtendere: neque veriſimile eſt. Habes enim qui contradicant vetuſtiſſimos auctores, & grauiſſimos, [d] Euſebium, [e] Hieronymum, ac plures alios; qui Alexandrinam Eccleſiam à Marco fundatam eſſe perhibent, eique ſucceſſiſſe dicunt Anianum octauo Neronis anno. [f] Epiphanius Marcum ait, poſt ſcriptum Euangelium, à Petro in Ægyptum eſſe miſſum. Hinc etiam Euangelicus thronus appellata eſt ſedes Alexandrina, & *Euangelica ſucceſſio*; vt [g] ad Synoſium olim adnotauimus; quòd eam Marcus Euangeliſta fundauerit: & verò primus in ea Epiſcopatum geſſerit: vt ab antiquis accepimus, qui momenti plus afferunt ad promerendam fidem, quàm Salmaſij vel ſine auctoritate ratio, ſi quam haberet; vel citra rationem auctoritas, quæ eſt in illo non exigua, ſed nulla. Fuerit Marcus cum Petro aliquanto tempore: & cum eo ciuitates, ac pro-

[a] Salm. cap. 4, p. 204.

[b] Salm. cap. 1, p. 23.

[c] Salm. p. 204.

[d] Lib. 2 Hiſt. c. 24.

[e] Lib. de Script. Eccl. c. 18.

[f] Epiph. Hær. 51. Nu. 6. ϗ γράψας ἀποστέλλεται ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πέτρου εἰς τὴν τῶν Αἰγυπτίων χώραν.

[g] Ad Epiſt. 66.

CAPVT IX. uincias obeundo peregrinatus ſit: nemo tamen hoc perpetuum fuiſſe demonſtrat: & in Ægyptum poſtremò miſſum hunc à Petro conſtans eſt veterum opinio. Quid hîc tergiuerſamur? aut cur non præfecturam illius Eccleſiæ mandatam eſſe Marco credimus: hoc eſt Epiſcopum iſtius eſſe factum? Sanè nihil obſtat quo minus & priuatim vrbis alicuius per ſeſe curam ſuſceperit: & toti nihilominus Ægypto præfuerit. quemadmodum metropolitæ omnes; itémque patriarchæ deinceps fecerunt. Tum in prouinciis ad Chriſtianam religionem recens aggregatis Bonifacius Moguntinus, aliíque plures inſtituerunt. Neque ſatis acutè Salmaſius, quod in vno, alteróve contigiſſe legit, vt ad tempus allegarentur ad certas conſtituendas, vel ordinandas Eccleſias, id valere putat in omnibus. Vt enim de Timotheo, vel altero aliquo concedam: de Marco & ſimilibus, argumento quopiam, ſi poteſt, à nobis exprimat; nec ſola ſit affirmatione contentus.

III. [a] QVI *conſtituebant Eccleſias*, inquit, *vel per ſe, vel ex præſcripto maiorum Apoſtolorum; non ipſi earum erant Epiſcopi ſpeciales, quia Epiſcopos in iis Eccleſiis ordinabant, id eſt Presbyteros.* Quàm hoc facilè dicit; tam à nobis facilè contemnitur. Quid autem ineptius, quàm illud ipſum ad probandum afferre; de quo inter nos controuerſia mouetur? Duo enim aſſerimus, & Marcum à Petro Apoſtolo miſſum Alexandriam, vt Eccleſiam ibi conſtitueret; indéque, tanquam ex arce, priſtina per Ægyptum expugnata ſuperſtitione, Chriſti fidem importaret: & ibidem Epiſcopalem ſibi ſedem iuſſum eſſe capere. Salmaſius vt hoc poſterius euertat, ſumit id, quod negamus, nemini, qui ad conſtituendas Eccleſias deſtinabatur, ſpecialem loci illius Epiſcopum licuiſſe fieri. Atqui non nos ambo iſta temerè, & à nobis ipſis, tanquam ariolando dicimus: vt ſunt pleraque Cathari, ſine auctoritate ac ratione conficta. Sed quæ ab ſanctiſſimis, & grauiſſimis auctoribus memoriæ prodita ſunt, ex Eccleſiæ, ac venerandæ antiquitatis archiuis promimus. Contra quæ iſte nihil aliud niſi φλυαρεῖ, καὶ πτερυγίζει, *Mens enim non ſanari, ſed vincere cupiens, auerſa ab his, quæ dicuntur, ad nihil aliud intenta eſt, niſi vt inueniat, quod pro ſuis partibus eloquatur*, vt ait [b] Maxentius. *Contemptores auctoritatum veterum* (quod rectè ſcribit [c] Hormiſda Papa) *nouarum cupidi quæſtionum, ſolam putantes ſcientiæ rectam viam, qualibet conceptam facilitate ſententiam.*

[a] Sal p. 26
[b] Di... [a] ini...
[c] Ep. Poſt...

IV. HIERONYMVS ecce in epiſtola CXXVI, auctor eſt, *Alexandriæ à Marco Euangeliſta, vſque ad Heraclam, & Dionyſium Epiſcopos, Presbyteros ſemper vnum ex ſe electum in excelſiori gradu collocatum, Epiſcopum nomineſſe.* Huic cùm aſſentiatur Salmaſius, nonne primum ſedis illius Epiſcopum fuiſſe Marcum fatetur? Nonne quod & falsò, & pertinaciter aſſerit, eiurare cogitur, nullum, niſi poſt obitum Apoſtolorum, vlli Eccleſiæ ſingularem Epiſcopum præfuiſſe? Marcus enim Apoſtolorum vixit ætate: &, vt [d] Hieronymus ſcribit ex Euſebio, octauo Neronis anno, ante Petrum, ac Paulum pro Chriſto mortuus eſt. Tum, iiſdem teſtibus, Marco ſucceſſit Anianus: iſque poſt annos duos & viginti moriens ſucceſſorem habuit Abilium anno IV Domitiani, viuente adhuc Apoſtolo Ioanne. Igitur ſuperſtitibus adhuc Apoſtolis, Epiſcopus in vna Eccleſia vnus eſt poſitus; ac ſupra Preſbyteros conſtitutus. neque verum eſt [e] *Apoſtolorum ætate in commune Presbyteros Eccleſiam rexiſſe pares omnes honore, ac poteſtate.* Nam quiſquis ille fuit à Marco, hoc eſt ab Apoſtolorum ætate cœptus in excelſiore collocari gradu, ſub Epiſcopi nomine; par vtique non fuit honore ac poteſtate iis, quibus erat excelſior. Hæc enim duo inuicem contraria ſunt. Quæ tamen [f] Salmaſius pro eo ac ſollerti, & acuto iudicio eſt, ambo tuetur, & affirmat: dùm & Hieronymo credit Alexandrinæ primatem Eccleſiæ preſbyteris excelſiorem ceteris, & Epiſcopum aſſeueranti: & eundem *pari* cum ceteris *honore, ac poteſtate* fuiſſe ſcribit.

[d] lib. Scrip...
[e] Sal p. 117
[f] Co... ſer. p. 113 & p. 117 & 131

V. [g] AT ENIM Ambroſij ſeculo, *Alexandriæ Presbyteri conſignabant, ſi præſens non eſſet Epiſcopus.* Porrò, *Si manus imponebant ad Sacramentum Confirmationis dandum, etiam veriſimile eſt impoſuiſſe ad ordinationes faciendas.* Ita Salmaſius ratiocinatur, vt nullum tunc ſpecialem Epiſcopum Alexandriæ

[g] Sal p. 20

præfuiſſe colligat. Sed cùm Hieronymi teſtimonium approbet; neque falsò eum dixiſſe putet, quæ de primatu Alexandrinæ Eccleſiæ prodidit: cuius eſt iudicij, coniecturis ac *veriſimilibus* niti, vt nullum ſingularem fuiſſe probet Alexandriæ Epiſcopum, Preſbyteris excelſiorem omnibus: cùm apertè, ac disertè talem fuiſſe confirmet Hieronymus? Vno verbo: vel falsò iſtud Hieronymus; vel verè aſſerit. Si falsò: [a] cur illum ipſum Hieronymi pro ſe locum adduxit? cur momenti in eo aliquid poſuit? Sin verum eſt, vt eſt profectò, quod de Marco, & Alexandrinorum ſucceſſione Præſulum ex huius Eccleſiæ laterculo ab Euſebio, & Hieronymo ſcriptum eſt; nugari Catharus deſinat, & inanibus ac ludicris coniecturis contra fidem vetuſtatis obniti. At etiam imperitè conſignationem, quam poſt Baptiſmum, abſente Epiſcopo, vſurpabant in Ægypto Preſbyteri, impoſitionem eſſe manuum exiſtimat. In quo valde fallitur. Nam conſignatio eſt chriſmatio, ſiue vnctio, quæ diſtingui ſolet ab impoſitione manuum, quam ſoli adminiſtrabant Epiſcopi. Nec vnquam Salmaſius probare vllo exemplo poterit, manus ab alio ritè, quàm ab Epiſcopo, in Sacramento Confirmationis, ac ſecundum chriſmationem, impoſitas fuiſſe. De qua re aliàs exquiſitiùs agetur. Quare ludicra illius eſt argumentatio, non ab ea ſolùm parte, quòd Preſbyteros Alexandriæ manus impoſuiſſe dicit *ad Sacramentum Confirmationis dandum*; cùm de ſola *conſignatione*, id eſt *chriſmatione*, memoriæ proditum illud ſit non ab Ambroſio, ſed ab auctore Commentariorum in Epiſtolas Pauli: qui nec Ambroſius eſt, neque, quod viri docti complures exiſtimant, Hilarius Diaconus ex Luciferianorum ſchiſmate, vt ſuprà demonſtrauimus. Verùm non eatenus tantùm friuola eſt Salmaſij coniectatio: ſed eo falſa, & inſulſa, quòd eandem ſumit rationem eſſe Confirmationis, & Ordinationis: vt ſi, abſente Epiſcopo, Preſbyteri prius Sacramentum adminiſtrarint: poſterius etiam contulerint. quod multis modis eſt abſurdum, & non ſolùm ab Catholico dogmate: ſed ab omni inſuper vſu, ac more Chriſtianæ vetuſtatis alienum: vt Ordinis Sacramentum per impoſitionem manuum dederit alius, quàm qui conſecratus eſſet in Epiſcopum.

VI. [b] QVOD *de Marco dixit, hoc idem de Euòdio Antiochiæ dicendum*, ait Salmaſius. Et verum eſt, idem de vtroque dicendum: ſed non quod ille dixit; quia verum non eſt: ſed quod Chriſtiana omnis antiquitas dixit, ac credidit; vt illum Alexandriæ primum; ſic hunc Antiochiæ poſt Petrum Epiſcopum fuiſſe. Quid autem nugacius hac illius diſputatione? *Euodius ille*, inquit, *qui ei ſucceſſiſſe dicitur in Antiochena Eccleſia, diſcipulus aliquis eius* (Petri) *ac συνεργὸς fuerit, cui curam demandauit Eccleſiæ illius ordinandæ, & conſtituendorum in ea Presbyterorum.* Age quod vltrò dat nobis accipiamus. Fuerit Euodius vnus ex *coadiutoribus* Salmaſianis, itidem vt Iacobus. Certè quod huic concedit, illi negare non poteſt: niſi ſortiri quid dicat potiùs velit, quàm certa, & prudenti ratione duci ad aſſeuerandum. Cùm igitur Iacobus ille maiorum Apoſtolorum συνεργὸς, & ex eorum nutu, & arbitrio pendens, Hieroſolymitanæ Eccleſiæ, ac toti Preſbyterio cum poteſtate & auctoritate præpoſitus ſit: idem de Euodio fatendum illi erit. Etenim ſi Iacobo nihil munus & officium illud obſtitit *coadiutoris* & συνεργοῦ, quo minus certam Hieroſolymis ſedem caperet, nec extra eam vagaretur: vt Salmaſio placet: cur Euodium Antiochiæ reſediſſe ob eam ipſam cauſſam negat, quam in Iacobo diſſimulat? Si enim *coadiutor* Apoſtolorum nullibi hærere potuit, neque certa in Eccleſia præfecturam gerere, quid Hieroſolymis Iacobus ille faciebat? aut cur Preſbyteris, & iiſdem Epiſcopis ibi præerat, Epiſcopus ipſe ac Preſbyter: adeóque Epiſcoporum Epiſcopus? quod idonei probat auctoris teſtimonio acutiſſimus [c] Salmaſius, Pſeudoclementis in Epiſtola ad Iacobum. Quod ſi συνεργοὶ illi ab Apoſtolis alicubi collocari poterant, & propriam ſedem, ac præfecturam obtinere: quæ tandem inuidia eſt, Euodium ſimili in officio, & gradu *coadiutoris* poſitum, cum eâdem Antiochiæ poteſtate ex Apoſtoli Petri auctoritate conſtitiſſe? Quem quidem Epiſcopum fuiſſe, & ita nominatum eſſe, non poteſt inficiari Catharus: ſi quidem Preſbyter fuit: & Preſbyteri omnes Epiſcopi vocabantur: vt ille putat. Porrò id ſuprà reli-

CAPVT IX.

[a] Salm. p. 113 & ſeq. & p. 131.

[b] Salm. p. 108.

[c] Pag. 80.

CAPVT IX. quos habuit Euodius, quod & Iacobus, vt omnibus præeſſet, eſſetque Epiſcoporum Epiſcopus; hoc eſt ſingularis Epiſcopus: quia nullus alius pari iure ac dignitate in Eccleſia illa fuit. Singularis ergo fuit, & vt Presbyter, ſic Epiſcopus ſingularis. Quomodo Latinos inter oratores, ſingularis orator Cicero dicitur: inter poëtas, Virgilius. *Sicuti* (ait [a] Iuſtinianus) *quum poëtam dicimus, nec addimus nomen, ſubauditur apud Græcos egregius Homerus: apud nos Virgilius.* Et tamen poëtæ ſunt omnes, ſed inter omnes ſingularis eſt nonniſi vnus. [a] I. Inſ. Tit.

VII. NEQVE verò, cùm de prima illa Eccleſiæ orientis ætate quæritur, an per ciuitates ſingulas ſinguli fuerint præſides, ac præpoſiti; ſiue vbique; ſiue in quibuſdam illarum: curandum iſtud eſt, an illis ſubiecti Presbyteri epiſcopalem conſecrationem habuerint: an ſimplices fuerint Presbyteri. Nihil hoc enim ad præſentem controuerſiam ſpectat: quæ in eo tota vertitur, an vnum per Eccleſias caput; hoc eſt ſingularis antiſtes, & Epiſcopus fuerit: an vbique πολυαρχία conſtituta ſit: & plures ſingulis Presbyteri, & Epiſcopi pari omnes poteſtate, & auctoritate præfuerint: quod Salmaſius exiſtimat: immò verò quid de eo liquidò, ac bona fide ſentiat expiſcari nemo poſſit. Modò enim hoc, modò illud aſſeuerat. Nunc, inquam, in Eccleſiis omnibus plures eâdem, ac pari poteſtate, & auctoritate rectores collocat: [b] *Tunc temporis*, inquit, *id eſt, Apoſtolorum ætate, in commune Presbyteri Eccleſiam regebant, pares omnes honore, ac poteſtate.* Et poſteà, [c] *In vnaquaque vrbe, Apoſtolorum æuo, plures ſemper conſtitutos eſſe Epiſcopos, qui & Presbyteri dicebantur, & communi tum eorum Presbyterorum, ſiue Epiſcoporum conſilio gubernatas fuiſſe Eccleſias.* Nunc verò vnum aliquem localem & ſingularem Epiſcopum Presbyterio ab Apoſtolis fuiſſe præpoſitum aſſerit: velut [d] Iacobum maiorum Apoſtolorum συνεργὸν, & ex eorum auctoritate pendentem, Hieroſolymitanæ affixum Eccleſiæ fuiſſe. Cùm enim συνεργοὺς iſtos, & Apoſtolos minores, à maioribus [e] *immediatè miſſionem ſuam accepiſſe, & miſſos ab iis eſſe* dicat, *vt ex præcepto, & mandato eorum, à quibus mittebantur, Presbyteros, eoſdémque Epiſcopos conſtituerent: Iacobus autem Presbyterio, hoc eſt cœtui Epiſcoporum, ſiue Presbyterorum in illa ciuitate conſtituto præfuerit*, & ibi affixus manſerit: nonniſi *ex mandato & præcepto Apoſtolorum* hæſit in illa vrbe, & Eccleſia: quandoquidem [f] *hi συνεργοὶ Apoſtolorum, qui & Apoſtoli quodammodo eorum, nulli ciuitati erant adfixi, & addicti: ſed* PRO ARBITRIO APOSTOLORVM, QVIBVS AD HOC MVNVS SVBSERVIEBANT, *in varias ciuitates mittebantur.* [b] S. P. 1 [c] Id. P. 1 [d] P. 20. 40. [e] I. P. A [f] S. P. 4

VIII. IGITVR Iacobus *pro arbitrio Apoſtolorum*, & *ex eorum mandato* Hieroſolymis reſedit; & cùm ex officio vagari, & quocumque vellent hi, *quorum συνεργὸς erat, & quibus ſubſeruiebat*, proficiſci deberet, ac miſſionem, functionem, & curationem exercere ſibi à maioribus impoſitam, & iniunctam: planè ſingularis illa præfectura, qua Presbyterio Hieroſolymitano præfuit, [g] & *Epiſcopus Epiſcoporum* fuit, de voluntate, & mandato, auctoritatéque venit Apoſtolorum. Siquidem [h] *Presbyterorum, vel Epiſcoporum illi cœtui Apoſtoli gubernandam Eccleſiam Hieroſolymitanam commiſerant*: nec Iacobus aut eandem Eccleſiam gubernare; aut iis ipſis Presbyteris, & Epiſcopis præeſſe potuit; niſi ab Apoſtolis iiſdem eſſet impoſitus, eique deſtinatus Eccleſiæ: ab quibus miſſio illius, & officij, ac miniſterij ratio tota pendebat. Age enim cùm Paulus Timotheum Epheſi, ac Titum in Creta inſula manere iuſſit, & Apoſtolicum ibi munus, quod & Epiſcopale Salmaſius eſſe concedit, obire præcepit; à quo demum ambo Epiſcopalem illorum locorum curationem, & præfecturam acceperunt, niſi ab Apoſtolo Paulo; cuius auctoritate ac mandato illorum eſt prouinciis iſtis alligata, & circunſcripta miſſio? Dubitabimus igitur, quin iiſdem argumentationis veſtigiis eò perueniatur, vt ab Apoſtolis Iacobus Hieroſolymitanæ Eccleſiæ primatum, ac præfecturam acceperit; ac ſit ab illis ciuitatis eius creatus Epiſcopus? Nonne ſi Romanus Pontifex Epiſcopum aliquem ordinet, ſiue certæ cuiuſdam Eccleſiæ: ſiue nullius nominatim: ſed ita vt certam ei poſtmodum deſtinet: vtroque modo ab Romano Pontifice factus dicetur Eccleſiæ illius Epiſcopus? Nemo ſit, opinor, tam ineptus qui hoc negare audeat. Ergo cùm & [g] Ic [h] P. 2 Il

Iacobus Apoſtolatum, id eſt Epiſcopatum, *immediatè* ab Apoſtolis accepe- CAPVT X.
a Pag. 40. rit, vt [a] Salmaſio placet: &, vt idem aſſeuerat, ex eorumdem arbitrio, Hieroſolymitanæ Eccleſiæ curationem, & præfecturam nactus ſit: num aliud, quàm valdè inſulſum ineptúmque eſſe ſtatuas, qui Epiſcopum nihilominus neget Hieroſolymæ Iacobum ab Apoſtolis eſſe factum? Mirum eſt cùm hæc legerit, ac fœdam illam decretorum pugnam ſecum agnouerit, ſi non eum tantæ leuitatis, & ἀκρισίας, inſcitiæque pudeat.

De Romana ſede, & Epiſcopis illius; quos à Petro ſingulares in ea præfuiſſe probatur. Variæ ſententiæ Veterum de Petri ſucceſſore. Fuiſſe tamen vnum certum, & ſingularem. Irenæi de eo teſtimonium, & aliorum antiquorum. Salmaſij quoque conſentiens de eo ſententia: & mira eius inconſtantia, & implicata inſcitia. Excutitur Clementis locus ex Epiſtola ad Corinthios.

CAPVT X.

I. CVM Apoſtolicas traditiones ex earum Eccleſiarum auctoritate, quæ ab Apoſtolis fundatæ ſunt, probare vellet [b] Irenæus, vnam ex omnibus Romanam ſumpſit Eccleſiam; ex qua de reliquis, quas commemorare longum eſſet, certa fieri coniectura poſſet. Eadem nunc ad inſtitutam diſputationem valet argumentatio; & ex illius vrbis Epiſcoporum ſerie, vera & Catholica contra Salmaſium firmatur opinio; fuiſſe ſingulares in Eccleſiis præſides Apoſtolorum tempore: neque πολυαρχίαν, id eſt ἀναρχίαν in illis eſſe conſtitutam.

b Iren. lib. 3, cap. 3. Vide ſuprà cap. 2.

Quod ex Romana præ ceteris inſigniter elucet: cuius à Petro, Paulóque ductam Epiſcoporum ſucceſſionem, & Chriſtianæ antiquitatis memoria teſtatiſſimam, in dubium vocare, ſit imperiti: negare autem, præter modum impudentis. Id quidem ſuprà capite ſecundo, multis, & grauiſſimis teſtibus palam eſſe confido factum; qui accuratè ſingulorum ad ſua quique tempora numerum, ordinem, ac nomina perſcripſerunt. Et quamuis, ob ſententiarum diſcrepantiam, haud plenè conſtet, quinam proximè à Petro, ac deinceps per aliquot capita, Pontificatum geſſerint: illud inter omnes conuenit, vnum ibi, & ſingularem, toti non modò Clericorum collegio, ſed etiam Eccleſiæ præpoſitum fuiſſe: ſiue ſimplex is hactenus Preſbyter erat: ſiue Epiſcopalem conſecrationem habebat: vt tunc moris fuit, plures in Clero Epiſcopos fieri: qui per Romani Pontificis abſentiam, aut aliis de cauſſis, quæ in ampliſſima, & principe omnium Eccleſia neceſſariæ eſſe ſolent, propria illius ordinis munera præſtarent.

II. HOC ne temerè quiſpiam diuinare nos exiſtimet, teſtem dabimus idoneum rei huius Epiphanium, qui [c] in Hæreſi XXVII, de hac ipſa Romanâ in Eccleſiâ Pontificum ſucceſſione accuratiùs diſſerens, ex Irenæi deſcriptione, poſt Petrum & Paulum ſediſſe Linum ait: poſt hunc, Cletum: deinde Clementem. Quem ſcribit Petri & Pauli tempore floruiſſe: neque tamen proximè ab illis ſedem obtinuiſſe; ſed quartum ordine, cuius rei cauſas affert duas. Aut enim adhuc illis viuentibus, impoſitione manuum acceptam, vſum officij detrectauit. aut à Cleto demum ordinatus eſt. Tum addit, [d] *Fieri potuiſſe, vt etiamnum ſuperſtitibus Apoſtolis Petro & Paulo, alij Epiſcopi conſtituerentur: eo quòd Apoſtoli ſæpe prædicandi Chriſti gratia, in alias regiones peregrè proficiſcerentur: nec poſſet Romana ciuitas ſine Epiſcopo eſſe.* Plura de hoc apud Baronium leges in [e] Annalibus. Neque enim inſtituti eſt noſtri diligentiùs in hanc hiſtoriam inquirere. Et alioqui tritum illud eſt, & omnibus notum, in primariis Eccleſiis, ſub ſummo antiſtite, alios fuiſſe velut adiutores: qui illo vel abſente, vel aliis negotiis implicato, vices eius implerent. Quod illo maximè tempore vſuuenit; cùm & primi ſedium Epiſco-

c Nu. 6

d Epiph. Hær. 27, Nu. 6. πλὴν ἀλλὰ, καὶ οὕτως ἠδύνατο (for. ἠδυνάτο) ἔτι περιόντων τῶν Ἀποστόλων· φημὶ δὲ τῶν περὶ Πέτρον, καὶ Παῦλον· ἐπισκόπους ἄλλους καθίστασθαι. διὰ τὸ τοὺς Ἀποστόλους πολλάκις ἐπὶ τὰς ἄλλας πατρίδας τὴν πορείαν στέλλεσθαι, διὰ τὸ κήρυγμα τοῦ Χριστοῦ· μὴ δύνασθαι δὲ τὴν τῶν Ῥωμαίων πόλιν ἄνευ ἐπισκόπου εἶναι.

e Ad an. 67.

 pi, imprimiſque Romanæ, Petrus & Paulus, varias in prouincias prædicandi cauſſa longiùs abirent, (vt nominatim refert Epiphanius) & in Clero ſub initium Chriſtianiſmi, complures eſſent, Epiſcopali conſecratione præditi Preſbyteri. quod in primo libro Diſſertationum Eccleſiaſticarum contra Trapezitam Catharum oſtendimus.

III. Nihil igitur Salmaſius argumentatione ſua promouet: qui propterea neminem vllibi ſingularem Eccleſiæ rectorem fuiſſe dicit, quòd conſtat plures in omnibus Epiſcopos eſſe conſtitutos. Nam vtrumque verum eſſe perſuadent ea, quæ hactenus diximus; & idem Salmaſium poſteà confitentem audiemus. Cuius id eſſe proprium ſæpe teſtatus ſum, vt neque penſi habeat, quàm conſtanter, conuenientérque ſcribat, & multa ſibi aduerſantia in eandem propemodum paginam includat. Huius ergo contemnenda ſunt iſta: [a] *Si Clemens Romæ ſpecialem Epiſcopatum poſt Petrum tenuit, plures Romæ eodem tempore Epiſcopos extitiſſe neceſſe eſt. Nam Linus & Cletus etiam Epiſcopi Romæ fuiſſe memorantur, & quidem omnes Petro viuente. Paulo ante obitum ſuum conſecraſſe Clementem traditur in libro de vitis Pontificum. Sic tres Epiſcopi Romanæ Eccleſiæ cum Petro fuere.* Ne puero quidem difficile eſt hunc nodum ſoluere. Nam illa ſunt eiuſmodi, vt ſiue neges, ſiue concedas, tantidem ſint ad id, quod cupit, ratione concludendum. Epiphanius, vt paullo antè vidimus, rem in dubio ponit. Quòd ſi quis Linum, & Cletum; immò & Clementem viuo adhuc Petro Epiſcopos fuiſſe, id eſt manuum impoſitione conſecratos eſſe defendat: poterit vnà ſingularem tueri vnius Eccleſiæ præfecturam: eùm ſupra plures ſummus emineret aliquis; cui poſt alios deinceps alij ſucceſſerunt. Neque verò nominis intereſt: ſiue Epiſcopus, ſiue Preſbyter, ſiue Epiſcopus Epiſcoporum, ſiue aliud quodpiam genus appellationis habuit: dum de re ipſa conſtet. Quis illum verò cogit ſic ineptè colligere: [b] *Omnem illam confuſionem de primis Romæ Epiſcopis non aliunde ortam eſſe, quàm quòd Epiſcopi non fuerunt quos fuiſſe dicunt?* Quid hoc imperitius? Eodem enim iure concluſeris, ſi quid in Regum, aut Pontificum, aliorúmve principum deſcriptionibus controuerſiæ ſit; nullos omninò ſucceſſores fuiſſe, quoniam qui fuerint incertum habeatur. Cur non antiquos potiùs ſequimur; qui & Epiſcoporum illorum ſeriem perſcripſerunt: & cur diuerſi in ſerie ponerentur, probabilem reddidêre cauſam?

[a] Sal. p. 20.

[b] Sal. p. 21.

IV. Nobis Irenæus ſatis dignus videtur, cui de rebus iſtis paullulum ætatem ſuam antegreſſis fides habeatur. Magis hoc vtique meretur, quàm adulterini iſti, ac ſuppoſititij, quorum ad auctoritatem, vbi commodum ſibi putat, confugere ſolet Catharus. [c] Irenæus ergo Lino *ab Apoſtolis Epiſcopatum adminiſtrandæ Eccleſiæ traditum* ſcripſit: cui Euſebius, aliique veteres aſſenſi ſunt, quos in capite ſecundo ſuprà memoraui. Neque nos ab hac de ſingularibus Romæ, vel aliarum ciuitatum præſidibus opinione dimouet commentum illud [d] Salmaſij, huiuſmodi συνεργῶν, quales Linus & Clemens fuêre, nullius certi loci ab Apoſtolis ordinatos Epiſcopos. Quod nec vnquam ille probare potuit: certè hactenus non fecit: & nos in ſuperioribus capitibus, ingenti mole, ac pondere auctoritatis eliſimus. Etenim iidem illi falsò actemerè id eſſe confictum arguunt, qui ſingulorum in Eccleſiis ſucceſſiones Epiſcoporum adnotant, Irenæus, Ignatius, Tertullianus, Euſebius, Epiphanius, Optatus, Hieronymus, Auguſtinus, qui & quales viri! tum alij innumerabiles: quibus vnicum opponere Grammaticuli Cathari ſupercilium, id verò eſt non, vt ille de Scena, *cum ratione:* ſed *ſine ratione*, & communi ſenſu, *inſanire*, ac furere. Denique Iacobum iſte Apoſtolum, & Apoſtolorum συνεργὸν, vnúmque de genere illo, cui vagandi & ambulandi ſine fine partes mandauit Salmaſius, certo in loco manſiſſe vult, & Hieroſolymis nunquam pedem extuliſſe: quod etiam de Ioanne Apoſtolo docuit. Quod vtrumque licet ariolando, ac ſine teſte ſumit: tamen quia contra ſe hoc imprudens poſuit, vt aliàs ferè conſueuit: quid inde concludi poſſit obiter videro: vt quàm ſit non Dialecticæ modo, ſed etiam ratiocinandi rudis, agnoſcat.

[c] Iren. lib. 3, c. 3. ita Græcè apud Euſeb. lib, 5 hiſt. cap. 6. Θεμελιώσαντες οὖν, καὶ οἰκοδομήσαντες οἱ μακάριοι Ἀπόστολοι τὴν ἐκκλησίαν, Λίνῳ τὴν τῆς ἐπισκοπῆς λειτουργίαν ἐνεχείρισαν.

[d] Vi p. 21

V. Etenim quis hoc ex primis elementis argumentandi non didicit,

quod in libro primo Priorum Analyticorum Ariſtoteles, & ante hunc ſua cuique ratio præſcripſit: cùm vniuerſè ac generatim aliquid enuntiatur, ſiue affirmando, ſiue negando: vt id falſi coarguatur, ſatis eſſe, ſi contrarium eius, quod vniuerſè pronuntiatur, in vno aliquo monſtretur? Vt ſi quis dixerit, *Omne animal eſt rationale*: vel, *Nullum animal eſt rationale*, ſtatim ille conuincetur, ſi & *aliquod animal non rationale eſſe* probauero: & *quoddam eſſe rationale*. Iam doctiſſimus Salmaſius, vt illud contra antiquos omnes adſtruat, nullum ſingularem Epiſcopum Apoſtolorum ætate vlla in Eccleſia fuiſſe: aut hoc etiam: Iacobum Hieroſolymitanæ, Marcum Alexandrinæ Eccleſiæ; vel ſi qui alij in ſingulis Eccleſiis ſingulares fuiſſe perhibentur earum præſides; non ſingulares fuiſſe; ſic argumentationem ſuam inſtruit, vt certè facere debuit: Omnes & Apoſtoli, & Apoſtolorum adiutores, & συνεργοί, qui illis temporibus extiterunt, varias vrbes, & prouincias obeundo peragrarunt. Vel ita: Nullus Apoſtolus, aut Apoſtolorum συνεργὸς certo in loco ſedem ac domicilium fixit. Tum ita nectit: Atqui Iacobus, & Marcus, & quicumque alij referuntur illarum Eccleſiarum præſides, συνεργοί fuerunt. Neque igitur Iacobus Hieroſolymitanæ Eccleſiæ: neque Marcus Alexandrinæ: neque ceteri priuatim Eccleſiarum illarum, quibus præfuiſſe narrantur, præſides, ac rectores extiterunt. Hæc tota vis eſt Salmaſianæ argumentationis: immò Diſſertationis illius ſub Meſſalini perſona ab illo editæ ſumma atque complexio. In hoc, inquam, vno argumento, ac ſyllogiſmo totus ille, quantus eſt, liber conſiſtit. Eo detracto & exturbato, ruit moles vniuerſa, & in puluerem ac ruinas collapſa diſſipatur.

VI. Nvm igitur aduerſaria illi manus expectanda fuit, quæ ſtructuram iſtam labefactaret ac diſiiceret? Prorſus hoc neceſſe non fuit. Nam ipſemet iiſdem in paginis quæ molitus erat euertit: &, vt furioſus ille, ignem ædibus ſuis iniecit; ac vineta ſua, & arbuſta cecidit. Etenim duo, quæ inuicem contraria ſunt, enuntiata iſto in libro tuetur: [a] vt & nullum affirmet ex ordinis ſecundi Apoſtolis certo in loco manſiſſe, aut vlli Eccleſiæ ſingulari præfuiſſe: [b] &, Iacobum vnum ex eodem ſecundo ordine Hieroſolymitana in Eccleſia manſiſſe perpetuò, nec ex ea pedem mouiſſe; & eidem tamen præſediſſe. Si Iacobus vnus τῶν συνεργῶν, & *adiutorum* vacationem habuit laborioſæ functionis: neque vagari, ac peregrinari ex officio compulſus eſt; ſi Ioannes magnorum vnus Apoſtolorum idem ius impetrauit: cur non & Marcus, & Euodius, & Linus, ac reliqui omnes, quibus certarum Eccleſiarum præfecturam omnis retro antiquitas adiudicauit? Aut qua fronte de iſtis argumentari poterit ex communi effato illo: Neminem iſtius generis in vno loco reſediſſe: ſi in Iacobo & Ioanne falſum illud eſſe ipſemet fatetur? Dicat colorem aliquem, ſi poteſt, quo ſe ab illa fœda, & indigna ſano quouis ac ſobrio conflictione defendat.

[a] Salm. p. 12, 41, 112.
[b] Idem p. 8, 20, 41.

VII. Qvocirca puto neminem ignorare iam poſſe, qui antecedentem omnem diſputationem legerit, nihil ratiocinatione iſta futilius eſſe, quæ in tota tua, Meſſalino-Salmaſi, Diſſertationis farragine regnat, ac ſola dominatur: nec, ea tibi ingratiis excuſſâ, reſtare aliquid non eruditi modò, ſed humani quoque ſenſus, miniméque ſtupidi: vt ex ἀναλογίᾳ iſta, cui te tua temerè ac falsò quiduis aſſeuerandi leuitas & βαττολογία obnoxium fecerat, in manifeſtam ἀλογίαν incideris. Itaque peſſimè te ratione vſum eſſe, & tibimetipſi repugnare te, ne tu ipſe quidem inficiari audebis, niſi te tui amor occæcauit. Quòd autem ex Clementis epiſtola ad Corinthios, aut etiam altero quopiam ætatis eiuſdem ea probare quæ aſſeris poſſe confidis, non minus hallucinaris. Sed antequam ſingillatim illa perſequor; ac tibi nihil eſſe contra Catholicam fidem, & opinionem meam, in antiquitate præſidij demonſtro: priùs illud volo vniuerſè de te prudens Lector æſtimet, cuiuſmodi tandem vis in te iudicij ſit: & quàm in iſta noſtra concertatione tua ſapiens & benè prouiſa ratio. Tu cùm habeas diſerta & expreſſa Scriptorum eiuſdem propemodum ſeculi, ætatiſque teſtimonia; vt Irenæi, Ignatij, ac ceterorum deinceps, quos percenſui: qui ex Eccleſiarum ſingularum archiuis, & ſcriniis continuatam inde iam ab Apoſtolorum tempore ſeriem antiſti-

CAPVT X. tum, & Epiſcoporum ſingularium exhibent: taménne tergiuerſaberis? tamen obſcuris, & incertis, nec minus pro nobis, quàm pro te facientibus: minus certè quàm noſtræ ſunt, explicatis & apertis contra nos & illos auctoritatibus abutêris?

VIII. Age enim Clementis, quem vnum ex antiquis teſtem pro te firmiſſimum habere te putas, verba ipſa ſpectemus, doceamúſque nihilo tuam illius auctoritate muniriorem eſſe prauitatem dogmatis, & inſcitiam. Scribit [a] Apoſtolos *per regiones & ciuitates prædicantes, primitias earum, per ſpiritum approbatas, in Epiſcopos, & miniſtros conſtituiſſe eorum, qui credituri erant.* Ac [b] ne *quis putet eos Epiſcopos accipiendos eſſe de iſto genere Epiſcoporum, qui hoc tempore ita vocantur, Presbyteris maiorum, ſequenti capite* πρεσβυτέρους *illos appellat, & plures tam in Corinthiaca Eccleſia, ad quam ſcribit, quàm in aliis per illa tempora fuiſſe ſignificat*, ait Salmaſius. Sed quid illud aduerſatur opinioni noſtræ, aut contrariæ ſuffragatur, id eſt tuæ? Primùm non hoc aſſerit Clemens, plures in ſingulis Eccleſiis Epiſcopos, & eoſdem Preſbyteros fuiſſe pari omnes auctoritate, ac poteſtate; nec vnum aliquem illis præfuiſſe. Quod ſi diceret, non nos magis, quàm te ipſum læderet: qui idem nobiſcum fateris: cùm etiam contrarium eodem in libro doceas: nec, niſi doceres, tam loquax eſſe poſſes. quid enim diceres, nihil prorſus haberes. Hoc igitur detracto, quod Clemens non ait; plures eodem iure, auctoritate, dignitate, in omnibus Eccleſiis fuiſſe ſemper Epiſcopos: ſuperiorem inter eos neminem: μάτην κορυβαντιᾷς, καὶ σιβυλλιᾷς. &, vt Siſyphus ille, fruſtrà idem quod aſſiduè verſas,

Saxum ſudas nitendo, neque proficis hilum:

non ſolùm contra me, vt dixi; ſed etiam te contra, qui mihi aſſentiris. Nónne me affirmare ſcis, primis illis Eccleſiæ temporibus, in quibuſdam ciuitatibus Preſbyteros plures cum Epiſcopali conſecratione creatos eſſe, eoſdémque dictos Epiſcopos? Huic tu illud adiungis, inter illos Presbyteros vnum aliquem primatum habuiſſe, vtique dignitate ceteris antecellentem. quod non modò non repugnantibus nobis: ſed etiam approbantibus dicis. Doce huic eſſe diſſentaneum, quod ab Clemente in illa Epiſtola ſcribitur. Niſi id agis, muto tibi eſſe præſtat, quàm incaſſum tantum verborum perdere.

[a] Clem. epiſt. 1 ad Cor. pag. 54 edit. Anglic. κατὰ χώρας οὖν, καὶ πόλεις κηρύσσοντες, καθίστανον τὰς ἀπαρχὰς αὐτῶν, δοκιμάσαντες τῷ πνεύματι, εἰς ἐπισκόπους, καὶ διακόνους τῶν μελλόντων πιστεύειν.

[b] Salm. p. 222.

IX. [c] At enim *de Petro nihil nominatim dicit, à quo conſtitutus Romæ Epiſcopus dicitur: ſed generatim de omnibus Apoſtolis; eos*, cùm futuram præuiderent de Epiſcopatu contentionem, huiuſmodi Eccleſiæ Preſbyteros, & præfectos nomine Epiſcoporum ordinaſſe. Verùm non de ſola ibi Romana loquitur Eccleſia: ſed vniuersè de omnibus, quas Apoſtoli variis in locis inſtituerunt: idcircò Petri nominatim non meminit.

[d] Sed nec illud maioris eſt ponderis, quòd Eccleſiæ Romanæ nomine concepta eſt hæc epiſtola Clementis. *Nec Clemens igitur fuit Epiſcopus Romæ ſingularis & vnicus*, (ait Catharus) *nec Romano presbyterio præfectus: ſed vnus ex illis Apoſtolorum miniſtris, quorum opera vti ſolebant in Eccleſiis conſtituendis.* Vana, & imperita collectio. Nam & Eccleſiæ totius Romanæ nomine ad Corinthiacam ſcribere Clemens potuit: & illi ipſi Apoſtolorum miniſtri, quorum opera conſtituebant Eccleſias, earum præfecti fuerunt: vt Catharus [e] Salmaſius affirmat: & [f] Iacobi exemplo probat. Quare cùm Clementem eiuſdem ac Iacobum ordinis fuiſſe cenſeat, non minus ille Romanæ Eccleſiæ præfuit, quàm iſte Hieroſolymitanæ. Quod idem de Corinthiaca Eccleſia dicendum eſt: cui ſuus perinde primas, & præfectus tum fuerit; ex Salmaſij decreto. quanquam interregnum ibi per illud tempus eſſe potuit, cùm Eccleſiæ Romanæ nomine Clemens ad illam ſcripſit.

[c] Salm. p. 223.

[d] Idem p. 221.

[e] Pag. 44.

[f] Pag. 23, & 45. 46.

Salmaſij de ſingularibus per Eccleſias præfectu, & Epiſcopis Apoſtolorum ætate, accuratiùs explicatur opinio: ac mirifica ſecum illius repugnantia conuincitur. Dici ab illo fuiſſe per ſingulas Eccleſias ſingulares epiſcopos, Presbyterij primates, qui nomine, dignitate, iuriſdictione antecellebant ceteris. quod in eodem libro rurſus negat. De Apoſtolis minoribus, & maiorum adiutoribus fœda illius conflictio. Iacobum, Marcum ac ceteros Apoſtolorum ætate veros certarum ſedium Epiſcopos fuiſſe, eodem adſtipulante Salmaſio.

Capvt XI.

I. Volo nunc pleniùs illud exponere, quod ſuperiori capite docui; Meſſalino-Salmaſium iſtud ipſum, quod in nobis, & Catholicis omnibus reprehendit, ſentire, ac libro in ſuo docere: Apoſtolorum ætate vnum aliquem in Eccleſiis fuiſſe præſidem, ac præfectum, qui non minus Epiſcopus, quàm Presbyter appellatus fuerit. ex quo ſtupenda, prodigiíque ſimilis iſtius ἀκρισία, cæcitáſque fiet: quo nemo inimicior eſt, ac magis aduerſarius, quàm ipſe eſt ſibi.

Pag. 05. [a] Salmaſius in capite quarto Diſſertationis ita ſcribit: *Antiquior, ac prior mos fuit Eccleſiarum ab ipſis Apoſtolis inſtitutus, vt primatus inter presbyteros non ex electione decerneretur, ſed ex ordinationis tempore ſeniori deferretur.* Quod Hieronymi teſtimonio approbat: qui id à Marco inſtitutum refert. At Salmaſius etiam Marco id antiquius putat, & ab ipſis Apoſtolis profectum.
206, & 207. Quod deinceps in [b] ſequentibus paginis explicare pergit: itáque cenſet, primatum illum Apoſtolorum inſtitutione, ex ætate tributum eſſe, ſiue ordi-
Pag. 07. nationis tempore: ac [c] *toto id primo ſeculo, & ad initium ſecundi inualuiſſe.* Poſteà non ex ordinationis tempore, ſed ex merito, & electione conceſſum.

Rurſus in eodem capite, de illa ipſa primi ſeculi inſtitutione loquens:
Salm. p. 173. [d] *Ita inter Presbyteros*, ait, *prima ſedes dabatur, ſiue πρωτοκαθεδρία ei, qui ordinatione antiquior ceteris eſſet. Qui ſucceſſionem primorum in variis ciuitatibus Epiſcoporum litteris conſignarant, dum ad ſuorum temporum conſuetudinem reſpiciunt, Epiſcopos nominarunt, qui primi erant ordinis ex tempore ordinationis, & qui primum in ordine officij gradum habebant.*

II. Hactenvs in Presbyterio primatum Salmaſius agnoſcit Apoſto-
Pag. 174. lorum tempore, & ab iis inſtitutum: hoc eſt vnum aliquem [e] in *priore, & altiore gradu conſtitutum.* Mox verò iſtos etiam concedit κατ' ἐξοχὴν Epiſcopos eſſe dictos. Nam poſt illa verba, quæ proximè antè deſcripſi: in quibus aſſerit eos; *qui ſucceſſionem primorum in variis ciuitatibus epiſcoporum litteris conſignarunt, eoſdem Epiſcopos nominaſſe*, ſubiicit hæc: *Fortaſſe etiam ita nominabantur κατ' ἐξοχὴν quibus primatus eo modo delatus fuiſſet, cùm ceteri nuncuparentur Presbyteri.* Habemus igitur ex Salmaſij confeſſione, ſingulares Epiſcopos per ciuitates ab Apoſtolis factos, itáque nominatos. Saltem hoc probabile iudicat, dum *fortaſſe ita*, hoc eſt *epiſcopos nominatos κατ' ἐξοχὴν*, putat, *cùm ceteri nominarentur Presbyteri.*

Qua in re mirum in hoc homine conflictum opinionum, & inconſtantiam licet animaduertere, qui illud idem, quod probabile ibi iudicat, anteà
f Pag. 85. tanquam falſum abſurdúmque damnarat. Nam [f] capite ſecundo ſub initium, Græcos Apoſtoli interpretes refellit, qui dicerent, *tempore quo ſcribebant Apoſtoli, Presbyteros fuiſſe vocatos Epiſcopos, Epiſcopos verò Presbyteros, nec tamen plures Epiſcopos; ſed vnum ſingulis præfuiſſe ciuitatibus.* Et, *quomodo hæc*, inquit, *explicabimus, vt recta his ſententia concilietur?* Mox illud redarguit eo argumento, quòd cùm & *Epiſcopus ex conſuetudine illius ſeculi Presbyter vocaretur; & ipſi Presbyteri, qui ſub illo Presbytero erant, Epiſcoporum quoque ap-*

CAPVT XI. *pellatione cenſerentur*, ſi vera illorum eſſet ſententia, *vnus Epiſcopus, qui & Presbyter, pluribus Presbyteris, qui & Epiſcopi dicti, præfuiſſet. Hoc modo Presbyter in Presbyteros, id eſt pares, Epiſcopus in Epiſcopos ſummam habebat poteſtatem, & nullum erat diſcrimen nominis, cùm tantum eſſet diſcrimen dignitatis. Quod in aliis corporibus, & collegiis nunquam vſuuenit vt fieret, aut audiretur.* Pergit deinceps in eâdem diſputatione latiùs explicanda; vt abſurdum eſſe perſuadeat, *tempore quo ſcribebant Apoſtoli*, cùm omnes & Preſbyteri, & Epiſcopi nominarentur, vnum aliquem inter plures extitiſſe, qui peculiari appellatione diceretur Epiſcopus, & dignitate præſtaret. [a] *Cùm igitur Presbyteri* (inquit) *omnes ex æquo vocarentur, & Epiſcopi pariter omnes, nullum inter eos tum diſcrimen fuiſſe dignitatis ex eo comprobatur, quia nullum eſſet appellationis.* a Pag. 26.

III. QVIS hanc tantam, ac tam inſignem decretorum repugnantiam vel mirari ſatis, vel caſtigare pro merito poſſit? Etenim quæ duo fieri iſtic potuiſſe negat; vt & vnus aliquis præcipuè, & κατ' ἐξοχὴν nominaretur inter Epiſcopos Epiſcopus, & dignitate præſtaret; ea totidem, in capite quarto, & in iis quas adnotaui paginis partim probabilia eſſe, partim vera certáque pronuntiat. De appellatione ipſa ſingulari vnius è multis, [b] *Fortaſſe*, inquit, *ita nominabantur* (nempe Epiſcopi) κατ' ἐξοχὴν, *quibus primatus eo modo delatus fuiſſet, cùm ceteri nuncuparentur Presbyteri.* Et quamuis non minùs ipſe Preſbyter vocaretur, quàm ceteri, tamen *in priore & altiore gradu conſtitutus erat.* Tum addit, *Primo toto ſeculo, & magna parte ſecundi, Presbyterorum primates, quibus hunc primatum ordo tribuebat, in ſucceſſionis Epiſcoporum ſerie,* NOMINE EPISCOPORVM SIGNATI, AC CENSITI SVNT. Ergo nominatim *Epiſcopi* vox, & appellatio vni alicui tributa fuit Apoſtolorum tempore. Hoc enim poſterioribus hiſce verbis affirmatè dicit; quod paullo antè velut dubitabundus *fortaſſe* ita fuiſſe docuit. Fuerint igitur ſingulares aliqui in Eccleſiis & ciuitatibus ſingulis Epiſcopi ab Apoſtolis inſtituti: & falſum ſit quod alio in loco nullos eiuſmodi extitiſſe ſcripſit; ſed commune tantummodo plures nomen iſtud habuiſſe. b Pag. 274.

IV. QVID deinde conſequens erit? quid? Num aliud, niſi quod & ipſe anteà negabat, illos ipſos ſingulari Epiſcoporum appellatione præditos, dignitate præſtitiſſe reliquis: neque [c] *pares omnes honore ac poteſtate* fuiſſe? Nam *primatem eſſe*, vel *primatum habere*, eſt *eminere*, & *extare* inter alios, iiſque dignitatem habere maiorem. Vndecumque tandem *primatus* iſte contigerit; ſiue ex ætate, id eſt ordinationis tempore: ſiue ex merito, & electione: nihil hoc ad rem facit. Nihilominus enim *primatus* fuit, id eſt, honor, atque dignitas potior. Nec vel fingi animo poteſt *primatem* eſſe quempiam; qui par ſit, & æqualis iis, quorum *primas* dicitur. Omninò enim ſuperiorem, & antecellentem eſſe eum oportet, quatenus primatum obtinet. Et hoc ipſum πρωτοκαθεδρία, id eſt *prima ſedes*, vel *primus gradus in ordine officij* ſignificat; quæ Catharus Meſſalianus primatui illi Apoſtolorum ætate concedit. Quærendus profectò nobis eſt Oedipus aliquis, qui hoc ænigma illius explicet. [d] *Veriſimile ergo eſt*, inquit, *hoc idem inſtitutum inter Eccleſiæ Presbyteros*, QVI OMNES HONORE, ET POTESTATE ÆQVALES ERANT, *obtinuiſſe primis Eccleſiæ temporibus.* Si omnes honore, & poteſtate erant æquales primis, & Apoſtolicis temporibus, quînam primatus inter ipſos honoris, ac dignitatis fuit? [e] Fatetur, id quod iam vidimus, & diſcrimen inter illos appellationis extitiſſe, *quòd vnus* κατ' ἐξοχὴν *nominabatur Epiſcopus*: & eundem hunc, primatum habuiſſe ex prærogatiua ordinationis. [f] Alibi verò, *dignitatis diſcrimen* ibi nullum eſſe, vbi nullum ſit nominis. Quare ſi fuit Apoſtolorum ſeculo, ac primis temporibus Eccleſiæ *diſcrimen nominis* inter Preſbyteros, vt Salmaſio placet, fuit etiam *diſcrimen dignitatis.* c Salm. p. 117. d Salm. p. 206. e Idem p. 274. f Pag. 85.

V. FORSITAN nominis, ac dignitatis diſcrimen tum fuiſſe concedet: poteſtatis, ac iuris negabit: vt in turba Preſbyterorum, & eorumdem Epiſcoporum vnus excellens, ac *primus*, ſiue *primas* extiterit, qui κατ' ἐξοχὴν *nominatus ſit Epiſcopus*: ita tamen vt pari omnes poteſtate fuerint. Hoc ſi dixerit, primùm ne ſic quidem effugiet, quo minus turpiter à ſe ipſo diſſi-

g. deat, qui quod [a] modò fatetur, id [b] paullo antè pro falſo, & abſurdo repu- CAPVT XI.
diauerit, vnum aliquem & nominis prærogatiua, & honoris ac dignitatis
ag. fuiſſe ſingularem inter Preſbyteros, ac nobiſcum, quos oppugnare inſtituit,
6. inuitus conſentiet: qui primis illis temporibus, plures in quibuſdam Ecclesiis fuiſſe docuimus Preſbyteros Epiſcopali dignitate præditos: nec tamen abnuimus, id quod apertiùs modò profitemur; & quod nobiſcum Salmaſius affirmat: vnum inter illos fuiſſe primatium, & præpoſitum omnibus Epiſcopum. Hoc verò poſito, quid habet in quo à nobis diſſentiat? aut quid tandem in noſtra opinione reprehendit? Nihil enim aſſerimus hac in re, quod non in Diſſertatione ſua ille ſit faſſus: etſi non liquida & ſincera, ſed turbida & confuſa illius ex ſtilo manauit veritas: vt modò hoc, modò illud, & contrarium diceret; dixit tamen hoc idem, quod nos defendimus: vt habent interdum amentes etiam & furioſi quædam interualla bonæ mentis. Quid igitur Meſſalino-Salmaſius tam verboſa Diſſertatione ſibi vult? aut in quo nos accuſat? Dicimus Apoſtolorum ætate vnum aliquem fuiſſe in
g. ſingulis Eccleſiis Epiſcopum, qui hoc ſibi peculiare nomen haberet. [c] Di-
& xit hoc idem, qui nos reprehendit, Salmaſius. Dicimus ſingularem illum nihilominus Epiſcopum eſſe dictum; etſi ij, ſupra quos eminebat, Preſbyteri nonnunquam Epiſcopi vocarentur. Hoc idem Salmaſius affirmat. Dicimus honore ac dignitate Preſbyteris eundem excelluiſſe ceteris. Hunc ipſum & ille primatum honoris, ac dignitatis agnoſcit. Poſtremò præfuiſſe illum reliquis, & auctoritate, ac poteſtate præſtitiſſe defendimus. Defendit hoc etiam Salmaſius, vt ex ſuperioribus conſequens eſt, & deinceps diſertiùs explicabimus.

VI. NOBISCVM itaque hac illi in parte conuenit: niſi hoc vno forte diſtamus: quod nos vniuſmodi ſententiam tuemur: iſte ab hac ad illam tranſuolat, & pugnantia inuicem loquitur; & prout impetus eum animi tulerit, aut vt in locis communibus primum quodque ſcriptum à ſe, ac notatum inuenerit; ita ſine delectu, ſine iudicio, temerè, ac tumultuariè profundit. Hinc illud tanquam fatale huic accidit, nunquam vt ſcribat, quin contrariis tuendis & affirmandis rebus in ſemet incurrat. Certè quidquid librorum ab illo hactenus exiit, genij eſt iſtius, ac notæ: nec plura contra quenquam, quàm contra ſeipſum in illis omnibus ſcripſit. Atque vt nondum ab eo recedam, quod hic agitur, quod portentum conferri cum iſto poteſt?
ag. Dixit in Trapezitico libro, & in [d] Diſſertatione poſtrema contra nos acri-
& ter elatrauit, vnum & commune Preſbyteri & Epiſcopi vocabulum omnibus fuiſſe Apoſtolorum tempore: nec vnum inſigniter hoc ſibi nomen vſurpaſſe. Nec tantum dixit: ſed eo inſuper vſus eſt argumento, nullum vt oſtenderet fuiſſe diſcrimen dignitatis, cùm non eſſet appellationis. Verba ſunt illius:
alm. [e] *Cùm igitur Presbyteri omnes ex æquo vocarentur, & Epiſcopi pariter omnes, nul-*
6. *lum inter eos tùm diſcrimen fuiſſe dignitatis ex eo comprobatur, quia nullum eſſet appellationis.* Quod *Præſidum* in Senatu, & *conſiliariorum* exemplo probat ſic: *Etiam hodie in Senatu, quod Parlamentum eſt, vbi qui præſidet, non tali pollet ſupra Senatores, qui conſiliarij dicuntur, auctoritate, qualem nunc Epiſcopus ſupra Presbyteros habet, præſes tamen vocatur, non conſiliarius: & conſiliarij, quibus præſidet, ſic appellantur, non Præſides.* Quocirca vbicumque dignitatis eſt diſcrimen, id eſt vbi vnus ſupra reliquos eminet, & in altiori eſt gradu: ibi neceſſe eſt nominis eſſe diſcrimen, ex Salmaſij regula. Vt in Senatu, ſiue *Parlamento*, Præſes quia dignitate ceteris antecedit, qui *conſiliarij* dicuntur, non vocatur *conſiliarius*; ſed proprium habet *Præſidis* nomen, quod non vſurpant *conſiliarij*.

VII. HÆC cùm ibi tantopere affirmet, quanam ictus vertigine ſcri-
Pag. pſit [f] poſteà, in Eccleſiis omnibus, tempore Apoſtolorum, *inter Presbyteros*
13, & *primam ſedem, ſiue* πρωτοκαθεδρίας *datam ei, qui ordinatione antiquior ceteris ef-*
14. *ſet?* Item, *cùm omnes Presbyteri nuncuparentur, ſiue Epiſcopi*, quendam tamen *Epiſcopum nominatim* κατ' ἐξοχὴν, *cui primatus eo modo*, id eſt *ex ordinationis tempore, delatus fuiſſet, cùm ceteri nuncuparentur Presbyteri. Sed nec minus & ille primus etiam,* Πρεσβύτερος *vocabatur, quamuis primus eſſet Presbyterorum,*

CAPVT XI. *eiuſdem vtpote ordinis cum Presbyteris:* SED IN PRIORE ET ALTIORE GRADV CONSTITVTVS. Ergo inter Preſbyteros, & Epiſcopos plures in eâdem Eccleſia diſpar vnius dignitas fuit ſine appellationis diſcrimine: vt *& in priore, & altiore eſſet gradu conſtitutus;* & tamen eodem vocabulo cenſeretur. Ac ne dubitare poſſemus, in priore illo dicto eum eſſe mentitum,[a] addidit inſuper ad poſterius iſtud, & contrarium probandum, de Athenienſium magiſtratibus exemplum, quos Αρχοντας vocabant: è quorum numero vnus fuit primus, & antecellens reliquis, qui & ἐπώνυμος dictus, quòd ab eo faſti anniquе ſignarentur: vt vnumquemque annum ita diſtinguerent, ἐπὶ ἄρχοντος τοῦ δεῖνα, *Pretore N.* vel ἄρχοντος τοῦ δεῖνα: vt apud Athenæum libro quinto, ſub finem, Αρχοντος Επαμείνονος, *Pretore Epaminone*, Perdiccas Macedoniæ rex obiiſſe dicitur.[b] In quo obiter eſt notanda Meſſalino-Salmaſij puerilis hallucinatio in Solino-Plinianis Exercitationibus: eáque duplex: tum quod negat dici Græcè Αρχοντος τοῦ δεῖνα: ſed addendũ eſſe ἐπί: alioqui ἄρχοντος Επαμείνονος ſignificare, *Epaminone regnante:* tum quòd Επαμείνονα non putat appellatum eſſe Prætorem illum, ſub quo Perdiccas obiit; ſed Αμείνονα. Quod ex Athenæi loco illo refellitur. Et nos plura de vtraque labe iudicij diſputauimus[c] alibi: quæ hîc obiter ad caſtigandam illius temeritatem, & in tuendis erratis peruicaciam adnotamus. Vt igitur Archontes illi nouem, quos τοὺς ἐννέα nominabant, & omnes vocati ſunt ἄρχοντες, & vnus tamen inter illos inſigniter id nomen habuit: *Eodem prorſus modo* (verba ſunt Cachari) *primo toto ſeculo, & magna parte ſecundi, Presbyterorum primates, quibus hunc primatum ordo tribuebat, in ſucceſſionis Epiſcoporum ſerie, nomine Epiſcoporum ſignati, ac cenſiti ſunt.*

[a] Pag. 174.
[b] Salm. in Sol. p. 157.
[c] In Miſc. Exercit. ad Iulian. cap. 7.

VIII. REDEO ad id quod probare inſtitueram, Apoſtolorum ſeculo, vnum in Eccleſia qualibet Epiſcopum, ex Salmaſij ſententia, fuiſſe, non ſolùm vocabulo, & dignitate: ſed etiam poteſtate præſtantem ceteris. Quod de primis ſingulorum Epiſcopatuum auctoribus, & conditoribus, ſi demonſtrare potuero, rem planè confecero. De his enim tota ferè eſt orta controuerſia, qui ordinem ducunt, & ab Apoſtolis ipſis inſtituti feruntur. Nam de conſequentium annorum præſidibus, poſt Apoſtolorum ætatem, non diffitetur Salmaſius, ius illos & poteſtatem in Clericos habuiſſe.

Primos itaque cuiuſuis Eccleſiæ ac ſedis Epiſcopos, quales Irenæus, Ignatius, Tertullianus, aliique memorant, poteſtatem in ceteros habuiſſe illius Eccleſiæ miniſtros, & Clericos, ex Salmaſio ſic efficitur.[d] Hic enim duo cenſet Apoſtolorum fuiſſe genera, vti ſuprà memoraui. Nam alios maiores facit, *qui ab Chriſto miſſionem ſuam acceperunt, immediatè ab ipſo miſſi:* alios minores, qui ab maioribus Apoſtolis miſſi ſunt. Hos verò ad conſtituendos Epiſcopos, ſiue Preſbyteros, & fundandas Eccleſias circumquaque deſtinari ſolitos affirmat. Atque illos demum[e] *Apoſtolorum auo vicem Epiſcoporum hodiernorum fuiſſe:*[f] *quia & Apoſtoli tunc nominabantur; &* REVERA ERANT EPISCOPI IVRE EODEM ET ORDINE, QVO HODIE HABENTVR QVI ECCLESIAM REGVNT, ET PRESBYTERIS PRÆSVNT: *niſi quòd vni ciuitati, vel Eccleſiæ non eſſent alligati.*

[d] Salm. p. 40.
[e] Idem p. 48 & ſeq.
[f] Idem p. 44.

IX. HVIVSMODI Apoſtolos, quos & συνεργοὺς, id eſt *coadiutores* vocat maiorum Apoſtolorum, recenſet iſtos:[g] primùm Iacobum minorem. deinde[h] Timotheum, Titum, Linum, Clementem.[i] Marcum item Euangeliſtam, &[k] Euodium. Hos ergo Salmaſius *præfuiſſe* putat Eccleſiis, & Preſbyteris, & *eas rexiſſe*, ac *reuera Epiſcopos fuiſſe iure eodem*, quo hodie ſunt, qui Epiſcopi vocantur, & de quibus inter nos orta eſt contentio. Sic[l] Iacobum *cætui Epiſcoporum, ſiue Presbyterorum* Hieroſolymitanorum *præfuiſſe* ſcribit: Sic[m] *cùm* Πρεσβύτερος, *ex ſeculi illius more, idem eſſet cum Epiſcopo, huiuſmodi Epiſcopos*, id eſt *Apoſtolos minores, & coadiutores ſummorum, Epiſcoporum directores & iudices fuiſſe aſſerit.* Ita[n] *Timotheus Epiſcopo maior, vtpote qui Apoſtolica auctoritate, & appellatione iuriſdictionem in ipſos Epiſcopos haberet.* Quibus ex locis, verbiſque Salmaſij euidens eſt, Apoſtolorum ætate fuiſſe quoſdam ſingulares Epiſcopos, qui dignitate, poteſtate, auctoritate, iuriſdictione, præſidentia, Eccleſiis, ac cœtui Preſbyterorum antecellebant. qui

[g] Idem p. 20. & 45.
[h] Pag. 40, & 41.
[i] Pag. 204.
[k] Pag. 208.
[l] Salm. p. 23.
[m] Idem p. 68.
[n] Ibid.

hoc tamen vno ab hodiernis diſtabant Epiſcopiſ, quòd hi certam ſedem habent, cui ſunt alligati: illi pluribus Eccleſiis cum poteſtate præerant, ad quas mittebantur. Quocirca ſi hoc demonſtrari poteſt, priores illos, & propriè dictos Epiſcopos Apoſtolorum ſeculo, vni alicui Eccleſiæ affixos fuiſſe; nihil ampliùs requiri poterit, quo minus tales Epiſcopi ſub Apoſtolis per Eccleſias fuerint, cuiuſmodi deinceps ad hoc tempus vſque propagati ſunt: ac per illos, antiquorum teſtimonio, continuata ſucceſſio, veros Epiſcopos, & ſingulares Eccleſiarum rectores exhibeat: quod Salmaſius negat; & aſſeuerantem me quàm potuit longiſſima, & odij, faſtidiique pleniſſima diſputatione refellere eſt aggreſſus. CAPVT XI.

X. VNDENAM igitur, vnde id efficere, ac probare poterimus? Nempe, quod prodigij in altero ſimile eſſet; in Salmaſio propter aſſiduitatem mirum iam videri deſiit; ex ipſomet Salmaſio, & Opere ipſo, in quo contrarium affirmare ſe, & aduerſum me tueri profeſſus eſt. Ex illa, inquam, ipſa Diſſertatione Meſſaliano-Salmaſij *de Epiſcopis, & Presbyteris*; cuius argumentum hoc eſt, oſtendere, Apoſtolorum ætate non fuiſſe ſingulares in Eccleſiis Epiſcopos, qui Preſbyterio præerant, cuiuſmodi hoc tempore ſunt; probabo ſingulares Eccleſiarum rectores, & Epiſcopos fuiſſe conſtitutos, eoſdémque Preſbyteris poteſtate ſuperiores. Etenim Preſbyterium ſuæ cuique attributum Eccleſiæ, hoc eſt Preſbyterorum cœtum & collegium, arbitratur Salmaſius: nec, itidem vt vagos illos, incertarúmque ſedium Apoſtolos, Apoſtolorúmque *coadiutores*, per orbem ambulaſſe. [a] Hinc enim Ioannem ait Euangeliſtam, quòd non, vt ceteri Apoſtoli, *prædicandi Euangelij gratia orbem obambulabat, ſed vno in loco manebat, πρεσβύτερον ſe potiùs, quàm Apoſtolum inſcripſiſſe.* Ac [b] paſſim conſtitutos in Eccleſiis Preſbyteros eſſe ſcribit, qui ibi, vbi collocati erant, perpetuò manebant. Rurſus è numero Preſbyterorum iſtorum, vnum aliquem fuiſſe, qui primatum obtineret, & Epiſcopus κατ' ἐξοχὴν nominaretur, ſcribit idem [c] Salmaſius: eóſque *Presbyterorum primates* [d] appellat: *quibus hunc primatum ordo tribuebat*, quam πρωτοκαθεδρίαν, id eſt *primam ſedem* nuncupat. Atque hos eſſe dicit, qui in Epiſcoporum catalogis per ſingulas Eccleſias, ab Irenæo, Tertulliano, Optato, Euſebio, Hieronymo aliiſque deſcribuntur. *Primo*, inquit, *toto ſeculo, & magna parte ſecundi*, PRESBYTERORVM PRIMATES, QVIBVS HVNC PRIMATVM ORDO TRIBVEBAT, *in ſucceſſionis Epiſcoporum ſerie, nomine Epiſcoporum ſignati, ac cenſiti ſunt.* Poſtremò ex illorum genere primatum Epiſcoporum fuiſſe ſcribit Linum, & qui ei ſucceſſerunt, Anacletum, & Clementem. [e] *Scio quidem & Lini Epiſcopatum eum agnouiſſe* (de Irenæo loquitur) *libro* III, *capite* III, *cui Dei Eccleſiam adminiſtrandam crediderint Apoſtoli Petrus & Paulus, cui ſucceſſerit Anacletus, & iſti Clemens. Sed Epiſcopatus ille eo tempore nihil aliud fuit, quàm primatus in ordine, vel principalis conſeſſio.*

XI. Ex omnibus his Salmaſij decretis, ac ſententiis directè, & ἀποδεικτικῶς illud ſequitur, quod probandum ſumpſimus, Apoſtolorum tempore, fuiſſe per Eccleſias ſingulares Epiſcopos, qui dignitate, id eſt honore, ac poteſtate anteibant ceteros, & in eos iuriſdictionem habebant. Etenim [f] Apoſtolorum diſcipuli, quos συνεργούς, id eſt *coadiutores* vocat Salmaſius, *& Apoſtoli tunc nominabantur, & reuera erant Epiſcopi, iure eodem, & ordine, quo hodie habentur, qui Eccleſiam regunt, & Presbyteris præſunt.* Et [g] *directores ac iudices erant* Preſbyterorum, *& in eos iuriſdictionem habebant.* Atqui [h] Linus, [i] Clemens, [k] Euodius, aliique, & qui Preſbyterij primates erant, & ex ordinationis tempore eum gradum aſſecuti fuerant, inter minores illos Apoſtolos, & maiorum συνεργούς ab eodem Salmaſio ponuntur. Iidem igitur veri, & hodiernorum ſimiles erant Epiſcopi: nimirum ita nominati κατ' ἐξοχὴν, & poteſtate ac iuriſdictione præſtantes reliquis: & vni alicui loco affixi: vtpote Preſbyterij partes, & ex eo ad primatum iure ordinationis aſſumpti. Quod autem de Lino, Clemente, Euodio, aliiſque ſcriptum ab eo, non aliis, quàm ipſius verbis notauimus: hoc idem de Iacobo, Marco, & ſimilibus, qui principes certarum ſedium habentur, ex illius dictis oſtenditur.

Etenim [l] Iacobus, & Marcus eiuſdem gradus, atque ordinis fuerunt, cuius

[a] Salm. p. 23.
[b] Id. p. 40.
[c] P. 273, & ſeq.
[d] Pag. 274.
[e] Id. p. 270.
[f] Salm. p. 43 & 44.
[g] Id. p. 68.
[h] Id. p. 270, & 40.
[i] Ibid.
[k] Id. p. 208.
[l] Salm. p. 20, 40 & ſeq.

Caput XI. Linus, & Clemens, & alij. Pertinent enim omnes ad ſecundum Apoſtolorum ordinem; qui primariorum Apoſtolorum *σύνεργοὶ*, id eſt, vt interpretatur Salmaſius, *coadiutores*, & adminiſtri erant, ab iiſque mittebantur.[a] Cùm igitur minores iſti Apoſtoli veri Epiſcopi fuerint, & noſtratium ſimiles:[b] *Epiſcopatus autem ille eo tempore nihil aliud fuerit, quàm primatus in ordine;*[c] ſiue *prima ſedes, & πρωτοκαθεδρία* inter Preſbyteros:[d] huius porro gradus, & ordinis Preſbyterij proprium fuerit, in vno loco conſiſtere, in quo conſtituti erant: apparet Iacobum, & Marcum veros certarum ſedium epiſcopos fuiſſe, ac Preſbyterij ſui primates.

[a] Id. 44. [b] Id. 270 [c] Id. 274 [d] Id. 23.

XII. Qvod de Iacobo diſertè Salmaſius fatetur, dum aſſerit eum *Hieroſolymis non abſtitiſſe, nec quoquam extra eam vrbem pedem mouiſſe: & Epiſcopum à veteribus appellatum eſſe, & quidem Epiſcopum Epiſcoporum, id eſt primum Presbyterorum, ſiue Epiſcoporũ, qui erant Hieroſolymis*. Quocirca Iacobus primas fuit Preſbyterij Hieroſolymitani[e] *in illa ciuitate conſtituti: cui & præfuit, maior quolibet Presbytero, vel Epiſcopo.*[f] Tum *Iacobus*, ait, *qui ſemper Hieroſolymis permanſit, nec vſquam inde pedem extulit, curam ita egiſſe illius Eccleſiæ peculiarem videri potuit, vt cœtui Presbyterorum illic conſtitutorum, quos & Epiſcopos tunc nominabant, cum auctoritate maiore præeſſet.*[g] Ceterùm qui ſic præcellebant Preſbyteris, iiſdémque Epiſcopis vnius certæ Eccleſiæ, illi primates erant, & κατ' ἐξοχὴν Epiſcopi dicebantur: idque *primo toto ſeculo, & magna parte ſecundi* obtinuit. Inde ergo conficitur, Iacobum Preſbyterij Hieroſolymitani primatem fuiſſe: adeóque verum, & noſtrorum ſimilem Epiſcopum, & vni ſedi affixum Hieroſolymitanæ, in qua conſtitutum erat Preſbyterium. Eiuſdemmodi verò tum Marcus, tum Euodius, tum reliqui omnes habendi ſunt, *qui in ſucceſſionis Epiſcoporum ſerie nomine Epiſcoporum ſignati, ac cenſiti ſunt*: nempe *Presbyterorum primates, quibus hunc primatum ordo tribuebat.* Omnes itaque veri, & noſtrorum ſimiles Epiſcopi fuerunt: neque quidquam controuerſiæ reliquum eſt: ſed planè quidquid voluimus, ab ipſo conceſſum Salmaſio, & expreſſum habemus.

[e] Id. 21. [f] Id. 46. [g] Sal. p. 29. 274.

XIII. Atqve hoc illud eſt, quod portenti, & prodigij dixi eſſe ſimile; cùm tantam libri molem contra nos ediderit, vt hoc probaret, falſos eſſe nos, qui Apoſtolorum ætate diximus Epiſcopos ſingulares, & ſuæ quemque ciuitatis, Eccleſiæque fuiſſe: hoc eſt vnum aliquem Clero, & Preſbyterio cum ſumma poteſtate, auctoritate, ac nominis etiam prærogatiua præfuiſſe: cúmque innumera in nos conuicia, & maledicta propterea coniecerit: idem ipſum tamen, quod nos affirmabamus, tota illa Diſſertatione ſua palam, & diſertè, & vberrimè docuiſſe. Quid enim præter illius ſententias, & verba ad eum conuincendum attulimus? aut vnde ratiocinatio argumentatióque noſtra profecta eſt, niſi eius ex enuntiatis, ac propoſitionibus? quæ cùm duæ in omni ſyllogiſmo eſſe debeant, vnde concluſio colligitur: hoc in noſtra diſputatione admirabiliter contigit, vt non ambæ illæ tantùm totidem ab illo ſcriptæ verbis haberentur: ſed ipſa quoque ex illis ducta concluſio. Adhibeat quos volet ex illo ſuo grege laudatorum, & amicorum, qui Diſſertationem iſtam tantopere prædicant; ſi qui ſint ratiocinandi non planè rudes: cuiuſmodi ſe fatetur eſſe, & niſi diceret, ſatis ſuo ſe ſtilo, ac ſcribendi genere proderet. Horum ergo, quem Dialecticæ peritum eſſe ſciet, quem volet conſulat: verùm legitima, & ex artis principiis; immo ex communi ſenſus humani ratione ducta ſit argumentatio noſtra. Profectò nihil ille, quiſquis eſt, labis ac vitij in ratiocinatione illa reperiet, quam iſtius ex ſententiis, ac dictis integram confecimus.

Capvt XII.

Reliqua de eodem argumento Salmaſianæ conflictionis monſtra procurantur: nempe de Marco, & Alexandrina Eccleſia. Ridicula illius argumentatio, qua probat Presbyteros eundem cum Epiſcopis ordinem conſtituiſſe: quæ ex Hieronymo, & Ambroſio refellitur. Eiuſdem aſtus & contradictio. De Pſeudoambroſio, qui commentarios ad Paulum ſcripſit. Non eum eſſe Hilarium Luciferianum, vt plures exiſtimant. Salmaſij ἀκρισία in deligendis auctoribus, & repugnantia. De vocis Presbyteri ſignificatione, necnon Sacerdotis. Senior pro domino, & poteſtatem habente.

Capvt XII.

I. NVNC Salmaſianæ illius ſtragis, ac ruinæ, hoc eſt pudendæ, & horribilis σπερμολογίας reliqua perſequamur. De [a] Marco agens ille capite quarto Diſſertationis ſuæ;
a Salm. p.205. *Tantum abeſſe*, ait, *vt Alexandrina Eccleſia aliquem Marci tempore, vel eum ipſum, vnicum, & ſpecialem habuerit Epiſcopum, vt certum ſit, diutiùs priſtinam in ea Eccleſia duraſſe Presbyterorum æqualitatem, quàm in aliâ qualibet.* Primùm negare non poteſt, quod ſuperiori capite ipſiuſmet ex verbis oſtenſum eſt, & Marcum ipſum, & deinceps ceteros, Alexandriæ Preſbyterorum primates fuiſſe, eóſque præcipua Epiſcopalis gradus appellatione; tum honore, poteſtate, ac iuriſdictione præceſſiſſe. Etſi igitur in quibuſdam æquales illis fuerint: in aliis, & eo maximè, de quo inter nos agitur, ſuperiores fuerunt, qui [b] *& Epi-*
b Id. p. 274. *ſcopi κατ' ἐξοχὴν nominabantur, & primates presbyterorum erant: & in ſucceſſionis Epiſcoporum ſerie nomine Epiſcoporum ſignati, ac cenſiti ſunt.* Certè hodie Preſbyteris æquales ſunt Preſbyterij ordine ac ſacramento Epiſcopi: Epiſcopis, Romanus Pontifex, tum Preſbyteratus; tum verò Epiſcopatus ordine, ac charactere. Neque tamen abſolutè dici æquales illi omnes inuicem poſſunt. Et quamuis Romæ complures habitent Epiſcopi, non ideo nullus inter eos eſt ſummus, ac primus omnium, & ſingularis Eccleſiæ illius Epiſcopus.

II. IAM vt probet æquales omnes Alexandriæ fuiſſe Preſbyteros, nec vnicum, & ſpecialem ibi Epiſcopum extitiſſe; ac diutiùs in illa, quàm in alia qualibet Eccleſia perſeueraſſe æqualitatem iſtam: vt hæc, inquam, non magis contra nos, & Catholicam cauſſam, quàm contra ſemetipſum approbet; quid tandem rationis affert? Nempe quod ad infringendum labefactandúmque id quod demonſtrare vult, quàm ad perſuadendum, longè ſit
c Salm. aptius. Imprimis futile illud occurrit, quod & ſuprà confutatum eſt; [c] *Si*
p.205. *manus imponebant*, ait, *ad Sacramentum Confirmationis dandum, etiam veriſimile eſt impoſuiſſe ad ordinationes faciendas. Atqui hoc vnum eſt, quo Epiſcopalem ordinem, & gradum à Presbyterali ſuo tempore diſcretum fuiſſe, Chryſoſtomus, & Hieronymus aſſerunt.* Quid hac argumentatione ſtupidius? Epiſcopatus à Preſbyteratu nulla differt alia re, quàm ordinandi poteſtate. Etſi non omninò verum iſtud eſt: & ſunt Epiſcopalis ordinis aliæ notæ, quibus à Preſbyteratu ſecernitur: de quibus aliàs dicetur. Sit ita tamen. Ergo id probandum ſupereſt, & ratione colligendum aliqua, ordinandi poteſtatem etiam in Preſbytero fuiſſe ſimplici. Nam ſi de eo, qui Epiſcopus vnà fuerit, probare id inſtituat Catharus, nihil agat. Gradus enim cum gradu confertur; ordo cum ordine. neque id modò quæritur, vnúſne ordo ambo fuerint; ſed vtrum æquales. Æquale autem nihil ſibiipſi dicitur; ſed ei à quo diſtinguitur: Deinde inter Preſbyterum, & Epiſcopum, cuiuſmodi Ambroſij, & Hieronymi erant ætate, diſputat Salmaſius, cùm iam diuerſus ordo & gradus eſſe, eodem affirmante, cœperat.

III. HOC igitur, ſi poteſt, demonſtret, quod omninò debet: Preſbyte-

CAPVT VI. cum ſimplicem ordinandi iùs & poteſtatem habuiſſe. *Potuit*, inquit, *manus imponere ad Sacramentum Confirmationis dandum*. Quanquam imperitè manus impoſitionem cum vnctione, vel chriſmatione confundit: nec illud ſcit; nunquam Preſbytero ſimplici priorem fuiſſe conceſſam, ſed ſoli reſeruatam Epiſcopo: vnctionem verò Preſbytero nonnunquam eſſe permiſſam: ſed hoc omittamus in præſens, & quid ſibi velit porro videamus. Vnde ergo perſuadet, Ordinationem, itidem vt Confirmationem, à ſimplici Preſbytero adminiſtratam fuiſſe? *Veriſimile eſt*, ait. Hoccine eſt argumentari, & id rationibus, ac probationibus euincere, de quo cum aduerſario confligas, an pueriliter nugas agere? *Veriſimile eſt*, inquis? Immo ego falſum & confictum eſſe defendo, ac mecum Chriſtiana, & Catholica omnis antiquitas, nunquam licuiſſe, nunquam, niſi non modò nefariè, ſed incaſſum, & nullo effectu tentatum eſſe confirmat. Et quamdiu ſtertentem iſtum, ac temulenti more quid agat neſcientem ferimus? Obſecro enim quid tandem contra Catholicam profeſſionem obtinere vult Salmaſius? Nempe iſtud, æqualem Epiſcopo fuiſſe Preſbyterum Ambroſij & Hieronymi tempore. Quînam hoc probat? Vtriuſque illius teſtimonio. Atqui iis ipſis amborum verbis, quæ citat, contrarium prorſus oſtenditur, Epiſcopum à Preſbytero diſcrepaſſe, & hoc illum gradu, ac poteſtate ſuperiorem fuiſſe. De ordinandi iure, vt primo loco dicam, nónne hoc nominatim excipit [a] Hieronymus in Epiſtola ad Euagrium, vnde auctoritatem Salmaſius repetit; vt ne par omninò Epiſcopo Preſbyter habeatur? *Quid enim facit*, inquit, *excepta ordinatione Epiſcopus, quod Presbyter non faciat?* Si excepta erat ordinatio tempore Hieronymi, non igitur Hieronymi teſtimonio conficitur, ordinationem, perinde vti Confirmationem, Preſbytero tributam fuiſſe. Adde etiam æqualem vtriuſque Ambroſij, & Hieronymi S. Epiphanium; qui in Aërianorum hæreſi grauiter affirmat, nunquam licuiſſe Preſbytero, quod Epiſcopi proprium eſt, ordinare Clericos.

a Ep. 85.

IV. QVONAM itaque Cathari mens auolauit, cùm *veriſimile eſſe* dixit, *Presbyteros manus impoſuiſſe ad ordinationes faciendas*: deinde quaſi hoc eſſet argumentari ac probare, dicere *eſſe veriſimile*, ac tanquam confecta res eſſet; inde quod conſequens eſt, colligit: nulla re igitur Preſbyterum ab Epiſcopo diſtare? Huiuſmodi eſt enim forma Salmaſiani ſyllogiſmi:

[b] *Manuum impoſitio ad ordinationes faciendas vnum eſt, quo Epiſcopalem ordinem, & gradum à Presbyterali ſuo tempore diſcretum fuiſſe Chryſoſtomus, & Hieronymus aſſerunt.*

b Sa p.2[illegible]

Atqui veriſimile eſt Presbyteros manus impoſuiſſe ad ordinationes faciendas, ſi manus imponebant ad Sacramentum Confirmationis dandum.

Igitur nulla re diſtabat Epiſcopus Presbytero.

Prorſus in his duabus vocibus, *veriſimile eſt*, tota vis collectionis Salmaſianæ conſiſtit: hoc robur argumentationis: hoc Diſſertationis & loquaciſſimæ, & inertiſſimæ caput eſt, ac ſumma. Age verò ſi Hieronymo credit paullulum ab Epiſcopo diſtare Preſbyterũ aſſerenti; cur non eidem aſſentitur differre hoc ipſo monenti, quòd ordinare poteſt Epiſcopus, non poteſt Preſbyter? Hinc enim gradu & ordine ſuperiorem Epiſcopũ eſſe conſtat. Cur non & Ambroſiũ audit. (etſi non Ambroſius iſte eſt, cui totus innititur: ſed ignotus quiſpiam, nec magnæ auctoritatis Scriptor) Sed cur ex illo ipſo qualicumque teſte non intelligit, haud æqualem fuiſſe Preſbyterum Epiſcopo, cùm nec vnctionem Confirmationis, id eſt *conſignationem*, niſi abſente Epiſcopo, Preſbyterũ vſurpaſſe: nec alibi, quàm in Ægypto id eſſe factum ſcripſerit? Cur non ab eodem didicit, ne ſic quidem Alexandriæ, aut in Ægypto pares & æquales inuicem illos fuiſſe, etſi Confirmationis Sacramentum adminiſtrarent interdũ Preſbyteri: quòd *primus eſſet inter Presbyteros Epiſcopus*, [c] vt iſte alibi auctor affirmat?

c In ad Timot c.3 c 177

V. QVO ANIMADVERTAT denique Lector Cathari verba; & vel ſcintillam iudicij communis in eius argumentatione, ſi poteſt, inueniat. Vnicum Alexandriæ, ac ſpecialem Epiſcopum fuiſſe defendimus Apoſtolorum tempore. Hoc ille ſcilicet negat: & refellit ſic. [d] *Tantum abeſt*, inquit, *vt Alexandrina Eccleſia aliquem Marci tempore, vel eum ipſum, vnicum, & ſpecialem*

d Sal p.20

c

habuerit Epiſcopum, vt certum ſit, diutiùs priſtinam in ea Eccleſia duraſſe Presbyterorum æqualitatem, quàm in alia qualibet. Vt igitur quod nos aſſerimus falſi conuincat, ac redarguat, neceſſe eſt, æqualitatem illam inter Clericos, & Preſbyteros in Alexandrina Eccleſia fuiſſe demonſtret. Quam quia non aliunde, quàm ex Ambroſij auctoritate probat, dici hoc ab Ambroſio, & in huius loco illo, quem citat Catharus, contineri iſtud oportet; æquales Alexandriæ Preſbyteros omnes inter ſe fuiſſe, nec vllum gradu ac poteſtate ceteris præſtitiſſe, non minus ætate ſua, quàm Apoſtolorum. Niſi enim hoc dicit Ambroſius, eandem ſuo tempore perſeueraſſe in Alexandrina Eccleſia Preſbyterorum æqualitatem, quæ ſub Apoſtolis fuit, nemo vt inter illos primus, ac dignitate potior eſſet; fruſtrà eſt, neque contra nos quidquam ex Ambroſio promouet. Quid ergo ſcriptum eſt ab Ambroſio? Verba huius ab Catharo iſta ponuntur: *Denique apud Ægyptum Presbyteri conſignant, ſi præſens non ſit Epiſcopus.* Hîc de ordinatione litteram nullam facit Ambroſius, in qua vnicum diſcrimen Epiſcopi, ac Preſbyteri Salmaſius ait conſiſtere. Quare non oſtendit ex Ambroſio, æqualem hactenus Epiſcopo Preſbyterum fuiſſe: nec impoſitionem manuum ad ordinationes faciendas Preſbyteris omnibus promiſcuè eſſe conceſſam. Nam quod Preſbyteros ibi conſignaſſe Ambroſius affirmat: non ideo æqualitatem illam, quam ex eo probare vult Salmaſius, adſtruit. Immo hoc ipſo inæquales fuiſſe docet, & maiorem Preſbyteris habitum Epiſcopum, quòd Epiſcopus præſentibus Preſbyteris cōſignare potuit: Preſbyteri nonniſi abſente Epiſcopo. Certè nemo, cui cerebrum ſanum ſit, ex iis verbis concludat, æqualitatem ordinis, & gradus inter illos fuiſſe. Adde vnctionem iſtam, ſiue chriſmationem fuiſſe, quam Preſbyteri, vbi præſens non erat Epiſcopus, adminiſtrarunt: non *impoſitionem manuum ad inuocationem Spiritus ſancti*, vt loquitur Hieronymus; ad quam iis impertiendam, *qui longè in minoribus vrbibus per Presbyteros, & Diaconos baptizati erant, Epiſcopos excurriſſe*, ille ſcribit in Dialogo contra Luciferianos.

VI. Deinde qualecumque tandem præſidium habet in illo Ambroſij loco, totum abs ſe ſubinde Salmaſius abiudicauit: dum iſta pertexuit: *In ea denique Eccleſia vſque ad Heraclam & Dionyſium, Hieronymo teſte, hoc eſt circa annum* CCL, *ſolebant Presbyteri vnum ex ſuo corpore eligere, hoc eſt Presbyterorum, qui Epiſcopus fieret.* Si ex ſuo corpore vnum aliquem elegerunt iam tum ab Apoſtolorum tempore Preſbyteri, quem Epiſcopum facerent: profectò neque Apoſtolorum ætate æqualitas inter illos fuit, neque deinceps *in ea Eccleſia durauit.* Quinetiam cùm Hieronymus *à Marci vſque temporibus hunc morem Alexandrinæ Eccleſiæ repetat*, Salmaſius *veretur vt hoc verum ſit. Antiquior enim, ac prior mos fuit Eccleſiarum, ab ipſis Apoſtolis inſtitutus, vt primatus inter Presbyteros, non ex electione decerneretur, ſed ex ordinationis tempore ſeniori deferretur.* [a] Poſtea inſtitutum ait, vt eligeretur Epiſcopus ex Preſbyterorum corpore, [b] *qui primam ſedem Epiſcopatus teneret.* ac demum obtinuiſſe, *vt non tantùm ex Presbyterorum numero eligeretur Epiſcopus, ſed etiam ex quolibet alio Eccleſiaſtico ordine, vt Diaconorum; immò etiam ex laicorum, vt in Ambroſio factum eſt Mediolani, & in Nectario Conſtantinopoli.* Vides incredibile, & ſtupendum verborum, ſententiarum, decretorúmque certamen. Etenim Alexandriæ *vnicum ac ſpecialem Epiſcopum non fuiſſe*, ibique *diutiùs priſtinam duraſſe Presbyterorum æqualitatem, quàm in alia qualibet Eccleſia*, ea ratione, eóque Ambroſij teſtimonio probare contendit, quibus efficitur *vnicũ & ſpecialem Epiſcopum fuiſſe*, & non æquales inter ſe fuiſſe Preſbyteros. Obſecro quod monſtri genus iſtud eſt? Epiſcopum nullum Alexandriæ fuiſſe *vnicum & ſpecialem* dum probas, aſſeris *vnicum & ſpecialem fuiſſe*: æqualitatem inter Preſbyteros ibidem extitiſſe ab Apoſtolorum ætate ad Ambroſij vſque tempus inde confirmas, quòd inæquales inter ſe fuerint; & vnus inter illos ceteris præſtantior fuerit, Epiſcopus nomine, primam ſedem obtinens, primatum gerens, dignitate, poteſtate, iuriſdictione Preſbyteris omnibus antecellens.

[a] Salm. p. 206, & 207.
[b] Pag. 207.

VII. Ita proprio ac domeſtico ſeipſum teſte condemnat, Ambroſio

Capvt XII. illo; qui Ambroſius non eſt, neque vllius auctoritatis eſſe debet: quia incertus, ignotúſque auctor eſt. Hunc eſſe Hilarium Diaconum Luciferiani ſchiſmatis columen complures arbitrantur: vt Bellarminus in libro de Scriptoribus Eccleſiaſticis, & ante hunc Louanienſes Doctores in Scholiis ad Auguſtini Tomum vii. Etenim Auguſtinus in libro iv contra duas epiſtolas Pelagianorum, capite iv, locum quendam citat *Sancti Hilarij*, qui in Ambroſiaſtri illius [a] commentariis legitur. Cùm ergo non ſit ille Pictauenſis Hilarius, neque Arelatenſis, coniecturam faciunt, Luciferianum hunc Hilarium fuiſſe, Liberij primùm Papæ Diaconum: qui cum Lucifero legatus ab illo miſſus ad Conſtantium, & quòd damnationi Athanaſij ſubſcribere nollet, flagellis ſubiectus, in exilium pulſus eſt: vt in epiſtola ad Solitarios teſtis eſt Athanaſius. Atqui hic poſtmodum Luciferiani ſchiſmatis fautor vehemens à communione Catholica deſciuit: addiditque hanc hæreſim, vt hæreticorum baptiſmum admittendum eſſe negaret. Itaque quòd illos rebaptizaret, *Deucalionem orbis* iſtum nominauit Hieronymus in libro contra Luciferianos. Verùm hunc auctorem fuiſſe commentariorum illorum, quibus nomen Ambroſij præfigitur, nullo modo arbitror. Primùm quod in tertium caput prioris ad Timotheum, ad illa verba, [b] *vt ſcias, quomodo oporteat te in domo Dei conuerſari, quæ eſt Eccleſia Dei viui*; hæc adnotat: [c] *Vt cùm totus mundus Dei ſit, eccleſia tamen domus eius dicatur, cuius hodie rector eſt Damaſus*. Potéſtne qui hæc ſcripſit, ac ſenſit, ille Luciferianus haberi ac ſchiſmaticus Hilarius; qui ab Romana vtique communione, & Damaſo eius Pontifice alienus eſſe debuit? Deinde contra rebaptizantes ſchiſmaticos luculentam dicit ſententiam idem iſte Scriptor, in caput primum epiſtolæ primæ ad Corinthios, ad illa verba: [d] *Gratias ago Deo, quod neminem veſtrûm baptizaui*, &c. *Per hoc*, inquit ille, *arguens & baptizantes, & baptizatos, qui ad iniuriam Saluatoris baptiſmatis eius gratiam hominibus deputabant, illis diſſimulantibus gratiæ cauſa. Sic enim erant, ſicut nunc Nouatiani, & Donatiani, qui baptiſmum ſibi vendicant, à noſtris baptizatos reprobantes, & baptizati ab his gloriantur in perſonis eorum. Denique Chriſti nomine abdicato, Nouatianos, & Donatianos vocari ſe gloriantur.*

a In. ſ ad Ron ver. col. 169.
b 1 Timot 3.14.
c Co 179.
d 1 Co 1.14.

VIII. Qvæ verba Catholicæ communionis, ac Romanæ cupidum, & retinentem cumprimis arguunt, & ab ſuſpicione ſchiſmatis alienum. Non eſt igitur commentariorum auctor habendus illorum Hilarius Luciferianæ partis anteſignanus: ſed alius quidam fortaſſe cognominis, & hactenus ignotus. niſi falſa nominis inſcriptione deceptus, vti fit, Auguſtinus Hilarij Pictauenſis illos eſſe putauerit. Cuiuſcumque verò ſunt, in vulgari ſunt dignatione apud doctos, prudentéſque Theologos: nedum anteponi poſſunt magnis illis, ac per totam Eccleſiam in auctoritatem receptis Doctoribus: quos *magiſtros probabiles*, ſapiendi vtique ac pronuntiandi fidei de rebus, appellat Vincentius Lirinenſis. Quamobrem pro cetera ſua prudentia, ac iudicij grauitate facit Salmaſius, vt Scriptorem iſtum neſcio quem pluris quàm Hieronymum, quámque Veteres omnes conſentientes Hieronymo faciat, ei fidem adhibeat vni; huius aſſertione ac teſtimonio nitatur: hoc ſolo denique fideiuſſore fretus ac ſubſcriptore, credi poſtulet ſibi de iis, quæ neſcit, temerè, abſurdéque garrienti. Etenim præcipua pars diuinationum, commentorúmque, quibus πομφολυγώδης illa contra Epiſcoporum ordinem Diſſertatio turget, pſeudo-Ambroſij illius auctoritate fulcitur. Adeo nullus in Catharo iſto iudicij vſus eſt, ac delectus auctorum: vt quatenus cuique credendum ſit intelligat. Sed qualemcumque demum inuenerit, qui ad nutum ſuum ac placitum tinniat, & quod verũ vult eſſe ſignificet, ad eum ſtatim adhæreſcit: ac quantumuis contradicant, ac reclament omnes vndique:

Non magis audierit, quàm Fuſius ebrius olim,
Cùm Ilionam edormit, Catienis mille ducentis
Mater te appello clamantibus.

IX. Exemplo ſit iſtud: ne hoc gratis expoſtulare videar; quod in ea re, quâ de modò agitur, admittit. Scripſit Hieronymus in epiſtola lxxxv, *Alexandriæ, à Marco Euangeliſta, vſque ad Heraclam, & Dionyſium Epiſcopos,*

Presbyteros ſemper vnum ex ſe electum, in excelſiori gradu collocatum, Epiſcopum CAPVT XII. *nominaſſe : quomodo ſi exercitus Imperatorem faciat.* Qui locus euidenter arguit, ab Apoſtolorum tempore, vnum Alexandrinæ Eccleſiæ præſediſſe, nomine Epiſcopum, gradu & dignitate præſtantiorem Preſbyteris ceteris, non iis æqualem: vti nec Imperator æqualis iis fuit, à quibus electus eſt. Huiuſmodi verò electione Preſbyterorum ad eam dignitatem perueniſſe. Pag. 5. Hæc Hieronymo planè affirmatéque docenti, [a] Salmaſius acerrimi homo iudicij refragatur: *Antiquiorem enim, ac priorem fuiſſe morem Eccleſiarum ab ipſis Apoſtolis inſtitutum, vt primatus inter Presbyteros, non ex electione decerneretur, ſed ex ordinationis tempore ſeniori deferretur.* Ecquem moris illius affert auctorem, quem Hieronymo præferat? Ambroſium, inquit. At iſte non eſt Ambroſius: ſed Pſeudoambroſius. Quo mendacij prænomine delectari Catharum oſtendimus ſuprà. Certè libenter vtitur tali genere teſtium, & eorum fide multa noua, & inaudita profert, & mentitur ſcilicet. Quid enim Ioan. 8. 44. aliud ab mendaci, quàm mendacium expectes, cùm itidem vt [b] *mendacij pater, ex propriis loquitur?* Sic [c] Salm. p. 20. Iacobum *Epiſcopum Epiſcoporum, qui erant Hieroſolymis, à veteribus appellatum eſſe* dicit, *quia ita vocatur in Epiſtola Pſeudoclementis.* Et aliàs paſſim ex hoc *Pſeudoclemente*, eiuſdémque genij Scriptoribus commenta ſua nobis obtrudit. Verùm cuiuſquemodi eſt Scriptor ille falsò inſcriptus Ambroſius, hunc neque ab Hieronymo diuerſa ſentire, neque ab Salmaſio intellectum eſſe, poſtea demonſtrabimus. Interim ſic agemus, & ita cum iſto depugnabimus, tanquam inter ſe contrarij illi ambo ſint.

X. ERGO iſte Pſeudoambroſius quid meruit cur anteponeretur Hieronymo? [d] In 4. ad Eph. *Primùm,* inquit, *Presbyteri Epiſcopi appellabantur, vt recedente vno ſequens ei ſuccederet. Denique apud Ægyptum Presbyteri conſignant, ſi præſens non ſit Epiſcopus. Sed quia cœperunt ſequentes Presbyteri indigni inueniri ad primatus tenendos; immutata eſt ratio, proſpiciente concilio, vt non ordo, ſed meritum crearet Epiſcopum.* Hæc falſo illi, id eſt ψευδωνύμῳ, ſcribenti, quî credam potiùs, quàm Hieronymo? Certè non eſt *veriſimile*; ſed *falſi ſimile*, ex nominis auſpicio, quod ementitus iſte narrat. Verum autem quod Hieronymus explicat, electione ſubrogatum Epiſcopum Alexandriæ fuiſſe: quemadmodum in ceteris Eccleſiis; in quibus longè poſteà mos idem perſeuerauit, vt eligerentur, non ordine ſuccederent Epiſcopi.

Vt autem veriſimile ſit illud Ambroſij ſuppoſititij, ſequitur id eſſe non falſi ſimile, ſed falſum, quod Catharus aſſeuerat, Apoſtolorum tempore fuiſſe Preſbyteros pares inuicem, & æquales: nec vnum altero ſuperiorem gradu, appellatione, poteſtate: neque porro Epiſcopi nomen priuatim vni alicui tributum. Quanquam ille non expectat, dum ſuam alius opinionem impugnet, & euertat: qui eodem in libro, & iiſdem in paginis contrà quàm ſcripſit, aſſerit mox, vnum aliquem extitiſſe tum & gradu, & vocabulo inſigniter ab aliis diſtinctum: vt ſuprà demonſtrauimus. Quem æſtum alternantis, ac tumultuantis ingenij non aliud efficit, quàm doctrinæ ac iudicij penuria, nulla certa re nitentis; & obuia quæque temerè arripientis. [e] *Hoc enim,* vt veriſſimè ſcriptum eſt à Theodoreto, *propriè illis accidit qui ab recta via deflectunt. Hûc enim & illûc oberrant, eo quod trita via non ambulant.*

[e] Theod. Dial. 1 qui eſt Immutab. ἴδιον τῦτο τῶν τῆς εὐθείας ἐκτρεπομένων ὁδῦ. τῇ δὲ γὰ, κἀκεῖσε περιπλανῶνται, ἀτριβῆ πορείαν ὁδεύοντες.

XI. EAT nunc Catharus, & inconſtantiam, ac ſententiarum repugnantiam aliis exprobret, qui tam fœdè à ſeipſo diſſidet. Nam quò mens eius auolauerat, cùm in nos inuectus ita prouocabat? [f] Salm. p. 261. *Potes,* inquit, *etiam vnam aliquam Eccleſiam ab Apoſtolis fundatam commemorare, in qua ab vno aliquo Apoſtolo Epiſcopus ſingularis cum multis Presbyteris collocatus ſit? Fabulam de Iacobo* ἰδικῷ *illius Eccleſiæ Epiſcopo iam ſuprà ſatis confutauimus. Epheſina, Corinthiaca, Philippenſis, Cretenſis Eccleſiæ ſub pluribus Presbyteris fuêre, nullo eis præſidente, aut præeminente Epiſcopo, quia omnes Epiſcopi erant, ac dicebantur.* Atqui tute ipſe Salmaſi, nullam Apoſtolorum tempore conſtitutam Eccleſiam fuiſſe in eâdem doces Diſſertatione tua; vbi non vnus aliquis præfuerit Epiſcopus, ex ordinationis prærogatiua aliis in aliorum locum ſuccedentibus. Tu eoſdem ſingulares Eccleſiarum præſides, & πρωτοκαθέδρους, gradu, & auctoritate toti collegio præpoſitos eſſe vis: ac ius in ceteros, & poteſta-

Caput XII. tem habuiſſe: quod ex ſuperiori capite cognoſces. Tu indidem ſcies, à te iſtos ipſos ſingulares rectores, nominari etiam κατ' ἐξοχὴν Epiſcopos. Quod in Iacobo, Marco, Lino, aliiſque demonſtrauimus, non aliis, quàm tuis ipſis rationibus, atque verbis.

XII. Disces itidem à temetipſo, nihil nobis, id eſt mihi, ac tibi, hoc obſtare, quòd tum Preſbyteri vocabantur illi ipſi ſingulares, & eminenti in gradu & auctoritate poſiti præſides, hoc eſt Epiſcopi. quia [a] *non minus & ille primus*, &, vt proximè antè probaſti, Epiſcopus, *etiam* Πρεσβύτερος *vocabatur: quamuis primus eſſet Presbyterorum: ſed in priore, & altiore gradu conſtitutus.* quemadmodum inter nouem cognomines ἄρχοντας Athenis vnus tamen inſigniter ὁ ἄρχων vocatus eſt. Agnoſcis, opinor, verba tua: quæ te miſerè confodiunt paullo [b] antè ſic argumentantem, Apoſtolorum ætate nullos alios rectores Eccleſias habuiſſe præter Preſbyteros plures, *nullo eis præſidente, aut præminente Epiſcopo, quia omnes Epiſcopi erant, ac dicebantur.* Pudeat te ſaltem adeo manifeſtæ contradictionis: ad quam, conuincendi tui gratia, nihil à quoquam neceſſe eſt adiici. Πρεσβυτέρου vocabulum, & Πρεσβυτερίου vniuersè nonnunquam ſumitur, eſtque dignitatis proprium, & honoratiores omnes Eccleſiæ gradus complectitur: hoc eſt Epiſcopum, & qui proximi ab eo ſunt, ac *ſimplices* nominantur *ſacerdotes*, aut Preſbyteri. eique reſpondent ex aduerſo οἱ διάκονοι, hoc eſt *miniſtri*, & inferiores Clerici. Hoc adeo non primis tantùm illis, & Apoſtolicis temporibus factum eſt; & vbi plures in Eccleſiis conſtituebantur Preſbyteri Epiſcopali dignitate præditi: ſed etiam deinceps, & eo tempore, quo iam Epiſcopum Preſbyterio ſuperpoſitum agnoſcit Salmaſius, nempe ſecundo deſinente, & ineunte tertio ſeculo.

[a] Id. p. 274.

[b] Pag. 262.

XIII. Clemens Alexandrinus in ſexto Stromateo de Matthiæ cooptatione diſſerens: [c] *Licet igitur*, inquit, *nunc eis quoque, qui ſe Dominicis exercuere mandatis, & perfectè ſecundum Euangelium vixere, atque vt gnoſticum, & ſpiritualem virum decet; in numerum Apoſtolorum allegi. Hic eſt reuera Eccleſiæ Presbyter: & verus miniſter diuinæ voluntatis; ſi quæ Domini ſunt faciat, & doceat: non ab hominibus ordinatus: neque eo, quia Presbyter eſt, iuſtus habitus: ſed quia iuſtus eſt, inter Presbyteros adſcriptus: tametſi non in terris primæ ſedis honorem adipiſcatur: in vno ex viginti quattuor thronis ſedebit.* Hoc loco Preſbyteri appellatione ſupremos ordines duos complectitur, Epiſcopatum, & Preſbyteratum, quibus Diaconos adiungit. At paullo pòſt tres illos gradus diſtinctè nominat. [d] *Nam hîc quoque in Eccleſia promotiones, & ordines ſunt, Epiſcoporum, Presbyterorum, Diaconorum.* Vbi Preſbyteri diſcernuntur ab Epiſcopis, & ſuum, ac diuerſum ab his gradum conſtituunt.

[c] Clem. 6 Strom. pag. 480 edit. Heinſ. Ἔξεστιν οὖν καὶ νῦν ἐν ταῖς κυριακαῖς ἐνασκήσαντας ἐντολαῖς, κατὰ τὸ εὐαγγέλιον τελείως βιώσαντας, καὶ γνωστικῶς, εἰς τὴν ἐκλογὴν τῶν Ἀποστόλων ἐγγραφῆναι. οὗτος πρεσβύτερός ἐστι τῷ ὄντι τῆς ἐκκλησίας, καὶ διάκονος ἀληθὴς τῆς τοῦ θεοῦ βουλήσεως, ἐὰν ποιῇ, καὶ διδάσκῃ τὰ τοῦ κυρίου, οὐχ ὑπ' ἀνθρώπων χειροτονούμενος, οὐδ' ὅτι πρεσβύτερος, δίκαιος νομιζόμενος· ἀλλ' ὅτι δίκαιος ἐν πρεσβυτερίῳ καταλεγόμενος· κἂν ἐνταῦθα ἐπὶ γῆς πρωτοκαθεδρίᾳ μὴ τιμηθῇ, ἐν τοῖς εἴκοσι καὶ τέσσαρσι καθεδεῖται θρόνοις.

[d] Ib. p. 481. ἐπεὶ καὶ αἱ ἐνταῦθα κατὰ τὴν ἐκκλησίαν προκοπαὶ, ἐπισκόπων, πρεσβυτέρων, διακόνων.

XIV. Minime itaque mirandum eſt, nec ad erroris argumentum ab Salmaſio trahendum fuit, quòd *Presbyteri* nomen commune eſt interdum Epiſcopis, & ſimplicibus Sacerdotibus: tanquam inde conſequens ſit, nullum ordinis ac dignitatis inter ambos fuiſſe diſcrimen. Nam nihilominus primus omnium, ac primas erat Epiſcopus, eodem aſſentiente Salmaſio. Quemadmodum etſi *Sacerdotis* nomen tam ſummo, id eſt *Epiſcopo*, quàm ſecundi ordinis, & ſimplicibus tributũ poſtea ſit: plerumque tamen abſolutè poſitum, ſingularem illum deſignat, qui Epiſcopus vocabatur. Immò verò paſſim in Latinis canonibus Sacerdos pro ſolo vſurpatur Epiſcopo: reliqui non Sacerdotes, ſed Preſbyteri nominantur. Ex pluribus exemplis vnum, alterúmve, quod occurrit modò, proferam. In Andegauenſi Synodo canone primo, Epiſcopi promiſcuè Sacerdotes dicuntur. *Primùm vt contra Epiſcopale iudicium*, ait, *Clericis non liceat proſilire: neque inconſultis Sacerdotibus ſuis ſecularia iudicia expetere. Sed nec de loco ad alium ſine Epiſcopi permiſſione tranſire: nec ſine commendatitiis Sacerdotum ſuorum litteris cõmeare.* Sequenti verò Canone Preſbyterum vocat ſecundi ordinis Sacerdotem. *Vt Diaconi*, inquit, *Presbyteris nouerint omni humilitate deferendum.* Et in Agathenſi, vt quidem citatur [e] à Gratiano: *Diacones, vel Presbyteri in parochia conſtituti de rebus Eccleſiæ ſibi creditis nihil audeant commutare, vendere, vel donare, quia res ſacratæ Deo eſſe noſcuntur. Similiter & Sacerdotes nihil de rebus Eccleſiæ ſibi commiſſa, vt ſuperiùs comprehenſum eſt, alienare præſumant.* Vbi Sacerdotes Epiſcopos appellat, & à Preſbyteris ſecernit.

[e] 12. q. 2. Diaconi vel Preſbyteri.

CAPVT XII.

XV. Sic Ambroſius in libro de dignitate Sacerdotali, capite tertio, Sacerdotem pro Epiſcopo ſumit, & ab eo Presbyterum diſtinguit. Ac longè ante illos Pontius Diaconus in vita Cypriani Carthaginenſis Epiſcopi ſcribit hunc primùm *Presbyterium* accepiſſe: deinde *Sacerdotium*. *Presbyterium*, inquit, *& Sacerdotium ſtatim accepit.* Ac ſubinde; *Multa ſunt, quæ iam adhuc plebeius, multa quæ iam presbyter fecit.* Deinde promotionem illius ad Epiſcopatum deſcribens ait, *ad officium Sacerdotij, & Epiſcopatus gradum eum eſſe delectum.* Interdum Presbyter ſimplex *Sacerdos ſecundi ordinis* vocatur: vt à [a] Sidonio Apollinari. Quinetiam *Sacerdotium* aliquando Diaconis ipſis tribuitur. De quo inſignis eſt locus Optati Mileuitani in libro primo contra Parmenianum. *Quid commemorem Laicos*, inquit, *qui tunc in Eccleſia nulla fuerant dignitate ſuffulti? Quid miniſtros plurimos? Quid Diaconos in tertio? Quid Presbyteros in ſecundo ſacerdotio conſtitutos?* Ibi enim *Sacerdotij* vox latè ſumpta eſt pro *ſacro ordine*, quam Græci vocant ἱερατικὴν λειτουργίαν. Ex quo intelligimus quo ſenſu in Ancyrano canone ſecundo Diaconorum functio appellatur ἱερατικὴ λειτουργία, quod *Sacerdotale miniſterium* interpretantur aliqui. Verùm alij codices ἱερᾶς legunt, & ita in editione Tilij. Dionyſius Exiguus, & Iſidorus Mercator vertunt *ſacrum miniſterium*: quod vtrique lectioni poteſt accommodari.

[a] Lib. 4 epiſt. vlt.

XVI. Olim itaque Πρεσβύτερος communis appellatio fuit ſummorum in Eccleſia ordinum, Epiſcopatus & Presbyterarus. Cuius prima nominis impoſitio ab ætate fluxit. Æquum eſt enim, vt in honoribus, ac dignitatibus mandandis grandiores natu iunioribus præferantur: quòd ætas illa propter conſilij maturitatem, ad prouidendum, & regendum naturâ ſit aptior. Ex quo deinde factum, vt πρέσβυς, & πρεσβύτερος non tam ætatis, quàm grauitatis, & dignitatis eſſet vocabulum. Auguſtinus, [b] Πρεσβύτης, inquit, *dicitur grauis, & γεραιὸς ſenex.* Heſychius Πρεσβῦται, οἱ ἔντιμοι, id eſt *honorati*. Et Πρεσβύτερος, μείζων, φρονιμώτερος, *Maior eſt*, inquit, *& prudentior.* Quod & ab Euſtathio notatum ex Homero in vocabulo πρεσβυτάτην. Sic idem Homerus Πρέσβα vſurpare ſolet pro eo quod eſt ἐντιμοτάτη, vel ἔντιμος, vt Cyrillus notat in Lexico.

[b] In Pſ. 70 p. 113.

Nec aliter *Senioris* vox apud Latinos ab ætatis notione ad honoris & dignitatis appellationem tranſiit. Siquidem & inferiore ſeculo Latinè *ſeniorem* vocabant dominum, & principem ſuum: vel eum, cuius erant in poteſtate, ac iuriſdictione. Et vox inde apud Francos, & Italos, alióſque tralatitia, *Seigneur*, & *Signore*. Ita Geneſis XIV, [c] *Senior domus* Abrahami, *qui præerat omnibus, quæ poſſidebat*, eſt ὁ πρεσβύτερος. Et ita [d] Ambroſius, *Vbi ergo charitas, ibi ſenioris nomine, de quo pendent ceteri domus omnis ſignificatur.*

[c] Geneſ. 24, 2. זכן ביתו המושל בכל אשר לו· LXX, τῷ πρεσβυτέρῳ τῆς οἰκίας αὐτοῦ τῷ ἄρχοντι τῶν αὐτοῦ πάντων.

[d] Ambroſ. lib. de Noe & arca, c. 16.

XVII. Cum hæc ſint de Presbyteri ſignificatione trita & quotidiana; nec vllus ambigat, quin eadem appellatio Epiſcopis olim attributa ſit; ieiuna eſt, & futilis argumentatio Salmaſij; qui pro magno nobis hoc intentat, [e] *Presbyteros vocari Epiſcopos* à Pio, & Victore Romanis Pontificibus; & ex amborum teſtimonio concludit, *à Presbyteris gubernatam eſſe Eccleſiam vſque ad eorum tempora. Victor*, inquit, *qui vixit tempore Irenæi, & ad quem Irenæus ſcripſit, in Epiſtola ad Deſiderium Viennenſem, quæ genuina auctoris videri poteſt, Presbyteros vocat Epiſcopos.* Sit certè *genuina* hæc Victoris epiſtola: de quo nihil hîc diſputo. Tibi verò ὦ κέπφε, vnde tandem hoc liquet? Quod habes indolis illius argumentum? Non enim te Baronij, aut Catholici cuiuſpiam auctoritate moueri dixeris. Verùm omittamus de ſtatu illius quærere. Tu quid inde conficis? *Presbyteros* (inquis) vocat eos, qui erant Epiſcopi, & Eccleſiam regebant. Etſi hoc nihil eſt: tamen vide quàm in multis à teipſo diſſideas, dum ita ratiocinaris. Tu enim ille es, qui Presbyteros eoſdem cum Epiſcopis fuiſſe ſentis, ac plures communi iure ac poteſtate per vrbes Eccleſias rexiſſe, Apoſtolorum duntaxat tempore, hoc eſt primo circiter ſeculo. poſteà verò deſiiſſe plures eſſe, & introductos ſingulares Epiſcopos.

[e] Salm. p. 274 & ſeq.

XVIII. Recognosce verba tua, quæ ſunt in capite IV Diſſertationis. Ibi de Epiſtolis Ignatij ita ſcribis: [f] *Epiſtolæ illæ natæ, & ſuppoſitæ videntur circa initium aut medium ſecundi ſeculi:* QVO TEMPORE PRIMVS

[f] P. 25.

singvlaris episcopatvs svpra presbyteratvm introdvctvs fvit. Ergo deinceps vnus ſingulis Eccleſiis præſedit Epiſcopus: & hoc per illud tempus obtinebat, quo ab Victore *genuina* ſcripta eſt hæc epiſtola. Nam circa annum ducenteſimum ea miſſa ponitur. Eſtne igitur in te vel tantulum iudicij, vt quid dicas intelligas: cùm ex Victoris epiſtola iſta probas non vnum præfuiſſe per Eccleſias Epiſcopum; ſed à Preſbyteris pluribus adminiſtratas eas fuiſſe? Sumo enim, quod integrum mihi facis, ineunte ſeculo altero Chriſti cœpiſſe ſingulares Epiſcopos introduci. Falſum iam erit, quod tu Victorem velle ais, *vſque ad ſua tempora pluribus à Presbyteris gubernatam eſſe Eccleſiam:* quia ante centum annos id ſit aliter inſtitutum. Minus erit falſum, ſed falſum tamen; ſi, quod alterum ponis, medio ſecundo ſeculo inuectum eſſe dixeris ſingularem Epiſcopatum. [a] Quanquam tu longè tum in nos liberalior; tum in te ipſum implacabilior iſto eodem in loco fuiſti, vbi Victoris illo teſtimonio vteris: qui ſingulares Epiſcopos iam tum ab initio Chriſtianiſmi ſtatuiſti primùm ordine promotionis, deinde electione factos. Dic ſodes, cuiuſmodi tuum illud eſt; aut cui ſano & ſobrio tam vnquam iocularitet, abſurdéque dictum excidit? Tu [b] cùm paucis antè verſibus *Epiſcopos* κατ' ἐξοχὴν *nominatos* eſſe ſcripſiſſes, ætate Apoſtolorum, & iis auctoribus, vt [c] alibi fateris: cùm iiſdem ex ordinationis tempore *primatum* cum Epiſcopi appellatione *delatum eſſe* dixiſſes, *cùm ceteri nuncuparentur Presbyteri:* mox oblitus tui demonſtrare niteris ex Epiſtola Victoris Papæ Preſbyteros omnes promiſcuè appellatos Epiſcopos, & *à Presbyteris gubernatam eſſe Eccleſiam.* Quod nihil aliud eſt, niſi nullum ſingularem, & κατ' ἐξοχὴν appellatum Epiſcopum fuiſſe, neque primatem, aut dignitate non æqualem ceteris.

a Salm. p. 273. & 247.
b Pag. 274.
c Pag. 205.

XIX. Nam niſi hoc intendis, quid tibi vis cum genuina tua Victoria epiſtola, aut quorſum teſtimonio eius vteris? An vt nobis demonſtres, Preſbyteros per illud tempus Epiſcopos fuiſſe dictos? At hoc non negamus: neque de eo inter nos agitur. Sed tota videlicet in eo contentio noſtra, & conflictio poſita eſt: quod tu negas, Apoſtolorum tempore vnum & ſingularem in Eccleſiis præſidem, & gubernatorem extitiſſe, qui propriè vocaretur Epiſcopus, ſed è contrario pugnas, & aſſeris, plures in omnibus Eccleſiis fuiſſe in commune rectores, & paſtores; qui & Preſbyteri, & Epiſcopi nominarentur, ſine vllo vocabuli, aut dignitatis, ac poteſtatis, iuriſque diſcrimine. Ego verò ſic affirmo: Quanquam plures in quibuſdam Eccleſiis fuerint, qui Preſbyteratus, & Epiſcopatus amboſ in ſeſe ordines habuerint: vnum tamen extitiſſe ſupra ceteros eminentem auctoritate ac dignitate, qui Eccleſiæ certæ præſideret, & eius antiſtes, aut Epiſcopus, aut primas, aut quocumque tandem voles nomine cenſeretur: dum & vnum, ac ſingularem, & maiorem ceteris iure ac dignitate non neges fuiſſe. Hæc ſumma concertationis noſtræ, & ſcribendæ tibi cauſſa Diſſertationis. In qua meam te vicem ipſe oppugnas, & conficis; ac meas partes agis. Nam quod probare contra te debueram, vnum aliquem in ſingulis Eccleſiis Epiſcopum fuiſſe, dignitate, ac poteſtate Clericis antecellentem reliquis, & eorum primatem: tu idem, & negas, & fateris: & fœdiſſimè à te diſſentis, ac temetipſum iugulas. Quod quidem & hactenus tuis ex verbis oſtendimus; & deinceps in ſequentibus probabimus ſic, vt tibi ne muttiendi quidem cum homine digna aliqua ratione poteſtas futura ſit.

XX. Victor ille in *genuina* Epiſtola tua quid contra nos, id eſt me, ac te mecum ſentientem, & tibi aduerſantem ipſi, dixit iis in verbis, quæ ex eo deſcribis? Preſbyteros ait, *Eccleſiam rexiſſe.* Quid tum? Non enim ſoli, neque αὐτοκέφαλοι: ſed ſub vno, quod & eâdem ipſe pagina doces, primate, & κατ' ἐξοχὴν Epiſcopo, rexerunt. Omitto Preſbyteros ibi principes iſtos, & κατ' ἐξοχὴν à te, ac ſingulares nominatos Epiſcopos intelligi poſſe. Nam & ſæpè Πρεσβύτεροι ſingulares vocantur Epiſcopi. Quod tu fateris ipſe: [d] dum & Irenæum, qui Epiſcopus iam erat, Preſbyterum à Lugdunenſibus Martyribus appellari vis: & [e] ab eodem Romanos ipſos Epiſcopos

d Salm. p. 271.
e Id. p. 264.

b. p. vocari Preſbyteros,[a] *etiam poſtquam Epiſcopatus apicem ſupra Presbyteros conſe-* CAPVT XII.
5. *cuti ſunt ſinguli in toto orbe Epiſcopi.* Quibus verbis cùm teipſum miſerrimè implicas, & euertis: tum quidquid ex illo Victoris teſtimonio, ac ſimilibus ratiocinando colligere vis effundis, & inane facis. Etenim *ſi ſinguli in toto orbe* iam erant *Epiſcopi, iique ſupra Presbyteros Epiſcopatus apicem conſecuti erant* Irenæi tempore: quo eodem vixit & Victor, ad quem Irenæus ſcripſit: ergo & illi, ad quos, & de quibus ſcribit Victor, Epiſcopi, quamuis Preſbyteri vocentur, ſingulares fuerunt Epiſcopi, *ſupra Presbyteros.* Non igitur æquales
alm. erant Preſbyteris dignitate, & auctoritate. Atqui vt tu probes [b] *primos illos*
74. *Epiſcopos,* qui Irenæi, & Victoris extitêre tempore, *dignitate & auctoritate æquatos eſſe Presbyteris,* Victorem, & poſtea Irenæum teſtes aduocas. *Victor,* inquis, *qui vixit tempore Irenæi, & ad quem Irenæus ſcripſit, in Epiſtola ad Deſiderium Viennenſem, quæ genuina auctoris videri poteſt, Presbyteros vocat Epiſcopos, & à Presbyteris gubernatam eſſe Eccleſiam vſque ad ſua tempora ſignificat.*
Pag. Mox [c] Irenæum rurſus in partes vocas. Ac demum ita concludis: *Satiſne hæc*
6. *habes, vt iam fatearis, Epiſcopos & Presbyteros Apoſtolica diſpoſitione eoſdem fuiſſe, & diu poſt Apoſtolos ita manſiſſe?* Hoc illud eſt, quod ſæpiùs, quàm vellem, cogor dicere, cùm ſcribis, hoc te vnum attendere quàm multa ſcribas, non quàm vera & conſentanea. Ac difficile eſt cum his nugis, & hac litteratorum fæce litigantem, ſtomachum tenere. Adeo ſupra captum ac modum humani errati ſtupor iſtius aſſurgit. Quid enim agas in hac colluuie, aut quid potiſſimum arripias; cùm eadem & affirmet, & neget, diruat, & ædificet, non in diuerſis tantùm, ac longiùs diſtantibus paginis; vt obliuione id factum exiſtimes; ſed in eadem ſępè pagina, pauciſſimis ſubinde pòſt verſibus? Calumniari me Lector, & mentiri putet, niſi hoc ſuis oculis ipſe videat, in
Pag. eo, quo de modò agimus, loco: vbi [d] *plures Epiſcopos pari poteſtate regentes Ec-*
4. *cleſias* fuiſſe, non vnum aliquem ſingularem, Irenæo probat auctore, qui quos Preſbyteros appellat, eos nonniſi ſingulares apertè deſignat, *& Epiſcopatus apicem ſupra Presbyteros conſecutos.*

Salm. XXI. EIVSDEM nauſeæ eſt, [e] quod ex Epiſtola Pij Romani Pontificis
p. 75. vtrâque ad Iuſtum, & *genuinâ* videlicet, argumentum inſtruit. Quia *Presbyteros illos, qui ab Apoſtolis educati vſque ad tempora ſua peruenerunt, in cubilibus æternis clauſos teneri* Pius aſſerit: inde Preſbyteros nominari Eccleſiarum rectores Salmaſius probat. Hoc neque eſt neceſſe, illîc Epiſcopos intelligi; neque vt ij fuerint, ad rem pertinet. Pius Papa vixit eo tempore, quo iam Epiſcopi ſinguli ſingulas regebant Eccleſias, vt Salmaſius fatetur. Antiquiores autem iſtos Preſbyteros ab Apoſtolis educatos, nec Epiſcopatu præditos fuiſſe dicit, & quamuis dicat, non plures ait in Eccleſia quâque fuiſſe. Itaque nihilo armatior eſt teſtimonio iſto. Sed illud obtusè, quod ex ſecunda Pij eiuſdem ad Iuſtum effici credit, *non eſſe maiorem Presbyteris Epiſcopum, ſed æquè miniſtrum Chriſti cenſeri vt ipſi ſunt,* eo quòd Iuſtum ſic hortatur: *Presbyteri, & Diaconi, non vt maiorem, ſed vt miniſtrum Chriſti te obſeruent.* Nihil vidi hac argumentatione ieiunius. Quid enim? Num qui Regem, aut Imperatorem admonet, vt ne ſceptro ac dignitate inſolentior factus contemnat ceteros: ſed hominem ſe, ac Dei ſeruum meminerit; ſtatim hic in ordinem cogere putandus
Eccl. eſt eum, cui ita præcipit? [f] *Rectorem te poſuerunt? (ait Sapiens) noli extolli: eſto in illis quaſi vnus ex ipſis.* An qui rector eſt, ſupra alios non eſt quos regit, honore ſcilicet, dignitate, poteſtate: tametſi naturæ conditione par ſit, & æqualis?

Ibid. XXII. NIHILO maioris eſt iudicij quod ex priore Pij epiſtola [g] Salma-
76. ſius ariolatur. Cùm enim ſcribat ille ſic; *Salutant te Soter, & Eleutherius digni Presbyteri:* conſequens inde iſte putat, *non electione, ſed ordine ad primatum perueniſſe illius temporis Epiſcopos, cùm recedenti primo ſequens in ordine ſecundus ſuccederet.* Quippe duo illi Soter, & Eleutherius ordine *eidem Pio ſucceſſores extiterunt. Nam poſt Pium Soter primatum, id eſt Epiſcopatum, vt nunc nuncupatur, tenuit: poſt Soterem Eleutherius.* Nimirum hoc illud eſt, quod dicitur, *Sabini quod volunt ſomniant.* Epiſcopos nonniſi electione ſuffectos in mortuorum locum certiſſimũ eſt: idque in ſequenti capite demonſtrabitur: vbi & otioſum illud inuentum primatus ex ordinationis tempore,

Caput XII. ſine electione conceſſi, teſte omni antiquitatis memoria confutabitur. Interim negamus quod ex cerebro ſuo confictum protulit Salmaſius, vel duos iſtos Romanos Pontifices, Soterem, & Eleutherium: vel alios quoſcumque tam Romæ, quàm in aliis Eccleſiis Epiſcopos alio modo quàm electione creatos eſſe. Quinetiam ſuapte ipſe Salmaſius argumentatione conuincitur: qui cùm iſta commentabatur, heluco laborabat, aut certè nuſcitioſus erat. Nam Pio ſucceſſiſſe Soterem ait; huic Eleutherium. Quod ab eo dici, vis ipſa cogit argumenti. Si quidem cùm Pius duos illos commemorat, *Ordine*, inquit; *vt apparet, eos nominat, vt duos Presbyteris antiquiores.* Itaque proximè Pio ſubrogari Soterem & Eleutherium oportet, vt non ineptiſſimè, ita vt fecit, argumentatus fuerit. Atqui Pio non Soter; ſed Anicetus ſucceſſit; teſte [a] Irenæo, & Euſebio tam in Chronico, quàm in Eccleſiaſtica hiſtoria, [b] vbi Irenæi verba deſcribit. Cuius etiam ille ipſe locus, quem ex eius epiſtola [c] Salmaſius refert, aurem ei vellere de Aniceto debuit. Nam Pio Anicetum proximè ſucceſſiſſe docet. Quòd ſi Pius Aniceto prætérito, Soterem & Eleutherium tantùm nominat: non igitur *ordine eos nominat, vt duos Presbyteris antiquiores.* Siquidem ambobus iſtis antiquiorem eſſe oportuit Anicetum: vt qui ordinationis tempore Pio in primatum Presbyterij ſucceſſit; ex decreto Salmaſij. Sic dum ſtilum animúmque præcipitat, impingere ſolet ac ceſpitare. ἡ γὰρ κύων σπεύδουσα καὶ τυφλὰ τίκτει.

a Lib. 3 c. 3.
b Euſ. lib. 5, c. 6.
c Salm. p. 267.

De primatu, & πρωτοκαθεδρίᾳ in Eccleſiaſticis ordinibus: quæ inter Presbyteros fuit. Epiſcoporum electio Cleri ac populi ſuffragiis permiſſa. Cypriani locus inſignis. In Occidentalibus Eccleſiis præſertim, populi conſenſum interueniſſe. Vtrum idem in Orientalibus obſeruatum ſit, quæritur. Videri illam ibi conſuetudinem valuiſſe: maximè in Ægypto, & Alexandria. Syneſij locus inſignis: necnon Leonis. Explicatur Pſeudoambroſij locus à Salmaſio perperam acceptus; ex quo illuſtratur Hieronymus, & ambo inter ſe conciliantur. Γερεδρία inter Epiſcopos, maximè Africanos; vbi ex ætate primates conſtituti. Eutychij cuiuſdam Alexandrini locus expenſus de duodecim Presbyteris, à quibus Patriarcha conſtitutus.

Capvt XIII.

I. Iam quod ad πρωτοκαθεδρίαν illam attinet, ac primatum honoris & conſeſſus in Eccleſiaſticis ordinibus; vt pro ordinationis tempore ſuum quiſque gradũ obtineret; & qui reliquos antecedebat, is velut primicerius eſſet omnium: hoc in Preſbyteris, id eſt ſecundi ordinis ſacerdotibus, & inferioribus Clericis duntaxat vſurpatum reperimus. In Epiſcopis nunquam hoc omninò factum, ex antiquitatis memoria conſtat: nec citra electionem quiſpiam ſola temporis prærogatiua, gradatim ad illam dignitatem prouectus eſt. De Preſbyterorum ordine luculentum habes exemplum apud Leonem primum in Epiſtola Decretali quinta ad Dorum Beneuentanum Epiſcopum. Quem grauiter incuſat, quòd Epicarpium nouum quendam Preſbyterum antiquioribus aliis per fauorem, ambitionémque prætulerat, & in ſummo gradu collocauerat. *Libello etenim Pauli presbyteri tui*, inquit, *qui in ſubditis habetur, cognouimus, apud te nouo ambitu, fœdóque colluuio Presbyterij ordinem fuiſſe turbatum: ita vt vnius feſtina, & immatura prouectio, quædam eorum deiectio facta ſit, quos ætas commendabat, & nulla culpa minuebat. Quòd ſi ambientis intentio, aut imperita fauentium ſtudia id quod nunquam habuit conſuetudo, poſcebant, vt incipiens emeritis, & nouellus*

pra-

præferretur antiquis, tua fuerat induſtriæ, atque doctrinæ, vt iniuſtè petentium deſideria rationabili auctoritate cohiberes: ne quem in ſacerdotali properè proueheb as honore, ad iniuriam eorum, quibus ſociabatur, inciperet.

II. Neqve ſolum nouellum Preſbyterum redarguit, qui per adulationem, & ambitionem ad ſupremum Preſbyterij locum obrepſerat; ſed etiam primum, ac ſecundum Preſbyteros, qui ignauè illi honore ſuo ceſſerant. *Deformis autem*, ait, *& ignaua ſubiectio benè ſibi conſciis, & non irritam facientibus gratiam Dei præiudicare non potuit, vt primatus ſuos quocumque commerito in alterutrum transferentes, ſubſequentium ſuorum minuerent dignitatem, & quem vltimum ſibi antepoſuerant, ceteris præemineret.* Itaque pœnam in eos decernit: *Prædicti igitur Presbyteri, qui indignos ſe honoris ſui ordine ſunt profeſſi, licet priuari etiam ſacerdotio mererentur, tamen vt eis Apoſtolicæ ſedis pietate parcatur, vltimi inter omnes Eccleſiæ Presbyteros habeantur. Et vt iudicij ſui ſententiam ferant, inferiores etiam illo erunt, quem propria ſententia ſibimet prætulère, ceteris omnibus Presbyteris in eo ordine permanentibus, quem vnicuique ordinationis ſuæ tempus adſcripſit.* Habes in hoc ſanè inſigni ac memorabili exemplo primatum & πρωτοκαθεδρίας in Preſbyterorum ordine; quem ſolum vnicuique ordinationis tempus attribuebat. Reliquorum ordinum non deerunt exempla. Sed hæc, ac totius huius rei diligentiorem tractationem in alium locum reſeruamus. In Epiſcoporum promotione longè alia ratio temporibus illis extitit. Nam Cleri, ac populi ſuffragiis eligi ſolebant. Quem morem Cyprianus antiquiſſimum fuiſſe teſtatur, ac de *traditione diuina, & Apoſtolica obſeruatione* manaſſe. Hic verò Cypriani locus magnoperè notandus eſt, & ad retundendam Cathari inſcitiam longè præſtantiſſimus: qui Epiſcopos ait Apoſtolorum ætate, & aliquanto deinceps tempore, non electione, creatos eſſe, ſed ex antiquitatis prærogatiua, rato, certóque ſucceſſionis ordine ſubſtitutos.

III. Qvem haud tolerabiliter erraſſe omnis Eccleſiaſtica memoria conuincit: atque hic ille cumprimis Cypriani locus ex Epiſtola LXVIII: vbi de Epiſcoporum creatione diſſerit: *Propter quod plebs obſequens* ait *præceptis Dominicis, & Deum metuens, à peccatore præpoſito ſeparare ſe debet, nec ſe ad ſacrilegi ſacerdotis ſacrificia miſcere: quando ipſa maximè habeat poteſtatem vel eligendi dignos ſacerdotes, vel indignos recuſandi. Quod & ipſum videmus de diuina auctoritate deſcendere, vt Sacerdos plebe præſente, ſub omnium oculis deligatur, & dignus atque idoneus publico iudicio, ac teſtimonio comprobetur.* Mox Aaronis filij, ac ſucceſſoris Eleazari id exemplo adſtruit, [a] qui coram omni Synagoga
a Num. 20. in locum patris ſummus ſacerdos conſtitutus eſt. tum [b] Matthiæ, de quo in
b Act. 1. locum Iudæ, & Apoſtolatum ſubrogando Petrus ad Chriſtianam plebem retulit. *Quod vtique*, ait, *iccircò tam diligenter, & cautè conuocata plebe tota gerebatur, ne quis ad altaris miniſterium, vel ad ſacerdotalem locum indignus obreperet*, &c. *Propter quod diligenter de traditione diuina, & Apoſtolica obſeruatione obſeruandum eſt, & tenendum quod apud nos quoque, & ferè per prouincias vniuerſas tenetur, vt ad ordinationes ritè celebrandas, ad eam plebem, cui præpoſitus ordinatur, Epiſcopi eiuſdem prouinciæ proximi quique conueniant, & Epiſcopus deligatur plebe præſente, quæ ſingulorum vitam pleniſſimè nouit, & vniuſcuiuſque actum de eius conuerſatione perſpexit.* Ecce *traditionem* hanc vocat *Apoſtolicam* ſaltem (Nam diuinam ideò nominat, non quòd à Chriſto ipſo præſcripta ſit: ſed quòd in veteri lege vſurpata eſt, auctore Deo, in Aaronis poſteris) hanc igitur in Eccleſia ex Apoſtolica traditione receptam ait fuiſſe cõſuetudinem, vt Epiſcopi non vtique certum adipiſcerentur ex ordinationis antiquitate ius ac promotionem ad ſummum ſacerdotium: vt quis mortuo Epiſcopo ſucceſſor dandus eſſet, iam inter omnes conſtaret. Sed vt incerta & expectatione ſuſpenſa omnium eſſet illius electio, quæ ex Epiſcoporum, Clericorum, ac plebis ipſius iudicio, & ſuffragio penderet.

IV. Hoc ipſum in Cornelij Papæ, qui Fabiano ſucceſſit, creatione factum eſſe teſtatur idem Cyprianus in epiſtola LII. *Factus eſt*, inquit, *Epiſcopus à plurimis collegis noſtris, qui tunc in vrbe Roma aderant*, &c. *Factus eſt autem Cornelius Epiſcopus de Dei, & Chriſti eius iudicio, de Clericorum pæne omnium*

CAPVT XIII. *teſtimonio, de plebis, quæ tunc affuit, ſuffragio, & de Sacerdotum antiquorum, & bonorum virorum collegio.* Sic idem ipſe Cyprianus, vt teſtis eſt Pontius Diaconus, *Iudicio plebis, & fauore ad officium Sacerdotij, & Epiſcopatus gradum adhuc neophytus, &, vt putabatur, nouellus electus eſt.* Quinetiam *cùm in dilectionem eius, & honorem totus populus aſpirante Domino proſiliret, humiliter ille ſeceſſit; antiquioribus cedens, & indignum ſe titulo tanti honoris exiſtimans.* Itaque magno populi ardore, & conſenſione creatus eſt. Sunt & alia non pauca in hiſtoriis exempla moris eiuſdem in primis Eccleſiæ temporibus. Qui in ius deinceps legémque tranſiit. Nam vt ab Epiſcopis, aut vnà etiam à Clero, eligerentur Epiſcopi, recepta per omnes Eccleſias Canonum decreta ſanxerunt. Vt autem in iis renuntiandis Laïcorum inſuper ſuffragia locum haberent, in Occidente potiſſimum lex & conſuetudo tenuit.

V. CELEBRIS hac de re, ac frequenti deinde vſu contritus eſt Canon ille ab [a] Cæleſtino primo editus. *Nullus inuitis detur Epiſcopus. Cleri, plebis, & ordinis conſenſus, ac deſiderium requiratur.* Idipſum & Carthaginenſe quartum canone primo ſtatuit, & Arelatenſe ſecundum, canone LIV. Leo Papa primus in Epiſtola ad Epiſcopos Viennenſis Prouinciæ, quæ eſt LXXXIX, *Expectarentur certè vota ciuium, teſtimonia populorum: quæreretur honoratorum arbitrium, electio Clericorum: quæ in Sacerdotum ſolent ordinationibus ab his qui norunt patrum regulas cuſtodiri: vt Apoſtolicæ auctoritatis norma in omnibus ſeruaretur, qua præcipit, vt Sacerdos Eccleſiæ præfuturus, non ſolùm atteſtatione fidelium, ſed etiam eorum, qui foris ſunt, teſtimonio muniatur: neque vllius ſcandali relinquatur occaſio, cùm per pacem, & Deo placitam concordiam, conſonis omnium ſtudiis, qui doctor pacis futurus eſt, ordinatur.* Et, *Teneatur ſubſcriptio Clericorum, honoratorum teſtimonium, ordinis conſenſus & plebis. Qui præfuturus eſt omnibus, ab omnibus eligatur.* quod etiam in Epiſtola LXXXIV, capite V præcipit. Quam conſuetudinem reuocauit Pariſienſis Synodus tertia anno IↃLVII, Canone VIII, *Placuit vt iuxta antiquam conſuetudinem canonum decreta ſeruentur. Nullus ciuibus inuitis ordinetur Epiſcopus, niſi quem populi, & Clericorum electio pleniſſima quæſierit voluntate: non principis imperio, neque per quamlibet conditionem, contra Metropolis voluntatem, vel Epiſcoporum comprouincialium ingeratur.* Et anteà primum Aruernenſe, canone ſecundo, *Epiſcopatum ergo deſiderans electione Clericorum, vel ciuium, conſenſu etiam Metropolitani eiuſdem prouinciæ Pontifex ordinetur.* Sed innumera ſunt huiuſmodi decreta de eligendis à populo Epiſcopis, Occidentalium Eccleſiarum. In quo ſeruandum id eſſe decreuit Arelatenſis ſecunda Synodus canone LIV, vt *tres ab Epiſcopis nominarentur, de quibus Clerici, vel ciues erga vnum eligendi habeant poteſtatem.* Quod tamen non vbique ſeruatum. Nam populi ſuffragia præcedebant ſæpiùs; quibus Epiſcoporum, maximè Metropolitani, auctoritas ſuccedebat. Quod in Oriente factum eſſe teſtatur Zonaras ad canonem VI Nicænum.

a C[...] leſt[...] piſt[...] Na[...] epi[...] can[...]

VI. DE Orientalibus Eccleſiis aliter vſu receptum fuiſſe doctiſſimis viris placuit, poſtquam Nicæna Synodus canone IV, & VI, Laodicena XII, & Antiochena canone XIX, Epiſcopos nulla cleri, plebiſve facta mentione ab Epiſcopis prouinciæ creari, & ordinari iuſſerunt. Nam anteà popularibus adhibitis ſuffragiis creari ſolebant. Habent qui ita ſentiunt auctores Balſamonem in Commentariis ad Canonem IV Nicænum, & Laodicenum duodecimum: nec non Zonaram ad VI Nicænum; & XII ac XIII Laodicenum. Qui ad XII cauſſam etiam adiicit, cur ſuffragium populo ſit ademptum.

Verùm ſi quis diligenter canonum illorum verba perpendat, dubitabit an ex iis ſatis probari poſſit, populo ius illud ereptum. Nam de Epiſcopis tantummodo præſcribunt, quæ ſint eorum partes in Epiſcoporum electione, præcipuè Metropolitani: quorum vtique prima, & præcipua erat auctoritas &, vt Græci dicunt, τὸ κῦρος τῶν γινομένων. Itaque popularibus iſtis concionibus, & ſuffragiis præerant Epiſcopi; ſine quibus fieri nihil poterat. De his ergo canones illi ſtatuunt; vti ex omnium conſenſu, vel ſaltem paucis exceptis, Epiſcopus eligatur, præſertim verò Metropolitani. De populo nihil in vtramuis partem definit: quia de ſolis Epiſcopis agebatur. Quod

ipſum & de canone XIX Antiocheno ſentiendum eſt: vbi de populari ſuffragio nulla fit mentio.

CAPVT XIII.

a Num. 232. VII. QVANQVAM [a] Ferrandus in Breuiatione Canonum, ſic ex Antiocheno iſto canone refert: *Vt nullus ordinetur niſi probatus vel Epiſcoporum examine, vel populi teſtimonio.* Sed ad eam ſolam partem, quæ eſt de Epiſcopis, Antiochena Synodus pertinet. In Laodiceno canone XIII decretum eſt, [b] *vt ne turbis permitteretur electiones eorum facere, qui ſunt ad ſacerdotium promouendi.* Ad quem [c] Zonaras, & Balſamo adnotant, quemadmodum in antecedenti canone de Epiſcopis cautum eſt, vt ne à populo deligerentur: ita in hoc ſequenti de ſacerdotibus, ſiue Preſbyteris idem eſſe conſtitutum. Quod ſi verum eſt, vt de Preſbyteris canon iſte ſanciat: cùm nec in ſuperiori, nec in vllo alio canone nominatim populo adempta ſint ſuffragia in Epiſcoporum electione, hoc etiam argumento eſſe poteſt, nec in Orientali quidem Eccleſia ſublata fuiſſe, quod Preſbyterorum duntaxat electio ſit excepta. Eſt enim vulgare hoc effatũ; *Exceptio firmat regulam in non exceptis.* Quare ſi de eligendis Preſbyteris ſpeciatim id cauetur, ne populus adhibeatur, videri poteſt non idem in Epiſcopis fuiſſe prohibitum. Ego verò non de ſolis Preſbyteris hoc arbitror Laodiceno illo canone fuiſſe ſancitum; ſed etiam de Diaconis, hoc eſt vniuersè de ſacris ordinibus Epiſcopo minoribus. Nam & Diaconi εἰς ἱερατεῖον καθίστασθαι dici poſſunt: hoc eſt ex verſione alia, (Prior enim qua ſum vſus, quæ *ſacerdotium* habet, Dionyſij eſt Exigui) *qui ſunt altaris miniſterio applicandi.* Itaque in Canone ſecundo eiuſdem Concilij Diaconis tribuitur ἱερατικὴ λειτουργία, quod Dionyſius *ſacrum miniſterium* vertit. Notum verò illud eſt, quemadmodum olim in eligendis Preſbyteris, aliiſque minoribus Clericis, populi conſenſus ac teſtimonium peteretur: vt ex Cypriano, & pleriſque aliis conſtat.

VIII. NEC deſunt exempla popularis in eligendis Epiſcopis ſuffragij ac teſtimonij in Orientalibus Eccleſiis, etiam poſt Nicænam vſurpati Synodum, ceteráſve à quibus illud interdictum putant Zonaras, & Balſamo. Luculentiſſimum verò illud eſt, quod in creando primùm Syneſio: tum ab hoc ipſo iam Epiſcopo, in aliis promouendis editum eſt in Alexandrina Diœceſi, quæ fuit Orientalis Eccleſia. Etenim Syneſius patria Cyrenenſis, quæ erat Libyæ caput, à Ptolemæenſibus vnius è Pentapolitano tractu ciuitatis incolis, ad Epiſcopatum expetitus eſt; vt in epiſtola CV teſtatur ipſe. Deinde iam factus Epiſcopus, Theophili Alexandrini Epiſcopi iuſſu, cui ſubiectus erat, in vico quodam prouinciæ ſuæ nomine Palæbiſca, de ordinando ibidem epiſcopo conuentum habuit Clericorum, atque populi. Sed hoc imprimis reclamante, victus tandem eius pertinacia ab incepto deſtitit, ac de tota re ad Theophilum retulit in Epiſtola LXVII, digna planè quæ legatur ob hoc ipſum de quo modò agitur. Nam nuſquam expreſſius inuenies moris antiqui veſtigium in creandis Epiſcopis, & popularibus ad id celebrandis comitiis. Imprimis ergo [d] *congregatum à ſe populum*, ſcribit, *ac partim litteras coram illis legiſſe, partim iis reddidiſſe. priores quidem, quas Theophilus ad ſe de illis: poſteriores, quas ad eos ſcripſerat: ac ſermonem inſtituiſſe, quo vel perſuaderet, vel, ſi fieri poſſet, cogeret, vt de Epiſcopo eligendo deliberarent. Verùm populi ſtudium in Paulum ſe non potuiſſe peruincere.* Cùm autem vehementiùs inſtaret, vt quod acceperat in mandatis efficeret; maiorem populi tumultum, vociferationémque coortam; præſertim mulierum. Itaque ne commiſeratione frangeretur, [e] *concionem à ſe dimiſſam* ait, *& in quartum diem indictam, cum ſeuera denuntiatione, & dirarum imprecatione, ſi qui mercede conductus, aut priuati commodi gratia, aut fauore, aut vlla re alia ductus, quæ priuatim ſuâ intereſſet, quidquam aduerſus debitam Eccleſiæ obedientiam dicere auderet.* Vbi dicta dies aduenit, tùm verò maiores turbæ, ac contentiones extiterunt; quando & ſacri præcones ægrè ſilentium fecerunt. Demum [f] *libellus publicè prolatus, lectúſque eſt, quo populus obteſtabatur Syneſium, vt vim multitudinis deſineret afferre, ac deliberationem tamdiu differret, dum ad Theophilum publicum de hac re decretum cum legatione mitteretur.* De Epiſcopo itaque creando conuentum populi tum habuit, & ad eum retulit Syneſius.

[b] Laod. can. 13. περὶ τοῦ, μὴ τοῖς ὄχλοις ἐπιτρέπειν τὰς ἐκλογὰς ποιεῖσθαι τῶν μελλόντων καθίστασθαι εἰς ἱερατεῖον.

[c] Zonar. οὐ μόνον ἐπισκόπων ἐκλογὴν οἱ ὄχλοι ποιεῖν κωλύονται· ἀλλ' οὐδὲ ἱερεῖς ἐκλέγεσθαι παρεχωρήθησαν.

[d] Syn. Ep. 67. ἐν οἷς τόν τε δῆμον ἐκκλησιάσας, καὶ γράμματα τὰ μὲν ἀναγνούς, τὰ δὲ ἀποδούς· τὰ μὲν γὰρ ἦν πρὸς αὐτούς, τὰ δὲ περὶ αὐτῶν πρὸς ἐμέ· καὶ λόγους διεξελθὼν ἐπιτηδείους εἰς ἀρχαιρεσίαν, εἰς τὸ καὶ πεῖσαι, καὶ, εἰ προχωροίη, βιάσασθαι προσθέσθαι τὴν περὶ ἐπισκόπου σκέψιν, ἐνίκησε τοῦ δήμου ἡ περὶ τὸν εὐλαβέστατον Παῦλον σπουδή.

[e] Ibid. ἔλυσα τὴν ἐκκλησίαν, καὶ εἰς τετάρτην ἥκειν ἐπήγγειλα, ἐπαρασάμενος τὰς παλαμναιοτάτας ἀράς, εἴ τις ἐμμίσθως, εἴ τις κατὰ χάριν, ἢ χάριν, ἢ ὅλως ἰδίᾳ τι διαφέρον αὐτῷ, φθέγξαιτό τι τῶν ἡκόντων εἰς τὴν τῆς ἐκκλησίας παρακοήν.

[f] Syn. ibid. ἐμοῦ δέ τι μεταξὺ λέγειν ἐπιχειροῦντος, ἀναδίδοται γραμμάτιον ἐκ μέσου τοῦ πλήθους· καὶ ἐπεύχεταί τις εἰς κοινὸν αὐτὸ πᾶσιν ἀναγνωσθῆναι. τὸ δὲ ἦν ἐνορκισμὸς πρὸς ἐμὲ παύσασθαι σὺν βίᾳ τοῦ πλήθους ἀποτειζόμενον, καὶ ἀναθέσθαι τὸ σκέμμα, μέχρις ἂν αὐτοῖς γένηται πρὸς τὴν μακαριωτάτην σου κεφαλὴν ὑπὲρ τούτου ψήφισμα πέμψαι, καὶ πρεσβεύειν.

CAPVT XIII. IX. IN Alexandrina ipſa Eccleſia, eundem morem obtinuiſſe, vti popularium ratio ſuffragiorum duceretur, indicat Iulius Papa ſcribens ad Epiſcopos Arianos, qui in Antiochena erant Synodo, & Athanaſio damnato ſucceſſorem ei dederant Gregorium Cappadocem. Hoc enim factum illorum incuſat ideò, quòd pulſo legitimo Epiſcopo, hominem ad illam ſedem miſerint, [a] *neque poſtulatum à Presbyteris, neque ab Epiſcopis, neque à populis.* Sed & [b] Leo primus Romanus Pontifex ad Timotheum Solophaciolum ſcribens, qui eiecto Timotheo Æluro, Alexandriæ à Catholicis creatus erat Epiſcopus: gratulatur, quòd à Clero, ac plebe ſit electus: *Vnde de eo,* inquit, *quòd inſtinctu fidei in fraternitatem tuam Cleri, & plebis, atque omnium fidelium egit electio, vniuerſam mecum Eccleſiam Domini gaudere reſcribo.* Et epiſtola CIII, *totius ciuitatis electione* factum illum ait Epiſcopum. Quin idem Leo in epiſt. ad Anaſtaſium Theſſalonicenſem Epiſcopum, [c] *Cùm ergo de ſummi ſacerdotis electione tractabitur, ille omnibus præponatur, quem Cleri, plebiſque conſenſus concorditer poſtularit: ita vt ſi in aliam fortè perſonam partium ſe vota diuiſerint, Metropolitani iudicio is alteri præferatur, qui maioribus & ſtudiis iuuatur, & meritis. tantùm vt nullus inuitis, & non petentibus ordinetur: ne plebs inuita Epiſcopum non optatum aut contemnat, aut oderit, & fiat minus religioſa, quàm conuenit, cui non licuerit habere quem voluit.* Erat quidem tunc Theſſalonica Romanæ Diœceſis; cuius Epiſcopo vices ſuas in longinquis illis Eccleſiis gubernandis committebant Romani Præſules, vt Anaſtaſio tunc Leo fecerat. Tamen quia Græciæ ciuitas illa fuit, veriſimile eſt eadem, ac reliqua vtebatur Græcia, illîc inſtituta floruiſſe, generalis præſertim decreto Synodi ſancita.

[a] In Epiſt. Iulij apud Athan. in Apol. 2, p. 582 & ſeq. μὴ αἰτηθέντα παρὰ πρεσβυτέρων, μὴ παρ' ἐπισκόπων, μὴ παρὰ λαῶν.

[b] Leo Ep. 101.

[c] Leo Ep. 10 c. 4.

X. PRÆTER hæc alia quædam exempla ac teſtimonia colligit R. P. Hugo Menardus [d] in eruditis Notis ad librum Sacramentorum S. Gregorij Papæ: quæ poſtquam iſta commentati ſumus, in lucem prodiêre. Velut eſt Sardicenſis Canon ſextus; qui de καταστάσει, id eſt *ordinatione* Epiſcopi, vt vertit Dionyſius, præcipit, [e] vt is eligatur, quem plebs poſtularit in vnum collecta. Tum ex ſynodica Concilij Nicæni, quæ Meletianæ partis Epiſcopos iubet in mortui locum ſubrogare, [f] *ſi tamen digni habeantur; & populus eligat.* Quare cùm eadem Synodus canone IV, καθίστασθαι id eſt *ordinari*, vt idem vertit Dionyſius, Epiſcopum mandat ab omnibus Epiſcopis prouinciæ, vel à tribus ſaltem, de conſecratione ipſa loquitur: vel certè populi ſuffragia non excludit; vti ſuprà meminimus. Affert & alia Orientalium Eccleſiarum exempla, quæ eundem morem popularis electionis confirmant: quæ apud illum legi poterunt.

[d] Pag. 305.

[e] Sardic. can. 6. τὰ δὲ πλήθει συναθροισθέντα παρακαλεῖν γίνεσθαι τὴν κατάστασιν τοῦ παρ' αὐτῶν ζητουμένου ἐπισκόπου, &c. Mox: τὸ ἱκανὸν τῇ βουλήσει τοῦ πλήθους καὶ ἀξιώσει.

[f] Epiſt. Syn. Nic. μόνον εἰ ἄξιοι φαίνοιντο, καὶ ὁ λαὸς αἱροῖτο.

Verùm vtut in Orientali Eccleſia renuntiati ſint Epiſcopi: hoc eſt ſiue populi plerumque ſuffragiis expetiti: ſiue ab ſolis Epiſcopis creati; primùm ita conſtat; non eodem modo ſemper tranſactam rem fuiſſe: ſed Principum maximè iuſſu, ac poteſtate, præter canones, & conſuetudines, Epiſcopos ciuitatibus datos eſſe. Quod & in Galliis, primorum maximè regum tempore, ſæpiùs vſuueniſſe in Annalibus proditum eſt; vt contrà quàm legibus Eccleſiaſticis cautum erat, atque vſu receptum, electi, miſſique ab regibus caperentur; non liberis ſuffragiis Epiſcoporum, nedum ciuium eligerentur Antiſtites. Deinde longè id certiſſimum eſt; falſum & ineptum Salmaſij eſſe commentum; qui [g] *antiquiorem, ac priorem morem fuiſſe Eccleſiarum* ait, *ab ipſis Apoſtolis inſtitutum, vt primatus inter Presbyteros* (hoc eſt Epiſcopatus, vt in eâdem pagina, & [h] ſequentibus docet) *non ex electione decerneretur, ſed ex ordinationis tempore ſeniori deferretur.* Si de ſolo Presbyteratus ordine iſtud diceret, non eſſet arguendus. Nam paullo antè ſignificauimus, in Presbyterorum, ac Clericorum adeò omnium collegiis, fuiſſe quoddam graduum, ac ſeſſionum diſcrimen; & primatum ordinationis antiquitate tributum. At [i] iſte illos ipſos primates Presbyterio præpoſitos, & *Epiſcopos nominatos* ait *eſſe κατ' ἐξοχὴν, quibus primatus eo modo delatus fuiſſet, ex tempore ordinationis.* Doceat igitur nos quo auctore, quo argumento perſuadere poterit, Epiſcopos priſcis illis, Apoſtoliciſque temporibus, non electione creatos eſſe: ſed ex tempore ordinationis ſuæ, quaſi rata, & certa lege ſucceſſionis eſſe ſuffectos: quemadmodum in locum primi Presbyteri, vel Dia-

[g] Salm. p. 205.

[h] Idem p. 206, 207, 273, 274.

[i] Vide p. 273, & 274.

coni, is qui proximè ab eo cooptatus fuerat, antiquitatis iure ſuccedebat. Capvt XIII.

XI. Operæpretivm eſt eruditi hominis, & Critici in paucis acuti ſollertiam ac iudicium intueri, cuius in hac re ſingulare ſpecimen dedit. Duos enim ante ſe poſitos auctores habuit, Hieronymum, & pſeudo-Ambroſium, quos inuicem pugnare credidit, & contraria dicere. Hieronymus in Epiſtola lxxxv ad Euagrium, *Nam & Alexandriæ*, inquit, *à Marco Euangeliſta vſque ad Heraclam, & Dionyſium Epiſcopos, Presbyteri ſemper vnum ex ſe electum, in excelſiori gradu collocatum, Epiſcopum nominabant: quomodo ſi exercitus Imperatorem faciat*, &c. Ab Apoſtolorum tempore, vſque ad Heraclam & Dionyſium, hoc eſt vſque ad medium ſeculum ferè tertium, morem hunc fuiſſe dicit Alexandrinæ Eccleſiæ, vt è corpore ſuo Presbyteri vnum quempiam eligerent. Poſt Dionyſium, quid deinceps illi fecerint, quóve modo Epiſcopos creauerint, non explicat. Sed ex illo ipſo, quem Hieronymo refragari putat Salmaſius, pſeudo-Ambroſio ſubinde declarabitur: quem ab Hieronymo neutiquam diſſidere, in eóque falſum eſſe Salmaſium indidem conſtabit. Teneamus modò id quod ex Hieronymo colligitur, Alexandriæ morem hunc in Epiſcopis creandis iam tum ex Apoſtolorum tempore ſeruatum eſſe, vt non ordinationis prærogatiuâ ſuccederent; ſed electione Presbyterorum, qui quem vtique vellent, Epiſcopum facerent. At pſeudo-Ambroſius in commentario ad caput iv Epiſtolæ Pauli ad Epheſios, *Primùm*, inquit, *Presbyteri Epiſcopi appellabantur, vt recedente vno, ſequens ei ſuccederet*, &c. *Sed quia cœperunt ſequentes Presbyteri indigni inueniri ad primatus tenendos, immutata eſt ratio, proſpiciente Concilio; vt non ordo, ſed meritum crearet Epiſcopum multorum ſacerdotum iudicio conſtitutum, ne indignus temerè vſurparet, & eſſet multis ſcandalum.*

XII. Arbitratvr Salmaſius ſcriptorem hunc ab Hieronymo diſſentire, quòd hic à Marco ad Heraclam vſque, electione factos ait Epiſcopos Alexandriæ: pſeudo-Ambroſius autem *priùs ex ordinationis tempore delatum eſſe* dicit *primatum inter Presbyteros*: poſteà electione creatos Epiſcopos. Quod quidem verum ſi eſſet, vt ab Hieronymo diſſideret iſte, non eſſet, opinor, hæſitandum, vtrius fides potior, & auctoritas maior deberet eſſe. Adeò incredibiliter conſtat, longè digniorem eſſe, cui crederemus, Hieronymum, quàm illum neſcio quem ſcriptorem; nec obſcurum, ignotúmque modò: ſed infamem etiam vel ſchiſmatis inuidia, vt cum pleriſque Salmaſius exiſtimat; vel hæreſis Pelagianæ, vt [a] nonnullis videtur. Verùm non eſt ille, vt iam dicere cœpimus, aduerſus Hieronymo: ac tum pulchrè cum illo conuenit: tum ad eum interpretandum lucis etiam aliquid affert: vt in huius vſurpando teſtimonio duplici, vel etiam triplici erroris capite teneatur Salmaſius: dum & Hieronymo pluris illum ad veritatis auctoritatem facit: & pugnare ambos inter ſe perperam exiſtimat: & quemadmodum ex vno ſuppleri debeat quod minus expreſſum eſt in altero, non vidit. Horum trium quod primum eſt, etſi per ſe eſt notum, tamen ſuperiori capite ſatis exagitauimus. nunc duo reliqua demonſtranda ſunt.

[a] Bellar. de Script. Eccleſ.

XIII. Scribit ementitus Ambroſius, primùm ita creatos Epiſcopos, *vt recedente vno, ſequens ei ſuccederet.* Id ſic accipiendum eſt, vt ex ſolo Presbyterorum ordine tum Epiſcopi Alexandriæ caperentur: hoc eſt *vno recedente*, atque è medio ſublato, *ſequens*, id eſt alter eiuſdem ordinis *ſuccederet.* Ergo idem *ſequens* eſt, atque *alter.* Vt ergo ſi ita dicam: Ex ſolo Cardinalium collegio Pontificem Romanum ita fieri, vt vno recedente, ſequens ei ſuccedat: nihil aliud ſignificauero, niſi alterum ei Cardinalem ſubſtitui. Minimè verò inde conſequens erit, eum qui dignitate proximus ſit ab ſummo Pontifice, & cooptationis tempore totius collegij primus, ſine electione ſuccedere. Sic Optatus Mileuitanus in libro ſecundo, cùm de Conſtantini M. actis contra Donatiſtas locutus eſſet, mox de Iuliano ita ſcribit: *Deinde alter, vt omnibus notum eſt, ſecutus Imperator.* Eodem planè modo ex Presbyterij corpore, & ordine creabatur Alexandrinus Epiſcopus: idque ab ipſiſmet Presbyteris, vt indicat Hieronymus. Ac tum *ordo, non meritum creabat Epiſcopum*, vt ait Ambroſius ille. Nam fieri poterat, vt in Presby-

Capvt XIII. terio nemo eſſet Epiſcopatu dignus, eſſet autem in Diaconorum ordine, aut in hoc certè longè, quàm in illo honore iſto dignior. Et tamen quia non alius, quàm Preſbyter creandus erat Epiſcopus, vel indignus, vel minus dignus erat eligendus. Hoc meritò diſplicuit: & aliter inſtituenda res eſt viſa. Itaque *multorum ſacerdotum iudicio conſtitui* placuit Epiſcopum non ex ordine, ſed ex merito: hoc eſt etiam ex alio quàm Preſbyterorum ordine. In quo duo nouata ſunt: alterum, vt alij, quàm Preſbyteri creari poſſent Epiſcopi: alterum, vt non à ſolis Preſbyteris eligerentur: ſed etiam ab ſacerdotibus, id eſt ab Epiſcopis: quos proprio vocabulo *ſacerdotes* interdum appellatos eſſe ſuprà meminimus. & ita Pſeudo-Ambroſium vſurpaſſe liquet ex eo, quòd à Preſbyteris, quos paullo antè dixit, diuersè illos appellauit. Potuit & ex eâdem lege, populi in eorum electione conſenſus adhiberi; cùm anteà penes Preſbyteros tota poteſtas eſſet.

XIV. Vtrivsqve noui decreti, ac mutationis, haud ſcio ån non in Athanaſij creatione extet exemplum. Nam videtur ex Diacono poſt Alexandri obitum factus Epiſcopus. Quippe Nicæno Concilio cum illo interfuit adhuc Diaconus, & poſt Concilium in eodem gradu perſeueraſſe videtur: vt ex [a] Synodica Concilij Alexandriæ habiti in cauſſa Athanaſij colligitur. Quæ refert Euſebianos ab Alexandro reditum Arij fruſtra impetrare conatos, in Athanaſium Diaconum iram ſuam vertiſſe: cuius experimentum in Nicæna ſynodo cœperant. Hinc ergo veriſimile eſt, poſt Nicænum Concilium etiamnum Diaconum illum fuiſſe, vſque ad Alexandri obitum, qui quinto poſt Concilium menſe accidit: vt in eâdem [b] Apologia ſecunda ſcribit Athanaſius. Rurſus populi ſuffragio eundem creatum eſſe poſt Alexandrum, Epiſcopum teſtis eſt [c] Gregorius Nazianzenus. *Sic igitur*, inquit, *& ob eas cauſas totius populi ſuffragio, non autem ſecundum peruerſum exemplum, quod poſtmodum inoleuit, neque per vim ac cædem, ſed Apoſtolicè, & ſpiritualiter ad Marci thronum euehitur.* Habes, niſi fallor, probabilem coniecturæ noſtræ rationem, & interpretationis, qua cum Hieronymo Ambroſius ille conciliatur, contrà quàm temerè & ἀκρίτως Catharus opinatus eſt. Qui & ex Marci throno, vt Gregorius illum vocat, nec non Syneſius, aliique veteres, diſcere poteſt, falsò abs ſe negari, Marcum Alexandrinæ Eccleſiæ primum Epiſcopum fuiſſe.

[a] Synodica Alex. apud Athan. in Apol. 2, p. 564 E, Tomo 1. Ἀλεξάνδρου δὲ διὰ τὴν εἰς Χριστὸν εὐσέβειαν μὴ ἀνεχομένου τῆς ἀσεβείας, εἰς Ἀθανάσιον τότε διάκονον ὄντα, ἐλυσσῶντο, &c. πεῖραν δὲ αὐτοῦ καὶ τῆς εὐσεβείας τῆς εἰς Χριστὸν λαβόντες ἐν τῇ συνόδῳ τῆς κατὰ Νίκαιαν συγκροτηθείσης, ἐν ᾗ ἐπαρρησιάζετο κατὰ τῆς ἀσεβείας τῶν Ἀρειομανιτῶν.

[b] Pag. 605 D.

[c] Naz. Orat. in S. Athan. οὕτω μὲν οὖν καὶ διὰ ταῦτα ψήφῳ τοῦ λαοῦ παντὸς, οὐ κατὰ τὸν ὕστερον νικήσαντα πονηρὸν τρόπον, οὐδὲ φονικῶς τε καὶ τυραννικῶς, ἀλλ' Ἀποστολικῶς τε, καὶ πνευματικῶς ἐπὶ τὸν Μάρκου θρόνον ἀνάγεται.

XV. Non opus eſt pluribus ad inanem illam confutandam fabulam antiquæ creationis Epiſcoporum in Alexandrina Eccleſia; tum verò in ceteris, ab Apoſtolorum tempore; quam ex Pſeudo-Ambroſio commentus eſt Salmaſius; vt primatum Epiſcoporum ſola ordinationis antiquitate conſtitiſſe, ſine electione, diceret. Quod ne fando quidem hactenus eſt auditum; neque, vti ſpero, deinceps audietur. Inuenio in Eccleſiæ veteris vſu ac moribus primatum quendam, & πρωτοκαθεδρίας inter Epiſcopos, ſed longè diſſimilem Salmaſiani illius, & ementiti. Ac dupliciter ille procedebat. Nam & inter Epiſcopos conſidendi locus ex ordinationis tempore dabatur: & in quibuſdam prouinciis vni alicui, qui omnibus antiquior erat, primatus idem, cum poteſtate, ac iuriſdictione cedebat: vt Metropolitani inſtar eſſet.

Prioris illius προεδρίας exempla aut teſtimonia quærere ſuperuacuum eſt; cùm id ratio ipſa dictet, ordinem aliquem inter Epiſcopos conſidendi, ac dicendæ ſententiæ eſſe debere. Vnicum tamen ad id expreſſum, & memorabilem Gregorij Papæ locum omittere non poſſum ex Epiſtola ad Syagrium Auguſtodunenſem Epiſcopum, cui pallium mittens, prærogatiuam inſuper addit honoris, & ita ſcribit: [d] *Cuius ne indumenti munificentiam nudam videamur quodammodo contuliſſe, hoc etiam pariter proſpeximus concedendum, vt Metropolita ſuo per omnia loco, & honore ſeruato, Eccleſia ciuitatis Auguſtodunæ, cui omnipotens Deus præeſſe te voluit, poſt Lugdunenſem Eccleſiam eſſe debeat: & hunc ſibi locum, ac ordinem ex noſtra auctoritatis indulgentia vindicare. Ceteros verò Epiſcopos ſecundum ordinationis ſuæ tempus, ſiue ad conſidendum in Concilio, ſiue ad ſubſcribendum, vel in qualibet alia re, ſua attendere loca decernimus, & ſuorum ſibi prærogatiuam ordinum vindicare.*

[d] Greg. lib. 7. epiſt. 112, Ind. 2.

XVI. Leo primus in epiſtola lxxxix, de Epiſcoporum in Galliis or-

dinatione loquens : *Ordinationem ſibi*, inquit, *vt iam antè diximus, ſinguli* CAPVT XIII.
Metropolitani ſuarum prouinciarum cum his, qui ceteros ſacerdotij antiquitate præueniunt, reſtituto per nos ſibi iure defendant. Alienum ius alter ſibi non audeat vindicare. Suis limitibus, ſuis terminis ſit vnuſquiſque contentus. Et priuilegium ſibi debitum in alium transferre ſe poſſe, nouerit non licere. Quòd ſi quis negligens Apoſtolicas ſanctiones plus gratiæ tribuens perſonali, ſui honoris deſertor eſſe voluerit, priuilegium ſuum in alium transferre poſſe ſe credens, non is, cui ceſſerit: ſed is, qui intra prouinciam antiquitate Epiſcopali ceteros præuenit ſacerdotes, ordinandi ſibi vindicet poteſtatem. Hîc ordinationis antiquitas ius quoddam Epiſcopis tribuit in ordinationibus Epiſcoporum cum Metropolitano totius prouinciæ peragendis. de quo non eſt huius loci agere.

Poſterior πρωτοκαθεδρία Africanæ Eccleſiæ propria fuit, *cuius in ſingulis prouinciis* (verba ſunt Leonis I X in epiſtola IV) *antiquitus primates inſtituebantur, non ſecundum potentiam alicuius ciuitatis; ſed ſecundum tempus ſuæ ordinationis: quibus tamen præerat vnus, ſcilicet Carthaginenſis Archiepiſcopus: qui etiam non incongruè dici poteſt Metropolitanus propter Carthaginem Metropolim totius Africæ.* Itaque nullus apud Afros Metropolitanus erat: hoc eſt ſedes nulla, penes quam certus ac fixus primatus eſſet, præter Carthaginenſem, quæ velut Metropolis fuit Africæ totius. Reliquæ primatum ex eis, qui præerat, antiquitate viciſſim ſortitæ ſunt: iſque *ſenex* appellabatur, & primas.

Sirm. ... op. p.9. XVII. DE qua re pleniùs ſcripſerunt [a] alij contra Salmaſium: qui Africanarum Eccleſiarum morem iſtum neſciens, temerè, vti ſolet, inficiari, & oppugnare eſt auſus. Quod ſerò tandem confeſſus eſt in illa Diſſertatione, quam contra modò ſcribimus. ſed in hac Afrorum commemoranda conſuetudine, ſeipſum imprudens iugulat. Nam exemplum ex ea capit πρωτοκαθεδρίας ſuæ, & commentitiæ, quam ab Apoſtolorum tempore fuiſſe putat; vt in Preſbyteratu is primas, & Epiſcopus fieret, qui ordinationis tempore præibat reliquis. [b] *Hæc eadem ratio*, inquit, *diu primatum inter Epiſcopos in multis prouinciis fecit, non vrbis primæ dignitas. Vnde & primæ ſedis vocabantur Epiſcopi, cùm alij omnes ſecundæ dicerentur. Ita inter Preſbyteros prima ſedes dabatur, ſiue πρωτοκαθεδρία ei, qui ordinatione antiquior ceteris eſſet.* Ergo ſi primatus ille, qui fuit in Eccleſiis Apoſtolorum ætate, idem fuit cum iſto quarumdam Eccleſiarum, id eſt Africanarum, primatu inter Epiſcopos, falſum eſt, quod alibi in eâdem Diſſertatione ſæpiùs ingerit, Preſbyteros [c] *omnes* per illud tempus, *honore & poteſtate æquales fuiſſe.* Nam Africani illi primates inſtar erant Metropolitanorum, qui in aliis prouinciis habebantur. Hi verò in ceteros Epiſcopos poteſtatem aliquam, & iuriſdictionem exercebant. Nam & Synodis præerant, & Epiſcopos ordinabant, & prouinciam quiſque ſuam adminiſtrabant: & honore anteibant ceteros. Quæ omnia longè abſunt ab æqualitate illa, & ἰσονομίᾳ, quam Apoſtolorum tempore in Eccleſiis gubernandis fuiſſe cenſet in Preſbyterorum ordine; & quam hodie Caluinianorum Catharorúmque factio, in quam iuratus eſt Salmaſius, quocumque peruaſit, introducere conatur.

Salm. ... 173.

Idem ... 106, ... 10d & ... 105 ... t.

XVIII. ANTEQVAM caput hoc, librúmque concludam, pauca libet addere, quæ ad morem illum Alexandrinæ Eccleſiæ, in eligendo Epiſcopo ſpectant; quem ex Hieronymo, & falſo Ambroſio ſuprà retuli. Editus eſt nuper admodum ab viro docto Eutychij Alexandrini Patriarchæ libellus Arabicus, in quo Eccleſiæ illius origines continentur; præſertim Marci Euangeliſtæ hiſtoria, & conditæ ab eo illîc Eccleſiæ. Cuius nonnulla extant in Hiſtoria vetere S. Marci, quæ poſt Abdiam Babylonium vulgo ſolet excudi. Velut eſt, de calceamento ipſius rupto cùm Alexandriam ingrederetur, & de ſutoris manu curata, qui in reſarciendo calceo illam læſerat. Cuius quidem calcei rupti meminit in Policratico [d] Ioannes Sariſberienſis. Hunc ſutorem nomine Ananiam ſcribit Eutychius, primum à Marco Patriarcham eſſe factum: adiunctóſque illi duodecim Preſbyteros, qui cum eo manerent: *adeò vt cùm vacaret Patriarchatus, eligerent vnum è duodecim Preſbyteris: cuius capiti reliqui vndecim manus imponerent, eúmque benedicerent & Patriarcham eum crearent: & dein virum aliquem inſignem eligerent, eúmque Preſby-*

Lib. ... ap. 1.

 terum ſecum conſtituerent loco eius, qui ſic factus eſt Patriarcha; vt ita ſemper extarent duodecim. Quem morem vſque ad tempus Alexandri, cui Athanaſius ſucceſſit, perſeueraſſe ait. Hunc verò eo abolito, decreuiſſe, vt deinceps ab Epiſcopis Patriarcha ordinaretur, ſiue ex duodecim illis Preſbyteris, ſiue ex aliis, vt res tuliſſet.

XIX. In hac Eutychij narratione, (cuiuſquemodi tandem eſt, de quo hîc non diſputo: & omninò benè credulum lectorem poſtulat) apparet veſtigium aliquod conſuetudinis illius Alexandrini Preſbyterij, cuius falſus Ambroſius meminit: nec non Hieronymus. Sed quòd à duodecim illis Preſbyteris refert creatum, & in mortui locum ſuffectum eſſe Patriarcham, (ita enim vocat) id ſi verum eſt; aut Preſbyteros iſtos Epiſcopali ordine, ac poteſtate præditos fuiſſe neceſſe eſt, vti ſuprà memoraui: aut ſola ibi electio, & conſtitutio agitur; non ordinatio, & conſecratio. Quamuis de hac etiam perſuadere conatur eruditùs interpres in commentario ad Eutychium iſtum. Qui, itidem vt Trapezita Meſſalinus nulla re cum illo conferendus, imbecillo argumento nititur, ex Iudaïco more, ac Talmudicis ritibus ſumpto, vbi impoſitio manus nuda cæremonia eſt, neque gratiæ, neque ſpiritalis poteſtatis efficax. vti ritus omnes erant veteris legis etiam auctore Deo, ab ipſo Moſe traditi: nedum inanes iſti, qui ab ſuperſtitioſa, & ſtolida gente vel inſtituti ſunt: vel poſt abrogatum vetus Teſtamentum, ſine vllo fructu retinentur.

Recordemur eius, quod antè dixi; Chriſtum ad nouæ Sacramenta legis, ac myſteria condenda eas ferè cæremonias vſurpaſſe, quæ Iudæis erant familiares, & vſitatæ: vt in Sacramento, & ſacrificio Euchariſtico. Quod ipſum & in Ordinatione, ac manuum impoſitione contigit. Vt igitur peſſimè ratiocinetur. qui in Euchariſtico Sacramento nihil eſſe præter nuda, & egena elementa concludat; quòd nihil ampliùs apud Iudæos illa eadem habuerint: ita non meliùs probabiliúſque de manuum impoſitione conſtat illis ratio, qui nihil in Chriſtiana ſanctius aut efficacius putant ineſſe, quàm in Iudaïca fuerit: cùm etſi ὕλη par vtrobique ſit, tamen εἶδος, & ἐνέργεια diſtet amborum. Poſtremò vetus hiſtoria Marci, nihil aliud de Clero ab eo conſtituto refert, niſi & ſutorem illum, quem *Anizanum* vocat, *Alexandriæ ordinatum Epiſcopum.* (Non vocat Patriarcham, vt ille Eutychius) *& tres Presbyteros; & ſeptem Diaconos; & alios vndecim ad Eccleſiaſticum miniſterium pertinentes.* nec à Preſbyteris iſtis conſecratum ait Epiſcopum. quod fruſtrà Vir ille doctus non ſolùm Eutychio ſuo imputat: ſed etiam Walloni Meſſalino impoſtori temerè aſſeueranti credidit. Vide quæ ſequente libro, capite VI de eâdem re dicemus.

DIONYSII PETAVII AVRELIANENSIS E SOCIETATE IESV,

DE ECCLESIASTICA HIERARCHIA LIBER SECVNDVS.

In quo Theodoreti, Chryſoſtomi, Hieronymi, & aliorum Patrum ſententiæ ac teſtimonia de Epiſcopo, & Preſbytero declarantur, illuſtrantur; & ab Catharorum calumnia vindicantur.

De Theodoreti ſententia, & interpretatione Pauli. Illum videri non ſatis conſtare ſibi. Eius opinio perperam ab Salmaſio accepta, & tricis atque inuolucris obducta panditur. Eiuſdem Salmaſij pugna ſecum. Epiſcopatum includere ſacerdotium, ſiue Presbyteratum: non tamen viciſſim omnem Presbyterum eſſe Epiſcopum.

Capvt I.

I. Nvnc ad illa Salmaſij conuertendus animus eſt ac ſtilus, quæ de antiquorum aliquot opinione Patrum, & Apoſtolicarum de Epiſcopis ac Preſbyteris ſententiarum interpretatione contra nos ſcripſit, Theodoreti, Chryſoſtomi, Hieronymi, & ſi quis alius eſt, quorum de controuerſia hac opiniones non ſatis probari mihi dixeram. Iſte autem vt ſe ex iis ſalebris expediret, multum nugarum commentorúmque in eum locum contulit. De Theodoreto primùm agamus. Hic in Commentario ad epiſtolam priorem ad Timotheum, eiúſque caput tertium, vbi Paulus præcepta dat primùm Epiſcopo, deinde Diacono, prætermiſſa mentione Preſbyteri, rationem huius

CAPVT I.

reddens, [a] aſſerit *eoſdem olim Presbyteros appellatos, & Epiſcopos. Quos autem Epiſcopos hodie nominant, tunc Apoſtolos vocaſſe. Procedente deinde tempore, Apoſtolatus nomen iis, qui verè Apoſtoli dicti ſunt, reliquerunt: Epiſcopatus autem appellationem iis impoſuerunt, qui quondam Apoſtoli nominabantur.* In hoc Theodoreti loco [b] dixi quædam parum videri ſcripta probabiliter. Quod nondum Catharo Trapezitæ perſuadere potui. Neque hoc valde miror. Qui enim hoc genio, & ea indole factus eſt, vt nihil cohærens, nihil conſentaneum loquatur, aut ſcribat vnquam: ſed in omnibus fœdè à ſe ipſe diſſideat, & contraria inuicem, ac pugnantia proferre ſoleat, fruſtra hoc ab illo exigas, vt quæ diſſona ſunt, aut conſequentia diſcernat. Sed iam manu ſic eum deducam, vt quod videre ſe negat, id videat, ſi quibus iſta videntur oculis, eos habeat, καὶ εἰ μὴ λημᾷ κολοκύνθαις.

[a] Theodoret. pag. 473, To. 3. ἀλλ᾽, ὅπερ ἔφην, τοὺς αὐτοὺς ἐκάλουν ποτὲ Πρεσβυτέρους, καὶ Ἐπισκόπους· τοὺς δὲ νῦν καλουμένους Ἐπισκόπους, Ἀποστόλους ὠνόμαζον. τοῦ δὲ χρόνου προϊόντος, τὸ μὲν τῆς Ἀποστολῆς ὄνομα τοῖς ἀληθῶς Ἀποστόλοις κατέλιπον· τὴν δὲ τῆς Ἐπισκοπῆς προσηγορίαν τοῖς πάλαι καλουμένοις Ἀποστόλοις ἐπέθεσαν.

[b] Lib. 1 Diſſert. cap. 1, p. 5.

II. AGE enim cùm ita ſcribit Theodoretus, *Olim eoſdem vocabant Presbyteros, & Epiſcopos: qui autem nunc nominantur Epiſcopi, eos appellabant Apoſtolos:* vox *olim* nonne tempus illud ſignificat, quo viuebant Apoſtoli, & Paulus illa ſcribebat? Non negat Catharus. Iam hoc etiam fatebitur, Epiſcopi & Presbyteri nomina dupliciter vſurpari: vt non eodem modo Theodoreti tempore, atque *olim* accepta ſint, Apoſtolo viuente, ac ſcribente. Nam ſub Apoſtolis eiuſdem dignitatis appellationes erant. Ea porrò dignitas vel Epiſcopalis fuit, qualis Theodoreti ſeculo, & deinceps extitit, & hodiéque perſeuerat; quæ ſummum in Eccleſiaſtica Hierarchia gradum obtinet, & à Presbyteratu ſimplici diuerſum; qui Epiſcopatu inferior eſt. Vel hic ipſe Presbyteratus ordo ſimplicis, Epiſcopatus quoque nomen obtinuit. Qui autem Theodoreti tempore Epiſcopi vocabantur, in primo videlicet gradu conſtituti; eos olim Apoſtolos fuiſſe dictos teſtatur idem.

Ecquis ergo conſequens eſſe non videt, vt, ex mente Theodoreti, *olim*, id eſt, Apoſtolorum ſeculo, *Epiſcopi* vox *Presbyterum* ſignificaret ſimplicem; non Epiſcopum, cuiuſmodi præ oculis Theodoretus habebat? Huic enim nomen impoſitum erat Apoſtoli. Atque hoc Salmaſius disertè [c] ſcribit: *Nuſquam enim* (inquit) *ille prodidit Epiſcopos iſtos, qui & Presbyteri vocantur apud Apoſtolum, ſummum gradum tenuiſſe.* Si olim *Epiſcopi* vox ſimplicis *Presbyteri* nomen fuit, vt opinatur Theodoretus, non eâdem notione ſumebatur, ac poſteà Theodoreti tempore. Atqui ex ipſius confeſſione Theodoreti paullo pòſt oſtendetur, Epiſcopum à Paulo vſurpari de ſumma dignitate, quæ ſit Presbyteratu ſimplici maior. Igitur ſi Apoſtolo viuente iidem & Epiſcopi vocabantur & Presbyteri: ſequitur vtrumque vocabulum attributum fuiſſe ſummo gradui & ordini. At ex aduerſo Theodoretus vtrumque tunc nomen ad ſecundum gradum reſtrictum fuiſſe ſignificat, qui eſt ſimplex Presbyteratus.

[c] Pag. 49.

III. IVSTA ergo de Theodoreto quærendi ac dubitandi cauſſa fuit: immò conflictus illius notandi, quo ſecum & cum Apoſtolo pugnat. Vno verbo: cùm ſcribit Theodoretus, olim nomina hæc duo, *Epiſcopi*, & *Presbyteri*, iiſdem impoſita fuiſſe, vel ſic intelligendus eſt, vt dicat, ſecundi ordinis Sacerdotes vocatos eſſe tam Epiſcopos, quàm Presbyteros. vel ſic, vt primi ordinis Sacerdotes vtroque illo nomine deſignatos fuiſſe velit. Hoc nemo niſi Salmaſius, aut Σαλμασιοειδὴς inficiari poterit.

Quocirca iure à nobis de Theodoreti mente quærendum fuit; quæ in tam ancipiti ſignificatione nominum nonniſi ambigua videri potuit. Et quamuis exertè explicatéque doceat, ſecundi duntaxat ordinis Sacerdotes ab Apoſtolo duplici illo nomine vocari, Epiſcopi, ac Presbyteri: tamen ex oratione ſua, & Apoſtoli teſtimoniis, quæ ad probandam opinionem ſuam attulit, eorúmque quam affert interpretatione imprudens agnouiſſe conuincitur, Presbyteros, quos & Epiſcopos appellauit idem Apoſtolus, primi ordinis extitiſſe: quales conſequens ætas propriè nuncupauit Epiſcopos. Etenim qui Epiſcopi ſimul & Presbyteri intelliguntur à Paulo capite tertio prioris ad Timotheum; iidem ſunt prorſus, quos Actorum xx, idem Paulus duplici hac appellatione deſignat, vt Theodoretus in Commentario ad primum caput epiſtolæ ad Philippenſes aſſerit. Atqui ex eodem Theodo-

CAPVT I.

reto colligitur, Preſbyteros illos, & Epiſcopos, qui in Actis ita vocantur, veros Epiſcopos fuiſſe, primíque ordinis & gradus Sacerdotes: [a] *quos Spiritus ſanctus poſuit Epiſcopos regere*, vel *paſcere*, ποιμαίνειν, *Eccleſiam Dei*. Nihil enim aliud videntur eſſe Theodoreto primi ordinis ac veri Epiſcopi, quàm rectores Eccleſiæ, ac Dominici gregis paſtores.

IV. VELVT etiam cùm Apoſtolus in illo loco primæ ad Timotheum, Epiſcopos iiſdem lineamentis deſignat; vt Eccleſiæ præſint, tanquam rectores, & moderatores. Idque ex illa ſimilitudine colligitur, quam ibi poſuit; cùm inter alias idonei Epiſcopi dotes hanc præſcribit, *ſuæ domui benè præpoſitum*. Ex quo deinde ratiocinatur ita: [b] *Si quis autem domui ſuæ præeſſe neſcit, quomodo Eccleſiæ Dei diligentiam* (id eſt *curam*) *habebit?* Vbi comparatio quædam inſtituitur, ac proportio inter domum, ſiue familiam priuatam, & domum Dei, quæ eſt Eccleſia: tum inter vtriuſque præpoſitos, hoc eſt patrem-familias, & Epiſcopum. Vt igitur pater-familias ſuæ domui præeſt, eiúſque rector ac moderator, & caput eſt, non herili, ſed liberali imperio, ac poteſtate: ſic Epiſcopus Eccleſiæ, quaſi cuidam Dei familiæ, ac domui, præpoſitus eſt. Quæ poteſtas ab Apoſtolo his vocabulis exprimitur, προΐστασθαι, ἐπιμελεῖσθαι, ποιμαίνειν, οἰκονομεῖν, quæ ſunt, *præeſſe, curam gerere, paſcere, diſpenſare*. Quod poſtremum extat in Epiſtola ad [c] Titum: *Oportet enim Epiſcopum ſine crimine eſſe, ſicut Dei diſpenſatorem*.

Sed & οἰκονόμος figuratè ab Chriſto [d] vocatur Eccleſiæ præfectus. Tales etiam ſunt, quos [e] in Epiſtola ad Hebræos Apoſtolus ἡγουμένους nominat, hoc eſt *præpoſitos*. quos [f] Theodoretus προεστηκότας interpretatur. Certè Chryſoſtomus de Epiſcopis loquens, eorúmque functionem, & geſtionem deſcribens, eam nominat προστασίαν, & οἰκονομίαν in [g] Homilia LXX Tomi quinti, quæ eſt de S. Ignatio Epiſcopo Antiocheno. Quocirca cùm hoc Theodoretus Preſbyteris illis à Paulo nominatis tribuat, vt & Epiſcopi ſint, & οἰκονόμοι, nonne ἐπισκοπικὴν οἰκονομίαν iiſdem, tanquam functionem propriam, aſſignat? Atqui hanc ipſam ἐπισκοπικὴν οἰκονομίαν notam & characterem conſtituit veri Epiſcopatus, qui in primo gradu collocatur. quod inde conſtat.

V. IN [h] commentario ad caput tertium primæ ad Timotheum, ſcribit eos, qui primi ordinis ſunt ſacerdotes, & Epiſcopi ætate ſua dicebantur, olim Apoſtolorum tempore non Epiſcopos vocari ſolitos, ſed Apoſtolos; [i] vt Titum, & Timotheum, & Epaphroditum; qui cùm veri eſſent Epiſcopi, non Epiſcopi, ſed Apoſtoli nuncupabantur. Porrò de iiſdem loquens in commentario ad caput primum epiſtolæ ad Philippenſes, ac nominatim de Epaphrodito, quem [k] Paulus diſertè nominauit Apoſtolum, [l] *Manifeſtè*, ait, *docuit Epiſcopalem diſpenſationem ei fuiſſe creditam, cùm appellationem haberet Apoſtoli*. Ecce veri & ſummi ordinis Epiſcopi, qui tunc vocati ſunt Apoſtoli, propriam & peculiarem hanc habebant adminiſtrationem, quam vocat ἐπισκοπικὴν οἰκονομίαν. Ergo & Preſbyteri illi, atque Epiſcopi in epiſtolis ad Titum & Timotheum ab Apoſtolo nominati, eadémque nota & functione prædici; vt teſtatur Paulus, adſtipulante Theodoreto; prorſus veri Epiſcopi fuerunt, & in primo gradu reponendi. Diſſentit igitur à ſeipſo Theodoretus, & contrà atque ex eius ſermone colligitur, verbo aſſerit Epiſcopos & Preſbyteros apud Paulum pro ſecundi ordinis accipi ſacerdotibus. Quinetiam ad illa verba Pauli: [m] *Aduerſus Presbyterum accuſationem noli recipere, &c.* Preſbyterum videri poteſt pro ſummo ordine, id eſt Epiſcopo ſumpſiſſe. Sic enim rationem illius Apoſtolici mandati reddidit: [n] *Contigit enim ipſum Eccleſiæ præfecturam gerentem, peccantes aliquos offendere: ob idque nonnullos infeſto in illum animo calumniam machinari*. Cùm ergo προστασία τῆς ἐκκλησίας, vt paulo antè diximus, pro Epiſcopatu ab Chryſoſtomo ſumatur, veriſimile eſt ex aliis eiuſdem Theodoreti locis, quæ attulimus, Preſbyterum ibi primi ordinis ſacerdotem intellexiſſe. Quas omnes ob cauſſas ſcripſeram, non ſatis conſentaneum ſibi videri Theodoretum.

VI. AT Salmaſius dum propoſitam à me quæſtionem eludere, ac Theodoretum explicare ſtudet, horrendum in modum & ſe ipſum, & Theodo-

[a] Act. 20, 28. προσέχετε οὖν ἑαυτοῖς καὶ παντὶ τῷ ποιμνίῳ, ἐν ᾧ ὑμᾶς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔθετο ἐπισκόπους, ποιμαίνειν τὴν ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ.

[b] 1 Tim. 3, 5. εἰ δέ τις τοῦ ἰδίου οἴκου προστῆναι οὐκ οἶδε, πῶς ἐκκλησίας θεοῦ ἐπιμελήσεται.

[c] Tit. 1, 7. δεῖ γὰρ τὸν ἐπίσκοπον ἀνέγκλητον εἶναι, ὡς θεοῦ οἰκονόμον.

[d] Luc. 12, 42.

[e] Heb. 13, 7. 17. 24.

[f] Com. ad Heb. 13, 24.

[g] Pag. 500, & 501.

[h] Pag. 473.

[i] Idem p. 474.

[k] Phil. 2, 25.

[l] Theodoret. p. 323. σαφῶς τοίνυν ἐδίδαξεν, ὡς τὴν ἐπισκοπικὴν οἰκονομίαν αὐτὸς ἐπεπίστευτο, ἔχων ἀποστόλου προσηγορίαν.

[m] 1 Timot. 5, 19.

[n] Theodoret. ad 1 Tim. c. 5. ver. 19. συμβαίνει γὰρ ἐκκλησίας αὐτὸν προστασίαν πεπιστευμένον, καὶ λυπῆσαι τῶν ἁμαρτανόντων τινὰς, εἶτα ἐντεῦθεν ἐκείνους δυσμενῶς διατεθέντας συκοφαντίαν ὑφῆναι.

CAPVT I. rerum implicat; ac per anfractus & circuitus orationem contorquens, cùm multum loquatur, nihil omninò dicit. Quid autem homine hoc facias, qui eâdem de re ait ac negat; & ſecum magis quàm cum aduerſario tumultuatur ac rixas agit? Hoc igitur in loco, & in Theodoreti exponenda ſententia ſic à ſeipſo diſſidere dico Salmaſium, vt cùm Theodoretum propugnandum ſuſceperit, eiúſque, contrà quàm fecimus, interpretari ſententiam velit; duo illi affingat contraria, inuicémque pugnantia. Nam & ab eo conſtitui ait Epiſcopos & Preſbyteros ab Apoſtolo memoratos in ſecundo gradu, próque ſimplicibus haberi ſacerdotibus: & hos ipſos nihilominus aſſerit ab eodem Theodoreto primo in gradu collocari.

Pagina 32 Diſſertationis, Meſſaliano-Salmaſius aſſerit Theodoretum, cùm ait, *eoſdem tunc appellatos eſſe Epiſcopos, & Presbyteros, non aliam tunc ſubiectam notionem vtrique nomini fuiſſe, quàm nunc eſt. Nec aliter*, inquit, *eas voces ſumpſit Theodoretus; quàm quomodo ſua ætate accipiebantur. Quid igitur opus quaſi in re incerta & ambigua dubitare, ac titubare?* Vide ergo quid ex eo ſequatur. Ætate Theodoreti ea notio erat *Epiſcopi*, vt primi, ſummique ordinis ſacerdotium ſignificaret: quod hodiéque perſeuerat. *Presbyteri* autem vocabulum ſecundi erat ordinis, hoc eſt Sacerdotij ſimplicis. Igitur, ex opinione Cathari, Theodoretus putauit, Apoſtolorum tempore, atque à Paulo ipſo nomina hæc ſic vſurpata eſſe, vt *Epiſcopus*, ſummum Antiſtitem, *Presbyter*, Sacerdotem ſimplicem ſignificaret. Quod apertè eſt falſum. Nam non diuersâ, ſed vnâ, & eâdem notione ambo illa nomina Theodoretus accepit, cùm ſcripſit, olim eoſdem & Preſbyteros vocatos, & Epiſcopos: idque poſteà mutatum fuiſſe. Quinetiam rationem [a] adiicit, cur non poſſint *Epiſcopi* vocabulo apud Paulum intelligi primi ordinis, ac veri *Epiſcopi*. nempe quòd plures in vna Eccleſia Preſbyteros, & eoſdém Epiſcopos fuiſſe demonſtrat: non poſſunt autem plures eſſe in eâdem vrbe, & Eccleſia verè ac propriè dicti Epiſcopi. Vnde planum eſt, Theodoretum Epiſcopi nomine ſimplicem à Paulo deſignari putaſſe Preſbyterum.

[a] Theodor. in cap. 1 ad Phil. p. 125. & in cap. 1 ad Tit. p. 509.

VII. NEC longè [b] poſteà Salmaſius, immò in eâdem paginâ, prius illud reſcidit, & contrarium ei ſtatuit: *Epiſcopi* & *Presbyteri* vocabula non duos ſignificare, ſed vnum tantùm ordinem, eúmque cuiuſmodi Apoſtolorum ætate fuit, videlicet ſummum, in quo veri ſunt Epiſcopi. Atque in me propterea impotentiùs efferueſcit, quòd inquirendum putauerim, *vtrum Epiſcopi nomine intellexerit Theodoretus eum qui ſic hodie vocatur; an Presbyterum eo ſenſu, quem hodierna nouit Eccleſia: cùm ſcire debuerim vtriuſque appellationis eandem vim, poteſtatem, dignitatem, ac functionem fuiſſe.* Mox: *In ſynonymia*, inquit, *harum duarum vocum cùm idem vtraque ſonet, ac valeat in Apoſtolorum ſcriptis, & eiuſdem perſonæ vtraque munus eorum temporibus deſignauerit, qui tibi libet quærere an alterum ſignificauerit, quæ vtrumque ſignificauit?* Hîc Epiſcopum & Preſbyterum de vno eodémque gradu apud Apoſtolum interpretari vult, qualis erat, cùm Paulus iſta ſcriberet: nimirum vt ambo ſummum deſignarent Eccleſiæ præſidem. In quo ſuperiora illa ſua refellit, & à Theodoreti ſenſu nihilominus aberrat.

[b] Salm. pag. 33. & 34.

Tandem pagina 48, & 49 vtrumque à ſe poſitum retexit, & aliter Theodoreti mentem explicat: aſſeritque *Apoſtolos Epiſcopali gradu fuiſſe præditos: Epiſcopos verò pro ſacerdotibus ſecundi ordinis habitos.* In quo *fatetur ita ſentientem Theodoretum cum Apoſtolo pugnare. Sed falſum eſſe*, quod dixeram, *à ſeipſo diſſentire. Nuſquam enim ille prodidit Epiſcopos iſtos, qui & Presbyteri vocantur apud Apoſtolum, ſummum gradum tenuiſſe.* Vides balbutiem hominis, ac deſultoriam leuitatem.

VIII. CVM hæc vnus omnia dicat Salmaſius tam diſſona, támque inuicem abhorrentia; tum in eo potiſſimum illius hæret, habitátque diſputatio, quod ſecundo loco dictum ab illo poſui: & quod eiuſmodi eſſe dicit, [c] vt *ſi ſic Theodoretum interpretemur, vt omninò neceſſe eſt, tum locus, qui* mihi *videbatur prorſus inextricabilis, omninò extricetur.* Videamus id cuiuſmodi ſit. Profectò meras tricas, & labyrinthos, ac bonæ ſanæque mentis inanes gerras, & offutias audiemus. *Epiſcopus*, inquit, *ac Presbyter vnius atque eiuſdem cura-*

[c] Salm. p. 34.

curationis & functionis nomina fuere ſynonyma ſub Apoſtolis, quam eadem perſona ſuſtinebat. Diuerſa tum erant vnius rei, & officij nomina in eandem perſonam congruentia. Poſteà diuiſa ſunt munia, & officia, & in duos diſtributa, quæ vnus gerebat. Sic etiam diſtincta nomina ſunt, quæ rem vnam, & vnum munus antiquitus deſignabant. Ita alius factus eſt Epiſcopus, alius Presbyter; cùm olim vnus & idem eſſet Presbyter, & Epiſcopus. Cùm igitur doceat Theodoretus olim eoſdem vocatos eſſe Presbyteros, & Epiſcopos, ſtultum eſt quærere, vtrum Epiſcopum intelligi oporteat, qui hodie ita vocatur: an iſta duo vocabula, Epiſcopus & Presbyter eum ſignificent, qui nunc Presbyter ſolet vocari. Atqui tantùm abeſt vt hoc pacto Theodoreti locum extrices, vt impeditiorem reddas, & affingas illi eorum quæ ſcribit ſentítque contraria. CAPVT I.

IX. NAM Theodoretus, quod nemo qui attentè legerit in dubium vocet, quos Apoſtolus promiſcuè Epiſcopos & Presbyteros appellat, eos ipſos putat non primi ordinis fuiſſe ſacerdotes, quos ſua ætate, propriè ait Epiſcopos vocari, & quales ad hanc diem in Eccleſia perſeuerant: ſed inferioris, ac
a P.48 & 49. ſecundi: vt paullo antè probauimus; & [a] tute ipſe fateris. Quod ſi eſt ita; falſum eſt quod ais, Theodoretum exiſtimaſſe, Epiſcopi, & Presbyteri nomine tam Epiſcopum verum, ac primi gradus, quàm Presbyterum ſecundi intellexiſſe Paulum. Quod & peſſimè argumentando ſic conaris oſtendere;
b Salm. p. 35. [b] *Si illa duo quippe vocabula Apoſtolicorum temporum, quæ vnum idémque denotabant officium, appellationes fuiſſe dicamus vnius illius Presbyteri, qui nunc ſic vocatur, & poſt Epiſcopum ſecundas obtinet: ex eo ſequitur, nullos Apoſtolica tempora noviſſe Epiſcopos: ſed ſolos Presbyteros, quales hodie ſunt, in ſecundo ordine poſitos. Sin verò Epiſcopi nomine antiquo & Apoſtolico intelligamus eius generis Epiſcopum, qualis hodierno tempore notus eſt: ex eo conſequenter dicetur, nullum fuiſſe Apoſtolorum æuo Presbyterum ex illo genere, qui nunc in ordine conſtituti ſunt. Atqui certum eſt eo tempore cùm Epiſcopi, tùm Presbyteri nomina in vſu fuiſſe. Aut ergo diuerſorum munerum appellationes fuêre, aut vnius & eiuſdem. At conſtat vnius & eiuſdem cùm muneris, tum perſonæ fuiſſe nomina, quæ poſtea factæ ſunt duorum munerum, & duarum perſonarum diuerſæ appellationes. Aut igitur, cùm Apoſtoli viuebant, inania illa nomina ſine re fuerunt: aut Presbyter ac Epiſcopus in vna perſona ex vero fuit, qui nunc eſt verus in duabus diuerſis perſonis. Concludamus itaque, non horum alterutrum exiſtimaſſe Theodoretum neceſſe eſſe, ſed vtrumque.* Hæc Salmaſius: quæ ſi vel ipſe, vel quiſquam alius capere poteſt, ego me victum fatebor.

X. ENIMVERO talia iſta ſunt, quæ ad extricandum Theodoreti locum attulit, vt ab omni deſtituta ſenſu, impediant magis & irretiant lectorum animos. Vide enim quanta ſub illis portenta lateant. Duo illa, quorum alterutrum dici à Theodoreto neceſſe eſſe ſcripſeram, cùm ait; *Olim eoſdem Presbyteros appellatos & Epiſcopos*; huiuſmodi ſunt: Aut Epiſcopum eum, qui primi ordinis eſt & gradus, etiam Presbyterum ab Apoſtolo vocari: ita vt vocabula iſta vnum illum ſignificent primi ordinis ſacerdotem. aut Epiſcopum & Presbyterum nominari vnum, & eundem ſacerdotem, qui eſt ſecundi ordinis. Salmaſius vtrumque ait exiſtimaſſe Theodoretum, non horum alterutrum. Igitur ab Apoſtolo credidit eum nominari Epiſcopum & Presbyterum, qui primi eſſet, ac ſecundi ordinis. In quo primùm habet contradicentem Theodoretum, qui ſcribit, Apoſtolorum tempore, cùm iidem vocarentur Epiſcopi & Presbyteri, eos, qui nunc Epiſcopi nominantur, non Epiſcopos appellari ſolitos; ſed Apoſtolos: poſtea verò nomen Apoſtolorum relictum eſſe veris propriéque dictis Apoſtolis: eos autem qui hactenus dicebantur Apoſtoli, & primi erant ordinis ſacerdotes, nuncupari Epiſcopos cœpiſſe: quod ipſum ætate perſeueraſſe ſua ſignificat. Tum addit ad illud probandum; non poſſe veros Epiſcopos intelligi ab Apoſtolo, quos Epiſcopos pariter & Presbyteros appellat, quia in vna ciuitate plures eſſe nequeunt
c P.49. Epiſcopi: at Paulus in vna plures fuiſſe demonſtrat. Quin & [c] Salmaſius ipſe, quod iam dixi, Theodoretum fatetur *Epiſcopos affirmare pro ſecundi ordinis Sacerdotibus apud Apoſtolum haberi*; in eóque *cum Apoſtolo pugnare*, non tamen ſecum: quia nuſquam aliter ſentit. Qui hoc dicit, profectò ſi quod dicit in-

Capvt I. telligit, non poteſt arbitrari, vtrumque velle Theodoretum; vt Apoſtolus Epiſcopi nomine verum Epiſcopum ſignificet; & Preſbyteri nomine verum item, ſimplicémque Preſbyterum: hoc eſt τοὺς νῦν, vt ille loquitur, & quales erant ipſius ætate: & tamen ambobus iſtis nominibus ſolos ordinis ſecundi ſacerdotes expreſſerit. Hæc enim ἀσύστατα ſunt, & ſe mutuò collidunt.

XI. Ac ſi paullo attentiùs, quàm fecit ipſe, Cathari verba, & propoſitum, ac progreſſum argumentationis inſpicias; ſimile quiddam in iis oſtenri reperies. Etenim cùm aduerſum nos iſta ſcriberet, eum opinor quæ à nobis erant poſita oppugnâre, ac conuincere voluiſſe. Noſtra porro ſunt hæc. Aiebamus Theodoretum, cùm olim Epiſcopos ac Preſbyteros eoſdem vocatos ab Apoſtolo ſcribit, vel Epiſcopos intelligere in primo gradu ſacerdotij poſitos, quales erant ætate Theodoreti: vt hos ipſos promiſcuè Epiſcopos & Preſbyteros dici à Paulo crediderit. Vel vtroque vocabulo intellexiſſe ſecundi ordinis ſacerdotes: cùm qui in primo ordine cenſentur, Apoſtoli antè, ac Paulo viuente, nominati fuerint; nondum Epiſcopi; quod nomen poſteà ſunt adepti. Salmaſius ex aduerſo contendit, Theodoretum non *horum duorum alterum exiſtimaſſe: ſed vtrumque*. Hoc verò nihil aliud eſt dicere, niſi Theodoretum putaſſe, Epiſcopos, qui apud Apoſtolum nominantur, Epiſcopos fuiſſe, & non fuiſſe Epiſcopos: item Preſbyteros fuiſſe, & non fuiſſe Preſbyteros. Etenim duo illa membra noſtræ diſiunctionis oppoſita inuicem, & contraria ſunt. quorũ prius Epiſcopos continet, qui in primo gradu ſunt; hoc eſt non ſimplices ſacerdotes: qui quatenus Preſbyteri vocati ſunt, hæc ipſa *Presbyteri* vox, non ſimplicem, ſed primi perinde gradus ſacerdotem deſignat. Poſterius verò ſimplices tantummodo ſacerdotes, ſiue Preſbyteros ſecundi gradus, non autem primi, id eſt propriè dictos Epiſcopos complectitur. Quocircà Salmaſius, qui vtramque diuiſionis partem copulat, & à Theodoreto ſimul affirmari ſtatuit, hunc illi putidum, barbarúmque ſenſum opinionis affingit; vt ab Apoſtolo nominatos Epiſcopos exiſtimet veros fuiſſe, & non fuiſſe veros, id eſt primi gradus & ordinis Epiſcopos; itémque ſimplices fuiſſe, & non fuiſſe ſimplices Preſbyteros.

XII. Nam vt ſi dicenti cuipiam Socratem vel eſſe ratione prædicum animal, vel irrationale, contradiceret, non alterutrum eſſe, ſed vtrumque aſſerens; is Socratem & hominem eſſe diceret, & non eſſe hominem: eſſe rationalem, & non eſſe. quoniam in vtraque ſpecie ineſt alterius negatio. Sic in noſtra diſiunctione, quandoquidem duæ illæ velut oppoſitæ ponuntur ſpecies; Epiſcopus primi ordinis ſacerdos, ſiue non ſimplex Preſbyter; & ſacerdos, ſiue Preſbyter ſimplex, ac ſecundi ordinis, non primi: qui commemoratos ab Apoſtolo Epiſcopos & Preſbyteros non vnius definiti gradus, ſed vtriuſque fuiſſe vult, hic in illud incurrit abſonum, & inextricabile, quod dixi. Ac licet Epiſcopus verus etiam ſacerdos ſit; non tamen eſt ſimplex. Sacerdos enim ſimplex non eſt Epiſcopus. At in noſtra diuiſione non Epiſcopo præciſè ſacerdos opponitur: ſed idem quà ſimplex eſt. quemadmodum ſub eodem animalis genere homini brutum opponitur, non quà animal eſt, ac ſenſus particeps, ſed quatenus irrationale eſt. Hæc ſi diſcernere ipſe propter iudicandi ratiocinandique inſcitiam non poteſt, adhibeat quos volet ex amicis diiudicandi peritos: nihil hîc à me callidè, ac ſophiſticè eſſe poſitum inueniet: ſed apertè, planè, ſine fuco & fallacia, quod eius verbis, ac decretis conſentaneum ſit eſſe concluſum.

XIII. Ac ne fortaſſis erret, & in ὁμωνυμίᾳ vocum latebram quærat, ſcire volo Lectorem meum, vel potiùs recordari quod anteà ſcripſi, Πρεσβυτέρου vocabulum dupliciter vſurpari: primò vt ſit honoris, ac dignationis vox, in hunc vſum & ſignificationem ab ætate tranſlata: deinde vt certi ordinis & gradus Eccleſiaſtici propria ſit. Priore modo tum eſt accepta, cùm ſummo gradui tributa eſt: immò verò quando huic cum ſecundo communis fuit: vt tam Epiſcopi, quàm ſimplices ſacerdotes, Preſbyteri vocarentur: quod etiam poſt Apoſtolorum tempora perſeuerauit. Poſterior verò modus tandem inualuit, vti Preſbyteri ſoli ſimplices appellarentur ſacerdotes, qui Epiſcopi non erant. ac tum communis vtrique ordinis nomen non Preſby-

teratus, ſed ſacerdotium eſſe cœpit. Iam verò in hac noſtra controuerſia, dum quæritur, iidémne fuerint Apoſtolorum ætate Preſbyteri & Epiſcopi, non de ſolis vocibus agitur. Si quidem extra controuerſiam eſt Preſbyteros & Epiſcopos paſſim vocatos eſſe ſummi, atque primi ordinis ſacerdotes. Sed de ordinibus ipſis, & gradibus inquiritur, quocumque tandem vocabulo deſignati fuerint. Itaque cùm in diſceptationem ambo illi gradus veniunt, & Preſbyterum ab Epiſcopo diſcernimus, Preſbyterum ſimplicem ſacerdotem intelligimus, & huiuſmodi qui non ſit Epiſcopus: hoc eſt qui ſic in primo gradu cenſetur, vt in ſecundo neutiquàm habeatur. non quod ſacerdos & ipſe non eſt: ſed quia non eſt ſacerdos ſimplex. At Preſbyter in hac diſputatione non vniuerſè ſacerdotem ſignificat, ſed ſimplicem, & qui non eſt Epiſcopus. Ineſt igitur in alterutro remotio quædam alterius, ac negatio.

De Epiſcopo rurſus, ac Presbytero: quomodo hic in illo contineatur; & quatenus inuicem diſtent. Salmaſij in eo falſa ratio. De Theodoreto rurſus agitur; quem iſte explicare ſtudens intricat. De Apoſtolis Iudaicis, & ſecundi ordinis poſt maiores ab Chriſto inſtitutos. Epaphroditus quo ſenſu Apoſtolus dicatur à Paulo.

Caput II.

I. HOc vocabuli *Presbyteratus* animaduerſo vſu, ac diſcrimine, tota Salmaſij contentio in fumos ac ventos abibit. Cuius illud imprimis confutatum iam à nobis eſt, quod in eâdem Epiſcopi perſona diuerſos ordines intelligere, ac diſtinguere nequiuerit. Sed quòd in vnum conuenirent, iccirco vnum & eundem ordinem per ſe omnes eſſe crediderit.[a] *Diuerſa tum erant* (ait in eo Diſſertationis loco, ex quo priora illa citauimus) *vnius rei, & officij nomina in eandem perſonam congruentia. Poſtea diuiſa ſunt munia & officia, & in duos diſtributa, quæ vnus olim gerebat. Sic etiam diſtincta nomina ſunt, quæ rem vnam, & vnum munus antiquitus deſignabant. Ita alius factus eſt Epiſcopus, alius Presbyter, cùm olim vnus, & idem eſſet Presbyter, & Epiſcopus.* Poſſunt iſta vera eſſe, ſi ad eam formulam exigantur, quam paullo antè poſui. At ex Salmaſij inſtituto, & ſcopo falſa ſunt. Preſbyteri vox ſi honoris ac dignitatis eſt, vnius eiuſdémque rei & officij nomen eſſe potuit, hoc eſt Epiſcopalis ac primi ordinis. Quanquam ſubinde cum ſecundo ordine communicatum eſt. Sin eſt vt omiſſa verbi controuerſia de re ipſa loquimur; tres in Eccleſia dico, ex Apoſtolica diuináque inſtitutione, primarios eſſe ordines ſacros; diuerſos inuicem, & ſeparabiles; ſiue reipſa, & *actu*, vt loquuntur, diſiuncti ſunt; ſiue in vnam eandémque perſonam ſimul omnes confluunt. Ex quibus totidem Hierarchici, & Eccleſiaſtici βαθμοὶ, id eſt *gradus* conſtituti, Epiſcopus, Preſbyter, & Miniſter. Epiſcopus omnes in ſe, vti dictum eſt, ordines continet: hoc eſt ſacramentum & characterem in ſe habet inferiorum omnium. Peculiarem tamen βαθμὸν, id eſt *gradum*, & *ordinem*, quà *ordo* non ſacramenti, ſed gradus, & partis appellatio eſt, occupat. Non enim ſecundi gradus, aut tertij dicitur Epiſcopus; ſed primi: quamuis eminentia quadam dignitatis, & δυνάμει ceteros complectitur. Ita Preſbyter inferiores comprehendens, ſecundi propriè ordinis eſſe dicitur, non primi: quia non eſt Epiſcopus: non tertij, quia etſi huius ſacramentum & characterem continet; non tamen ſolum.

[a] Salm. p.39.

II. QVAM ad rem explicandam non minus aptum, quàm vſitatum exemplum de viuentium genere petitur. Tres enim gradus ſunt τῶν ἐμψύχων, id eſt *animatorum*. Primus & infimus eſt eorum, quæ nonniſi vegetantia ſunt, vt ſtirpes. Secundus eſt ſenſu præditorum. Poſtremus & ſummus eſt eorum, quæ rationem habent; vt ſunt homines. Horum ſi quis abſolutè requirat quis in ſecundo gradu ſit, nemo eſſe dicat hominem. Nam etſi ſenſu

CAPVT II. & ipſe pollet: non tamen ſolo eo cenſetur. Quoties autem tres illæ viuentium ſpecies inter ſe comparantur, excludunt ſe mutuò, & εἰδικαῖς διαφοραῖς, quas *ſpecificas differentias* Dialectici nominant, à ſe inuicem ſeparantur. Ita fit vt *ſenſum habens*, quod eſt τὸ αἰσθητὸν, quà eſt in homine, cum ratione coniunctum, implicatúmque ſit: vt autem in brutis ineſt animantibus, ἄλογον ſit, id eſt rationis expers. Ita ſecundus gradus *ſentientibus* conſtat, non præcisè, & abſolutè, ſed quatenus ratione carent. Eodem modo Epiſcopus & Preſbyter, quà graduum nomina ſunt, inuicem diſtant. Ac licet quod in ſimplici eſt ſacerdote, id eſt Preſbytero, id Epiſcopatui inſitum ſit: nimirum ſacerdotium ipſum, & in vtrumque Chriſti corpus, verum, & myſticum, ordinis poteſtas (vt vulgò loqui ſolent) non eſt tamen *vna res & officium vnum*, niſi κατὰ τὸ ὑποκείμενον, hoc eſt *ſubiecto*, &, quod dici conſueuit, *materialiter*; cùm *formaliter*, (vt Scholæ itidem vſurpant; Græci verò, τῇ ἐπινοίᾳ, vel λόγῳ id eſt *ratione*) differant, etiam in vna & eâdem Epiſcopi perſona. Ex quo Catharus vapulat: qui ſic de illis ordinibus loquitur, tanquam nihil præter munia quædam externa ſint, & geſtiones, ſiue curationes, quæ pro libitu modò vni plures, modò ſingulis ſingulæ mandantur. *Ita alius*, inquit, *factus eſt Epiſcopus, alius Presbyter, cùm olim vnus, & idem eſſet Presbyter, & Epiſcopus.*

III. HOMO minimè malus, quod apud Catharos, & Caluinianos ſuos fieri vidit, & cui inſueuit à puero; idem in Catholica, & antiqua Eccleſia factum credidit. Illîc enim ex ſartore, aut veteramentario, vel fartore, cetario, aut vili quopiam opifice repente fit Epiſcopus, quem *ſuperintendentem* vocant: vel πρεσβύτερος, id eſt *ſenior*, aut *antiquus*: & *momento turbinis exit Marcus Dama*. Mox ſi ſic viſum erit, in ordinem cogetur, & ab hac curatione detractus, redibit ad priſtinum. Eiuſmodi ergo Salmaſius negotium putat fuiſſe vetere in Eccleſia Epiſcopatus ac Preſbyteratus. Hinc fatua & ridicula iſta comparatio, quam ad mentem ſuam explicandam adhibet.[a] *Obuio exemplo id comprobemus*, inquit. *Hodie officium eſt, quod qui gerit, aquarum & ſaltuum magiſter nuncupatur. Vnus idémque has duas habet prouincias, aquariam, & ſaltuariam. Si duæ fiant, ac diuidantur, vt vni tribuatur aquaria, alteri ſaltuaria, efficientur duo officia ſeparata, vnum Curatoris aquarum, alterum Curatoris ſaltuum. Nunc duo ſunt diuerſa munia Epiſcopi & Presbyteri. Ad Epiſcopum ordinatio propriè pertinet. Ad Presbyterum alia munia Eccleſiaſtica. Olim vnus hæc omnia obibat, qui & Epiſcopus, & Presbyter ſimul appellabatur, quia ſcilicet agebat vnus quæ duo nunc faciunt ſub diuerſis appellationibus.* Quàm bellè inter ſe iſta congruant, ex eo poteſt intelligi. Sic idem eſt curator aquarius, & ſaltuarius, quomodo eſt idem ſalſamentarius, exempli cauſſa, & *ſuperintendens*, ſiue *antiquus* in Caluiniana parte. Vtrobique duo illa ſic in vnum caput coëunt, vt à ſe diuelli mutuò poſſint, neque neceſſariò coniuncta ſint. At Epiſcopalis ordo ſine ſacerdotali ordine ac ſacramento eſſe nequit; quo in ſacramento Preſbyteratus natura, & οὐσία conſiſtit. Quamuis ſine Epiſcopatu, Preſbyteratus, & ſacerdotium conſtet. Non eſt igitur eadem ratio Epiſcopi ac Preſbyteri, quæ *Curatoris aquarij & ſaltuarij*. Nam hæc duo poſtquam diuiſa fuerint, non ſunt inuicem coniuncta, quia neutrum in altero neceſſariò continetur.

a Salm p. 36.

IV. AD ſummam falſum eſt, quod Catharus iſte Caluinianæ ſectæ innutritus ac dogmati, nihil eſſe putat aliud Epiſcopatum, & Preſbyteratum præter munia quædam externa, & officia; quæ pro hominum arbitratu in eundem hominem conferri, vel in plures diuidi poſſunt. Demonſtratum enim eſt ſuperiore in libro, capite tertio, duos illos ordines ex inſtituto Chriſti, ac iure diuino eſſe diuerſos: tametſi in maiore comprehendatur minor: & vtrumque præter externum munus, ac miniſterium, internum quoddam habere ſacramentum, & characterem, qui nullo ſcelere, ac prauitate deleri poteſt, vt ordinari de integro neceſſe ſit. Quod perinde in Ordinis, atque in Baptiſmi ſacramento fieri, ex Auguſtino illîc oſtendimus. Non eſt igitur arbitraria vtriuſque functio, οὐσιώδης illa & διακριτική: cuiuſmodi in Epiſcopo eſt ordinatio, & χειροτονία. quam nemo ſine Epiſcopali conſecratione nec adminiſtrare debet, nec poteſt. In ſacerdote verò tam ſimplici, qui propriè

Preſbyter dicitur, quàm cum Epiſcopatu coniuncto, ipſa Dominici corporis ac ſanguinis eſt confectio: necnon peccatorum reconciliatio, quantum ad eam, quam vocant, ordinis poteſtatem attinet. CAPVT II.

V. REDEO iam ad Theodoretum, in quo extricando tricatur, & nugatur Salmaſius. Scripſit ille, Apoſtolorum æuo, Epiſcopi ac Preſbyteri nomina vni & eidem attributa eſſe ordini & gradui, qui ſecundus fuit; hoc eſt Preſbyteris ſimplicibus. Quod neceſſariis argumentis anteà probauimus: & fatetur ipſe [a] Salmaſius. qui hac ex parte repugnare illum Apoſtolo dicit: ac me adeò reprehendit, quòd vtrumque vocabulum pro ſummo gradu poſitum ab Theodoreto ſcripſeram. Non negabit igitur Salmaſius, Theodoretum in commentario ad caput tertium prioris ad Timotheum, affirmare, olim Epiſcopos & Preſbyteros appellatos eſſe ſacerdotes ſecundi gradus; non autem primi. Qui autem primo in gradu locabantur, & Epiſcopi poſtea propriè vocati ſunt, eos tunc Apoſtolos nominatos fuiſſe, ſcribit idem Theodoretus. Quòd ſi quiſpiam diceret hunc ipſum, Epiſcopos & Preſbyteros putaſſe olim vocatos primi ordinis ſacerdotes: ex aduerſo illud obieceram: nihil iam relinqui Apoſtolorum vocabulo, quo eos nominari ſolitos ſcripſit, qui in primo erant gradu, & Epiſcopi poſtea ſunt dicti. Quod ſanè eſt inuictum argumentum, quo efficitur, Theodoretum ſolos ſecundi ordinis ſacerdotes exiſtimaſſe nuncupari à Paulo Preſbyteros, & Epiſcopos.

[a] P. 49.

VI. AT Salmaſius & ſui, & Theodoreti, & communis ſenſus oblitus, illud opponentibus nobis ita reſpondet, tanquam Theodoretus arbitretur, Apoſtolos, Epiſcopos, & Preſbyteros vnum & eundem ſignificare primum ordinem & gradum. Rem incredibilem, & ſtuporis inauditi illius verbis exponam. [b] *Pro Theodoreto nos tibi reſpondebimus* (inquit.) *Sanè voluerit ille etiam Epiſcopos, & Preſbyteros appellatos eſſe, qui nunc Epiſcopi ſunt, omnium ordinum primates. Quid inde abſurdi conſequetur?* Quæris quid ex eo ſequatur abſurdi? Hoc videlicet; quòd à ſeipſo turpiſſimè diſſideat; quòd contraria dicat, & repugnantia: quo nullum abſurdum maius, aut indignius homini benè ſano & ſapienti poteſt obiici. Cuius tu quidem vitij ſenſum ac pudorem propter aſſiduitatem iam in teipſo capere deſiiſti. An tu negare potes, Theodoretum ita ſcripſiſſe, ſacerdotes primi ordinis, qui Epiſcopi poſtea nominati ſunt, olim, id eſt Pauli ætate, vocatos eſſe Apoſtolos: Epiſcopos autem, & Preſbyteros, qui in ſacerdotio ſecundas tenebant? Nónne de Epiſcopis & Preſbyteris [c] tute illud ipſe ſcripſiſti? Quorſum igitur attinet [d] probare eoſdem & Apoſtolos, & Epiſcopos, & Preſbyteros ex Apoſtoli, & Theodoreti mente eum extitiſſe? Quid iſta ſibi vult ἀλογία, & colluuies orationis? Num verò dubium eſt cuiquam, an Apoſtoli Chriſti, Epiſcopi omnes, & Preſbyteri fuerint? Aut non ſæpiùs decantatum illud eſt: inferiores omnes ordines in ſummo comprehendi? [e] Itaque quod in illo demonſtrando operam poſuiſti, hoc vnum aſſecurus es, vt & fruſtrà laborares, & teipſum refelleres, ac mentitum in aliis eſſe monſtrares.

[b] Salm. p. 37. & ſeq.
[c] P. 48 & 49.
[d] Id. p. 38. & 39.
[e] Ibid.

VII. AT etiam quod ſcribit Theodoretus, *Qui nunc vocantur Epiſcopi, eos olim Apoſtolos eſſe dictos*, quàm eſt Catharus abſonè interpretatus, & ineptè! Hoc enim ſenſu dictum eſſe vult: Olim Epiſcopos, quales Theodoreti ſeculo, & hodiéque ſunt, qui ſinguli ſingulis præſunt Eccleſiis, ignotos Apoſtolorum tempore fuiſſe. [f] *Hæc mens eſt*, inquit, *Theodoreti: qui nunc ſunt Epiſcopi cum poteſtate & auctoritate ſupra Presbyteros eminente, non tunc fuiſſe Apoſtolis notos, cùm Epiſcopi iidem & Presbyteri eſſent, ac dicerentur. Epiſcopos enim illos, Presbyteróſque ſimul dictos, quales olim conſtituebant in ſingulis ciuitatibus Apoſtoli, pares inter ſe omnes fuiſſe, neminem ſuperiorem agnouiſſe. Eos igitur, qui nunc ſunt Epiſcopi cum hac præeminentia ſupra Presbyteros, olim Apoſtolos eſſe nominatos.* Mox Apoſtolos ait eſſe duûm generum; alios primos, ſecundos alios. Illi ab Chriſto miſſi & electi: ſecundi ab ipſis Apoſtolis. Qui prout neceſſe videbatur, varias illos in prouincias, ciuitatéſque mittebant, ad conſtituendas vel ordinandas Eccleſias. Neque verò certis illi ſedibus, aut Eccleſiis erant affixi: ſed hûc illúcque deſtinabantur, ac totis prouinciis ad præſtitutum tempus præerant. Quales fuere Timotheus, Titus, Linus, Clemens.

[f] Salm. p. 39 & 40.

CAPVT II. Omnes enim iſti συνεργοὶ & adiutores verorum fuêre, ac ſummorum Apoſtolorum: ac Preſbyteros, & eoſdem Epiſcopos vbique conſtituebant pari omnes poteſtate præditos, eáque non ſimplicium Preſbyterorum propria; ſed Epiſcopali. In hos ergo temporariam poteſtatem, ac iuriſdictionem exercebant Apoſtoli ſecundi ordinis: quos iccirco Theodoretus ait, cùm Apoſtoli tunc nominarentur, poſtea Epiſcopos eſſe dictos. Hanc ſecundorum, & vagantium, nec hærentium vſquam Apoſtolorum fabulam ſuperiore [a] libro con- [a] C
futauimus. Hoc verò loco vix eſt credibile, quantum, & quàm ſtupidum ſit & ſe
vnius hominis à ſeipſo diſſidium.

VIII. ETENIM Theodoreti vtique declarare ſenſum in animo habuit. At ille primùm Apoſtolos vocatos eſſe dicit τοὺς νῦν καλουμένους Ἐπισκόπους, *Epiſcopos eos, cuiuſmodi nunc vocantur:* hoc eſt quos præ oculis habebat. Non itaque curſores, & ambulones neſcio quos: quales non erant Epiſcopi ætate Theodoreti: ſed certæ ſedis Epiſcopos intelligi voluit.

Deinde quod ſcribit Theodoretus, *procedente tempore, Apoſtoli nomen veris Apoſtolis eſſe relictum: Epiſcopi verò, iis impoſitum, qui quondam Apoſtoli dicebantur:* ridicula ſententia deprauat: tanquam ea mens Theodoreti ſit; illos ipſos veteres ſanctos, vt Titum, & Timotheum, & reliquos, qui Apoſtoli vocabantur primo illo ſeculo, & Epiſcopi erant, inferioribus Preſbyteris, iiſdémque Epiſcopis prǽſidentes; qui plures in ſingulis Eccleſiis pari poteſtate conſtituebantur: iſtos, inquam, diſcipulos Apoſtolorum deſiiſſe Apoſtolos vocari, ac deinceps nominatos Epiſcopos. [b] *Hinc ergo & Titum, & Timotheum,* inquit, *qui Pau-* [b] Sa
li temporibus pro Apoſtolis erant, & ſic nominabantur, Epiſcopos poſteritas appellare p. 52
cœpit, poſteaquam Epiſcoporum dignitas ſupra Presbyteros aſſurrexit. Sic ipſe Theodoretus Titum Epiſcopum Cretæ appellat, cui & Epiſcopos ab eo ex mandato Pauli conſtitutos ſubiicit. Sic Timotheum Epiſcopum Epheſi vocauit.

Atqui ioculare iſtud eſt, putare ab Theodoreto veteres illos iamdiu fato functos, quaſi regradatos eſſe, & in ordinem redactos: vt tanto eis interuallo prærogatiua illa nominis, ac dignitas eriperetur; quam viuentes obtinuerant, & in qua deceſſerant. Hoc eſſet mortuis, & cum Chriſto regnantibus inuidere ſanctis, & Catharos, hagiomachos, ac Salmaſios imitari. Non hoc Theodoretus voluit; neque cogitauit vnquam. Hoc ergo dicit: *Iis qui olim Apoſtoli vocabantur, cùm reipſa eſſent Epiſcopi; hoc eſt Epiſcopali ordini, detracto Apoſtoli vocabulo, Epiſcopi eſſe nomen impoſitum: Apoſtoli verò nomen ſolis illis antiquis relictum:* vt nemo deinceps Epiſcoporum Apoſtolus vocaretur eo ipſo, quod Epiſcopus eſſet: quod in vſu antea fuerat. Hæc eſt vera, & indubitata Theodoreti ſententia.

IX. NAM quod ad ὑπόθεσιν illam approbandam, ait Titum Epiſcopum Cretæ, Timotheum Epheſi Epiſcopum nominari; vt hæc argumentatio pondus aliquod habeat, oportet Apoſtolos ab Theodoreto eoſdem illos minimè vocari. Nam ſi Apoſtolos non minus quàm Epiſcopos appellat, non magis concludi ex Theodoreto debet, illos deſiiſſe Apoſtolos nuncupari, quia dicuntur Epiſcopi; quàm Epiſcopos non ampliùs dici, quia vocantur Apoſtoli. Atqui iidem illi ab Theodoreto Apoſtoli nominantur iis verbis; cùm de Epaphrodito loquitur, quem [c] Paulus Philippenſium Apoſto- [c] Phi
lum vocat. [d] *Ita,* inquit, *& Cretenſium Titus, & Aſianorum Timotheus Apoſtoli.* Vtrum autem Epiſcopos duos iſtos nominet, quod affirmat Salmaſius, equidem non memini. Neque tamen negare audeo: & locum vbi ita vocet indicari cupio. Ac tametſi alicubi ſic appellet, nihil hoc ad ineptam coniecturam fulciendam valet. Cuius inſuper fidem eleuat auctor eius ipſe Salmaſius, ac leuitatem ſuam, & ἀκρισίαν inſigniter traducit. Siquidem [e] paucis [e] P.
antè paginis Timotheum & Lucam, adeóque vagos illos, & huc illúcque diſcurrentes Epiſcopos probat Apoſtolos à veteribus dictos eſſe. Quorum ex Veterum numero ſolum [f] Theophanem profert, qui ſcribit, anno XX Iuſtiniani celebrata *eſſe Encænia ſacrarum reliquiarum Andreæ, Lucæ, ac Timothei ſanctorum Apoſtolorum.* Ad quæ Salmaſius: *Vides,* inquit, *Lucam, & Timotheum Apoſtolos cum Andrea vocari.* At ô bone! iam oblitus es non ampliùs vocatos illos Apoſtolos, *poſtquam Epiſcoporum dignitas ſupra Presbyteros*

[d] Theodor. in c. 3 Ep. 1 ad Tim. p. 474. οὕτω Κρητῶν ὁ Τίτος, καὶ Ἀσιανῶν ὁ Τιμόθεος Ἀπόστολοι.

[f] Theoph. τῷ δὲ Ἰουλίῳ μηνὶ, καὶ ἡμέρᾳ τρίτῃ, γέγονεν τὰ ἐγκαίνια τῶν ἁγίων λειψάνων, Ἀνδρέα, Λουκᾶ, καὶ Τιμοθέου τῶν ἁγίων Ἀποστόλων.

aſſurrexit: quod ex tua interpretatione aſſeueranti Theodoreto ſuffragaror CAPVT II.
a Salm. p. 32. accedis: & [a] argumentum inſuper adiicis: quòd *Titum & Timotheum, qui Pauli temporibus pro Apoſtolis erant, & ſic nominabantur, Epiſcopos poſteritas appellare cœpit,* Atqui & Apoſtolos vocare perſeuerauit: vt tu ipſe demonſtras ex
b Philoſt. p. 24. Theophane, qui multo Theodoreto poſterior eſt. cui & [b] Philoſtorgium cùm iſta ſcriberem adſtipulari videbam in Excerptis libri tertij: vti Τιμόθεον τὸν Ἀπόστολον ſimpliciter nominat, eiúſque, vt & Andreæ, ac Lucæ reliquias à Conſtantio tranſlatas refert in magnam baſilicam Conſtantinopoli à ſe conſtructam. Nunquid igitur cauſſæ eſt quin quid dicas, & quid affirmes negéſve neſcire te, & ad miraculum eſſe non ἀειλόγον tantùm fateare, ſed ἄλογον, & βαττολόγον;

X. De Apoſtolis, corúmque tum appellatione, tum natura, & proprie-
c Cap. 5 & ſeq. tate quantum ſatis erat expoſui [c] in libro ſuperiore. Erant illi apud Iudæos in vſu Chriſti tempore: à quibus nominis & functionis ille ſimilitudinem tranſtuliſſe videtur in familiam ſuam, & Eccleſiam. Propriè nuntij in Synagoga fuêre; qui ad varia miniſteria obeunda mittebantur: ſiue nuntiandi tantummodo gratia: vt qui ad nouam Lunam viſam à ſpeculatoribus, per Iudææ oppida nuntiandam Templo ſtante deſtinari ſunt, quos שלוחים, vel שליחים vocabant: vt eſt in Talmudicis Digeſtis, Tractatu de Anni capite, & apud Moſem Maiemonidem in eodem Tractatu operis Miſchneh, & eius, quod *Iad* inſcribitur. Siue cum aliqua curatione, ac munere gerundo: velut æris collatitij per Synagogas exigendi, & in iiſdem conſtituendæ diſciplinæ. quales à Patriarchis *Apoſtoli* mittebantur: vt Epiphanius in Ebionitarum hæreſi teſtatur. Horum igitur exemplo Chriſtus tum Apoſtolos illos primarios duodecim; tum alios in Eccleſia ſua deinceps inſtituit, cum poteſtate, iuriſdictione, curationéque aliqua. Sed inter hos ſummates aliqui fuerunt, propriéque dicti; quibus à Chriſto ampliſſima eſt credita poteſtas. Alij minores & ſecundi: qui Chriſtianæ importandæ fidei gratia ciuitates, ac prouincias obibant: partim à Chriſto, ac Spiritu ſancto deſtinati: partim ab maioribus Apoſtolis. Neque verò pari omnes poteſtate inſtructi erant; aut Epiſcopali ordine, ac charactere præditi. Præſertim ſi verum eſt, quod Chryſoſtomus, ac Theodoretus, aliique ſentiunt, vt capite illo quinto diximus, omnes Chriſti Diſcipulos, etiam quos Septuaginta vocant, Apoſtolatus illo vocabulo, ac dignitate cenſeri. Quibus fauet Euſebius in libro primo Hiſtoriæ, capite XII. Nam Septuaginta iſtos ab Epiſcopis ſecernunt, & ad Presbyteros ſimplices: quoſdam etiam ad Diaconos relegant Veterum aliqui.
d Opuſcul. 27, c. 3. Quos [d] Petrus Damiani ſecutus, *Sicut Epiſcopi duodecim,* inquit, *Apoſtolorum noſcuntur obtinere primatum: ita & ſacerdotes Eccleſiæ ſeptuaginta Diſcipulorum ordinem repræſentant.*

XI. Qvamobrem vacillat Salmaſij fides aſſeuerantis omnes illos ſecundi ordinis Apoſtolos Epiſcopos fuiſſe, & eos videlicet, qui ab Theodoreto deſignantur, cùm ait Apoſtolos olim dictos eſſe, qui ætate ſua nominabantur Epiſcopi. Quid quod Paulus ipſe Titum Diſcipulũ ſuum, quem Salmaſius vnum facit ex minoribus illis Apoſtolis; & Theodoretus ipſe Apoſtolum potiùs, quàm Epiſcopum vocatum eſſe docuit, Apoſtolum fuiſſe
e 2 Corinth. 8, 23. haud obſcurè negat, cùm eum diſcernit ab Apoſtolis? [e] *Siue pro Tito,* inquit, *qui eſt ſocius meus, & adiutor: ſiue fratres noſtri Apoſtoli Eccleſiarum gloria Chriſti.* Nónne falſa ex eo Salmaſij opinio conuincitur, promiſcuè omnes Apoſtolos facientis, qui ad ordinandas, regendáſque ad tempus Eccleſias à primoribus Apoſtolis miſſi fuerunt?

Neque verò Apoſtolos illos ſecundarios nomen inde ſortitos arbitror, quòd à maioribus mitterentur. Sed quòd miniſterij ac functionis genere ipſo primores iſtos, ac veros imitarentur; maximè in Chriſti prædicanda fide ac notitia, eóque munere extraordinariis factis, ac miraculis approbando. Nam & ſi quis ex plebe Diſcipulorum ab Chriſto, & Spiritu ſancto ad Apoſtolica miniſteria peragenda deſtinaretur ἀμέσως, & ſine interuentu principũ Apoſtolorum, dici nihilominus poſſet Apoſtolus. Velut Philippus, qui ad Eunu-

chum erudiendum baptizandúmque miſſus eſt. Ac pro eo atque poteſtas illa eſſet, quam acciperet, ita primi, aut ſecundi ordinis haberetur. Non enim miſſionis modo, ſed ordinis, ac poteſtatis, metienda eſt Apoſtoli dignitas, vt iam ſuprà memoraui. Hinc eſt quòd Epiſcoporum ordo nonnunquam apud antiquos Apoſtolicus vocaretur: & Epiſcopi Apoſtoli. vt Valentinus ad Auguſtinum ſcribens, eius vocat Apoſtolatum epiſtola CCLXI. Atque iidem ſucceſſores Apoſtolorum eſſe dicuntur: quòd in ſua quiſque Diœceſi poteſtatem exercet Apoſtolicæ ſimilem. Romanus verò Pontifex, qui vnus per orbem terrarum plenam habet, & ſine loci ac iuriſdictionis exceptione integram poteſtatem, hodie ſolus ferè, & κατ' ἐξοχὴν Apoſtolicus: & ſedes eius atque functio Apoſtolica nominetur: non quòd externa aliqua, & extraordinaria miſſione à Deo vel ab homine deſtinetur: vt olim propriè dicti Apoſtoli. Sed ob poteſtatem, quæ penes Apoſtolos erat, & in eos ex *perſonali*, vt ita loquar, miſſione deriuata fuerat.

XII. HINC etiam complures ſancti, qui primi gentibus ac populis quibuſdam Euangelium intulerunt, eorum Apoſtoli paſſim nominantur, recentioribus etiam temporibus, & à primis illis Apoſtoliciſque longiùs diſtantibus. Vt Bonifacius Moguntinæ primus ſedis antiſtes Germaniæ Apoſtolus dicitur: & à Beda Gregorius M. Anglorum Apoſtolus: cùm nunquam in eam inſulam pedem poſuerit. Adeo cum Euangelij prædicandi, & homines Chriſtianam ad fidem adducendi officio ac poteſtate, etiam per alios adminiſtratâ, coniuncta vox eſt Apoſtoli, potiùs quàm cum miſſione, à qua originem tamen accepit.[a] Ob id Eſaiam Prophetam Cyrillus Alexandrinus refert *non Prophetiæ ſola gratia fuiſſe præditum: ſed Apoſtolicis etiam ornamentis inſignem. Etenim ſimul & Propheta eſt, & Apoſtolus, atque Euangelicorum præconiorum neutiquam expertes in libro ſuo ſermones inſtituet.* Vt vel ex eo conſtet, falli opinione ſua Catharum, dum nimis anguſtè, ac præfractè nominis aucupatur etymon: vt quoniam à *miſſione* deducta eſt *Apoſtoli* vox, nullum appellari eo vocabulo patiatur, niſi miſſum, &, quatenus ſecundi ordinis eſt, ad nutum & imperium maioris ambulantem, & tanquam curſualem, nullibi conſiſtentem, nec in vna ſede morantem. Quod otioſum, ineptúmque commentum & exemplis antiquioris æui; & communi ipſo ſenſu ac iudicio; & auctoritatum, argumentorúmve, quibus nitatur, inopia damnatum ac reiectum per ſeipſum concidit.

[a] Cyr. Præfat. in Eſa. in fine. ὥστε μοι δοκεῖ στεφανοῦν μάλα τὸν μακάριον προφήτην Ἡσαΐαν, οὐχὶ τῇ τῆς προφητείας χάριτι μόνῃ, ἀλλὰ γὰρ καὶ τοῖς Ἀποστολικοῖς αὐχήμασιν. ἐν ταὐτῷ γάρ ἐστι προφήτης τε ἅμα, καὶ Ἀπόστολος, καὶ τῶν εὐαγγελικῶν κηρυγμάτων φαιδρότητος οὐκ ἠμοιρηκότας τοὺς τῆς ἑαυτοῦ συγγραφῆς ποιεῖται λόγους.

[b] Nam quòd Epaphroditum, quem Paulus Philippenſium Epiſcopum nuncupat, miſſu Pauli Epiſcopos apud illos creaſſe ſcribit, ob idque vocari Apoſtolum; id ex cerebro ſuo, ſi vllum tamen habet in capite, confictum, non auctore vllo teſtatum attulit.

[b] Salm. p. 107 & 108.

XIII. MAIORIS hoc & inſcitiæ, & temeritatis eſt, quòd ex Theodoreto de eodem Epaphrodito colligit, & ſuam videlicet illi hæreſim affingit.[c] *Apparet*, inquit, *eum exiſtimaſſe Epiſcopos illius æui non fuiſſe maiores Presbyteris, ſed pares & ſub vtroque nomine eoſdem ſic ſubditos fuiſſe Apoſtolis, vt poſteà Presbyteri ſubiecti ſint Epiſcopis. Quod etiam in eandem Epiſtolam ad caput ſecundum clariùs ſignificauit, vbi Epaphroditum Apoſtolum de eo genere Apoſtolatus exponit, cui Eccleſiæ à maioribus & veris Apoſtolis gubernandæ credebantur.*[d] Ac ſubinde Theodoreti verbis exſcriptis; *Video*, inquit, *Apoſtolum Epaphroditum à Theodoreto accipi de eo genere Apoſtolorum, quos ſub Apoſtolis vicem Epiſcoporũ habuiſſe dicit, cùm tunc Epiſcopi locum tenerent Presbyterorum.* Theodoretus, vt ſuprà neceſſariis argumentis euicimus, arbitratur ab Apoſtolo Paulo Epiſcopi ac Preſbyteri nomina duo tribui ſacerdotibus ordinis ſecundi, quos ætate ſua Preſbyteros vocabant. Ordinis verò primi ſacerdotes, qui Theodoreti ſeculo Epiſcopi, vt & hodie, dicebantur, Apoſtolos nuncupatos eſſe tempore Pauli. Qui aliter de Theodoreto ſentit, quantum ex verbis eius & κατὰ τὸ ῥητὸν iudicari poteſt; prorſus aberrat cum Salmaſio. Quare ridiculum eſt, quod iſte dicit, Theodoretum *exiſtimaſſe Epiſcopos illius æui pares fuiſſe Presbyteris*. Nam par nemo eſt alteri, niſi ab eo diſtinctus. Ac Preſbyteri illi Theodoreti ab Epiſcopis diuerſi non erant. Nam vnus, & idem ſecundi ordinis ſacerdos, Preſbyter, & Epiſcopus appellabatur, ex Theodoreti ſententia. Proinde non qui ætate

[c] Salm. p. 59.

[d] Idem p. 60.

Theodoreti ſub iiſdem appellationibus, diſtincti erant ordine, Apoſtolorum ævo eiuſdem fuiſſe ordinis ab illo dicuntur: ſed nomine & re diſcrepaſſe: quòd primi ordinis ſacerdotes, Apoſtoli: ſecundi ordinis, Epiſcopi, & Preſbyteri nominati ſunt. Vide loca ipſa Theodoreti, quæ ſuprà deſcripſimus. CAPVT II.

XIV. An non ipſe ad initium Epiſtolæ ad Philippenſes, Epaphroditum Apoſtolum ea de cauſa nominatum ait, [a] *quòd Epiſcopale munus & adminiſtrationem ſibi commiſſam habebat, cum appellatione Apoſtoli?* Et in eo loco, quem citat Salmaſius, [b] *Apoſtolum*, inquit, *Epaphroditum vocauit, eo quòd ipſorum illi commiſſa cura fuerat. Vt ex eo manifeſtè conſtet, ſub eo fuiſſe Epiſcopos illos, qui in proœmio Epiſtolæ ita vocantur: vtpote qui Presbyteri ordinem implebant.* In Epiſtolæ proœmio & inſcriptione, Paulus & Timotheus ſanctos omnes ſalutāt, σὺν ἐπισκόποις, καὶ διακόνοις, *cum Epiſcopis, & Diaconis*. nulla mentione facta Preſbyterorum. Salmaſius ἐν τῷ προοιμίῳ ita reddit, vt ſit *in principio*; quod ambiguum eſt, & falſum, ſi ad Apoſtolorum prima tempora referatur: vt videtur iſte voluiſſe. Sed dixiſſet potiùs ἐν ἀρχῇ, vel ποτὲ, id eſt *olim*, ſi hoc Paulus intellexiſſet. Omninò Epiſtolæ ipſius exordium Theodoretus ſignificat. Qui & apertè demonſtrat, Epaphroditum idcircò Apoſtolum eſſe dictum, quòd Epiſcopale munus obiret, & tanquam paſtor Philippenſium Eccleſiæ curam & præfecturam gereret: ſub quo erant Epiſcopi (iidemque Preſbyteri vocari,) qui in exordio Epiſtolæ memorantur: à quibus, vt & à Diaconis, reliquóq; fideli populo miſſus erat ad Paulū Epaphroditus cum pecuniis, qui illius neceſſitati ſubueniret. Qua de cauſa Paulum aiunt Græcorum Interpretes Epiſtolam, quam per Epaphroditum redeuntem ad illos dedit, Epiſcopis, id eſt Preſbyteris, & Diaconis: nō autem primario antiſtiti, qui tunc Apoſtolus nuncupabatur, inſcripſiſſe: quòd is ille ipſe erat Epaphroditus, quem cū litteris ad eos mittebat.

[a] Theod. p. 323. σαφῶς πᾶσιν ἐδίδαξεν, ὡς τὴν ἐπισκοπικὴν οἰκονομίαν αὐτὸς ἐπεπίστευτο, ἔχων Ἀποστόλου προσηγορίαν.

[b] Idem pag. 333. Ἀπόστολον δὲ αὐτὸν κέκληκεν αὐτῶν, ὡς τὴν ἐπιμέλειαν αὐτῶν ἐμπεπιστευμένον. ὡς εἶναι δῆλον, ὅτι ὑπὸ τοῦτον ἐτέλουν οἱ ἐν τῷ προοιμίῳ κληθέντες Ἐπίσκοποι, τὸ πρεσβυτέρου δηλονότι τὴν τάξιν πληροῦντες.

[c] Salm. p. 107. XV. At enim [c] Salmaſius *de Epaphrodito à Philippenſium Epiſcopis ad Paulum miſſo falſum eſſe* deierat. & hunc errorem Græcos *ex loco Pauli perperam intellecto ſumpſiſſe; vbi* [d] *Apoſtolus Philippenſiū vocatur Epaphroditus, cùm dicit, neceſſarium exiſtimaſſe, Epaphroditum adiutorem ſuum, & commilitonem, eorum autem Apoſtolum, & ſuæ neceſſitatis adminiſtrum, ad eos mittere. Dicit ſimpliciter, Neceſſarium putaui mittere ad vos: mittere, inquam, non remittere. Ita loquutus eſſet, ſi priùs eum ad ſe miſiſſent.* Quid impeditioribus in locis faciet, qui in tam plano ac facili totius corporis ruina prouoluitur? Ergóne miſſus ad Apoſtolum Paulum non erat Epaphroditus à Philippenſibus? Ab iis, inquam, quibus iſtam Epiſtolam ſcripſit? Qui ſunt autem illi? Nónne ij, quos appellat *initio* Epiſtolæ, hoc eſt ἐν τῷ προοιμίῳ, vt Theodoretus loquitur; & quibus inſcribitur? *Paulus*, inquit, *& Timotheus ſerui Ieſu Chriſti, omnibus ſanctis in Chriſto Ieſu, qui ſunt Philippis, cum Epiſcopis, & Diaconis: Gratia vobis*, &c. Hi ſunt ad quos hanc Epiſtolam dirigit Apoſtolus. At eoſdem illos per Epaphroditum ad ſe miſiſſe pecunias, quò neceſſitati ſuæ ſubuenirent, teſtatur idem [e] Apoſtolus ſub Epiſtolæ finem. *Repletus ſum*, inquit, *acceptis ab Epaphrodito quæ miſiſtis.* Igitur miſſus eſt ad Paulum Epaphroditus, vt pecunias ad eum portaret, ab Epiſcopis & Diaconis Philippenſis Eccleſiæ; vel ſolis, ſi eſt illa vera lectio, quam Chryſoſtomus, & Theophylactus ſequuntur, συνεπισκόποις καὶ διακόνοις. *Sanctis coëpiſcopis & diaconis.* Vel ab his pariter, ac ciuibus aliis: ſi quod in vulgatis codicibus Græcis extat, σὺν ἐπισκόποις legas: vt & *ſanctis*, id eſt Chriſtianis è populo; & Epiſcopis, ac Diaconis inſcripta ſit Epiſtola. Oecumenius priorem lectionem cum Chryſoſtomo amplexus videtur: etſi altera in illius contextu perperam habetur. Nam itidem vt Chryſoſtomus interpretatur: & quæ dicit, ad alteram minimè cōgruunt. Vt cùm rationem reddit, cur Paulus initio non ſe Apoſtolum nominet. [f] Quod eo feciſſe ſcribit, quòd ad collegas ſuos, & ὁμοτίμους ſcriberet, id eſt ad Clerum, à quo miſſus erat Epaphroditus. Prorſus itaque à Clericis Philippenſibus Epaphroditus Epiſcopus allegatus erat cum ære collatitio. Quem & illorum Epiſcopum fuiſſe volunt iidem Græci, maximè Theodoretus: ſed ſub Apoſtoli nomine. Propterea duplici vocabulo deſignatur à [g] Paulo, *Apoſtoli*, & *miniſtri neceſſitatis*. Nam *Apoſtolum* idem eſſe atque *Epiſcopum* Theodoretus credidit. Miniſtrum verò neceſſitatis vocat, *quoniam per ipſum neceſſaria Paulo ſubſidia miſerant*; vt ait [h] Oecumenius.

[d] Phil. 2. 25.

[e] Phil. 4. 18.

[g] Phil. 2. 25.

[f] Oecum. ἐνταῦθα ὡς πρὸς ὁμοτίμους ἐπιστέλλων οὐ τίθησιν αὑτῷ τὸ ἀξίωμα, τουτέστι τὴν ἀποστολήν. Mox: τί δὲ ποτε ὧδε τοῦ κλήρου γράφει, οὐκ ἔχων ἔθος; ὅτι αὐτοὶ οἱ κληρικοὶ ἦσαν τὸν Ἐπαφρόδιτον πέμψαντες σὺν τοῖς ἀναλώμασι.

[h] Oecum. in 2 ad Philipp. Ver. 25. δι' αὐτοῦ γὰρ ἦσαν αὐτῷ τὰ πρὸς χρείαν πέμψαντες.

De Chryſoſtomo propugnantur illa, quæ in Diſſertationibus ſcripta ſunt. Peſſimè ab Salmaſio mens illius accepta. Presbyteros & Epiſcopos apud Paulum interpretari ab eo de ſecundi ordinis ſacerdotibus. Salmaſij calumnia, & ἀπροσεξία. De Epiphanio eiuſdem hallucinatio. Rectè illius à nobis explicatam eſſe ſententiam: Salmaſium verò à ſe ipſo diſſentire.

Capvt III.

I. QVI in explananda Theodoreti mente ac ſententia tam futilem ſe probauit; non eſt, quod in ceteris feliciorem ſperemus fore. Ex quibus proximè ab Theodoreto poſitus à nobis eſt Chryſoſtomus in Diſſertationibus Eccleſiaſticis. Vbi oſtendimus hanc illius fuiſſe mentem, Epiſcopos à Paulo memoratos in epiſtola ad Philippenſes, ſimplices haberi, ac ſecundi ordinis ſacerdotes; planè vt Theodoretum intellexiſſe antea demonſtrauimus. Quod nondũ Meſſalino-Salmaſius capere poteſt. Cuius tantus eſt ſtupor, vt cùm eadem, quæ Chryſoſtomus ac reliqui poſt ipſum de Preſbyteris & Epiſcopis prodiderunt, Theodoretus ſentiat; cúmque eodem atque illi probet argumento, non ſignificari apud Paulum primi ordinis antiſtites; quòd in eadem vrbe & Eccleſia plures eſſe non debeant Epiſcopi: tamen iſte Theodoretum neget Epiſcopos interpretari Preſbyteros ſimplices: ſed vagos neſcio quos, & errones, Epiſcopos ſimul, & Apoſtolos ſecundos.

[a] At etiam inconſtantiam nobis obiicit homo dictorum ac decretorum ſuorum apprimè retinens, quod, cùm *ſuprà ex Apoſtolo defenderim, Epiſcopi nomen, & Epiſcopatus pro ſummo gradu poni*, cùm de Chryſoſtomo ago, *ex eo probare contendam, Epiſcopos Apoſtolo memoratos non eſſe Epiſcopos propriè dictos, ſed ſimplices Presbyteros, quos tunc Epiſcopos appellare mos fuit.* Hoc verò prorſus illud eſt, quod de homine iſto animaduerti ſæpè ac monui: nihil eum minus cùm ſcribit, quàm quid ſcribat attendere. adeo raptim & incogitans obuia quæque arripit, & infarcit. cùm in legendo eundem morem tenet. Eo fit, vt præ celeritate, & aſſiduitate currendi, hoc ipſum quod leporibus euenire Xenophon ait, illi accidat: vti hebeti ſit oculorum acie; nec plenè, accuratéque videat. a Salm. c. 2, p. 83.

II. Omninò vt in ceteris, ſic in hoc loco ſtultiuidum ſe eſſe probat, in quo de Chryſoſtomo nos arguit. Quid enim non conſtanter à me factum? aut in quo à me ipſe diſſentio? Epiſcopatum à Preſbyteratu, id eſt ordinem ab ordine; gradum à gradu, & hodie diſcrepare, & ab Apoſtolorum tempore perpetuò diſcrepaſſe dixi ſemper: neque contrarium vllo loco docui. Dixi deinde, Chryſoſtomum videri Epiſcopos ab Apoſtolo commemoratos pro ſimplicibus habere Preſbyteris, itidem vt Græcos interpretes reliquos. Quos etiam ſingulos eo nomine redargui, quòd Apoſtoli mentem aliter ac res erat interpretati ſunt. Laudaui autem in eo, & approbaui, quòd ordines illos duos non inuicem miſcerent; ſed diſtinctos, vt erant, reuera conſtituerent. Poſtremò conciliandi viam hanc iniuimus; vt eſſe quidem per ſe diuerſos illos gradus, ordinéſque fateremur: ſed in eandem concurriſſe perſonam: ac qui Preſbyteri ab Apoſtolo vocantur, iidem eſſent & Epiſcopi, non vocabulo tantùm, ſed reipſa quoque. Ita tum Clerus in his Eccleſiis, ad quas Epiſtolas iſtas miſit Apoſtolus, ex primi ordinis ſacerdotibus conſtabat. Hæc noſtra ſententia fuit: cui tu meras nugas, & inſcitas fabulas opponis. Ridiculum verò eſt, quòd me ex Chryſoſtomo probare dicis, Epiſcopos pro ſimplicibus ſacerdotibus accipi: idque ſuperiori opinioni eſſe contrarium. At ὦ χέπφε, num contrarius eſt ſibi, qui ſententiæ ſuæ aduerſam exponit alteram, & expoſitam mox refellit? Qui hoc putat, ἀλοὶ διαμυχθεὶς ὄναιτ' αὖ οὑτοσί.

III. Ergo Epiſcopos & Preſbyteros, quos Apoſtolus nominat, primi ordinis fuiſſe ſacerdotes ratus eſt Chryſoſtomus, aliíque Græci, vt Oecumenius,

Theophylactus. Adde etiam Theodoretum: cuius verba non aliud ſignifica-
re, ſi ea intelligeres, mecum ipſe fatetêre. Sed non intelligis. Quod cur miremur, cùm ne te ipſe quidem capias? Niſi forte capere iſtud eſt, & intelligere quid dicas, illa ipſa quæ dicis, vbi dixeris, ibidem vt abſurda damnare, ac refellere. Hoc enim illo in loco facis, in quo Chryſoſtomum, ac reliquos arguis. Reprehendis enim ipſos non ea parte, qua peccarunt, in quo illos etiam notauimus: ſed in quo veriſſimè ſentiunt: & cui ture poſtea ſubſcribis. Quamobrem quidquid ad illos falſi conuincendos accumulas: quod ſanè eſt leuiſſimum: immo nullum penitus: id ſi valeret, contra te primum valeret. Negas enim verum hoc eſſe, quod aſſerunt, *Vnum ſingulis præfuiſſe ciuitatibus*
Salm. 273 ſeq. *Epiſcopum*. Quod[a] tu tamen ipſe diſertè poſtmodum doces. Preſbyterorum collegio præfuiſſe vnum aliquem ſcribis, primatum inter eos habentem, & κατ᾽ ἐξοχὴν vocatum Epiſcopum; cùm nihilominus etiam reliqui Preſbyteri appellarentur Epiſcopi. Quam tu rationem, & communionem nominis, vbi eſt diſpar, & inæqualis dignitas, ac poteſtas, adeo iudicas abſurdam, & abhorrentem pagina 85, & ſequentibus, vt eo vtaris argumento ad Græcos conuincendos; qui cùm Preſbyteros omnes vocati ſolitos Epiſcopos putent, vnum tamen aliquem ſupra ceteros auctoritate ac poteſtate excelluiſſe ſentiant. Sed de hoc tuo conflictu, & horribili cæcitate atque ἐμβροντησίᾳ ſuprà eſt actum cap. XII libri ſuperioris. Itaque hoc loco *verbum non ampliùs addam*: téque tuis in nugis, ac titiuillitiis volutari, & implicari ſinam.

IV. IAM quòd, vti tecum pugnare te luce ipſa clarius oſtendi, ſic me viciſſim à meipſo diſſidere clamitas; incredibiliter erras: & errandi cauſſam habes illam eandem, quam & repugnandi tibi, in tanta imbecillitate iudicij inconſultam celeritatem ac præcipitem. Non ſunt, ὦ οὗτος, illa contraria duo, quæ tu aduerſari inuicem putas: ſed maximè conſentanea, & cohærentia. Quorum alterum eſt, Epiſcopos & Preſbyteros, quos Apoſtolus nominat, primi ordinis ſacerdotes videri: ac plures in eâdem Eccleſia collocatos in quibuſdam ciuitatibus, ſub ipſa Chriſtianiſmi primordia. Alterum, Epiſcopatum & Preſbyteratum quà ordines ſunt, ex ſe naturáque ſua, & οὐσιώδει functione, differre mutuò: & errare illos, hoc eſt te, tuíque ſimiles Catharos, & Puritanos; qui vnum eundémque βαθμὸν, & Ordinem ex Apoſtolorum, ipſiúſque Chriſti Domini inſtituto eſſe prædicant: adeo vt duo non ampliùs ſacri ordines ſint; Epiſcopi, ſiue Preſbyteri: & Diaconi. contrà quàm Vetera omnia Concilia, & Apoſtolicis proximi temporibus Patres; & Catholici hactenus omnes arbitrati, atque vſu ipſo teſtati ſunt.

Diſce iterum hîc, quod & ſuprà iam edoctus es: Primùm vocem ipſam *Preſbyteri* non ſic à nobis accipi, cùm dicimus, Epiſcopatum, & Preſbyteratum diſtinctos eſſe ordines, ac cùm Paulus, & alij deinceps Preſbyterum eum nominant, qui eſt Epiſcopus. Illîc enim ordinis & gradus eſſe vocabulum: hîc autem reuerentiæ, honoris, & dignitatis. Quare non ſequitur, ſi Paulus, ac Lucas Preſbyterum appellant eum, qui reuera eſſet Epiſcopus, Epiſcopatus, & Preſbyteratus ordines vnum illos & eundem eſſe voluiſſe.

V. SIC, exempli gratia, Romæ *Prætor* olim commune fuit nomen maio-
Lib. 4 de ling. lat. rum omnium magiſtratuum, *qui iure & exercitu præirent*, vt ſcribit[b] Varro. Vel ita dictus, *qui præiret exercitui Imperator ab imperio populi*. Vnde & *Prætorium* in caſtris, vbi Imperatoris tabernaculum erat: & *Prætoria porta, cohórſque Prætoria*. Pòſt verò peculiaris in magiſtratus vocabulum tranſiit. Nec rectè ratiocinaretur, qui ex eo quòd illos, qui Conſules poſtea dicti ſunt, olim
In voce Prætoria porta. Prætores vocatos eſſe legeret; vt nominatim[c] Feſtus adnotat; concluderet eundem apud Romanos fuiſſe Prætorem & Conſulem. Nam Prætor primo illo, & antiquiore modo, non certi magiſtratus nomen, ſed vniuersè, & infinitè maioris omnis fuit: poſteriore verò, in quo cum Conſule comparatur, vnum & peculiarem aliquem deſignat, Conſulatu minorem. Non diſpar eſt eius ratio, de quo modò agitur. ὁ Πρεσβύτερος, quà dignitatis, & honoris duntaxat appellatio eſt, vtrique communis fuit, hoc eſt primo & ſecundo ordini: ſiue in eadem perſona reperirentur: ſiue in diuerſis. Quemadmodum etiam *ſacerdotis* nomen vtrique ordini tributum eſt,

 ac diutiùs in primo conſtitit, quàm *Presbyteri*. Nam *Presbyteri* vox tandem in ſolo reſedit ordine ſecundo: cùm *Sacerdos* in primo perſeueraret, nec minus tamen ad ſecundum pertineret: cùm & vocabula ἱερεῦς, & ἱερωσύνη vtriuſque gradus *ſacerdotio* conuenerint. Ecquis autem, præter Catharos, impuróſque Puritanos, quorum è grege Salmaſius eſt, vnum & eundem dicat ordinem & gradum eſſe ſacerdotem ſimplicem, & Epiſcopum, ex ordinatione Chriſti, & Apoſtolica traditione? Idem eſt de *Presbyteri* appellatione iudicium; quæ vox ab communi ambobus ſignificatione, ad propriam ordinis ſecundi tranſlata eſt atque reſtricta. Neque propterea de natura ipſa, proprietatéque duorum illorum ordinum deceſſit aliquid: nec eo minus diſtincti inuicem ſunt & ordinatione Chriſti; & Apoſtolica traditione; & vſu, ac decreto Catholicæ Eccleſiæ. Diſtincti, inquam, ex ſeſe, naturáque ſua, & κατὰ τὸ εἶδος, vel οὐσίαν: quamuis κατὰ τὸ ὑποκείμενον vnum & idem ſint in vno ac ſingulari Eccleſiæ paſtore, qui eſt Epiſcopus; & olim in Clero fuerint; cùm ſub exortum Chriſtianiſmi, Preſbyteri iidem & Epiſcopi in eo cenſerentur.

VI. Hac luce diſtinctionis inſcitiæ tuæ caligo diſcutitur: quæ in vnius cauillatione voculæ miras, & pueriles tragœdias excitauit. Sed quid tibi, oro, venit in mentem, vti de me mentiri tam inſigniter auderes? [a] Scribis enim conceſſiſſe me, *Conſuetudine potiùs Eccleſiæ, & humano quodam iure, quàm diuino, Presbyteri, & Epiſcopi conſtare differentiam.* Non te calumniæ, ac falſitatis pudet? Vbi enim ſcriptum à me iſtud eſt? Tu paginam Diſſertationum mearũ oſtendis 44, & *quàm in ea diuerſus ſim ab eo, qui fui pagina* 13, iubes agnoſcere. Ego verò in vtrâque, & in ceteris idem conſtanter docui: nec ea, quæ ibidem dixi, quia capere non potes, ideo ſum à te reprehendendus: *tanquam ſi Lunam veterem, vel nouam* (vt cum [b] Auguſtino loquar) *ſidúſve aliquod minimè clarum velles videre, quod ego intento digito demonſtrarem: tibi autem nec ad ipſum digitum meum videndum ſufficiens eſſet acies oculorum, non propterea mihi ſuccenſere deberes.*

a Salm. p. 100.

b Aug. Prol. in libros de Doctrina Chriſt.

Age verò in illa pagina 44 quid tandem diuerſum ab altera poſitũ eſt? Nam in eâ verba illa ſunt, quibus *conceſſiſſe me* dicis, quod alio in loco negaui. Hîc verò tua hîc Salmaſi iocularis oſcitantia tenetur. Nam quæ tu mihi obiicis, non mea illa ſunt: ſed Hieronymi & eius doctrinæ conſectaria, nec à me relata ſic vt probarem, ſed vt refellerem, vel vt explicarem potiùs, & ad communem, ac Catholicam ſententiam accommodarem. Hoc igitur non inter erroris argumenta mei: ſed inter ſtuporis tui exempla numeres licet. Perinde enim hîc in reprehendendo me facis, ac ſi Paulum illius dicti reum citares: [c] *Faciamus bona, vt inde veniant mala.* Quod totidem quidem verbis ab illo ſcriptum eſt: ſed ex aliena perſona, non ex ſua.

c Rom. 3, 8.

Diuini planè iuris eſſe dixi ſemper Epiſcopi ac Preſbyteri diſcrimen, quà nomina ſunt Eccleſiaſticorum ordinum, atque graduum: ídque in illa ipſa docui pagina, quam commemoras, quadrageſima quarta: vbi *integram manere ſcripſi ordinum diſtinctionem, & quidem diuinitus conſtitutam, non ſola conſuetudine:* eo quòd, etiam ex Hieronymo, *ſalua eſſet ordinandi poteſtas penes ſolos epiſcopos.* Quod autem *vnus in ſingulis ciuitatibus, & Eccleſiis eſſet epiſcopus*, id non *iure diuino, ſed Eccleſiæ auctoritate, Conciliorúmque ſanctionibus decretum eſſe dixi.*

VII. Nihil igitur in Chryſoſtomo vidit Catharus, & ea quæ non erant in me vidit: ac, quod ei non inſolens eſt, errore lapſus eſt fœdiſſimo. Nunc in Epiphanio ſimilem eundem fuiſſe ſui monſtrabimus. [d] Credidit ſanctiſſimus ille Pater, Epiſcopum & Preſbyterum apud Paulum ſic vſurpari, vt ætate ſua fiebat: hoc eſt illum primi ordinis, hunc ſecundi ſignificare ſacerdotem, in quo ab ſuperioribus diſſentit. Porro Apoſtolos idem exiſtimat, recenti adhuc Chriſtianiſmo, non vbique iuſtum Clerum, ac ſuis conſtantem partibus inſtituiſſe. Sed alicubi ſolos Preſbyteros, & Diaconos ſine Epiſcopo: alibi vnum Epiſcopum cum Diaconis, abſque Preſbyteris. Quam Epiphanij ſententiam per ſeipſam dixi eſſe veram, quatenus de illis ordinibus abſolutè, ac præciſè loquitur: ſed non ſatis ad Paulum accommodatam videri. Omninò enim Epiſcopos & Preſbyteros à Paulo nominari primi ordinis Sacerdotes.

d Epiphan. Hær. 75 §. 5.

Sed eam narrationem, quam veram eſſe iudicaram, ait eſſe falſiſſimam homo cumprimis grauis, & conſideratus Salmaſius. Quod cùm dicit, tùm ſe ipſe

falſi

falſi coarguit. Nam & idem aſſerit; & huic, quod aſſeuerat, contrarium itidem affirmat: vt quocumque ſe vertat, hærere conſtringique illum neceſſe ſit, ac ſua confeſſione iugulari. Expendamus ſingulas Epiphanianæ ſententiæ partes. CAPVT III.

[a] Lib. 2 Diſſert. cap. 1, p. 15. [b] Salm. p. 102. VIII. [a] CREDERE me dixeram, id quod ſcribit Epiphanius, *pro multitudine populi plures, pauctoréſve ſacrorum inſtitutos miniſtros, ac nonnunquam ſolum impoſitum Epiſcopum ibi, vbi grex puſillus erat.* Quærit [b] Catharus, num efficiam inde, *diſtinctos tunc fuiſſe ordines Epiſcoporum, & Presbyterorum.* Stulta quæſtio. Primùm non eo citatus à me eſt Epiphanius, vt ex huius auctoritate probarem diſtinctos inuicem iſtos ordines fuiſſe. Non quòd non idipſum adſtruat. prorſus enim hoc dicit. ſed quòd perſonis, ac τῷ ὀνομαζομένῳ diuerſos ibi eſſe putat, vbi vnum eſſe videntur. Quos enim Apoſtolus nominat Epiſcopos, & Presbyteros, eos in Clero diſtincta tum fuiſſe capita cenſet Epiphanius. In quo illi non aſſentior. Quare non in eum finem Epiphanium citaui, vt inde colligerem, Apoſtolorum tempore duos illos ordines à ſe mutuò diſtinctos fuiſſe. Sed vt eius opinionem expenderem, docerémque quatenus vera quidem illa ſit: ſed ad propoſitam ex Apoſtolo quæſtionem explicandam non ſatis apta videatur. Deinde quod ab illo verè eſſe dictum aſſerui, falſiſſimum autem Salmaſius vocat: id affirmat etiam iſte ipſe, qui falſitatis arguit, Salmaſius. Etenim idem ex Apoſtolorum inſtituto Presbyterum fuiſſe quod Epiſcopum, illius eſt ſententia: hoc eſt vnum [c] Salm. p. 105. eſſe ambos, & eundem ordinem. Cùm ergo in aliquibus locis [c] *potuiſſe* concedit *& Presbyterum conſtitui vnicum, ſi res ita tuliſſet, & conditio loci:* quid aliud quàm vnum imponi potuiſſe dicit Epiſcopum? Quòd ſi idem ille locus numero Chriſtianorum augeretur poſteà; vt vnus ad miniſterium non ſufficeret Presbyter, idémque, vt iſte fatetur, Epiſcopus: profecto plures alij adiungendi fuerunt Presbyteri ſimul & Epiſcopi. Sic enim nonnunquam eueniſſe legimus, vt in quibus Eccleſiis, propter paucitatem, initio nonniſi vnus conſtitutus eſt Presbyter, poſtmodum, creſcente fidelium multitudine, tum plures annumerati ſint Clerici, tum Epiſcopalis ibi ſedes inſtituta fuerit. Quid ergo habet iſte quod de Epiphanio queratur, aut de me, qui hoc idem, quod ille, dicimus: etſi, non vt ille, diſſidemus ipſi à nobis & pugnantia loquimur?

IX. SED calcibus deinceps petere pergit virum ſanctiſſimum, & inſcitiæ, ac falſitatis reum peragere: hoc eſt quæ ſibi propriæ, & germaniſſimæ notæ ſunt, in eum conferre. Scribit Epiphanius, non potuiſſe Apoſtolos ſtatim ad perfectum omnia conſtituere: id eſt, vniuerſa, quæ ad abſolutam formam pertinent Eccleſiaſticæ communitatis, ac reipublicæ, omnibus in locis ordinare: ſed paullatim ab inchoatis, & rudibus initiis ad vltimam operis expolitionem ſtructuram Euangelicam eſſe perductam. Cùm igitur Epiſcopos alicubi conſtitui Chriſtianorum paucitas nondum ſineret, Presbyteris fuiſſe contentos: aut vnum duntaxat Epiſcopum ſine Presbyteris ibi præpoſuiſſe. Hoc ego, cùm alioqui veriſſimum ſit, non tamen ad Apoſtolum, [d] Salm. p. 108. ac propoſitam quæſtionem facere dixi. Sed inſtat [d] Catharus, & otioſa percontatione moras iniicit. Quærit *cur Apoſtoli tunc non potuerunt omnia, quæ ad regimen Eccleſiæ optimum inſtituendum facerent excogitare.* Ac multa deinceps nugatur, vt ſolet, tanquam *in Apoſtolis defectus argui inde poſſit ad πολιτείαν perfectam inſtituendam.* En Salmaſium acumen, iecúrque Criticum. Quærendum verò ab eo viciſſim; cur hanc rerum vniuerſitatem Deus non repentè perfectam, & ad plenum elaboratam condiderit. cur molem initiò confuſam, & indigeſtam procreare maluerit: terram ornatu ac cultu carentem; aërem nulla luce veſtitum: vaſtam, & per omnia diffuſam aquarum voraginem. *An ergo facilius fuit* conditori inculta illa & horrida, quàm elegantia, & perfecta fabricare? *Sed cur Deus tunc non potuit omnia*, quæ ad mundi ſtatum *optimum inſtituendum facerent, excogitare? Quæ ratio poteſt afferri huius illius ἀδυναμίας in optima, & perfecta forma inuenienda, & ſtatuenda? Voluiſſe eum, nec potuiſſe* [e] Marci 8,4. *quod vellet efficere quis credat?* [e] Ad hæc cur cæcum hominem oblatum ſibi Chriſtus non ex toto primùm ſanauit, ſed ex dimidio; vt non penitus aſpiceret; ſed *homines* initiò *videret velut arbores ambulantes?* Quid attinebat ite-

 ratò illi manus imponere, & viſum plenè reſtituere, *vt clarè videret omnia?* An non facile fuit Chriſto, cùm primùm *in illum expuit, & manus impoſuit*, integram illi repræſentare ſanitatem? Cùm mihi ad iſta Salmaſius reſponderit, tum eum dignum putabo, cui otioſa & ludicra ſciſcitanti pro Epiphanio reſpondeam. Sed huiuſmodi contra communes notiones, humanúmque ſenſum vitia rationis quotidiana ſunt homini logiſtices imperito.

X. Adscribatvr & hoc ad cetera, quibus illius Diſſertatio ſcatet, ἐναντιώματα, quòd cùm ita confidenter aſſeueraſſet, [a] *Nullibi vnum Epiſcopum, & ſolum impoſuiſſe Apoſtolos conſtare:* [b] poſteà, *In pagis*, inquit, *aut vicis, vel puſillis oppidis, quales κώμας, aut κωμοπόλεις vocabant Græci, vnum aliquem Presbyterum per illa præcipuè tempora, quibus non magnus erat numerus fidelium, ſuffeciſſe veriſimile eſt.* Quomodo in paganis Eccleſiis vnus Preſbyter fuit, quem & eundem fuiſſe putat Epiſcopum: ſi nullibi vnus fuit Epiſcopus? Nam pagorum Epiſcopos illos, quos Græci χωρεπισκόπους vocant, *ab antiquo, & Apoſtolico ſeculo* extitiſſe, & inde appellationem Epiſcopi traxiſſe [c] Salmaſius idem aſſerit.

[d] Poſtremò de Epiphanij loco ſtultè & incaſſum ariolatur: tanquam fraudulenter, & neſcio quid inſidiarum ſtruens, deprauatè verba illius exſcripſerim ex Hæreſi Aërianorum: vbi Epiſcopi à Preſbytero diſcrimen in eo ponit Epiphanius, quòd illorum τάξις ſit πατέρων γεννητική· πατέρας γὰρ ἡ ἐκκλησίᾳ γεννᾷ. Vbi τῇ ἐκκλησίᾳ ſine dubio ſcribendum; vt in Epiphanio olim edidimus. Verùm pro eo, vti fit, in Diſſertatione mendum illud obrepſit: quod contextus vitium in extemporalem verſionem, tum cùm Diſſertationem elucubrarem, aliud agentibus nobis tranſiit. Hos incuriæ næuos, & papulas cupidè delingit Salmaſius, & Ἄλλους ἰᾶται αὐτὸς ἕλκεσι βρύων. Cetera in Epiphanio παρεγχειρήματα Cathari poſteà reſumemus.

a Sa. p. 1.. b Pa. 215. c Pa. 216. d Sa. p. 33

De Hieronymo: cuius ſententiam deprauat Salmaſius. Quatenus idem cum Chryſoſtomo ſentiat, aut ab eo diſſideat. Duo illius loca proponuntur & explicantur. Salmaſij abnormis à ſeipſo diſſenſio. Hieronymi ſententia pleniùs excuſſa in epiſtola ad Euagrium: & in commentariis ad Epiſtolam Pauli ad Titum.

Capvt IV.

I. AB Epiphanio, itidem vt in Diſſertationibus Eccleſiaſticis, ad Hieronymum tranſibimus. quem *ſuum eſſe*, hoc eſt iuxta ac ſe Catharum & Puritanum, Salmaſius affirmat. Hoc etiam reſtabat, vt poſt mortem vir ſanctiſſimus tanto dedecore, & ignominia notaretur; & in communionem cogeretur ſectæ fœdiſſimæ; quæ Deo, & hominibus exoſa nihil præter amborum odium ſpirat. Sed errat videlicet ὁ Καθαρὸς, & de Hieronymo nihilo plus veri ſapit, quàm de Epiphanio, Chryſoſtomo, ac Theodoreto: ac Scriptoribus pleriſque omnibus, quos commentando attigit; quorum ad perniciem & noxam ſtilum inter Criticos pridem mouere inſtituit. Hieronymus, inquam, totam Puritanorum nationem ſuo teſtimonio conturbat: & inter hos, præque omnibus Salmaſium, triplici maximè capite. [e] Primùm quòd *à Marci Euangeliſtæ tempore, Alexandriæ ſemper vnum in excelſiori gradu collocatum fuiſſe* ait *Epiſcopum*. Deinde quòd hunc eundem à *Presbyteris electum* ſcribit. Poſtremò quòd penes ſolum Epiſcopum *ordinationis* ius eſſe docet, quod Preſbyteri non habent. Hæc ſi tria fateri vult Salmaſius, ſuum eſſe iactet Hieronymum. Tametſi de primo conſentit interdum; &, vt in more habet, duo aſſerit contraria: fuiſſe olim, & non fuiſſe Apoſtolorum ætate ſingularem in vnaquaque Eccleſia præſidem, & Epiſcopum. Quare, ſi hac omiſſa puerili, & indigna docto homine decretorum inconſtantia vnum tandem aliquando ſapere, id eſt reſipiſcere voluerit, quâ parte καθαρὸς eſſe deſinet, eâ concordem habebit Hieronymum. Sed vereor vt hoc à ſe im-

e H ep. 8

pctrare poſſit. Mallet enim quiduis audire, ac loqui, quàm ingenuè confiteri, ſe eſſe deceptum. Itaque quod de ſe agnoſcere non vult, hoc de eo perſuadebimus aliis, & ab Hieronymi mente longè illum aberraſſe monſtrabimus. CAPVT IV.

[a] Lib. 1, cap. 1, p. 18.

[b] Pag. 114.

II. SCRIPSERAM [a] in Diſſertationibus Eccleſiaſticis, Hieronymum conſentire cum Chryſoſtomo in reddenda ratione, cur Apoſtolus ad Timotheum, & Titum ſcribens, poſtquam de Epiſcopis egit, ſtatim ad Diaconos tranſeat, omiſſis Presbyteris. Itaque quidquid contra Chryſoſtomum obiici poteſt, cur ad Apoſtoli ſenſum minimè congruat, id non minus valere aduerſus Hieronymum. Non dixi, quod me dixiſſe mentitur [b] Salmaſius, *Hieronymum nihil plus dicere de Epiſcopis quàm Chryſoſtomum, & eandem omninò huius, atque illius eſſe ſententiam.* Neque hoc poſito concluſi quod me concludere mentitur Salmaſius: *Ideò dicis*, ait, *Hieronymum eodem modo explicare, & rationem eandem reddere cur Paulus vbi de Epiſcopis egit, omiſſis Presbyteris, ſtatim tranſeat ad Diaconos, quam Chryſoſtomus reddidit.* Tolle illud *ideò*, quod falsò ad meam ſententiam affingis: & dixiſſe me quod ſcribis fatebor: *eodem modo explicare Hieronymum, ac Chryſoſtomum, cur Paulus ab Epiſcopis ſtatim ad Diaconos labitur, non interiectis Presbyteris.* Hoc verò non ideò dico, *quòd nihil plus ſentiat de Epiſcopis Hieronymus, quàm Chryſoſtomus: & eadem ſit vtriuſque ſententia.* Falſarium te, & παραχαράκτην alienæ ſententiæ, vti numorum ἀδόκιμον Trapezitam, arguunt illa ipſa, quæ tu ex me verba deſcribis: *Quinetiam quòd Paulus in Epiſtolis ad Timotheum & Titum*, &c. Vox *quinetiam*, additum quod ſequitur ad antecedentia, non ex antecedentibus illatum eſſe demonſtrat.

III. DVO ſcripta ſunt ab Chryſoſtomo diuerſis in locis haud ſatis inuicem conſentanea, quæ in Diſſertationibus poſui. Primùm in Homilia prima in Epiſtolam ad Philippenſes, rationem exponit, cur Apoſtolus ſolis Epiſcopis, & Diaconis epiſtolam inſcripſit: ac docet Presbyteros tunc & Epiſcopos ordinis eiuſdem nomina fuiſſe; & quidem ſecundi, non primi, penes quem vocabulum Epiſcopi reſedit. quod eo argumento probat, quia plures ordinis huius, id eſt Epiſcopi, in vna ciuitate eſſe nequeunt: at Philippis erant plures. Itaque Presbyteros & Epiſcopos pro ſimplicibus accipi ſacerdotibus ibi credidit. At in Homilia XI in Epiſtolam primam ad Timotheum, cauſſam itidem explicans, cur Paulus poſt data Epiſcopis præcepta, ad Diaconos tranſiiſſet, omiſſis Presbyteris; non vnius ordinis Epiſcopos & Presbyteros conſtituit: ſed diuerſi; & maioris ac dignioris Epiſcopos: tametſi paruo diſcrimine ſeparari eos adſtruat: hoc eſt minore quàm ab Epiſcopis Diaconos. Ideò factum eſſe dicit, vt quæ documenta Epiſcopis tradidit, ad Presbyteros pertinere tacitè voluerit Apoſtolus. Diſcerni autem hoc ſolo inuicem ait Epiſcopos, & Presbyteros, quod illi ordinandi ius habent; iſti non habent. Verba Chryſoſtomi: [c] *Cur ita?* (Hoc eſt cur prætermiſſis Presbyteris, ab Epiſcopis tranſilit ad Diaconos?) *Nimirum quia non latum eſt inter vtroſque diſcrimen. Nam & Presbyteri docendi ſuſcepêre munus, & Eccleſiæ præfecturam. Ac quæcumque de Epiſcopis dixit, eadem & Presbyteris conueniunt. Sola enim impoſitione manuum ſuperiores ſunt Epiſcopi, & hoc vno videntur excellere Presbyteros.* Hîc non eadem eſt Chryſoſtomi, atque in priore loco de Epiſcopis opinio. Nam illîc manifeſtè ſecundi ordinis ſacerdotes vtroque appellari nomine cenſuit. nempe eiuſmodi, qui plures in vna Eccleſia eſſe poterant; quod non poterant ordinis primi ſacerdotes. At iſtîc Epiſcopos à Paulo primum in ordinem referri putat; Presbyteros in ſecundum. quippe priores ius habere manus imponendi, & ordinandi: quod Presbyteri non habent.

[c] Chryſ. Hom. 11 in 1 ad Tim. cap. 3, pag. 289. τί δήποτε; ὅτι οὐ πολὺ τὸ μέσον αὐτῶν, καὶ τῶν Ἐπισκόπων. καὶ γὰρ καὶ αὐτοὶ διδασκαλίαν εἰσὶν ἀναδεδεγμένοι, καὶ προστασίαν τῆς Ἐκκλησίας· καὶ ἃ περὶ ἐπισκόπων εἶπε, ταῦτα καὶ πρεσβυτέροις ἁρμόττει. τῇ γὰρ χειροτονίᾳ μόνῃ ὑπερβεβήκασι, καὶ τούτῳ μόνῳ δοκοῦσι πλεονεκτεῖν τοὺς πρεσβυτέρους.

IV. HIS germana ſunt, & conſentanea, quæ in Epiſtola LXXXV ſcripſit Hieronymus: vbi Presbyteros ſuppares Epiſcopis facit; non eoſdem tamen cum ipſis, neque prorſus æquales: ſed illo ipſo diſcrimine ſeparatos, & inferiores, quod Chryſoſtomus refert; ordinatione ſcilicet, impoſitionéque manuum. *Quid enim facit excepta ordinatione Epiſcopus*, inquit, *quod Presbyter non faciat?* Tum cauſſam affert eandem, quam Chryſoſtomus, cur Paulus mentionem Epiſcoporum duntaxat, & Diaconorum faciat, non Presbyterorum: *Vnde & ad Titum, & ad Timotheum*, ait, *de ordi-*

 natione Epiſcopi, & Diaconi dicitur: de Presbyteris omninò reticetur: quia in Epiſcopo & Presbyter continetur.

Cùm hæc luce ipſa clariùs appareant, & in legentium oculos incurrant, qua fronte Salmaſius vellicare hoc audet, quòd *Hieronymum* dixi *eodem modo explicare, & rationem eandem reddere, cur Paulus, vbi de Epiſcopis egit, omiſſis Presbyteris, ſtatim tranſeat ad Diaconos, quam Chryſoſtomus reddidit?* Sanè veriſſimum iſtud eſt: nec negare poſſet, ſi cor haberet cum oculis, quibus legeret illa Salmaſius.

Neque verò propterea dixi, Chryſoſtomum & Hieronymum Epiſcopos, & Preſbyteros apud Paulum eodem interpretari modo. Nam ille vtroque nomine, vt dixi, ſecundi ordinis ſacerdotes ibi ſignificari credidit, Homilia prima in Epiſtolam ad Philippenſes. At Homilia ſecunda in priorem ad Timotheum, Epiſcopos, primi: Preſbyteros, ſecundi ordinis eſſe ſacerdotes aſſerit: in quo cum Hieronymo conuenit. Quare eodem vtrumque ſummoueri argumento dixi, quatenus Preſbyteros in ea ad Timotheum pro ſimplicibus vſurpari ſacerdotibus, communiter exiſtimant: cùm ſit probabilius, primi ordinis eſſe non minus quàm Epiſcopos.

V. Qvod cùm dicimus, longè ego, & duo illi ſanctiſſimi Patres ab Puritano fermento abſumus, quo tota illa maſſa coacuit. Non enim vnus & idem ordo cum Epiſcopatu Preſbyteratus ab illis eſſe perhibetur, nec Apoſtolorum fuiſſe tempore: quamuis in vnum congruerent. In quo fatali inſcitia ſemper errat Salmaſius. Vterque porrò imponendi manus, & ordinandi ius in ſolo agnoſcit Epiſcopo: Preſbytero detrahit. Fruſtrà eſt autem [a] Catharus, & ad συζυγίαν ἐπισπορείαν reſpicit, dum hæc Hieronymi verba: *Quid enim facit excepta ordinatione Epiſcopus, quod Presbyter non faciat?* ad ipſius ætatem Hieronymi contrahit: tanquam Apoſtolorum tempore Preſbyteris ordinare licuerit. Sed inepta eſt ex vocis ambiguitate contentio. Preſbyter enim aut ita ſumitur, vt ſit venerationis ac dignitatis appellatio: aut ita, vt gradum, ordinémque ſignificet ſecundi ſacerdotij, & Epiſcopatu minoris. Si primo modo capitur, cùm Epiſcopus Preſbyter quoque diceretur; certum eſt ordinandi ius fuiſſe penes Preſbyterum, quod idem eſt ac penes Epiſcopum. Sin poſteriore vſurpes modo: neque Apoſtolorum ſæculo, nec vllo vnquam deinceps alio, ordinare potuit Preſbyter: & abſoluta eſt Hieronymi ſententia. Quòd ſi ex inſtituto Chriſti, & propagata per Apoſtolos traditione diuina, vnus in Eccleſia tantùm eſſet ordo duplici illi nomini ſubiectus, nullus ſine Epiſcopali poteſtate, & ordinandi iure creari Preſbyter potuiſſet: vt ſuprà demonſtrauimus. Quòd ergo Preſbyterum ordinare poſſe negat Hieronymus; Epiſcopum ſolum id poſſe confirmat: diuerſos, & inæquales ordines ex ſeſe, & auctore habitos Chriſto, perſpicuè declarat. Præterea quod ſcribit Hieronymus, *excepta ordinatione* nihil præcipuum Epiſcopo ineſſe ſupra Preſbyterum, ad illud tempus conuenire debet, quo Epiſcopus Preſbytero maior eſſe cœpit, & dignitate ſuperior: quod etiam Catharus affirmat. Atqui Apoſtolorum tempore, Alexandriæ ſaltem, vnus ſemper è Preſbyterorum collegio electus eſt Epiſcopus, qui iiſdem illis præeſſet. Tum idem in aliis omnibus Eccleſiis eſſe factum, [b] Salmaſius ipſe alibi confitetur. Igitur Apoſtolorum etiam ætate, penes ſolos Epiſcopos, hoc eſt primi ordinis ſacerdotes, ius imponendarum manuum & ordinandi fuit.

[a] Sal p. 118

[b] Pag 173, & 174.

VI. Hoc loco neceſſe eſſe video de Hieronymi ſententia paullo latiùs diſſerere: vt & tanti viri nomen ac decus contaminari non patiar ſacrilega communione Puritanæ, ac Salmaſianæ factionis: & huius ipſius Meſſaliano-Cathari garrulitatem, atque audaciam comprimam.

Duo ſunt loca præcipua, in quibus Hieronymus de Epiſcopi ac Preſbyteri diſcrimine ex profeſſo diſſeruit. alter eſt in epiſtola ad Euagrium, quæ eſt octogeſima-quinta. alter in Commentario ad caput primum Epiſtolæ ad Titum. De vtroque ſeparatim, & ordine agemus, orſi ab eo quem primum poſuimus. Scribendi ad Euagrium occaſio quæ fuerit Hieronymo multum intereſt ſcire. Eam ſic initio exponit ipſe: *Audio quendam in tantam erupiſſe vecordiam, vt Diaconos Presbyteris, id eſt Epiſcopis anteferret.* Quibus

autem Preſbyteris? Hoc enim ante omnia conſtituendum eſt. Duplex enim genus Preſbyterorum ab Hieronymo ſtatui, [a] Salmaſio videtur: quorum alios *antiquiores* vocat, *qui nihilo inferiores erant Epiſcopis*, quales Apoſtolorum temporibus extitere: alios recentiores, *qui inferiores erant Epiſcopis:* vti poſteà eſſe cœperunt, cùm iam vnum eligi ex omnibus, & Eccleſiæ præfici placuiſſet. Horum igitur duorum generum vtrum tandem intelligit Hieronymus, cum Preſbyteris Diaconos anteferri queritur? An hoc ridiculum eſt quærere; cùm ſit manifeſtum, de iis agi Preſbyteris, qui tum erant, & quibus anteponebantur eiuſdem temporis Diaconi? Illi illi planè deſignantur ab Hieronymo Preſbyteri, quos videbat oculis, & quorum vnus erat, ſi iam initiatus erat huic ordini. quales Epiſcopi non erant: ſed ſacerdotes ſimplices. Hos, inquam, *Presbyteros* eſſe ait *Epiſcopos*, id eſt æquales Epiſcopis: non antiquiores illos Apoſtolorum temporum; qui, cuiuſmodi eos facit Salmaſius, non Epiſcopis æquales, ſed Epiſcopi fuerunt. CAPVT IV.

[a] Cap. 5 p. 187.

VII. QVOD ſi vel dubitare de eo ridiculum eſt, veros Hieronymus Preſbyteros intelligat; cùm tam aperta ſit illius oratio: quanto ineptius eſt, etiam illud affirmare, antiquiores ibi ſignificari, & Apoſtolicæ ætatis Preſbyteros; non recentiores, quos præ oculis habebat Hieronymus? Quæ eſt Salmaſij acuti Critici ſententia: qui tortuoſa, & perplexa verborum interpretatione pueriliter illuſit grauiſſimo, & eruditiſſimo Patri: ac totum deprauauit illius Epiſtolæ ſenſum. [b] *Vt oſtendat*, inquit, *quàm ſine ratione Diaconi Presbyteris ſe prælatos vellent, primò docet, Presbyteros olim eoſdem cum Epiſcopis fuiſſe: nullo omninò poteſtatis, & auctoritatis inter vtroſque interiecto diſcrimine. Ne tum quidem cùm diſtinctus eſſet ordo Epiſcopatus, & Presbyteratus, alio diſcrimine eam differentiam conſtitiſſe, niſi ordinandi poteſtate.* Quocirca duo ab Hieronymo diſcerni tempora putat; totidémque Preſbyterorum genera: vt alios Apoſtolici temporis exprimat: alios recentioris, ac ſui. De priori genere verba hæc illius accipit, quæ ex initio epiſtolæ retuli: in quibus *quendam* ait *Diaconos Presbyteris, id eſt Epiſcopis anteferre.* De poſteriori verò, quæ interiectis aliquot ſequuntur: *Quid enim facit excepta ordinatione Epiſcopus, quod Presbyter non faciat?* At eſt eiuſmodi hæc expoſitio, vt vel ab Heraclito riſum exprimat. Quid enim? Ille neſcio quis, cuius vecordiam notat Hieronymus, quòd Diaconos Preſbyteris potiores ducebat, num tandem iis ſolis Diaconos anteferebat Preſbyteris, qui olim ante aliquot ſecula, Apoſtolorum ætate vixerant, & qui tribus iam ſeculis in rerum natura eſſe deſierant? Nam in illis ordinibus mutationem eſſe factam, & Preſbyteros infra Epiſcopos redigi cœpiſſe ſub initium ſecundi ſeculi, Salmaſius exiſtimat, vt ſuprà memini: vnde antiquiores illi primi generis Preſbyteris iam nuſquam erant, cùm iſta commentabatur Hieronymus.

[b] Salm. ib. pag. 189.

VIII. QVARE vt ad Diaconos, cuiuſmodi temporibus erant Hieronymi, vecors ille reſpiciebat, cùm eos anteponeret Preſbyteris: ſic Preſbyteros non alios cum illis contendebat, quàm qui tunc in Eccleſia verſabantur: non ignotos, & ex antiquitatis memoria repetitos: quaſi cum laruis, ac lemuribus certare vellet. Nec dubium eſt, quin vtroſque ſimiliter, & eoſdem atque ille, quî cum agebat, ſibi propoſuerit Hieronymus: hoc eſt ſui temporis vt Diaconos, ita Preſbyteros. Aut quid ineptius hac ſententia fuerit, quæ ex Salmaſij opinione apud Hieronymum concipienda ſic eſſet? *Audio quendam in tantam erupiſſe vecordiam, vt Diacones Presbyteris*, id eſt iis, qui Epiſcopi olim ante trecentos annos fuerant: ſed ampliùs non erant, *anteferret.* Nonne hoc ipſum, quòd ab Epiſcopali faſtigio deiecti, & in inferiorem locum redacti, ac *regradati* fuiſſent Preſbyteri, plauſibilem nebuloni iſti argumenti ſpeciem dediſſet, vt illis Diaconos anteferret, qui loco moti nunquam fuerant: ſed ad maiorem etiam dignitatem ſplendorémque profecerant? Ergo quibus Preſbyteris anteferebat Diaconos, hoc eſt præſentibus, & viuis, vulgóque cognitis; eos Hieronymus Epiſcopos nominat; non *caſcos* illos, & obſoletos, ac ſolis notos eruditis. Ad eoſdem referri omnia illa credidit, quæ deinde ex epiſtolis Pauli ad Philippenſes, ad Timotheum,

CAPVT IV. ad Titum; ex Actis; ex Petri itidem, ac Ioannis epiſtolis de Preſbyteris dicta commemorat. Tum eoſdem Preſbyteros ait, *vnum ex ſe electum, in excelſiori gradu collocatum Epiſcopum nominaſſe Alexandriæ, à Marco vſque ad Heraclam, & Dionyſium Epiſcopos.* De iiſdem Preſbyteris & iſta ſcribit: *Quid enim facit excepta ordinatione Epiſcopus, quod non faciat Presbyter?* De eodem poſtremo genere Preſbyterorum intelligendus eſt, cùm dicit, iccircò Paulum, poſtquam Epiſcopo præcepta dedit, ad Diaconum tranſiſſe: *de Presbyteris omninò reticuiſſe: quia in Epiſcopo & Presbyter continetur.* Non alia mens, & oratio eſſe potuit Hieronymi: niſi inconcinnè ac putidè ſapere illum, ac loqui putemus. quod de tanto viro ſuſpicari dementis ſit, ac ſacrilegi. Quonam verò pacto ſit intelligendum quod ait, Preſbyterum eiuſmodi, qui ætate iam ipſius erat, eundem eſſe cum Epiſcopo, dicam poſteà: vbi alterum locum illius ex commentatiis in epiſtolam ad Titum expoſuero.

IX. HIERONYMVS in commentariis iſtis, agens de eo, quòd Paulus ad Titum ſcribens hortatur ipſum, vt Preſbyteros per ciuitates conſtituat, quos ſubinde Epiſcopi nomine deſignat; primum adnotat: *Eundem eſſe Presbyterum, qui & Epiſcopus eſt: & antequam diaboli inſtinctu, ſtudia in religione fierent, & diceretur in populis: Ego ſum Pauli, ego Apollo; ego autem Cephæ: communi Presbyterorum conſilio Eccleſias gubernatas eſſe. Poſtquam verò vnuſquiſque, quos baptizauerat, ſuos putabat eſſe, non Chriſti; in toto orbe decretum eſſe, vt vnus de Presbyteris electus ſuperponeretur ceteris: ad quem omnis Eccleſiæ cura pertineret, & ſchiſmatum ſemina tollerentur.* Deinde pluribus allatis Scripturæ teſtimoniis, quibus Preſbyteros appellari Epiſcopos affirmat: *Sicut ergo Presbyteri ſciunt*, inquit, *ſe ex Eccleſiæ conſuetudine, ei, qui ſibi præpoſitus fuerit, eſſe ſubiectos: ita Epiſcopi nouerint ſe magis conſuetudine, quàm diſpoſitionis dominicæ veritate, Presbyteris eſſe maiores, & in commune debere Eccleſiam regere.* Hæc Hieronymi præcipua loca ſunt, ex quibus Caluinus, aliique Romanæ communionis hoſtes, & horum pediſſequus Salmaſius oſtendi putant, Preſbyterum, & Epiſcopum vnius, & eiuſdem ordinis eſſe vocabula: nec vllum inter ambos eſſe diſcrimen. Quod Salmaſius de ſolo Apoſtolorum tempore intellexiſſe putat Hieronymum; non de conſequenti; cùm iam ſupra Preſbyteros conſtitutus eſſet vnus, qui Epiſcopus vocabatur. Tum enim ordines cœpiſſe diſtingui. In quo quàm ad prodigium vſque occæcata mens illius fuerit, & vt ſibi ipſe fœdiſſimè contradicat; planum eſt [a] ex iis, quæ ſuperiùs explicauimus. Sed & nunc in iſto ipſo loco capitis quinti Diſſertationis Wallomeſſalianæ, ad eundem ſcopulum inſcitiæ turpe naufragium fecit, cùm aduerſum me de Hieronymi verbis, ac ſententia contenderet.

X. [b] SCRIPTVM à nobis fuerat, Hieronymum indicare, *Presbyteros illos antiquiores nihilo fuiſſe inferiores Epiſcopis: atque ex ſuo corpore vnum aliquem elegiſſe, qui præeſſet omnibus, vti ſchiſmati obuiam iretur.* Hoc [c] Salmaſius impugnans, negat eandem fuiſſe rationem Apoſtolicorum temporum, quæ Hieronymi ætate poſteà fuit. *Dum antiquiores illi Presbyteri fuêre, qui nihilo inferiores erant Epiſcopis,* EX SVO CORPORE NVNQVAM VNVM ELIGERE SOLITI SVNT, QVI PRÆESSET CETERIS. *Vbi autem vnus ex numero plurium eligi cœptus eſt, qui omnibus præponeretur, non ampliùs priſtina æqualitas ſeruata eſt, & ab eo tempore cœperunt Presbyteri inferiores eſſe Epiſcopis.* Hoc non alius, quàm Salmaſius ipſemet refellit [d] proximè antecedenti capite: vbi Hieronymum redarguit, qui à *Marci temporibus morem hunc Alexandrinæ Eccleſiæ repetit, vt Presbyteri ex ſuo corpore eligerent, qui Epiſcopus fieret, & ceteris præeſſet*, cùm *antiquior ac prior mos fuerit Eccleſiarum, ab ipſis Apoſtolis inſtitutus*, VT PRIMATVS INTER PRESBYTEROS NON EX ELECTIONE DECERNERETVR, SED EX ORDINATIONIS TEMPORE SENIORI DEFERRETVR. Tum [e] poſteà coniecturam facit electos illos ex Preſbyterorum corpore, *quibus primatus eo modo delatus eſſet, Epiſcopos κατ' ἐξοχὴν nominatos eſſe, cùm ceteri nuncuparentur Presbyteri.* Immò & illos primos vocatos Epiſcopos non minus appellatos Preſbyteros: vti cùm Athenis nouem eſſent ἄρχοντες, vnus tamen inſigniter nominatus eſt ὁ ἄρχων.

[a] Li... cap.
[b] Li... Diſſ... Eccl... cap...
[c] Sa... p. 28...
[d] Pag... 205 ... ſeq.
[e] Pag... 273 & ſeq.

De qua Salmaſij repugnantia fusè in primo libro dictum eſt. Sanè nihil de Hieronymi mente & interpretatione ſcripſit iſte contra nos, cui non contrariis ipſiuſmet ſententiis, ac noſtrarum, quibus pueriliter iraſcitur, inſultátque, ſimilibus occurri poſſit: vt non maior illius ſit mecum, quàm ſecum ipſius contentio. Sed hoc tantiſper ſepoſito nugatore, de Hieronymi mente dicamus, quæ nobis probabilia maximè videntur. quibus expoſitis, tùm aberrantem illum in viam denuò reuocare conabimur.

Explicatur Hieronymi ſententia de Epiſcopis, & Presbyteris. Epiſcopi nomen, & huius origo diligentiùs exponitur. Certus Athenis magiſtratus ea voce deſignatus. Hieronymus cùm Epiſcopum, ac Presbyterum eundem dicit, ſolam externam Eccleſiæ gubernationem reſpicere. Multum ab hæreticorum opinione diſtare ipſum. Duplex ratio interpretandi Apoſtoli probabilis. Ridicula Salmaſij quiritatio de inſtitutione Epiſcoporum ex Hieronymi ſententia. Res interdum optimæ ex malorum occaſione ortum accipiunt.

CAPVT V.

I. DIV eſt quòd Catholicos Theologos anxios & ſolicitos habent Hieronymi loca illa duo, quæ antecedenti capite deſcripſimus. Ibi enim Presbyteros inter & Epiſcopos nullum videtur ſtatuere diſcrimen, ſed paris ambos eiuſdémque ordinis, ac dignitatis eſſe velle. Quod quia falſum, & ſanæ, orthodoxæque fidei, ac decretis Conciliorum, & Patrum antiquorum placitis contrarium eſt; meritò ab huius contagione erroris, & inuidiâ ſanctiſſimum virum eripere pro ſe quiſque operam adhibuit. Ita quippe de Eccleſia, & Chriſtiano nomine ille meritus eſt, vt eum ab tali ſuſpicione purum, & immunem reddi, Catholici ac veri dogmatis interſit. Quanquam enim vno in capite, quamlibet nobili & illuſtri, ſumma fidei, qua Chriſtiani & Catholici ſumus, non vertitur: nec ſi paullulum in ea re, qua de agitur, ab illius regula diſcedat Hieronymus; præponderare huius, quantacumque ſit, auctoritas debet: non eſt tamen facilè deſerendus: neque tolerandum nobis eſt, vt ob incerta, & ambigua illius dicta, certa nomini eius inuidia confletur. Vt enim prudenter admonet [a] Philippus Abbas Bonæ Spei, *Etſi ibi aliquid inuenitur, quod per ſe conſideratum debet forſitan accuſari; poteſt, niſi fallor, conſideratis præcedentibus, vel conſequentibus excuſari: & ad condemnandum quemuis librum, non eſt prætendenda duarum, vel vnius ſcrupuloſitas dictionis: ſed conſideranda totius ſeries lectionis. Nuſquam enim ſimul omnia poſſunt dici, & ſunt nonnulla, quibus ſingularibus poteſt meritò contradici: ſed cùm omnia pariter attenduntur, quæ videbantur reſpuenda, plerumque præſidio circumiacentium muniuntur.* Quo in genere Michaëlis Medinæ meritò notandam [b] dixi eſſe temeritatem: qui non hunc ſolùm; ſed etiam Ambroſium, Auguſtinum, Chryſoſtomum, Theodoretum, alióſque veteres, in eandem cauſſam ac damnationem includit cum Aërio, Waldenſibus, ac Ioanne demum Wiclefo: quibus adiungendus eſt Lutherus, Caluinus, eorúmque poſteri; & qui horum confidentiſſimus habendus eſt Salmaſius. Nam nemo eſt iſtorum omnium, quin cùm Epiſcopalem ordinem nihilo maiorem eſſe Preſbyteratu ſentiat; vt ex inſtitutione Chriſti, & Apoſtolica traditione, vnus idémque ſit: tùm huius auctorem teſtémque ſententiæ non ſubinde appellet Hieronymum.

[a] Phil. Ep. 5. p. 25.

[b] Lib. 1 Differt. Eccleſ. cap. 3.

II. SED ſi accuratè mentem ipſius, & menti conſentanea verba ſpectemus; quod deinceps facere decreui; minimè dubitabimus, quin illorum de tanto viro vana ſit & falſa gloriatio. Non enim exiſtimauit vnquam, aut verò ſcripſit, vnum & eundem in Eccleſia inſtitutum ordinem, aut ab Apo-

CAPVT V. ſtolis traditum fuiſſe, qui poſteà diuiſus, & in duos diſtractus ſit; Epiſcopatum, & Presbyteratum: verùm duos, vt ſunt, & erant illius tempore, ſic à Chriſto conſtitutos eſſe. Quatenus autem in vnum conflaſſe, & pro eodem habuiſſe viſus eſt; eius nobis exponenda ratio eſt.

Duo in Epiſcopali nomine ac dignitate diſcernenda ſunt: alterum, ordo ipſe, ſiue character: quo ad certa effecta poteſtatem accipiunt: præſertim ad ordinandos Epiſcopos alios, & Presbyteros. Ita enim Epiphanius diſcrimen hoc Epiſcopatus, Presbyteratúſque definit in Hæreſi Aërianorum. [a] quòd *prior ordo gignendorum patrum Eccleſiæ vim & potentiam habeat: poſterior non patres, ſed filios Eccleſiæ generet.* Patres autem intelligit Presbyteros, & Epiſcopos etiam, qui ab Epiſcopis ordinantur. Filios verò, Chriſtianos qui per Baptiſmum generantur à Presbyteris. Alterum eſt, regendi myſtici, vt vocant, corporis Chriſti poteſtas, & iuriſdictio: hoc eſt Eccleſiæ gubernandæ, tam in iis, quæ ad diſciplinam, legéſque pertinent, quibus ſacra reſpublica continetur: quàm eius ærario curando, ac bonis, & fortunis adminiſtrandis. Harum partium duarum, quibus Epiſcopalis ordo conſtat, poſterior, etſi eſt inferior, appellationi dedit originem. Nam Ἐπίσκοπος propriè eſt curator rei cuiuſpiam, non ſine poteſtate, ac functione aliqua circa rem illam. Quæ ſi eſt ratione prædita; tum ad *inſpectionem* auctoritas accedit, & iuriſdictio.

a Epiph. Hær. 75. ἡ μὲν γὰρ ἐστι πατέρων γεννητικὴ τάξις· πατέρας γὰρ γεννᾷ τῇ ἐκκλησίᾳ. ἡ δὲ πατέρας μὴ δυναμένη γεννᾷν, διὰ τοῦ λουτροῦ παλιγγενεσίας τέκνα γεννᾷ τῇ ἐκκλησίᾳ.

III. QVARE apud Heſychium Ἐπίσκοπος dicitur βασιλεύς, & φύλαξ, tum *rex*, tum *cuſtos*. Ariſtophanes quoque in Auibus Ἐπίσκοπον pro Magiſtratu quodam accipit, qui cum poteſtate mittebatur in prouincias ad rerum ſtatum inſpiciendum, & ordinandum. Ibi enim inter Dramatis perſonas vnus eſt ὁ Ἐπίσκοπος, ad nouam inſpiciendam ciuitatem ſortitò deſtinatus; qui ſic loquitur:

Ἐπ. Ἐπίσκοπος ἥκω δεῦρο, τῷ κυάμῳ λαχὼν	[b] Epi. *Epiſcopus ego hùc venio, ſortitu fabæ*
Εἰς τὰς νεφελοκοκκυγίας.	*Ad Nephelococcygias.*

b Ariſtoph. in Auib.

Quem locum enarrans [c] Scholiaſtes obſeruat, *Eos, qui ab Athenienſibus ad ciuitates mittebantur imperio ſuo ſubiectas, vt rerum ibi ſtatum inſpicerent, Epiſcopos, & cuſtodes eſſe dictos. quos Lacedæmonij Harmoſtas vocabant.* Quæ ex Harpocratione tranſcripſit, vt & Suidas.

c Schol. οἱ παρ' Ἀθηναίων εἰς τὰς ὑπηκόους πόλεις ἐπισκέψασθαι τὰ παρ' ἑκάστοις πεμπόμενοι, ἐπίσκοποι, καὶ φύλακες ἐκαλοῦντο. οὓς οἱ Λάκωνες ἁρμοστὰς ἔλεγον.

Iam illud notiſſimum eſt, Ἁρμοστὰς curationem habuiſſe cum ampliſſima poteſtate, qualem apud Romanos Proconſules, aut Proprætores habuere: qui ſtante Republica in prouincias mittebantur. Vel vt Præſides, ceteríque prouinciales magiſtratus ſub Imperatoribus. [d] Harpocratio, *Harmoſtas* exponit *magiſtratus, qui à Lacedæmoniis ad vrbes ſibi ſubiectas mittebantur.* [e] Heſychius *Harmoſtam* interpretatur *curatorem miſſum ad ciuitatem ſubiectam.* Quinetiam [f] Iulius Pollux inter vocabula, quibus agonum præfecti nominantur, Ἐπίσκοποι numerat. Ex quibus ὁ θηρολέκτης, & vocabulorum, ac ſyllabarum legulus, Catharus [g] Trapezita refellitur: qui Epiſcopos ex vi nominis, & proprietate contendit non habuiſſe poteſtatem, aut dignitatem: ſed ſolam curationem, & adminiſtrationem. Quem quidem in Diſſertationum [h] primo libro confutauimus: & rurſus cum eo agemus poſteà.

d Harpocr. Ἁρμοσταί, οἱ ὑπὸ Λακεδαιμονίων εἰς τὰς ὑπηκόους πόλεις ἄρχοντες ἐκπεμπόμενοι.

e Heſych. Ἁρμοστὴς ὁ πεμπόμενος ἐπιμελητὴς εἰς ὑπήκοον πόλιν.

f Pollux lib. 3, c. 3. Ἀγωνοθέται, ἀθλοθέται, ἀγώνων διαθέται, ἄθλων ἐπιμεληταί, ἔφοροι, ἐπόπται, βραβευταί, ἐπίσκοποι.

g Lib. de fen. Trap. p. 11.

h Cap. 4.

Igitur qui Eccleſiæ præerant, ac tam ipſam, quàm res eius adminiſtrabant, Ἐπίσκοποι initiò vocati ſunt; non qualeſcumque Clerici, ac miniſtri: qui curationem, & præfecturam aliquam vtique gerebant: ſed ſine iuriſdictione ac poteſtate, quam in homines exercerent. Nec minus etiam πρεσβύτεροι vocati ſunt; non tam ab ætate (etſi primaria inde nominis impoſitio ducitur) quàm ab veneratione, ac dignitate.

IV. HIERONYMVS, qui Epiſcopum & Presbyterum eundem eſſe ſcripſit, ſolam externam in Epiſcopo curationem, poteſtatémque ſpectauit: hoc eſt adminiſtrandæ, ac gubernandæ Eccleſiæ functionem, non ordinem, & characterem: quo quidem differre hunc à Presbytero, eóque longè præſtantiorem eſſe non dubitauit. Quemadmodum Epiſcopus, poſtquam ſponte ſede ſua ceſſit, & in ordinem redactus eſt, iuriſdictione caret: hoc eſt externa geſtione, ac poteſtate paſcendi gregis, & regendi: &, ſi

erret, ad officium ſuum pœnarum ſeueritate reuocandi. Non enim leges populo priuatim præſcribere poteſt; neque *cenſuris*, quas vocant, in delinquentes animaduertere. Neque tamen propterea Epiſcopus eſſe deſinit. quo nomine Preſbyteris omnibus antecellit; etiam iis, qui externam habent iuriſdictionem, ac poteſtatem, cuiuſmodi ſunt Parœci, quos *Curatos* nominant. CAPVT IV.

Legebat apud Apoſtolum ſanctus Doctor, Epiſcopos & Preſbyteros promiſcuè nuncupari. tum ab iiſdem numero pluribus in commune [a] *regi Eccleſiam Dei.* Vtroque porrò nomine deſignari ab illo paſtores, & præſides Eccleſiæ. Quare id quod erat conſequens ex eo concluſit, eoſdem olim Preſbyteros, & Epiſcopos fuiſſe, quod ad officium, & gubernandi poteſtatem attinet: non autem ordine ac charactere, & interiori poteſtate: quam in Epiſcopo diuerſam, ac multo ſublimiorem agnouit. Non enim, vt Salmaſius putat, Preſbyteros, quos cum Epiſcopis confert, Epiſcopali ordinatione præditos fuiſſe voluit. immò hanc nominatim excipit in Epiſtola LXXXV. Reſtat igitur, vt ſolam in vtriſque iuriſdictionem, & externam adminiſtrationem reſpexerit.

V. POSSVNT hæc, quæ dixi, ex Hieronymi verbis ipſis ſine vlla ambiguitate monſtrari. Imprimis Preſbyteros ab eo non Epiſcopali charactere inſignitos intelligi, ſed ſacerdotes ſimplices; iam anteà probauimus, & aliter ſentientis Salmaſij inſcitiam conuicimus. Hos enim Preſbyteros commemorat Hieronymus, quos Diaconis ætate ſua nonnulli poſteriores habebant: hoc eſt qui tum erant in Eccleſia, cùm iſta ſcribebat: non antiquos illos, qui nuſquam erant, vt eum iis de gradu ac dignitate Diaconi contenderent. Deinde veros propriéque vocatos Epiſcopos, etiam temporibus Apoſtolicis, non fuiſſe plures exiſtimat in vna Eccleſia, cùm plures fuiſſe fateatur Preſbyteros. Nam cùm ad probandum, eundem apud Paulum eſſe Preſbyterum & Epiſcopum, attuliſſet Actorum locum ex XX capite, vbi Preſbyteri nominantur Epiſcopi, ſtatim ei quod opponi poterat occurrit. *Ac ne quis*, inquit, *contentiosè in vna Eccleſia plures Epiſcopos fuiſſe contendat; audi & aliud teſtimonium, in quo manifeſtiſſimè comprobatur eundem eſſe Epiſcopum, & Presbyterum.* Dicat obſecro Salmaſius, ſi Hieronymo viſum erat, Preſbyteros in eòdem cum Epiſcopis ordine ac gradu tum fuiſſe, & Epiſcopalem characterem habuiſſe: quandoquidem in vna Eccleſia Preſbyteri erant plures, quod ex Actorum loco illo didicerat; cur Epiſcopos eſſe plures negauerit. Nonne Sole ipſo clarius lucet, Preſbyteros partim diuerſos, partim eoſdem cum Epiſcopis ab Hieronymo cenſeri: atque ordine quidem, & charactere diſtingui: gubernandi verò & adminiſtrandi munere his illos exæquari?

VI. IN commentario ad caput primum Epiſtolæ ad Titum, *Epiſcopum & Presbyterum vnum eſſe* ait: *& aliud ætatis, aliud nomen officij.* Epiſcopatum ergo officij nomen eſſe vult, hoc eſt curationis, & gubernationis. Ac principio quidem, ſub Apoſtolis, Eccleſiam in commune adminiſtraſſe putat Epiſcopos, & Preſbyteros: hoc eſt vtriuſque ordinis ſacerdotes, primi ac ſecundi: qui communi vocabulo à cura, inſpectione, & adminiſtratione Eccleſiæ, nuncupati ſunt Epiſcopi ſimul & Preſbyteri: adeò vt ordinatione, gradu & ſacerdotij genere diſtarent. Cuius diſcriminis caput in eo conſtituit, quod in eâdem epiſtolâ nominatim excipit; nempe in *ordinandi poteſtate:* hoc eſt conferendi Sacramentum ordinis per impoſitionem manuum. *Quid enim facit*, inquit, *excepta ordinatione Epiſcopus, quod non faciat Presbyter?* Ergo in eo ſolo vnum eſt cum Epiſcopo Preſbyter, quod cum illo facere poteſt: in eo verò diuerſus eſt, quod ſolus poteſt Epiſcopus facere: Preſbyter non poteſt. Hoc itaque ſepoſito, reliquæ partes Epiſcopatus cum Preſbytero communicatæ ſunt, vt putauit Hieronymus. Quanquam illud videri poteſt κατ' αὔξησιν, vt multa alia, dixiſſe: cùm pleraque alia functionis Epiſcopalis nunquamà Preſbyteris vſurpata legantur. Sed quod præcipuum eſt illius ordinis, Eccleſiæ gubernatio, legum, decretorúmque ſanctio, Sacramentorum adminiſtratio, quæ in vſu erant quotidiano; & ordinatione, vt iam docui-

CAPVT V. mus, excepta: ſcelerum coërcitio, & ob ea pœnarum inflictio; vt excommunicationis, & reiectionis ab Eccleſiæ aditu, & ſimilium: hæc, inquam, & alia complura, quibus diſciplina Chriſtianæ communitatis, ac reipublicæ continetur: Preſbyterorum collegium curaſſe, ac totius Eccleſiæ rectionem habuiſſe, Hieronymus arbitratus eſt: ita vt nemo tum vnus ſuopte nomine, & auctoritate illa præſtaret; ſed in commune omnia, déque totius collegij ſententia fierent. Poſteà verò, cùm in partes, & contraria ſtudia diuiſus eſſet populus, vti dicerent, [a] *Ego ſum Pauli, ego Apollo, ego autem Cephæ*, [b] *paullatim, vt diſſenſionum plantaria euellerentur, ad vnum omnem ſolicitudinem eſſe delatam.* [a] 1 Cor. 1. [b] Hier. in cap. 1 ad Tit. & Ep. 185.

Hæc cùm diſertè ſcribat Hieronymus, non obſcurè ſignificat, Preſbyteros, hoc eſt ſecundi ordinis ſacerdotes, eatenus ſe Epiſcopos fuiſſe dicere, quòd τὴν ἐπισκοπὴν, id eſt Eccleſiarum curam, & adminiſtrationem penes ſe haberent. De ordinandi poteſtate, ac præcipua, & οὐσιώδει Epiſcopatus proprietate, conditionéque nihil dixit Hieronymus; immò expreſſè hanc excepit, ac Preſbyteris ademit, non aliis, quàm quos Epiſcopis pares, & eoſdem viſus eſt facere.

VII. Nos in eo diſſentiebamus ab Hieronymo, quòd Preſbyteros eoſdémque Epiſcopos à Paulo nominatos, primi ordinis fuiſſe ſuſpicabamur, non ſecundi; ſimplicíve ſacerdotio præditos. Vtcumque verò res habet, perſpicuum eſt, longo interuallo diſtare ſanctum virum ab Aëriana, Waldenſi, Wiclefiana, Lutherana, Caluiniana, & Salmaſiana peſtilentia: neque, vt illi faciunt, inter Preſbyteratum, & Epiſcopatum diſcrimen omne ſuſtuliſſe. Proindéque temerè hanc labem adſperſiſſe nomini illius, vt & aliorum Veterum Patrum, Michaëlem Medinam, qui eandem iſtorum, atque hæreticorum illorum cauſſam eſſe falsò credidit. Nec illud animaduertit, quanti ad eam diluendam ſuſpicionem momenti ſit, quod ordinandi poteſtatem ſolis Epiſcopis vendicat Hieronymus, nec aliud in Epiſcopatu proponit ſibi, præter externam adminiſtrationem, & vſum iuriſdictionis. Quam penes vnum reſidere, & ab eo duntaxat exerceri, non putauit iuris eſſe diuini; ſed Eccleſiaſticæ conſuetudinis. Ex quo ita concluſit. [c] *Sicut ergo Presbyteri ſciunt ſe ex Eccleſiæ conſuetudine, ei qui ſibi præpoſitus fuerit, eſſe ſubiectos: ita Epiſcopi nouerint ſe magis conſuetudine, quàm diſpoſitionis dominicæ veritate, Presbyteris eſſe maiores, & in commune debere Eccleſiam regere: imitantes Moyſem, qui cùm haberet in poteſtate ſolus præeſſe populo Iſraël, ſeptuaginta elegit, cum quibus populum iudicaret.* Ex his verbis, & exemplo Moſis, quo vtitur, euidens eſt, agi hîc de Epiſcopali tantummodo iuriſdictione, ac iudiciaria poteſtate, id eſt externa ordinis functione. Cuius cum minoris gradus ſacerdotibus communicatio, ampliſſimi ſacerdotij dignitati, ac maieſtati nihil detraxit. Quemadmodum etſi Moſes in conſortium iuriſdictionis, ac iudiciariæ functionis ſeptuaginta illos aſciuit; auctoritatem tamen retinuit, ac poteſtatem, tum in populum vniuerſum: tum in illos etiam, quos in collegium propemodum ſummæ illius poteſtatis aſſumpſerat. [c] Hier. in cap. 1 ad Tit.

Quapropter etſi primis illis temporibus Apoſtolorum vnum in ſingulis Eccleſiis præſidem, ac principem fuiſſe demus, Epiſcopum, ac Preſbyterorum συλλειτουργῶν caput; nihil huic obeſſet quod Hieronymus aſſeuerat, parem, & eandem in omnibus fuiſſe poteſtatem, cum appellatione communi: non diuiſis, ac ſeorſim ſumptis: ſed vt cœtum, ac collegium, id eſt Preſbyterium coniuncti facerent.

VIII. Mihi verò propiùs modò hanc in rem intuenti non improbabilis videtur illa Hieronymi ſententia; & ad eam quæſtionem, quæ ex Apoſtolo mota eſt, explicandam ſatis idonea. Vt cùm illud in controuerſiam adducatur, idémne ſit ex Apoſtolico inſtituto Epiſcopus, & Preſbyter: cúmque dubitandi cauſſa ex eo iuſta ſit, quòd Apoſtolus maximè Paulus eoſdem, quos Preſbyteros nominat, ſubinde vocet Epiſcopos; ac paſtores, Eccleſiæque præſides, & præpoſitos eſſe ſignificet: duo ſint probabiles reſpondendi modi, quibus Catholico dogmati, quod diſtinctos à ſe inuicem ordines illos ſtatuit, nihil repugnare Apoſtolica illa dicta monſtremus. Pri-

mus eſt ille, quem in Diſſertationibus Eccleſiaſticis expoſuimus: Preſbyteros olim eoſdem & Epiſcopos, hoc eſt primi ordinis ſacerdotes eſſe factos, ac plures iis in Eccleſiis poſitos, de quibus illis in Apoſtoli locis mentio fit. Quod neque diuturnum fuerit; nec vbique fortaſſis inſtitutum. De quo vide quæ [a] in illo libro diſſeruimus. CAPVT V.

Lib. 1 Differt. eccleſ. cap. 2. Poſterior modus eſt, quem ex Hieronymi dictis, ac prudenti coniectura hoc in capite confecimus: Preſbyteros, quos Apoſtolus commemorat, non primi ordinis, ſed ſecundi duntaxat ſacerdotes fuiſſe. verùm in gubernanda, & adminiſtranda Eccleſia Epiſcopales impleſſe partes; & illam communi conſilio, & auctoritate rexiſſe: eoſdémque ſimul & Preſbyteros, & Epiſcopos appellatos eſſe. Quod, perinde vt in priore ſententia dixi, ſub initium duntaxat Chriſtianiſmi vſurpatum eſſe veriſimile eſt: cùm paullo pòſt, ipsíſque adeò ſuperſtitibus Apoſtolis, id factum ſit, quod Hieronymus indicat, vt ad vitandum ſchiſma omnis in vnum transferretur auctoritas, & gubernandi poteſtas.

IX. Neqve verò mirum illud, aut incredibile videri debet; primo cuiuſque fundatæ Eccleſiæ tempore, nondum quempiam vnum præſidem, ac propriè dictum Epiſcopum ibi conſtitutum fuiſſe. Sed Preſbyteros ſimplices, id eſt ſecundi ordinis ſacerdotes tantiſper impoſitos, qui Sacramenta miniſtrarent. Nam Samariæ, cùm primùm Chriſtiana fides, & Eccleſia coaluit, Philippi vnius è Diſcipulis operâ; nullus adhuc Epiſcopus erat, cùm

Act. 8. 14. [b] *Apoſtoli, qui erant miſerunt ad eos Petrum & Ioannem*, qui Epiſcopale ibi munus implerent: hoc eſt Sacramento Confirmationis baptizatos initiarent.

Ad hunc modum credibile eſt, Corinthi, Epheſi, & in aliis quibuſdam ciuitatibus, & Eccleſiis recens ab Apoſtolo Paulo, vel aliorum opera conditis, nullos interim veros inſtitutos Epiſcopos: ſed Preſbyteros tantùm, ac Diaconos: atque ad ea munera, quæ primi ordinis antiſtitem poſtulabant, identidem Apoſtolos accurriſſe, vel ab illis ordinatos Epiſcopos; pérque varia loca dimiſſos; donec in vna aliqua ſede tùm ipſi domicilium figerent; tùm alij per ciuitates Epiſcopi crearentur. Quæ, vt dixi, minimè diuturna, ſaltem pleriſque in locis extiterunt. In hanc opinionem, præter Hieronymum, Chryſoſtomus etiam, Theodoretus, ac Græci plerique concurrunt Interpretes: nec habet quidquam, quod meritò diſpliceat antiquitatis Eccleſiaſticæ peritis: aut alienorum ab Catholica communione iudicia reformidet.

Etenim quæcumque de Epiſcopis, iiſdémque Preſbyteris nominatis, Apoſtolus dixit, ea poſſunt probabili interpretatione de ſimplicibus accipi ſacerdotibus, qui pro veris Epiſcopis interim populos, atque Eccleſias adminiſtrabant, & ea munera præſtabant, quæ habet hic Ordo cum illis communia. Vt ſunt hodiéque quos *Parochos*, & à cura *Curatos*, vulgò nominant. Nam & iſti pro ſuo modulo populos paſcunt, gregíque Dominico præſunt; & pro illorum animis rationem reddunt: & citra ordinationem, impoſitionémque manuum, quam *ſacramentalem* vocant, aut ſi qua ſunt alia, quæ ſunt rarioris vſus, & in Epiſcopi aduentum differri commodè queunt, vicem Epiſcopi ſupplere poſſunt.

X. Hvivs gubernationis formulam in Alexandrina Eccleſia obſeruare licet: in qua præ ceteris Parœciarum ex antiquo vſus obtinuit; vt ſcribit Epiphanius in Arianorum hæreſi. Nam Eccleſias in illa vrbe complures Preſbyteris commiſſas eſſe refert: qui ſynaxes ibi celebrantes, populum ſuum inſtituebant. Quinetiam per agros Eccleſiæ nonnunquam ab ſimplicibus Preſbyteris regebantur. de quo poſteà, cùm de Chorepiſcopis agemus. Tales itaque paſtores iure cenſentur; & *Epiſcopi* nominati, poſſunt ab Apoſtolo videri, quaſi *gregis inſpectores*. Sanè Leo primus ſimplicibus Pre-

[c] Leo Ep. 87, cap. 2. ſbyteris curam minorum Eccleſiarum committi iubet. [c] *Illud*, inquit, *ſanè, quod ad ſacerdotalem pertinet dignitatem, inter omnia volumus canonum ſtatuta ſeruari: vt non in quibuſlibet locis, neque quibuſlibet caſtellis, & vbi antè non fuerunt, Epiſcopi conſecrentur, cùm vbi minores ſunt plebes, minoréſque conuentus, Presbyterorum cura ſufficiat: Epiſcopalia autem gubernacula nonniſi maioribus po-*

CAPVT V. *pulis, & frequentioribus ciuitatibus oporteat præſidere.* Multa de hoc argumento diligenter collecta videri poſſunt apud Ioannem Fileſacum Theologum Pariſienſem in [a] libro de Parœciarum origine. Quibus adiungi poteſt illud, quod de Alexandrinæ Eccleſiæ patriarchatu memoriæ prodit Eutychius nuper à Seldeno editus. Is auctor aſſerit ab Hanania primo illius vrbis Epiſcopo, & vero Patriarcha, quem Marcus ordinauit, nullos deinceps in Ægypti prouinciis Epiſcopos fuiſſe vſque ad Demetrium, qui Origenis tempore Alexandriæ præfuit. Quo interuallo ſolus Alexandriæ Epiſcopus toti Ægypto præſidebat, rectores ſub ſe habens ſingularum Eccleſiarum Presbyteros. Primum autem Demetrium ait tres Epiſcopos creaſſe. Poſt hunc autem, Heraclam ordinaſſe viginti.

a Cap. 4. p. 60. & ſeq.

XI. Hoc ſi verum eſt, apparet quemadmodum Apoſtolorum ætate potuerint Eccleſiis, recens præſertim conſtitutis, præponi Presbyteri ſimplices, non Epiſcopi: eóque modo probabiliter explicari poſſe loca illa Scripturæ, in quibus Presbyteri, iidémque Epiſcopi dicti Eccleſiarum paſtores, & adminiſtri memorantur: vt nonniſi ſecundi ordinis fuerint ſacerdotes, qui plures in eadem Eccleſia collocarentur, & Presbyterium facerent.

Ceterum breui, vti dixi, pòſt tempore, rerum Eccleſiaſticarum cura, & gubernatio à pluribus ad vnum tranſlata eſt; cui & Epiſcopi nomen attributum κατ' ἐξοχὴν, vt vel ipſe confitetur [b] Salmaſius: quando & ordine ab illo proximi, Presbyteri nominati ſunt, & Epiſcopi deſiêre dici: cùm tamen primi ordinis ſacerdotes interdum etiam Presbyteri vocati ſint, vt ex Irenæo ſuprà demonſtrauimus. Extant veteres benè multi canones; quibus adminiſtrationis Eccleſiæ ſumma ad Epiſcopum reuocatur, tanquam ſupremum moderatorem, cuius iniuſſu nihil à Presbyteris, inferioribúſque Clericis fieri liceat. [c] *Presbyteri & Diaconi* (ait canon inter Apoſtolicos XXXIX) *præter Epiſcopum nihil agere pertentent. Nam Domini populus ipſi commiſſus eſt: & pro animabus eorum hic redditurus eſt rationem.* Cuius canonis titulum ita Dionyſius Exiguus concipit: *Vt tantùm curam rerum Eccleſiaſticarum Epiſcopus habeat.* Et canone XLI, [d] *Præcipimus, vt in poteſtate ſua Epiſcopus Eccleſiæ res habeat.* Sunt & alij complures eâdem de re canones editi, quibus Eccleſiarum in ſolidum cura vnis committitur Epiſcopis; ac nominatim bonorum, & ærarij totius Eccleſiaſtici. Vide quæ in [e] Diſſertationibus Eccleſiaſticis de hoc argumento diſputauimus.

b Pag. 174.

c Can. 39. Apoſt. οἱ πρεσβύτεροι, καὶ οἱ διάκονοι ἄνευ γνώμης τοῦ ἐπισκόπου μηδὲν ἐπιτελείτωσαν. αὐτὸς γάρ ἐστιν ὁ πεπιστευμένος τὸν λαὸν τοῦ κυρίου, καὶ τὸν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν αὐτῶν λόγον ἀπαιτηθησόμενος.

d Ibid. can. 41. προστάσσομεν τὸν ἐπίσκοπον ἐξουσίαν ἔχειν τῶν τῆς ἐκκλησίας πραγμάτων.

e Lib. 1. cap. 6.

XII. QVOD autem [f] Hieronymus ſcribit, Epiſcopos eo more conſtitutos Alexandriæ, vt Presbyteri de ſuo corpore quempiam eligerent, & in excelſiore gradu collocarent: tùm quòd omninò *vnum* ait *electum eſſe, qui ceteris præponeretur in ſchiſmatis remedium*: ex eo conſtat, maiorem illius opinione Epiſcopum eſſe Presbytero: neque præfractè, ac rigidè verba eius accipienda, cùm ſcribit; malè *Diaconos Presbyteris, id eſt Epiſcopis anteferri.* tanquam idem inter ſe prorſus ambo ſint. Etenim, quod in eâdem Epiſtola ſub finem aſſerit; *Qui prouehitur, de minori ad maius prouehitur.* Quare ſi è Presbytero ordinatus eſt Epiſcopus, æquales inter ſe non fuerunt: ſed hic illo ſine controuerſia maior. Reſtat igitur, vt Presbyteros eoſdem Epiſcopos nominet, etiam ætatis ſuæ, propter antiquam prærogatiuam, ac functionem, quam Apoſtolorum tempore, & ſub Eccleſiæ primordium habuerunt, vt Eccleſiam pari, atque Epiſcopi deinceps fecerunt, poteſtate regerent. Quaſi Presbyteratus ex naturâ ſuâ, & Eccleſiæ detracta conſuetudine, iuris illius, & officij capax ſit. Hunc enim ordinem tum ratione ſolius externæ, vt iam diximus, adminiſtrationis, ac regiminis, ſpectauit Hieronymus: tum eius, quod illi per ſe conuenire poteſt. Ita quidem ille. Cui hac ex parte non conſentio, quòd vel regendæ Eccleſiæ poteſtatem externámque gubernationem *ſola conſuetudine, non diſpoſitionis Dominicæ veritate* Epiſcopis tribuit. Hos enim diuino iure præpoſitos Eccleſiæ arbitror; ſaltem in commune, ac generatim. De quo ſcio quæſtionem agitari inter Theologos; quæ eſt alterius loci. Sed qualiſcumque de eo ſententia ſit Hieronymi, nihil ex eo detrimenti Catholica pars accipit: neque Puritanorum inde fit cauſſa potior.

f Epiſt. 85.

quia

quia certò liquet, non ea ratione conferri cum Preſbyteris Epiſcopos, quâ praecipuè ſunt Epiſcopi, id eſt primi ordinis antiſtites: ſed eâ duntaxat, quæ inferior eſſe, nec tam propriè ad illius gradus eſſentiam pertinere viſa eſt Hieronymo. CAPVT V.

Ad hanc veriſſimam, & firmiſſimam interpretationem noſtram, Cathari impetus omnes & aſſultus fracti illiſique concidunt. Meminerit hoc vnum Lector, quatenus inter vtrumque ordinem comparationem illam inſtituat Hieronymus: & quâ parte illos inuicem exæquatos aliquando fuiſſe dicat: ac quid viciſſim habere in æqualitate illa diſſimile. Non enim ſic eundem eſſe cum Epiſcopo Preſbyterum docuit ille, vt non interim quàm lato inuicem interuallo diſtarent, iſto ipſo loco ſignificarit.

XIII. At enim Epiſcopalis dignitatis patrocinium ſumit; & mihi, quòd eam imminuerim, iraſcitur Salmaſius. Hoc illud nimirum eſt, quod in Energumenis ſæpè accidit, vt inſeſſores illorum, diuinæ maieſtatis, & gloriæ, ac Catholicæ teſtes fidei, prædicatoréſque repentè fiant. Ecquod igitur meum eſt in Epiſcopos acerbè dictum? Hoc ipſum, quod Hieronymus duobus illis in locis disertè, expreſſéque ſcripſit: quod nec de Epiſcopis ipſis neceſſe eſt
a Diſſert. lib. 1, c. 2 p. 25. intelligi: & vt ad eos referatur, nihil habet iniuriæ aut offenſionis. [a] Dixi primis Apoſtolorum temporibus *plures in eâdem Eccleſia, velut Epheſina, Epiſcopos fuiſſe. Hoc tum ſimplices* (addidi mox) *recens ortæ mores Eccleſiæ ferebant: nondum ambitione, & honorum cupiditate, maliſque ceteris artibus, deprauatis Chriſtianorum animis. Poſteaquam verò priſtina illa charitas, & imitandi Chriſti, amplectendæque modeſtiæ, & humilitatis refrixit ardor, tùm, quod Hieronymus ſcribit, ad tollendas ſimultates, & in ſchiſmatis remedium, vnum aliquem è turba Presbyterorum eligi placuit, qui præeſſet reliquis.* Ad hæc verba, quaſi circulator qui-
b Salm. p. 165. dam in triuiis, conclamans & omnes ad ſe conuocans [b] Salmaſius, *Concurrite,* inquit, *omnes præſules, Epiſcopi. Salmaſius ipſe de ὁμοτιμίᾳ Epiſcoporum, & Presbyterorum diſſerens, déque recentioris Eccleſiæ inſtituto, vnum Epiſcopum multis Presbyteris imponentis, non meliora, nec veriora ſcripſit: nec tam iniurioſa ordini Epiſcoporum, vt nunc ſunt.* Ergóne quibus te *nec meliora, nec veriora ſcripſiſſe dicis,* quæ proinde *optimis, & veriſſimis* meliora, & veriora eſſe debent: quia te nonniſi *optima, & veriſſima* ſcribere, quæ tua de te eſt opinio, iudicas: illa, inquam, eadem *iniurioſa ordini Epiſcoporum* eſſe palam aſſeueras? Obſecro te, quód tandem tuum iudicium, aut quis in te communis eſt ſenſus? Hîc vbi gratificari te Epiſcoporum ordini velle ſignificas, ac me, quòd *iniurioſa* quædam in eos dixerim, reum apud illos facis; poſtquam eos ad audiendum vocaſti, tum & iniurioſa te in illos ſcripſiſſe profiteris: & ea ipſa, quæ dixi, optima eſſe teſtaris, ac veriſſima. Atqui nec *iniurioſa* ſunt illa, quæ ſcripſi: nec tuorum ſimilia: & quid dixeris, ac ſcripſeris, ne tu ipſe quidem certò ſcis, aut potes dicere. Nam & omnia dicis, & nihil dicis: quia contraria, pugnantia, & ἀσύςατα dicis: nec ex iſtis nugis, ac ſordibus liquidi aliquid ac defæcati poteſt exprimi.

XIV. Sed vt per ſingula tuam illam κόρυζαν abſtergam: age quid aliud ſcriptum iſtîc eſt à me, præterquàm ab Hieronymo proditum eſt in Epiſtola LXXXV, & in cõmentariis ad eam quæ eſt ad Titum? Nónne, cùm Preſbyteri in commune omnes Eccleſiã regerent, *poſteà vnum electum eſſe* ſcribit in Epiſtola, *qui ceteris præponeretur, in ſchiſmatis remedium: ne vnuſquiſque ad ſe trahens Chriſti Eccleſiam rumperet?* In commentario verò, *Antequam Diaboli inſtinctu,*
c 1 Corinth. 1 ait, *ſtudia in religione fierent, & diceretur in populis,* [c] *Ego ſum Pauli; ego Apollo; ego autem Cephæ: communi Presbyterorum conſilio Eccleſiæ gubernabantur. Poſtquam verò vnuſquiſque eos, quos baptizauerat, ſuos putabat eſſe, non Chriſti: in toto orbe decretum eſt, vt vnus de Presbyteris electus ſuperponeretur ceteris, ad quem omnis Eccleſiæ cura pertineret, & ſchiſmatum ſemina tollerentur.* Ac paullo pòſt, *Apud veteres eoſdem fuiſſe* dicit *Presbyteros, quos & Epiſcopos. Paulatim verò vt diſſenſionum plantaria euellerentur, ad vnum omnem ſolicitudinem eſſe delatam.* Nunquid his conſentanea ſunt noſtra illa, quæ tu allatas?

d Salm. p. 166. Hoc enim quod ſtultè criminaris in me, iſtud eſt; [d] *quòd ab ambitione, honorum cupiditate, ceteriſque malis artibus, quibus deprauati ſunt Chriſtianorum animi,*

CAPVT V. *originem traxiſſe* dixi *diſcrimen Epiſcopos inter & Presbyteros.* Tum ita colligis: *Inde ergo cœpit veſtræ auctoritatis, & poteſtatis ſupra reliquos Presbyteros origo ab immodeſtia, à ſuperbia, charitatis frigore, & ab omnibus vitiis, humilitatis, modeſtiæ, ſimplicitatis Chriſtianæ contrariis. Si hæ cauſſæ fecerunt, vt vnus è multis electus ceteris præponeretur, qui Epiſcopus dictus eſt, quàm longè ab diſpoſitione diuina abeſt hæc inſtitutio!*

XV. TVA hæc ieiuna, & enecta, ac velut ex puerili declamatiunculâ excerpta querimonia, captum te oculis iſtis arguit, quibus quod congruens, ac decorum eſt videtur. Quàm enim multa ibi pecces, ſi tamen capere hoc potes, accipe. Primùm quidquid illud eſt, quod accuſas, non meum eſt, ſed Hieronymi. Scribit hic in commentario in epiſtolam ad Titum, *eundem* hactenus *fuiſſe Presbyterum, & Epiſcopum, antequam Diaboli inſtinctu ſtudia in religione fierent, & diceretur in populis: Ego ſum Pauli, ego Apollo,*&c. *Poſtquam verò vnuſquiſque eos, quos baptizauerat, ſuos putabat eſſe, non Chriſti, tum in toto orbe decretum eſſe, vt vnus de Presbyteris electus ſuperponeretur.* Diaboli ait inſtinctu in Eccleſiam irrepſiſſe mala tanta, quorum ad remedium introducta eſt illa conſuetudo, vt ad vnum poteſtas redigeretur, quæ in multos diſpertita fuerat. Dic ſodes an non *inſtinctu illo Diaboli, partium ſtudiis iſtis, charitas, & imitandi Chriſti, amplectendæque modeſtiæ, & humilitatis refrixit amor:* quas ad peſtes curandas inſtitutum vnius eſſe magiſterium affirmat Hieronymus? Certè *ſchiſmata*, quod ſciam, & factiones, ac ſtudia partium, cum charitate, modeſtia, & humilitate non benè conueniunt. [a] *Manifeſta ſunt enim opera carnis, quæ ſunt* inter cetera, *inimicitiæ, contentiones, æmulationes, iræ, rixæ, diſſenſiones, ſectæ, inuidiæ.* His *fructus Spiritus* opponitur ex aduerſo: *charitas, gaudium, pax, patientia, benignitas, bonitas, longanimitas, manſuetudo, fides, modeſtia.* Propter ſuperiora mala, quæ Chriſtianorum animos peruaſerant, decretum illud eſſe factum refert Hieronymus. Ais, an negas? Si negas, tum te mendacij, aut ſtuporis illius verba ipſa conuincent. Dum enim, *antequam Diaboli inſtinctu* illa ſtudia partium, id eſt ſchiſmata fierent, penes multos Preſbyteros regimen Eccleſiæ fuiſſe dicit; iam illa facta ſchiſmata eſſe demonſtrat, quando decretum de vno præſide conſtituendo eſt editum. Sin fateris: profectò in eâdem mecum cauſſa eſt Hieronymus: nec habes, cur mihi potiſſimum ſuccenſeas.

a Gal. 5. 19.

XVI. QVIBVS porro tu oculis locum illum Hieronymi legiſti, cùm eum [b] dixeris, *ab Eccleſiæ conſuetudine, & humani iuris regula hunc primatum, & hanc prærogatiuam Epiſcoporum ortum duxiſſe* ſcribere: idque mihi dicere ſatis eſſe debuiſſe, quaſi hanc ille cauſſam vnicam attulerit; non etiam alteram quàm dixi, cur vnus ſit Eccleſiæ præpoſitus vbique terrarum? Quâ te rapiditate, & incuria præteruolaſſe totam illam Hieronymi ſententiam oportet; qui hoc non aduerteris, dici ab eo, *poſtquam vnuſquiſque ſuos putabat eſſe non Chriſti, quos baptizauerat, tum in toto orbe decretum eſſe, vt vnus de Presbyteris electus ſuperponeretur,* hoc eſt fieret Epiſcopus? An tu illos exiſtimas, qui ſuos eſſe, non Chriſti, putabant, quos baptizauerant, ab ambitione, & honorum cupiditate vacuos animos habuiſſe: vel in eis non refrixiſſe modeſtiæ, & humilitatis amorem? Ecquid autem iniuriæ, aut dedecoris ex eo conflari Epiſcopis cenſes ab Hieronymo, quòd ideo ſingulares per Eccleſiam quamque præſides conſtitutos aſſerit, vt illis contentionibus, ac diſſidiis modus adhiberetur? Sanè, vt tua ratio eſt, & argumentandi forma, ſic in animo videris habuiſſe; quidquid eiuſmodi eſt, vt eius inſtituendi cauſſa, malo ex aliquo, atque vitio, morúmque corruptela manauerit; id eiuſdemmodi eſſe, hoc eſt malum, atque vitioſum. Nam niſi ita perſuaſum habuiſſes, nunquam id vitio verteres, quod ex diſciplinæ corruptione decretum illud extitiſſe de vno præficiendo, narratum eſt ab Hieronymo: nec tam inſulsè paratragœdiares, cum hac διανοίᾳ, *A malis verò artibus, & corruptione animorum, & totius Eccleſiæ deprauatione, vitiorúmque in locum virtutum Chriſtianarum ſubrogatione, initium eius & inſtitutum arceſſere, hoc verò non ferendum Epiſcopis, ſi maieſtatis ſuæ comiter ab omnibus conſeruandæ curam agere velint.* Ignoras ſcilicet quanta bona quantis ex malis initium habuerunt: & illud docendus es, quod quotidie pueri in

b Sa p. 14

Capvt V.

a Liu. lib.4 Dec.4. Scholis audiebamus: ex malis moribus bonas leges oriri. Aut iſtud: [a] *Sicut antè morbos neceſſe eſt cognitos eſſe, quàm remedia eorum: ſic cupiditates priùs natæ ſunt, quàm leges, quæ iis modum facerent.* Quid execrabilius peccatis hominum, ac ſceleribus? At hæc rei vel optimæ cauſſam dederunt, Chriſti in terras aduentui, & morti propter peccatores ab eo ſuſceptæ. [b] *Propter ſcelus*, inquit, *populi mei percuſſi eum.* Et Apoſtolus, [c] *Traditus eſt propter delicta noſtra.*

b Eſa. 53,8. c Rom. 4,25.

XVII. Poteras eodem argumentandi genere, quo in me, & Hieronymum vſus es, Apoſtolum vrgere, & blaſphemiæ reum arceſſere, quòd cur traditus ſit, ac paſſus, & antè Deus homo factus, cauſſam eſſe dixerit improbitatem hominum, eóque dicto maieſtati diuinæ iniuriam fecerit. Dixine plus ſemel ratiocinandi te inſcitia labi ſæpiùs, & in pudendos errores incidere? Hoc te loco idipſum ſcito commiſiſſe. Nam quod neſcis, cùm oriri aliquid ex alio dicimus, id bifariam ſumitur. Aut enim tanquam ex cauſſâ fit propriè dictâ, ac per ſe conferente quippiam in rem effectam: vt cùm equus ex equo, homo ex homine gignitur. Aut ex accidente duntaxat, nec tam cauſſa, quàm occaſio vnum eſt alterius. Priore modo qualitas originis ad effectæ rei æſtimationem pertinet. Itaque Chriſtus, [d] *Omnis*, inquit, *arbor bona fructus bonos facit: mala autem arbor malos fructus facit. Non poteſt arbor bona malos fructus facere: neque arbor mala bonos fructus facere.* Poſteriore verò, aliter vſuuenit. Nam peſſimis ex rebus ſæpè exiſtunt optimæ. Tale eſt, quod de Epiſcopis ſcripſit Hieronymus. Non enim putauit, corruptelam morum in Chriſtianis, & ambitionem quorumdam, per ſe, propriéque ſingularem Eccleſiæ pepeeriſſe magiſtratum; ſed occaſionem ei præbuiſſe. Hæc, ſi cum alio mihi res eſſet, homine ſaltem vulgariter docto, ne littera quidem attigiſſem. Nunc te illorum ignoratione video ſupra modum exarſiſſe; atque in friuolas, & ineptas conqueſtiones erupiſſe: quod neceſſe non fuit.

d Mat. 7,17.

XVIII. Deniqve vt ne longiùs inſanire, ac miſcere omnia pergat Catharus, iterum admonendus nobis eius eſt, quod paſſim antea ſuggeſſimus: ſed non ſæpiùs quàm neceſſe eſt, vt eſt illius captus, quo cum contendimus. Noſtra eſt igitur iſta ratio: Duos in Eccleſia gradus & ordines ex ſeſe, ac naturâ ſua diſtinctos inſtituiſſe Chriſtum, & Apoſtolis tradidiſſe, primum, ſecundúmque ſacerdotium: ſed ita tamen, vt illorum vſum, diſtributionémque moderarentur pro ſua prudentia; & vt tẽpus tuliſſet: hoc eſt vt vel ambos perſonis itidem, vt natura ſunt, ſeparatos conferrent: vel ambos in idem caput contraherent. Itaque principio iis de cauſſis, quas in Diſſertationum primo libro attuli, Preſbyteros eoſdem & Epiſcopos creaſſe, quibus Apoſtoli præerant, & eodem loco illis erant, quibus ſecundo ordini deinde primi ordinis antiſtites. Poſtea cùm in Eccleſia ſcindi populus in contraria ſtudia cœpiſſet; & in hunc alij, in iſtum alij propenſiores eſſent: quod iam Paulo ipſo vidente, ac gemente contigiſſe teſtatur ipſemet initio prioris ad Corinthios: tùm verò, ſuauiter hoc diuina gubernante prouidentia, vnum aliquem è pluribus electum, qui toti Preſbyterio, & Eccleſiæ adeo præeſſet omni. Ad eum modum conciliari poſſe illa iudicauimus, quæ ab Hieronymo litteris prodita nonnihil offenſionis habere videbantur. Meminerit ergo, ſi poteſt, Salmaſius quatenus ordines illos vel diuerſos inuicem, vel in vnum collectos ac coniunctos eſſe defendimus: neque vel quod intelligit calumnioſè diſſimulet; vel quod nondum capit, priuſquam nouerit, imperitè damnare audeat. Simul illum alterum Hieronymi interpretandi conciliandíque modum, quem ſuperiùs hoc in capite propoſui, præ oculis habeat: atque vtrum volet, non quiſquiliis iſtis Grammaticarum obſeruationum, ſed robuſtis ac ſolidis argumentis refellat.

Aërij hæretici opinio declaratur: quæ Puritanorum prælusit hæresi. Salmaſius peſſimè illam interpretatur. Oſtenditur Aërium penes ſimplicem Presbyterum exiſtimaſſe ordinandi eſſe poteſtatem: tametſi iniuſtè vſu illius interdiceretur ab Epiſcopis. De manuum impoſitione. Quid differant inter ſe χειροθεσία, & χειροτονία. Variæ manuum impoſitiones. Salmaſij error, qui impoſitionem manuum in Confirmatione putauit à Presbyteris vſurpatam. De alia impoſitione manuum Presbyterali in Occidentali Eccleſia inſtituta.

Capvt VI.

1. Nvnc antecedentis doctrinæ, diſputationiſque fructum colligam, quem in ea præcipuè mihi deſtinaueram: vt Hieronymi iuxtà, & Epiphanij qualemcũque ſententiam procul abeſſe demonſtrem ab nefandæ contagione hęreſis, quam Aërius olim, poſtea Caluinus, ac deterrimi omnium Puritani; & horum vnus Salmaſius amplexi ſunt. Habebit autem huius argumenti tractatio potiſſimam quæſtionis, & controuerſiæ, cui hoc opus dicauimus, explanationem; vnà cũ admirabili Veterum inter ſe, quod ad Catholicũ dogma pertinet, conſenſione, ac concordia; tametſi aliis in capitibus, quæ incidentia dici poſſunt, inuicem diſſidêre videantur. Sed priùs Aërij quæ fuerit hæreſis fundamenti loco conſtituendum eſt.

Epiphanius in Hæreſi LXXV latè illius hiſtoriam, ac dogmata deſcribit. E quibus quod ad rem noſtram attinet, de Epiſcopo, ac Presbytero ita eum ſenſiſſe narrat: [a] *Nulla re hoc illum eſſe præſtantiorem*. Et, [b] *Erat*, inquit, *illius dogma præter hominis captum furioſum, & immane. Imprimis enim: quanam, inquit, in re Presbytero Epiſcopus antecellit? Nullum inter vtrumque diſcrimen eſt. Eſt enim amborum vnus ordo: par & idem honor, ac dignitas. Manus imponit Epiſcopus: imponit etiam Presbyter. Baptizat Epiſcopus: idem facit & Presbyter. Sacrificium celebrat Epiſcopus: non minus hoc facit & Presbyter. Epiſcopus in cathedra ſedet: ſedet & Presbyter.*

[a] Epiph. in Synopſi lib. 3 To. 1 & in Anaceph. φάσκει δὲ μηδὲν εἶναι διαφορώτερον Ἐπίσκοπον τοῦ Πρεσβυτέρου.

[b] Id. Hær. 75, Nu. 3, p. 907. ἦν δὲ αὐτοῦ ὁ λόγος μανιώδης μᾶλλον ἢ τὴν κατάστασιν ἀνθρωπίνης. καί φησι· τί ἐστιν Ἐπίσκοπος πρὸς Πρεσβύτερον; οὐδὲν διαλλάττει οὗτος τούτου. μία γάρ ἐστι τάξις, καὶ μία, φησί, τιμή, καὶ ἓν ἀξίωμα. χειροθετεῖ, φησίν, Ἐπίσκοπος, ἀλλὰ καὶ ὁ Πρεσβύτερος. λουτρὸν δίδωσιν ὁ Ἐπίσκοπος· ὁμοίως καὶ ὁ Πρεσβύτερος. τὴν οἰκονομίαν τῆς λατρείας ποιεῖ ὁ Ἐπίσκοπος, καὶ ὁ Πρεσβύτερος ὡσαύτως. καθέζεται ὁ Ἐπίσκοπος ἐπὶ τοῦ θρόνου· καθέζεται καὶ ὁ Πρεσβύτερος.

II. Tale ergo nebulonis iſtius dogma fuit, quod *ſupra hominis captum, furioſum & immane* vocat Epiphanius; cuiuſmodi nunc eſt Salmaſij, ac Puritanorum omnium: non eſſe diſtinctum Epiſcopatum, à Presbyteratu, ſed vnum & eundem eſſe ordinem. Vnde & pręcipuum atque οὐσιῶδες diſcrimen vtriuſque tollebat, quod ex Epiphanio, & Hieronymo ſuprà commemorauimus, in eo poſitum, quòd manus ad ordinationem imponebat Epiſcopus; non autem Presbyter. Ambos enim χειροθετεῖν, id eſt *manus imponere* in ordinandis Presbyteris aſſerebat ille. Cuius patrocinium aduerſus Epiphanium ſumpſit Salmaſius in capite V Diſſertationis: vbi de Aërio longam diſputationem expromit: quam meritò ſentinam quandam eſſe dixeris, in quam omnes non ſolùm inſcitiæ, hallucinationúmque ſuarum: ſed etiam impietatis hęreticę ſordes, & in Sanctos temulentæ proteruiæ congeſſit. Ibi quæcumque contra Puritanorum archetypam hæreſim, & huius auctorem piè & Catholicè, adeóque veriſſimè ſcripſit Epiphanius [c] *nihil* eſſe dicit, *niſi debiles, & ineptas obiectiones, quæ per ſe ruunt*. Item: [d] *Quæ de amentia*, inquit, *& ſtoliditate Aërij Epiphanius imprudenter, & inſcitè effutiit*, &c. Pergit deinde furere, & ex ſectæ ſuæ ſacramento, in Epiſcopos, Presbyteros, & ceteros Eccleſiaſticos ordines perbacchari. Quos omnes humano iure, atque arbitrio conſtare dicit. Sacerdotes cum ſacrificio tollit è medio. Laicis conſecrandi ius tribuit. Epiſcopis iuriſdictionem adimit. germanum ſe inſcribit Aërianum, Waldenſem, Wicleſiſtam: & quiduis denique.

[c] Sal p. 11

[d] Ib 141.

Omnia transformat ſeſe in miracula rerum
Fiet enim ſubito ſus horridus, atráque tigris:
Squamoſúſque draco, & fulvâ ceruice leæna.

Sed nos varium & multiforme monſtrum hoc *correptum manibus, vinclíſque tenebimus: & quanto magis formas ſe vertet in omnes, tanto magis tenacia vincla contendemus.*

III. Vt ergo ſingulatim illius peccata caſtigemus: primum hoc procedat in medium; quòd Aërium negat Preſbyterum Epiſcopo parem, æqualémque feciſſe. Etenim in hoc incumbit Salmaſius, vt hæreticum iſtum doceat in eâdem fuiſſe cauſſâ cum Hieronymo: ac perinde vt hic opinatus eſt, Apoſtolorum duntaxat ætate dixiſſe vnum ambos ordinem fuiſſe: qui humano deinde iure & arbitratu ſit factus duplex.[a] *Non dixit Aërius,* inquit, *Epiſcopum ordinare, ſimiliter & Presbyterum. Ergo etiam ſenſit ille haud minus quam Hieronymus, ab Epiſcopis ſolis ordinationes fieri. Non enim is, vt dixi, tam imperitus rerum, morúmque ſui ſeculi fuit, vt neſcierit ſuo tempore ordinationes à ſolis Epiſcopis fieri ſolitas: neque tam ſtultè nequam, vt diſſimularit, aut negarit.* Quare de ſolo hunc Apoſtolorum tempore pugnaſſe vult, quo vnum tantummodò putauit ordinem fuiſſe: non eo quo viuebat. Sed hoc falſiſſimè Salmaſius, & contra mentem Epiphanij: qui Aërij ſic hæreſim enarrat, & concipit, vt præſenti vſus tempore dicat, *μηδὲν εἶναι διαφορώτερον, nulla re eſſe præſtantiorem* Epiſcopum Preſbytero. Quod expreſſius in libro de Hæreſibus legitur, qui inter opera Damaſceni extat, & ex Epiphanij Breuiario hæreſum, quæ ἀνακεφαλαίωσις vocatur, deſcriptus eſt ab ipſo, vt credibile eſt, Damaſceno, qui illius catalogum recentioribus auxit hæreſibus. Ibi ergo ſic de Aërio proditum eſt: [b] *Affirmat nihil diſcrepare Presbyterum ab Epiſcopo.* Non Preſbyterum, qui olim fuerar, nec iam ampliùs erat: ſed quem præ oculis habebat, & coràm in Eccleſia verſari ſciebat, nihil ab Epiſcopo differre credidit. Nec tam acerbè in eum inuectus eſſet Epiphanius: neque furioſam, & fanaticam ſupra modum humani captus illius hæreſim eſſe diceret, ſi, quod Aërij patronus falsò aſſerit, de ſolis antiquis, nec iam vllibi extantibus Preſbyteris, ita ſentiret: qui autem ætate ſua vivebant, eos inferiores Epiſcopis agnoſceret.

[a] Salm. p. 322.

[b] Dam. de Hæreſ. φάσκει δὲ οὐδὲν διαφέρειν Πρεσβύτερον Ἐπισκόπου.

IV. Qvocirca ſic neceſſe eſt Aërij dogma Salmaſius interpretetur: Preſbyterum olim ſub Apoſtolis planè eundem atque Epiſcopum fuiſſe, nulláque re diſcrepantem: nec minus ordinandi ius ac poteſtatem habuiſſe. Ideóque priſtinam & Apoſtolicam ad formam eſſe redeundum: ac diſcrimen inter illos omne tollendum, reſtituto vſu poteſtatis illius. Huiuſmodi fuiſſe opinionem Aërij ex Epiphanij ſententia, dicat oportet Aërianus Salmaſius, ſi ex humano ſenſu loquitur. Alioqui nec Epiphanij verba probabilem vllam interpretationem admittunt: neque cauſſa ſatis idonea fuit, cur illius hæreſim tantopere deteſtaretur Epiphanius, ſi de priſci tantummodò ſeculi more loqueretur: nec innouandum aliquid in recepto ab Eccleſia, & inueterato iam vſu putaſſet. Atque hoc tandem vi veritatis communíſque rationis extortum ſibi ægrè, ac titubanter fatetur Salmaſius.[c] *Hoc fortaſſe interfuit,* ait, *Aërij inter & Hieronymi ſententiam, quòd ille cenſebat reuocandum in Eccleſiam antiquum, & ab Apoſtolis inſtitutum morem, qui vnis, iiſdémque Epiſcopis, ac Presbyteris, & numero pluribus, paribúſque poteſtate Eccleſias regendas committebant. Hieronymus autem non temerè recedendum ab vſu poſt Apoſtolorum tempora in Eccleſiam recepto putaſſet: cuius introducendi grauiſſimam, & maximam cauſam fuiſſe indicabat, ſchiſmatum nempe euitationem.* Fortaſſe, inquit, quod ſine vlla cunctatione certum eſt; quódque diſertè ſcriptum eſt ab Epiphanio; propoſitum Aërio fuiſſe hoc idem, quod hodie Puritanis magnis ac minutis, & horum vni Salmaſio; Epiſcopos in ordinem redigere, ac dignitate ſua, & ornamentis omnibus ſpoliare, quibus ſupra Preſbyteros eminent: eo quod ex ſeſe, ac natura ſua, inſtitutóque Chriſti, nihil habent quod Preſbyteris ſiue ſecundi ordinis ſacerdotibus antecellant. Hoc caput nefarij dogmatis, cuius gratia vapulauit ab Epiphanio; & ab Eccleſiæ Catholicæ communione proſcriptus eſt, & inter hæreticos habitus Aërius.

[c] Salm. p. 329.

V. Vervm in Epiſcopali ordinatione duo diſtinguenda ſunt; alterum, ius, & poteſtas cōferendi ſacramenti, & ordinandi: alterum, iuris illius ac poteſtatis vſus & functio. Vtrumque primis Eccleſiæ temporibus penes Preſbyteros, perinde atque Epiſcopos fuiſſe cenſebat Aërius. Poſteà verò per Epiſcoporū tyrannidem vſu detracto, ſolam in Preſbyteris manſiſſe poteſtatem. Quippe nonniſi vnum, & eundem gradum, ordinémque eſſe ambos illos, Epiſcopum,

CAPVT VI.

& Preſbyterum: nec ſine huius iniuria, & grandi ſcelere, ac contra inſtitutum Chriſti, & Apoſtolorum, Epiſcopos ordinationem ſibi vſurpare ſolis, ac negare Preſbyteros poteſtatem illius habere. Sic illa Hæretici verba, quæ refert [a] Epiphanius, accipienda ſunt: quibus nihil differre ait ab Epiſcopo Preſbyterum, & vnum eſſe ordinem: ac proinde *ſi Epiſcopus manus imponit, etiam imponere Presbyterum.* Nam χειροθετεῖ ὁ Πρεσβύτερος, id valet: *Ius habet imponendarum manuum.* Actio, inquam, ipſa χειροθεσίας pro *poteſtate*, & δυνάμει ſumitur. Ita paullo pòſt χειροθεσίαν vocat Epiphanius ius & poteſtatem exercendæ manuum impoſitionis, cùm ait Preſbyterum non habere χειροθεσίαν τῶν χειροτονιῶν, hoc eſt *poteſtatem impoſitionis manuum ordinatricis.* Hoc modo Iuriſconſulti ſolent dicere, *habere actionem*, vel *dare actionem*; pro eo quod eſt *habere*, vel *dare ius agendi, & proſequendæ litis in iudicio.* Reſpiciebat autem Aërius ad illum [b] Apoſtoli locum, in quo Timotheum admonet, *non negligere gratiam, quæ data eſt ipſi per Prophetiam, cum impoſitione manuum Presbyterij.* Ex quo argumentum ducebat, χειροθετεῖν, hoc eſt *ordinare* poſſe nihilo ſecius atque Epiſcopum.

[a] Cit. ſup.

[b] 1 Timoth. 4. 14

VI. NEQVE verò dicebat hoc, quòd falsò illi Salmaſius affingit, fuiſſe temporibus Apoſtolorũ vnum eundémq; ordinem Epiſcopi, ac Preſbyteri, poſteà verò duos ex vno eſſe factos: nec ad probandam opinionem ſuam, dotem illam, & conditionem Preſbyteratus afferebat, quæ eſſe in eo deſiiſſet, ac nonniſi priſcis temporibus extitiſſet. Sed eo potiùs nitebatur, quod in illo adhuc inerat commune cum Epiſcopo: cuiuſmodi eſt ordinandi poteſtas: quæ illi detrahi non poſſet, quamuis vſus eſſet ademptus. In quo illi ab Epiphanio, Hieronymo, Chryſoſtomo, & Catholica omni Eccleſia reclamatum eſt: quæ non modò licere hoc, ſed ne effectum quidem habere omninò poſſe iudicauit, agente inferioris ordinis ſacerdote: quod aduerſus Catharum poſteà demonſtrabitur. Qui interim eò velut manu deducendus eſt, vt intelligat, Aërium, cùm Epiſcopo parem eſſe diceret Preſbyterum, non ad huius priſtina ornamenta reſpexiſſe, quæ iam vſu obſoleuerant: nec æqualem tantummodo fuiſſe quondam, ſed etiamnum ſuo eſſe tempore voluiſſe. ac denique eadem penes ambos iura; parémque eſſe poteſtatem exiſtimaſſe, etſi vſu eſſet interdictus Preſbyter. Quod homini non prorſus hebeti, & quæ legit vtcumque capienti facilè perſuadebitur. [c] *Nihil*, aiebat Aërius, *differt ab Epiſcopo Presbyter: Nulla in re diuerſus eſt.* Hæc ſunt præſentis temporis: & quod ſignificant non in re fuiſſe, ſed eſſe adhuc oſtendunt. Ergo Epiſcopos & Preſbyteros quales noſſe poterat, æquales, & eiuſdem ordinis conſtituebat. [d] *Vnus*, inquiebat, *eſt ordo; vnus honor; vna dignitas amborum.* Non dicit fuiſſe tempore Apoſtolorum vnum ordinem, & honorem, ac dignitatem: ſed eſſe. Quod cùm ita ſe habere ex communi hominum æſtimatione, ac iudicio, aſſeuerare non potuerit: ne voluiſſe quidem inde perſpicuum eſt, quòd propterea Catholicæ iratus Eccleſiæ, ſeſe ab eius communione diſiunxerit, quòd aliter, ac fieri oportebat, de vtroque ſtatueret: ac Preſbytero anteferret Epiſcopum.

[c] Epiph. in Anaceph. οὐδὲν διαφέρει. Et in Hær. 75. οὐδὲν διαλλάττει οὗτος τούτου.

[d] Ibid. μία γάρ ἐστι τάξις, καὶ μία τιμὴ, καὶ ἓν ἀξίωμα.

VII. HVNC igitur, vt falsò putabat, errorem oppugnare volens Aërius non ea proferebat inſignia Preſbyteratus, quæ antiquitus huic inerant; ſed obliterata iam erant contraria conſuetudine: multò minus etiam ad illa prouocabat, quæ in Preſbyteris cernebantur, minora quàm in Epiſcopis, longéque deterioris notæ. Non ita fatuus erat Aërius, vt hoc argumento cauſſam probaret ſuam, quo eam potiùs labefactaret. Nec tam obeſæ naris, támque plumbeus erat, quàm eſt Catharus; qui vel hoc animo concepit, vel perſuadere ſe aliis poſſe credidit: Aërium, qui demonſtrare vellet Preſbyterum in omnibus æqualem eſſe, nec vlla re inferiorem Epiſcopo, iis ad fidem faciendam indiciis vti, ex quibus contrarium potiùs efficeret. Inter illa, quæ Epiſcopatus maximè propria ſunt, præcipuum Aërij tempore, hoc eſt Epiphanij, & Hieronymi; necnon Chryſoſtomi, (Scribit enim Epiphanius Aërium adhuc in viuis extitiſſe, cùm Panarium ſuum ſcriberet: quod quidem anno CCCLXXV auſpicatus eſt) illorum igitur ætate, primaria nota, & διαχριτικὴ, qua Epiſcopus à Preſbytero diſtabat, fuit ius imponendarũ manuum ad ordinandum; quod ſidem illi tres affirmant. Quare ſi quis Preſbyterum ab Epiſcopo

nullo ſeparari diſcrimine probare vellet, ac cetera vtrique paria commemo- CAPVT VI.
raret, illo prætermiſſo, in quo Epiſcopalis ordinis natura potiſſimum ſita eſt; non aſſenſum ab eruditis, ſed ludibrium colligeret. Hoc Aërium non feciſſe, ex Epiphanij narratione liquet. Feciſſe, ſola ex coniectura, & ingenio ſuo, quod magnum non haber, fingit Catharus. Sed excepta ordinandi poteſtate, non illud obtinebat, quod volebat Aërius, eundem ordinem eſſe Presbyteratum, & Epiſcopatum. Quattuor Epiſcopatus iura recenſebat Aërius apud Epiphanium; quæ cum Presbyteratu communia illi eſſe contendebat: impoſitionem manuum: baptizandi functionem: Sacrificij oblationem: ſeſſionem in cathedra.

Salm. 320.

VIII. [a] SALMASIVS χειροθεσίαν, id eſt *manuum impoſitionem*, quam competere Presbytero Aërius aſſerebat, *non illam eſſe ſpecialem* putat, *quæ ordinationi competit*; ſed *in genere*. Cuiuſmodi plures erant; maximè in danda pœnitentia, hoc eſt peccatoribus ad pœnitentiam admittendis, aut ea iam obita reconciliandis: quod vtrumque per impoſitionem manuum fieri conſueuerat: vt alibi diximus; & ſuo loco pluribus exponetur. Sed iſta manuum impoſitio non illa eſt, qua conſecrantur, ordinantúrque Clerici, quæque Epiſcopo conuenit: & cuius δύναμιν niſi Presbytero ineſſe monſtraret Aërius, non eundem amborum ordinem eſſe ſuadere poſſet. Fuit & alia manuum impoſitio in ordinatione Presbyterorum à Presbyteris adhibita, de qua mox. Sed non ordinatrix, hoc eſt Presbyteros faciens, & conſecrans: qualis ſola Epiſcopalis eſt habita. Hanc Græci χειροτονίαν propriè vocare ſolent. Ex quo Salmaſius argumentatur, Aërium non putaſſe ordinatricem illam manuum impoſitionem penes Presbyterum fuiſſe ſuo tempore, quamuis Apoſtolorum ſeculo fuiſſet: quod χειροθετεῖν, non χειροτονεῖν dixerit Aërius. Verùm cùm tanquam Epiſcopatus notam commemorarit illam hæreticus iſte, cuius in ſocietatem Presbyterum vocabat: non eſt dubitandum quin ordinatricem manuum impoſitionem intelligi voluerit, poteſtate duntaxat in iſto reſidentem, vt dixi ſæpè, non actu.

IX. INTER χειροτονίαν, & χειροθεσίαν nonnihil intereſt. χειροτονία propriè *manuum extenſionem* ſignificat: χειροθεσία *manuum impoſitionem*. Prior non ſemper *ſacratam actionem* exprimit. Eſt enim interdum Laicorum propria, eorúmve, qui ordinandi iure, ac poteſtate carebant. Zonaras, & Balſamo in commentariis ad primum canonem Apoſtolorum, duplicem illam χειροτονίαν explicant: alteram, quam ſic deſcribit [b] Zonaras; vt *ſit abſolutio precum, ſanctique Spiritus inuocatio, dum aliquis ad ſacerdotium conſecratur; quæ inde dicta eſt, quòd Pontifex manu extenta benedicat ei, qui ordinatur.* Subiicit aliam vocis poteſtatem, vt ſimplicem electionem ſignificet, quæ olim etiam à populo fiebat. Vide & quæ iidem ambo ad canonem IV Nicænum adnotant, & ad V canonem Laodicenum.

Χειροθεσία verò nonniſi ſacra eſt manuum impoſitio: ac pro χειροτονία prioris notionis, & Epiſcopali ſæpè ſumitur. [c] Zonaras ad Canonem Nicænæ Synodi quartum, obſeruat in canone primo Apoſtolico χειροτονίαν ſignificare *conſecrationem, & χειροθεσίαν; id eſt impoſitionem manuum*: in Nicæno verò quarto ſignificare *ſuffragium, & electionem*. [d] Epiphanius in Expoſitione fidei Catholicæ, quæ eſt in fine Panarij, vocat ἐπισκοπῆς χειροθεσίαν *conſecrationem ad Epiſcopatum, per impoſitionem manuum.* Et in Aëriorum hæreſi, quæ eſt LXXV, χειροθεσίαν τοῦ χειροτονεῖν, hoc eſt *impoſitionem manuum, quæ ius tribuat creandorum Epiſcoporum.* Sic enim Gloſſarium vetus, χειροτονητής, *Creator*, χειροτονία *creatio*. Sed addit *procreatio, creatura*, quæ non puto ſatis congruere. Niſi *creaturam* pro *creatione* ſumas. Ea verò de magiſtratu poteſt accipi: & ſi de ſacro, & Chriſtiano ſermo ſit; tam de *electione*, quàm *conſecratione*. Ad priorem ſpectauit Heſychius, cùm χειροτονίαν interpretatur ἐκλογήν. Quare ex adiunctis, & orationis contextu facilè diſcernitur, quo ſenſu χειροθεσία ponatur, & vtrum *ordinatricem*, an *reconciliatricem*, aut aliam quampiam manuum impoſitionem ſignificet. Sicut & χειροτονία, ex conſequentia ſermonis intelligitur, vtrum Epiſcopalis ſit, & *ordinatrix*, an ad electionem pertineat: vt ex Zonara, & Balſamone citatis in locis colligitur.

Pag. 995.

[b] Zonar. in can. I Apoſt. Νῦν μὲν χειροτονία καλεῖται ἡ ἐπὶ τῆς καθιερώσεως τοῦ ἱερᾶσθαι λαχόντος τελεσιουργία τῶν εὐχῶν, καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐπίκλησις, ἀπὸ τοῦ τὸν ἀρχιερέα τείνειν τὴν χεῖρα εὐλογοῦντα τὸν χειροτονούμενον.

[c] Zon. ad can. 4 Nic. ὁ μὲν γὰρ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, τὴν καθιέρωσιν, καὶ χειροθεσίαν ὀνομάζει. ὁ δὲ τῆς συνόδου ταύτης κανὼν κατάστασιν, καὶ χειροτονίαν τὴν ψῆφον καλεῖ.

CAPUT VI.

X. IAM Aërium, cùm dixit Presbyterum perinde χειροθετεῖν atque Epiſcopum, non aliam ſignificaſſe χειροθεσίαν, quàm quæ propria eſt Epiſcopi, & ordinatricem, ex Epiphanio perſpicuum eſt. Quis autem meliùs Aërij dogma percepit, quàm qui eiuſdem vixit ætate, & coràm ſciſcitando, ac diſputando, arcana ſectæ illius, immo non arcana, ſed profeſſa, & palam ab illo habita decreta ſcire potuit? Ecquis fide dignior eſt de Aërij opinione teſtis; Epiphanius vir ſanctiſſimus, & integerrimus, ac tum eruditiſſimus, tùm ab omni ſuſpicione mendacij alieniſſimus, & ea poſtremò narrans, quæ viſu, & auditu comperit; an Catharus vnus audaculus grammatiſtes, & ſtreperus, tantum ab illius pietate ac doctrina diſtans, ὅσον οὐρανός ἐστ' ἀπὸ γαίης: qui nullam pænè litteram ſine errore facit: ac denique non certa eius quod affirmat ſcientia; ſed temeraria, & incerta diuinatione nititur?

Nam de Aërio ſententiam Epiphanij eiuſmodi fuiſſe, quam dixi, nemo prudens dubitauerit: primùm qui ea, quæ ſuprà memorauimus, expenderit: nullam alioqui cauſſam ſatis iuſtam Epiphanio fuiſſe, cur in Aërium adeo ſtomacharetur, vt eius hæreſim furioſam & inſanam ſupra humanum captum eſſe clamitaret, ac ſtolidiſſimam vocaret; quòd Presbyteris impoſitionis manuum poteſtatem tribueret, non illam Epiſcoporum propriam: ſed quæ reuera ipſis competeret. Deinde verba ipſa, quibus Aërij refellit hæreſim, prorſus id euincunt. [a] *Et quomodo*, inquit, *fieri poſſet vt Presbyterum conſtitueret is, qui ad ordinandum, manuum imponendarum poteſtatem non habet, aut dici poſſet, Epiſcopo æqualem eſſe Presbyterum?*

[a] Epiph. Hær. 75, N. 4 pag. 908. καὶ πῶς οἷόν τε ἦν τὸν Πρεσβύτερον καθιστᾶν μὴ ἔχοντα χειροθεσίαν τοῦ χειροτονεῖν, ἢ εἰπεῖν αὐτὸν ἴσον εἶναι τοῦ Ἐπισκόπου;

XI. HIC Epiphanius rectà occurrit ei, quod Aërius opponebat, tum æqualem fuiſſe Apoſtolorum tempore, & eſſe adhuc Presbyterum Epiſcopo: tum ob id æqualem eſſe, quòd, niſi iniuſtè prohiberetur, manus ſimiliter atque Epiſcopus imponendo, Presbyterum ordinare poſſet. Niſi enim hoc Aërius diceret; ac niſi verba illius iſta, χειροθετεῖ ὁ Ἐπίσκοπος, ἀλλὰ καὶ ὁ Πρεσβύτερος, de ordinatrice manuum impoſitione dicta ſentiret Epiphanius, fruſtrà, & ſine ratione talia ſubieciſſet, quæ quod ex illius cōſequens eſt ſententia referrent, *quînam fieri poſſet, vt Presbyter ordinaret Presbyterum?* Hoc ergo prædicabat Aërius, quod ibi non poſſe fieri reſpondet Epiphanius. Itaque quod dixit ſimpliciter Aërius χειροθετεῖν, hoc Epiphanius expoſuit, χειροθεσίαν τοῦ χειροτονεῖν. Ergo credidit Aërius Presbyterum ita poſſe χειροθετεῖν, vt hæc χειροθεσία eſſet χειροτονία, & conſecratio, ordinatióque Presbyteri. Hæc ſunt inuicta & ἀναντίρρητα.

Illud verò præterea mihi diligens Lector obſeruet in Epiphanij verbis iſtis: Presbyterum non modò reipſa, & facto ipſo, vt loquuntur, non ordinaſſe: ſed ne poteſtatem quidem ordinandi vnquam habuiſſe. De Presbytero ſimplici loquor, vel ſecundi ordinis ſacerdote, qui Epiſcopalem non habet impoſitionem manuum, hoc eſt χειροθεσίαν τοῦ χειροτονεῖν. Huic igitur poteſtatem etiam ipſam adimit ordinandi; cùm non poſſe ordinare dicit: & quod expreſſius eſt, & ἐμφατικώτερον, interrogando ſic effert: *Et quomodo fieri poſſet, vt ordinaret Presbyterum, qui eius poteſtate caret?* Qua formula in rebus apertè falſis, & impoſſibilibus vti conſueuimus. Vt intelligant Cathari, Presbyteros non ideò non Presbyteros, aut alios Clericos ordinare, quia hoc Eccleſiæ decreto prohibiti ſunt facere; ſed quia faciendi poteſtate carent: vt etſi facere auderent, nihil omnino perficerent. Sed hac de re poſteà.

XII. AD extremum quod ſuprà obiter iniecimus, & alio in loco diligentiore ſtudio tractabitur, hîc iterum animaduertendum eſt ob ea, quæ dixi: varias cauſſas fuiſſe quondam imponendarum manuum, Presbytero communes cum Epiſcopo: cuiuſmodi ſunt, quas [b] Salmaſius attigit. Vt *qua fiebat in benedictionem: qua pænitentiæ agendæ venia dabatur: qua pænitentes reconciliabantur exacto præſcriptæ exhomologeſis tempore.* Addit, [c] *In Ægypto abſente Epiſcopo Presbyter conſignabat: quæ confirmatio etiam cum impoſitione manuum celebrabatur.* In quo valdè illum fugit ratio. Nam conſignaſſe Presbyteros in Ægypto, abſente Epiſcopo, ſcripſit ſuppoſititius [d] Ambroſius. Impoſitionem verò manuum, quæ conſignationi adiuncta ſæpè fuit; ad dandum Spiritum S. ab alio, quàm Epiſcopo collatam eſſe, nec ille dicit: nec alius

[b] Pag. 319.

[c] Ib. p. 320.

[d] Com. ad Ep. ad Eph.

quiſquam. Immo contrarium docet Hieronymus in Dialogo contra Luci- **Capvt VI.**
lier. ferianos : vbi ſic Orthodoxum loquentem introducit.[a] *Non quidem abnuo*
.616 *hanc eſſe Eccleſiarum conſuetudinem, vt ad eos, qui longè in minoribus vrbibus per Presbyteros, & Diaconos baptizati ſunt, Epiſcopus ad inuocationem ſancti Spiritus manum impoſiturus excurrat.* Mox : *Quòd ſi hoc loco quæris, quare in Eccleſia baptizatus, niſi per manus Epiſcopi, non accipiat Spiritum ſanctum*, &c. Et tamen chriſmate inunctos fuiſſe paullo pòſt ſignificat. *Inde venit*, inquit, *vt ſine chriſmate, & Epiſcopi iuſſione, neque Presbyter, neque Diaconus ius habeant baptizandi.* Delebis igitur ex locis tuis communibus hanc παρεκβολὴν de impoſitis à Preſbytero manibus in Confirmatione ; antequam centonem illum neſcio quem *de Ordine*, quem ſcripturum te minaris, ex illis conſuas. Nam falsò illud adnotaſti.

XIII. Fvit & alia impoſitio manuum, qua vtebahtur etiam Preſbyteri in ordinandis Preſbyteris : & quæ in vſu eſt hodiéque in Occidentalibus Eccleſiis, ex canone 111 Concilij IV Carthaginenſis : *Presbyter*, inquit, *cùm ordinatur, Epiſcopo eum benedicente, & manum ſuper caput eius tenente, etiam omnes Presbyteri, qui præſentes ſunt, manus ſuas iuxta manum Epiſcopi ſuper caput illius teneant.* Cui conſentaneum eſt, quod legitur in libro ſacramentorum B. Gregorij, cùm de ordinatione Preſbyteri agitur : *Presbyter cùm ordinatur, Epiſcopo eum benedicente, & manũ ſuper caput eius tenente, etiam omnes Presbyteri, qui præſentes ſunt, manus ſuas iuxta manum Epiſcopi ſuper caput eius teneant.* quæ totidem ferè [b] verbis in Ordine Romano ſcripta ſunt. Sic in Pontificali Romano præſcribitur, vt *Pontifex ſtans cum mitra, & nulla oratione præmiſſa, imponat ſimul vtramque manum ſuper caput cuiuſlibet ordinandi ſucceſſiuè nihil dicens. Idem faciunt poſt eum omnes ſacerdotes ibidem præſentes.* Qui ritus in Orientali Eccleſia hoc tempore non eſt receptus. Nam in Græcorum Euchologio ſolus Pontifex in ordinando Preſbytero ei manum imponit. Vtrum verò aliquando in vſu fuerit, non temerè dixerim. Apparet autem nonniſi cæremoniam eſſe impoſitionem illam, quæ fit à Preſbyteris ſimplicibus. quos χειροθεσίαν εἰς χειροτονίαν non habere, nec vnquam habuiſſe, antiqui omnes Patres aſſeuerant. Videtur tamen ritus ille ex eo manaſſe, quòd Apoſtolus indicat, [c] *per impoſitionem manuum Presbyterij*, Timotheum ordinationem accepiſſe, quando Epiſcopus eſt factus, vt Chryſoſtomus, Theophylactus, & Oecumenius interpretantur. At [d] Theodoretus, Preſbyterium exponit de iis, *qui Apoſtolicam gratiam acceperant : quorum impoſitione manuum docendi gratia communicata eſt.* Tanquam extraordinarium quiddam illud fuerit : non vſitata, & ſacramentalis tum impoſitio manuum iſta ; tum huius efficiencia. Ceterùm qui impoſitionem illam ordinatricem eſſe volunt, Preſbyterium ibi conſeſſum Epiſcoporum intelligunt : adeò Preſbyteros ſimplices cauiſſe cenſent Epiſcopali iſta manuum impoſitione. Ex eo tamen, velut dicis cauſſa, & imitandi antiqui facti, vſurpatam illam Occidentalium Eccleſiarum conſuetudinem exiſtimo ; vt in ordinando Preſbytero adhiberentur alij Preſbyteri. Qui mos ſi Epiphanij, & Aërij ſeculo, in Oriente quoque ſeruabatur, de eo libenter illam χειροθεσίαν acceperim, quam Preſbytero aſſignabat Aëtius ; & quamuis nuda tantùm, vt iam dixi, cæremonia ſit, tamen hanc ad Epiſcopatus ſimilitudinem impoſtor ille referebat. Vide quæ ſuprà de iſta manuum impoſitione ſcripſi in fine libri primi.

b Ordo Rom. p.l.103

c 1 Timoth. 4.14.

d Theod. χάρισμα τῆς διδασκαλίας ἐκάλεσε. πρεσβυτέριον δὲ ἐνταῦθα τοὺς τῆς Ἀποστολικῆς χάριτος ἠξιωμένους.

Ex iis, quæ de Aërij opinione diſputata ſunt, oſtenditur, multum ab illo diſtare Hieronymi ſententiam: nec obſtare quod iiſdem Scripturæ teſtimoniis vtuntur: deque eo Salmaſij præpoſterum iudicium. Eiuſdem ſtupenda calumnia. Epiphanij & Hieronymi mira conſenſio. Qua ratione in multis Eccleſiis Apoſtolorum tempore, non vnum Epiſcopum præfuiſſe dicatur ab vtroque: ſed Presbyterorum ſimplicium collegium: idque eſſe probabile. Salmaſij ſtupida conflictio ſecum, ac repugnantiæ. Presbyteros ſimplices nunquam ordinandi ius habuiſſe. Epiphanius perperam à Salmaſio reprehenſus defenditur. Huius etiam friuola de Timothei epiſcopatu coniectatio. De Theodoreti verò loco horrenda iudicij, verborúmque conflictio. Qui quidem locus noua interpretatione, & aliis Patribus conſentaneâ declaratur.

Capvt VII.

I. Postqvam Aërij, quem ſectæ ſuæ antiſtitem Salmaſius cum Puritanis omnibus agnoſcit, quale dogma fuerit expoſuimus, liquet, immeritò contagione illius afflari ſanctiſſimum virum Hieronymum, compluréſque alios; ſed iſtum potiſſimum, qui præ ceteris in inuidiam peſtilentis illius hæreſis ſolet adduci. Etenim Hieronymus cùm Presbyterum eundem facere cum Epiſcopo videtur, ſolùm in hoc ſpectauit vſum gubernationis Eccleſiaſticæ: qui primis Eccleſiæ temporibus cum Presbyteris communicabatur. Quod autem præcipuum eſt in Epiſcopatu, ordinandi poteſtatem nunquam à Presbytero, aut alio, qui Epiſcopalem characterem non haberet, vſurpatam credidit, neque cum effectu aliquo fuiſſe tractatam. Aërius vtramque poteſtatem, tum imponendarum manuum ad ordinandum, tum adminiſtrandæ Eccleſiæ, reipſa, & *actu* in Presbytero ſimplici ineſſe dicebat, itáque Chriſtum, & Apoſtolos inſtituiſſe: atque ideo ſcelus facere ſui temporis Epiſcopos, qui ſibi vtrumque retinerent, & ab vſu poteſtatum illarum duarum Presbyteros excluderent. Hęc duo decreta quàm lato interuallo diſtent inuicem, qui diſcernere non poteſt; vti Salmaſius; non committes vt in eo docendo operam ampliùs perdas: ſed abire iubebis, aut *fodere aut arare, aut aliquid ferre denique.*

II. Nec illud mirari quiſpiam debet, quod iiſdem ambo Scripturæ teſtimoniis Hieronymus & Aërius vſi ſunt ad opinionis ſuæ faciendam fidem; in quo iocularicer aberrat[a] Salmaſius. Cùm enim duo, vt iam dixi, in Epi- [a] P. 235.
ſcopatu contineantur: totidem illa, quod ad poteſtatem attinet, ſui temporis Presbyteris vindicabat Aërius, & iis Scripturæ teſtimoniis aſſerebat, quæ ſuprà commemorauimus. Hieronymus, qui alterum tantùm è duobus, hoc eſt gubernandi functionem, & auctoritatem, olim Presbyteris commune fuiſſe cum Epiſcopo contendebat; iiſdem illud argumentis, ac teſtimoniis adſtruebat: de altero diſertè profeſſus, nunquam illud Presbyteros habuiſſe. Ille vnum eundémque natura ſua, & inſtitutione Chriſti ordinem eſſe Presbyteratum, & Epiſcopatum putauit. Hic mutuò diſtinctos prima illa & præcipua parte, ac poteſtate ſemper fuiſſe voluit, in alterius vſu, & functione aliquando coniunctos. Hoc verò diſcrimen Ordinis vtriuſque, quod reipſa magnum eſt, & ab Epiphanio ita vt eſt, magnum prædicatur, nonnulli Veterum paruum eſſe dixerunt: vt Hieronymus, & Chryſoſtomus: non abſolutè; ſed comparatione facta cum aliis longè potioribus, & auguſtioribus titulis, & ornamentis, quæ ambobus communia ſunt: velut eſt poteſtas vtraque, conſecrandi, offerendique Sacrificij Dominici corporis, ac ſanguinis: & remittendi peccata. Et alioqui ille idem

Hieronymus haud exiguo interuallo differre à ſimplici Preſbytero Epiſcopum oſtendit: primùm regulâ iſtâ, quam in calce epiſtolæ LXXXV poſuit: *Qui prouehitur*, inquit, *de minori ad maius prouehitur.* Vnde & Diaconum probat minorem eſſe Preſbytero: quia ex Diacono ordinatur Preſbyter. At eodem modo Epiſcopus ordinatur ex Preſbytero. Deinde ſimilitudine illa, qua Epiſcopum cum Aarone ſummo Pontifice confert: Preſbyteros cum Aaronis filiis: Diaconos cum Leuitis. Quod idem in Epiſtola ſecunda ad Nepotianum Preſbyterum memorat. *Quod Aaron & filios eius*, ait, *hoc Epiſcopum, & presbyteros eius eſſe nouerimus.* Num igitur nullo, aut exiguo diſcrimine ſummus apud Iudæos Pontifex ab ſacerdotum plebe diſtabat? Vt μικρολογιῶν
.323. deſinat ἀφιλόγος ille, & ἀκάθαρτος [a] Catharus, ac titiuillitiis iſtis onerare libros ſuos: qui per ſeſe ſatis moroſi, & illepidi ſunt; etſi hac moleſtia & ναυτίᾳ leuentur.

CAPVT VII.

III. QVOCIRCA rectè, ac Catholicè, & fauentibus ſanctiſſimis eru-
Lib.1 ditiſſimiſque Patribus, Hieronymo, & Epiphanio, ſcripſi in [b] Diſſertationi-
,P. bus Eccleſiaſticis: Hieronymum ſic impoſitionem manuum ad ordinandum abiudicare à Preſbytero, vt hunc non ſolùm vſu illius, ſed etiam iure ac poteſtate carere cenſeat: adeò vt cùm ita loquitur Hieronymus, *Quid facit excepta ordinatione Epiſcopus, quod non faciat Presbyter?* verbum *faciat* δυνητικῶς accipi debeat: quaſi dicat, quod non poſſit facere; & cuius faciendi ius & poteſtatem non habeat. Quod meum dictum quia refellere non poterat
ag. Grammaticus [c] Salmaſius, vnum in eo reprehendit vocabulum δυνητικῶς,
2. quod eſſe Græcum minimè credidit. *An* δυνητικῶς, inquit, *Græcum ſit, viderit*
Vide *Grammaticus.* [d] Viderit ſanè quiſquis litteras Græcas nouit, & quàm ineptus
rà iuxta ſis, & indoctus, ex eo colligat. Verè illud quoque iiſdem in Diſſertatio-
1,c. nibus adieci, cuiuſmodi diſcrimen eſſet, quo Epiſcopum à Preſbytero diſiun-
.8. geret Hieronymus; idémque eſſe dixi, quo & Epiphanius ambos inuicem ſe-
Diſ- cerneret. Verba mea ſunt hæc: [e] *Quocirca ſenſit Hieronymus ab ſolis Epiſcopis*
t. *ordinationes fieri: adeóque latum inter ambos ordines diſcrimen agnouit: nec aliud*
1c. *quàm quod Epiphanius hæreſim illam, quæ iſtos confundebat, oppugnans in medium*
37. *attulit.* Eſt autem diſcrimen hoc, *ordinatio*, ſiue *ordinandi poteſtas*, quam vterque penes ſolum Epiſcopum eſſe, non eſſe autem in Preſbytero ſtatuit.
alm. IV. AT [f] Salmaſius infando ſcelere verba mea falſauit, vt aliam, ac diuer-
ſ. ſam ex illis ſententiam exſculperet. Sic enim ſcripſiſſe me refert: *Nec aliud Hieronymus, quàm quod Epiphanius. Hæreſim illam, quæ iſtos confundebat ordines, in medium attulit.* Quæ ſic accipit, tanquam aſſeram, *Hieronymum eadem in medium attuliſſe, quæ Epiphanius attulit, quibus hæreſim Aërij oppugnaret.* Hinc velut Bellonæ ſacerdos, & emotæ mentis exclamat; *Quid audio? Vt Hieronymus eadem in medium attulerit, quæ Epiphanius attulit, quibus Hæreſim Aërij oppugnaret, quæ vtrumque illum ordinem confundebat? Sanus non eras, cùm hæc ſcribebas, ſed mente planè excideras.* Tu verò tuâ mente non excideras; cùm ita verba mea deprauares: ſed prorſus in ea manebas. Nam alia nulla, quàm tua mens monſtra iſta pareret. Non ſcripſi, ὦ παρήορε, *Nihil aliud Hieronymum, quàm Epiphanium*, contra illam hæreſim diſputaſſe: neque poſt nomen *Epiphanius*, maiorem στιγμὴν appoſui, vt ibi ſententia deſineret. Sed dixi, *non aliud diſcrimen inter ambos illos ordines Hieronymum agnouiſſe, quàm quod Epiphanius hæreſim illam oppugnans, in medium attulit.* Neque poſtremò ſignificaui, Hieronymum Aërij hæreſim oppugnare voluiſſe: ſed ſolum id Epiphanium feciſſe. Quanquam ex iis, quæ de illis ordinibus docet Hieronymus, argumentum duci poteſt, quo redarguatur Aërius. Nam idem omninò, quod Epiphanius, affirmat Hieronymus: Epiſcopum à Preſbytero diſcrepare, quòd ordinandi poteſtatem habet ille, qua caret iſte.

V. ITAQVE quamuis diuerſis de cauſſis, & diſpari propoſito de vtroque ordine ſcribentes ambo illi, non tamen mutuò ſibi aduerſati ſunt: ſed in eâdem conuenerunt Catholicæ fidei regula. Quod ita mirum videri debet; vt incredibile non habeatur, niſi iis, qui neutrum intelligunt: nec ad interiores illorum ſenſus penetrarunt: ſed raptim, ac tumultuariè, & amore ſui, atque odio Chriſtianæ veritatis ebrij, ad eos legendos ſeſe contulerunt. E quibus eſt

CAPVT VII. Caluinianum κάθαρμα. qui ferociter inſultat, & ea in me, ac Catholicam Eccleſiam conuicia, probráque iactat, ἅπερ αὐτῷ εἰς τὴν κεφαλήν.[a] *Non ſanè magis nox,* inquit, *diei, lux tenebris contraria, quàm Epiphany ſententia Hieronymianæ.* a Salm. p.327.
Immò quàm tua vtrique contraria eſt interpretatio. *Primùm,* ait, *non ſolùm in diuerſa tendunt hic & ille, ſed etiam diuerſam viam vterque inſiſtunt, vt perueniant quò volunt. Aërius,* inquis, *fuit hæreticus. Quare? Quia Epiſcopum nihilo pluris eſſe, quàm Presbyterum aſſerebat. Si hæreticus ob hoc ſolùm Aërius exiſtimandus, vide vt Hieronymum poßis hac hæreſeos labe purgare.* Purgatus ille verò eſt; & ab Aërij, tuáque contagione, & fermento Caluiniano ſincerus, alienúſque demonſtratus eſt, non minus quàm Epiphanius. Diſtingue in Epiſcopatu duo: vnum intimum, οὐσιώδης, & quod cum inferiori ordine communicari non poteſt: vt eſt character, & ius, ac poteſtas ordinandi: ſine quo Epiſcopatus eſſe non poteſt. Alterum, poteſtas, & ius adminiſtrandi, ac regendi, ſiue paſcendi populi Chriſtiani. Hoc poſterius, citra illa, quæ ab ſolo Epiſcopo præſtari poſſunt, deriuari poteſt in Preſbyteros ſimplices. Vt hodiéque quos *Curatos* vocant: qui *in partem ſolicitudinis aſſumpti ſunt: ſed non in plenitudinem poteſtatis.*

VI. SIC recente adhuc Chriſtianiſmo, putauit Hieronymus in multis ciuitatibus, peculiarem Epiſcopum non fuiſſe: ſed Chriſtiano populo gubernando, & paſcendo plures in commune ſacerdotes ſimplices, & Preſbyteros præfuiſſe. Nempe quòd tum Apoſtoli, & quos illi Epiſcopali præditos dignitate ſuo loco ſubmitterent, quę Epiſcopum neceſſariò flagitabant, identidem obirent. Hoc adeo in Orientalibus & Occidentalibus Eccleſiis, quæ ex infidelibus hac ætate coaluerunt, vſuuenit: atque etiamnum cernere eſt in Canadenſibus illis Anthropophagis, & ſilueſtribus, ac palantibus barbaris: quorum complures ad Chriſtum adducti, ac per Eccleſias haud ſanè paucas diſtributi, nullos alios, præter ſimplices Preſbyteros, paſtores habent, ac rectores: qui tamen nec Epiſcopi ſunt, nec Epiſcoporum proprias functiones vſurpant. Sed his exceptis cetera omnia miniſtrant. Senſit hoc idem, viuentibus Apoſtolis, hoc eſt veris Epiſcopis, in Eccleſiis pleriſque factitatum Hieronymus: & qui ita præerant, Preſbyteros ſimplices Epiſcopos eſſe dictos, communi iis omnibus appellatione, qui curatores erant, ac rectores Chriſtianæ multitudinis. Nec propterea ſimplices Preſbyteros eundem eſſe ordinem voluit cum Epiſcopo: aut illis ordinandi poteſtatem attribuit: quæ tu falsò de illo iactitas, neque probas hactenus.

VII. Ac vide quàm ineptè ratiocineris:[b] *Iam tibi,* inquis, *oſtendam quantopere diſſentiant* Epiphanius, & Hieronymus. *Hieronymi ſententia eſt, eundem omninò fuiſſe Apoſtolorum temporibus Epiſcopum, ac Presbyterum, re ac nomine. Epiſcopus erat Presbyter, & Presbyter Epiſcopus. Epiſcopus Presbyteri nomine, Presbyter Epiſcopi vocabatur.* Sic tua procedit argumentatio, vt ſi ita colligas: Sirius, ſiue canicula cæleſte ſidus, vocatur Canis: & terreſtre ac quadrupes animal perinde canis dicitur. Ergo vnum idémque ſunt. Hoc vel vnius diei tibi Dialecticus diſſoluet. Dixi tibi ſæpiùs, *Epiſcopi* vocabulum olim de vtroque ordine vſurpatum fuiſſe, ex Hieronymi, Chryſoſtomi, Theodoreti, & plurium aliorum ſententia: qui ambos illos ordines non ſolùm κατ᾽ οὐσίαν, quam in ordinandi poteſtate propriè cenſent conſiſtere; ſed etiam κατὰ τὸ ὑποκείμενον iam tunc fuiſſe diſcretos autumant. Quæ illorum ratio non minus probabilis eſt, quàm quæ in Diſſertationibus à me eſt allata; eoſdem illos ordines in vnam perſonam conueniſſe primis illis temporibus, ac certis in Eccleſiis: vt iidem qui Preſbyteri à Paulo vocantur, & Epiſcopi, non vocabulo tantùm, ſed ordine, ac charactere eſſent Epiſcopi. Qua conſtituta ſententia: contra quam videlicet diſputas, cùm eadem ſit & tua, vt ſuprà monſtrauimus: tùm multo ridicula magis, & friuola tua eſt concluſio. Quæ vt ſenſum aliquem habeat, neceſſe eſt ambos & diuerſos à te inuicem ordines gradúſque conferri; Epiſcopatum, & Preſbyteratum ſimplicem. Atqui cùm dixi Preſbyteros & Epiſcopos eoſdem apud Paulum cenſeri; non eos Preſbyteros intellexi, qui ab Epiſcopis ordine diſtarent: ſed vnum, & eundem dixi ſummum gradum, ordinémque, duobus iſtis appellari nominibus.

b Salm. p.327.

VIII. Græci quidem promiſcuam amborum fuiſſe putant appellationem. Aiunt enim tam primi ordinis ſacerdotes, quàm ſecundi, vocatos eſſe Preſbyteros, & Epiſcopos. [a] Quibus & aſſentiris ipſe, dum manente communi ambobus Epiſcoporum nomine, quendam tamen ex collegio Preſbyterorum, prærogatiua temporis, & ordinationis ad primatum euectum aſſeris: qui κατ' ἐξοχὴν *Epiſcopus* vocaretur. quemadmodum Athenis cùm eſſent ἐννέα ἄρχοντες, id eſt *nouem Prætores*, horum tamen vnus inſigniter ἄρχων nominabatur. Quamobrem tuo te Salmaſi gladio conficis: & quod inclementer in eos iacis, qui idem dicunt quod tu; in te ipſum recidit. Nam Apoſtolorum temporibus, inter plures Preſbyteros, & Epiſcopos, vnum fuiſſe primatem ais, & Epiſcopum inſignem, maiorémque ceteris; [b] quem iis titulis ornas, vocáſque πρωτοκάθεδρον, *primatem*, κατ' ἐξοχὴν *Epiſcopum*, hoc eſt *excellenti iure*, & non eo, quo ceteri: Πρεσβύτεροι, & nihilominus *primum Presbyterorum*; & *in priore & altiore gradu conſtitutum*. Volo igitur reſpondeas: Preſbyteri illi, qui Preſbyterium, & collegium Preſbyterorum conſtituebant Apoſtolorum tempore, fuerúntne re, ac nomine Epiſcopi, an non fuerunt? Fuiſſe non negabis: vt qui Diſſertationem tuam ad id vnum ſcripſeris, vt illud probares. Iam ſi Epiſcopi fuerunt & Preſbyteri: cùm & Preſbyter, atque Epiſcopus primas ille fuerit, ac πρωτοκάθεδρος: ergo omnes primates, omnes πρωτοκάθεδροι, omnes primi fuerunt: ſi quid argumentatio tua virium habet. [c] Sic enim colligis: *Epiſcopus erat Presbyter: & Presbyter Epiſcopus. Igitur idem fuit Apoſtolorum temporibus Epiſcopus, & Presbyter, re ac nomine.* Quare quidquid aduerſus priorem argumentationem excipies, quo minus primates omnes habendi ſint: idem contra tuam iſtam præſcribent, qui etſi Preſbyteros eoſdem re ac nomine fateantur Epiſcopos fuiſſe: vnum tamen eminentem inter illos, &, quod tu ipſe dicis, primatem extitiſſe contendent.

IX. Nam quod ad Hieronymum ſpectat; demonſtratum eſt tibi, Preſbyterum ab illo Epiſcopum olim dici fuiſſe, non καθόλου, nec abſolutè, cùm præcipuam partem, & οὐσιώδη Epiſcopatus excipiat: ſed quatenus ἡ ἐπισκοπὴ præfectura eſt, & adminiſtratio quædam Chriſtiani populi. [d] Quod autem verba eius iſta: *Quid enim facit excepta ordinatione Epiſcopus, quod Presbyter non faciat?* ſic accipis, vt inde concludas: *Apoſtolorum æuo ne hanc quidem ordinationem exceptam, quam faceret Epiſcopus, non faceret Presbyter:* velim vnam ex Hieronymo litteram proferas, quæ hoc ſignificet; Preſbyteros ſimplices, & ſecundi ordinis ſacerdotes, Apoſtolorum temporibus ordinaſſe. Quod ſi ex illo probare non potes: ſtulta tua eſt ratio, quæ ex ſola coniectura proficiſcitur: nec oſtendis, quod tam acriter elatras, Hieronymum in eâdem eſſe cauſſa cum Aërio, & Aërianis, hoc eſt te, ac Puritanis reliquis. Nam Aërius χειροθεσίαν τῆς χειροτονίας, hoc eſt *poteſtatem ordinandi* fuiſſe ſemper in Preſbyteris ſimplicibus, & eſſe pugnabat: Hieronymus vtrumque negat. Longè ergo ab amentia veſtra, & errore fanatico remotus eſt Hieronymus: vt & Epiphanius: qui hàc ſententia, tanquam impacta claua, Puritanos omnes elidit: [e] *Et quomodo fieri poſſet, vt Presbyterum ordinaret, qui ordinandi poteſtatem per impoſitionem manuum non haberet?* Quem tu quidem inuerecundè & procaciter appellas: cùm nihil aduerſus illum opponas, niſi futile, & ingenio tuo dignum.

X. Ita enim in eum κατταυειχῶς inſilis. [f] *Quaſi verò Presbyter ab inſtitutione ipſorum Apoſtolorum non habuerit poteſtatem ordinandi Presbyterum!* Qui ſic Epiphanium traducis, & illudis, neceſſe eſt, quod illi abs te opponitur ex aduerſo, ſic eſſe perſpicuum, & euidens, vt ei refragari nemo poſſit. At illud quî probas? quo auctore? quo teſtimonio? quo argumento ſuadere potes, Preſbyterum ſimplicem (de hoc enim agitur) *poteſtatem habuiſſe ordinandi Presbyterum?* Potes ex Apoſtolo, vel ex loco Scripturæ aliquo demonſtrare, Preſbyterum eum, de quo loquitur Epiphanius, hoc eſt ſimplicem, & ab Epiſcopo diſtinctum, inferiorémque ipſo, ordinaſſe ſimilem ſui Preſbyterum, aut tali fuiſſe poteſtate præditum? Cur

Caput VII.

[a] Pag. 274.

[b] Pag. 273, 274

[c] Pag. 317.

[d] Salm. p. 318.

[e] Epiph. Hær. 75. καὶ πῶς οἷόν τε τὸν πρεσβύτερον καθιστᾷν, μὴ ἔχοντα χειροθεσίαν τοῦ χειροτονεῖν.

[f] Salm. p. 342.

Capvt. VII. *ergo paſſim in ſcriptis Apoſtolorum* (obiicis ſubinde) *Presbyteri vocantur ipſi Epiſcopi, nec Epiſcopi tantùm, ſed etiam Apoſtoli ipſi? Cur in ſacra Scriptura, indifferenter nomen Presbyteri, & Epiſcopi de iiſdem vſurpatur?* Reſponderet tibi Epiphanius id quod nos eius vice reponimus: non ab ipſo vniuersè negari, penes Preſbyteros ius ordinandi fuiſſe Preſbyteri: ſed penes eos tantùm, qui ſimul Epiſcopi non eſſent. Nam ſi ſolum nomen agitur, Epiſcopi omnes, quamuis & Preſbyteri nuncupentur, ordinandi poteſtatem habent. At qui in Scripturis Preſbyteri ſimul, & Epiſcopi vocantur, re & nomine fuerunt Epiſcopi, ex opinione tua pariter ac mea, quam in Diſſertationibus expoſui. Ex Epiphanij verò ſententia, nonniſi Preſbyteri ſimplices fuere: quam & probabilem eſſe docui, ſi ad eam adiungatur illud, quod Chryſoſtomus & Theodoretus, aliíque ſentiunt, eoſdem vocatos Epiſcopos fuiſſe: tum illud Hieronymi, Epiſcopalem in gubernando duntaxat poteſtatem, & paſcendi ius ac regendi eoſdem illos Preſbyteros obtinuiſſe: cùm ex omnium conſenſu nunquam primariam dotem Epiſcopatus, ac notam, & οὐσιώδη differentiam habuerint, quæ in ordinandi iure ac poteſtate conſiſtit.

XI. Epiphanivm dixi, Preſbyteros, qui apud Paulum occurrunt, pro ſimplicibus, & ſecundi ordinis habuiſſe ſacerdotibus; Epiſcopos verò, pro iis, qui ſunt ordinis primi: vt hodiéque ſumuntur. Quibus poſitis, aduerſus Aërium probabat, non eiuſdem ordinis eſſe ambos, & gradus: ad idque loca quædam afferebat Apoſtoli: quæ non omnia fatendum eſt id efficere quod ille voluit. At Salmaſius in eo ipſo refellendo non leuiter aberrat. Vtebatur Epiphanius eo loco, qui eſt in epiſtola ad Timotheum: [a] *Seniorem*, vel, vt in Græco eſt, πρεσβύτερον, *ne increpaueris.* Vbi πρεσβύτερον *ſacerdotem* eſſe credidit *ſecundi ordinis.* Quàm verè, nihil ad rem pertinet. Hoc quidem conceſſo, rectè argumentatur ille, maiorem Preſbytero Epiſcopum eſſe. Siquidem maiorem eum oportet eſſe, qui obiurgandi caſtigandíque poteſtatem habeat. [b] Salmaſius inter alia rationem hanc aduerſus Epiphanium obiicit; *quòd Timotheus, ad quem ea ſcribit Paulus, & quem Epiſcopum fuiſſe vult Epiphanius, non fuit ſpecialis alicuius Eccleſiæ Epiſcopus.* Primùm gratis illud, & ἀναποδείκτως aſſerit, Diſcipulos Apoſtolorum, quos ſecundi ordinis omnes Apoſtolos facit, vagos, & ſine certa ſede Epiſcopos fuiſſe. quod in primo libro falſum eſſe conuicimus. Quid enim obſtat quin & Eccleſiæ addici certæ potuerint, in qua ſedem, tanquam in arce, ac metropoli collocarent: & omnium interim prouinciæ alicuius Eccleſiarum curam capeſſerent? Maximè verò, ſi ita res habuit, vt Græci plerique crediderunt, vt non vbique Apoſtoli, nec in omnibus à ſe conditis Eccleſiis ſtatim Epiſcopos inſtituerint: ſed ſolos initio Preſbyteros ſimplices, qui & Epiſcopi vocarentur: & Eccleſias regerent; iiſque vel Apoſtoli, vel Apoſtolorum diſcipuli, qui veri eſſent Epiſcopi, præficerentur; qui aut ſtatariam ibi agerent, atque in vna aliqua, & primaria vrbe, tanquam in puppi, ſedentes, reliquas prouinciæ totius Eccleſias per illos adminiſtrarent. Siue identidem ſingulas obirent ac luſtrarent, & Epiſcoporum ibi propria munera præſtarent. Quæ qui volet, impune per Salmaſios omnes, & huius ſimiles, affirmare poterit.

XII. Vtcvmqve verò ſeſe res habuerit, iuſta tamen [c] Epiphanio argumentandi ita vt fecit, cauſſa ſuberat, qui Epiſcopos apud Paulum veros eſſe arbitrabatur Epiſcopos: & Preſbyteros, nonniſi ſecundi ordinis ſacerdotes, ac ſimplices. Nam ex eo rectè concludit, maiores Epiſcopos Preſbyteris fuiſſe, quòd Paulus Timotheum Epiſcopum hortatur, vt Preſbyterum ne increpet: hoc pacto ſignificans, vtique maiorem his illum fuiſſe, qui increpandi poteſtatem haberet. Niſi enim haberet, non eum moneret, vt de eo iure, quo careret, aliquid remitteret. Ita ratiocinatur Epiphanius, ſuſpicatus videlicet illo in loco Πρεσβυτέρους minores vocari ſacerdotes. cui neutiquam in hoc aſſentior. ſed eo ſumpto, tum il-

a 1 Tim. 5, 1. Πρεσβυτέρῳ μὴ ἐπιπλήξῃς.

b P… 334.

c Ep… phan. Hær. N. 5

lud conſequens eſt, quod poſuit. & contra hoc vana, & futilis eſt Salmaſij præſcriptio de vago, nec addicto vlli loco Apoſtolatu Timothei. Cuiuſquemodi enim fuerit, Epiſcopus certè fuit: & quà Epiſcopo, mandatum illi ab Apoſtolo datum interpretatus eſt Epiphanius: vt quod ius in Preſbyteros habebat, tanquam iis maior, eo ne temerè vti vellet.

Sic eadem ridenda Salmaſij eſt exceptio, quam ad alterum ex Apoſtolo locum, & argumentum Epiphanij ibidem accommodat. Nam Timotheum Paulus admonet ſic: [a] *Aduerſus Presbyterum accuſationem noli recipere, niſi ſub duobus, aut tribus teſtibus.* Vnde colligit Epiphanius maiorem Epiſcopum eſſe Preſbytero. Rectè quidem, ſi, quod putat, Preſbyter illîc ſimplex eſt ſacerdos. quod & probabile eſſe dixi. tametſi poteſt etiam Epiſcopus intelligi, eo modo, quem in Diſſertationibus explicamus. At Chryſoſtomus, Oecumenius, & Theophylactus, πρεσβύτερον iſtîc, vt & antecedente in loco, non dignitatis, ſed ætatis vocabulum eſſe cenſent.

[a] 1 Tim. 5, 19. κατὰ πρεσβυτέρου μὴ παραδέχου κατηγορίαν, εἰ μή τι ἐπὶ δύο, καὶ τριῶν μαρτύρων.

XIII. Vt igitur ſimplicem ibi Preſbyterum demus à Paulo ſignificari, vera eſt Epiphanij ratio, maiorem inde eſſe concludentis Epiſcopum Preſbytero. Salmaſij verò non inſulſa tantùm, ſed petulans & improba ſanctiſſimi viri iſta reprehenſio. [b] *Hæc inepta ſunt*, inquit, *& friuola. Quibus eludendis vel illud ſufficit, quod antè attulimus, Timotheum, cui iſta ſcribuntur, non fuiſſe Epiſcopum: alioquin dicendum eſſet, plurium Eccleſiarum, & omnium, ad quas miſſus à Paulo fuit, Epiſcopatum geſſiſſe, Corinthi, Theſſalonices, Epheſi, & aliarum.* Immò verò *hæc inepta* magis *& friuola* ſunt, quàm illa Epiphanij. Epiſcopum non fuiſſe Timotheum, quod hîc abſolutè pronuntias, ne tu quidem verum eſſe dixeris. Quare hoc aliud agenti tibi excidit. Quòd ſi Epiſcopum non fuiſſe ſic intelligis; nullius certæ ſedis Epiſcopum fuiſſe: non hoc tibi concedet Epiphanius. qui hoc ſciuit, ſic vnius loci ac ciuitatis Epiſcopum poſſe fieri quempiam, vt & aliarum ciuitatum curam adminiſtrationémque ſuſcipiat: vbi nullus adhuc fuerit; vel mortuus ſit Epiſcopus. Quorum illud, ſub ipſa naſcentis Eccleſiæ primordia, facilè contigit, vt in multis vrbibus Chriſtianus populus nullum adhuc proprium haberet Epiſcopum: ſed à ſolo Preſbyterio, hoc eſt ſimplicium, vt Græci opinati ſunt, ſacerdotum collegio proximè regeretur: Epiſcopi verò interim vices expleret is, qui vicina in ciuitate conſtitutus iam eſſet. Hæc Epiphanij, Chryſoſtomi, ac Theodoreti mens, & eorum ferè, qui Preſbyteros, & Epiſcopos apud Paulum non Epiſcopos; ſed ſacerdotes eſſe ſimplices arbitrati ſunt. Quos contra nihil ieiunum & otioſum tuum illud commentum promouet, de Epiſcopis hùc illúcque curſitantibus, nec certo loco conſiſtentibus: quam fabellam ſuprà confutauimus.

[b] Salm. p. 335.

XIV. [c] Nam quod Theodoretum poſteriore in illo Apoſtoli loco, Preſbyteros ais non ſimplices agnouiſſe, ſed Epiſcopos; etſi probabile eſt, vt ſuprà docui: non tamen integrum tibi feciſti, hac vti illius interpretatione. Etenim pagina 49, *Nuſquam*, ais, *ille prodidit, Epiſcopos iſtos, qui & Presbyteri vocantur apud Apoſtolum, ſummum gradum tenuiſſe.* In quo etiam ab Apoſtolo vis ipſum diſſidere. Quod ſi verè ibi dixiſti: profectò non potes Preſbyteri vocabulum ab eodem Theodoreto poſitum affirmare pro ſummo & ordinis primi ſacerdotio: quod his verbis aſſeris, quæ prioribus illis tuis ex diametro contradicunt. *Planum eſt ex his, Presbyterum Theodoreto intelligi, qui Eccleſiæ præfectus eſt, cum poteſtate, & auctoritate ſumma.* [d] Atque hunc ipſum Preſbyterum ſcribis mox, *Epiſcopum nuncupari. Vbique etiam in Epiſtolis Apoſtolicis idem Theodoretus Epiſcopum, & Presbyterum vnius eiuſdémque προσηγορίας, ſono tantùm differentia eſſe vocabula obſeruat.* Quod ex Theodoreti loco probas illo, qui eſt in commentario ad caput tertium prioris ad Timotheum: vbi Epiſcopum dicit ab Apoſtolo nominari Preſbyterum, idque ſe in commentariis epiſtolæ ad Philippenſes docuiſſe. Non dubito, ſi duo illa libri tui loca inter ſe comparaueris, quorum vnus

[c] Salm. p. 336.

[d] Salm. p. 337.

CAPVT VII. eſt pagina 48, & 49, alter pagina 336, & 337, quin ſtupore ac rubore perfundaris, δὴν δ' ἄνεως εἴης, vix tuis oculis credens; quod & mihi, vt aliàs in tuis legendis ſcriptis, euenit, cùm tam abnormem, & incredibilem in pugnam ſententiarum, & contradictionem inciderem. Vt iam minimè mirer, poſtremum illum tuum fetum febriculoſæ Diſſertationis, magno te redemptum velle, non abs te videri ita vt eſt, editum fuiſſe, ſed elapſum tibi è manibus, & extortum pænè informem, ac ſemicrudum. quem tu per amicos tuos rumorem ſerere hac in vrbe nuper inſtituiſti: poſtquam meam hanc contra te lucubrationem odoratus es. Sed nihil agis, niſi errata tua illa omnia retractes, hoc eſt capitalem iſtum Meſſaliano-Salmaſij librum, vt ad Lugdunenſem aram mos fuit, delingendo exteras. Hac vnâ lege tot peccatorum gratiam à nobis impetrare potes: aliâ non potes.

XV. ATQVE vt de Theodoreti loco illo paucis agam tecum: non *ita planum eſt*, *Presbyterum* in eo vocari *Eccleſiæ præfectum cum poteſtate, & auctoritate ſumma*; vt tu putas. etſi eſt probabile: quod & ſuprà monui. Sed poteſt, ſi quis malit Epiphanij, Hieronymi, Chryſoſtomi, ac Theodoreti etiam ipſius aliis in locis, opinionem interpretationémque ſecutus, Preſbyterum intelligere ſimplicem, ac ſecundi ordinis ſacerdotem, eo modo, qui ſuprà eſt expoſitus: vti videlicet, in pleriſque vrbibus, quæ non ita pridem Chriſtianam religionem ſuſceperant, nondum Epiſcopo vno, ac primi ordinis conſtituto ſacerdote, gubernandæ fidelium multitudini Preſbyterorum ſimplicium collegium præpoſitum fuerit: à quo omnia Eccleſiæ regendæ neceſſaria miniſtrarentur, iis exceptis, quæ ſine Epiſcopali charactere ac poteſtate obiri nequeunt: cuiuſmodi imprimis eſt ordinatio Clericorum, & impoſitio manuum ad dandum Spiritum ſanctum. Ad quæ præſtanda identidem excurrerent Apoſtoli, vel Apoſtolorum diſcipuli Epiſcopali iure prædìti. De iis nihil Theodoreti verba prohibet accipi, cùm ita ſcribit; iccircò Apoſtolum præcipere Timotheo, vt nonniſi duobus vel tribus adhibitis teſtibus, Preſbyterum increpet: [a] *quòd plerumque accidit, vt cùm ei ſit Eccleſiæ præfectura credita, nonnullos ex iis, qui peccant, offendat, illíque ex eo infeſto in illum animo, calumniam in eum machinentur.* Etenim προστασία illis etiam conueniebat: quos propterea ἐπισκόπους dici mos fuit, etſi in ſecundo tantummodo gradu cenſerentur; vt Hieronymo placuit: quòd Epiſcoporum propriam curam, & iuriſdictionem, quoad fas erat, exercebant. quam pro modulo ſuo inferiores etiam Clerici, velut Diaconi, adminiſtrabant: adeò vt apud quoſdam de populo interdum offenderent. Sic Cæcilius Diaconus Carthaginenſis Lucillam feminam pecunioſam, & impotentem, quòd eam paullo liberiùs arguiſſet, alienauit ab ſeſe. quæ poſteà, cùm Epiſcopatum ille eſſet adeptus, diro contra eum ſchiſmati Donatiſtarum faces ſubdidit, viréſque ſubminiſtrauit. vt [b] Optatus Mileuitanus prodidit.

[a] Theod. in cap. 5, ep. 1 ad Tim. cap. 5, 19. συμβαίνει γὰρ ἐκκλησίας αὐτὸν προστασίαν πεπιστευμένον, καὶ λυποῦντα τῶν ἁμαρτανόντων τινὰς, εἶτα ἐντεῦθεν ἐκείνους δυσμενῶς διατεθέντας, συκοφαντίας ὑφῆναι.

[b] Li

Quorumdam Catholicorum de Hieronymo & aliorum Patrum dictis, ac ſententiis iudicium: præſertim Michaëlis Medinæ: qui perperam illos in inuidiam Aërianæ hæreſis adduxit, à qua alienos eſſe illos oſtenditur. Salmaſij falſa criminatio diluitur. Exponitur iterum Hieronymus, quem externæ functionis ratione exæquaſſe Presbyteros Epiſcopis demonſtratur.

Capvt VIII.

I. Qvod in enucleandis antiquorum Patrum ſententiis operæ hactenus inſumpſimus, non ad hæreticos tantummodo retundendos valet; qui ad ſcelerati dogmatis ſui fidem inde argumenta ſumpſerunt: ſed ad Catholicos etiam aliquos dedocendos; qui illos temerè, ac parum pudenter in eiuſdem hæreſis inuidiam vocarunt. Horum è numero vnus præcipuè notatus à nobis eſt in Diſſertationibus Michaël Medina: qui in primo libro *de ſacrorum hominum origine, eorúmque continentia,* capite v, veterum pleroſque Aërianæ labis, & erroris ſuſpectos facit. Diſplicuit noſtra illius reprehenſio homini graui, & imprimis limati, atque incorrupti iudicij Salmaſio. qui pro ſua in Aërium ac ſimiles obſeruantia, quorum ſectam complectitur, Veteres illos habere cuperet communis hæreſis, ac ſacrilegij participes. Sed qui attentè ſuperiora huius libri capita legerit, inconſideratè feciſſe Medinam fatebitur, qui tam leuibus de cauſſis; immò nullis; tam acerbam viris ſanctiſſimis calumniam irrogarit. nec minùs vanam Cathari fiduciam ridebit; qui deploratæ illius cauſſæ propugnandæ, rudis, nec ad ſe ipſum quidem tuendum idoneus patronus acceſſerit.

Sunt autem Aërianæ hæreſis contagione reſperſi ab Medina potiſſimum iſti, Hieronymus, Theodoretus, Chryſoſtomus, Ambroſius, Auguſtinus, Primaſius, Sedulius, Theophylactus; *Quorum omnium ſententiam priùs in Aërio: deinde in Vvaldenſibus: poſtremò Ioanne Vviclefo damnauit Eccleſia.*

II. Atqvi falſiſſimum iſtud eſt, & indignum homine Catholico ac Theologo de tot tantiſque Patribus iudicium: qui nihil cum peſtilente iſta hæreſi commune vnquam habuerunt. Aërius, vt iam probaui, duos iſtos ordines, Epiſcopatum, & Preſbyteratum, vnicum eſſe dicebat ex ſeſe, ac natura ſua: non tantùm κατὰ τὸ ὑποκείμενον: nec ampliorem in Epiſcopo,
a Tho. quàm in Preſbytero poteſtatem ineſſe. Idem & [a] Wiclefus, & Puritani
Vvald. deinde hoc ſeculo docuerunt: & horum inſtitutis formatus Salmaſius.
lib. 2 Doct. fid. ar. 3, c. 60.

At antiqui illi conſtanter aſſerunt, inter vtrumque ordinem intereſſe: & hoc diſcrimen qualecumque eſſe pronuntient, ſiue magnum, ſiue puſillum, nihil ad rem pertinet; dum reipſa quale ſit definiant, ac determinent, vt in ordinandi iure ac poteſtate conſiſtat, quæ in ſolis Epiſcopis inſit, non in Preſbyteris: Ac ſolent plerumque non externi tantummodo; ſed etiam Chriſtiani Scriptores, rem eãdem modò extenuare verbis; modò amplam exaggerando facere, dum inſtituto argumentóque ſeruiunt. quod innumeris exemplis illuſtrari poteſt. Ineſt enim in vnaquaq; multiplex, ac diuerſa ratio, quæ vtriuſuis
b Lib. 3 anſam, & argumentum præbeat. Quod in [b] Rhetoricis notauit Ariſtoteles.
cap 2. ſub fin. Neq; ab hoc vſu loquẽdi ſermo diuinus abhorret. Velut cùm hominis digni-
c Pſal. 8 tatem aliàs ſic extollit, vt eam Angelicæ ſupparem faciat. [c] *Minuiſti eum paullo minùs*, inquit, *ab Angelis*. Immò diuinæ, vt Hebræi hunc locum interpre-
d Pſal. tantur. Aliàs in infinitum abiicit, ac deprimit. [d] *Domine quid eſt homo, quia*
143. *innotuiſti ei*, &c. *Homo vanitati ſimilis factus eſt*, &c. Hæc eò commemora-
e Salm. ui, vt ineptam Cathari ψυχρολογίαν, & μικρολογίαν ſuffunderem, [e] qui idem
p. 313. illud diſcrimen amborum ordinum, quod in ordinandi iure eſt poſitum, modò latum, modò puſillum & anguſtum vocari ab antiquis Patribus eodem

CAPVT VIII. ſchemate orationis non videt. Atqui non verba illorum ſpectanda ſunt: ſed res ipſa: quæ diuersè conſiderata poteſt aut magna, aut exigua videri. Quin ipſemet [a] alibi *ſat multum diſcriminis interceſſiſſe* ſcribit *Epiſcopos inter & Presbyteros, & ordinationem præcipuè eam differentiam conſtituiſſe.* Quid tu ergo tricaris, & negas poſteà, latum inter ambos ordines diſcrimen intercedere, quod in ordinatione conſtituitur? Aut quid aliud eſt *ſat magnum*, quàm *latum* dicere? Sed ex eodem fonte capitis tui *lato diſcrimine* ſeparata, id eſt contraria dogmata prodire, non eſt nouum: vt *de eodem foramine emanes dulcem & amaram aquam.* quod meritò [b] Iacobus execratur.

[a] S p.3 [b] Ia 11.

III. PORRO ſancti omnes illi Patres, & Interpretes Pauli à Medina citati, nihil eius opinionem adiuuant: vt ex ſuperioribus abundè conſtare debet: præſertim Hieronymus, Theodoretus, Chryſoſtomus: cui Theophylactus annectendus eſt. Ambroſius verò, quem iſte nominat, non eſt Ambroſius: ſed ignotus ſcriptor nomen illud ementiens: & quales in diuinis libris *Apocryphi* conſueuêre dici, momenti nullius, & auctoritatis: præterquam apud Salmaſios, & Catharos, qui auctoribus pretia ponunt, non ex merito ac dignitate; ſed ſuo arbitratu, ac commodo. Nam quia Pſeudo-Ambroſium iſtum neſcio quem ratus eſt fautorem inueniſſe ſe impuræ fabulæ ſuæ, eum in oculis habuit, nec dubitauit anteponere ceteris omnibus.

Atqui nihil eſt in Ambroſio iſto, quod aut Medinam, aut Salmaſium beare poſſit. neque quidquam illius ab noſtra, & communi ſententia diſſidet oratio. [c] Immò verò illo in loco, quem Medina nominat, ad quartum caput Epiſtolæ ad Timotheum, Epiſcopos manifeſtè ſuperiores, ac maiores facit Preſbyteris. quos quidem *poſt Epiſcopum plus eſſe* ſcribit. *Nam in Epiſcopo omnes ordines ſunt: quia primus ſacerdos eſt: hoc eſt princeps eſt ſacerdotum.* Præterea docet ibidem, primis temporibus hanc in Eccleſia fuiſſe conſuetudinem, vt, *cùm Presbyteri Epiſcopi appellarentur, recedente vno, ſequens ei ſuccederet:* poſteà conſtitutum eſſe, vt multorum iudicio potiùs eligeretur, qui ex merito non ex ordine ſuccederet. Ergo vnum aliquem præfuiſſe putat: non plures pari poteſtate: vt partim Salmaſius affirmat. Partim dixi. nam & eodem in libro contrarium ſcripſit: vt antè demonſtrauimus.

[c] Pſeudoam col.5.

IV. RVRSVS idem ad caput tertium epiſtolæ ad Timotheum: quem locum indicat Medina: *Poſt Epiſcopatum*, inquit, *Diaconi ordinationem ſubiicit. Quare? niſi quia Epiſcopi, & Presbyteri vna ordinatio eſt. vterque enim ſacerdos eſt.* Quod ſanè verum eſt. Nam & primi, & ſecundi ordinis ſacerdos ab antiquis dicitur. Itaque ſubiicit: *Sed Epiſcopus primus eſt: vt omnis Epiſcopus Presbyter ſit: non omnis Presbyter Epiſcopus. Hic enim Epiſcopus eſt, qui inter Presbyteros primus eſt.* De Auguſtino ſcripſimus [d] in primo Diſſertationum Eccleſiaſticarum: ac nimis oſcitanter ab Medina in communionem vocatum illum Aëriani dogmatis oſtendimus, cùm nihil aliud, quàm honorum vocabulis diſtinctos à Preſbyteris Epiſcopos eſſe communi vſu ſentiat. [e] Primaſius, & Sedulius verba duntaxat [f] Pſeudo-Hieronymi deſcribunt; qui propterea poſt Epiſcopos, tacitis Preſbyteris, ad Diaconos lapſum eſſe dicit Apoſtolum: *quia ſecundus: immò pæne vnus eſt gradus: ſicut ad Philippenſes Epiſcopis ac Diaconis ſcribit:* [g] *cùm vna ciuitas plures Epiſcopos habere non poſſit.* Quæ verba Medinam iuxta, atque Catharos conturbant. Nam apertum continent ordinis vtriuſque diſcrimen; quantocumque tandem, & qualicumque interuallo diſiuncti ſint, ex illorum opinione. quod ad rei ſummam parum, aut nihil intereſt.

[d] Cap. p.41. [e] In 1 Tim. c.3. [f] Ibid [g] Pſeudohier. ibid. & Prim. in cap.1 ad Phil.

V. NEQVE poſtremò (quod [h] Salmaſius opinatur peſſimus τῶν ἐναντιολογιῶν arbiter ac cenſor, id eſt morborum curator, quibus totus ipſe ſcatet) contra nos ipſi loquimur; dum aſſeueramus, *Presbyteros Apoſtolorum temporibus veros Epiſcopos fuiſſe.* neque quod huic noſtræ ſententiæ venenum admiſcet, ex illa ſequitur: *Et ſic eundem cum Presbyteris gradum honoris, & dignitatis, & ordinis conſtituentes plures in eâdem ciuitate extitiſſe.* Homo non tam malitioſus, quàm ſtupidus, & ingenio plumbeus, ad idem ſaxum ſemper offendit: dum quæ τῷ λόγῳ, & eſſentiâ diſtincta ponimus, tametſi τῷ ὑποκειμένῳ ſint eadem, permiſcet, ac confundit inuicem. Diſcat igitur, &, ſi poteſt,

[h] Pag. 345. & 346.

ſemel intelligat, vt iterato non ſit opus; ſic nos in Diſſertationibus ſcripſiſſe, CAPVT VIII.
eoſdem initiò creatos Epiſcopos, qui Preſbyterium conſtituebant; vt nihilominus diuerſos illos gradus in Eccleſia retineremus: alterum Preſbyterorum, qui Epiſcopi non ſunt: alterum Epiſcoporum: hoc eſt, vnum ſecundi ordinis, qui primi non eſt: alterum primi: qui & ſecundum δυνάμει continet. vt à Pſeudo-Ambroſio dictum eſſe paullo antè memini. Quemadmodum ſi rex idem fiat & ſacerdos: Poëta ſit idem & Geometra. aut ita denique, vt in homine cùm eadem ſit rationalis, & ſentiens, ac vegetans anima; tres ſunt tamen & mutuò diſtinctæ per ſeſe, quæ ita nominantur, animæ: eo quòd ſecunda ſine prima: tertia ſine primis duabus in rerum naturâ cernitur. Qua ſimilitudine nihil eſſe diximus aptius ad Eccleſiaſticorum ordinum differentiam explicandam. & iccircò ſæpius illam, quàm vellemus, repetere cogimur; vt ſe imperiti hominis ad captum diſputatio noſtra demittat.

Vual. VI. SVNT è [a] Catholicis Theologis, qui Hieronymum ſic inter-
o. 1, b. 2 pretari ſtudent; vt Epiſcopum eundem cum Preſbytero eſſe velit ordine,
oct. non gradu ordinis, ac dignitate. Quò illorum opinio pertinet; qui Epiſco-
d. 21.) 60. patum, characterem negant habere diuerſum ab eo, quem ſacerdos habet ſimplex, ſiue Preſbyter. ſed hunc duntaxat extendi, & quodammodo diffundi: virtute ſcilicet, & efficientia: non mole, ac quantitate. De qua controuerſia non eſt huius loci diſputare. Erit tum cùm de Sacramento Ordinis agemus. Quod autem præſentis negotij eſt, & ſuſceptæ quæſtionis; illud aſſeueramus: Cuiuſquemodi eſt character iſte: non eundem eſſe ordinem, Epiſcopatum, & Preſbyteratum: nec eandem in ambobus ordinis poteſtatem: ſed diuino iure diſtingui. neque huic aduerſari vel Hieronymum, vel quemcumque alium ex antiquis Patribus, qui Epiſcopos æquo iure cum Preſbyteris cenſere nonnullis videntur. Ac præcipua quidem dos Epiſcopatus, & præſtantiſſima in eo poſita eſt, quod commune illi eſt cum Preſbyteratu: hoc eſt in conſecrandi Dominici corporis ac ſacrificandi poteſtate: tùm adminiſtrandi Pœnitentiæ Sacramenti, condonandíque peccata. Quam vtramque facultatem totis eloquentiæ viribus ornat, & extollit Chryſoſtomus in libro III de Sacerdotio: eáque præditum ait ſacerdotem nouæ legis, ſupra modum humanæ conditionis aſſurgere; immò verò vltra Angelorum dignitatem euectum, propiùs accedere ad ſummæ diuinitatis imaginem, ac potentiam. Sed eadem illa poteſtas in Epiſcopo perficitur, ac ſeipſa fit excellentior, acceſſione noui iuris, ac dignitatis, poteſtatiſque propagandorum, vt loquitur Epiphanius, ac gignendorum patrum: hoc eſt ordinandorum Preſbyterorum, & Epiſcoporum. Quæ quia neceſſariò cum priore illa, & præſtantiſſima coniungitur, & huic inſiſtit, nec ab ea diuelli poteſt: iccircò ſimplici, abſolutóque ſermone pronuntiari debet, Epiſcoporum ordinem Preſbyteratu longè eſſe potiorem.

VII. CREDIDERIM tamen veteres illos, qui Preſbytero pluſculum indulgere viſi ſunt, ad priorem reſpexiſſe poteſtatem ſacrificandi, ac remittendi peccata: vt *pene vnum* ambos *eſſe gradum* auderent ſcribere; vel *vnam ordinationem*. Sanè qui de ſacerdotio ſcripſerunt; quo nomine plerumque ſummus, id eſt Epiſcopus continetur; & illius dignitatem, excellentémque ſtatum collaudant: vt Chryſoſtomus; & ſi qui alij: in illa potiſſimum vtraque dote prædicanda commorantur. minus in alterâ, quæ vnius Epiſcopi propria eſt, inſiſtunt, ordinandi poteſtate.

Hieronymus verò, qui Preſbyterum ſola conſuetudine minorem eſſe ait Epiſcopo, eíque ſubiectum: cùm alioqui ex prima inſtitutione ſit æqualis; non de ordinatione loquitur; vt putat Salmaſius: ſed de externa gubernandi poteſtate, ac iuriſdictione, cuius vſum Preſbyteri aliquando ſic obtinuiſſe dicuntur; vt Eccleſiam in commune regerent, & adminiſtrarent. quod ſuprà demonſtratum eſt: non vt ordinare poſſent: in quo Epiſcopalis ordinis proprietas conſiſtit. Non igitur ordine, vel ordinis poteſtate, quâ Epiſcopalis eſt, ambos illos æquales eſſe credidit.

Epiſt. Nec aduerſus hoc opponi debet, quòd [b] Hieronymus Diaconos negat anteferendos Preſbyteris, eo quòd *ad horum preces Chriſti corpus ſanguíſque*

Capvt IX. *conficitur.* quod ad ordinis poteſtatem attinet. Etenim in componendo Preſbytero cum Diacono commemorandum illud fuit, quo potiſſimum inter ſe diſcrepant, & hoc ille eſt præſtantior : vt ex hac prærogatiua ordinis, dignitatis, & προεδρίας inæqualitas monſtretur. de qua potiſſimum agitur. Non enim adeò deſipiebant illi, quos in ea epiſtola caſtigat Hieronymus, vt ordinis poteſtatem & functionem in Diacono maiorem, ac digniorem, quàm in Preſbytero eſſe contenderent. Sed de honore, externóque cultu, qui illis adhibebatur, ac loco, & anteceſſione ſermo illis erat. Vide quæ ſuprà de eodem argumento, ac ſententia Hieronymi fuſè diſſeruimus. Non erit neceſſe, loca illa, ſuppoſititia, & à mala manu intruſa, & aliena ab Hieronymo ſuſpicari. Præſertim ſi Hieronymi morem in oppugnandis contrariis ſententiis recordari volumus: & quàm plerumque acer ac vehemens alteram feratur in partem, vt nonnulla iaciat interdum ὀξύμωρα, & παρακεκινδυνευμένα: quæ benigna interpretatione mollita, facilè trahas in Catholicum ſenſum, à quo minimè ipſum abhorrere, ex aliorum locorum comparatione conſtiterit.

De Presbyteris ſimplicibus rurſus agitur: ac refellitur Salmaſij opinio aſſeuerantis olim eundem ordinem fuiſſe cum Epiſcopis: poſteà verò duos ex vno factos ordines. quod non poſſe fieri monſtratur. Sacramenta diuini iuris, & inſtitutionis eſſe: ideóque nec ab hominibus imminui, ac mutari poſſe. Ex quo probatur, nunquam Presbyteratui ſimplici ordinationem eſſe permiſſam. Salmaſij non vna labes. Presbyteri vox explicata. Sacramenti ratio, ac definitio: ex qua Ordinis eſſe Sacramentum probatur. Diuini iuris eſſe inſtitutionem Sacramentorum.

Capvt IX.

I. Qvoniam in ordinandi poteſtate potiſſimùm ſita eſt Epiſcopi ac Preſbyteri differentia; vt benè multis hucuſque declarauimus: multum in eo Catharus noſter inſudat, vt illam cum Preſbytero communicatam olim fuiſſe perſuadeat. Ac reuera fatendum illud eſt, firmiſſimum ex eo duci genus argumenti ad Catholicum dogma probandum; quòd nullum in tota extet Eccleſiæ antiquitate veſtigium, exemplúmque poteſtatis iſtius Preſbytero conceſſæ ſimplici, vt Preſbyterum, aut Epiſcopum ordinarit. vt de ceteris ordinibus modò taceam. nulla de eo ſignificatio Græcorum, Latinorúmque Patrum, in tam crebra mentione rerum illarum, quæ ad Clericos, & eorum inſtitutiones attinent, atque in tanta luce hiſtoriarum, & copia. Sed quid antiquos de tanti momenti re ſiluiſſe dico? quod ipſum per ſeſe ſatis argumenti ſit, nunquam illud in vſu fuiſſe. Illi enim è contrario, nec licere iſtud vnquam; nec fieri poſſe contendunt. Quid igitur amplius quærimus? Nonne ſi ex ſeſe, inſtitutóque Chriſti, & accepta per Apoſtolos ab illo traditione, vnus tantummodo eſſet ordo, ac poteſtas vna primi ſecundique ordinis ſacerdotum; hoc ipſum fuiſſet in Eccleſia perpetuum: nec mutari, conuellique humana lege, & auctoritate potuiſſet? [a] *Certè hominis confirmatum teſtamentum nemo ſpernit, aut ſuperordinat.* Multo ergo minus *teſtamentum confirmatum à Deo irritum facere* quis poteſt: vt argumentatur Apoſtolus. Cyprianus quoque in epiſtola LXIII probat ea, quæ à Deo, ac diuino iure ſtatuta ſunt, mutari non poſſe. [b] *Qui enim ſoluerit vnum de mandatis iſtis minimis, & docuerit ſic homines, minimus vocabitur in regno cælorum. Quòd ſi nec minima de mandatis dominicis licet ſoluere; quanto magis tam magna, tam grandia ad ipſum Dominicæ paſſionis, & noſtræ redemptionis ſacramentum pertinentia fas non eſt infringere, aut in aliud, quàm quod diuinitus inſtitutum ſit humana tradi-*

a Gal. 3, 15.
b Mat. 7.

tione mutare? Quocirca ſi diuino iure, & ex natura ipſa Preſbyteratus, ac ſacerdotij, ordinandi penes Preſbyterum ſit poteſtas: non potuit vllo Eccleſiaſtico decreto huic eripi. CAPVT IX.

II. ETENIM ſi quis contentioſè aſſerat, potuiſſe illam ab Eccleſia detrahi ſacerdotibus ſecundis: quæram de eo, vtris potiùs conſentaneum ſit ablatam eam fuiſſe: an iis, qui ab Eccleſiæ communione ſuo iudicio, & illius ſententia ſeparati, damnatique ſunt: an piis & Catholicis, qui in fide, & vnitate perſtiterunt. Nemo tam improbè fatuus ſit, opinor, qui non priores illos æquius iudicet poteſtate iſta multari, & reipſa verò multatos fuiſſe: cùm ij, qui excommunicati, & anathemate damnati ſunt, vnà cum Eccleſiæ communione, honore omni, dignitate, functione, ac poteſtate Eccleſiaſtica ſpoliari conſueuerint: nonnunquam etiam Chriſtiano iure, ac nomine.

To.3 onc. .613.

Sic [a] Miſenum, & Vitalem legatos Romanæ ſedis, Acaciana communione pollutos Romana Synodus, Felice tertio Papa præſide, *à ſacerdotali collegio & ſacroſancta communione ſuſpendit. Acacium verò inter Epiſcopos ſanctos, atque inter Chriſtianos iudicauit non haberi.*

Felix piſt. 6. bid. .604.

[b] Felix ipſe eundem Acacium *à ſacerdotali honore, & communione Catholica; nec non etiam à fidelium numero ſegregauit.* Sic Anthimum Conſtantinopolitanam in ſedem intruſum Agapetus Papa [c] *ſpoliauit omni nomine Epiſcopali, & Catholico, id eſt orthodoxo.* Atqui talibus cùm Eccleſia quidquid poteſt proſcribendo, damnandóque adimat; neque baptizandi poteſtatem, neque ordinandi, conſecrandique poteſt eripere. Itaque tum baptizatos ab hæreticis, & ſchiſmaticis, tum ab iiſdem ordinatos, verum baptiſmum, ac verum ordinem habere, Catholica iudicauit Eccleſia: & aliter ſentientes tanquam hæreticos reiecit. Quod contra Luciferianos, Donatiſtas, Arianos, aliáſque peſtes, innumerabiles Synodi, ac Patres orthodoxi auctoritate ſua comprobarunt. Inter quos Auguſtinus eminet: qui in omnibus ſcriptis, quæ contra Donatiſtas benè multa lucubrauit; luculenter hoc & copioſè docuit. Cuius ex infinitis locis

[c] Conc. ſub Mena. ἐγύμνωσε παντὸς ὀνόματος ἐπισκοπικοῦ τε, καὶ καθολικοῦ, τουτέστιν ὀρθοδόξου.

Lib. 1 ap. 3.

vnum [d] protuli ſuprà ad eam rem imprimis diſertum: in quo cùm Ordinationem non minus Sacramentum dixiſſet eſſe, quàm Baptiſmum; addit mox: [e] *Ideóque in Catholica vtrumque non licet iterari:* tum ſubiicit: Præpoſitos ipſos, id eſt Epiſcopos, nonnunquam redeuntes ad Catholicam communionem in eodem gradu, & officio recipi.

Aug. 1 on. piſt. arm. .13.

III. QVOD ſi ne hæreticis quidem, hoc eſt mortuis, ac ſpiritali gladio detruncatis, tam Clericis, quàm laicis, baptizandi: Epiſcopis verò, ordinandi poteſtas extorqueri potuit: nec efficere hoc ampliſſimo iure ſuo, & auctoritate quiuit Eccleſia, vt non hoſtes illi ſui, à ſéque damnati, vera baptiſmi & Ordinis Sacramenta conferrent: tametſi nefariè hoc, impiéque facerent: multo certè minus piis, & Catholicis ſacerdotibus, nec ipſius ſententia vlla perſtrictis auferre illam aut potuit, aut verò debuit.

Quamobrem ſi cum Preſbyteratu copulata, & implicata eſſet ab origine ſua, & ex inſtitutione Chriſti, poteſtas ordinandi; nunquam illa carère poſſent Preſbyteri: Poteſtate, inquam, ac iure. Nam vſus alioqui interdici poterat. Sed non ita, vt ſi contra interdictum poteſtate ſua vti nefariè vellent, effectum illa non haberet: nec verè vti baptizati, ſic ordinati forent. quos baptizare auſi eſſent, vel ordinare. Denique ſi quando neceſſarium hoc eſſe videretur, vt ordinarent Preſbyteri; quòd nulli adeſſent Epiſcopi; feciſſent illi hoc interdum. quemadmodum vbi Clerici nulli ſunt, qui baptiſmum adminiſtrent, laicis hoc licet facere. Quid igitur cauſſæ eſt, cur nunquam Eccleſiaſtico iure, vel more receptum eſt; nec vllo exemplo comprobatum; vti qui ſacerdotes ſimplices erant, aut Epiſcopos, aut ſui ordinis Preſbyteros conſecrarint; & ordinatrices his manus impoſuerint; niſi quia ordinandi poteſtatem nullam acceperunt?

IV. HIC vela Catharus explicat inſcitiæ, & ἀλογιστίας, quantæ alibi nuſquam. & [f] *Cùm,* inquit, *Epiſcopus, & Presbyter idem eſſet, ordinatio ad vtrumque* [illegible]*: quia non alius à Presbytero Epiſcopus. Epiſcopus ordinabat Presbyterum, & Presbyter Epiſcopum: quia idem ordo, idem gradus vtriuſque, & vnus fuit. Vbi diſtingui ordines, & gradus cœpti ſunt; atque Epiſcopus maior extitit*

f Salm. p. 298.

CAPVT IX. *Presbytero: tum ordinatio non potuit vtriuſque eſſe communis.* Si vnus & idem ordo tum fuit, non natura, & inſtitutione Chriſti duplex: malè loquitur, cùm ad vtrumque pertinuiſſe ait ordinationem. Non enim *vterque:* ſed vnus erat. nec cùm vterque dici cœptus eſt, ad vtrumque pertinuit ordinatio; ſed ad amborum alterum. Cùm autem Preſbyter cum Epiſcopo comparatur: vt in quæſtiône noſtra: non ea notione ſumitur, qua vnus eſt idémque cum Epiſcopo: ſiue quâ eſt Epiſcopus. ſed quatenus ab Epiſcopo differt, & diuerſum ab eo conſtituit ordinem.

Dixi non ſemel, vocabulum τῦ Πρεσβυτέρου duplicem habere notionem: vnam generalem; alteram peculiarem, & reſtrictam. Priore modo, ætatis primùm, deinde dignitatis, & anteceſſionis nomen eſt: eum ſignificans, qui auctoritate, ac dignatione potior eſt. Poſteriore verò, certum in Clericatu ordinem & gradum deſignat, qui eſt ſecundus ab Epiſcopatu. Olim prómiſcuè vtrique ordini tribuebatur; & eum ſignificabat, qui honore, ac functione antiſtabat fidelibus: & horum curam gerebat, ac paſcebat tùm verbo Dei, tùm Sacramentis. ſiue vnus emineret in turba, qui κατ᾽ ἐξοχὴν nonnunquam πρεσβύτερος, & ἐπίσκοπος inter cognomines ceteros audiebat: vt vel ipſi Salmaſio videtur: qui etiam ſingularis huius præfecturæ initium ab Apoſtolorum tempore, & Eccleſiæ primordio ipſius arceſſit. Siue plures ordinis primi: aut, vt Græci cum Hieronymo cenſent, ſecundi ordinis, regendis Eccleſiis præpoſiti ſint: antequam certus illis præficeretur antiſtes.

V. QVIBVS animaduerſis perſpicuum eſt, cùm de eo quærimus, ac diſputamus, vtrum Preſbyteratus ab Epiſcopatu ſit ordo diuerſus: atque adeò Preſbyter omnis Epiſcopalem characterem, ordinem, ius, ac poteſtatem habeat. aut, quod idem eſt, vtrum Preſbyter aliquando poteſtate ordinandi præditus fuerit: in his & ſimilibus controuerſiis, Preſbyteri, ac Preſbyteratus vocabula non primo modo accipi. Alioqui de ſolo nomine, ac vocis ſono diſputaretur: vt ſi quæratur idémne ſit λώπιον, & ἱμάτιον: vt eſt apud [a] Ariſtotelem. Oportet enim inter ea, quæ inuicem conferuntur, intereſſe aliquid. Quare Preſbyter ibi ſumitur pro eo, qui in ſecundo ordine cenſetur, & à priore differt. Nam de primo ordine nulla planè dubitatio eſt. a 3 Phyſic. c. 3. tex. 22.

Quamobrem præter omnem modum ridicula eſt, & obtuſa Cathari ratio: qui *Presbyteri* nomen prima illa ſignificatione accipit: itáque decernit, *ordinationem ad vtrumque pertinuiſſe.* Quaſi tum duo fuerint, Epiſcopus, & Preſbyter, cùm vnus eſſet ordo: aut Preſbyter, quâ eſt Epiſcopus, nec ab eo ratione vlla diſtinctus, ſeparari ab Epiſcopo poſſit. Etenim ſi *Presbyterum* ſic vſurparet, vt genus eſſet aliquod, ſub ſe duas continens ſpecies, id eſt ordines, qui ſunt, Preſbyteratus ſimplex, & Epiſcopatus; & ad vtrumque ordinationem pertinere contenderet: etſi in reipſa vitium eſſet: quia falſum diceret: nullum tamen in locutione committeret. Nunc illud perabſurdè, quòd eo ipſo tempore, quo Epiſcopum & Preſbyterum eundem fuiſſe ſtatuit, hoc eſt non diuerſum ordinem, ſed vnum: ad vtrumque pertinuiſſe dicit ordinandi poteſtatem. Atqui *Presbyteri* vox, vt Salmaſius exiſtimat, tunc temporis nonniſi Epiſcopum ſignificabat: non autem eum qui Epiſcopus non eſſet. erántque συνώνυμα duo illa vocabula. Quare idem eſt, dicere ordinationem ad vtrumque pertinuiſſe, Epiſcopum & Preſbyterum, ac vel ad Epiſcopum & Epiſcopum: vel ad Preſbyterum, & Preſbyterum. Siquidem Preſbyteratus, vt in Epiſcopatu οὐσιωδῶς continetur, à Preſbyteratu ſimplici reipſa diuerſus eſt, & idem prorſus eſt cum Epiſcopatu. Sicut animal & ſenſibile, quà ineſt homini, reipſa diſtinctum eſt ab animali, quod in brutis ineſt. illud enim rationale eſt; hoc rationis expers. Quare neutrum ab eo, cui conuenit, ſeparari poteſt, niſi vtroque ſublato. Neque enim animal illud, quod eſt, exempli gratia, in homine, ſeparatum ab eo poteſt exiſtere: ita vt dici poſſit, anteà vnum & idem ambo fuiſſe: poſteà verò duo eſſe facta. Ita neque Preſbyteratus, qui eſt in Epiſcopo, & quem olim eundem cum Epiſcopatu & re, & appellatione fuiſſe credit Salmaſius; ab Epiſcopatu diſiungi ſaluo eo potuit, ac dici duos iam ordines ex vno eſſe factos.

VI. DIXISSET ſanè: Vnum ordinem ab Chriſto Apoſtolis traditum,

qui Preſbyteri, & Epiſcopi nominibus appellaretur: penes quẽm ius eſſet Caput IX.
omnium Sacramentorum adminiſtrandorum, præſertim Ordinis. Poſtcà verò nouum ordinem inſtitutum eſſe inferiorem illo, qui Euchariſtiæ, ac Pœnitentiæ miniſter eſſet, aut etiam aliorum, excepta ordinatione. Hoc modo à ſeipſo non tam turpiter diſſideret: tametſi non prorſus verum diceret: vti mox conſtabit. Nam quod ſcripſit modò, putidum eſt, & inextricabile: Cùm vnus eſſet ordo, vtrumque ordinare potuiſſe: poſtquam diſtincti ordines ſunt, tum ordinationem deſiiſſe vtrique eſſe communem. Quamdiu enim prior ille fuit vnus, id eſt ſolus, nondum erat poſterior, qui ab eo poſteà diuelleretur: nec ita ſeparatus eſt iſte, vt non in eo remaneret, nulla huius facta mutatione. Epiſcopus enim nihil minus fuit, aut habuit poſt illam diuiſionem, quàm erat, habebàtque anteà. Non eſt ergo diuiſus in duos prior ordo: ſed ad hunc alter adiunctus, eique ſubiectus. Inſulſa itaque, imperitáque de talibus Cathari eſt oratio.

Verùm præter inſcitiam ſermonis, labem inſuper continet hæretici ſenſus errorísque, tum ab Catholica damnati fide, tum veterum Conciliorum, ac Patrum auctoritate conuicti. Quod in hunc modum oſtenditur. Eſſe quoddam in Eccleſia Ordinis Sacramentum ita, vt Baptiſmi, & Euchariſtiæ, Chriſtiana tenet, & Catholica religio, omnium illorum teſtimoniis
[a] Lib.1, c.3. approbata: vt [a] ſuperiùs breuiter attigi; quod aliàs fuſiùs exponendum erit. Iam Sacramenti natura hæc eſt, & proprietas: vt Aduerſarij ipſi fatentur: vt à Deo inſtitutum ſit: non humano iure, ac voluntate. Quippe Sacramen-
[b] Lib.4 Inſtit. c.14 §.1 [c] Ib.§.3. tum [b] Caluinus ita definit: *Externum eſſe ſymbolum, quo beneuolentiæ erga nos ſuæ promiſſiones conſcientiis noſtris Dominus obſignat*, &c. [c] Addit *nunquam ſine præeunte promiſſione eſſe Sacramentum.* Et [d] Theodorus Beza in Opuſculo de
[d] In Opuſc. To. 1, p. 107. re Sacramentaria, *cauſſam formalem Sacramentorum* eſſe vult *ordinationem Dei in ipſius verbo comprehenſam.*

[e] Luth. To.1, p. de capt. Bab. Et ante hos [e] Lutherus *ad Sacramenti conſtitutionem, ante omnia requiri* ait *verbum diuinæ promiſſionis, quo fides exerceatur.* Sic etiam Auguſtana Confeſſio articulo XIII. Et Philippus Melanchthon in Corpore doctrinæ Chriſtianæ, *Sacramenta ritus vocat, qui habent mandatum Dei, & quibus addita eſt promiſſio gratiæ.* Kemnitius quoque in Examine ſecundæ partis Concilij Tridentini ſcribit, *auctoritatem, ſeu poteſtatem inſtituendi Sacramenta, vt ſint efficacia ſigna gratiæ, non eſſe vllius creaturæ, ſed ſolius Dei, qui gratiam illam*
[f] In locis, claſ. 3, 8. *operatur.* Cui & [f] Petrus Martyr aſſentitur. Nec vllus, opinor, diſſentiat, quin Sacramenta vera, & Chriſtiana diuinæ ſint inſtitutionis: nec humana voluntate, arbitrióque conſtituta.

VII. Cum ergo Sacramentum ordinationis tam ſacroſanctum ab Auguſtino cenſeatur, quàm eſt Baptiſmus: ab Chriſto ipſo, ac diuino iure conditum ſit oportet: ac proinde nec mutari ab hominibus, nec nouum aliud excogitari, adiicique potuit. Atqui, vt eſt Salmaſij opinio, vtrumuis accidere debuit; vt vel in Chriſti inſtitutione fieret aliqua mutatio, quæ Sacramenti naturam innouaret: vel nouum quoddam genus adderetur. Etenim ſi ab Chriſto nonniſi vnus Ordo traditus eſt, qui Sacramenta omnia perficeret, & miniſtraret; ac nominatim ordinandi poteſtatem haberet: *cùm diſtingui ordines & gradus cœpti ſunt*, vt vnus eſſet in Eccleſia, qui hac ipſa ordinandi poteſtate detracta, ius haberet ceterorum adminiſtrandorum, vt putat Salmaſius; profectò immutata eſt ratio illa Sacramenti Ordinis, quam auctoritas diuina præſcripſit: atque aut Sacramentum illud interpolatum eſt, & aliud ex alio factum: ideóque penitus extinctum. aut ad vetus additum eſt nouum. quod vtrumque nefas habetur.

Meminerit ille quantis clamoribus ab Caluiniſtis, Catharíſque ſuis exagitatum illud ſit Eccleſiæ decretum, quo certis, iiſque neceſſariis de cauſſis, vſus calicis laicis hominibus interdictus eſt: ac quemadmodum vno hoc argumento ad illud impugnandum vti conſueuerint: innouari, mutaríque non licere humana lege quidquid diuino iure inſtitutum fuerit. Eſſe autem diuini iuris, ac ſanctionis, vt in ſumendo Euchariſtiæ Sacramento vtraque ſpecies ab omnibus adhibeatur.

Caput IX. VIII. Discat igitur ex hac falſa ſuorum, & ſua fortaſſe querela, quanto ſe piaculo peruerſæ opinionis implicarit: qui cùm ex diuino iure, hoc eſt Chriſti inſtitutione, & Apoſtolica traditione, Presbyteros omnes ordinandi poteſtate fuiſſe præditos velit; paullo pòſt tamen iure iſto ſpoliatos eſſe defendit: atque ita mutilam, & laceram dignitatem illam poſt Apoſtolos in Eccleſiam introductam, ſolo decreto humanæ auctoritatis acciſam. Etenim diuino iure inſtitutos in Eccleſia Presbyteros & Epiſcopos fatetur: nec Apoſtolo contradicit, qui in Actis, ſub illo duplici nomine, ſic eos compellat: [a] *Attendite vobis, & vniuerſo gregi, in quo vos Spiritus ſanctus poſuit Epiſcopos, regere Eccleſiam Dei, quam acquiſiuit ſanguine ſuo.* Ergo illi qualeſcumque Presbyteri, & Epiſcopi, poteſtatem acceperant à Deo, & Spiritu ſancto: quam & Timotheus, & Titus, & alij Epiſcopi ſimiliter adepti ſunt, & eiuſdem fortaſſis interuentu, & opera; hoc eſt Apoſtoli ipſius: [b] qui Timotheum hortatus eſt, *vt reſuſcitaret gratiam Dei, quæ erat in ipſo, per impoſitionem manuum ſuarum.* Illi, inquam, quos Actorum xx Paulus alloquitur, eandem ac Timotheus, & Titus, poteſtatem diuinitus ſortiti fuerant, ordinandi, conſtituendíque Presbyteros, & Epiſcopos. Nam & huius poteſtatis nominatim meminit, cùm ambos iſtos admonet: illum, [c] *vt manus citò nemini imponat.* [d] iſtum verò, vt *conſtituat per ciuitates Presbyteros:* hoc eſt Epiſcopos *re ac nomine:* vt [e] Salmaſio placet. Quanta igitur cæcitas, ac temeritas illa fuit? Immò quàm execrandum & inexpiabile ſcelus, quòd vniuerſæ, poſt Apoſtolorum tempus, Eccleſiæ Salmaſius adſcribit: vt diuinitus editum, conſtitutúmque ordinem, ac ſuis finibus, ſua poteſtate, functione ſua determinatum, violare non dubitaret, ac dimidiatum decurtatúmque poſtmodum vſurparet? Si ex inſtituto Chriſti, diuinóque iure [f] *Epiſcopus & Presbyter idem erat: ſi ad vtrumque ordinatio pertinebat, quia non alius à Presbytero Epiſcopus: ſi Epiſcopus ordinabat Presbyterum, & Presbyter Epiſcopum; quia idem ordo, idem gradus vtriuſque, & vnus fuit.* [g] potuitne mutari, ac peruerti quod Chriſtus tradidit? potuerunt ex vno fieri ordines duo? potuit ita maior alter altero fieri humana lege, ac voluntate, vt *ordinatio non poſſet vtrique eſſe communis?* Potuit *ſic Epiſcopi ordinatio propria fieri, vt ad Presbyterum deſineret pertinere, quia Presbyter deſtitit eſſe Epiſcopus?* Quid eſt *deſtitit eſſe Epiſcopus*, niſi id eſſe deſtitit, quod vt eſſet à Chriſto mandatum, imperatúmque fuerat; quod ex vi ordinationis ſuæ, ac per manuum impoſitionem acceperat?

IX. Respondeat ad iſta, ſi poteſt, Salmaſius: & vt, ἀπολογίᾳ obligatus tenetur, dicti nobis ſui rationem reddat: quìnam [h] *Presbyteri ſimplices non habeant ius manus impoſitionis:* aut quo tandem modo diuinum in illis violari præceptum; & à Chriſto latæ legi humana conſtitutione derogari; immò contraria lege obrogari potuerit.

Hanc tantam labem prauitatémque iudicij non aliunde obortam eſſe Salmaſio dixi ſuprà, quàm quòd Catharorum ritibus ac dogmatibus aſſuefactus, horum eſſe ſimilia vetera illa, quæ & hodiéque noſtra ſunt, ſtulto errore credidit. Itaque cùm nullam apud Caluiniſtas ſuos Eccleſiaſticorum graduum eſſe ſanctitatem animaduerteret, putauit idem & in antiqua Eccleſia factitatum eſſe, quod in ſuâ videbat: vbi profana omnia qualiumcumque ſacrorum miniſteria cenſentur. adeò vt cetarij, ſartores, negotiatores, ſellularij, & omnis generis opifices, Diaconi, Presbyteri, Epiſcopi fiant; & ab vno gradu promiſcuè tranſeant ad alterum: atque eo munere functi, ſic quaſi ſarcina, aut temporaria ſchemâ depoſita, priſtinum ad ſtatum redeant. *Itaque alius hodie Epiſcopus,* [i] vt rectè Tertullianus ait, *cras alius; hodie Diaconus, qui cras Lector: hodie Presbyter, qui cras Laicus. Nam & Laicis ſacerdotalia munera iniungunt.*

Hinc illud eſt, quod tam facilè verſari, commutari, & quodam veluti mangonio interpolari, atque ex aliis alios fieri potuiſſe Eccleſiaſticos ordines arbitratus eſt, & ab ea forma transferri, in qua conditi erant à Chriſto, & ab Apoſtolis traditi. quaſi totum hoc negotium arbitrarium, & in iure poſitum, ac voluntate eſſet hominum. Quæ mentis cæcitas ad inauditam amentiam propagata longiùs, in infandas, & ſacrilegas opiniones erupit. de quibus in ſequentibus agetur.

[a] Act. 20.28.
[b] 2 Timoth. 1.6.
[c] 1 Timot. 5.22.
[d] Tit. 1.5.
[e] Pag. 16.
[f] Salm. p. 298.
[g] Idem p. 299.
[h] Salm. p. 11.
[i] Tert. lib. de Præſ. c. 41.

Sal-

Salmaſij à ſeipſo fœda diſſenſio idem aſſeuerantis, ac negantis. Non omnia quæ re idem ſunt, idem eſſe ratione. Epiſcopatus eminenter inferiores continet Ordines. Non eſſe proprium Presbyteri, quà Presbyter eſt, ordinare. Nullum exemplum extare ordinationis à ſimplici factæ Presbytero. Immò nullam & irritam prorſus habitam fuiſſe. Quod Iſchyræ exemplo probatur. μυστικωτέρα χειροτονία *irriſa ab ridiculo Catharo, defenditur.*

CAPVT X.

a Lib. 1 c. 2. I. MEA hæc in [a] Diſſertationibus Eccleſiaſticis coniectura fuit: Preſbyteros illos, qui in Epiſtolis Pauli, & in Actibus Apoſtolorum nominati leguntur, non ſimplices fuiſſe, ſed Epiſcopos eoſdem; id eſt Epiſcopali non tantùm nomine; verùmetiam ordinatione, ac poteſtate præditos. Quòd iccirco tum factum eſſe, veriſimile putauimus; vt eſſet ad manum Epiſcoporum copia, qui ſubinde cònuerſis ad Chriſtianam fidem populis, ac ciuitatibus præfici poſſent, & ea præſtare, quæ Epiſcopalem adminiſtrationem poſtulant. Non probaui hanc opinionem meam Catharo Salmaſio: qui neceſſarium minimè eſſe duxit, Epiſcopos ad obeunda certa illa deſtinari munera, & officia, quæ Preſbyteri ſimplices gerere poſſunt: cuiuſmodi eſt ordinatio Preſbyterorum, ac ceterorum Clericorum. Vt hæc illius ſententia ſit, Preſbyteros ſimplices ad Preſbyteros creandos ius habere manuum imponendarum; non tamen ad Epiſcopos ordinandos: quia maiorem minor ordinare non poteſt: ſed æqualem, aut minorem. Quinetiam eò progreditur, vt manuum impoſitionem propriè ad Preſbyterum pertinere dicat; eam videlicet, quæ in ordinatione Preſbyterorum, & in Confirmatione locum habuit. Ἀλλ' αὐτὸ τὸ ῥητὸν audire ſatius fuerit. [b] *Ipſa illa*, inquit, *manuum impoſitio, quæ in ordinatione Presbyterorum, & in Confirmatione locum habuit, non propriè ſpectauit ad Epiſcopum, tanquam Epiſcopum: ſed ad Presbyterum.* [c] Et paullo pòſt: *Nihil igitur ad Presbyterum, quatenus & Epiſcopi nomen, ac munus habuit, pertinebat impoſitio manuum in ordinationibus Presbyterorum adhiberi ſolita: ſed Presbyterum vt Presbyterum ſpectabat.* Hæc ille.

b Salm. p. 149.

c Ib. p. 150.

II. DIFFICILE eſt omninò ſtomachum tenere in tanta non modò inſcitia; verum etiam ſpurcitia dogmatis, & impietate. Verùm moderabor orationi meæ: & ſua ipſi tantummodo verba refundam, ac regeram. Enimuerò [d] *Ignarum oportet*, ô Catharе: *videri antiquitatis Eccleſiaſticæ, & moris illorum temporum, Apoſtolorúmque inſtituti, qui tales nugas, & fabulas comminiſcatur, contra rei veritatem, & vſum veteris Eccleſiæ, miſerè confictas.* Quæ priuſquam ſigillatim expendo, volo ipſe mecum admiretur immanem, ac prorſus incredibilem dictorum ſententiarúmque repugnantiam, qua priora poſterioribus euertit, ac diruit. [e] Etenim quod in Diſſertationibus poſueram, *nunquam non fuiſſe in Eccleſia poteſtatum graduúmque diſcrimen, hoc eſt Epiſcopatus & Presbyteratus ſimplicis: ſed in eadem capita paſſim ambo fuiſſe collata:* quod hunc ſenſum habet: eoſdem in Clero quarumdam Eccleſiarum vnà cum Preſbyteratu Epiſcopatum ſimul adeptos eſſe: hoc ille *ſtuporis, inſcitiæ ac ſtoliditatis* accuſat: mihique propter iſtud ipſum maledictis ac probrisférociter inſultat. Et, *Poteſtne fieri*, inquit, *vt aliquis neſciat, ex vno gradu, qui olim fuit, Presbyteri, & Epiſcopi, duos poſtea factos eſſe? At tu dicis, duos iſtos ordines in vna perſona, etiam tum cùm vnus eſſet, diſtinctos tamen, ac diſcretos fuiſſe. Quomodo? An ille vnus, qui Epiſcopus ſimul, & Presbyter fiebat Apoſtolorum æuo, aliqua gerebat pro Epiſcopo: aliqua verò pro Presbytero? Ita ſanè oportet intelligi, ſi, quid tuus iſte ſtupor velit, aſſequi poſſumus. Poteſne pro ſapientia tua*

d Salm. p. 148.

e Salm. p. 140.

CAPVT X. *nobis diſtinctè explicare, quid ille Presbyter, & Epiſcopus Apoſtolicorum temporum, quid, inquam, eorum, quæ officium eius ſpectabant, tanquam Presbyter egerit, & quid tanquam Epiſcopus? Si aliquis faber ſit ſimul, & fullo; tanquam faber, fabrilia tractabit: tanquam fullo pannos addenſabit, & fullonicam exercebit. Dux & miles poteſt eſſe vnus & idem. Cùm manu prælium capeſſet, militis officio fungetur. Cùm verò aciem ordinabit, & inſtructa acie in poſt-principiis ſibi loco cauebit, & inde omnibus prælij incipiendi ſignum dabit, ducem præſtabit. Poſſumúſue in Epiſcopo, qui & Presbyter ſit, diſtinguere officia Presbyteri, atque Epiſcopi, eáque ſeparatim?*

III. HVNC Salmaſij locum, ſatis vtique prolixum, & faſtidij plenum, integrum deſcripſi: vt qui libri illius, cuius audio iam exemplaria eſſe ſuppreſſa, copiam non habebunt, ex eius verbis ea, quę dixi, vera eſſe cognoſcant: neminem alterum inimiciorem, & iniquiorem illi eſſe, quàm ipſum ſibi. vt qui dedita opera contradicere, aduerſaríque velit iis, quæ ab illo poſita, conſtitutáque ſunt; non alia quàm ipſiuſmet adhibenda ſit oratio. Conferantur enim quæ paullo antè citaui illius verba cum poſterioribus iſtis. Rem rei peræquè nullam repugnare ſenties. In his ecce duos negat ordines Apoſtolorum fuiſſe tempore, Preſbyteratum, & Epiſcopatum, quòd iidem Epiſcopi creabantur, & Preſbyteri, & in vnam perſonam ambo conuenirent: nec poſſet diſtingui, ac diſcerni quid Epiſcopus tanquam Epiſcopus; quid Preſbyter tanquam Preſbyter ageret, adminiſtraretve: quemadmodum in eo, qui idem faber ſit, & fullo, facilè dignoſcimus quæ ſint illius partes quà fullo eſt, aut faber. His enim exemplis vti voluit, vilibus ac ſordidis: ſed dignis eo miniſterij, & Eccleſiaſtici negotij genere, quod præ oculis habens, & in quod animo intentus iſta ſcribebat. Reſpectabat enim, vt ſuprà dixi, ad illos, quibus eſt aſſuetus, Puritani conuenticuli gradus, & officia Preſbyteratus, Epiſcopatus, Diaconatus, & ſimilia; quæ cerdonibus, veteramentariis, piſtoribus, & id genus opificibus ex infima plebe mandari ſolent. Ideo conſentanea ad illa ſignificanda munera partium ſuarum exempla delegit. Ergo quia non putauit iridem, vt in eodem homine ambæ diſcernuntur artes, piſtoris & cerdonis; ſic in eodem, qui Epiſcopus ſit, ac Preſbyter, ſingulorum ordinum officia diſtingui potuiſſe: iccirco negauit eundem Epiſcopum fuiſſe, ac Preſbyterum. At hoc, quod quærebat, reperit poſtea: & quod neque fieri putabat poſſe, & eos, qui poſſe cenſerent, *inſcitiæ, ſtuporis, ſtoliditatis* notis inuſſerat, approbauit, réque ipſa factum eſſe docuit: ac denique ſuperiora illa, quæ ſola eſſe vera dixerat, ridicula, & falſa eſſe defendit. Nam cùm idem homo Preſbyter eſſet & Epiſcopus, hoc eſt duos gradus, ordinéſque ſuſtineret, vnicuique ſuum munus, ac penſum attribuit.[a] Quippe illius vnius, quà Preſbyter erat, propriam fuiſſe dicit *Clericorum ordinationem per manuum impoſitionem: Confirmationis item ſacramentum, & alia quædam, quæ non propriè ſpectabant ad Epiſcopum, tanquam Epiſcopum; ſed ad Presbyterum.* Porro eiuſdem illius perſonæ, quà Epiſcopatu erat prædita, proprium fuiſſe vult *gregi ſibi commiſſo attendere, in his quæ curam in adminiſtratione exigunt, & ſolicitudinem requirunt, quæ propriè eſt ἐπισκοπή.* [a] Sal p.141.

IV. HABET itaque quod paullo antea dari ſibi poſtulabat, quid ille vnus Preſbyter ſimul & Epiſcopus tanquam Preſbyter ageret, & quid tanquam Epiſcopus: quemadmodum in eodem homine, qui ſimul *faber & fullo ſit*, quid pro fabro, & quid pro fullone agere debeat. Fuitne verò poſt homines natos tam futile, támque inconſtans ingenium: quod in paucis paginis adeo turpiter aberraret ab inſtitutis, cogitatíſque ſuis, & diſparibus, ac contrariis ſententiis ſecum ipſe diſcordaret? Ecce quantum mihi operæ ac verborum inſumendum in hoc fuit, vt illum docerem, non omnia, quæ ſubiecto idem ſunt, idem eſſe ratione, eſſentia, & τῷ τί ἦν εἶναι: & vt verum id eſſe perſuaderem, quod in tertio Phyſicorum ſcriptum eſt ab [b] Ariſtotele: *Non eadem omnia iis ineſſe, quæ quolibet modo eadem ſunt, ſed ſolùm quibus eſſe, id eſt ratio eſſentiæ eſt eadem!* Atqui nihil in Dialecticorum, Philoſophorúmque ſcholis ea re peruagatius eſt. Quas quia nunquam detriuit, iccirco demittere hoc in animum ſuum

[b] Ariſt. 3 Phyſ. c. 3, Tex. 21. οὐ γὰρ τὰ αὐτὰ πάντα ὑπάρχει τοῖς ὁπωσοῦν ταὐτοῖς, ἀλλὰ μόνον οἷς τὸ εἶναι τὸ αὐτό.

nullo pacto potuit, quî tandem duo Eccleſiaſtici ordines τῷ λόγῳ, & τῷ τί ἦν εἶναι diſtincti, τῷ ὑποκειμένῳ conuenirent. Dicebam in Epiſcopo duo ſpectari, & κατ' ἰσχνὴν ἐπίνοιαν, vt loquitur Cyrillus, hoc eſt *ſubtili mentis acie* diſcerni: alterum, quod Epiſcopus eſt, ſummúſque ſacerdos, & ἱεροφάντης: alterum, quod eſt Preſbyter, & ſacerdos, vt & Diaconus; & omnes denique in ſeſe ordines; ac totam Hierarchiam in ſe vnus complectitur. Ita enim [a] Dionyſius auctor eſt, in vno ſummo Antiſtite collecta, & coniuncta ineſſe omnia, quæ in inferioribus diſperſa reperiuntur. Vnum itaque dicebam diuerſos habere ordines, non tamen reipſa, vt ſunt in illo, ſeparatos ac diſtinctos: ſed τῷ λόγῳ tantùm, & ratione, vel δυνάμει, id eſt *poteſtate*: quatenus inferiores ordines ſine ſuperioribus in quibuſdam cernuntur; etſi ſuperiores ab inferioribus minimè diſiuncti ſint. Cùm hæc & huius generis alia loquerer, neque capiebat Salmaſius: & pro certo deierabat, errare me, qui duo in vnâ, & eâdem re cohærentia, non eadem inter ſe eſſe crederem. Atqui erant illa veriſſima; & idoneis, atque ad eius captum aptiſſimis exemplis, ac ſimilitudinibus exprimebantur. CAPVT X.

[a] Lib. de Eccleſ. Hier. c. 1.

Hoc enim eſt quod in ſcholis *eminentiæ* vocabulo ſignificari ſolet. Sicut anima rationis particeps, & humana, ſenſilem, & vegetantem *eminenter* continet; non cuiuſmodi inſunt, illa brutis in animantibus; hæc in ſtirpibus. Quæ enim in pecudibus eſt, rationis eſt expers: quæ plantas animat; caret & ſenſu. At humana nulla ſui parte aliud eſt, quàm rationalis: & hoc tota eſt, quia ſimplex eſt, & indiuidua. Verùm ambas illas, quæ in brutis, ac ſtirpibus ineſſe dicuntur, eminenter, excellentique ratione continet, excluſis propriis ſpeciei cuiuſque differentiis. Sic Epiſcopus Preſbyteratum, qui in ſecunda claſſe cenſetur, & eſt ſimplex, nonniſi *eminenter* habet in ſeſe: hoc eſt dempta illa proprietate, quæ inferioris eſt ſortis: qua *ſimplex*, & *ſecundi ordinis* nominatur. Non enim Preſbyteratus, quà cum Epiſcopatu complexus eſt, ſimplex, aut ſecundi ordinis habetur. At nunc poſtquam vtcumque iſta percepit, deinceps obſtrepere deſinat Catharus, & tandem aliquando ſeipſum audiat: ac duos in vno homine diſtinguere ordines incipiat; & ſuas cuique partes deſcribere: non eo quidem modo, quo eas conſtituit. Nam falſa eſt, & commentitia ratio illa, diſtributióque munerum, qua Epiſcopum à Preſbytero ſeiunxit.

V. MANVVM impoſitionem, qua ordinantur Preſbyteri, aliíque Clerici, aut quæ in Confirmatione locum habuit, *non propriè ſpectare* ait *ad Epiſcopum, tanquam Epiſcopum: ſed ad Presbyterum.* Etiámne manuum illa impoſitio, qua Epiſcopi creabantur? Non illum puto ſic deſipere, vt hoc aſſeueret. Atqui ex illius diſputatione, & argumenti genere id eſt conſequens. Nam quod à me dictum refellere voluit, etiam illud amplectitur. Preſbyteros eoſdem eſſe factos Epiſcopos primis illis temporibus idcirco coniectabar, vt præſto eſſent qui eò mitterentur, vbi Epiſcopis opus erat, ad ea præſtanda, quæ ſunt illius ordinis propria. Hoc iſte reprehendit; quia Preſbyteri ad ea omnia facienda ſatis erant idonei. Ergo & manum imponere ad Epiſcopatum poterant: quod vtique inter neceſſaria numerandum eſt. Nam & [b] Apoſtolus Titum hortatur, vt in Creta inſula per ciuitates Epiſcopos conſtituat. Hac igitur ſaltem ex parte neceſſaria potuit eſſe Epiſcopi copia. [c] Deinde cùm Epiſcopi ac Preſbyteri munera, & partes à ſe mutuò ſecernit, Epiſcopo, quà Epiſcopus eſt, iniungit *gregis ſibi commiſſi curam, & adminiſtrationem, quæ propriè eſt* ἐπισκοπή: Preſbytero verò, quà Preſbyter eſt, *manuum impoſitionem in ordinatione Presbyterorum.* Cuinam ergo competit impoſitio manuum in ordinatione Epiſcoporum? An & iſta in ἐπισκοπῇ, id eſt *cura & adminiſtratione gregis* continetur? Quî potiùs quàm Preſbyterorum ordinatio? Hæc enim propiùs ad curam gregis quàm illa, pertinet. Nam ad gubernandum ſibi commiſſum populum, Epiſcopis aliis opus non habet qui iam creatus eſt Epiſcopus. Immo plures in eâdem Eccleſia collocari poſteriorum temporum decreta vetuerunt. At ſine Preſbyteris non poteſt commodè munus exercere ſuum. Itaque

[b] Tit. 1. 5 & 6.

[c] Salm. p. 150.

CAPVT X. Preſbyterorum creatio magis Epiſcopalem ordinem, quà Epiſcopus eſt, conſequi debuit, quàm Epiſcoporum. Sed neutrum eſt verum. Immo vtrumuis tam ab Epiſcopi abiudicare munere atque ordine, quàm Preſbytero adiudicare, non hæreſim ſolùm ſapit; ſed puerilem etiam, ac ridendam inſcitiam.

VI. ETENIM ſi, quod ille crocitat, Preſbyteratus proprium eſt manus imponere ad ordinandos Clericos; non Epiſcopatus: Epiſcopatus verò proprium, regere populum, ac gubernare: quandiu quidem in vnum ordines ambo illi conuenêre, ab eôdem præſtari vtrumque potuit. Poſteaquam verò diuulſi, ac ſeparatim poſiti ſunt; tum id vnumquodque ſequi, quod proprium eius erat, oportuit. Quare Preſbyteri deinceps ſimplices, qui Epiſcopi eſſe deſierant, ius habuere Preſbyteros, ceteróſque Clericos ordinandi. Vti faber ille idem ac fullo, ſi fullo ampliùs non ſit, quod fabri proprium eſt retinebit, ac fabrilia tractabit: non vtique fulloniam attinget. Nam me lepida illa Cathari exempla delectant. Itaque iis vtamur. Quæro igitur, ac velim acutus homo mihi reſpondeat: Qui ex fabro & fullone, nonniſi faber eſſe cœpit: num is polituram veſtium & pannorum, ac denique fulloniam exercebit? At hoc eſt contra hypotheſim. Ergo fabrilia tantùm opera molietur: quia nihil niſi faber eſſe ponitur. Redeamus iam ad bellam Salmaſianæ ſimilitudinis ἀπόδοσιν. Preſbyter ille, qui idem & Epiſcopus erat, quà Preſbyter, ordinabat Preſbyteros, non vt Epiſcopus. Quamdiu ergo manebit Preſbyter, ſiue Epiſcopatum habeat, ſiue eo careat; quæ Preſbyteri ſunt nihilominus exequetur. Itaque Preſbyteros ordinabit, & iis inferiores Clericos. Hoc planè, ac directò concluditur ex Salmaſij decreto, quo Preſbyteratui impoſitionem manuum ad ordinandos Preſbyteros affixam eſſe vult; non autem Epiſcopatui. Id ſi eſſet verum, nemo mutare auſus eſſet; nec humana auctoritate, & arbitrio diuina inſtituta ſolicitare. Aut ſi contrarium paullatim vſum ac morem obrepſiſſe dicat: certè primis illis, & adhuc incorruptis Eccleſiæ temporibus; hoc eſt ſecundo, ac tertio ſeculo, vel etiam quarto, vt hæretici iactitant, adhuc ritus ille perſeueraſſet. Extarent igitur exempla non rara, non furtim, ac ieiunè argutulis quibuſdam captionibus extorta: ſed obuia paſſim ac ferientia: quibus conſtaret, à Preſbyteris ſimplicibus celebratas eſſe Preſbyterorum ordinationes, Clericorúmque ceterorum. tùm ab iiſdem manus impoſitas eſſe ad dandum Spiritum ſanctum: quod in Confirmatione fieri ſolebat.

VII. ATQVI nullum eiuſmodi factum illorum in omni antiquitate Chriſtiana liquidum occurrit: & eiuſmodi, qualia Epiſcoporum paſſim leguntur. Cùm tam crebra veteribus in hiſtoriis, & Conciliis, ac Patribus memoria ſit ordinationum iſtarum, quibus Epiſcopi, Preſbyteri, Diaconi, reliquíque Clerici, maximè quos ſacratos vocant, inſtituti, ac creati ſunt: nuſquam tamen apertè eas vſurpaſſe Preſbyteros legimus: ſed Epiſcopos duntaxat. Vnum, vel alterum tantummodo habent exemplum, neque hoc expreſſum: ſed contortè, ac moroſè ab illis exſculptum. quod ne ipſum quidem conſiſtit: vt ſequenti capite docebitur. Quænam igitur illa ſtupiditas eſt; proprium id eſſe dicere ſacerdotis, ac Preſbyteri ſimplicis, eique, quà Preſbyter eſt debitum: quod quantum in illius eſt probationibus, nonniſi valdè incertum ac dubium eſt, an quiſpiam vnquam ordinis iſtius attigit: plerique autem antiquorum niſi ab Epiſcopo adminiſtratum, ratum, effectúmque eſſe diſertè negauerunt. Vbi Cathari & Grammatici iſtius, vel Chriſtiano, vel litterato homine: vel homine poſtremò dignus eſt pudor: qui hoc fingere eſt auſus, cuius neque exemplum probabile; neque teſtem affert, vel afferre poteſt vllum ex omni antiquitatis memoria: niſi hæreticum, & eo nomine damnatum?[a] Et quoniam, cùm ego duos illos Eccleſiaſticos ordines, Epiſcopi ac Preſbyteri, ab Chriſto inſtitutos, & ab Apoſtolis traditos eſſe dixiſſem; me ad Scripturæ ſacræ tribunal vadatus eſt: ac vel locum vnum proferre iuſſit, in quo Preſbyter ab Epiſcopo ſit diſtinctus: ego viciſſim, in ea, qua de agitur controuerſia, quò me prouocauit, eò illum reuoco. Oſtendat, ſi poteſt, toto in Nouo Teſtamento vel litteram aliquam, cuius

[a] Salm. p. 146

hoc teſtimonio adſtruat, quod pro certo venditauit; Preſbyterum ſimplicem, qui Epiſcopus non eſſet, manum impoſuiſſe tum ad ordinandum Preſbyterum; tum ad dandum Spiritum ſanctum. Quòd ſi nuſquam illud inuenire poteſt, quâ fronte vel affirmare iſtud audet; vel alios ad eandem probandi formulam adſtringere, in qua ſuapte in cauſſa victus, & confuſus tenetur. CAPVT X.

VIII. AGE verò, quoniam tam malè paratus eſt ab Scripturæ præſidio, aliunde ſibi curet aduocationem: ac vel ab Eccleſiaſtica hiſtoria: vel ab antiquis Conciliis & Canonibus: vel à Patribus argumenta repetat nouæ, inuſitatæque rei: quam à ſeipſo comminiſci, nec habere iis ex locis, vnde probari talia neceſſe eſt, illius aſſeuerandæ fidem; ſtolidi eſt hominis, & in eo quod eſt, ſimiles ſui ceteros arbitrantis. Etenim ſi hoc ſolo contentus eſſet; interdum ab iis, qui Preſbyteri ſimplices erant, Preſbyteros, vel Diaconos ordinatos fuiſſe: etſi verum id non eſt, neque aut vnquam licuit, aut fieri potuit omninò; minus tamen abſurdè diceret: haberétque ſpeciem aliquam dicti ſui, ac colorem: de quo paullo pòſt. Nunc illud aſſerit, quod apertè, ac ſine vlla excuſatione falſum, ineptúmque eſt: Preſbyterorum ius illud eſſe proprium, quà ſunt Preſbyteri, manus imponendi tum ad ordinandos inferiores omnes ac pares etiam Clericos, tum ad confirmandum, dandúmque Spiritum ſanctum. Atqui nullum ſatis, vt dixi, compertum, & extra controuerſiam poſitum in omni Eccleſiaſtica antiquitate, & hiſtoria veſtigium apparet poteſtatis illius, ac conſuetudinis ritè, vti ſanè par fuit, ac legitimè conceſſæ. Nam quæ ab hæreticis, ac deſperatis hominibus facta ſunt, in argumentum, exemplúmque trahere non oportet. At ex aduerſo neminem nec Epiſcopum, nec Preſbyterum, neque ſacrati ordinis alium, niſi ab Epiſcopo, conſecrari, ordinarique ius fuiſſe, vſus antiquiſſimus totius retrò Eccleſiæ, & apud eam per omnes ætates geſtorum exempla confirmant. Certè antiqui Canones Eccleſiaſtici Clericos omnes ab ſolo Epiſcopo ordinari iubent. Qui primus inter Apoſtolicos ponitur, [a] *Epiſcopum* præcipit *à duobus, vel tribus Epiſcopis ordinari.* [b] Secundus, *Presbyterum ab vno Epiſcopo: necnon Diaconum, & reliquos Clericos.* Clementis quoque Conſtitutiones: cui Scriptori tantum Salmaſius fidei, & auctoritatis tribuit, vt idoneum putet, quo ſibi non paruis de rebus affirmanti teſte, ac fideiuſſore credatur, [c] tam Epiſcopum, quàm Preſbyterum, Diaconum, & Hypodiaconum ordinari ab Epiſcopo ſignificat, ex Apoſtolorum mandato. [d] Tum expreſsè Preſbyteris fas eſſe negat, Preſbyteros, ac ceteros ordinare. Idem iudicium fieri debet de altera illa manuum impoſitione, quæ in Confirmatione adhiberi ſolebat. [e] Quam ab ſimplicibus Preſbyteris vſurpatam eſſe in Eccleſia Catholica dicit quidem Catharus. Sed quod dicit nullo probat argumento: & more ſuo quæ neſcit, temerè, ac ſine pudore pronuntiat.

[a] Can. 1 Apoſt. Ἐπίσκοπος χειροτονείσθω ὑπὸ ἐπισκόπων δύο, ἢ τριῶν.

[b] Can. 2 ibid. Πρεσβύτερος ὑπὸ ἑνὸς ἐπισκόπου χειροτονείσθω, καὶ διάκονος, καὶ οἱ λοιποὶ κληρικοί.

[c] Clem. lib 8 Conſt. c. 4, 16, 17, 21

[d] Clem. 3 Conſt. c. 11. οὐ ἐπιτρέπομεν δὲ πρεσβυτέροις χειροτονεῖν διακόνους, &c.

[e] Salm. p. 297.

IX. QVOD ſi inferiorum temporum, hoc eſt quarti poſt Chriſtum ſeculi, ac deinceps ſuccedentium, vſum, & exempla reſpicimus, cùm iam parta libertate, reſpirare à bellis, ac metu Eccleſia cœpit, ac velut lacertos explicare; hoc eſt, diſciplinam, mores, & inſtituta ſua liberiùs exequi: tùm id manifeſtiùs apparebit, quod Epiphanius, Hieronymus, Chryſoſtomus, aliique dixerunt; impoſitionem manuum ad ordinandos non ſolùm Epiſcopos, ſed etiam Preſbyteros, & Diaconos, Epiſcopalis eſſe gradus, & poteſtatis: ita vt à Preſbytero ſimplici vſurpari nequeat; nec tantùm ita, vt eo non poſſit, quia lege vetitum eſt: ſed etiam quia ſi tentet, nihil omninò facit.

Clem. 8 Conſt. c. 28. Ἐπίσκοπος χειροθετεῖ, χειροτονεῖ, &c. Πρεσβύτερος χειροθετεῖ, οὐ χειροτονεῖ.

Cuius rei luculentum extat, & ad comprimendam Cathari loquacitatem aptiſſimum teſtimonium Epiſcoporum ex Ægypto, Thebaide, Libya, & Pentapoli, in Alexandrina Synodo congregatorum in cauſſa Athanaſij, in epiſtola Synodica, quam ad omnes Chriſtiani orbis Epiſcopos, & nominatim ad Iulium Romanum Pontificem ſcripſerunt. Cuius epiſtolæ tanto maior eſt auctoritas, quòd & eam probauit Athanaſius, atque in Apologetico ſuo deſcripſit: & cùm generatim ad omnes Eccleſiæ Catholicæ præſules ab Catholicis miſſa ſit, non vnius loci & Eccleſiæ, ſed receptam vbique toto in orbe Catholico fidem continere debeat. Quòd niſi commune hoc eſſet dogma, ex quo illi argumentati ſunt, inanis eſſet illorum, & inepta ratio.

Caput X.

X. Nam cùm Athanaſius ab æmulis in crimen adductus eſſet, quòd Iſchyram Preſbyterum ſacra celebrantem Macarius ab illo miſſus malè multaſſet, ac myſticum calicem confregiſſet: contra hanc accuſationem Epiſcopi præſcribunt: neque rem ibi ſacram feciſſe Iſchyram, neque myſticum habuiſſe poculum: ac ne Preſbyterum quidem omninò fuiſſe, ſed laicum. Cuius rei cauſſam hanc reddunt, quòd à Collutho ordinatus erat; qui Epiſcopus non eſſet; ſed tantùm Preſbyter. Quòd ſi Epiſcopus fuiſſet, Iſchyram ab eo ordinatum, non negarent fuiſſe Preſbyterum. Siquidem quos Meletius Epiſcopus perditus homo, & ſchiſmatis auctor, atque ab Eccleſia proſcriptus ſacris initiarat ordinibus, in iiſdem illis ordinibus recepti ſunt, cùm ad communionem Catholicam rediiſſent. Sed Synodicæ illius Epiſtolæ verba expendenda ſunt. [a] *Hic eſt ille toties rumoribus iactatus Iſchyras: qui neque ab Eccleſia electus Presbyter: neque cùm à Meletio conſtitutos Presbyteros Alexander in Eccleſiam recipiebat, in eorum numero vnquam habitus fuit. Ita nec illinc quidem conſtitutus eſt. Vnde igitur Presbyter eſt Iſchyras? aut à quonam ordinatus? Vtrum à Collutho? Hoc enim reſtat. Atqui Colluthum in Presbyteratu mortuum eſſe, & omnem ab illo factam manuum impoſitionem irritam, omnéſque, quos in ſchiſmate ordinauerat ille, ad laicorum gradum redactos, & inter laicos in Eccleſia congregari notum eſt, nec vlli omninò dubium. Quinam ergo priuatus homo, & priuatam domunculam incolens myſticum credatur habere poculum?* Et in litteris Clericorum Mareoticæ: [b] *Iſchyras nunquam Clericus, & miniſter Eccleſiæ fuit. Verùm ſe ipſe primùm iactabat Colluthi Presbyterum.* Tum iidem Clerici in Relatione ad Curioſum, & Philagrium Præfectum Ægypti aiunt, [c] *Iſchyram, qui ſe Presbyterum vulgaret, non eſſe Presbyterum. Siquidem ordinatus eſt ab Collutho Presbytero; qui ſibi imaginarium vendicarat Epiſcopatum: & poſteà in generali Synodo ab Hoſio, & ceteris cum eo collectis Epiſcopis iuſſus erat pro Presbytero ſe habere, qualis antea fuerat: & ex conſequenti omnes, qui à Collutho erant ordinati, ad eundem locum redacti ſunt, in quo antea cenſebantur: quemadmodum & Iſchyras ipſe inter laicos relatus eſt.*

[a] Apud Athan. To. 1 p. 570. οὗτος δή ἐστιν ὁ πολυθρύλλητος Ἰσχύρας, ὁ μήτε ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας χειροτονηθεὶς, καὶ ὅτε τοὺς ὑπὸ Μελετίου κατασταθέντας πρεσβυτέρους Ἀλέξανδρος ἐδέχετο, μηδὲ ἐκείνοις συναριθμηθείς. οὕτως οὐδὲ ἐκεῖθεν κατεστάθη. πόθεν οὖν πρεσβύτερος Ἰσχύρας, τίνος καταστήσαντος; ἆρα Κολλούθου; τοῦτο γὰρ λοιπόν. Ἀλλ' ὅτι Κόλλουθος πρεσβύτερος ὢν ἐτελεύτησε, καὶ πᾶσα χεὶρ αὐτοῦ γέγονεν ἄκυρος· καὶ πάντες οἱ παρ' αὐτοῦ κατασταθέντες ἐν τῷ σχίσματι λαϊκοὶ γεγόνασι, καὶ οὕτω συνάγονται, δῆλον, καὶ οὐδενὶ καθέστηκεν ἀμφίβολον. πῶς οὖν ἰδιώτης ἄνθρωπος, καὶ οἰκίσκον οἰκῶν ἰδιωτικὸν, ποτήριον ἔχειν μυστικὸν πιστευθείη;

[b] Ibid. pag. 614. Ἰσχύρας οὐδέποτε λειτουργὸς τῆς ἐκκλησίας γέγονεν. ἀλλ' ἑαυτὸν μὲν περὶ τούτου ἐφήμισε Κολλούθου πρεσβύτερον.

[c] Ibid. pag. 616. Ἰσχύρα λέγοντος ἑαυτὸν εἶναι Πρεσβύτερον, ὅς οὐκ ἔστι Πρεσβύτερος. ὑπὸ γὰρ Κολλούθου Πρεσβυτέρου φαντασθέντος ἐπισκοπὴν, καὶ ὕστερον ὑπὸ κοινῆς συνόδου Ὁσίου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ Ἐπισκόπων κελευσθέντος Πρεσβύτερον εἶναι, καθὸ καὶ πρότερον ἦν, κατεστάθη, καὶ κατ' ἀκολουθίαν πάντες οἱ ὑπὸ Κολλούθου κατασταθέντες, εἰς ὃ ἔσχημα εἰς τὸ αὐτὸ πάντων, ὡς ὃν καὶ πρότερον ἦσαν· ὡς καὶ αὐτὸς Ἰσχύρας λαϊκὸς ὤφθη.

XI. Ex hac celeberrima, teſtatiſſimáque hiſtoria manifeſtum eſt, ſoli Epiſcopatui ius ordinandi competere: nec à ſimplicibus Preſbyteris conſecrari poſſe tam Epiſcopos, quàm Preſbyteros: ita vt ſi manus impoſuerint, nihil omninò illi perficiant: ſed laici, vt erant antè, maneant, qui ab iis ordinati fuerint. Etenim Colluthus verè Preſbyter fuit, & ab Alexandrina Synodo, Hoſio præſide, in eo gradu, atque ordine receptus. Idem porro Iſchyram, & alios quoſdam laicos manuum impoſitione conſtituerat Preſbyteros. Igitur verè Preſbyteri erant ab eo facti, ſi ex diuina inſtitutione Preſbyter omnis, quà Preſbyter eſt, ius habet ordinandi Preſbyteri. Non enim humano vllo iure, ac præcepto adimi poteſt Eccleſiaſtico gradui, & ordini, quod ei ex inſtitutione Chriſti conuenit. Quemadmodum Meletius, quantumuis exauctoratus, & ab Eccleſia eiectus; ac poteſtate, quantum in ea ſitum fuit, priuatus omni, nihilominus impoſitione manuum veros conſecrauit Epiſcopos, ac Preſbyteros: ita vt qui pace & concordia inita, ordinati ab illo fuerant, non pro laicis admiſſi: ſed inter Epiſcopos, & Preſbyteros recepti fuerint. Cur non idem de Colluthi ordinatione iudicium eſt factum? Cur ab hoc facti Preſbyteri, pro infectis & non conſecratis habiti ſunt: Meletiani verò in illis, quos ab homine perdito, & execrando nacti fuerant, ordinibus, communione reddita manſerunt? Quiſquámne ſuſpicari aliter poteſt, niſi id, in quo Catholicæ partis ſita victoria eſt; Meletium, quòd Epiſcopus eſſet, idcirco veros Epiſcopos, ac Preſbyteros ordinaſſe: Colluthum, quia ſimplex erat Preſbyter, neutros omninò conſecraſſe.

XII. At profectò ſi quos ille baptizauerat, non denuo baptizari eos oportuit: neque pro non baptizatis iudicati ſunt. Quòd ſi quis iterum baptizare eos auderet, peſſimè, ac contra legem & traditionem Eccleſiaſticam feciſſe putaretur: vt in libris, quos contra Donatiſtas edidit, luculenter Auguſtinus oſtendit: & ante hunc [d] Epiphanius, Optatus, aliíque

[d] In E... poſ. ... dei N... 13.

permulti. Non eſt igitur eadem ratio Baptiſmi, & Ordinationis, neque qui ab ſimplici ſacerdote impoſitionem manuum accepit, is reuera ordinatus eſt; perinde ac qui ab eodem baptizatus eſt, etiam contra interdictum Eccleſiæ, nihilominus Baptiſmum percipit. Vndenam verò ſacramentorum iſtorum duorum, Baptiſmi, & Ordinationis diſcrimen illud exortum eſt; vt Baptiſmus etiam à laicis, etiam prohibente Eccleſia collatus in verum, ratúmque cederet; Ordinatio verò ab eo facta qui non eſt Epiſcopus, non ſolùm illicita; ſed etiam nulla cenſeretur? Quæ eſt alia cauſſa, niſi quòd baptizandi poteſtas non tantùm ſacerdotibus; ſed etiam laicis à Chriſto conceſſa eſt: Ordinandi verò, id eſt χειροτονίας, facultas ſolis attributa eſt Epiſcopis? Hinc alia nouáque manuum impoſitione, & ab ea, quâ Preſbyteri fiunt diuerſa, ordinantur Epiſcopi. Ac Preſbyter quidem ab vno tantùm Epiſcopo conſecratur: Epiſcopus à tribus Epiſcopis, vt antiqui canones præſcribunt; ac perpetua Eccleſiæ conſuetudo tenuit. CAPVT X.

[a] P. 362. [b] P. 41. XIII. [a] At Salmaſius neſcio quid ὀτιχὸν obſtrepens, de illa duplici ordinatione tumultuatur. Cùm enim ſcripſiſſem in [b] Diſſertationibus, probabile eſſe, quod Ambroſio attributus commentarius refert in priorem ad Timotheum, ex collegio Preſbyterorum olim, *recedente vno, ſequentem ſucceſsiſſe*, qui aſſumptus ſit in Epiſcopum, non ſine μυστικωτέρᾳ χειροτονίᾳ: hanc ille χειροτονίαν μυστικωτέραν homo vrbanus irriſit; ignarus, Preſbyteros, etſi iam impoſitione manuum ab Epiſcopo conſecrati ſunt, cùm ad Epiſcopalem gradum prouehuntur, nouam ordinationem accipere, priore auguſtiorem, ac magis myſticam. Sic Auguſtinus, vt in eius vita [c] Poſſidius narrat, cùm iam ordinatus eſſet Preſbyter, quando Epiſcopus creatus eſt, *maioris loci ordinationem ſuſcepit*. Quod innumeris aliorum exemplis adſtrui poteſt.

[c] Cap. 10.

Quin illo ipſo in loco, vbi calces ob hoc ipſum illidit mihi; in ſemet incurrit, ſecúmque digladiatur: dum ex Pſeudoambroſij loco, qui eſt in commentario ad caput quintum epiſtolæ ad Epheſios, probat, *Presbyteros, ſiue Epiſcopos, plures olim vnam Eccleſiam rexiſſe, ſine vllo ſuperpoſito Epiſcopo*. Quod ei contrarium eſt, [d] quod multis in locis Diſſertationis ſuæ poſuit, à primo Chriſtianiſmi tempore, vnum è collegio Preſbyterorum aſſumptum, qui Eccleſiæ præeſſet Epiſcopi nomine, ac primatum teneret. De quo ſuprà fuſiùs egimus.

[d] Vide p. 270, & 273.

Diluuntur ea, quæ paſſim obiici ſolent, vt probetur ſimplices ſacerdotes aliquando impoſitione manuum ordinaſſe. De Ancyrani Concilij canone XII. *Salmaſij in hoc opponendo* ἀλογιστία. *Non potuiſſe prouincialem Synodum in re tanta aliquid innouare. Quod in rebaptizandi negotio demonſtratur. Declaratur Canon ille, & variæ de eo ſententiæ. De Chorepiſcopis. Solis Epiſcopali præditis charactere tribui ab illo canone ordinationem Clericorum. Noua & probabilis eiuſdem canonis interpretatio ex canone* XVIII *ipſius Synodi. Epiſcopi interdum in ordinem coacti Presbyterorum ſimplicium. Alter locus ex Leone M. obiectus exponitur. Non licuiſſe ordinare Clericum ſine certa ſede.*

CAPVT XI.

I. ADVERSVS illa, quæ de iure ordinationis, non ex mea tantùm, ſed ex communi Catholicorum ſententia dixi, quædam obiici hactenus ſolent, quæ ita ſuadere videntur; etiam ab ſimplicibus Preſbyteris ordinatos aliquando Preſbyteros fuiſſe. Ex quibus illud eſt, quod ab ſuis Puritanis acceptum intentauit Salmaſius. Nihil enim niſi tritum, decantatúmque ſæpiùs, ac nihil denique proprium contulit in hanc diſputationis fartaginem, præter os, & inſcitiam. Ancyrani ergo Concilij decretum profert in medium Catharus. de quo ſic[a] ſtatuit; *Multo tempore in Eccleſia hunc morem obtinuiſſe, etiam poſt introductam vtriuſque ordinis, Presbyteralis, & Epiſcopalis diſtinctionem, vt quemadmodum Epiſcopi ordinabant Presbyteros, ita Presbyteri quoque ordinarent tam Presbyteros, quàm Diaconos, & ceteros minorum ordinum Clericos. Id cùm ante Ancyrani Concilij decretum paſſim vſurparetur, ne in poſterum talis ordinatio Presbyterorum, & reliquorum Clericorum à Presbyteris fieret, Canone* XII *eiuſdem Synodi ſancitum eſſe.* [a] Salm. p. 300.

Antequam de hoc Canone contendo; primùm illud expendat Lector eruditus, cuiuſmodi ſit quod ait, ante Ancyranum Concilium paſſim vſurpari ſolitum, vt à Preſbyteris ordinarentur Preſbyteri & Diaconi. Id ſi eſſet, extarent exempla ſuperiorum temporum vel rara ſaltem; quibus ſimplices Preſbyteros ordinandi ius, & vſum habuiſſe conſtaret. Vbi autem hoc legit? aut quo canone conſtitutum reperit, Preſbyterū ordinari à Preſbytero, vel Diacono? Age verò cuius eſt iudicij, tantum auctoritatis credere in vnius exiguæ Synodi, certè minimè generalis, decreto fuiſſe, vt quod hactenus vſurpari paſſim ſolebat; quod à Chriſto mandatum; quod ab Apoſtolis traditum fuerat; quod ordinationis ſacramento inſitum, & οὐσιῶδες erat; id repentè mutaret, aboleret, extingueret? Vt poſt hanc diem, quâ die in angulo prouinciæ vnius pauci Epiſcopi conuentu habito ſtatuiſſent, Preſbyteratum deinceps ordinandi iure, ac poteſtate ſibi à Chriſto data carere, nemo eorum ampliùs non ritè ſolùm ac *licitè*; ſed vt loquuntur, etiam *validè*, & cum effectu, manus ad ordinandos Clericos imponeret? Prorſus Oecumenicæ, & ex toto orbe Chriſtiano congregatæ Synodi proprium fuit, tanta de re generalem pronunciare ſententiam: cuius ad omnes Eccleſias vis, & forma pertineret.

II. QVEMADMODVM in altera illa quæſtione factum eſſe ſcimus, quæ tamdiu Catholicos exercuit, inter ſéque commiſit, de illis iterum baptizandis, qui extra Eccleſiam baptizati fuiſſent. Ad eam enim diſſoluendam *vniuerſalis*, ac *plenarij Concilij* auctoritas fuit adhibenda: vt in libris contra Donatiſtas crebrò meminit Auguſtinus. Qui & eo nomine Cyprianum excuſar, quòd aduerſus antiquam conſuetudinem Eccleſiæ rebaptizandos illos eſſe cenſuerit:[b] *quia plenarium de hac re concilium nondum habebat Fccleſia:* quod poſt illius mortem de hac quæſtione celebratum eſt: quodcumque tandem Concilium illud fuerit, quod *cunctarum gentium ſanctum Concilium*[c] idem appellat: ac ſiue Nicænum œcumenicum

[b] Aug. l. 4 de Bapt. con. Donat. c. 6, & 9.
[c] Lib 5, c. 17 de bapt.

primum intelligat: vt plerique cenſent, me quidem non probante. Non enim liquidò de hac quæſtione Synodus illa ſtatuit: ſed tantùm quinam ex hæreticis rebaptizandi eſſent edixit. Siue Arelatenſis prima ſignificetur, quæ in canone octauo plenè rem decidit: quod & probabilius videtur. Ac videmus, etiam poſt vtriuſque Concilij decreta, ac generalem Eccleſiæ totius ſententiam; non ſic tamen euerti, aboleríque potuiſſe funditus vſum illum rebaptizandi: vt non aliqui poſtea ſuperfuerint, viri ſanctiſſimi; qui contra interdictum, baptizatos ab hæreticis, quoad fieri poſſet, nouo baptiſmo initiari voluerint: quòd baptiſmum illorum nullum eſſe ſentirent. Vt Baſilius, aliíque, de quibus alibi dicam. Quòd ſi plenarij & vniuerſalis Concilij tanta eſſe auctoritas non potuit ad retinendam, conſeruandámque veterem Eccleſiæ conſuetudinem contra nouam præpoſterámque doctrinam; vt hanc penitus obliterare poſſet: quis ſanus, & doctus, hoc eſt Salmaſij diſſimilis, non facilè videat, quàm ſit ineptum, abſurdúmque, dicere in vnius Prouincialis Synodi ſanctione tantum momenti ac roboris fuiſſe, vt quod ſtatueret, velut ex condicto, repentè per totum terrarum orbem aboleretur; ſic vt nullum vſpiam reſtaret illius in Eccleſia Catholica veſtigium? Præſertim cùm, non vt illi plenariæ contra rebaptizantes Synodo, cauſſæ iſti bonitas ſuffragaretur: ſed antiquum, & ab Chriſto ipſo inſtitutum, atque ab Apoſtolis tranſmiſſum Eccleſiæ morem, ac dogma, vti quidem cum ſuis ἀκαθάρτοις Puritanis Salmaſius opinatur; opprimere contrario vſu, ac decreto ſtuderent. Hæc, niſi quis prorſus obbrutuit, ſatis ad eum curandum eſſe poſſunt, qui ex impura Diſſertatione Meſſaliani pus illud ac venenum hauſerit. CAPVT XI.

Poſtremò, vt huic de Ancyrano Concilio remittamus, quæ imperitè, ac ſine iudicio contendit: ac demus, poſt illum Canonem, Preſbyteris ordinandi facultatem per totam Eccleſiam fuiſſe detractam: eò tamen res demum recidet; vt quamuis poſt illud interdictum Eccleſiæ, grauiter delinquerent Preſbyteri, ſi ordinare ampliùs auderent, ac pœnis Eccleſiaſticis plecterentur: nihilominus ratum illud haberetur, vtcumque feciſſent; neque manus iterum ordinatis imponere, atque ordinare fas eſſet: vt in iis accidiſſe ſcimus, qui ab hæreticis, ſchiſmaticis, & ab communione reiectis Eccleſiæ baptizati, ab iiſque qui poterant, ordinati fuerant.

III. Nvnc de Ancyrano iſto canone diſputemus. Variè hic quidem ab Latinis conceptus eſt, cùm in Græco ſit vniuſmodi, & hunc in modum ſe habeat, ex Dionyſij Exigui interpretatione: [a] *Chorepiſcopis non licere Presbyteros, aut Diaconos ordinare: ſed neque vrbis Presbyteros, niſi cùm litteris ab Epiſcopo permiſſum fuerit, in aliena parochia.* At in editione Canonum Eccleſiaſticorũ Dionyſij Exigui à Iuſtello vulgatâ ante annos qùindecim ita ille Canon legitur: *Chorepiſcopis non licere Presbyteros, aut Diaconos ordinare: ſed neque Presbyteris ciuitatis, ſine precepto Epiſcopi, vel litteris, in vnaquâque parochia.* Ex quo videtur in codice Græco ſuo Dionyſius habuiſſe: primum χωρεπισκόποις, & πρεσβυτέροις. Quanquam communis lectio eundem ſenſum capit. Sed prætereà pro ἑτέρᾳ, idem Dionyſius ἑκάστῃ legit. At Iſidorus Mercator, & nouæ verſionis auctor Heruetus, nonnulla ſuppleuerint. Nam ille ſic reddit: *Sed nec Presbyteris ciuitatis, ſine Epiſcopi precepto, ampliùs aliquid imperare: vel ſine auctoritate litterarũ eius in vnaquâque parochia aliquid agere.* Cui ferè conſentaneus eſt Heruetus.

[a] Ancyr. can. 13. Χωρεπισκόποις μὴ ἐξεῖναι πρεσβυτέρους, ἢ διακόνους χειροτονεῖν, ἀλλὰ μηδὲ πρεσβυτέρους πόλεως, χωρὶς τοῦ ἐπιτραπῆναι ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου μετὰ γραμμάτων ἐν ἑτέρᾳ παροικίᾳ.

De huius Canonis ſenſu, itum eſt varias in ſententias. Zonaras, & Balſamo, ſolis Chorepiſcopis modum præſcribi, & eorum licentiam refrenari putant: vti nec Preſbyteros, aut Diaconos; nec Preſbyteros ciuitatenſes ordinent; niſi eius rei ab Epiſcopo facultatem litteris expreſſam impetrauerint. Cùm autem Preſbyteros & Diaconos vniuersè primùm vetat ordinari; deinde Preſbyteros vrbicos: ita Zonaras interpretatur. Chorepiſcopi in agris, & ruſticanis parœciis erant Epiſcopi: vnde & nomen adepti ſunt. Habebant autem adminiſtros Preſbyteros ſimplices, & Diaconos, tanquam peculiarem Clerum. Hos igitur primo loco ordinari ab illo prohibet Synodus iniuſſu Epiſcopi ciuitatis, & ſine litteris ipſius: tum addit, etiam vrbicos Preſbyteros abſque eâdem licentia ab Epiſcopo facta conſecrare prohiberi, tanquam ita ſcriptum eſſet:

CAPVT XI. *Multo minus Presbyteros vrbicos ordinari ab eo licere.* Ita Zonaras.

IV. Nos de Chorepiſcopis, & Ancyrano iſto canone plura ſcripſimus ante annos viginti, in [a] Animaduerſionibus ad Epiphanium. Vbi mendoſum eſſe Græcum canonem ſuſpicabamur: non tamen certò, ac definitè quid in eo vitioſum eſſet expoſuimus. Sed hoc vnum diximus, ſi abeſſent ab illo verba iſta, ἀλλὰ μηδὲ πρεσβυτέρους πόλεως, *ſenſum aptiſſimum fore.* Quod qui dicit, non ſtatim expungere illa putandus eſt, quæ ſi abeſſent, nullam in verbis offenſionem fore aſſerit. Nam & aliàs, iis relictis vocibus, vti vitioſus haberi, ſic emendari poterat, ſi coniectutas de illo omnes explicare vellem. Vt ſi adderem ea potiùs, quæ in Latinis quibuſdam editionibus apparent: atque ita conformarem, ἀλλὰ μηδὲ Πρεσβυτέροις πόλεως, χωρὶς τοῦ ἐπιτραπῆναι ὑπὸ τοῦ Ἐπισκόπου, πλέον τι ἐπιτάττειν, ἢ καὶ μὴ μετὰ γραμμάτων αὐτοῦ, ἐν ἑτέρᾳ παροικίᾳ τι ποιεῖν. Aut alio quopiam modo. Verùm nihil ex opinione mea liquidi, ac determinati aſſeuerare volui: atque hoc duntaxar indicaui, quemadmodum probabilis illiùs canonis ſententia conſtaret, ſi ſic liceret corrigere, vt illæ voces inducerentur. Sanè non eſt abſurda, neque ratione carens iſta ſuſpicio; nonnihil aut demendum de illo canone, aut ad eum addendum, ſi quis Græcorum, Latinorúmque varietatem codicum aſpiciat. Ac nominatim quòd optaueram potiùs abeſſe voces illas, quàm debere pronuntiabam, non abſque cauſſa factum prudens quiſque iudicabit.

[a] Hær. 69 pag. 277.

V. IMPRIMIS quòd de ſolis Chorepiſcopis decretum illud editum fuiſſe complures antiquorum ſignificant, qui illius mentionem faciunt: itidem vt Antiocheni Concilij canon decimus habuit poſteà: in quo nonniſi Chorepiſcopi memorantur. Itaque Ferrandus Diaconus, qui Dionyſij Exigui ſeculo vixit, & fortaſſis ætate hunc anteceſſit, in [b] Breuiatione canonum, ſummam vtriuſque his verbis complexus eſt: *Vt chorepiſcopi, id eſt vicarij Epiſcoporum, nec Presbyteros, nec Diaconos ordinent, niſi tantùm Subdiacones, Concilium Anquiritanum tit.13. Conc. Antioch. tit.*10. Sic etiam Creſconius in Collectione ſua ſolius Chorepiſcopi mentionem notat fieri in ambabus Synodis, Numero XCVI. *De Chorepiſcopo, id eſt vicario Epiſcopi, quæ ad eius officium pertineant, Conc. Ancyr. Tit.*14, *Conc. Carth. Tit.* 10. Vbi pro *Carthaginenſi* forte *Antiochenum* reſcribendum eſt. quod & Ferrandus, & numerus ipſe Tituli perſuadent. Et [c] in Capitulari Aquiſgranenſi Caroli M. ambo iſti canones inter ſe comparantur: & *Ancyronenſe,* (Sic enim vocatur) ita concipitur: *Vicariis Epiſcoporum, quos Græci Chorepiſcopos dicunt, non licere Presbyteros, vel Diaconos ordinare. Sed nec Presbyteris ciuitatis, ſine Epiſcopi præcepto, ampliùs aliquid iubere: vel ſine auctoritate litterarum eius, in vnaquáque parochia aliquid agere.* Sed vt appendix iſta perperam intruſa obelo iuguletur: certè nemo illorum, qui canone iſto vſi ſunt, quod de Preſbyteris ciuitatis iniectum eſt, ſic accepit, vt eandem ac Chorepiſcopis, poteſtatem ordinandi Preſbyteros & Diaconos, penes illos fuiſſe ſignificetur. Sed quidquid de Vrbicis iſtis Preſbyteris in Ancyrano iſto Canone continetur, nonniſi χειτικῶς ad Chorepiſcopos, & vt ita dicam, *paſſiuè,* non *actiuè,* de illis antiqui omnes interpretati ſunt: hoc eſt vt quid circa eos facere vetitum ſit Chorepiſcopis, non quid facere ipſi prohibeantur, Synodus illa comprehenderit. Nimirum vt vel imperare illis aliquid; vel eos ordinare Chorepiſcopis interdictum ſit; non iſtis quod antea faciebant deinceps facere. Ac Græci quidem poſterius illud, vt ſuprà dictum eſt, amplexi ſunt; quod & Græcæ lectioni congruit: vti neque Preſbyteros proprios ordinare ſibi: neque alienos, & vrbicos Chorepiſcopis licuerit, niſi vtriuſque ab Epiſcopo vrbis illius poteſtate conceſſa. De quo ſenſu Canonis nonnulla ſunt ab [d] erudito viro probabiliter dicta.

[b] Nu. 79.

[c] Nu. 9 Tom. 2 Conc. Gal. p. 154.

[d] Hall. lib. de ſacris Ordin. Part. 2 Sect. 5. c. 1 art. 2, 5 1 p. 5 5 p.

VI. SED de altera porro eiuſdem lectione Canonis inquirendum eſt, ad quam Dionyſius Exiguus in Iuſtelli editione prærit. Quæ quidem non Chorepiſcopis tantùm, ſed etiam Preſbyteris ciuitatis, Epiſcopo concedente, permittit ordinare Preſbyteros, & Diaconos. Ex quo Cathari contendunt, Preſbyteros ſimplices poteſtatem habuiſſe manus imponendi, ſaltem extraordinariam: adeóque ſic illos ordinare, quomodo & baptizare potuiſſe: vt etſi

contra vetitum id agerent; rata nihilominus eſſet, nec iteranda conſecratio. CAPVT XI.
Ita Salmaſius Puritanorum ſuorum affectarus veſtigia.

Contra quos id omninò præſcribimus, quod ne ipſi quidem inficiari poſſunt; quibuſcumque tandem canone illo poteſtas ordinandi facta ſit, non aliis eam eſſe conceſſam, quàm qui Epiſcopalem conſecrationem haberent. Sic enim Antiochenus canon decimus hanc cauſſam exprimit, cur Chorepiſcopi alioquin ordinare poſſent, niſi Eccleſiaſtica lege prohiberentur. [a] *Qui in vicis*, ait, *vel poſſeſſionibus Chorepiſcopi nominantur, quamuis manus impoſitionem Epiſcoporum perceperint, & vt Epiſcopi conſecrati ſint*, &c. Ita Dionyſius Exiguus. Quicumque ergo *vt Epiſcopi conſecrati non ſunt*, hoc eſt Epiſcopali ordine, & conſecratione carent, ij ordinare, ac manus imponere nequeunt. Vt, exēpli cauſſa, in agris & villis, præter Chorepiſcopos, erant Preſbyteri ſimplices, vt ex Neocæſarienſi Concilio conſtat. In quo ſeparatim de vtriſque canones editi ſunt, decimus-tertius, & decimus-quartus. Illi ergo ſimplices Preſbyteri, quos ἐπιχωρίους πρεσβυτέρους canon prior nominat, quia Epiſcopalem ordinem non habebant, eóque diuerſi erant à Chorepiſcopis, ordinare non poterant. Igitur neque Preſbyteri vrbici, niſi iidem eſſent Epiſcopi, cuiuſquam permiſſu Preſbyteros, aut Diaconos conſecrare poſſent.

[a] Antich. can. 10. τοὺς ἐν ταῖς κώμαις, ἢ ταῖς χώραις, ἢ τοὺς καλουμένους Χωρεπισκόπους, εἰ καὶ χειροθεσίαν εἶεν Ἐπισκόπων εἰληφότες.

VII. QVAMOBREM, vt Salmaſij procedat ratio, fateri eum oportet, ante Ancyranum Concilium, hoc eſt totis ab Chriſto ſeculis tribus, omnes ciuitatum Preſbyteros Epiſcopos fuiſſe; ac Clerum vniuerſum ex primi ordinis ſacerdotibus conſtitiſſe: ita vt nullus ibi ſimplex eſſet Preſbyter. Ita enim [b] Salmaſius ipſe ratiocinatur; ex eo quod [c] Apoſtolus Timotheum ait *gratiam accepiſſe cum impoſitione manuum Presbyterij*; non eos fuiſſe Preſbyteros ſimplices. Nam *Presbyteri ſimplices non habuere ius manus impoſitionis*. Igitur omnes ciuitarum Preſbyteri, qui *paſſim*, vt idem [d] ait, *ordinationem Presbyterorum, & Diaconorum vſurpabant* ante ſynodi Ancyranæ decretum, Epiſcopalis omnes ordinis extiterunt. Arqui contrarium iſtud eſt ei, quod in Diſſertatione Meſſaliana toties inculcat; primo tantùm ſeculo, aut, ſi fortè, etiam medio ſecundo, Epiſcoparum cum Preſbyteratu fuiſſe coniunctum: poſtea verò duos ex vno eſſe factos, ac ſeparatos. Nam [e] cap. IV, *Sed nec Salmaſius*, inquit, *perpetuum eſſe voluit, vt Presbyteri plures, qui & Epiſcopi dicebantur, Eccleſias cuiuſque ciuitatis communi conſilio rexerint. Mutatam regiminis Apoſtolici formam poſt Apoſtolorum Petri, & Pauli obitum, non inuitus etiam conceſſerim: ita tamen vt veriſſimū ſit, haud ſtatim ab eorum obitu, nouum hùncce morem cœpiſſe.* [f] Poſtea verò tempus illud *mutati regiminis* deſignat *circa initium, aut medium ſecundi ſæculi: quo tempore primus ſingularis Epiſcopatus ſupra Presbyteratum introductus fuit.* Iam verò ſimulatque Preſbyteratus ab Epiſcopatu diſtinctus eſſe cœpit, Preſbyteros ſimplices omni iure ordinationis caruiſſe, ac non ſolùm Epiſcopi, ſed etiam Preſbyteri conſecrandi affirmat idem Salmaſius, dum quod Hieronymus dicit, *excepta ordinatione, nihil facere Epiſcopum, quod non faciat Presbyter*, verum id eſſe ait, ſi ad tempus illud referatur, quo hæc officia diſtincta ſunt. [g] *Rectè hoc ille quidem*, ait, *vbi hæc officia diſtincta ſunt, & gradus diſcreti*. Hieronymus, vt & Epiphanius, necnon Chryſoſtomus cùm χειροτονίας id eſt ordinationis ius Preſbytero detrahunt, ſoliq; vindicant Epiſcopo, de omni ordinatione neceſſariò debēt intelligi. Quippe poſt Ancyranam Synodum tres illi floruerunt: poſt cuius canonem poteſtas ordinandi funditus erepta Preſbyteris à Salmaſio creditur. Cùm igitur quam ordinationem non habere Preſbyteros aſſerunt illi, ea ſtatim atque ſecerni ordines illi ambo cœperunt, penes eos eſſe deſierit: conſequens eſt, ſub initium vel medium ſecundi ſeculi, Preſbyteros non ampliùs ordinaſſe: ac fœdiſſimè adeò in ſeipſum impegiſſe Salmaſium, qui vſque ad Ancyranam Synodum paſſim hoc illos feciſſe dicit.

Rurſus autem, ſi verum eſt, quod in [h] pleriſque locis eiuſdem ſtramentitiæ Diſſertationis oggerit; ab initio Chriſtianiſmi, vnum aliquem in quâque Eccleſia ſingularem Epiſcopum præfuiſſe, qui κατ' ἐξοχὴν Epiſcopus vocatus eſt: [i] hoc verò non aliter fieri potuiſſe, quàm vt ambò inuicem diſtincti eſſent ordines: profectò iam tum Apoſtolorum ætate, & in ipſis Eccleſiæ primordiis, Preſbyteri ordinandi ius ac poteſtatem habuêre nullam. Vides in illa fæce

[b] Salm. p. 1.
[c] 1. Tim. 4. 14.
[d] Salm. p. 300.
[e] p. 181.
[f] p. 253.
[g] Salm. p. 145, pag. 7, 8, 9, & 88, 89.
[h] Salm. p. 205 & 274.
[i] Vide caput 2. libri huius operis. Id. p. 8.

CAPVT XI. ſcriptionis, Cathari litteratoris ἀκαθαρσίαν, ac balbutiem; quæ nec ſecum, neque cum ſana doctrina cohæret: ſed ῥιψαύχενι σὺν κλόνῳ hûc & illûc inconditis ſeſe motibus verſat. Nos vt errantem, ac palabundum velut iniecta compede retineamus; ſumemus id, quod inter contradicentia ſibi mutuò illius dicta probabilius occurrit; Presbyteros ſimplices, qui iam Epiſcopi eſſe deſierant, neminem ordinaſſe Preſbyterum, aut Diaconum: ſed eo ſolùm tempore, quo iidem erant Epiſcopi: quod pluribus in locis, ac paullulum compos ſui, & interuallo ſanæ mentis aliquo ſcripſit.

VIII. QVAMOBREM non omnes Preſbyteri ciuitatis, qui ſub vno præſide, atque Epiſcopo cenſebantur, ordinandi poteſtatem habebant: quia ſimplices erant, & Epiſcopali ordinatione carebant, longè ante Ancyrani Concilij tempus. Ergo ſoli ordinare poterant inter illos; ſi ordinaſſe reuera Canon ille Ancyranus eos indicat; qui χειροθεσίαν μὲν Ἐπισκόπων εἰληφότες, vt [a] Antiochena Synodus loquitur: hoc eſt, interpretante Dionyſio, qui *manus impoſitionem Epiſcoporum perceperant, & vt Epiſcopi conſecrati fuerant.* Vel, [b] vt Epiphanius dicit, οἱ ἔχοντες χειροθεσίαν τοῦ χειροτονεῖν, *qui imponendarum manuum ad ordinandum ius haberent.* Reuocemus modò in memoriam, ſi quod in vſu antiquitatis, & hiſtoria reperiri poteſt exemplum Epiſcoporum, qui inter ciuitatis Preſbyteros aliqua de cauſſa locum habuerunt, vt Preſbyterij partem facerent. Non longiùs eundum nobis erit iſtud inquirentibus. Siquidem in illis ipſis Ancyranæ Synodi Canonibus vnus inuenitur, qui hoc quod volumus ſtatim exhibet; & ad Canonis alterius, de quo eſt controuerſia, ſententiam explicandam multum lucis affert. Hic eſt Canon XVIII Græcis, Latinis quibuſdam XVII: qui eiuſmodi eſt ex interpretatione Dionyſij Exigui: [c] *Si qui Epiſcopi ordinati ſunt, nec recepti ab illa parochia, in qua fuerant denominati, volueruntque alias occupare parochias, & vim præſulibus earum inferre, ſeditiones aduerſus eos excitando: hos abiici placuit. Quòd ſi voluerint in Preſbyterij ordine, vbi priùs fuerant, vt Presbyteri reſidere; non abiiciantur propria dignitate. Si autem ſeditiones commouent ibidem conſtitutis Epiſcopis, Presbyterij quoque honor talibus auferatur, fiántque damnatione notabiles.*

IX. OFFERT itaque nobis Canon iſte Preſbyteros ciuitatis Epiſcopali ordinatione, ac charactere præditos. Qui ad vrbes aliquas regendas ordinati Epiſcopi, nulla ſua culpa, ab iis, quibus deſtinati erant, non ſunt admiſſi; & idcirco priſtinum in locum denuò erant recepti, inter Preſbyteros habiti ſunt: Cuiuſmodi non infrequentia in Eccleſiaſticis hiſtoriis incidũt exempla. Nec paucos legimus viros ſanctos, eorum, quibus præerant, populorum offenſos moribus, & intractabili ferocia, cùm de emendatione deſperaſſent, vltrò ceſſiſſe, ac ſe ſponte in ordinem redegiſſe. Vt ille quondam Antiochenſis Epiſcopus Martyrius; qui Leone imperante Marciani ſucceſſore, cùm hæreſi corruptam ciuitatem fruſtrà reuocare conatus eſſet, & infeſtis ſeditioſorum tumultibus agitaretur, conuocata multitudine, palam ſe abdicauit, his vtens vocibus: [d] *Clero immorigero, & populo rebelli, & Eccleſiæ contaminatæ renuntio, ſacerdotij mihi honorem reſeruans;* vt Theophanes, Cedrenus, & Nicephorus narrãt. Huiuſmodi ergo quacumque tandem ex cauſſa Epiſcopali ſede vel pulſi, vel ſponte cedentes, cùm ad Preſbyterium rediiſſent, adhiberi ab Epiſcopo ciuitatis, cuius in Clero verſabantur, ad ordinandum poterant. Quemadmodum hodiéque fit; cùm Epiſcopi, quos *ſuffraganeos* vocant, titulo tenus Epiſcopalem aliquam ſedem obtinentes, Epiſcoporũ permiſſu, & auctoritate, quorum in Diœceſi ſunt, Epiſcopos, & Preſbyteros, ac ceteros Clericos manuum impoſitione conſecrant. Sic [e] Antiochena Synodus canone XVIII, *qui Epiſcopus ordinatus ad parochiã minimè, cui eſt ordinatus acceſſerit, non ſuo vitio, ſed quòd eum aut populus vitet, aut propter aliam cauſſam, non tamen eius vitio perpetratam,* eum iubet *eſſe & honoris, & miniſterij participem, dummodo nihil moleſtus Eccleſiæ rebus exiſtat, vbi miniſtrare cognoſcitur.* Quem ad Canonem Zonaras & Balſamo adnotant, non licere tali Epiſcopo, in ea vrbe, in qua domicilium collocauit, vllam ſacerdotalis officij partem attingere; maximè autem ordinare, niſi vrbis illius Epiſcopus conceſſerit.

X. EST & alius modus redigendorum ad Preſbyterij gradum Epiſcoporum

a Can. 10.

b Hær. 75 N. 4

c Ancyr. can. 18. Εἴ τινες Ἐπίσκοποι κατασταθέντες, καὶ μὴ δεχθέντες ὑπὸ τῆς παροικίας ἐκείνης, εἰς ἣν ὠνομάσθησαν, ἑτέραις βούλοιντο παροικίαις ἐπιέναι, καὶ βιάζεσθαι τοὺς καθεστῶτας, καὶ στάσεις κινεῖν κατ' αὐτῶν, τούτους ἀφορίζεσθαι. Ἐὰν μέντοι βούλοιντο εἰς τὸ πρεσβυτέριον καθέζεσθαι, ἔνθα ἦσαν πρότερον πρεσβύτεροι, μὴ ἀποβάλλεσθαι αὐτοὺς τῆς τιμῆς. Ἐὰν δὲ διαστασιάζωσι πρὸς τοὺς καθεστῶτας ἐκεῖ Ἐπισκόπους, ἀφαιρεῖσθαι αὐτοὺς καὶ τὴν τιμὴν τοῦ πρεσβυτερίου, καὶ γίνεσθαι αὐτοὺς ἐκκηρύκτους.

d Theoph. Cedr. Niceph. lib. 15, c. 28. Κλήρῳ ἀνυποτάκτῳ, καὶ λαῷ ἀπειθεῖ, καὶ ἐκκλησίᾳ ἐῤῥυπωμένῃ ἀποτάσσομαι, φυλάττων ἐμαυτῷ τὸ τῆς ἱερωσύνης ἀξίωμα.

e Antioch. cã. 18. Εἴ τις ἐπίσκοπος χειροτονηθεὶς εἰς παροικίαν μὴ ἀπέλθῃ, εἰς ἣν ἐχειροτονήθη, οὐ παρὰ τὴν ἑαυτοῦ αἰτίαν, ἀλλ' ἤτοι διὰ τὴν τοῦ λαοῦ παραίτησιν, ἢ δι' ἑτέραν αἰτίαν οὐκ ἐξ αὐτοῦ γινομένην· τοῦτον μετέχειν τῆς τιμῆς, καὶ λειτουργίας μόνον, μηδὲν παρενοχλοῦντα τοῖς πράγμασι τῆς ἐκκλησίας, ἔνθα ἂν συνάγοιτο.

rum

CAPVT XI.

rum, vetere vſitatus in Eccleſia, cùm ab hæreſi, aut ſchiſmate redeuntes ad communionem Catholicam Epiſcopi Clero vrbis accenſerentur. Ita enim Nicænum Concilium, eodem, quo Ancyranum, ſeculo celebratum canone VIII ſanciuit, vt ab Catharorum, id eſt Nouatianorum hæreſi, ac ſchiſmate reuerſi ad Eccleſiam, in eodem, quem habebant, gradu reciperentur, ac, ſi quidem nullus in vrbe eſſet Epiſcopus, illi ipſi locum occuparent. Sin iam aliquis ſedem illam teneret: qui ab Catharorum parte rediret Epiſcopus, Preſbyteri dignitatem haberet; niſi Epiſcopatus ei titulum communicare vellet Catholicus Epiſcopus. [a] *Vbicumque verò*, (ait Synodus ex interpretatione Dionyſij) *ſiue in municipiis, ſeu in ciuitatibus, ipſi ſoli reperti fuerint ordinati: qui inueniuntur in Clero, in eodem habitu perſeuerent. Vbi autem Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopo, vel Presbytero conſtituto, quidam ex illis aduenîunt: certum eſt, quòd Epiſcopus Eccleſiæ habebit Epiſcopi dignitatem. Is autem, qui nominatur apud eos [qui Cathari dicuntur] Epiſcopus, honorem Presbyterij poſsidebit: niſi fote placuerit Epiſcopo nominis eum honore cenſeri. Si verò hoc ei minimè placuerit, prouidebit ei aut Chorepiſcopatus, aut Presbyterij locum; vt in Clero prorſus eſſe videatur: ne in vna ciuitate duo Epiſcopi probentur exiſtere.* Qui Canon valde eſt animaduertendus. Nihil enim ad negotium noſtrum fingi poteſt accommodatius. Nam ex eo cognoſcimus, quàm multi in Preſbyteriis ciuitatum cenſiti ſint Epiſcopi: qui Epiſcopatus nomine, ac munere priuati, Preſbyterorum contenti erant ordine. Quorum tamen opera interdum ad ordinandos Clericos vti poterant Epiſcopi.

[a] Nic. can. 8. Ἔνθα μὲν οὖν πάντες εἴτε ἐν κώμαις, εἴτε ἐν πόλεσιν αὐτοὶ μόνοι εὑρίσκοιντο χειροτονηθέντες, οἱ εὑρισκόμενοι ἐν τῷ κλήρῳ ἔσονται ἐν τῷ αὐτῷ σχήματι. εἰ δὲ τοῦ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας Ἐπισκόπου, ἢ Πρεσβυτέρου ὄντος, προσέρχονταί τινες· πρόδηλον ὡς ὁ μὲν Ἐπίσκοπος τῆς ἐκκλησίας ἕξει τὸ ἀξίωμα τοῦ Ἐπισκόπου· ὁ δὲ ὀνομαζόμενος παρὰ τοῖς λεγομένοις Καθαροῖς Ἐπίσκοπος, τὴν τοῦ Πρεσβυτέρου τιμὴν ἕξει. πλὴν εἰ μὴ ἄρα δοκοίη τῷ Ἐπισκόπῳ τῆς τιμῆς τοῦ ὀνόματος αὐτὸν μετέχειν. εἰ δὲ τοῦτο αὐτῷ μὴ ἀρέσκοι, ἐπινοήσει τόπον ἢ Χωρεπισκόπου, ἢ πρεσβυτέρου, ὑπὲρ τοῦ ἐν τῷ κλήρῳ ὅλως δοκεῖν εἶναι, ἵνα μὴ ἐν τῇ πόλει δύο Ἐπίσκοποι ὦσι.

XII. PRÆTER Ancyranum illum canonem XIII, ex quo Salmaſius à Puritanis ſuis argumentari eſt edoctus, Preſbyteros ſimplices ordinare potuiſſe Preſbyteros, aut Diaconos, Epiſcopo permittente: viri quidam eruditi Leonis M. vndecimam epiſtolam proferunt, in qua Ruſtici Narbonenſis inquiſitionibus reſpondet: quarum prima eſt, *de Presbytero, vel Diacono, qui ſe Epiſcopos eſſe mentiti ſunt: & de iis quos ipſi Clericos ordinarunt.* Huic verò ita Leo reſpondet: Illos quidem Epiſcopos non eſſe, nec *inter Epiſcopos habendos, qui nec à Clericis ſunt electi, nec à plebibus expetiti, nec à prouincialibus Epiſcopis cum Metropolitani iudicio conſecrati. Vnde cùm ſæpè quæſtio de malè accepto honore naſcatur: quis ambigat nequaquam iſtis eſſe tribuendum, quod non docetur fuiſſe collatum? Si qui autem Clerici ab iſtis Pſeudo-Epiſcopis in eis Eccleſiis ordinati ſunt, quæ ad proprios Epiſcopos pertinebant, & ordinatio eorum cum conſenſu, & iudicio præſidentium facta eſt, poteſt rata haberi: ita vt in ipſis Eccleſiis perſeuerent. Aliter autem vana habenda eſt ordinatio, quæ nec loco fundata eſt, nec auctoritate munita.* Quo ex canone concludunt, ordinationes etiam à falſis Epiſcopis factas auctore illo, cuius in diœceſi celebratæ ſunt, ratas haberi.

XIII. VERVM duo in Clericatu, velut Preſbyteratu, ac ceteris conſideranda ſunt: alterum eſt Ordinis Sacramentum; alterum locus cui attributi: vel, vt [b] Ioannes Diaconus in Vita Gregorij Magni loquitur *incardinati* erant, qui ad Ordines prouehebantur. Etenim vetitum erat, ne quis ἀπολύτως, id eſt niſi certæ ſedi addictus ordinaretur Preſbyter aut Diaconus. De quo memorabilis eſt Calchedonenſis Concilij ſextus canon, atque inſtituto noſtro multum vtilis. [c] *Nullum*, inquit, *abſolutè ordinari debere Presbyterum, aut Diaconum, nec quemlibet in gradu Eccleſiaſtico, niſi ſpecialiter Eccleſiæ ciuitatis, aut poſſeſſionis, aut martyrij, aut monaſterij, qui ordinandus eſt, pronuntietur. Qui verò abſolutè ordinantur decreuit ſancta Synodus, irritam haberi huiuſcemodi ordinati manus impoſitionem, & nuſquam poſſe miniſtrare ad ordinantis iniuriam.* Vide Zonaram, & Balſamonem tum ad hunc canonem; tum ad decimum-quintum Apoſtolorum. Eundémque canonem in [d] Capitularia ſua retulit Carolus Magnus.

[b] Lib. 3, c. 15.

[c] Concil. Calched. can. 6. Μηδένα ἀπολελυμένως χειροτονεῖσθαι μήτε πρεσβύτερον, μήτε διάκονον, μήτε ὅλως τινὰ τῶν ἐν τῷ ἐκκλησιαστικῷ τάγματι· εἰ μὴ ἰδικῶς ἐν ἐκκλησίᾳ πόλεως, ἢ κώμης, ἢ μαρτυρίῳ, ἢ μοναστηρίῳ ὁ χειροτονούμενος ἐπικηρύττοιτο. τοὺς δὲ ἀπολύτως χειροτονουμένους ὥρισεν ἡ ἁγία σύνοδος ἄκυρον ἔχειν τὴν τοιαύτην χειροτονίαν, καὶ μηδαμοῦ δύνασθαι ἐνεργεῖν ἐφ' ὕβρει τοῦ χειροτονήσαντος.

[d] Lib. 1, c. 25.

Dupliciter itaque rata, vel è contrario irrita intelligenda eſt Clericorum ordinatio. Vno quidem rata erit, ſi reuera ordinatus eſt, etiamſi non rectè.

CAPVT XI. Vt ſi ab hæretico, vel ſchiſmatico, vel vſu poteſtatis interdicto Epiſcopo conſecratus ſit. Quemadmodum de baptiſmo Donatiſtarum ſæpè teſtatur [a] Auguſtinus, verum quidem; ſed non rectè illic accipi. Altero rata eſſe poteſt, ſi verè ordinatus non fuerit: quia poteſtas ordinatori defuit. verùm quoniam errore factum eſt, vt is Epiſcopus putaretur, qui non erat, poteſt eatenus recipi qui ab illo initiatus eſt, vt eundem, ad quem eſt deſtinatus, in Clero locum obtineat: ſed ita, vt de integro verò ab Epiſcopo ei manus imponatur. Totidem ex aduerſo modis irrita eſſe poteſt ordinatio. Nam aut nulla eſt, & icciticò repetenda: aut vera eſt, ſed vitioſè tradita, vel accepta: ideóque loco & gradu multatur in Clero, qui ad eius ſpem initiatus fuerat. Hunc poſteriorem ordinationis irritæ modum Calchedonenſis ille canon ſignificat. Qui enim abſolutè, ac *ſine titulo*, vt vulgò loquuntur, ordinatus eſt Preſbyter, aut Diaconus, nemo tamen eum verè eſſe Preſbyterum, aut Diaconum negauerit.

[a] Vid. lib. 1 de bapti. c. 5.

XIV. QVID igitur ſibi volunt Patres illi, dum ἄκυρον χειροτονίαν, hoc eſt *irritam ordinationem* iſtam pronunciant? Nempe id quod in canone decimo ſic exprimunt, ἐκπίπτειν τοῦ ἰδίου βαθμοῦ, id eſt, *à proprio gradu excidere*. quòd loco illo, dignitate, fructu, ac ſtipendio careant, quæ in ciuitate, ac Clero, ad quem ordinati erant, alioquin habuiſſent.

Hoc ſenſu Leo Papa ratam illorum ordinationem eſſe iuſſit, qui à Preſbytero, & Diacono pro Epiſcopis ſe gerentibus ordinati erant, *cum conſenſu, & iudicio præſidentium*. Vt in illis ſcilicet Eccleſiis, eundem, cuius ordinationem accepiſſe viſi ſunt, gradum adipiſcantur. Vbi etſi expreſsè non dicitur, tacitè tamen intelligitur, priùs vera ordinatione promouendos eſſe, vt idonei ſint qui locum illum teneant. Quod vel inuiti fatebuntur, qui Leonis teſtimonio illo contra nos vtuntur. Non enim ſic eos abſurdè ſentire arbitror, vt à Diacono ſimplici ordinari poſſe Preſbyterum aſſerant; vt non dicam Diaconum. Atqui hoc ipſum concedi ab iis oportet, ſi quid ex Leonis decreto colligunt. Etenim Preſbyteros, & Diaconos à Pſeudo-Epiſcopis illis, quorum vnus Preſbyter erat, alter Diaconus, ordinatos eſſe aſſerunt, cùm in lemmate inquiſitionis, & reſponſo Leonis, nonniſi *Clerici* nominentur; non Preſbyteri, aut Diaconi. Demus id quod gratis aſſumunt, nec probare poſſunt, Preſbyteros ab illis creatos eſſe; certè Clericos iſtos, inter quos Preſbyteros fuiſſe volunt, non vnus amborum; ſed duo illi Pſeudo-Epiſcopi ordinaſſe dicuntur. Ergo & vnus iſtorum Diaconus ordinauit Preſbyteros: & hanc illius ordinationem ratam eſſe iuſſit Leo Pontifex. Quod ſi, vt eſt reuera, ſic illis abſurdum & intolerandum videtur, eos pro veris Preſbyteris à Leone recipi iuſſos, qui à Diacono erant ordinati: deſinent ex illo loco Leonis argumentari, veros à Preſbytero conſecrari poſſe Preſbyteros, aut Diaconos; ne, quod exhorreſcunt, indidem fateri cogantur, etiam ab Diacono, eodem probante Leone, veros ordinatos eſſe Preſbyteros.

XV. SANE ex antiquis Conciliorum decretis, ac Patrum teſtimoniis, præſertim verò Leonis ipſius, conſtat, hoc quod dicitur, ratas vel irritas eſſe Clericorum ordinationes, ſæpe ad ſolum ordinis gradum, & locum in Clero, & Eccleſiâ referri, non ad ipſum Sacramentum, & characterem ſacerdotij, vel ordinis alterius. Ita in Epiſtola prima Decretali capite ſecundo, *viduarum maritos*, aut *numeroſis implicatos coniugiis, quicumque tales admiſſi ſunt* ad Ordines, *ab Eccleſiaſticis officiis, & à ſacerdotali nomine, iubet arceri* Leo Papa. *Nec hoc enim ſibi poterunt pro arbitrio vendicare, cuius capaces, per hoc, quod illis obſtiterat, non fuerunt.* Nemo dixerit vtcumque ordinatos iſtos, non veros fuiſſe ſacerdotes. Itaque de loco, & iure Clericatus, non de ordine ipſo interpretandus eſt Leo. Sic in epiſtola LXXXIX capite VI, iubet ſacerdotes Sabbato tantùm ordinari, vel Dominico die. *Nec ſibi conſtare ſtatus ſui nouerint firmitatem, qui non die Sabbati veſpere, quod luceſcit in primam Sabbati, vel ipſo Dominico die fuerit ordinatus.* Vbi, perinde vt in priori, ſtatus firmitatem, non ordinationem ipſam vocat, ſed ordinis

prærogatiuam, externámque dignitatis ſpeciem, vſum, atque commodum. Quo minus admirandum eſt, in illa ad Ruſticum Epiſtola nos eodem modo *ratam ordinationem* interpretari. CAPVT XI.

Poſtremò ſuſpicari etiam ita poſſumus, duos illos ab Leone nominatos Pſeudoëpiſcopos, Epiſcopalem ordinationem accepiſſe ab alienis Epiſcopis, non ab Metropolitano, & prouincialibus Epiſcopis: itaque quòd etſi verè, non tamen legitimè conſecrati eſſent, Epiſcopatus honore, ac nomine indignos habitos eſſe, retractóſque priſtinorum ad graduum vocabula Preſbyteratus, & Diaconatus. Hoc mihi Leo indicaſſe videtur, cùm illos iccircò non eſſe ait Epiſcopos, quia ab Metropolitano, & Prouincialibus Epiſcopis, & ex præſcripto Canonum ordinati non fuerunt. Alioqui diceret abſolutè, ab nullo iſtos Epiſcopo creatos fuiſſe. Horum alterutrum; ſed prius maximè, tum probabile eſt; tum aduerſariis vim omnem ex Leone ſumptæ auctoritatis extorquet.

De Chorepiſcopis rurſum agitur. Paræciarum origo quomodo ab ruſticanis Eccleſiis ad vrbanas tranſitum fecit. Explicatur quid ſit παροικία, *ſiue parochia. Duplex eius notio: vna qua totam diœceſim ſignificat: altera qua partem illius.* Χώρα *quid ſit. In magnis vrbibus plures erant paræciæ: in aliis vna tantùm. Inſignis Innocentij primi locus illuſtratus. Salmaſij repugnantia ſecum dicta.* Περιοδευταὶ, *déque iis Laodicenus canon expoſitus.* περιοδεύειν *eſt mederi. Ridicula Salmaſij opinio* Curatos *dici* περιοδευτὰς, *id eſt medicos.*

CAPVT XI.

I. REDEO ad Chorepiſcopos; de quibus nonnulla Wallo-Meſſalinus magnus nebulo mandata ſibi ab Salmaſio ſcripſit, indigna docto ac ſano capite, rudi & imperito Trapezita, ac feneratore digna. Horum primum illud eſto, [a] in quo teneri me credidit, quòd Paræciarum originem à ruſticanis Eccleſiis tranſiiſſe [b] dixi ad vrbanas: & Χωρεπίσκοποι *dictum fuiſſe* ἀπὸ τῆς χώρας, *quæ olim propriè* παροικία *dicebatur.* cùm ſit παροικία propriè *vniuerſa regio, vel territorium, ſiue* ἐνορία, *quæ circa vrbem eſt aliquam, vrbico magiſtratui parens, intra cuius fines iuriſdictionem habet:* Verùm ſi quis totam de paræciis, & Chorepiſcopis diſputationem illîc inſtitutam legerit, non huius vitio, ſed illius tarditate factum eſſe diſcet, vt ea, quæ non caperet, criminari more ſuo præter meritum audêret. Dictum ibi eſt à me, paræcias, quæ ſunt Eccleſiæ, & contributæ ſingulis Chriſtianorum familiæ: quibus ſub vno & eodem Epiſcopo curandis, & adminiſtrandis ſuus cuique eſt aſſignatus Preſbyter, priùs in agris, & extra vrbem, quàm intra hanc inſtitutas videri fuiſſe. Non dixi παροικίας vocabulum per ſe, & vniuersè ſumptum, id ſolum ſignificare, quod χώραν appellarunt eiuſmodi, à qua Χωρεπίσκοπος vocari cœpit.

[a] Salm. cap. 5, p. 322.
[b] In Anim. ad Epiph. Hær. 69 init.

II. NEC enim id me latebat, παροικίαν olim pro tota diœceſi, vel territorio vnius Epiſcopatus accipi. Vt in Ancyrano illo canone XIII ſumitur, quem ſuprà commemorauimus: & in canone Apoſtolorum XIV, [c] *Epiſcopo non licere alienam parochiam, propria relicta, peruadere, licet cogatur à plurimis.* Sic in canone XXXV: vbi παροικίαν diſertè pro Epiſcopatu ſumit, ab eáque τὰς χώρας, id eſt ſubiectas ipſi *villas* diſtinguit. Nam præcipit Epiſcopis, ſuis eſſe contentos finibus, nec agere quidquam præter Metropolitani conſcientiam, [d] *quàm illa ſola ſingulos, quæ parochiæ propriæ, & villis, quæ ſub ea ſunt, competunt.* Ita Dionyſius, qui legiſſe videtur ταῖς ὑπ' αὐτὴν χώραις, non αὐτόν. Sic canone ſequenti, [e] *ſubiectas Epiſcopo ciuitates & villas* nomi-

[c] Apoſt. can. 14. Ἐπίσκοπον μὴ ἐξεῖναι καταλείψαντα τὴν ἑαυτοῦ παροικίαν, ἑτέρᾳ ἐπιπηδᾷν, κἂν ὑπὸ πλειόνων ἀναγκάζηται.
[d] Can. 35 Apoſt. vel 34. ἐκεῖνα δὲ μόνα πράττειν ἕκαστον, ὅσα τῇ αὐτοῦ παροικίᾳ ἐπιβάλλει, καὶ ταῖς ὑπ' αὐτὴν χώραις.
[e] Can. 35 vel 36. τὰς ὑποκειμένας αὐτῷ πόλεις, καὶ χώρας.

Caput IX.

nat. Quemadmodum & [a] Antiochenus canon IX, *vnumquemque iubet Epiſcopum habere ſuæ parochiæ poteſtatem.* Et canone XXI, [b] *Epiſcopus ab alia parochia nequaquam migret ad aliam.* Quinetiam Hieronymus in epiſtola ad Pammachium, contra Ioannem Hieroſolymitanum, pro diœceſi *parochiam* vſurpat. *Oſtende nos*, inquit, *in parochia tua habere Epiſcopum.* Vbi notandum venit *parochiæ* nomen, quod ex Græco παροικίας vſu deflexum eſt: quo, vt vidimus, paſſim Dionyſius Exiguus vtitur. Sic & χώρα ſæpè pro ea parte diœceſis accipitur, quæ extra vrbem eſt, in agris ac villis: vt mox dicam.

[a] Antioch. can. 9. ἕκαστον γὰρ ἐπίσκοπον ἐξουσίαν ἔχειν τῆς ἑαυτοῦ παροικίας.

[b] Id. can. 21, Ἐπίσκοπον ἀπὸ παροικίας ἑτέρας εἰς ἑτέραν μὴ μεθίστασθαι.

III. Sed præter hanc nominis παροικίας notionem, altera eſt, qua non totam diœceſim, ſed diœceſis particulam ſignificat. adeò vt plures ſint in tota parœciâ, ſiue diœceſi, minores, vel, vt Tertullianeo vocabulo vtar, *portionales parœciæ*. atque ita plurali numero, τὰς παροικίας, Latinè *parochias* dicimus. Vt in maioribus oppidis, & ciuitatibus plures ſunt Eccleſiæ, quarum ſingulis certæ domus ac familiæ contributæ ſunt, quas hodiéque *parœcias*, & qui iis præſunt, *Curatos* nominamus, quòd penes eos *cura* ſit. Quos Latinè magis *Curatores* appellare liceat. Huiuſmodi ergo Parœciarum inſtitutum, vel, vt vulgò loquuntur, *parochiarum*, dixi in Animaduerſionibus ad Epiphanium, priùs in agris, & extra vrbes, quàm in vrbibus, vſurpatum videri. Quippe primis Eccleſiæ temporibus, antequam adeò numeroſa ſeges extaret ſementis Euangelicæ, primi illi conditores Eccleſiarum bifariam operam ſuam, & operæ adminiſtros partiti videntur; in vrbem, & vrbi adiunctum territorium. Atque intra muros quidem vna ſufficiebat Eccleſia, vel Oratorium, aut Dominicum, ad ſynaxes, & ſacros conuentus habendos. Extra vrbem autem, & in agro vrbi illi contributo, quòd propter longinquitatem vna congregandis omnibus non ſatis eſſet Eccleſia, complures factæ ſunt, in quas paullatim territorium omne diſtributum eſt; & ita plures ortæ ſunt *parœciæ*, quas Græci χώρας, & παροικίας, Latini *regiones*, & *villas*, & *parochias* nuncuparunt.

IV. In Antiochena Synodo, τῇ παροικίᾳ, id eſt toti diœceſi ſubiectæ eſſe χώρας dicuntur canone IX. [c] in quo decernitur, Epiſcopum nihil per ſe, ac ſine Metropolitani auctoritate agere, *præter illa, quæ ad vniuſcuiuſque parœciam, & ſubiectas ei χώρας pertinent.* quas Dionyſius *poſſeſſiones* vocat, hoc eſt *villas*. Hinc Χωρεπισκόπους nomen accepiſſe, in ſequenti canone eadem [d] Synodus oſtendit: *Qui in vicis, vel poſſeſſionibus Chorepiſcopi nominantur.* Ita Dionyſius. Alij interpretes, *Ij qui ſunt in vicis, vel pagis.* In ſuperiori verò canone χώρας vertunt *regiones*. Eſt ergo χώρα ager vrbi contributus, ſiue villa, & regio. Gloſſarium vetus, χώρα, *aruum*, *regio*. Et Gloſſæ Cyrilli χωρίον, πεδίον, id eſt *campus*, vel *ager*. Idipſum ſignificat & *poſſeſſio*, nempe *fundum*, ſiue *prædium ruſticanum*, quod & Græca vox κτῆμα exprimit. Ita Prouerbiorum XXXI, 16, *Plantauit vineam*, κατεφύτευσε κτῆμα, apud [e] Auguſtinum ita redditur, *Plantauit poſſeſſionem.* Et hodiéque *vineam* appellant quidam prædium ruſticanum, ſiue poſſeſſionem. Quod [f] alibi latiùs expoſuimus.

[c] Antioch. can. 9. μηδέν τι πράττειν περιττὸν τοὺς λοιποὺς ἐπισκόπους ἄνευ αὐτοῦ, κατὰ τὸν ἀρχαῖον κρατήσαντα τῶν πατέρων ἡμῶν κανόνα, ἢ ταῦτα μόνα ὅσα τῇ ἑκάστου ἐπιβάλλει παροικίᾳ, καὶ ταῖς ὑπ' αὐτὴν χώραις.

[d] Eadem Syn. can. 10. τοὺς ἐν ταῖς κώμαις, ἢ ταῖς χώραις, ἢ τοὺς καλουμένους χωρεπισκόπους.

[e] Serm. [illegible] de Diue c. 8.

[f] In Noti ad Iulian. p. 29

Epiphanius in Arianorum hæreſi, dum huius originem, & hiſtoriam Arij deſcribit, quiddam de vrbe Alexandrina refert; tanquam ei peculiare, aut certè propter raritatem memoria dignum: fuiſſe plures in ea Eccleſias, quibus regendis Preſbyteri [g] præponebantur, qui Eccleſiaſtica munera præſtarent iis, qui circa vnamquamque domicilium haberent. Eas vrbis partes Alexandrini propriè ἄμφοδα, & λαύρας appellabant. Quamobrem iuſta ſuſpicio eſt, in magnis vrbibus, propter populi multitudinem, plures Eccleſias fuiſſe, & ſingulis certum vicorum, & domorum numerum attributum. In aliis verò, vnam tantummodo, in quam oppidani conuenirent, Eccleſiam, hoc eſt *parœciam*, vel *parochiam* fuiſſe. At extra vrbem, in agris plures itidem collocatas Eccleſias opportunis in locis; quibus vicina prædia villæque, & ruſticanæ habitationes aſſignabantur. quas quidem parœcias nominabant.

[g] Epiph. Hær. 69, N. 1. ὅσαι γὰρ ἐκκλησίαι τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ὑπὸ ἕνα ἀρχιεπίσκοπον οὖσαι, καὶ κατ' ἰδίαν ταύταις ἐπιτεταγμένοι εἰσὶ πρεσβύτεροι, διὰ τὰς ἐκκλησιαστικὰς χρείας τῶν οἰκητόρων, πλησίων ἑκάστης ἐκκλησίας αὐτῶν, καὶ ἀμφόδων, ἤτοι λαυρῶν ἐπιχωρίως καλουμένων ὑπὸ τῶν τὴν Ἀλεξανδρέων κατοικούντων πόλιν.

V. Insignis hac de re Innocentij Papæ locus eſt in epiſtola prima ad Decentium, capite v, in quo ruſticanas illas Eccleſias propriè *Parochias* vocat: vrbanas verò, *Titulos*: ac morem hunc Romæ fuiſſe indicat, vt Dominicis diebus ad titulares omnes Eccleſias fermentum per Acoluthos mitteretur. Credibile eſt autem, Synaxes eiuſmodi, in quibus ſacrificium Dominici corporis, & ſanguinis celebrabatur, in præcipua tantùm, quam *cathedralem* vocant, Eccleſia tum fuiſſe peractas: è qua per Titulos Sacramenta mittebantur, vt ait Innocentius: quæ tam Preſbyteri ipſi, quàm commiſſi ſibi populi ſumebant, & eo ritu intelligebant ſe cum Epiſcopo ſuo, ac matrice Eccleſia communione coniunctos eſſe. *Quod per parochias fieri debere non puto,* (ait idem Innocentius) *quia nec longè portanda ſunt Sacramenta: nec nos per cœmeteria diuerſa conſtitutis Presbyteris deſtinamus: & Presbyteri eorum conficiendorum ius habeant, atque licentiam.* Ergo *parochiæ* propriè ibi ſunt rurales Eccleſiæ, cùm vrbanæ *tituli* nominentur. In illis propter longinquitatem Preſbyteri *Sacramenta conficiebant*: nec ad eos ab Cathedrali Eccleſia iam confecta, & participanda mittebantur. quod vrbanis propter vicinitatem fiebat. Hæc mens fuit noſtra: quam, vt ſolet, per tumultum, & feſtinationem ſcribendi, Catharus non antè percipiens, temerè, ac ſine iudicio redarguit. CAPVT XII.

VI. At idem, quod pudendum magis ipſi eſt, in eodem tractando loco de Chorepiſcopis, ſecum ipſe diſſidet: & qui aliena errata caſtigare ſtudet, in eo ipſo immane quantum exerrat. Etenim illo ipſo in capite quinto, & [a] pagina eâdem, vbi hallucinari me dicit, ac ſequenti, Chorepiſcopos, ac Preſbyteros ruſticanos iam tum Apoſtolorum temporibus extitiſſe pro certo ponit, nempe cùm Eccleſiæ nondum ab vno & ſingulari gubernabantur Epiſcopo: ſed à collegio Preſbyterorum pari omnes iure ac poteſtate præditorum. Verba Salmaſij: [b] *Priuſquam autem ſingulos Epiſcopos ſingulis ciuitatibus præeſſe debere iudicatum eſſet, cùm vnicuique vrbi ſuum Presbyterium præſideret, cuius conſilio in commune, & ex æquo regebatur Eccleſia, vt Presbyteri plures, iique pares inter ſe vnam adminiſtrabant Eccleſiam in ciuitate ea conſtitutam, ita & æquali auctoritate in ſingulis vicis poſiti ſinguli Presbyteri, ſiue Epiſcopi, vicum illius, ſiue villam, quæ χώρα dicebatur, diſpenſabant. Tum nec iſti rurales Epiſcopi, ſiue Presbyteri ſubditi erant vrbanis Presbyteris: ſed ſuo iure Eccleſiam ruranam, cui præerant, regebant,* &c. Ergo antequam vnus per ciuitates Epiſcopus crearetur, cùm plures Epiſcopi poteſtate præeſſent ſingulis Preſbyteri; quod ab ortu ipſo Chriſtianiſmi, ac toto primo ſeculo vſitatum in Eccleſia fuiſſe putat Salmaſius; erant in pagis, & agris illarum ciuitatum Chorepiſcopi, & rurales Preſbyteri.

a Pag. 312 & 313.

b Salm. ibid.

Audi iam Salmaſio contradicentem Salmaſium, & Apoſtolorum ætate negantem vllos ruris fuiſſe Preſbyteros, aut Epiſcopos, ac ne Eccleſias quidem ibi tum aliquas fuiſſe docentem. In [c] capite ſecundo nugaciſſimæ Diſſertationis ſcribit ſic: AD PAGOS QVOD ATTINET, ET κώμας, APOSTOLORVM SECVLO VIX PVTEM IN HIS ECCLESIAS ALIQVAS ESSE FVNDATAS, CVM VIX TANTA ESSET FIDELIVM COPIA, VT PER PAGOS QVIRET PROPAGARI. *Quinimmo etiam poſtquam totus orbis factus eſt Chriſtianus ſub Conſtantino, & vrbes ferè omnes fidem recepiſſent, diu tamen gentilis religio hæſit, ac permanſit in pagis. Vnde paganorum nomen pro gentilibus, quia reliquiæ idololatriæ longo tempore conſeruatæ ſunt in agris, cùm iam ex vrbibus abolitæ prorſum eſſent.* Mox addit; TEMPORE ITAQVE APOSTOLORVM PER CIVITATES SOLAS RELIGIO CHRISTIANA PANGEBATVR, *quia qui eam prædicabant, & inſinuabant Apoſtoli loca populis frequentia quærebant, quo plures Chriſto acquirerent.* Si Apoſtolorum tempore *per ciuitates ſolas religio Chriſtiana propagata eſt*: ſi *in pagis, & κώμαις vix putat Eccleſias aliquas eſſe fundatas*, quomodo eodem tempore, *in ſingulis vicis poſiti ſunt ſinguli Presbyteri, ſiue Epiſcopi, qui vicum illum, ſiue villam diſpenſabant?* Sed nimium moroſè facimus, qui λόγον, id eſt *rationem* ab eo requirimus, qui nul-

c Pag. 203 & 204.

Capvt XII. lam prorſus habet; & cuius animum ac ſtylum ἀλογία & πολυλογία totum occupauit.

VII. Est item imperitè ab illo ſcriptum [a] ibidem de Chorepiſcopis, in Laodiceno canone LVII ſancitum eſſe, vt non ampliùs Chorepiſcopi vocarentur, ſed περιοδευταί. quaſi de ſolo nomine decretum illud Laodicenum intelligendum ſit. Atqui non appellari, ſed eſſe omninò vetuit Chorepiſcopos. [b] Verba Canonis: *Quòd non oporteat in villulis, aut in agris Epiſcopos conſtitui, ſed viſitatores. Verumtamen iampridem conſtituti nihil faciant præter conſcientiam Epiſcopi ciuitatis: ſimiliter & Presbyteri præter conſilium Epiſcopi nihil agant.* Hinc Salmaſij euidens eſt hallucinatio. Nam καθίστασθαι ἐπισκόπους, quod vetat Canon, non eſt *appellare Epiſcopos*: ſed *conſtituere*, & *collocare*.

Itaque decretum eſt in illa Synodo, vt ne ampliùs Epiſcopali præditi poteſtate curatores Eccleſiarum ruſticanarum; ſed ſacerdotes ſimplices adhiberentur. Quod etiam Sardicenſis Synodus in ſexto canone præcepit; vt obſeruant Zonaras, & Balſamo: [c] *Licentia verò danda non eſt*, ait, *ordinandi Epiſcopum aut in vico aliquo, aut in modica ciuitate, cui ſufficit vnus Presbyter. quia non eſt neceſſe ibi Epiſcopum fieri, ne vileſcat nomen Epiſcopi & auctoritas.*

Hinc etiam alterum conuincitur erratum eiuſdem [d] Salmaſij; qui *Chorepiſcopos omninò eoſdem eſſe* dicit cum iis, qui Ἐπιχώριοι Πρεσβύτεροι nominantur in Concilio Neocæſarienſi: errore, quod nemo diffitebitur, tam manifeſto, quàm ſtupido. Etenim in canone XIII primùm conſtituit: vt [e] *Presbyteri ruris in Eccleſia ciuitatis, Epiſcopo præſente, vel Presbyteris vrbis ipſius, offerre non poſſint, nec panem ſanctificatum dare, calicémque porrigere. Si verò abſentes hi fuerint, & ad dandam orationem vocentur ſoli, dare debebunt.* Tùm de Chorepiſcopis vel ſequenti, vt Græci codices habent; vel eodem, vt eſt apud Dionyſium, Canone decernit ita: [f] *Chorepiſcopi quoque ad exemplum quidem, & formam Septuaginta videntur eſſe: vt comminiſtri autem, propter ſtudium, quod erga pauperes exhibent, honorentur.* Apparet hinc, ſiue duos illos canones cum Græcis ſepares: ſiue cum Dionyſio in vnum eundémque coniicias: multo autem magis hoc poſteriore modo, non poſſe pro eodem accipi Presbyterum ruris, & Chorepiſcopum. Alioqui non tam inepta ταυτολογία, quàm ἐναντιολογία Synodi illius eſſet: vt eoſdem primùm vetaret, Epiſcopo præſente, aut Preſbyteris vrbicis, offerre ſacrificium in Dominico, id eſt Eccleſiâ ciuitatis: deinde ſacrificare concederet. Quo quid abſurdius, & indignius non tantùm grauiſſimis illis Patribus; ſed vel quolibet ſanæ mentis homine dici poſſit, equidem non video.

VIII. Non minus ridenda eſt originatio vocabuli τοῦ περιοδευτοῦ, quod eſt in canone LVII Laodicenæ Synodi. *Viſitatorem* Latinè vertit Dionyſius. Alij *circumcurſatores*. Gloſſarium vetus, Περιοδευτής, *Circitor, luſtrator.* Quos Zonaras ita definit: [g] *Periodeutæ vocantur ex eo, quòd circumeunt, & fideles in officio continent, non habentes propriam ſedem.* Balſamo ait nominatos ætate ſua ἐξάρχους. Quorum officium erat [h] *animarum obſeruare delicta & fideles perficere.* Huiuſmodi ſunt quos *Viſitatores* hodiéque nuncupant, qui ab Epiſcopis ad inſpiciendam, & ordinandam Diœceſim cum poteſtate mittuntur.

Præter hanc verò tritam, & notam omnibus ſignificationem verbi περιοδεύειν, reconditior eſt alia, & minus vſitata, quæ eſt *curare*, & *ſanare*. Cuius aliquot exempla inter legendum adnotauimus. Primùm Epiphanius in libro de Menſuris & ponderibus, cùm agit de Iudæis, qui ad glandem cuticulam attrahebant, ait ſcalpellis, quos σπαθιστῆρας vocant, cutem illis diduci, & extendi ſupra glandem: deinde conſui, & emplaſtris glutinatoriis curari. [i] *Arte*, inquit, *quadam medica ex circunciſione præputiati fiunt, cùm ſcalpello quem ſpathiſterem vocant, cutis illis diducitur, eáque deinde conſuta emplaſtris*

b Laod. can. 57. ὅτι οὐ δεῖ ἐν ταῖς κώμαις, καὶ ἐν ταῖς χώραις καθίστασθαι ἐπισκόπους, ἀλλὰ περιοδευτάς. τοὺς μέντοι ἤδη προκατασταθέντας μηδὲν πράττειν ἄνευ γνώμης τοῦ Ἐπισκόπου τοῦ ἐν τῇ πόλει. ὡσαύτως δὲ καὶ τοὺς πρεσβυτέρους μηδὲν πράττειν ἄνευ τῆς γνώμης τοῦ Ἐπισκόπου.

c Can. 6 Sardic. μὴ ἐξεῖναι δὲ ἁπλῶς καθιστᾶν ἐπίσκοπον ἐν κώμῃ τινὶ, ἢ βραχείᾳ πόλει, ᾗ τινὶ καὶ εἷς μόνος πρεσβύτερος ἐπαρκεῖ. οὐκ ἀναγκαῖον γὰρ ἐπισκόπους ἐκεῖσε καθίστασθαι, ἵνα μὴ κατευτελίζηται τὸ τοῦ Ἐπισκόπου ὄνομα, καὶ ἡ αὐθεντία.

e Neocæſ. can. 13. Ἐπιχώριοι πρεσβύτεροι ἐν τῷ κυριακῷ τῆς πόλεως προσφέρειν οὐ δύνανται, παρόντος Ἐπισκόπου, ἢ πρεσβυτέρων πόλεως· οὔτε μὴν ἄρτον διδόναι, οὔτε ποτήριον. ἐὰν δὲ ἀπῶσι, καὶ εἰς εὐχὴν κληθῇ μόνος, δίδωσιν.

f Ibid. can. 14. οἱ δὲ Χωρεπίσκοποι, εἰσὶ μὲν εἰς τύπον τῶν ἑβδομήκοντα· ὡς δὲ συλλειτουργοὶ, διὰ τὴν σπουδὴν εἰς τοὺς πτωχοὺς, προσφέρουσι τιμώμενοι.

g Zonar. ad can. 57 Laod. Περιοδευταὶ δὲ λέγονται, διὰ τὸ περιέρχεσθαι, καὶ καταρτίζειν τοὺς πιστοὺς, μὴ ἔχοντες καθέδραν οἰκείαν.

h Balſ. οὗτοι γὰρ περιοδεύοντες, καὶ ἐπιτηροῦντες τὰ ψυχικὰ σφάλματα, καὶ καταρτίζοντες τοὺς πιστούς.

i Epiphan. de Menſ. N. 16. ὅτι καὶ ἀπὸ περιτομῆς ἀκρόβυστοι γίνονται, τέχνῃ τινὶ ἰατρικῇ, διὰ τοῦ καλουμένου σπαθιστῆρος, τὴν τοῦ μὲν δέρματος ὑπανασπῶντες, ῥαφέντες τι, καὶ κολλητικοῖς

a Sal p. 314

d Pag. 315.

glutinatoriis curantur. Ita præputium denuò ſibi faciunt. Suſpicabar pro περιοδευθέντες legendum περιδηθέντες, itáque verteram, *glutino circum adſtringunt,* hoc eſt *glutinatorio emplaſtro.* Quomodo & [a] Celſus de eâdem curatione agens, *deligari* ait, *à pube vſque ad circulum: ſuper glandem autem aduerſo emplaſtro impoſito induci. Sic enim fit, vt inferior pars glutinetur,* &c. Ita *glutinum* pro *glutinatorio emplaſtro* poſitum erat. quemadmodum [b] Auguſtinus gluten *bituminis.* Ceterum tolerari alteram vocem περιοδευθέντες poſſe adieceram.

CAPVT XII. περιοδευθέντες, ἀκροβυστίας αὐτῶν ἀναπλάττουσι.

a Lib. 7. 25.

b Lib. de ciuit. Dei, c.

IX. QVAM mihi ſententiam obfirmauit vſus aliorum ſcriptorum, qui inter legendum occurrerunt poſteà. Baſilius Seleucienſis ſcriptor politus, & elegans in Oratione IV de Dauide, ait illum adulterium ſuum homicidio celare, & quaſi mederi illi voluiſſe. [c] *Mala,* inquit, *affectione malum curauit.* Et in Oratione prima de Noë, [d] *Morbo inueterato diuturna pœnitentia medeatur.* Gregorius Thaumaturgus (Ita enim inſcribitur) in Oratione in Epiphania; [e] *Ægrotus à medico curatur, non medico medetur ægrotus.* Sic in [f] Diſputatione Gregentij Iudæorum natio vocatur *exlex & inſanabilis,* ἔθνος ἄνομον, καὶ ἀπεριόδευτον. Interpres vertit *inacceſſam.*

c Baſil. Seleuc. pag. 154 edit. Com. πάθει γὰρ κακῷ τὸ κακὸν περιώδευσεν.

d Idem pag. 45. νόσημα πολυχρόνιον πολυχρόνιος περιοδευέτω μετάνοια. Malè ibi legitur περιωδεύετο.

e Greg. Thaum. Tom. 7 oper. Chryſ. edit. Sauil. p. 658. ὁ ἄῤῥωστος ὑπὸ τοῦ ἰατροῦ θεραπεύεται, οὐχ ὁ ἰατρὸς ὑπὸ τοῦ ἀῤῥώστου περιοδεύεται.

f Pag.

Dioſcorides quoque [g] περιοδευτικὸν τόπον vocat, *medicinæ partem illam quæ de curationibus, ac remediis agit.* In Pandectis Titulo de Excuſationibus, lege VI, §. *Grammatici,* fit mentio τῶν περιοδευτῶν. *Grammatici, ſophiſtæ, rhetores, medici, qui* περιοδευταὶ, *id eſt circuitores vocantur.* (Ita legendum cum veteri interprete cenſet Cuiacius) *quemadmodum à reliquis muneribus, ita & à tutela, & cura requiem habent.* Quem ad locum [h] Cuiacius adnotat, περιοδευτὰς *medicos dici, qui circumeunt vrbem, ſanitatis hominibus reddendæ cauſſa, quibus immunitas datur, non etiam eis, qui domeſtico & vmbratili ſtudio dediti ſunt. Vt ergo intelligeretur eis tantùm immunitatem dari, qui medendi artem exercent, adiecit, qui* περιοδευταὶ *vocantur. Sedentarij, & in vmbra, vt ita dixerim, ſtudia medicinæ educantes, immunitatem non habent.* Perperam itaque ibidem περιοδευτὰς in illa lege, *circulatores,* vel *circumforaneos* interpretari quoſdam animaduertit Cuiacius. Quos & Salmaſius ſecutus eſt, in [i] Soliniana illa farragine; quam reuera *Cloacinæ ſacrarium* appellare poſſis: adeò ex fæce, ac colluuie errorum omnium coaluit. Ibi enim περιοδευτὰς *circulatores,* & *circumforaneos* fuiſſe *medicos* ait, quos *charlatanos,* & *ſaltimbancos* vulgus nominat, eleganti coniectura, quis neget? Nempe ſordidos iſtos homines, ac ne in infima quidem plebe numerandos, immunitate, & priuilegiis honeſtandos eſſe iura cenſuerunt. En Criticum iecur.

g Dioſc. l. 1, 15.

h Ad tit. de Excuſ. l. 6, Grammatici.

i To. 2, p. 1050.

X. SED vt quod inſtitui, & cuius iſta differui cauſſa perſequar; protſum inepta, & circumforaneo Grammatico digna eſt interpretatio vocis eiuſdem τοῦ περιοδευτοῦ, quatenus vſurpatur in Laodiceno canone LVII, quam [k] Salmaſius commentus eſt, περιοδευτὴν eum eſſe, quem nos vulgò *Curatum,* id eſt *curatorem* nominamus: tanquam medicum. *Æquè enim,* inquit, *eſt medici* περιοδεύειν, *id eſt, ægrum curare, vt* ἐπισκοπεῖν. *Nam quilibet morbus quacumque ratione curatus,* περιοδευθῆναι *eo ſeculo dicebatur. Curati, id eſt curatores hodie vocantur, qui eandem habent functionem in Eccleſia cum antiquis Chorepiſcopis.* Quis ſanum credat hominem, & non animo potiùs ægrum, quàm corpore, qui ſic vigilans delirat? Planè qui ita eſt affectus,

k Pag. 4.

Ἄλλοι διεφθαρμένοι ὄντες αὖ οὗτοι.

Quis ab eo, quod eſt *curare,* id eſt mederi, *curatum,* pro *curatore* appellari ſentiat? Nonne *curatus* hac ratione dici debuit æger ipſe, qui ſanatus eſt, potiùs quàm qui curauit, ſanauítque medicus? Περιοδευτὴς in Laodiceno canone hoc ipſum eſt, quod interpretes omnes antiqui docuerunt, *viſitator,* & *circitor,* qui ruſticanas Eccleſias obit, & obeundo ac luſtrando diſciplinam conſtituit, & ordinat. Deinde falſum eſt, *Curatos* hodie hoc eſſe, quod antiquos Chorepiſcopos. Chorepiſcopi, vt ait Synodus Antiochena canone X, *Epiſcopalem manuum impoſitionem acceperant,*

& vt Epiſcopi conſecrati erant; *Lectores*, *Subdiaconos*, *Exorciſtas ordinabant*; Preſbyteros etiam, & Diaconos Epiſcopo permittente. Horum nihil in hodiernis eſt *Parochis*, ſiue *Curatis*. Ad hæc ſi propterea Chorepiſcopos in vicis ordinari vetuit Laodicenum Concilium, ne Epiſcopi dignitas vilior fieret, ſi in pagis, & modicis Eccleſiis conſtituerentur Epiſcopi: conſequens eſt Chorepiſcopos Epiſcopos fuiſſe, id eſt Epiſcopali iure, & auctoritate præditos. Ergo à Parochis hodiernis plurimùm diſtant. Vt inſcitiæ, ac ſtupiditatis piget!

DIONYSII PETAVII AVRELIANENSIS E SOCIETATE IESV,

DE ECCLESIASTICA HIERARCHIA LIBER TERTIVS.

Qui Salmaſij falſa, & imperita dogmata potiſſimum refellit.

Salmaſij variæ hæreſes, præſertim de ſacris Ordinibus. Tam hos, quàm horum differentiam iuris eſſe diuini. Quod ipſum ex ipſiuſmet confeſſione Salmaſij probatur: & prodigij ſimilis illius decretorum inconſtantia caſtigatur. Ex Tridentini Concilij decreto iure diuino diſtinctos eſſe, contra eundem oſtenditur.

Capvt I.

Salm. .339. Idem .390. Idem .383. Idem .379. c 380, & 83, 394, 95. Idem .387, 88. Idem .398. Idem .378.

I. MIRARI fortaſſe ſubiit eruditis, & vſu tritis antiquitatis Eccleſiaſticæ Lectoribus, quî fieri potuerit, vt homo qualicumque ingenio, & litterarum notitia præditus, tam abſurda de Epiſcopis, ac ceteris Eccleſiæ gradibus, & Ordinibus, támque ab vero diſſona non dubitaret aſſererè. Eſt illa quidem admirandi iuſta ratio. Sed minus incredibile tum erit, talia ſentire illum, ac ſcribere, cùm qua de cauſſa ita ſibi perſuaſerit, intellectum erit: quod hoc capito declarabitur.

Etenim qui Epiſcopatum, & Preſbyteratum, ac reliquos Ordines, [a] *non diuinæ inſtitutionis eſſe; ſed humanæ* cenſet: qui [b] Sacramentum Ordinis vllum eſſe negat: qui [c] ſacerdotes à Laicis non diſcernit: immò [d] qui ſacerdotes cum ſacrificio funditus tollit ab Eccleſia: qui Euchariſtiam etiam à [e] Laicis poſſe confici putat: [f] nec non Laicos à Laicis ordinari: qui ſe denique [g] Aërianum, Wicleſiſtam, Waldenſem inuerecundè, ac ſine ambage

vlla profitetur: éſtne vt homine ab iſto humanum aliquid expectemus, ac non auctoris ſimile ſui; nec ſine horrore nominandum? Fons iſte eſt, & origo nefandorum dogmatum, quæ ex omnium hæreſeon labe colligit homo ſuopte iudicio, quod perexiguum habet, nimium fidens; & in pronunciando temerarius. Contra quæ ſigillatim, & accuratè, atque ex profeſſo diſſerendum erit alio in libro, quem Ordinis Sacramento dicabimus. Hîc verò ſtrictim, & quaſi admonendo quid vel opere in hoc, vel alibi dictum ſit, quod eò pertineat, attingemus ſingula, vel horum pleraque capita: ac nonnulla obiter impuræ Diſſertationis errata caſtigabimus.

II. Imprimis eſſe Ordinis in Eccleſia peculiare Sacramentum, oſtendimus in libro primo, capite tertio. nec non inſtitutionis eſſe diuinæ, diuiníque iuris, non humani. Quod ex priore illo conſequens eſt. Nam omne Sacramentum legis nouæ à Deo conditum eſſe, vel ipſimet fatentur hæretici, Lutherus, Caluinus, ac ceteri. à quibus non diſſentit, opinor, Salmaſius. Certè [a] *non negat ordinationem ab inſtitutione diuina manaſſe.* Idémq; ſic [b] definit ordinationem, vt ſit *actus, quo cum certa cæremonia, & ritu aliquis eligitur, & adlegitur in ordinem quemcumque.* Quare ſi ritus ille, cæremonia ſit eiuſmodi, vt gratia per illum diuina conferatur, non poteſt abire quin verum ſit legis nouæ Sacramentum, perinde vt ſunt Baptiſmus, & Euchariſtia. quod Auguſtinus, & Ambroſius illîc citati à nobis aſſeuerant. Iam ſi ordinationis Sacramentum diuinitus inſtitutum eſt, quæ huic tanquam generi ſubiectæ ſunt formæ, ex diuino quoque iure conſtitutæ ſunt. Vt enim cùm vniuersè Sacramentum definimus ritum à Deo Eccleſiæ traditum, vel ſignum ſenſibile adiunctam habens ſanctificantis gratiæ promiſſionem: quam in definitionem conſpirant alienæ ab Catholica communione ſectæ: nullo prorſus excepto, omnia Sacramenta comprehendi volumus; nec vllum eſſe putamus, cuius non auctor ſit, & inſtitutor Deus. Sic cùm Ordinis Sacramentum generatim dicimus à Deo, ac diuino, non humano iure ſancitum: omnes illius partes, & quaſi generis ſpecies intelligimus eâdem Dei auctoritate cenſeri. Cùm igitur ex omni retrò Chriſtiana antiquitate, Conciliorum decretis, ac Patrum teſtimoniis comprobata, perſpicuum ſit, tres ſub illo Sacramenti genere gradus, ordinéſque contineri, Epiſcoporum, Preſbyterorum, & Miniſtrorum; totidem à Deo neceſſe eſt inſtitutos videri. Et Epiſcopatus igitur, & Preſbyteratus; & quicumque alius eſt Ordo, cui Sacramenti illius nomen, & nomini reſpondens ratio, ac definitio conuenit, in eandem includitur diuinæ inſtitutionis formulam: adeóque nec humano ex arbitrio, ac poteſtate originem cepit: nec mutari in eo aliquid, & innouari eâdem auctoritate permittitur.

a Salm. p. 373.
b Idem p. 391.

III. Et fruſtrà eſt videlicet Trapezita Catharus; qui *ordinationem*, [c] *iuris eſſe diuini* non abnuit, *inſtitutioníſque diuinæ*: ordinationis tamen ſpecies ipſas ab eodem iure ſegregat. Etenim non aliter conſtare ſub eodem genere ſpecies poſſunt, quàm diſtinctione, ac differentia. [d] At ille *ridiculum* putat, ex eo quòd *ordinatio iuris eſt diuini, etiam diſtinctionem ordinum, quam illa induxit, diuinæ inſtitutionis eſſe videri.* Quæ verba intorta implicatáque ſunt, ac ſe ipſa collidunt. Nam ſi *ordinatio iuris eſt diuini*: & idem ius *diſtinctionem ordinum induxit*; profectò non aliunde, quàm ex iure diuino, & inſtitutione manare potuit ordinum diſtinctio. Vt ſi animal diuina creatione productum eſt, quæcumque ſub illo comprehenduntur ſpecies, vnà cum earum à ſe inuicem diſtinctione, diuina creatione conſiſtunt. Niſi quis adeò fortaſſe deſipit, vt animal à Deo creatum non neget: vtputa hominem, & equum, ac bouem: differentiam tamen illorum inter ſe à Deo profectam non exiſtimet.

c Pag. 372. & 373.
d Idem p. 371.

Ordinatio, quam Græci χειροτονίαν vocant, genere eſt vna, ſpecie diuerſa. Alia eſt Epiſcoporum; alia Preſbyterorum ſimplicium; alia Miniſtrorum. ac ſua cuique propria tum οὐσίαν, id eſt *eſſentiam* & *naturam*; tum à ceteris, à quibus peculiaris eam differentia ſub communi ratione diſcernit, diſtinctionem tribuit. Quæ ſit autem Epiſcoporum, quæ Preſbyterorum vel ordinatio, vel diſtinctio; copioſè eſt à nobis ſuprà diſputatum ex Epiphanij,

Hieronymi; ceterorum denique conſenſu Patrum, ac Canonum decretis, & vſu, ac conſuetudine Catholicæ totius Eccleſiæ. CAPVT I.

IV. CONTRA quæ nihil ab Hieronymo proditum eſſe, ibidem oſtendimus: nec ab eo dici, Epiſcopalis Ordinis à Preſbyteratu diſcrimen humano iure conſtare; niſi quatenus in vtroque Eccleſiarum adminiſtratio, & externa geſtio conſideratur. Nam cùm ille penes ſolum Epiſcopum ordinandi ius eſſe dicat, eóque differre ipſum à Preſbytero; veriſſimè id, quod ſcripſi, ſequitur, *ſalua ordinandi poteſtate penes ſolos Epiſcopos, integram manere*
alm. *ordinum diſtinctionem.* [a] Quo in loco pueriliter te verſas, & incondita multa
71. garris, & ἀσύςατα. Inter hæc autem & illa ſuperiora, quamuis ordinatio iuris ſit diuini, non ideò diſtinctionem ordinum diuinæ inſtitutionis eſſe. Quaſi ego ſcripſerim, ex eo ſolo, quòd ordinatio ab Chriſto inſtituta ſit, diſtinctos eſſe ordines iure diuino. *Non eſt ita vt loqueris: non eſt ita: multum*
ib.1 *falleris, vel fallere meditaris.* [b] Verba mea ſunt: *Nam quod conſuetudine potiùs*
Iert. *Eccleſiæ, & humano quodam iure, quàm diuino vtriuſque conſtare differentiam ſi-*
c.1. *gnificat: primùm ſalua ordinandi poteſtate penes ſolos Epiſcopos, integra manet*
4. *ordinum diſtinctio, & quidem diuinitus conſtituta, non ſola conſuetudine, vt paullo antè demonſtraui.* Duo in illis verbis aſſeruntur: alterum, Epiſcopatum à Preſbyteratu eſſe diſtinctum Ordinem: alterum, diuino eſſe iure diſtinctum. Horum primum ibidem probatur ex eo, quod Hieronymus ipſe teſtatur, penes Epiſcopos ſolos eſſe poteſtatem ordinandi. Nam ſi tantæ rei ius, & facultas penes vnum reſidet, quâ caret alter: profectò diſtinctos eſſe Ordines oportet. Nam Ordinum diſcrimen ex proprio cuique muneris, & efficientiæ qualitate ſumitur. Cùm ergo ſolus Epiſcopus ordinandi poteſtate ſit prædictus; non ſit autem Preſbyter; quid aliud quàm hic ab illo diuerſus eſt?

V. HANC autem differentiam Ordinum illorum non ex eo præcisè probari dixi, quòd Ordinatio à Deo inſtituta ſit. Quid ſi enim ſic inſtituta foret, vt vnus tantùm eſſet Ordo? Verùm *paullo antè demonſtratum eſſe* dixi. Nempe capite eodem illo tertio: vbi ex Hieronymo docui; non ita penes ſolum Epiſcopum ordinationis ius eſſe, vt hoc ſoli facere liceat: & tamen vel contra fas ordinare poſſit Preſbyter: *validè*, vt vulgo loquuntur, non *licitè:* ſed abſolutè, ſolum Epiſcopum ordinare poſſe. Hinc enim euidens eſt, iuris hoc eſſe diuini: cuius proprium eſt, Sacramentis, & eorum efficientiæ modum, rationem, vim, formámque ponere. Tum inde argumentum aliud ducitur, quod etiam in capite ſecundo complexus ſum: quòd à primo Eccleſiæ conditu, pleriſque in locis Epiſcopi à Preſbyteris diſtincti, ab ipſis conſtituti ſunt Apoſtolis. Quod nunquam facerent, ſi non duos iſtos, ac diuerſos Ordines diuinitus ſibi traditos accepiſſent: ſed vnum duntaxat, quem diſtrahere, ac mutilare, hoc eſſet, diuinam inſtitutionem, legémque violare, ac corrumpere. Hæc ſunt argumenta quibus tum Ordinationem, tum Ordinationis diſcrimen, diuino iure conſtitutum eſſe palàm feci. Tu verò vſitata illa tua calumniandi arte verba mea interpolaſti. Nam hæc poſtrema ab reliquis maiori diſtinctione & initiali itidem maiuſcula ſeparaſti. *Vt paullo antè demonſtrauimus:* quæ ego virgula tantummodo disiunxeram; vt oſtenderem quid paullo antè demonſtratum eſſet; non quid proximè antecedentibus verbis probatum putarem. Ex quo ridiculam, & veteratoriam cauillationem conſuiſti; Inde me probare, duos eſſe diſtinctos Ordines, Epiſcopatum, & Preſbyteratum, *quòd Ordinatio diuinæ ſit inſtitutionis.* Adderes, ô Nummularie! *quòd ambo illi Ordines diuinæ ſint inſtitutionis*, & rem confeciſſes. Nam ſi duos illos Ordines Chriſtus inſtituit: neceſſe eſt ab eodem inſtitutam eſſe diſtinctionem eorumdem Ordinum. Niſi enim diſtincti ſint, duo eſſe nequeunt. Sed hæc tantilla capiunt ij ſoli, qui ſenſu, & iudicio non omninò vacui ſunt.

VI. VOLO nunc tuis te verbis, & oratione conuincere, hoc ipſum,
alm. quod ridiculum, falſúmque prædicas; & quod ſi quis dixerit, [c] *valedicendum*
7. ais *eſſe rationi, & ratiocinationi omni, immò & ſenſui communi:* hoc te, inquam, ipſum in eodem libro docuiſſe: nempe duos illos Ordines ex inſtitutione

 diuina diuerſos, ac diſiunctos fuiſſe. Quod tum ſcilicet rectè à me demonſtratum eſſe fatebere, cùm eodem modo, & eâdem argumenti formula, qua tu probare ſtudes, non eſſe diuina inſtitutione diſtinctos; tuis ex dictis ac ſententiis contrarium euicero, iſta ipſa inſtitutione diuina eſſe diſtinctos.

Quænam eſt igitur illa ratio, qua vnum ordinem eſſe diuino iure putas effici Preſbyteratum, & Epiſcopatum? [a] Nimirum hæc vnica eſt, quam in libro tuo ſæpiùs occinis: quòd Apoſtolorum tempore, & à prima ætate Chriſtianiſmi, iidem ambo fuere, Epiſcopi videlicet, & Preſbyteri. Atque hoc è Scripturis, hoc eſt Apoſtolicis libris, ac litteris affirmare conaris. Hinc enim conſequens eſſe vis, ita vti primis illis Eccleſiæ incorruptiſque temporibus vſurpatum iſtud eſt, proximè ab Chriſto Domino conſtitutum fuiſſe. Neque enim aliter, quàm à Magiſtro didicerant, Apoſtoli vſu iſta, doctrináque tradiderunt. At ô bone! aliis in tuæ farraginis locis contrarium aſſeris; iam tum ab ortu Chriſtianæ religionis, fuiſſe per Eccleſias omnes Preſbyteros plures ordinis ſecundi; cùm vnus omnium primas, præſeſque eſſet primi ordinis Epiſcopus: [b] qui *in priore & altiore gradu conſtitutus eſſet, & κατ' ἐξοχὴν nominabatur Epiſcopus.* Addidiſti & inter primates iſtos reponi Apoſtolos ſecundi ordinis, qui in Preſbyterio cenſebantur. veluti Iacobum minorem: vt [c] antecedente libro tibi iam à me eſt obiectum. vbi tuis ex dictis, Apoſtolorum decreto & inſtituto, Iacobum Hieroſolymitano Preſbyterio, & Eccleſiæ præpoſitum fuiſſe demonſtrauimus Epiſcopali nomine ac poteſtate.

[a] Vide Salm. p. 10 & ſeq.

[b] Salm. p. 274.

[c] Cap. 9, 10, 11, 12.

VII. POSTREMO tute omnem tibi iuſtæ excuſationis intercludis exitum, dum illos ipſos Preſbyteros, *Apoſtolicos*, id eſt, ab Apoſtolis conſtitutos, qui & Epiſcopi vocantur, & in Actibus Apoſtolorum, atque in eorum Epiſtolis memorantur, pro ſimplicibus Preſbyteris haberi poſſe fateris vltrò. Quod vt probabiliter à te dictum eſt; ita cùm diceres, neque compos tui eras, neque quid ageres, aut quò tua vox iſta pertineret, omninò memineras. vſqueadeò miſerè, inſcitéque tua te damnaſti ſententia, ac conatum tuum omnem, & operam, quam in vegrandi illa Diſſertatione dedolanda poſueras, inutilem, inanémque feciſti. Nam, vt ſcias, paucis iſtis lineis, tuam omnem ratiunculam conturbas; ac quidquid tanta mole, apparatúque nugarum, contra me, fidémque Catholicam ſtruis in illo libri portento, totum euertis, ac diſiicis. Vt hoc intelligere poſſis, tecúmque Lector agnoſcat; quòd alioqui vix credibile videretur, tua primùm verba deſcribam.

Poſtquam enim ita ſcripſiſti: [d] *Præterea certum eſt, Epiſcopos illos, ſiue Presbyteros, quos plures in ſingulis ciuitatibus ad vnam regendam Eccleſiam illi Apoſtolorum diſcipuli Euangeliſtæ collocabant, in ſummo gradu locatos fuiſſe, & omnia feciſſe, quæ hodie Epiſcopus, & Presbyteri faciunt, in vnaquaque Eccleſia:* ſtatim ita ſubiicis. Poſtremò, *vt docui iam, nihil magnoperè refert, Presbyteros illos Apoſtolicos, qui & Epiſcopi dicebantur, de Presbyteris ſimplicibus interpretari, dum fateamur nullos illis in Eccleſiæ regimine tum fuiſſe ſuperiores, præter Apoſtolos. Quæ Græcorum Patrum eſt ſententia. Res enim ipſa eodem planè recidit.* Dicas, quantum voles, vigilantem hæc effudiſſe te, tuíque compotem. tibi ne iurato quidem certum eſt credere.

[d] Salm. p. 357.

VIII. AGE enim quonam pacto concludis ex Scripturarum teſtimonio, vnum Ordinem fuiſſe ex inſtitutione Chriſti, & Apoſtolorum tempore Preſbyteratum, & Epiſcopatum? Non alio profectò, quàm quòd in Nouo Teſtamento, quicumque Preſbyteri nominantur, iidem & eſſe ſignificantur Epiſcopi: hoc eſt primi omnes ordinis Sacerdotes; neutri verò, ſecundi. Atqui non minus eſſe probabile, & *eôdem planè recidere* vis, quod Græci Patres aſſerunt, Preſbyteros iſtos fuiſſe ſacerdotes ſimplices, & ſecundi ordinis, non primi. Quocirca ſi quod per te licet, quod ſponte das, ac remittis, accipimus; iam duos ac diuerſos gradus & Ordines habebimus in ipſo Eccleſiæ primordio, & Apoſtolorum tempore, inſtitutóque diſtinctos, ac iure, quod eſt conſequens, & auctoritate diuina. Quod enim argumentum inde ſumebas; vnum vt, ex inſtitutione Chriſti, probares Ordinem

fuiſſe

fuiſſe Epiſcopatum, & Presbyteratum; quòd in Noui Teſtamenti litteris vnus idémque Ordo ſtatueretur, cui vtraque conueniret appellatio: id tibi detractum, in nos ipſe tranſtuliſti: qui ex hoc ipſo rectè conficimus, probabile eſſe ſaltem diuino iure conſtitutum eſſe diſcrimen amborum Ordinum; quia probabile eſt; *quia nihil magnopere refert; quia eôdem planè recidit* cum alterâ tuâ, & videlicet tuo iudicio verâ ſententiâ; dicere Presbyteros illos, qui in Nouo Teſtamento commemorantur, ſecundi ordinis fuiſſe; non primi; & ab hoc proinde diſtinctos; vt duo iam tum Ordines exſtiterint. Nimium tuum os videre velim, cùm hæc leges. Nam quid tandem hiſcere poteris? aut quanam excuſationis te ſpecie, ac colore defendes? Obſecro enim quod eſt argumentum Diſſertationis illius, cui nebulonis neſcio cuius Meſſalini nomen indidiſti? quid in eo confutare; quid affirmare, ac propugnare voluiſti? Nónne hoc vnum tibi in eo propoſitum eſſe dixiſti; [a] atque *hunc quæſtionis* tibi ipſe præſcripſiſti *ſtatum, de quo diſputandum eſſet: Fueritne temporibus Apoſtolorum diſtinctus ab Epiſcopo Presbyter?* Qua conſtituta quæſtionis formula probare deinceps inſtituis, nullo modo fuiſſe diſtinctum: probas autem inde, *quoniam Apoſtolica ſcripta nihil inter vtroſque diſcriminis ſtatuunt, ſed vtroſque eoſdem facere videntur.* Itaque *nullam dubitandi cauſſam* eſſe. *Quis enim dubitandi locus vbi rem tam clarè, & apertè definire, & decidere ſacræ Scripturæ viſum fuerit?*

a Salm. p. 10.

IX. Qvo poſito, deinceps per omnes ferè libri paginas, exceptis iis, quæ alienæ tractationis, & ἐπεισοδιώδη ſunt, quæ aduſque Lectoris nauſeam inculcare, & infercire ſoles; totus in id conatus tuus incumbit, vt ex Noui Teſtamenti libris adſtruas, eos omnes, qui Presbyteri nominantur, non ſimplices fuiſſe ſacerdotes; ſed primi ordinis, cuiuſmodi hodie ſunt Epiſcopi. Ac primo ſeculo, & magna ſecundi, hoc eſt dimidia ferè parte, nullum in Eccleſiis, & Presbyteriis fuiſſe ſacerdotem ſimplicem; ſed omnes primi ordinis, & Epiſcopali iure ac charactere inſignitos fuiſſe. Errare porro Græcos illos Patres, vt Epiphanium, Chryſoſtomum, Theodoretum, & alios; qui idem Ordinum diſcrimen, quod ætate ſua videbant, primo illo tempore extitiſſe putarent in Eccleſia; vt alij primi eſſent ordinis; alij ſecundi: cùm omnes vtique primi forent, pari inter ſe poteſtate præditi. Hæc, opinor, ſumma diſputationis eſt tuæ; nec aliud dicere potes te in illa probare atque efficere ſtuduiſſe, quàm vt ex ſcriptis Apoſtolicis oſtenderes, Presbyteros non fuiſſe ſimplices, ac ſecundarios ſacerdotes.

Ecquid igitur cogitabas? aut quò tibi mens auolarat, cùm horum oblitus omnium, iſta, quæ paullo antè poſui, ſcribebas: *Nihil magnopere referre, & rem eôdem planè recidere, ſi, quæ Græcorum Patrum eſt ſententia, Presbyteros illos Apoſtolicos, qui & Epiſcopi dicebantur, de Presbyteris ſimplicibus interpretemur?* Non te, opinor, cùm ſuperiora iſta dicebas, mentiri ſcientem ac ſponte voluiſſe. Ergo ideo hæc aſſerebas, quòd eſſe vera, certáque crederes. Cùm igitur contraria ſint inuicem poſteriora prioribus: ac neceſſe ſit, ſi iſta vera ſint, illa eſſe falſa: aut viciſſim falſa hæc, ſi vera ſunt illa: quînam dicere potes, nihil magnopere referre vtrum dixeris amborum, & eôdem vtraque recidere? Hoc enim tantumdem eſt, ac dicere; nihil referre falſum aſſeras, an verum: vel, eôdem falſum recidere, ac verum.

Iam quæ aduerſus antiquos illos Patres, præſertim Theodoretum, & Epiphanium, iracundè, proteruéque ieciſti: quos eo nomine contumeliis, ac malis dictis appetere auſus es, quòd Presbyteros Apoſtolorum tempore diſtinctos à primi ordinis ſacerdotibus, ac ſimplices fuiſſe vellent; vana, irrita, temerè, atque inconſultè abs te eſſe ſcripta fateri debebis; ſi tantumdem eſt quod illi docuerunt, atque iſtud alterum, quod contra illos tanto ardore propugnaſti. De me verò quid attinet dicere? quem tu eâdem de cauſſa omni probrorum, ac conuiciorum genere vexaſti, quòd cum Catholico vniuerſo nomine duos in Eccleſia fuiſſe perpetuò diſtinctos, & adhuc eſſe defenderem Ordines Epiſcopi, ac Presbyteri. Quod cùm tu ipſe modò nihil referre vtrum dicatur affirmes, & eôdem cum vera, hoc eſt priore tuâ ſententiâ recidere: vides quàm meritò iniuriarum tecum agere poſſim; & ob iſta ipſa, quæ

quis dixerit, in Eccleſia Catholica non eſſe Hierarchiam diuina ordinatione inſti- CAPVT I.
tutam, quæ conſtat ex Epiſcopis, Presbyteris, & miniſtris; anathema ſit. Deinde canone ſequenti: *Si quis dixerit Epiſcopos non eſſe Presbyteris ſuperiores,* &c. *anathema ſit.* Igitur cùm diuina ordinatione Hierarchia conſtituta ſit, eáque tribus ex Ordinibus conſtet; inter quos ſummum gradum tenet Epiſcopus, qui Presbytero maior, & ſuperior eſt, vt hic Diacono: conſequens eſt, eâdem diuina ordinatione, Epiſcopos ſupra Presbyteros eſſe: & qui ſecus ſentiunt, anathemate notatos eſſe. Huiuſmodi autem anathemata canonibus non ad morum diſciplinam, ſed ad decreta fidei ſancienda ſubſcribuntur: vt qui ſacrilega illa dogmata tueri, ac profiteri auſus fuerit, non ſolùm ab Eccleſiæ communione reiectus: ſed pro hæretico damnatus habeatur. Atque hoc anathematis, tanquam fulminis, ictu contactus Catharus in ſtuporem illum mentis, ac vertiginem incidiſſe videtur. Non enim alia reddi cauſſa poteſt, cur in opinando, ac ſcribendo adeo extra fines ſani iudicij, ac rationis excedat: niſi quod ἐμβρόντητος, & attonitus eſt.

> *---- Vt qui Iouis ignibus ictus*
> *Viuit, & eſt vitæ neſcius ipſe ſuæ.*

Quod in iis, quæ porro contra illum diſputanda ſuperſunt, non minus, ac multo etiam magis perſpicuum exiſtet.

Confutantur Salmaſij hæretica dogmata: ac primùm, quòd Laicos omnes ſacerdotes facit; ac reipſa ſacramentum Euchariſtiæ confeciſſe olim aſſerit. Baptiſmi, & Euchariſtiæ non eandem eſſe rationem, & adminiſtrationem. Falſa illius opinio refellitur aſſerentis, olim promiſcuè patres omnes familias Euchariſtiam conſecraſſe poſt cœnam, poſtea id Presbyteris attributum. Cypriani locus ex epiſtola LXIII *declaratur. Morem illum bis celebrandi ſacrificij, mane, & poſt cœnam, non fuiſſe totius Eccleſiæ. Euchariſtiam à ieiunis ſumi, morem eſſe vetuſtiſſimum. etſi certis diebus aliter in quibuſdam locis vſurparetur. Auguſtinus illuſtratus. Salmaſius perperam Euchariſtiæ confectionem Laicis à Chriſto mandatam ait.*

CAPVT II.

1. NVLLVM à Deo, nec diuino iure conditum Ordinis eſſe ſacramentum: ſed omnes, etiam Laicos, ſacerdotio eſſe præditos, ac ſacramentum Euchariſtiæ poſſe conficere, [a] Salmaſij eſt opinio, cuius ſe auctores habere Waldenſes gloriatur. Cùm enim ſcripſiſſem: *Vvaldenſes ne ſacerdotium quidem retinuiſſe, vt qui Laicos omnes conſecrare, & abſoluere poſſe crederent;* [b] ad hoc ille diſſerit ſic: *Nec malè profectò iſti Vvaldenſes, qui, quod non erat, nec audiebatur temporibus Apoſtolorum, ſacerdotium cum ſacerdotibus ſuſtulerunt. Nulli ſacerdotes in Euangelio, aut ſcriptis Apoſtolicis nominati reperiuntur. Nullius ſacerdotij veſtigium extat. Apoſtolos ipſos nuſquam ſic vocatos videre eſt. Non ab ipſis præpoſitos regendis Eccleſiis Epiſcopos vel Presbyteros, ita dictos. Vbi nomen non extat, cur rem ibi fuiſſe credamus?* Hoc verò eſt pudorem, & ingenuitatem omnem cum pietate perdidiſſe, talem præ ſe ferre, & vltrò iactare ſtirpem dogmatis, & originem. Vt mirum non ſit ex iſto cœno, ac ſordidiſſima voragine Waldenſis hæreſis tam impurum fluxiſſe ac graueolentem Catharorum riuulum.

[a] P. 379 & 387.

[b] Pag. 387.

Sacerdotes cum ſacerdotio tollit Salmaſius ex maiorum ſuorum Waldenſium diſciplina, [c] vt & Lutheri. In quo primum ioculare iſtud eſt, quod [d] cùm vniuersè, & ἀορίστως *ſacerdotium* illîc, & *ſacerdotes* auferat è medio, quòd *nulli ſacerdotes in ſcriptis Apoſtolicis reperiantur,* & *nullius ſacerdotij veſti-*

[c] Pag. 398.

[d] Pag. 379.

CAPVT II. *gium extet*: tamen ipſemet [a] poſtea ex Apoſtolo [b] Petro, & *ſacerdotium* & a P.35.
ſacerdotes commemorat. Ex quo *Laicos omnes ſacerdotes eſſe*, & *Chriſtianos* & ſeq.
appellari probat *regale ſacerdotium*, *& ſanctum*. Quod *ſacerdotum*, *ſacerdo-* b 1 Pet.
tiique genus etſi diuerſum ab eo ſit, de quo hîc agimus, falsò id tamen, 2.
& ridiculè ſcripſit, *Nullos ſacerdotes in ſcriptis Apoſtolicis nominari*, nec *ſacerdotij* inibi *extare veſtigium*; cùm certè ibi nominentur aliqui.

II. ATENIM ſacerdotes, cuiuſmodi in Eccleſia Catholica iam tum ab antiquiſſimis temporibus agniti ſunt, nuſquam in Scripturis nominantur. *Vbi* autem *nomen non extat, cur rem ibi fuiſſe credamus?* Aude iam te negare rationis, cùm iſta proderes, ne tantillum quidem habuiſſe. Etenim quid ea voce mendacius? Immo nónne ſacrilega eſt, & ad *atheiſmum* latam aperit viam? Quære *Trinitatis* in Scripturis vocabulum. Quære *conſubſtantialis*. Quære *ſemper virginis* Mariæ, hoc eſt etiam poſt partum intactæ. Cedo & *ſacramenti* nomen de *Baptiſmo* vſurpatum, & *Cœna* illa veſtrate *Dominica*. Hæc igitur, & alia non pauca, quorum vobis vtcumque cum Eccleſia Catholica communis eſt profeſſio, credenda non ſunt ampliùs, ſi *cuius nomen non extat* in ſacris libris, *rem* ei ſubiectam *cur credamus* nihil erit. Vides quò te tua temeritas leuitáſque redegerit.

Contra promiſcuum nouæ legis ſacerdotium, id eſt cum Laicis communicatum, ſcripſi ante annos paucos. Ibi pleraque propoſita, explicatáque ſunt eorum, quæ contra communem antiquiori cum hodierna Eccleſia fidem afferri ſolent: quæ nolo repetere; cùm ſit ad manum Diatriba noſtra. Tantùm in eo paullulum commorabor, ſi quid ab Trapezita Catharo recoctum, & illatum eſt argumenti, tanquam Σισύφου φάελοι, furtim alicunde corraſum.

III. EX his primum illud expendendum venit, quod ille proponit ſic: [c] *Idem de hoc* Euchariſtiæ *ſacramento dici poſſe, quod de Baptiſmo dicit* [d] *Ter-* c Salm.
tullianus: cùm ſit Dei cenſus, ab omnibus exerceri poſſe. Et certè, addit Salma- p.386 &
ſius, *à prima ſui origine, & inſtitutione ſic exercebatur. Ideo & poſtea mutata* ſeq.
re, cùm Presbyteri non adeſſent, qui poſſent exercere, etiam Laicis conſecratio d Lib.
eius, & adminiſtratio licita erat. Cùm Chriſtus id inſtituit, non ſolis Apoſtolis de Baptiſ. c.17.
ſuis, vt ad exemplum inſtitutionis exercerent, mandauit, ſed omnibus edixit. Hinc primis ſeculis, ſecundum inſtitutionis præceptum, à ſingulis patribus-familias, & poſt cœnam, celebrabatur. Sed iſta falſa, & commentitia ſunt omnia; quæ vt fidem ei facerent, cui perſuadendo ſunt adhibita, probari priùs ipſa deberent.

Imprimis Baptiſmi, & Euchariſtiæ quî conſtat eandem eſſe rationem cùm eſſe diuerſam, veteris vſus Eccleſiæ, ac tot Conciliorum, & Patrum teſtimonia numero infinita; auctoritate grauiſſima; & ſententiis, & verbis euidentiſſima demonſtrent? Non abutar otio meo, nec Lectoris ingenio diffidam, vt ſingulos hîc appellandos putem, eorúmque deſcribenda loca: quibus illud oſtenditur; *offerendi*, id eſt *ſacrificandi*, & conficiendæ ius ac poteſtatem Euchariſtiæ penes ſolos reſidere ſacerdotes; in Laicis neutiquam ineſſe. Hoc & alij præſtiterunt, qui de controuerſis capitibus contra hæreticos commentati ſunt: & ſi noſtrarum quoque partium aliquid exigi videtur; id non huius eſt loci: ſed tùm erit faciendum, cùm de Ordinis ſacramento diſputabitur. Nunc eo contenti ſumus, vt ea futilia, & abſona monſtremus eſſe, quæ contra Catholica decreta profanus nebulo Wallo-Meſſalianus opponit.

IV. IN ipſo igitur aditu diſputationis, prima illa labes occurrit; quod præpoſterè, & vt rudem decet illarum rerum, Eccleſiæ morem explicat. [e] Scribit enim *à prima ſui origine, & inſtitutione*, ita Euchariſtiam *exerceri* e P.387.
ſolitam, vt à ſingulis patribus-familias, & poſt cœnam, celebraretur; ſecundum inſtitutionis præceptum. Poſtea mutatam eſſe rationem: ac *Tertullianum inter nouatos Eccleſiæ ritus, & ab inſtitutione primigenia deflexos, etiam modum celebrandæ cœnæ, quo tunc vtebantur, recenſuiſſe, vt à præſidentium manibus eam ſumerent.* Hæc falsò, inſcitéque Catharus, quod ſtatim apparebit.

Etenim Cyprianus, quo auctore priſtinum ſibi conſtituit ritum illum Eu- CAPVT II.
chariſtiæ celebrandæ poſt cœnam, & à patre-familias, Tertulliano poſterior fuit. Quare quod ille receptum in Eccleſia temporis ſui teſtatur, eo poſterius debet eſſe; quod in vſu ætatis ſuæ verſatum eſſe Tertullianus affirmat. At contrà, Tertullianei temporis morem recentiorem, poſterioremque facit Catharus altero illo, qui Cypriano viuente fuit. Audiamus Cyprianum ipſum de ſui temporis conſuetudine ſcribentem. Nam nemo luculentiùs ac certiùs imperiti Trapezitæ temeritatem, inſcitiámque condemnat, non iſtam modò, qua fœdè tempora permiſcet: ſed reliquam omnem de ſacerdotio, ac ſacrificio infamem, ac ſacrilegam hæreſim, quam cum Waldenſibus ac Wiclefo communem ſibi eſſe prædicat. Itaque totius Epiſtolæ, in qua tractat iſta Cyprianus, ſumma hoc loco conficienda eſt; ex qua capita ſingula ſingulis Salmaſiani flagitij capitibus opponi poterunt.

V. AVGVSTINVS in libro quarto de Doctrina Chriſtiana, capite XXI, *librum* vocat Epiſtolam iſtam Cypriani LXIII, *vbi de ſacramento calicis diſputat. Soluitur quippe ibi quæſtio, in qua quæritur, vtrum calix Dominicus aquam ſolam, an eam etiam vino mixtam debeat habere.* Hos igitur, qui aquam ſolam offerebant, non vtique Laicos, ſed Epiſcopos, redarguit, inde primùm, quòd à diuina traditione deſciſcant, ac mandatum Domini violent in re tanta, quanta eſt *ſacrificij* illius, cuius auctor, inſtitutórque Deus noſter eſt, celebratio, & adminiſtratio. Quod quidem *ſacrificium Dominicum in ſacerdote Melchiſedech præfiguratum eſt.* In eodem porro, vinum offerendum eſſe, tum ex Melchiſedechi typo, tum ex aliis figuratis Scripturæ ſententiis approbat. Exinde Chriſtum oſtendit mixtum calicem obtuliſſe: cuius proinde ſolicitari non debet inſtitutio. Ad hæc myſticam docet eſſe cùm totius ſacramenti ſignificationem; tum vini, & aquæ in calice; quæ, ſi pars alterutra deſit, tota peruertitur. Neque verò excuſari poſſe, qui aquam ſolam adhibent ex eo quòd bis ſacrificium illud celebrent; mane, & ſub noctem: ac mane quidem puram aquam offerant, ne vini odore deprehendantur eſſe Chriſtiani: circa veſperam autem miſtum calicem repræſentent. quoniam vbique Dominica & Apoſtolica traditio, ac diſciplina ſeruari debet. Hæc Cyprianus in epiſtola illa: ex quibus Cathari aduerſus Catholicam doctrinam tota vniuerſa ratio, ac diſputatio labefactata corruit. Imprimis quod iſte quondam antequam ab ſolo Præſidente ſumi Euchariſtiam eſſet inſtitutum, à ſingulis patribus-familias, & poſt cœnam celebrari ſolitam ait, ex Epiſtola iſta refellitur.

VI. CYPRIANVS enim non qualeſcumque, id eſt etiam Laicos, refert ſacrificium obtuliſſe, idque poſt cœnam: ſed Epiſcopos; quos ſolos alloquitur, & admonet in libro illo, vel Epiſtola ad Cæcilium Epiſcopum. Sic enim exorditur: *Quanquam ſciam, frater chariſſime, Epiſcopos plurimos Eccleſiis Dominicis in toto mundo diuina dignatione præpoſitos Euangelicæ veritatis, ac Dominicæ traditionis tenere veritatem; nec ab eo, quod Chriſtus magiſter & præcepit, & geſſit, humana, & nouella inſtitutione decedere: tamen quoniam quidam vel ignoranter, vel ſimpliciter in calice Dominico ſanctificando, & plebi miniſtrando, non hoc faciunt quod Ieſus Chriſtus Dominus, & Deus noſter, ſacrificij huius auctor, & doctor fecit, & docuit: religioſum pariter, ac neceſſarium duxi de hoc ad vos litteras facere: vt ſi quis in iſto errore adhuc teneatur, veritatis luce perſpecta, ad radicem, atque originem traditionis Dominicæ reuertatur.* Epiſcopi ergo erant *quidam* illi, qui calicem Dominicum ſanctificabant, plebi miniſtrabant; quique meram aquam offerebant in calice, quos Epiſcopis plurimis opponit: non autem patres-familias, & laici. Quod in ſequentibus oſtendit: cùm id refellit, quod ad excuſationem ſuam prætexebant; nimirum *in ſacrificiis matutinis hoc ſe vereri ne per ſaporem vini redoleant ſanguinem Chriſti.* Ac deinde: *An illa ſibi aliquis contemplatione blanditur, quod etſi mane aqua ſola offerri videtur; tamen cùm ad cœnandum venimus mixtum calicem offerimus.* Quod ita Cyprianus refutat:

CAPVT II. *Sed cùm cœnamus, ad conuiuium noſtrum plebem conuocare non poſſumus, vt ſacramenti veritatem fraternitate omni præſente celebremus.* Quorumnam, obſecro, eſt plebem conuocare ad ſacrificium offerendum? Nónne præſidum, & Epiſcoporum? Ergo de Epiſcopis ſolis Cyprianus loquitur, cùm ait ab iis offerri ſacrificium, remotis arbitris, hoc eſt non conuocata plebe, quæ teſtis eſſe poterat, & verò debebat, pleni, integrique ſacrificij, vt ex matutino ſuſceptam deleret offenſionem. Vbi ſunt patres illi familias laici, qui poſt cœnam ſinguli domi ſuæ celebrabant, & *offerebant*, id eſt ſacrificabant? Certè quos iteratò obtuliſſe Cyprianus ait, neque laici erant, ſed Epiſcopi; neque ſub veſperam tantummodo celebrabant, verumetiam manè: nec omnes ad veſperam obtuliſſe ait: ſed ſolos illos Epiſcopos, qui in aqua ſola celebrabant.

VII. QVINETIAM manifeſtè Cyprianus indicat, non fuiſſe tunc conſuetudinis in Eccleſia ſub veſperam, nedum poſt cœnam celebrare, ſed manè. Nam aquariorum iſtorum argumento huiuſmodi; *Atenim non manè, ſed poſt cœnam mixtum calicem obtulit Dominus;* ita reſpondet: *Nunquid ergo Dominicum poſt cœnam celebrare debemus, vt ſic mixtum frequentandis Dominicis offeramus? Chriſtum offerre oportebat circa veſperam diei, vt hora ipſa ſacrificij oſtenderet occaſum, & veſperam mundi,* &c. *Nos autem reſurrectionem Domini manè celebramus. Et quia paſſionis eius mentionem in ſacrificiis omnibus facimus, (Paſſio eſt enim Domini, ſacrificium quod offerimus) nihil aliud, quàm quod ille fecit, facere debemus.* Hinc apparet non illud communi receptum more fuiſſe, nec publicè probatum in Eccleſia, quotidiana ſacrificia ſub veſperam, nedum poſt cœnam peragere; vt putat Catharus.

Sanè Euchariſtiam ante omnem cibum ſumere, vetuſtiſſima eſt in Eccleſia traditio: cuius meminit Tertullianus aliquot in locis. Vt in ſecundo libro ad Vxorem, capite quinto, *Non ſciet*, inquit, *maritus quid ſecretò ante omnem cibum guſtes?* Et in libro de Corona militis, capite tertio, *antelucanis cœtibus, & de manu præſidentium ſumi Euchariſtiam* ait. Sed & [a] Plinius Iunior in epiſtola ad Traianum, Chriſtianorum conuentus, id eſt Synaxes, in quibus ſacrificia celebrabantur, ac participabantur, *ſtato die ante lucem* fieri ſolere meminit. a Lib. 10. ep. 97.

VIII. TRITVS eſt de eodem inſtituto, & hîc ad plura nobis opportunus locus Auguſtini ex [b] Epiſtola CXVIII. Vbi Ianuarij inquiſitioni reſpondet interrogantis, *an per quintam feriam vltimæ hebdomadis quadrageſimæ offerendum ſit manè; & rurſus poſt cœnam,* propter exemplum Chriſti Domini, qui poſtquam cœnatum eſt, ſacramentum illud inſtituit. *An etiam ieiunandum, & poſt oblationem, ſicut facere ſolemus, cœnandum.* Ad quæ plura diſputans Auguſtinus, inter alia, *Et liquidò apparet*, inquit, *quando primùm acceperunt Diſcipuli corpus & ſanguinem Domini, non eos accepiſſe ieiunos. Nunquid tamen propterea calumniandum eſt vniuerſæ Eccleſiæ, quòd à ieiunis ſemper accipitur? Et hoc enim placuit Spiritui ſancto, vt in honorem tanti ſacramenti, in os Chriſtiani priùs Dominicum corpus intraret, quàm cæteri cibi. Nam ideo per vniuerſum orbem mos iſte ſeruatur.* Mox Chriſtum ait *non præcepiſſe, quo deinceps ordine ſumeretur, vt Apoſtolis, per quos Eccleſias diſpoſiturus erat, ſeruaret hunc locum. Nam ſi hoc ille monuiſſet, vt poſt cibos alios ſemper acciperetur; credo quòd eum morem nemo variaret.* Subindè quoque ab Apoſtolo inſtitutum eſſe ritum illum ſumendæ ab ieiunis Euchariſtiæ ſcribit; eo quòd ad Corinthios ſcribens de eorum conſuetudine miſcendæ cum profanis cibis Euchariſtiæ, [c] *Cætera*, inquit, *cùm venero diſponam. Vnde intelligi datur*, inquit, *quia multum erat, vt in epiſtola totum illum agendi ordinem inſinuaret, quem vniuerſa per orbem ſeruat Eccleſia, ab ipſo ordinatum eſſe, quod nulla morum diuerſitate variatur.* Multa ex hoc loco ſcitu digna colliguntur de traditione illa Euchariſtiæ adminiſtrandæ. Velut eſt, nihil expreſsè Chriſtum de illius ritu præcepiſſe: ſed Apoſtolorum prudentiæ permiſiſſe. Tùm vt à ieiunis ſacramentum illud ſumeretur, Apoſtolos inſtituiſſe. Hoc autem ex eo coniicit, quòd per totum orbem ea conſuetudo retinetur. De quo argumento

b Cap. 5. & 6.
c 1 Cor. 11. 34.

diſcernendarum traditionum diximus in primo libro, capite primo. Rectè CAPVT II.
inſuper Auguſtinus adnotat; ideo diuini iuris, ac præcepti rem non
eſſe, quoniam ſi à Chriſto manaſſet, *eum morem nemo variaret.* Quo
etiam argumento meritò ſuprà probauimus, falsò ab Catharo dici non
diuina auctoritate, ſed humana, & Eccleſiaſticâ conſtitutum eſſe diſcri-
men Epiſcopi; ac Preſbyteri ſimplicis; cùm amborum munus, ac pote-
ſtatem: quandoquidem nemó aliter, quàm Chriſtus mandaſſet, ordinare
auſus eſſet. Nihilominus Apoſtolicæ traditionis eſſe, vt ab ieiunis vſur-
petur Euchariſtia. Vnde illud præterea docetur; non omnem Apoſtoli-
cam traditionem iuris eſſe diuini: vt imperitè Cathatus putat. Sanè [a] Ba- [a] Baſil. To. 1 pag.
ſilius in Homilia de Ieiunio, nefas eſſe, immo *impoſſibile* dicit *abſque ieiu-* 325. οὐ γὰρ δυνατὸν
nio ſacrificium aggredi in myſtica, quæ nunc eſt, & vera oblatione: vt nec olim in ἀνηστείας ἱερουρ-
typica, quæ ſecundum legem offerebatur. γίας κατατολμῆσαι,

IX. REVOCEMVS modò in memoriam quod de Salmaſij iudicio, οὐ μόνον ἐν τῇ μυστι-
& acumine dicere cœperam: cuius tanta vis eſt, vt ea, quæ in Eccleſiæ κῇ νῦν, καὶ ἀληθινῇ
28. more poſteriora ſunt, priora faciat. Nam [b] primis ſeculis inſtitutum air, λατρείᾳ, ἀλλὰ καὶ
vt à ſingulis patribus-familias, & poſt cœnam, Euchariſtia conſecratio celebra- ἐν τῇ τυπικῇ τῇ κατὰ
retur. Quod ex ſuperioribus intelligimus eſſe falſum: neque publico ritu, τὸν νόμον προσαγο-
& vſu vnquam receptum: ſed à paucis errantibus vtcumque ſeruatum; vt μένῃ.
ex Cypriano colligimus. Sed iſta qualiſcumque conſuetudo poſterior illâ
fuit, quam vetuſtior Cypriano Tertullianus aſſerit; vt & antelucani con-
uentus ac cœtus haberentur, quibus Euchariſtiæ oblatio, & ſumptio ce-
lebrabatur: & ante cibum omnem ſumeretur illa eadem: ac denique non
ab vnoquoque priuato, ac patre-familias, ſed à *præſidente*, id eſt Epiſco-
po, conficeretur, ac diſtribueretur. Quæ omnia ex antiquioribus quo-
que Tertulliano conſtant; hoc eſt Plinio, & Iuſtino. Quare fugit ratio
Catharum Meſſalinum, dum priùs vnumquemque patrem-familias poſt
cœnam conſecraſſe ſcribit Euchariſtiam: poſtea mutatam eſſe rationem, vt
à præſidentium manibus eam ſumerent.

Hiſt. Trip. 9, c. Auctor eſt [c] Socrates, ex eóque Tripartita [d], *Ægyptios Alexandriæ vicinos,* [c] Socrat. lib. 5, c.
& Thebaidos habitatores, Sabbato quidem collectas agere: ſed non ſicut moris eſt, 22. Αἰγύπτιοι δὲ γεί-
[*Chriſtianis*] *ſacramenta percipere. Nam poſtquam fuerint epulati, & cibis omni-* τονες ὄντες Ἀλεξαν-
bus adimpleti, circa veſperam oblatione facta communicant. Hoc ſi verum eſt; δρείας, καὶ οἱ τὴν
non tamen commune fuiſſe, nec vbique factum eſſe conſtat: quod & idem Θηβαΐδα οἰκοῦντες,
ipſe teſtatur Socrates: nec ad ſubleuandum Catharum facit. quia neque ἐν Σαββάτῳ μὲν ποι-
per totam Eccleſiam obſeruatum iſtud eſt: immo contrarium eius in vſu οῦνται συνάξεις, οὐχ
communi verſatum eſt: & ad illud tempus pertinet, quo iam promiſcuam ὡς ἔθος δὲ Χριστιανοῖς,
conſecrandi, & offerendi licentiam deſiiſſe ille ipſe docet Trapezita, qui ex μυστηρίων μεταλαμ-
ſcrinio pectoris ſui generalem illum deprompſit veteris Eccleſiæ morem. βάνουσι· μετὰ γὰρ τὸ
Quem in ſolo Sabbato ab Ægyptiis retentum eſſe præter Socratem, etiam εὐωχηθῆναι, καὶ παν-
Sozo- [e] Sozomenus refert. Alibi in vno tantùm die, feria ſcilicet quinta hebdo- τοίων ἐδεσμάτων ἐμ-
men. madæ vltimæ Quadrageſimæ fiebat, in qua bis offerebant, manè, & poſt cœ- φορηθῆναι, περὶ ἑσπέ-
l. 7, c. nam, vt in Africa. quod ſcribit Auguſtinus in Epiſtola CXVIII. Atque hic ραν προσφέροντες,
ipſe dies feriæ quintæ exceptus eſt in Carthaginenſi tertia Synodo, canone τῶν μυστηρίων μετα-
XXIX, cùm à ieiunis ſacramenta altaris celebrari iubet, præterquam *anni-* λαμβάνουσιν.
ad A- *uerſario illo die, quo cœna Domini celebratur.* De quo [f] olim ad Epiphanium
nim. P. 4. ſcripſi.

X. ILLVD verò pro ficto, & commentitio planè reiiciendum eſt, quod
Pag. 7. [g] Salmaſius ex ſui ſimilibus auctoribus ingerit; *Chriſtum inſtituentem illud*
ſacramentum, non ſolis Apoſtolis ſuis, vt ad exemplum inſtitutionis exercerent,
mandaſſe, ſed omnibus edixiſſe, hoc eſt, vt omnes, etiam Laici conſecrarent,
& adminiſtrarent. Quod cùm olim promiſcuè, & poſt cœnam frequenta-
retur, poſtea conſtitutum ait, vt & à ieiunis fieret, & de manu ſolius præſiden-
Pag. 18. tis acciperetur. Quem *præſidentem*, Preſbyterum [h] interpretatur. *Quo abſen-*
te, Laicos ſibi confeciſſe, atque etiam diſpenſaſſe ſcribit. Itáne Laicos om-
nes, ſacerdotes veri illius, ac ſingularis ſacrificij Chriſtus inſtituit? Non
eſt ita. Deteſtabilis, & execranda hæreſis eſt, quæ hoc adſtruit, & Aëria-
nâ ipſâ perditior; quam in Waldenſibus, ac ſimilibus peſtibus, & homi-

CAPVT II. num probris, ac quiſquiliis olim Eccleſia damnauit. Ea ratione, ac probatione nullâ, ne veriſimili quidem, nititur; ſed ex errore parum ſanæ mentis, ac peruicaci inſcitiâ tota manauit. Hanc diuini illius ſacramenti ac ſacrificij inſtitutio refellit: cui ſoli interfuerunt Apoſtoli, ſacerdotes ipſi, & adminiſtri illius à Chriſto conſtituti. Hanc perennis vſus Eccleſiæ, ac nunquam interruptus falſitatis arguit. Conuincunt & hiſtoriæ omnes antiquæ: necnon Synodorum decreta, Patrúmque teſtimonia. Chriſtiani denique conſenſus orbis fœdam iſtam barbarámque colluuiem nefandi dogmatis euertit. Dicetur hoc aliàs, ſi Deo viſum erit, à nobis fuſiùs. Atque in ſuperioribus capitibus haud pauca iam attigimus; quæ ad Catholicam fulciendam doctrinam, & illud monſtrum profligandum ſatis eſſe poterunt; maximè quæ de Ordinationibus diuino iure conſtitutis, eorúmque charactere, & officiorum partitione diſputauimus. Certè neque Catharus, nec eiuſdem farinæ quiſquam alius, liquido ac ſincero vllo hactenus exemplo probare potuit; Euchariſtiam ab homine laico, aut eo, qui ſacerdos non eſſet, fuiſſe confectam: ita vt factum illius ratum haberetur. Quod argumento ſit, neque poteſtatem eius rei traditam aliis fuiſſe, quàm veris, propriéque dictis ſacerdotibus: & prorſum inſanire Meſſalianum κάθαρμα, dum primis ſeculis tralatitium hoc fuiſſe, ac per totam Eccleſiam vſu receptum ſtrenuè mentitur. Percurramus obiter argumenta omnia, quæ carptim in capitali Diſſertatione ſua Meſſalianus ad peſtilentis hæreſis fulturam attulit: ídque in ſequens caput, ne hoc iuſto ſit longius, conferamus.

Explicantur argumenta, quibus Salmaſius probat, Laicos omnes eſſe ſacerdotes. Ac primùm Tertulliani locus expenditur. Tertullianum hyperbolicè multa dixiſſe: inter quæ iſtud eſt, Laicos eſſe ſacerdotes. Eiuſdem ante hæreſim ſanum, & probum de eâdem re iudicium. Aliud eſſe abſolutam in Ordinibus ſacris functionis poteſtatem: aliud fungendi modum: adeóque extraordinariam, & ordinariam poteſtatem differre. Explicatur quo ſenſu Tertullianus, & Hieronymus Ordinum diſcrimen iuris humani eſſe dixerint: ídque ipſum ex Salmaſio conuincitur. Eiuſdem error Apoſtolica decreta omnia diuini eſſe iuris aſſeuerantis. Caluinus refellitur.

CAPVT III.

I. LAICOS *Euchariſtiam confeciſſe, ſibique ipſis diſpenſaſſe, ſi Presbyter, hoc eſt Præſidens Eccleſiæ non adeſſet*; imprimis ex Tertulliano contendit Catharus. Cuius memorabilis eſt locus ex libro de Exhortatione caſtitatis, capite VII: vbi & Laicos ſacerdotes facere videtur; & vtrumque ordinem ſola conſtitutum auctoritate Eccleſiæ dicere: & vnumquemque offerre, vt & baptizare poſſe. Verba Tertulliani: *Nónne & Laici ſacerdotes ſumus? Scriptum eſt, Regnum quoque nos, & ſacerdotes Deo, & patri ſuo fecit. Differentiam inter ordinem, & plebem conſtituit Eccleſiæ auctoritas, & honor per ordinis conſeſſum ſanctificatus. Adeo vbi Eccleſiaſtici ordinis non eſt conſeſſus, & offers, & tinguis, & ſacerdos es tibi ſolus. Sed vbi tres, Eccleſia eſt, licet laici. Vnuſquiſque enim ſua fide viuit*, &c.

De hoc Tertulliani loco latè diſſerui in Diatriba hoc de ipſo, quod modò tractamus, argumento edita. In qua probabilis eſt eius allata cauſſa, quod ſcribit, Laicos interdū obtuliſſe, vbi Eccleſiaſtici Ordinis conſeſſus deerat. Non enim offerre ibi ſacramentum eſt conficere, ac ſacrificium Dominici corporis: ſed iam confectum, & de manu *præſidentis* acceptum, & exportatum, cum

adumbratione quadam, & imitatione veræ, ac ſacrificæ oblationis vſurpare. CAPVT III.
De quo legenda omninò Diatriba noſtra, cuius ſcio coniecturam eruditiſſimis viris non mediocriter fuiſſe probatam.

II. Ad quam ſolida ratione firmandam aduerſus Trapeziticam μικρολογίαν, modò illud addimus; plena eſſe Tertulliani ſcripta ſuperiectionibus iſtis, exaggeratiſque ſententiis: quas ſi quis ſeriò, ac ſimpliciter accipiat, in putidas & abſonas opiniones incidet. Ne multis. Vnus nobis liber ſufficiet, qui eſt ab eo de Monogamia ſcriptus: vbi illud etiam repetit, quod nobis ex ſuorum commentariis vir multæ lectionis intentat Salmaſius: Chriſtianos omnes eſſe ſacerdotes, qui in Chriſto baptizati ſunt. Hoc igitur ſi κατὰ τὸ ῥητὸν, & eo ſenſu capiamus, quem verba ipſa præferunt; tum haud pauca inde conſequentur abſurda: tum recuſare non poterunt aduerſarij, quin alia eodem ab Tertulliano ſcripta capite ſimiliter intelligant. In libro de Monogamiâ, quem ſtolida Montani implicatus hæreſi Tertullianus elucubrauit, totus in id incumbit, vt ſecundas nuptias in noua lege, ac Chriſtianis omnibus interdictas probet. Omitto rationes ceteras, quas hyperbolicis eiuſdemmodi dictis refertas ad illud demonſtrandum accommodauit. Duæ potiſſimum conſiderandæ ſunt, quas eodem, vt dixi, libri de Monogamia capite ſeptimo complexus eſt. Prima eſt ideo defuncto viro mulierem non debere iteratò nubere; quia cùm in lege cautum ſit, [a] *ne quis ducat vxorem fratris ſui*, intelligitur Chriſtianam feminam prohiberi denuo nubere, *quia non habet nubere niſi fratri.* Ita enim præceptum illud interpretatur [b] Apoſtoli de talibus editum, vt ſi nubere velint, *nubant in Domino*, hoc eſt *non ethnico, ſed fratri*, &c. *Ergo non nubet* (ait proximè antea) *defuncto viro vxor, fratri vtique nuptura, ſi nupſerit. Omnes enim nos fratres ſumus.* Quàm non acuta; immò quàm obtuſa ſit, & futilis iſta ratiocinatio: vt ſunt pleraque Scriptoris illius, cùm de Chriſtianis dogmatibus agit: vel, vt in eo, quod dixi ſuperiùs, hæream, quàm ὑπερβολικῶς argumentatio iſta procedat: non neceſſe habeo dicere. Vnum hoc abſurdum ſatis eſt ad eam conuincendam, quod inde conſequitur: non modo denuò nefas eſſe nubere Chriſtianæ feminæ, ſed ne ſemel quidem licere: ac nuptias omninò Chriſtiana lege, præterquam cum ethnicis interdictas eſſe. Quippe vetat in totum diuina lex eodem illo Leuitici ſcripta capite: *ne quis accipiat ſororem ſuam.* Quâre nonniſi cum gentili, & extranea Chriſtianis inire matrimonium licebit: quod tamen prohibet Apoſtolus iis ipſis, quibus permittit vt cui velint nubant: ſi ob id non licet denuò, quia Chriſtiani omnes fraterna inter ſe germanitate iunguntur.

III. Svbiicit ibidem mox Tertullianus alterum argumentum; non debere Chriſtianas matronas ſecundis implicari nuptiis: [c] eo *quòd ſacerdotes lex eadem prohibet denuo nubere. Filiam quoque ſacerdotis iubet viduam, vel eiectam, ſi ſemen non fuerit illi, in domum patris ſui regredi, & de pane eius ali.* Atqui Chriſtiani omnes eo ipſo, quòd baptizati ſunt, ſacerdotes ſunt: *Nos autem Ieſus ſummus ſacerdos, & magnus patris de ſuo veſtiens, (quia qui in Chriſto tinguntur, Chriſtum induerunt) ſacerdotes Deo Patri ſuo fecit, ſecundum* [d] *Ioannem*, &c. *Certè ſacerdotes ſumus à Deo vocati, monogamiæ debiteres ex priſtina Dei lege, quæ nos tunc in ſuis ſacerdotibus prophetauit.* Par eſt poſterioris huius argumenti vis, ac ſuperioris: hoc eſt nulla. Sed ſi ex eo, quod Tertullianus omnes ait Chriſtianos eſſe ſacerdotes, rectè colligitur, etiam laicos, quia ſacerdotes ſunt, nouæ legis ſacrificium offerre poſſe: non minus ſequetur, iiſdem laicis Chriſtianis inuicem prohibita eſſe matrimonia: non ſecunda tantùm, quia ſacerdotes ſunt: ſed etiam vnica, quia fratres ſunt: & vtrumque, quia Chriſtiani. Viderit ergo Trapezita Catharus, tantine ſit Chriſtiano laico vxorem habenti, ex auctoritate Tertulliani probare ſacerdotem eſſe ſe, ac Preſbyterum; adeóque Preſbyteram, ac ſacerdotem ſuam eſſe coniugem; vt eodem argumento conuincat ſe contra ius fáſque tales iniiſſe nuptias: & dum *ſacros* ambos facere ſtudet, inceſtos faciat, & ſacrilegos. Nemo itaque, qui in Tertulliani loco illo ex libro de Exhortatione caſtitatis mo-

Caput III. menti aliquid conſtituet, vt licere proinde velit laico cuiuis Euchariſtiam
conficere, deprecari poterit, quin eâdem ratione nuptias Chriſtiano inter-
dictas in totum fateatur: quoniam neque cum ethnica copulari poteſt; eo
quòd id expreſsè vetat Apoſtolus: neque cum Chriſtiana; eo quòd ſoror eſt,
nec licet cum ſorore; vt is, quo nititur teſte, Tertullianus affirmat.

IV. Nam quòd inde ſacerdotes eſſe Laicos Tertullianus aſſerit, quia
baptiſmo initiati ſunt: quódque eandem huius, & Euchariſtiæ rationem
eſſe, ex eodem Tertulliano [a] Salmaſius probat; & vtrumque ſacramentum, [a] P. 384,
ſi neceſſitas vrgeat, à Laico confici, adminiſtrarique poſſe, id ſi rectè con- 385, &
cluditur, cauſſæ nihil iam erit, quin vt baptizare fas eſt feminis, ſi neceſ- ſeq.
ſitas vrget: ſic etiam Euchariſtiam conficere, ac ſacrificium offerre. Nam
cùm baptizatæ ſint, eodem, quo viri, ſacerdotio cenſentur. Atqui Baptiſ-
mum conferre mulieres ne in neceſſitate quidem permittit [b] Caluinus. [b] Lib. 4
Multo ergo minus Euchariſtiam conſecrare, & offerre Cathari debent con- Inſt. c.
cedere. Quin autem vtrumque illis adminiſtrare liceat, quod olim [c] Pepu- 15, §. 20, &
zianis viſum eſt, & Collyridianis, atque hæreticis aliis: repugnare non po- ſeq.
teſt Trapezita Meſſalianus, ſi & baptizata eſt femina: & eadem Baptiſmi eſt [c] Aug. de Hær.
& Euchariſtiæ ratio, quod illi placet: & humani arbitrij, non diuini iuris c. 17, &
eſt negotium illud miniſtrandorum ſacramentorum. Talium portento- Epiph.
rum ferax eſt Puritanorum, ac Salmaſiorum dogma. De quibus meritò Hær. 19 &
vſurpari hoc poteſt, quod de eorum germanis ſui temporis hæreticis, ad- 79.
huc ſanus, necdum illorum ſimilis, hoc eſt hæreticus & ipſe Tertullia-
nus prodidit. [d] *Non omittam*, inquit, *ipſius etiam conuerſationis hæreticæ de-* [d] Lib.
ſcriptionem, quàm futilis, quàm terrena, quàm humana ſit; ſine grauitate, ſine de Præ-
auctoritate, ſine diſciplina; vt fidei ſuæ congruens, &c. *Simplicitatem volunt* ſcr. c. 41.
eſſe proſtrationem diſciplinæ; cuius penes nos curam lenocinium vocant, &c. *Or-
dinationes eorum temerariæ, leues, inconſtantes. Nunc neophytos conlocant; nunc
ſeculo obſtrictos; nunc apoſtatas noſtros; vt gloria eos obligent, quia veritate non
poſſunt. Nuſquam faciliùs proficitur, quàm in caſtris rebellium: vbi ipſum eſſe
illic, promereri eſt. Itaque alius hodie Epiſcopus: cras alius: hodie Diaconus, qui
cras Lector: hodie Presbyter, qui cras Laicus. Nam & Laicis ſacerdotalia mune-
ra iniungunt.*

V. Qvocirca iam, vt apparet, in eorum, quos illìc accuſabat,
hæreticorum gregem, ac morum pariter, & dogmatum conſortium re-
ceptus Tertullianus effutiit illa, quæ ad eleuandam ſacerdotij dignitatem,
communicandámque cum Laicis, peſtilentibus illis in libris exarauit, de
Monogamia, & Exhortatione caſtitatis. Tametſi ſic à nobis expoſita ſunt
illius qualiacumque verba in Diatriba noſtra, vt mutis eſſe Catharis om-
nibus, & horum aſſeclæ, ac pediſſequo Meſſalino-Salmaſio liceat; qui-
bus nihil in illis eſt præſidij ad fatui erroris auctoritatem relictum. [e] Hu- [e] Salm.
ius verò ſollemnis κακοήθεια obiter animaduertenda eſt: qui Tertulliani p. 388.
ſententiam illam, in qua peruerſæ nouitatis argumentum præcipuum col-
locat, in medium proferens, ait *verba illius anteriores editiones peſſima frau-
de interpolaſſe.* Atqui non *peſſimæ fraudi*, ſed exemplarium vitio imputan-
dum illud erratum fuit ab eo, qui quid ratio ſit, & humanitas ſciret. Nam
Rhenani princeps editio, mendum ferè idem habuit: quod vir eruditus
Nicolaus Rigaltius ex Agobardi codice ſuſtulit. Sed qualis quiſque eſt,
tales facilè omnes iudicat; rectéque [f] Sapiens, *In via ſtultus ambulans*, in- [f] Eccl.
quit, *cùm ipſe inſipiens ſit, omnes ſtultos æſtimat.* 10, 3.

VI. Qvod autem Tertullianus idem in libro de Exhortatione caſti-
tatis, *differentiam inter ordinem, & plebem conſtituere* ait *Eccleſiæ auctoritatem,
& honorem per ordinis conſeſſum ſanctificatum*, poteſt eo ſenſu accipi, quo &
Hieronymi ſimile dictum expoſuimus [g] ſuprà. Nempe de externa ſpecie, [g] Lib. 2
gradúque dignitatis; non de *ſacramentali*, vt vocant, Ordinis poteſtate. c. 4, & 5
Duo ſunt enim ſpectanda in Epiſcopis, Preſbyteris, ac reliquis Ordinibus:
alterum eſt ius & poteſtas efficiendi aliquid, & adminiſtrandi; velut ordi-
nandi, conſecrandi, peccata remittendi. alterum, exequendæ, & exercen-
dæ modus poteſtatis; vt non ſolùm *validè*, quod dici ſolet, ſed etiam licitè,

ac decenter, & cum quadam honeſtate geratur. Horum prius quædam habet ſingulorum propria: quædam cum aliis communia. De quibus hæc regula præſcribi poteſt: vt quidquid in inferiori Ordine poteſtatis eſt, & efficientiæ; id in maiori contineatur: non autem vicißim quæcumque poteſt ſuperior, poſſit inferior. Itaque ordinare ſolus poteſt Epiſcopus; non Presbyter ſimplex. Conſecrare Euchariſtiam vel ſacrificare, ambo poſſunt. Sed hic per illius impoſitionem manuum à Deo poteſtatem accipit: & ideo iure diuino conſtat: nec auferri illi poteſt, quo minus *validè* faciat. Diaconi, & inferiores alij nihil horum facere poſſunt: nec ſi tentant, quidquam efficiunt: quod iam ſuprà demonſtraui. At poſterius in quadam exercendæ functionis, vt vocant, *ſollemnitate*, ac dignitate conſiſtit: quando communem cum inferioribus rei cuiuſpiam agendæ poteſtatem ſuperioribus Eccleſiaſticæ leges attribuunt, & inferioribus adimunt. CAPVT III.

VII. HVIVSMODI differentiam ne gratis, aut ex Scholaſticis contentioſiſque diſputationibus proferre videar, eóque minus Catharis, & Salmaſiis accepta ſit, antiqua nobis Concilia, & vſus Eccleſiæ veteris, ac Patrum teſtimonia perſuadent. Id quod aliàs fuſiùs enucleabitur. Nunc Auguſtino ero contentus vno. Qui in libro ſecundo contra Epiſtolam Parmeniani, [a] capite XIII, Baptiſmum à Chriſtiano Laico *validè* conferri poſſe dicit. *Quanquam*, inquit, *etſi laicus aliquis pereunti dederit neceßitate compulſus, quod cùm ipſe acciperet, dandum eſſe addidicit, neſcio an piè quiſquam dixerit eſſe repetendum. Nulla enim cogente neceßitate ſi fiat; alieni muneris vſurpatio eſt. Si autem neceßitas vrgeat, aut nullum, aut veniale delictum eſt. Sed etſi nulla neceßitate vſurpetur, & à quolibet cuilibet detur, quod datum fuerit, non poteſt dici non datum: quamuis rectè dici poßit illicitè datum. Illicitam autem vſurpationem corrigit reminiſcentis, & pœnitentis affectus. Quod ſi non correxerit, manebit ad pœnam vſurpatoris quod datum eſt, vel eius qui illicitè dedit, vel eius qui illicitè accepit; non tamen pro non dato habebitur.* Ergo aliud eſt, ita ſacramentum adminiſtrare, vt ratum ſit, ac verum; nec pro irrito, ac nullo repetendum eſt: aliud licitè, ac ſine delicto conferre, quatenus Eccleſiaſtica nulla lege is, qui miniſtrat, dare prohibetur. Quemadmodum laicus extra neceſſitatem baptizans, non nihil agit: ſed licitè non agit.

VIII. QVOD Tertullianus in libro de Baptiſmo diſertiùs explicat, vbi ordinariam, & extraordinariam illius ſacramenti functionem ita declarat: *Dandi quidem*, inquit, *habet ius ſummus ſacerdos, qui eſt Epiſcopus: dehinc Presbyteri, & Diaconi: non tamen ſine Epiſcopi auctoritate, propter Eccleſiæ honorem: quo ſaluo, ſalua pax eſt. Alioquin etiam laicis ius eſt.* nempe *in neceßitatibus, ſicubi aut loci, aut temporis, aut perſonæ conditio compellit*, vt mox ſubiicit.

Hinc etiam [b] Auguſtinus in eo loco, qui proximè citatus eſt, *ſacramentum dandi Baptiſmi* Ordinem vocat: qui ritè, & ordinario vſu, ac citra neceſſitatem, ab ſolis ordinatis adminiſtrari poteſt. Et in libro primo de Baptiſmo contra Donatiſtas, capite primo: *Sacramentum Baptiſmi eſt, quod habet qui baptizatur: & ſacramentum dandi Baptiſmi eſt, quod habet qui ordinatur.* Nimirum ſacramentum Ordinis duplici velut dote cenſetur: ac totidem habet effecta. Nam quorumdam faciendorum ius poteſtatémque tribuit, quæ abſque ordinatione propria non poſſet omninò facere: quemadmodum ſacerdotalis ordinatio dat conſecrandi Dominici corporis poteſtatem; quam nemo niſi ſacerdos vſurpare, aut verò conſecrare poteſt. Epiſcopalis item ordinatio, ſacerdotum (vt de ceteris nihil dicam) necnon Epiſcoporum conſecrandorum poteſtatem tribuit: quod nemo, niſi qui ſit Epiſcopus, præſtare poteſt. Aliorum verò ſic poteſtatem dat Ordinis conſecratio, vt etſi abſolutè ſine ea effici queant: non tamen vel licitè, vel ordinariè, vel publica ſpecie, apparatúque, ac ſollemniter. Quo ex genere baptiſmi eſt initiatio; quam etſi ſine ordine poſſint adminiſtrare Laici, non tamen ordinariè hanc attingunt; nec niſi priuatim, & inſtante neceſſitate.

IX. ITAQVE diuino iure etiam Laicis baptizare conceditur: conſecrare verò Euchariſtiam ſacerdotibus ſolis: ordinare denique, ſolis Epiſcopis. Ideo nullum in functiones iſtas ius habet Eccleſia; nec efficere poteſt,

CAPVT III. quo minus rata hæc, veráque cenſeantur, quæ ab illis adminiſtrata fuerint: quamuis vſum illarum adimere; vel coërcere, & intra certum modum continere poteſt; non vt nihil efficiant, ſi quid contra vetitum moliantur: ſed vt ritè vel licitè non faciant. Hoc igitur in ſacris illis adminiſtrationibus ius exercet Eccleſia, vti modum ac rationem præſcribat earum exequendarum: non vt eas abſolutè, vel ne effectum habeant, impedire poſſit: vel quibuſlibet illarum poteſtatem permittere, præterquàm iis, quibus id diuino iure conceditur. Et quanquam Chriſtus Apoſtolis ſuis, & Eccleſiæ facultatem commiſerit ordinandorum iſtorum, ac pro arbitrio moderandorum: non tamen diuini iuris quæ ab illis decreta ſunt habentur: & mutari pro temporum varietate, ac nouis ſanctionibus; aut, quæ legis inſtar habet, in contrarium eunte conſuetudine abrogari poſſunt. Quidquid enim diuini iuris non eſt, humani vtique eſt, & Eccleſiaſtici; ac pro maiorum arbitrio commutatur interdum, ſi res ferat. Diuini autem illa ſola iuris eſſe dicuntur, quæ expreſsè, ac per ſe ipſe mandauit Deus: nec innouari, aut aliter quàm præſcriptum ſit, tractari fas eſſe voluit hominibus. Vera eſt iſta, & ſolida, & Catholicæ conſentanea regulæ doctrina: à qua diſcedentes Cathari, & Meſſaliani, ac Salmaſij, [a] *in tenebris ſunt, & in tenebris ambulant, & neſciunt quò eant: quia tenebræ occæcauerunt oculos eorum.* [a 1 Ioã. 2, 11.]

X. HINC illa lucem accipiunt, quæ de Hieronymi ac Tertulliani, & ſimilium locis ſuprà diſputauimus: in quibus affirmari hoc videtur, Ordinum ſacrorum inter ſe diſcrimen, & ab communi hominum multitudine; non diuino, ſed humano iure conſiſtere. Hoc enim de Ordinum poteſtate ipſa non poteſt accipi: cùm certum ſit ſacramentum Ordinis, quod non modò ſacris ineſt adminiſtris; ſed eos etiam à populo diſcernit, inſtitutionis eſſe diuinæ: quod & confitentem audiuimus Salmaſium. Quare de dignitate, & externa functione, ac iuriſdictione, ſiue poteſtatis adminiſtrandæ modo, ac forma loquuntur. *Differentiam*, ait [b] Tertullianus, *inter ordinem, & plebem conſtituit Eccleſiæ auctoritas, & honor per ordinis conſeſſum ſanctificatus.* De honore, ac gradu, & eo, quod Græci vocant χῆμα, & πρόφασιν, ſermonem facit Tertullianus. Tota enim hæc externa ſpecies, & apparatus, atque cultus, quo honoratiores tum communi hominum cœtu ſunt in Eccleſia Clerici: tum inter Clericos alij aliis antecellunt; humani eſt inſtituti: tametſi diuino iure, & ordinatione, ceu fundamento, nititur: vt meritò ſecundarium veluti ius diuinum appellari queat. Nam primarium illud voco, quod nullam mutationem capit: nec auferri poteſt, aut minui. Quemadmodum iura ſunt quædam naturæ, quæ *ſecundaria* nominantur. Tum & [c] Iuriſconſultus *naturalia iura* vocat, *quæ apud omnes gentes peræquè obſeruantur, diuina quadam prouidentia conſtituta, quæ ſemper firma, atque immutabilia permanent.* Quæ ratio ad ſacra iura transferri poteſt: vt ſint quodammodo diuina, quæ etſi diſtinctè expreſſéque tradita non ſunt, diuinâ quadam prouidentia, inſtinctúque ſtabilita ſunt; & humani conſenſu generis aſcita. At primariò, abſolutéque diuini iuris ea dicuntur, quæ ad fidem Catholicam pertinent, ſacramentorúmque naturam: in quibus nouis hominum inuentis, ac decretis locus non eſt: ſed certa, determinata, inuariata perſiſtunt. Eadem eſt Hieronymi ſententia, vt ſuo loco demonſtrauimus. [b Lib. de Exhor. ad Caſt. c. 7.] [c Inſt. 1. Inſtitut. Tit. 2. §.]

XI. ET errat profectò diſcordátque ſecum [d] Catharus: qui *Epiſcopalis ordinis, & Presbyteralis differentiam humano inſtituto tribuit, id eſt, Eccleſiæ auctoritati.* atque etiam *Ordinem Eccleſiaſticum à plebe, & Laicis, vel Laicorum ordine, ita diſtingui* putat, *vt ea diſtinctio ſit non tanquam ſacerdotum, vel Pontificum à plebe: ſed tanquam Eccleſiæ præfectorum ab ipſa plebe, cui præficiuntur:* quod vel inde redarguitur. Nam cùm ſit *ordinatio diuini iuris*, vt [e] ipſemet fatetur: hoc ipſo diſtincti ſunt ordinati ab non ordinatis, quòd ordinationem habent illi, qua carent iſti. Iure itaque diuino diſtincti ſunt à populo, qui ſacramento initiati ſunt Ordinis, quoniam iuris ipſum eſſe diuini ponitur. Nam ſi non ſunt diſtincti iure diuino; ergo diuino iure ſunt idem. At quiſquis Ordinationem habet; non idem eſt cum eo, qui illam non habet: & ab ipſo eâdem iſtâ differentiâ diſcrepat. Igitur diuino iure inſtituróque [d Salm. p. 389. & 390.] [e P. 373.]

que

que diſtinguitur. Quid hîc comminiſci poterit, quo tantam rei ceteroqui vulgaris, nec difficilis, inſcitiam, ſtuporémque diſſimulet? Etenim homo à pecude, Socrares à Bucephalo, naturæ differentiâ ſecernitur; quia naruralis eſt illi proprietas, & affectio, ratione eſſe præditum, quæ non ineſt alteri. At idem Socrates ab Alcibiade non natura, id eſt eſſentia, vel οὐσιωδῶς diſtat; ſed accidente: quia deformis eſt Socrates, & pulcher Alcibiades: quæ ſunt accidentes qualitates. Tali quippe differentia vnum ab alio ſeparatur, cuiuſmodi res eſt illa, quâ differt. Quare cùm ordinatio diuini ſit iuris: qui ordinatione differt, diuino iure differt. Qui externo ſplendore & aduentirio, arque humana inſtitutione tributo diſcrepat; iure duntaxat humano diuerſus eſt ab altero. Quocirca friget Salmaſianum commentum,
a Pag. 375. [a] quod & Ordinarionem diuini eſſe iuris admittit: & tamen ordinatos ab non ordinatis non diuino, ſed humano inſtituto, & Eccleſiaſtica auctoritate
b Pag. 384. differre ſcribit: & [b] *illuſtrem*, qui hoc vt putat, aſſerit, Tertulliani *locum* approbât.

XI. Nos hactenus ſatis illud euicimus, non humano iure, & auctoritare, ſed diuino, & à Chriſto ipſo rradiro inſtiruto, triplicem Ordinem in Eccleſia conſtare, Epiſcopi, Preſbyteri, & Miniſtri. Quod non tantùm inuictis argumentis extudimus ab inuito, & balbutiente Catharo: ſed ipſius etiam aperta voce ac confeſſione: quam hoc loco certiorem ex eiuſdem dictis exprimemus.

c Cap. 5 p. 422. Vide lib. noſtrum 1 cap. 11. & 12. Verba [c] Salmaſij: *Inſtitutio Epiſcopi maioris Presbytero aut de iure diuino eſt, aut de humano. Nihil tertium. Si ab Apoſtolis eſt, iuris vtique eſt diuini. Si ab Eccleſiæ conſuetudine; ab humano iure pendet. Quod ab Apoſtolis conſtitutum eſt, æquè ius diuinum facit, ac ſi ipſius Chriſti ore decretum eſſet. Dominicæ veritatis æquè cenſeri poſſunt, quæ Apoſtoli in rebus fidei, ac diſciplinæ decreuerunt, ac ſi Chriſtus ea pronuntiaſſet, ac præcepiſſet. Et præcipuè quæ ad diſciplinam ſpectant.* Etſi falsò iſta ſunt, & imperitiſſimè ſcripta, vt mox docebimus: tamen ſic iis vtemur, tanquam vera ſint: & quod volumus indidem efficiemus. Apoſtolos inſtituiſſe per Eccleſias ſingulos primates, Epiſcopi nomine, & aucto-
d Pag. 205. ritate, [d] ſcripſit alibi Salmaſius his verbis: *Antiquior enim, ac prior mos fuit Eccleſiarum, ab ipſis Apoſtolis inſtitutus, vt primatus inter Presbyteros, non ex*
e Pag. 274. *electione decerneretur, ſed ex ordinationis tempore ſeniori deferretur.* [e] Idem rurſus primates iſtos probabile putat κατ' ἐξοχὴν nominatos eſſe Epiſcopos,
f Pag. 317. *quibus primatus eo modo delatus fuiſſet, cùm ceteri nuncuparentur Presbyteri.* [f] Ac denique *nihil magnopere referre* ait alibi, *Presbyteros illos Apoſtolicos, qui & Epiſcopi dicebantur, de Presbyteris ſimplicibus interpretari.* Si ergo, *quod non magnopere referre* dicit, aſſumamus, fuerunt Apoſtolorum tempore, & inſtiturione Preſbyteri ſimplices, qui proinde diſtabant à non ſimplicibus, quales ſunt Epiſcopi. Itaque diuino iure, id eſt Apoſtolica conſtitutione, quæ tantidem eſt, inſtituri ſunt in Eccleſia Preſbyteri ſimplices: adeóque diuerſi ab illis Epiſcopi iure diuino. Quod & ibidem faretur Salmaſius & inficiari certè non poteſt: cùm ab omni ratione ſit alienum, ſolos ſimplices Preſbyteros, & ſacerdotes ab Chriſto inſtitutos eſſe; ſummos verò, id eſt Epiſcopos, non eſſe.

XII. Nvnc paucis in illud inquiramus, quod dixi, inſcitiſſimè ab illo eſſe ſcriptum: *quod ab Apoſtolis conſtitutum eſt, æquè ius diuinum facere, ac ſi ipſius Chriſti ore decretum eſſet: & præcipuè quæ ad diſciplinam ſpectant.* Manifeſta eſt in verbis iſtis, ac ſenrentia Cathari falſitas, & abſurditas, eáque poteſt ex illis conuinci, quæ libro primo, capite primo de Traditionibus expoſuimus: Traditionum Apoſtolicarum quaſdam à diuina, alias ab humana auctoritate manaſſe. Sic enim Baſilius in libro de Spiritu ſancto, capite xxvii, Apoſtolicæ rradirionis eſſe ſcribit, cùm alia multa, velut rirus quoſdam in orando, & baptizando ſeruari ſolitos: tum quod ad rem maximè facit, trinam immerſionem in Bapriſmo. Hanc ergo traditioni Apoſtolicæ Baſilius adſcribir. Eáque tanti olim momenti eſt habita, vr Conſtantinopolitana prima Synodus in [g] canone vii, vt Græci computant, baptizatos ab Eunomianis, quòd ſemel tantùm in aquam mergerentur, denuò

g Conſtant. 1 can. 7. Εὐνομιανοὺς μέν τοι τοὺς εἰς μίαν κατάδυσιν βαπτιζομένους, &c. ὡς Ἕλληνας δεχόμεθα.

Caput III. baptizandos eſſe decreuerit, tanquam gentiles, nondúmque Chriſtianos. Quanquam canon iſte ex eorum numero ſit, quos Latini repudiarunt: vnde & ab Dionyſio Exiguo prætermiſſi ſunt. Apoſtolorum verò canon quinquageſimus deponi Epiſcopum aut Presbyterum iubet, *qui ſemel tantum mergat in baptiſmate.* At hæc ipſa Apoſtolica traditio neutiquam diuini iuris, & inſtitutionis, Eccleſiæ iudicio eſt habita. Alioqui non eam, vt fecit, immutare potuiſſet; ac vel vnicam ad merſionem redigere, vel in perfuſionem ſimplicem, adſperſionémque conuertere. Quorum prius non ſolùm licere, ſed etiam vſurpari debere cenſuit Gregorius M. in Epiſtola ad Leandrum. & eius auctoritatem ſecuta Toletana IV Synodus canone VI: propter Arianos, qui triplici hac immerſione totidem Diuinitates repræſentari volebant. Poſterius autem de ſola perfuſione, Cyprianus docuit in epiſtola LXXVI: vbi non minus integrum eſſe Baptiſma docuit, quod τῷ περιχύσει, vt Græci vocant, quàm quod ſollemni ac ter repetita merſione confertur.

XIII. [a] Calvinvs ipſe pro indifferenti hoc habet: & *mergatúrne totus qui tingitur, idque ter an ſemel, an infuſa tantùm aqua adſpergatur, minimum,* inquit, *referri: ſed id pro regionum diuerſitate Eccleſiis liberum eſſe debet.* [a Lib. Inſtit. cap. 15 §. 19.] Quin idem antiquiſſimas, & ab Apoſtolica ætate, ac traditione itidem Apoſtolica conſtitutas cæremonias, vt Baſilius, Auguſtinus, ac vulgò Patres omnes agnoſcunt, irridere eſt auſus profanus nebulo. [b] *Quaſi enim res eſſet contemptibilis,* inquit, *ex Chriſti præcepto, aqua baptizari, inuenta eſt benedictio, vel potiùs incantatio, quæ veram aquæ conſecrationem pollueret. Additus poſteà cereus cum chriſmate: exſufflatio verò ianuam ad Baptiſmum aperire viſa eſt. Etſi autem me non latet, quàm vetuſta ſit aduentitiæ huius farraginis origo: reſpuere tamen mihi, & piis omnibus fas eſt quidquid ad Chriſti inſtitutionem addere auſi ſunt homines.* [b Cal. ibid.] Hominum ecce vocat additamentum Apoſtolicam traditionem, quam & à Chriſti inſtitutione ſeparat. Hanc enim ſolam inconcuſſam, & immobilem retineri oportere; vſqueadeò vt quidquid ad illam additum ſit, fas ſit reſpuere. Porrò in Baptiſmo *aquæ lotionem* ex Chriſti eſſe præcepto, diuináque inſtitutione cenſet. Cuius ſi ab illo ratio repoſcatur, hærere ipſum neceſſe ſit. Nihil enim in omni Scriptura reliqui ſibi fecit, vnde conſtare poſſit, aquam ad Baptiſmum eſſe neceſſariam. Qui enim locus ad id pænè vnicus eſt Ioannis III, 5, hunc à ſe abiudicauit; vt qui de Baptiſmi Sacramento ibi loqui Chriſtum neget; & aquæ nomen tropicè, myſticéque contendat accipi.

XIV. Verum ne hoc modò. Illud certè, quod contra diſcipulum illius, & eiuſdem ſectæ Catharorum, ac Meſſalianorum Salmaſium hîc propriè pertendimus, ex Caluino liquet; quæ diuini ſunt iuris, ea humana auctoritate mutari, ac ſecus ordinari non poſſe. Quare ſi, vt eidem viſum eſt [c] Salmaſio, *quæ ab Apoſtolis conſtituta ſunt, æquè ius diuinum faciunt, ac ſi ipſius Chriſti ore dicta eſſent: & præcipuè quæ ad diſciplinam ſpectant:* [c Pag. 422.] ſequitur nec illa, quæ ad ordinationem ſpectant, (quam eſſe Sacramentum Auguſtinus, ac veteres alij confirmant: [d] Salmaſius autem iuris inſtitutioniſque diuinæ eſſe concedit) in poteſtate Eccleſiæ ſita eſſe, nec innouare in ea aliquid [d Idem p. 173.] audere. Vnde quæ ex inſtitutione Chriſti ſingulis ordinibus competunt, & horum præcipuè diſcrimen inter ſe, ac cetera, de quibus hactenus contendimus, integra, & immutabilia perſeuerare debent; cuiuſmodi ab Chriſto, & Apoſtolis tradita fuerunt. Ac ſceleratè adeò, impiéque facit Catharus; qui nefarij ſacrilegij totam poſt primum ſeculum ream facit Eccleſiam: dum eam poſt id tempus ſacrorum ordinum ſtatum, diſpoſitionem, vſum, ac functionis modum, quem ab illis acceperat, immutaſſe, ac corrupiſſe ſcribit.

Illa verò Cathari propria labes, quòd cùm Apoſtolicam traditionem eandem ac diuinam conſtituit, & ſe ipſum, & Caluinum, & totam impurorum Catharorum nationem eodem ſacrilegij crimine condemnet: quæ ritus illos in adminiſtratione Baptiſmi ab Apoſtolis traditos, non ſolùm ſuſtulit; ſed etiam contemptim, & cum ignominia reſpuit. Velut ſunt aquæ

benedictio, vnctio Chriſmatis, exorciſmus, & exſufflatio. Quorum inſtitutionem Baſilius in illo capite XXVII de Spiritu ſancto, & Auguſtinus paſſim ab Apoſtolis repetit: [a] nec alio hic argumento tam frequenter, copioſéque contra Pelagianos vtitur ad originalem adſtruendam maculam. Sed & Caluinus vetuſtiſſimum in Eccleſia rituum illorum agnoſcit vſum. iſque [b] Tertulliani, [c] Cypriani, ac plurimorum antiquorum teſtimonio conſtat. De quibus ſuus agendi locus erit poſteà. Ex quibus Salmaſij longè abſurdiſſimus error arguitur: qui Apoſtolicam traditionem tum omnem; tum eam præſertim, quæ ad diſciplinam ſpectat, in æquo ac diuinam reponit. Quod ſi verum eſt, neque iſte, neque Catharorum vniuerſum nomen abire poteſt, quin diuini violati iuris, ac ſacrilegij noxâ teneatur. Etenim *ſi nec minima de mandatis Dominicis licet ſoluere*, vt ait [d] Cyprianus, *quanto magis tam magna, tam grandia*, (Loquitur autem de incruento ſacrificio, de quo capite ſequenti) *tam ad ipſum Dominicæ paſſionis, & noſtræ redemptionis Sacramentum pertinentia fas non eſt infringere; aut in aliud, quàm quod diuinitus inſtitutum ſit, humanâ traditione mutare?*

[a] Vide Aug. lib. 2 de nupt. & conc. cap. 17 & ſeq. nec nõ c. 19. & Epiſt. 105 lib. 6 con. Iul. c. 2 & alibi ſæpè.
[b] Tert. de Bapt. cap. 6, & 7.
[c] Cypr. ep. 70.
[d] Epiſt. 63.

De ſacrificio nouæ legis Euchariſtico diſputatum obiter. ex Cypriano præcipuè, cuius inſignia loca de hac re proponuntur. Tum idem ex Irenæo, Iuſtino, aliiſque Patribus efficitur: qui peculiare quoddam, & proprium inſtitutum à Chriſto ſacrificium eſſe magno conſenſu docent.

CAPVT IV.

I. IAMDVDVM laboramus, vt ex his eluctari ſordibus errorum, & in ſolido pedem ponere poſſimus. Paullulum ad id reſtat adhuc: & colligendus interim ſpiritus, vt quod ſupereſt operæ, ac faſtidij, ſi non æquo, & placido, forti quidem, ac patienti animo toleremus. Capitalem hanc eſſe Salmaſij hæreſim, latéque dominari in hac tota diſputatione ſuprà iam admonui; quòd nec vllum in Eccleſia credit eſſe Sacramentum Ordinis; neque ſacerdotium vllum; nec manuum impoſitione conſecrari ſacerdotes; ac deniqùe nullum eſſe propriè dictum, ac legis nouæ peculiare ſacrificium. Quid profana illa promittant, execrandáque dogmata, & quò pertineant, ſentit omninò cui vel tantillum adhuc Chriſtiani, ac religioſi halitus ſpirat in pectore: nec vigorem illius omnem mortiferum impietatis hæreticæ frigus extinxit. Dixi iam pluſſemel non hîc propoſiti eſſe mei latiùs de iſtis agere; ne & præproperè anteuertam quod ſuum locum expectare debet in commentatione iſta Theologicorum dogmatum: & in infinitum tertius hic Tomus abeat, ac iuſtum modum excedat. Non tamen facere poſſum, quin ad comprimendam Wallonis imperitiam, quædam impræſentiarum, ſed ea perpauca, & ad manum poſita, delibem, præſertim quæ mihi apud Cyprianum occurrerunt in illa ipſa Epiſtola, ex qua inſignem protuli, & expoſui locum; qui laicis adiudicare ſacrificandi munus perperam videbatur. Hinc enim primùm conſtabit, peculiare nouæ legis eſſe ſacrificium. Ex quo ſequetur, proprium itidem iſtius legis eſſe ſacerdotium. Non enim ſine ſacrificio ſacerdotium; aut ſacrificium ſine ſacerdotio conſiſtit. Sic enim [e] Apoſtolus, vetere abrogato, & Aaronico ſacerdotio, in eius locum ſucceſſiſſe nouum, *ſecundum ordinem Melchiſedech*, in epiſtola ad Hebræos diſputat: quia nouum ſacrificium obtulit Chriſtus. Vbi & hoſtiam cum hoſtia; & ſacerdotium cum ſacerdotio confert. Vtrumque ergo ſaluum eſt in Eccleſia Catholica, ſi & ſacrificium habet illa ſuum, atque à vetere diuerſum: & eidem congruens ſacerdotium. Quod ex Cypriano primùm, vt inſtitui, demonſtrabitur.

[e] Heb. 7, & 10.

II. HIC in Epiſtola LXIII, ſanè luculenta, diſertiſſimè teſtatur habere nos proprium Teſtamenti noui, & à Chriſto inſtitutum ſacrificium;

CAPVT IV. cuius typum edidit Melchiſedech. Nam cùm in Epiſtola iſta propoſitum id illi eſſet, redarguere quoſdam, qui *in calice Dominico ſanctificando, & plebi miniſtrando, non hoc faciunt, quod Ieſus Chriſtus Dominus, & Deus noſter* SACRIFICII *huius auctor, & doctor fecit, & docuit*; nempe qui ſolam aquam offerebant, contra eos argumentum ex Melchiſedeci oblatione ducit: in qua panem & vinum obtulit, vt Chriſti ſacrificium adumbraret. [a] *Item*, inquit, *in ſacerdote Melchiſedech ſacerdotij Dominici Sacramentum* a Cyp.
præfiguratum videmus, ſecundum quod Scriptura diuina teſtatur, & dicit: [b] *Et* epiſt. 63.
Melchiſedech rex Salem protulit panem, & vinum. Fuit autem ſacerdos Dei ſum- b Gen.
mi: & benedixit Abraham. Quod autem Melchiſedech typum Chriſti portaret; 14.
declarat in Pſalmis Spiritus ſanctus ex perſona Patris ad Filium dicens: Ante Luciferum genui te. Tu es ſacerdos in æternum ſecundum ordinem Melchiſedech. Qui ordo vtique hic eſt de ſacrificio illo veniens, & inde deſcendens: quòd Melchiſedech ſacerdos Dei ſummi fuit: quòd panem, & vinum obtulit; quod Abraham benedixit. Nam quis magis ſacerdos Dei ſummi, quàm Dominus noſter Ieſus Chriſtus, qui ſacrificium Deo Patri obtulit; & obtulit hoc idem quod Melchiſedech obtulerat, id eſt, panem & vinum; ſuum ſcilicet corpus & ſanguinem? Ergo typum habuit illa Melchiſedecis oblatio ſacrificij, quod in Noua lege Chriſtus inſtituit. Cuiuſmodi ſacrificium non eſt ſolum illud cruentum, quo ſemel functus eſt ſummus ſacerdos, & Pontifex noſter, ſed etiam incruentum illud, quod ex mandato Chriſti identidem inſtauratur.

III. ETENIM Cyprianus in antecedentibus verbis, quæ paullo antè citauimus, oſtendit ſe de illo ſacrificio agere, cuius auctor, & doctor eſt Chriſtus, & in quo non aqua ſola, ſed vinum aqua miſtum adhibetur. Atqui Chriſtus non *auctor & doctor* dicitur cruenti illius. Nam *auctor*, & *doctor* eius eſt, quod faciendum exemplo ſuo, & in ſui memoriam præcepit. Non autem præcepit vt pro ipſo in crucem tolleremur: ſed vt corpus ſuum offerretur, & ſanguis; cuius imaginem ac typum repræſentaſſe Melchiſedecum aſſerit. Ac ſæpè Cyprianus ibidem oblationem illam corporis & ſanguinis Chriſti; id eſt *panis* illius, quem *carnem* eſſe ſuam; & vini, quod eſſe ſanguinem ſuum Chriſtus in Euangelio teſtatur; ſacrificium nominat. Vt cùm ita ſcribit; *peruerſum eſſe*, ſolam aquam offerre: *cùm Sacramentum quoque rei illius admonere, & inſtruere nos debeat, vt in ſacrificiis Dominicis vinum potiùs offeramus.* Tum paullo pòſt, illam ipſam actionem, quam ſub vltimam Cœnam Chriſtus exercuit, quando panem, & vinum benedictione conſecrauit, ſacrificium vocat ab ipſomet oblatum; quod imitari nos oporteat. *Non eſt ergo, frater chariſſime, quòd aliquis exiſtimet, ſequendam eſſe quorumdam conſuetudinem, ſi qui in præteritum in calice Dominico aquam ſolam offerendam putauerint. Quærendum eſt enim, ipſi quem ſint ſecuti. Nam ſi in ſacrificio, quod Chriſtus obtulit, nonniſi Chriſtus ſequendus eſt; vtique id nos obaudire, & facere oportet, quod Chriſtus fecit, & quod faciendum eſſe mandauit.* Hoc igitur quod ſacerdotes Chriſtiani in offerendo ſibi proponunt imitandum, ſacrificium eſt, quod ipſe Chriſtus obtulit in extrema illa cœna. In quo non aquam ſolam, ſed mixtum aqua vinum adhibuit. Quod de altero cruento, & in cruce celebrato neutiquam poteſt intelligi. Non enim hoc imitantur in eo ſacerdotes, quòd vinum aqua temperatum aſciſcunt.

IV. QVOD etiam ſubinde clariùs oſtendit, poſtquam docuit diuinam inſtitutionem non debere *humana traditione mutari*, poſt illa verba, quæ in calce antecedentis capitis exſcripſimus. *Nam ſi Ieſus Chriſtus*, inquit, *dominus, & Deus noſter ipſe eſt ſummus ſacerdos Dei Patris; & ſacrificium Patri ſeipſum primus obtulit: & hoc fieri in commemorationem præcepit; vtique ille ſacerdos vice Chriſti verè fungitur, qui id quod Chriſtus fecit imitatur: & ſacrificium plenum tunc offert in Eccleſia Deo Patri, ſi ſic incipiat offerre, ſecundum quod ipſum Chriſtum videat obtuliſſe.* Hoc igitur & quod imitatur à Chriſto factum, ſacrificium eſt: & quod imitando Chriſtum facit, perinde eſt ſacrificium. Et *ſacerdos* qui imitatur homo dicitur à Cypriano. Quin idem mox ſacrificia matutina vocat, quæ mane offerebantur. *Niſi ſi in ſacrificiis*, ait, *matutinis hoc*

quis veretur, ne per ſaporem vini redoleat ſanguinem Chriſti. Ac paullo pòſt demonſtrat, ſacrificium reuera Chriſtum feciſſe, quando Sacramentum corporis ſui, & ſanguinis inſtituit. quando & *mixtum calicem obtuliſſe Dominum* ſcribit: & eos refellit, qui propterea ſub cœnam *Dominicum celebrabant*, vel *offerebant*, quòd eodem tempore Chriſtus obtulit. Quod ille confutans, diſparem ait eſſe cauſſam. *Chriſtum*, inquit, *offerre oportebat circa veſperam diei; vt hora ipſa ſacrificij oſtenderet occaſum, & veſperam mundi.* Ita Chriſti actio ipſa, qua panem, vinúmque corpus ſuum fecit, & ſanguinem, oblatio fuit, & ſacrificium. Addit deinde: *Et quia paſſionis eius mentionem in ſacrificiis omnibus facimus (Paſſio eſt enim Domini, ſacrificium quod offerimus) nihil aliud, quàm quod ille fecit, facere debemus.* CAPVT IV.

a Lib. 4 de Doct. Chriſt. c. 21. V. Ex hac epiſtola Cypriani, quam citat [a] Auguſtinus, ac tam diſertis eius ſententiis, quibus peculiare in Eccleſia Chriſtiana eſſe ſacrificium docet, quod offertur in vtraque ſpecie panis & vini aqua temperati: nec non *ſacerdotes* eos vocat, qui huiuſmodi oblationem, & ſacrificium repræſentant: poteſt Catharus agnoſcere quàm ſit ab Chriſtianæ veritatis profeſſione deuius; cùm nullum noua in lege ſacrificium, neque ſacerdotium eſſe, quod ab ſuis fraterculis, ac magiſtris didicit, fideliter regerit.

b Vt epiſt. 16. 76. c Ep. 60 d Ep. 71 Quin & [b] alibi paſſim *ſacrificium* illam eandem oblationem Dominici corporis & ſanguinis nominat: & ſacerdotes, qui illi operantur: & qui [c] *ſacerdotium Dei adminiſtrant*: vt loquitur in epiſtola LX. Item, [d] *honorem cathedræ ſacerdotalis Nouatianum vſurpaſſe* dicit. cum *altare collocaſſe, & ſacrificia contra fas offerre*: nec tamen ideò Catholicos *ab altari, & ſacrificiis ceſſare oportere*. Pulcherrimè quoque in Epiſtola LXXVI martyres conſolans, quòd omnibus & corporis, & animi ſolatiis deſtituti eſſent, neque ſacrificij Domini copiam haberent? *Sed nec in illo fratres dilectiſſimi*, ait, *aliqua poteſt aut religionis, aut fidei iactura ſentiri, quòd illìc nunc Sacerdotibus Dei facultas non datur offerendi, & celebrandi ſacrificia diuina.* Erant igitur & ſacerdotes, & ſacrificia, quæ nonniſi ab iis offerebantur: non vtique promiſcuè etiam à laicis: eadémque propriè dicta, & ab aliis diuerſa, quæ latè ſumpto ſacrificij nomine cenſentur: vt ſunt bona opera, præſertim in quibus fortiter tolerantur ſupplicia, & ærumnæ corporis: quæ ſubinde *ſacrificia* nominat, & vt interim offerant hortatur.

VI. Ad hæc in libro de Aleatoribus ſingulare iſtud ſacrificium perinde deſignat: *Quòd ſi*, inquit, *multorum teſtium varia, & conſonanti monitione docemur, cum delinquentibus fratribus cibo ne quidem veſci: quanto magis debeat & à ſacrificio Chriſti arceri.* Præterea in [e] libro primo Teſtimoniorum aduerſus Iudæos; probat è Scripturis *ſacrificium vetus euacuatum eſſe, & nouum celebrari apud gentes*; idque ex [f] Malachia probat. Sic in epiſtola LIV, *Vt ſacerdotes*, inquit, *qui ſacrificia Dei quotidie celebramus, hoſtias Deo, & victimas præparemus.* Et in epiſtola LVIII *cum Epiſcopo Presbyteri ſacerdotali honore coniuncti.* Tum in LXIX, *Si maieſtatem Dei, qui ſacerdotes ordinat, cogitaueris: ſi Chriſtum, qui arbitrio, & nutu, ac præſentia ſua & præpoſitos ipſos, & Eccleſiam cum præpoſitis gubernat, aliquando reſpexeris.* Sic in libro de Oratione Dominica, *Et quando*, inquit, *in vnum cum fratribus conuenimus, & ſacrificia diuina cum Dei ſacerdote celebramus, verecundiæ, & diſciplinæ memores eſſe debemus.* Et poſteà: *Ideò & ſacerdos ante orationem præfatione præmiſſa, parat fratrum mentes, dicendo: Surſum corda: vt dum reſpondet plebs, Habemus ad Dominum*, &c. Toties itaque vetuſtiſſimus, ac ſanctiſſimus ille Martyr *ſacrificij*, & *altaris*, & *ſacerdotis*, & *oblationis* meminit eiuſdem, quod & hodiéque in Catholica perſeuerat: quæ omnia ſacrarum rerum vocabula cum rebus ipſis, ex profanæ ſectæ Catharorum inſtitutis feneus ille Wallo Meſſalinus abdicat.

e Num. 16. f Mal. 1.

VII. Nec aliter Irenæus Apoſtolicæ ſuppar ætati: qui aliquot locis ſingulare illud Euangelicæ proprium legis ſacrificium commendat in oblatione corporis, ac ſanguinis Dominici. Vt in libro IV, capite XXXIX, vbi προσφέρειν, id eſt *offerre* nos ait Deo Euchariſtiam. Ac poſteà verum, & eximium illud ſacrificium à communi notione ſecernens eorum, quæ non propriè ſacrificia dicuntur; *Sicut igitur*, inquit, *non his indigens* (quæ in pauperes ſcili-

CAPVT IV. cet erogantur) *attamen à nobis propter nos fieri vult, ne ſimus infructuoſi: Ita idipſum Verbum dedit populo præceptum faciendarum oblationum: quamuis non indigeret eis; vt diſceret Deo ſeruire. Sic & ideò nos quoque offerre vult munus ad altare, frequenter ſine intermiſſione.* Tum in capite XXXII haud paullo impreſſiùs, & manifeſtiùs: *Sed & ſuis Diſcipulis dans conſilium, primitias Deo offerre ex ſuis creaturis, non quaſi indigenti; ſed vt ipſi nec infructuoſi, nec ingrati ſint, eum, qui ex creaturis panis eſt, accepit, & gratias egit dicens, Hoc eſt corpus meum. Et calicem ſimiliter, qui eſt ex ea creatura, quæ eſt ſecundum nos, ſuum ſanguinem confeſſus eſt: & Noui Teſtamenti nouam docuit oblationem: quam Eccleſia ab Apoſtolis accipiens, in vniuerſo mundo offert Deo ei, qui alimenta nobis præſtat, primitias ſuorum munerum. De quo in duodecim Prophetis Malachias ſic præſignificauit.* Cuius verbis recenſitis; iſta ſubiicit: *Manifeſtè ſignificans per hæc, quoniam prior quidem populus ceſſauit offerre Deo: omni autem loco ſacrificium offertur Deo.*

VIII. CVM Irenæo congruit, ac prorſus eadem dicit auctor illo vetuſtior Iuſtinus Martyr in Dialogo cum Tryphone; & Chriſtianæ legis ſacrificium euidentiſſimè adſtruit ex eodem Malachiæ vaticinio. Quod vbi deſcripſit, ſtatim ita diſſerit: [a] *De iis verò, quæ à nobis gentibus ipſi offeruntur in omni loco ſacrificiis: id eſt de pane Euchariſtiæ, & calice perinde Euchariſtiæ, prædicit iam tum locutus; & nos quidem glorificare nomen eius, vos autem profanare.*

[a] Iuſt. pag. 201. περὶ δὲ τῶν ἐν παντὶ τόπῳ ὑφ' ἡμῶν τῶν ἐθνῶν προσφερομένων αὐτῷ θυσιῶν, τουτέστι τοῦ ἄρτου τῆς εὐχαριστίας, καὶ τοῦ ποτηρίου ὁμοίως τῆς εὐχαριστίας, προλέγει τότε εἰπὼν, καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ δοξάζειν ἡμᾶς, ὑμᾶς δὲ βεβηλοῦν.

Hanc Malachiæ prædictionem, vnà cum Melchiſedecianæ figura oblationis alij quoque Patres ad oblationem trahunt Dominici corporis & ſanguinis, quæ quotidie in Eccleſia celebratur: vt Auguſtinus libro primo contra Aduerſarium legis, & Prophetarum, capite XX. Et in libro XVI de Ciuitate Dei, capite XXII: *Ibi quippe primum* (ait de Melchiſedeco agens) *apparuit ſacrificium, quod nunc à Chriſtianis offertur Deo toto orbe terrarum, impleturque illud, quod longè poſt hoc factum, per Prophetam dicitur ad Chriſtum, qui fuerat venturus in carnem: Tu es ſacerdos in æternum ſecundum ordinem Melchiſedech. Non ſcilicet ſecundum ordinem Aaron, qui ordo fuerat auferendus, illuceſcentibus rebus, quæ illis vmbris prænotabantur.* Quamobrem hac eâdem compellare nobis Catharos, & Salmaſios oratione licet, quâ in Iudæos idem [b] Auguſtinus inuehitur: *Quid ad hæc reſpondetis? Aperite oculos tandem aliquando, & videte ab oriente Sole vſque ad occidentem; non in vno, ſicut fuerat vobis conſtitutum; ſed in omni loco offerri ſacrificium Chriſtianorum, non cuilibet Deo, ſed ei, qui iſta prædixit, Deo.* [c] Quod ipſum gentilium ſacrificium à Malachia prædictum *per ſacerdotium Chriſti ſecundum ordinem Melchiſedech, in omni loco à ſolis ortu, vſque ad occaſum Deo iam*, inquit, *videmus offerri.*

[b] Ora con. Iud. cap. 9 To. 6, p. 31.
[c] Aug lib. 18 de Ci c. 35.

IX. EGREGIVS eſt eiuſdem Auguſtini locus in [d] libro XX contra Fauſtum capite XXI: vbi negat nos, id eſt Chriſtianos Catholicos, *vlli martyrum ſacrificare; quamuis in memoriis martyrum conſtituamus altaria. Quis enim antiſtitum in locis ſanctorum corporum aſſiſtens altari, aliquando dixit: Offerimus tibi Petre, aut Paule, aut Cypriane? Sed quod offertur, offertur Deo, qui martyres coronauit*, &c. Mox vbi docuit, *coli martyres eo cultu dilectionis, quo & in hac vita coluntur ſancti homines Dei: ſed tanto deuotiùs, quanto ſecuriùs poſt certamina ſuperata*; iſta ſubiungit: *At verò illo cultu, quæ Græcè latria dicitur, Latinè vno verbo dici non poteſt, cùm ſit quædam propriè diuinitati debita ſeruitus, nec colimus, nec colendum docemus, niſi vnum Deum. Cùm autem ad hunc cultum pertineat oblatio ſacrificij, vnde idololatria dicitur eorum, qui hoc etiam idolis exhibent; nullo modo tale aliquid offerimus, aut offerendum præcipimus vel cuiquam martyri, vel cuiquam ſanctæ animæ, vel cuiquam angelo.*

[d] To. p. 156.

Eſt igitur ſpeciale quoddam ſacrificium in lege noua, quod ex cultu latriæ ſoli offertur Deo, non vlli creaturæ. Quod ſacrificij genus ab communibus, latéque nomine iſto comprehenſis diſcernitur: vt ſunt orationes, ieiunia, eleemoſynæ. Nam & quale ſit idem definit Auguſtinus in aliis locis, quorum aliqua iam reddidimus: & alia porrò ſunt innumera. [e] Eſt autem *ſacrificium corporis & ſanguinis Chriſti*: quod pro non baptizatis offerri vetat: pro aliis fidelibus, paſſim offerri docet. De quo rurſus idem inſigniter in epiſtola CXX, capite XIX; *Hinc gratias agimus Domino Deo noſtro: quod eſt ma-*

[e] Vid. lib. de Anim & eiu orig. c. 11.

gnum Sacramentum ſacrificio noſtro: quod vbi, & quando, & quomodo offeratur, CAPVT IV.
o. *cùm fueris baptizatus, inuenies.* Et [a] alibi, *ſacrificium Corporis Chriſti oblatum*
lo it. dæmones fugaſſe refert.

X. MEMINIT item & Chriſtiani ſacrificij Tertullianus aliquot in locis. vt in primo libro de cultu feminarum, capite XI, cauſſas prodeundi, quæ Chriſtianis incidunt matronis, enumerans, *Aut imbecillus*, inquit, *aliquis ex fratribus viſitatur, aut ſacrificium offertur: aut Dei ſermo adminiſtratur.* Et in calce libri de Oratione; *Accepto*, inquit, *corpore Domini, & reſeruato, vtrumque ſaluum eſt, & participatio ſacrificij, & executio officij.*

Euſebius Cæſarienſis libro primo de Euangelica Demonſtratione, capite vltimo, illuſtrem facit mentionem eiuſdem ſacrificij. [b] *Meritò*, inquit, *corporis ipſius, & ſanguinis memoriam celebrantes, atque antiquis illis omnibus potiore ſacrificio, & oblatione ſacra dignati, non iam fas eſſe ducimus ad priora & imbecilla elementa regredi.* Tum paullo pòſt, Chriſtum ait pro veteribus holocauſtis, corpus ſuum hoſtiam obtuliſſe: ciúſque victimæ figuram in menſa celebrandam Eccleſiæ tradidiſſe. Ac deinde ſacrificij apud Chriſtianos genus duplex commemorat: vnum proprium, in quo offertur Euchariſtia: alterum commune: [c] *Igitur*, ait, *& ſacrificamus, & ſuffitum adolemus, interdum quidem memoriam ingentis illius hoſtiæ, ſecundum tradita nobis ab ipſo myſteria celebrantes.* Mox ſacrificium alterum commemorat minus proprium: qualis eſt corporis ſui, ac vitiorum omnium caſtigatio: nec non religionis ac pietatis officia.

[b] Euſeb. pag. 26. Εἰκότως τὴν τοῦ σώματος αὐτοῦ, καὶ τοῦ αἵματος τὴν ὑπόμνησιν ὁσημέραι ἐπιτελοῦντες, καὶ τῆς κρείττονος, ἢ κατὰ τοὺς παλαιοὺς, θυσίας τε, καὶ ἱερουργίας ἠξιωμένοι, οὐκ ἔθ' ὅσιον ἡγούμεθα καταπίπτειν ἐπὶ τὰ πρῶτα, καὶ ἀσθενῆ στοιχεῖα.

[c] Idem pag. 27. [illegible] καὶ θύομεν, καὶ θυμιῶμεν ποτὲ μὲν τὴν μνήμην τοῦ μεγάλου θύματος, κατὰ τὰ πρὸς αὐτοῦ παραδοθέντα μυστήρια ἐπιτελοῦντες, &c.

Memorabile eſt etiam illud de ſacrificio, ac ſacerdote Chriſtiano, Synodale teſtimonium in cauſſa Athanaſij: quando poſtulatus eſt iudicio ab Arianis ac Meletianis ob fractum myſticum poculum, & diſiectam menſam, ſacrificij tempore, cui Iſchyras ſacerdos operabatur. [d] De quo Alexandrina Synodus agens, & hoc crimen refellens, affirmat neque ſacerdotem, vel Preſbyterum fuiſſe Iſchyram, neque ſacrificium obtuliſſe; neque menſam vllam vel altare ibi collocatum eſſe. *Cùm igitur neque Eccleſia illic eſſet; neque ſacrificans quiſquam; neque dies hoc poſtularet; quod, vel quando, vel vbi poculum confractum eſt myſticum?*

[d] Epiſt. Alex. Synod. apud Athan. Apol. 2, p. 569. καὶ γὰρ ὁ τόπος ἐκεῖνος, ἐν ᾧ κεκλᾶσθαι τὸ ποτήριον φασιν, οὐκ ἦν ἐκκλησία· Πρεσβύτερος οὐκ ἦν ὁ τὸν τόπον παροικῶν· ἡμέρα καθ' ἣν Μακάριον τοῦτο πεποιηκέναι φασὶν, οὐκ ἦν κυριακή. Μήτε τοίνυν ἐκκλησίας οὔσης ἐκεῖ, μήτε τοῦ ἱερουργοῦντος, μήτε τῆς ἡμέρας ἀπαιτούσης, ποῖον, ἢ πότε, ἢ ποῦ τὸ ποτήριον κέκλασται μυστικόν;

XI. NEC minus notus eſt Nicæni Concilij canon XVIII, in quo Preſbyteri poteſtatem habere dicuntur τοῦ προσφέρειν, id eſt *offerendi ſacrificij*, eáque
In carere Diaconos: quem [e] alibi expendimus.

art. pot. Hieronymus libro primo aduerſus Pelagianos, *Quæ ſunt rogo*, inquit,
nf. *inimicitiæ contra Deum, ſi tunicam habuero mundiorem: ſi Epiſcopus, Presbyter,*
?.3. *& Diaconus, & reliquus ordo Eccleſiaſticus in adminiſtratione ſacrificiorum cum candida veſte proceſſerint?* Hoc verò ſacrificium quale ſit, in libro tertio declarat. *Sic docuit*, inquit, *Apoſtolos ſuos, vt quotidie in corporis illius ſacrificio credentes audeant loqui: Pater noſter qui es in cælis, ſanctificetur nomen tuum.*
ad [f] Alibi quoque: *Et quotidie*, inquit, *in ſacrificiis eius de genimine vitis veræ,*
edib. *vineæ Sorec, quæ interpretatur electa, rubentia muſta calcamus.*

1.2. Præclarum illud etiam [g] Idacij Clari contra Varimadum: *Sacrificium ita-*
To.4 bl. *que, quod à Chriſtianis ſacris altaribus admouetur, non ſolùm Deo Patri, ſed etiam*
?.col. *Filio communi deuotione offertur.* Vides altaris, & ſacrificij mentionem. De
9. altari quoque, & oblatione, id eſt ſacrificio liquidò meminit Optatus Mileuitanus initio libri ſexti. *Quid enim eſt*, inquit, *tam ſacrilegum, quàm altaria Dei, in quibus & vos aliquando obtuliſtis, frangere, radere, remouere? In quibus vota populi & membra Chriſti portata ſunt?* Et poſteà: *Quid eſt enim altare, niſi ſedes & corporis, & ſanguinis Domini?* Tum paullo pòſt: *Quid vos offenderat Chriſtus, cuius illic per certa momenta corpus & ſanguis habitabat? Quid vos offendiſtis etiam vos ipſi, vt illa altaria frangeretis, in quibus ante nos per longa temporum ſpatia ſanctè, vt arbitramini, obtuliſtis?* Et alia quamplurima de altaribus Chriſtianis, déque Donatiſtarum in iis violandis ſcelere, quæ in impuras huius temporis labes, ac peſtes Catharorum non minus quadrant.

Col. 2. XII. [h] AMBROSIVS quoque in caput primum Lucæ: *Atque vtinam nobis quoque adolentibus altaria, ſacrificium deferentibus aſſiſtat Angelus: immò præbeat ſe videndum! Non enim dubites aſſiſtere Angelum, quando Chriſtus aſſiſtit;*

Caput IV. *quando Chriſtus immolatur.* Et [a] alio in loco Laurentium ſic alloquentem inducit Sixtum Pontificem: *Quò ſacerdos ſancte ſine Diacono properas? Nunquam ſacrificium ſine miniſtro offerre conſueueras.* Quod idem inſigniter precariones illæ duæ reſtantur, *præparantes ad Miſſam*, quas Ambroſius ſcripſit: in quibus ſacrificium illud, & quæ ad hoc ſpectant diſertiſſimis verbis expreſſa leguntur.

[a] Lib. 1 Off. c.41.

[b] Gaudentius Brixianus, qui eodem ſeculo floruit, in Sermone ſecundo, *cæleſte à Chriſto inſtitutum ſacrificium* vocat oblationem Dominici corporis & ſanguinis: & ſubinde: *Voluit enim beneficia ſua permanere apud nos: voluit animas pretioſo ſanguine ſuo ſemper ſanctificari per imaginem propriæ paſſionis. Et ideò fidelibus Diſcipulis mandat, quos primos & Eccleſiæ ſuæ conſtituit Sacerdotes, vt indeſinenter iſta vitæ æternæ myſteria exercerent; quæ neceſſe eſt à cunctis ſacerdotibus per ſingulas totius orbis Eccleſias celebrari.* Conſtat ex hoc Gaudentij loco, & eſſe Sacrificium legis nouæ *Sacramentum* illud *corporis & ſanguinis Chriſti*; quod *in ſpecie panis & vini offerendum conſtituit*; vt ſtatim ſubiicit: Tum ſolis Apoſtolis, ſiue Diſcipulis in illa cœna mandatum eſſe, vt ſacrificium iſtud offerrent, qui & ſoli primùm ſacerdotes conſtituri ſunt. Quò & Zenonis Veronenſis illa pertinent in Sermone de Continentia: vbi mulierem Chriſtianam gentili marito nuptam alloquens, *Quid quod illius*, inquit, *ſacrificium publicum eſt; tuum ſecretum: illius à quouis liberè tractari poteſt, tuum etiam à Chriſtianis ipſis minimè* * *conſecrari ſine ſacrilegio videri non poteſt?* Chryſoſtomus denique incruentum nouæ legis ſacrificium luculenter adſtruit, idque in Abraami ſacrificio deſignatum ait, qui filij ſanguinem non effudit. [c] *Eſt & ſacrificium*, ait, *ſine cruore. Quid dicam norunt qui iam initiati ſunt. Ac propterea ſacrificium illud ſine ſanguine tranſactum eſt, quod huius eſſe figura debebat.* Quæ verba peculiare quoddam, & propriè dictum, non laxo, & communi modo nominatum ſacrificium deſignant.

[b] To. 2 Bibl. col. 26.

* for. *conſecratis.*

[c] Chryſ. Hom. 93, To. 5, p. 630. Ἀλλ' ἔστι θυσία καὶ χωρὶς αἵματος· ἴσασιν οἱ μεμυημένοι τὸ λεγόμενον. διὰ τοῦτο γὰρ κἀκείνη ἡ θυσία χωρὶς αἵματος ἐγένετο, ἐπειδὴ ταύτης ἔμελλεν ἔσεσθαι τύπος.

Puritani dogmatis veſania & furor, quo ſacrificium & altare tollitur. Arianorum, ac Donatiſtarum eſſe ſimiles. Salmaſij inanes & friuolæ argumentationes eliſæ. Non eandem rationem eſſe Iudaicarum ceremoniarum, & Chriſtianarum; maximè impoſitionis manuum. Altaria in Chriſtiana Eccleſia veterum teſtimonio celebrari: idque extare in Scripturis. Eadem menſas vocari; & quâ de cauſſa.

Caput V.

I. Pauca illa quidem, ſed inſignia, & incorruptis, vt Puritani garriunt, Eccleſiæ ſeculis edita teſtimonia, ad id, quod agimus modò, ſufficiunt. Ac plura ſanè his addi poterant: ſed reſeruandum aliquid eſt propriæ diſputationi, quam Euchariſtiæ Sacramento, & ſacrificio deſtinamus. Interim ex iis Catharus Salmaſius meliorem, ac ſaniorem mentem capere poterit; ac temeritatem ſuam continere diſcet, ne de iis, quæ neſcit, tam facilè pronunciet. néve res antiquorum omnium Patrum, & Synodorum cuiuſque generis ac loci; hoc eſt generalis Eccleſiæ iudicio ſacroſanctas violare, & ore polluto atque mente, ſic tanquam inquinatis manibus conſpurcare ac lacerare audeat. Meminerit quorum ſimilem ſe faciat, dum Chriſtiana ſacrificia, ſacerdotes, altaria, cultum omnem illum religionis euertere, ac delere contendit. Nimirum eorum, quos biennio ante Arianam ortam hæreſim, magno Antonio ad illam ſignificandam Deus oſtendit, vt in eius vita magnus item teſtatur Athanaſius. [d] *Vidi*, inquiebat ille, *altare Domini mulorum circundatum multitudine qui crebris calcium ictibus omnia diſſipabant. Hac eſt cauſa gemituum meorum, quos audiſtis. Et facta eſt vox Domini dicens, Abominabitur altare meum. Nec mora: viſionem ſequitur effectus. Nam poſt annos duos ſanè Arianorum irrupit inſania.*

[d] Athan. in vita Anton. Εἶδον γὰρ τὴν τράπεζαν τοῦ κυριακοῦ, καὶ περὶ αὐτὴν ἑστῶτας ἡμιόνους κύκλῳ πανταχόθεν, καὶ λακτίζοντας τὰ ἔνδον οὕτως, ὡς ἂν ἀτάκτως σκιρτώντων κτηνῶν γένοιτο λακτίσματα. πάντως δὲ ᾔδειτε, φησὶ, πῶς ἐστέναζον. ἤκουσα γὰρ φωνῆς λεγούσης, βδελυχθήσεται τὸ θυσιαστήριόν μου. ταῦτα εἶδεν ὁ γέρων· καὶ μετὰ δύο ἔτη γέγονεν ἡ νῦν ἔφοδος τῶν Ἀρειανῶν.

Aut igitur muli, aut cuius dimidius hic eſt, calcitronis alterius ſimilis erit CAPVT V.
euerſor ille ac diſturbator altaris Dominici Catharus. Habebit & furoris auctores patronóſque ſui fœdiſſimos Circumcelliones ac Donatiſtas: qui in Catholicorum baſilicas, altaria, vaſa ſacra, ſacerdotes, & ſacrificia immaniſſimè graſſati ſunt: à quibus *cùm altare defenderent Diaconi Catholici tegulis*
b. 2 *plurimi cruentati ſunt, duo occiſi ſunt* (ait [a] Optatus.) *Ab iiſdem honore nominis ſui ſpoliati ſunt ſacerdotes*, &c. *Vt cùm ſint quattuor genera capitum in Eccleſia, Epiſcoporum, Presbyterorum, Diaconorum, & fidelium, nec vni parcere voluerint. Agnoſcite vos*, inquit idem, *animas euertiſſe. Inueniſtis Diaconos, Presbyteros, Epiſcopos: feciſtis Laicos. Dei Epiſcopos* (addit) *lingua gladio iugulaſtis, fundentes ſanguinem non corporis, ſed honoris. Vixerunt poſteà homines: ſed à vobis occiſi ſunt in honoribus Dei ſacerdotes.*

II. Hæ de Donatiſtis Optati Mileuitani querelæ in Meſſalinum adamuſſim congruunt. Cuius [b] impura vox iſta quanta execratione digna eſt! *Nec malè profectò iſti VValdenſes, qui quod non erat, nec audiebatur temporibus Apoſtolorum, ſacerdotium cum ſacerdotibus ſuſtulerunt. Nulli ſacerdotes in Euangelio, aut ſcriptis Apoſtolicis nominati reperiuntur. Nullius ſacerdotij veſtigium extat*, &c. *Vbi ſacrificia non fuêre, nec ſacerdotium ibi, aut ſacerdotes eſſe, nec nominari oportuit. Ne altarium quidem nomen auditum eſt in primitiua Eccleſia, quam Apoſtoli fundarunt. Menſa erat, non altare, in qua cœna Domini adponebatur, & diſpenſabatur.* Non ſolùm impia, & ſacrilegâ digna ſectâ eſt argumentationis iſta collectio: ſed obtuſa etiam, & à ratione ac iudicio derelicta.

Quid enim? An ſi vocabula in Scripturis ipſa non leguntur, res ideò vocabulis ſubiectæ prorſus exterminandæ ſunt; quas in Scripturis illis contineri ſeculorum omnium conſenſus approbauit? Oſtenſum eſt capite ſuperiori, incredibili ætatum omnium concordia, ſacrificium, & ſacerdotium tum à Chriſto in Eccleſia conſtitutum eſſe: tum vſu perpetuo Chriſtianorum receptum. Quid refert quibus ſint illa notata nominibus, dum & auctore inſtituta Chriſto; & aſcita ſemper, atque vſurpata fuiſſe conſtet?

III. At enim [c] *nullum Chriſtus inſtituit ſacerdotium, nullóſque ſacerdotes inſtituit, quibus ſuam Eccleſiam regendam committeret.* Vnde hoc probat? Operæpretium ſit animaduertere hominis ἀλογίαν. [d] *Abolitis*, inquit, *antiquis Iudaicæ legis ſacrificiis, nec receptis gentilium, nullis opus fuit ſacerdotibus qui ſacra procurarent.* Eodem argumento concluſerit, omnia Chriſtianæ Sacramenta legis, Baptiſmum, & quam *cœnam* iſti vocant; immò Chriſtianam ipſam religionem è medio eſſe tollendam. Nam & Iudæorum antiquata lex eſt: & gentilium abolita. Perinde ergo conſequens erit, iam nullam oportere eſſe reliquam. Sic Iudæorum ac gentilium baptiſmis extinctis; Chriſtianorum nullus eſſe debet. Idémque de *cœna* illa, & conuiuio dicendum erit; ex quo & agnus Paſchalis Iudaicus, & gentilium abrogatæ ſunt epulæ, quæ olim in templis, atque in honore Deorum celebrari ſolebant.

Quocirca riſum vix teneo cùm apud Catharum pro magno illud opponi video: [e] χειροθεσίαν id eſt *manuum impoſitionem* propterea *ſacerdotes non efficere, nec vllum Ordinis eſſe Sacramentum*: quia *ordinatio Eccleſiaſtica, & Chriſtiana in Presbyteris, ſiue Epiſcopis ordinandis deriuata eſt à Iudæis.* quam סמיכה, *Semicha* vocabant, quæ eſt χειροθεσία. *Quæ licet iuris ſit diuini, non tamen qui per eam aut magiſtri, aut miniſtri publicè in Eccleſia deſignabantur, ſacerdotes fiebant.* Eſtne vel ſalis mica in hac fæce ratiocinationis, cùm impietatis vel plurimum ſubſit? [f] *Cùm igitur*, inquit, *illa* ἐπίθεσις τῶν χειρῶν *apud Iudæos ſollemnis in Presbyterorum Synagogæ creatione, & in magiſtrorum promotione ſacerdotes eos non faceret: ſed auctoritatem eis tantùm daret, ac licentiam iudicandi, ac docendi: ita nec inde deriuata manuum impoſitio in Eccleſiam Chriſti ad creandos Presbyteros, & doctores deſignandos, characterem illis ſacerdotalem imprimebat.*

IV. Fvtile hoc argumentum eſſe quæ ex eo ſequuntur abſurda demonſtrant. Obſeruarunt [g] iampridem rerum Hebraicarum periti, ritus omnes ferè, quibus Chriſtus Noui Teſtamenti myſteria conſecrauit, ex Iu-

Caput V. dæorum cæremoniis acceptos eſſe: præſertim quæ poſtrema cœna geſſit in inſtitutione Sacramenti corporis, & ſanguinis ſui. Hæc enim aſſumpſit ex vſitato more popularium ſuorum in illo Paſchali conuiuio. Nam tunc paterfamilias tortam azymam ſub mappa reſeruatam tot in fruſta diuidebat, quot erant in contubernio, iiſque ſingula diſtribuebat. Exinde libatum poculum circumferri iubebat. Quæ quidem, & huius generis alia, quorum rituales Hebræorum libri, quos Talmudicos vocant, hodiéque meminerunt, Chriſtus ad nouæ legis Sacramentum tranſtulit. Ecquis inde perſuadeat ſibi, nihil ampliùs in hoc eſſe dignitatis, aut efficaciæ, quàm in priſtinis illis, Iudaicíſque fuit? Aut quis ita diſputantem ferat: ſollemnes illi ritus Hebræorum: tortæ illæ azymæ: calix ille, qui poſt cœnam Paſchalem circumferebatur, ac cetera id genus, [a] *infirma, & egena erant elementa;* neque vitam, aut gratiam conferebant: Igitur panis ille viuus, hoc eſt caro, & ſanguis Chriſti, quorum ſymbola iiſdem ex Iudaicis cæremoniis vſurpauit, neque vitam, neque gratiam tribuunt: neque corpus omninò, ſanguiſque Chriſti ſunt? Aude, ſi potes, negare non eandem eſſe vim huius argumenti, quod falſum, & impium eſſe tute ipſe fatebere, quæ eſt prioris illius tui, quo manus impoſitionem, per quam in noua lege ſacerdotes initiantur, *nullum iis ſacerdotalem imprimere characterem* aſſeris, ex eo, quòd eadem apud Iudæos impoſitio manuum nihil tale præſtabat.

[a] Gal. 4. 9.

V. Frivola eſt itaque collectio tua: neque quantum Iudaicas inter vmbras ac figuras, & Chriſtiana ſacra diſcriminis interſit, hactenus intellexiſti. Manuum apud nos impoſitio, ordinatio eſt, quæ & Epiſcopos, & ſacerdotes conſecrat, & iis gratiam largitur: & ſacramentum nouæ legis eſt, non minùs quàm Baptiſmus; vt tam Scripturarum, quàm Conciliorum, Eccleſiæque Doctorum, imprimis autem Auguſtini teſtimonio ſuprà docuimus. Tranſlata itaque lege ac mutata, vt ex Apoſtolo paullo antè meminimus, ſacrificij, & ſacerdotij mutata ratio eſt. Ac tum illud impletum eſt, quod de Chriſtianæ legis ſacerdotibus, ac miniſtris ab Eſaia prædictum eſt, cùm de vocatione gentium loquitur: [b] *Et aſſumam ex eis in ſacerdotes, & Leuitas, ait Dominus.* Nam de ſacerdotibus ac miniſtris nouæ legis hunc locum interpretatur Cyrillus; [c] *cuiuſmodi plures ex Græcorum, id eſt gentilium numero ad ſacerdotium,* inquit, *hucuſque vocantur.* Cui & [d] Gregentius in Diſputatione cum Herbano Iudæo ſubſcribit.

[b] Eſa. 66, 21.

[c] Cyril. in Eſa. lib. 5, To. 6, p. 919 κέκληνται δὲ πρὸς ἱερωσύνην καὶ εἰς δεῦρο καλοῦνται πολλοὶ τῶν ἐξ ἀγέλης τῆς Ἑλληνικῆς.

[d] Greg. fol. 101 p. 2.

[e] Nam quòd *Sacerdotum appellatio ſecundo demum ſeculo, & in altera, non prima Apoſtolorum ſucceſſione introducta eſt;* quid noſtrâ refert, dum rem ipſam qualicumque ſignificatam vocabulo, inſtitutam à Chriſto eſſe, Chriſtianum nomen omne conſentiat? An non ſatis magna vetuſtas eſt illa vocis; & eo venerationem meretur ſacerdotium, quod ſub nomine iſto iam tum à primis incunabulis Eccleſiæ cognitum fuit? Certè nihil cauſſæ eſt, cur, quod æquè indoctus & impius Catharus iubet; ex vſu Chriſtianorum tam antiqua, & ſacroſancta res eum appellatione ipſa deleatur.

[e] Salm. p. 394.

VI. Sic illud ab eodem obiectum [f] Catharo contemptim prætereundum eſt: *Altarium nomen auditum non eſſe in primitiua Eccleſia, quam Apoſtoli fundarunt.* Tum quod [g] poſteà dicit: *Altaria pro menſis non intelligebantur, quæ ſacris faciendis inſeruirent eodem modo, quo & gentibus, & Iudæis ad eundem vſum erigi ſolebant.* Vbi ſolita inſcitia labitur, & quid dicat neſcit omninò. Vtrum enim antiquior eſt *menſa*, quàm *altaris* appellatio ad βῆμα, ſiue ſuggeſtum illud ſignificandum, in quo Chriſtiana fit oblatio? Vtraque vox certè in Scripturis legitur. Altaris quidem in Epiſtola XIII ad Hebræos, vbi Apoſtolus ita ſcribit: [h] *Habemus altare, de quo edere non habent poteſtatem, qui tabernaculo deſeruiunt.* Nam altare hîc propriè ſumitur pro eo in quo ſacrificium nouæ legis offertur: vel quod eôdem recidit, μετωνυμικῶς pro ipſomet, quod offertur in eo, ſacrificio. Hîc enim Apoſtolus diſcrimen commendat ſacrificiorum amborum, Noui, & Veteris Teſtamenti. [i] In hoc, ſacrificium pro peccato ſummi ſacerdotis, aut totius populi cùm offerebatur; effuſo ſanguine, & particulis aliquot incenſis, hoſtia ipſa elata extra caſtra cremabatur: nec ea ſacerdoti veſci licebat. At Noui Teſtamenti hoſtiam

[f] Pag. 379.

[g] Pag. 395.

[h] Hebr. 13, 10.

[i] Leuit. 4.

deguſtare fas eſt iis, qui Iudaico tabernaculo, & cæremoniis iſtis, vmbríſque renunciarunt. CAPVT V.

Hoc modo Theodoretus Apoſtolum interpretatur. [a] *Hoc*, inquit, *altare priſco longè eſt præſtantius. Nam illud huius erat vmbra. Illud rationis expertes capit hoſtias: hoc verò rationalem, atque diuinam. Propterea nemo ſacerdotum illorum huius fit particeps, niſi priùs fidem in Dominum ſuſcipiat.* [b] Ac ſubinde, *ſanguinem Chriſti mundare* ait *animas noſtras: Corpus verò viuificum eiuſdem pro cinere eſſe vitulæ ruſæ, quo peccata expiabantur.* Oecumenius quoque ad eandem iſta ſententiam refert: & de Chriſti ſanguine loquens. [c] *Hic ſanguis igitur*, inquit, *per ſummum noſtrum ſacerdotem in hoc, quod eſt apud nos, infertur altare. Ideò non licet Iudæorum ſummis ſacerdotibus ex hoc ipſo altari veſci.* Theophylactus item altaris nomine τὴν ἀναίμακτον θυσίαν, *incruentum ſacrificium* intelligit. ac latiùs iſtud exponit, quod ex Oecumenio retulimus. Sedulius quoque, *Habemus*, inquit, *altare, præter altare Iudæorum: vnde corpus, & ſanguinem Chriſti participamus.* Primaſius verò, *Altare Eccleſiæ eſt, vbi quotidie conſecratur corpus Dominicum.*

VII. At Beza Catharus & ipſe, & eodem atque alumnus eiuſdem ſectæ Salmaſius veneno imbutus erroris, *altare* ibi *ſpiritaliter accipiendum eſſe* dicit, *non pro altari aliquo materiato. nedum vt hic locus faueat noſtri temporis altaribus, & ſacrificiis: vnde factum, vt cæna Domini pernicioſiſſimo errore dici cæperit altaris Sacramentum, ac tandem in ſacrificium reale, & quidem expiatorium ſit impiè tranſmutata.* Verùm vtut de altaris in illo loco ſignificatione ſententia ſit; quam vides minimè nouam fuiſſe, de altari *materiali*; frigidè certè, inſulſéque nugatur, dum *noſtri temporis altaria* nominat, *& ſacrificia*: quaſi non vetuſtiſſimi temporis & res ipſa fuerit, & rei appellatio, cui impudentiſſimè conuiciatur. Vt de hominum iſta natione dici poſſit, quod [d] Cyrillus in iſtorum ſimilem, hoc eſt Chriſtianorum ſacrorum inimiciſſimum Iulianum Apoſtatam meritò contulit. *Difficile eſſe ingenuæ feminæ cum meretrice certare. Cùm enim nullo modo poſſint vitam ingenuam, ac liberalem, & omni carentem reprehenſione criminari, probrorum ſuorum ſordes in benè moratas conferunt, ac dicacem, & impuram in eas linguam immittunt.*

Certè frequentiſſima eſt apud veteris Eccleſiæ Patres, & in Synodis altaris, ſacrificiique mentio: vt ex illis teſtimoniis conſtat, quæ proximè antecedente capite delibauimus: quorum benè multa è Cypriano produximus. quibus pauca nunc addemus, vbi de altari nominatim meminit.

VIII. In Epiſtola XL, vbi de ſchiſmatico agit Feliciſſimo: *Aliud*, inquit, *altare conſtitui, aut ſacerdotium nouum fieri, præter vnum altare, & vnum ſacerdotium non poteſt.* Et Epiſtola LV in crimínoſos, & hæreticos inuehens, *Quid ſupereſt, quàm vt Eccleſia Capitolio cedat, & recedentibus ſacerdotibus, ac Domini altare remouentibus, in Cleri noſtri ſacrum, venerandúmque conſeſſum ſimulachra, atque idola cum aris ſuis tranſeant.* Non puduit Cyprianum, Chriſtianos ſacerdotes, atque altaria, nec non ſacrificia nominare cùm aduerſus gentilium idola, & eorum aras, ac ſacrificia diceret: nec ab iſtis illorum repetendam originem eſſe docuit: vt profani docent Cathari; eóque nomine rei ſacroſanctæ conantur inuidiam facere. Quod & Epiſtola LXIII, ex qua multa illic citauimus, vberiùs oſtendit.

Sic inſignis locus eſt in Epiſtola LXVI: vbi de non iniungendo Clericis onere tutelæ agens, rationem reddit hanc: *quando ſinguli diuino ſacerdotio honorati, & in Clerico miniſterio conſtituti, nonniſi altari, & ſacrificiis deſeruire, & precibus, atque orationibus vacare debeant.* Ideo ab anteceſſoribus Epiſcopis ſancitum eſſe dicit, vt *ſi quis ad tutelam, vel curam Clericum nominaret, non offerretur pro eo, nec ſacrificium pro dormitione eius celebraretur. Neque enim apud altare Dei meretur nominari in ſacerdotum prece, qui ab altari ſacerdotes, & miniſtros voluit auocare.* Et Epiſt. LXVIII *altaris miniſterium* nominat, *& ſacerdotalem locum.* Tum in LXXII *hæreticos* ait *contra altare vnum, atque diuinum ſacrificia foris falſa & ſacrilega offerre conari.* Et Epiſtola LXXIII, *Aut quia Nouatianus altare collocare, & ſacrificia offerre contra fas nititur, ab altari, & ſacrificiis ceſſare nos oportet, ne paria, & ſimilia cum illo celebrare videamur. Vanum prorſus, &*

[a] Theodor. pag. 460. τοῦτο, φησί, τοῦ παλαιοῦ πολὺ τιμιώτερον. ἐκεῖνο γὰρ τούτου σκιά. ἐκεῖνο δέχεται τὰς ἀλόγους θυσίας· τοῦτο δὲ τὴν λογικήν τε, καὶ θείαν. οὗ δὴ χάριν οὐδεὶς ἐκείνων τῶν ἱερέων ταύτης μεταλαγχάνει, εἰ μὴ πρότερον τὴν εἰς τὸν κύριον δέξηται πίστιν.

[b] Ibid. τὸ δὲ τούτου αἷμα τὰς ἡμετέρας καθαίρει ψυχάς· αὐτὸ δὲ τὸ κύριος ἀντὶ τὸ ζωοποιὸν ἡμῖν γίνεται σῶμα.

[c] Oecum. τοῦτο δὴ οὖν τὸ αἷμα διὰ τοῦ περὶ ἡμῶν ἀρχιερέως εἰσφέρεται εἰς τὸ παρ' ἡμῖν θυσιαστήριον. διὸ οὐκ ἔξεστι τοῖς Ἰουδαίων ἀρχιερεῦσιν ἐκ τούτου τοῦ θυσιαστηρίου φαγεῖν.

[d] Cyril. 7 con. Iul. pag. 229. ... χαλεπὸν παμφίλῃ ἐλευθέρᾳ γυναικὶ πρὸς πόρνην μάχεσθαι. ἔχουσι γὰρ οὐδαμόθεν τὸν εὐφυᾶ, καὶ ἐλευθέριον, καὶ πόρρω μώμου παντὸς αἰτιᾶσθαι βίον, τῶν οἰκείων ἐγκλημάτων τὸν ῥύπον ταῖς ὁπωσοῦν ἀπομάττονται, φιλοσκώμμονά τε, καὶ βλάσφημον αὐταῖς ἐπαφιεῖσαι τὴν γλῶτταν.

CAPVT V. *ſtultum eſt, vt quia Nouatianus extra Eccleſiam vindicat ſibi veritatis imaginem, relinquamus Eccleſiæ veritatem.* Qui Cypriani locus contra Catharos, & eorum vnum Salmaſium aptiſſimus eſt. Qui Catholicorum altaria, & ſacrificia; nec non ritus alios in infamiam iccircò vocant, quòd ab Iudæis, & gentilibus olim, & ab iſtis hodiéque ſimilia factitentur.

Rurſus in libro ſecundo Teſtimoniorum contra Iudæos, capite ſecundo, *Calicis, & altaris, & Apoſtolorum, qui miſſi prædicauerunt,* myſticam in Prouerbiis ſignificationem ineſſe docet. [a] Tertullianus *aram* vocat. *Nonne ſollemnis*, inquit, *erit ſtatio tua, ſi & ad aram Dei ſteteris?*

a Lib. de Orat. in fine.

IX. IAM quod ad menſæ nomen attinet, vſus eo eſt Apoſtolus ita ſcribens, [b] *Non poteſtis menſæ Domini participes eſſe, & menſæ dæmoniorum.* Vbi menſæ vox non propriè altare ſignificat, *in quo membra Chriſti portantur:* & quod *ſedes eſt corporis, & ſanguinis Domini*, vt ſcribit [c] Optatus: ſed communionem eiuſdem corporis, & ſanguinis; hoc eſt conuiuium illud myſticum & ſacrum, cuius participes ſunt fideles omnes, etiam laici, qui vtique ex altare ipſo non communicabant: ſed à Diacono accipiebant, vt Iuſtinus ſcribit in Apologetico altero. Poſteà verò, vbi Dominica, & Eccleſiæ conſtructæ ſunt extra τὸ ἱερατεῖον, ſiue θυσιαστήριον, impertiebantur Euchariſtiâ, & vt ita loquar, ad menſam Dominicam accumbebant: quemadmodum Laodicenæ Synodi canon XIX præſcribit: vt ad [d] Syneſium obſeruauimus. Nam ſoli ſacrorum miniſtri ad altare communicabant. At verò Paulus, quod magnopere eſt obſeruandum, alludit ad profana gentilium in idolorum templis conuiuia: quæ ſecundum ſacrificia celebrabant. Etenim poſt ſacrificia, ſtatim epulum ſequebatur. Quod etiam apud Iudæos obſeruabatur in ſacrificiis Euchariſticis. Quin & [e] Athenæus in quarto libro refert, *omnem apud antiquos conuiuiorum cœtum, & apparatum ad cuiuſpiam Dei venerationem, noménque referri ſolitum. ac propterea coronis vſos eſſe diis illis gratis & acceptis, vt & hymnis, & canticis.* Horum profanorum & gentilium conuiuiorum meminit Apoſtolus in eâdem [f] ad Corinthios epiſtolâ, in quibus & *idolothyta manducare* illos dicit; & *in idolio recumbere.* Ibi ergo menſa ponebatur: quæ vtique ara ipſa non erat, in qua poſita fuerat hoſtia. [g] Ancyrana quoque Synodus mentionem facit eorum, qui *coacti ſacrificauerunt, inſuper & cœnauerunt in idolio.* De iis ergo Paulus agens in decimo eiuſdem Epiſtolæ capite, ambo illa conuiuia inuicem confert; alterum, in quo *idolothyta*, cum *calice dæmoniorum* adhibentur: alterum, in quo corpore Chriſti ac ſanguine ſatiamur: & menſam vtramque nominat. *Non poteſtis*, inquit, *calicem Domini bibere, & calicem dæmoniorum. Non poteſtis menſæ Domini participes eſſe, & menſæ dæmoniorum.* Ac menſa ibi, vt opinor, pro cibo, id eſt hinc immolatitiis pecudum carnibus: inde carne agni immaculati ſumitur: calix verò vtrobique liquorem ſignificat, alterum dæmonibus libatum: alterum conſecratum in Chriſti ſanguinem. Etenim menſæ ſola ferè imponi ſolent cibaria: vinum autem infertur aliunde, & ad menſam accumbentibus propinatur. Ideò calicem à menſa, id eſt à potu eſcam diſtinguit Apoſtolus.

b 1 Cor. 10,21.

c Lib. 6.

d Edit. 2, p. 76.

e Athen. πᾶσαν δὲ συμποσίου συναγωγὴν παρὰ τοῖς ἀρχαίοις τὴν αἰτίαν εἰς θεὸν ἀναφέρειν· καὶ στεφάνοις ἐχρῶντο τοῖς οἰκείοις τῶν θεῶν, καὶ ὕμνοις, καὶ ᾠδαῖς.

f 1 Cor. 7, & 10.

g Ancyr. can. 4. περὶ τῶν πρὸς βίαν θυσάντων, καὶ τῶν δειπνησάντων εἰς τὰ εἴδωλα.

X. EX quo coniectura noſtra veriſimilis fit: Menſam vtrobique nec aram eſſe, in qua gentilium hoſtia ſacrificatur, & imponitur: nec altare in quo Chriſtus immolatur. Sed conuiuium, quod ſecundum ſacrificium vtrique celebrant, & participant. Vnde Salmaſij argumentum eluditur: qui quæ ab Chriſtianis altaria vocata ſunt, priùs appellatas eſſe menſas aſſerit. Quanquam ſcio poſteriori tempore *menſæ* vocabulum pro *altari* percrebuiſſe. vt & apud Græcos τῆς τραπέζης. Sic Auguſtinus paſſim: vt [h] cùm *menſam* vocat *Cypriani martyris.* Τράπεζαν verò Chryſoſtomus eadem notione accipit. Vt [i] Homilia LXXXI Tomi quinti: *Quando ſtat ad menſam ſacerdos.* Et [k] Homilia LXXXIV ait Dauidem, cùm ita cecinit: [l] *Præparaſti in conſpectu meo menſam, poculum illud intellexiſſe ſpiritale, quod in diuina menſa ponitur.* Tum Homilia octaua in Epiſtolam ad Romanos: vbi & illuſtri teſtimonio ſacrificium Dominici corporis, & ſanguinis commendat, ita ſcribens: [m] *Reueremini igitur, reueremini menſam iſtam, cui communicamus*

h Serm. 113. c. 2 de Diuer.

i Chryſ. p. 566. ὅταν ἑστήκῃ πρὸ τῆς τραπέζης ὁ ἱερεύς.

k Idem pag. 583. ὁ ἐξῆς πῶς φησιν ὁ Δαβὶδ περὶ τοῦ ποτηρίου τούτου τοῦ πνευματικοῦ ἐν τῇ θείᾳ τραπέζῃ ταύτῃ κειμένου. Vide & Hom. 88. p. 606.

l Pſ. 22.

m Chryſ. p. 65. Αἰδέσθητε τοίνυν, αἰδέσθητε τὴν τράπεζαν ταύτην, ἧς κοινω-

nicamus omnes : Chriſtum pro nobis iugulatum : hoſtiam in illa iacentem. Duplex enimiſtius ſacramenti dos eſt, vt & ſacrificium ſit, & conuiuium. quatenus ſacrificium eſt, huic ara congruit vel *altare*; quæ vox magis de illo vſurpatur, quod Dei veri cultui conſecratur: ſicut *ara* idolis tribuitur. etſi nonnunquam & *ara* diuino imputatur honori. Quod Auguſtinus in epiſtola LXXXVI declarat. *Neſcit*, inquit, *altaris nomen magis legis, & Prophetarum litteris frequentatum: & altare Deo prius in tabernaculo, quod per Moyſem factum eſt, collocatum: aram quoque in*[a] *Apoſtolicis litteris inueniri vbi martyres clamant ſub ara Dei:* Verùm hodie non *ara Dei*, ſed *altare* legitur in illo loco, qui eſt Apocalypſis ſexto. Vt autem ſacrum quoddam epulum eſt, ei menſa tribuitur: idque à Propheta, Pſalmo illo XXII ſignificatum eſſe, Chryſoſtomus paullo antè citatus affirmat.

CAPVT V. νοοῦμεν ἅπαντες, τὸν δι᾽ ἡμᾶς σφαγέντα Χριστὸν, τὸ θῦμα τὸ ἐπ᾽ αὐτῆς κείμενον.

a Apoc. 6, 9.

XI. Nec omittendus Euſebij Cæſarienſis locus ea de re prorſus eximius ex libro primo de Demonſtratione Euangelica. [b] *Huius*, inquit, *hoſtiæ memoriam in menſa celebrandi per ſymbola corporis ipſius; & ſanguinis ſalutaris, cùm ſecundum legem noui Teſtamenti ritum acceperimus, à Propheta Dauide docemur ita dicere: Paraſti in conſpectu meo menſam*, &c. *Manifeſtè in illis itaque myſtica ſignificatur vnctio, & auguſta Chriſti menſæ victimæ, per quas litantes, incruenta, & rationalia ſacrificia toto vitæ tempore ſupremo omnium Deo edocti ſumus offerre per ſummum ipſius Pontificem.* Tum reliqua de vno vero Chriſtianæ legis ſacrificio pertexit: quorum nonnulla antecedenti capite retulimus. De quo quidem ſacrificio, & eius ab communibus differentia, commodùm hæc ſcribentibus occurrit nobis [c] Pothonis Prumienſis memorabilis locus, libro ſecundo de Statu domus Dei. *Denique præter vnum verum*, inquit, *ſummúmque ſacrificium, quod ſecundum ordinem Melchiſedech in conſecratione Euchariſtiæ offerimus, nullum aliud munus præſtantius altari ſancto ſuperponimus: Ceterùm plures ſunt hoſtiæ ſpirituales: plura ſunt dona, & ſacrificia, quæ ad vnum illud ſacrificium conducunt: quæ omnem animam præparant, vt participatione cæleſtis ſacrificij digna eſſe poſſit.*

b Euſeb. pag. 17. τοῦτο δῆτα τοῦ θύματος τὴν μνήμην ἐπὶ τραπέζης ἐκτελεῖν διὰ συμβόλων τοῦ τε σώματος αὐτοῦ, καὶ τοῦ σωτηρίου αἵματος κατὰ θεσμοὺς τῆς καινῆς διαθήκης παρειληφότες πάλιν ὑπὸ τοῦ προφήτου Δαβὶδ παιδευόμεθα λέγειν, &c. ἡτοίμασας ἐνώπιόν μου τράπεζαν, &c. διαῤῥήδην γοῦν ἐν τούτοις καὶ τὸ μυστικὸν σημαίνεται χρῖσμα, καὶ τὰ σεμνὰ τῆς Χριστοῦ τραπέζης θύματα, δι᾽ ὧν ἱερουργοῦντες, τὰς ἀναίμους, καὶ λογικὰς, αὐτῷ τε προσηνεῖς θυσίας διὰ παντὸς βίου τῷ ἐπὶ πάντων προσφέρειν θεῷ, διὰ τοῦ πάντων ἀνωτάτω ἀρχιερέως αὐτοῦ δεδιδάγμεθα.

c To. 9 Bibl. PP.

Sic Iſidorus Hiſpalenſis in libro Allegoriarum, capite XXXI, poſtquam ſacrificium illud à Melchiſedeco adumbratum eſſe docuit, locum illum è Prouerbiis [d] citat, & ad Eccleſiam accommodat: *in qua Chriſtus mactauit ſui corporis hoſtias: in qua miſcuit vinum ſui ſanguinis, in calice ſacramenti diuini, & præparauit menſam, hoc eſt altare Domini.*

d Prou. 8.

Eſt etiam alia ratio, cur altaria menſarum vocabulo quondam appellata ſint: nimirum ob illam, quæ in tabernaculo fuit, menſam, in qua panes coram Deo proponebantur: velut coràm principe aliquo poni menſa conſueuit. Hæc enim Euchariſtici ſacramenti, ac cæleſtis conuiuij figuram adumbrabant: vt teſtis eſt Cyrillus Alexandrinus [e] *Nónne*, inquit, *apertè panis ille nobis de cælo veniens ſignificabatur: qui aliquando in ſanctis Eccleſiarum menſis proponendus erat, & vitam mundo largitur?*

e Cyril. lib. 9 de Ador. in Spir. p. 297. ἆρ᾽ οὐκ ἐναργῶς ὁ ἄρτος ἡμῖν ὁ ἐξ οὐρανοῦ κατεδείκνυτο, προκεισόμενος μὲν κατὰ καιροὺς ἐν ἁγίαις τραπέζαις ἐκκλησιῶν, καὶ ζωὴν διδοὺς τῷ κόσμῳ;

Confutatur impium Salmaſij decretum, Presbyteros olim fuiſſe laicos. Semper Eccleſiam ex Paſtore, ac grege fuiſſe compoſitam. Plebes cur ſæpè vocantur laici. Ridicula Salmaſij ratiocinatio, Epiſcopos & Presbyteros eſſe laicos, quia fiunt ex laicis. Qui ex Laicis eligebantur, antequam Epiſcopi fierent, minores ordines capeſſebant. Neophytos & laicos Epiſcopos ordinari vetitum fuiſſe. Laicos ordinandi ius nunquam habuiſſe, & quo ſenſu Chriſtiani, ſacerdotes dicantur.

Capvt VI.

I. Presbyteros & Epiſcopos in Laicorum olim ordine cenſitos fuiſſe credit Catharus, antequam *ſacerdotis* nomen introduceretur.[a] *Ita Laici,* inquit, *erant illius temporis Presbyteri, & Epiſcopi, vt honeſtior, & honoratior pars plebis haberentur tantùm. Inde & ex Laicis eligebantur, qui ſtatim ad Presbyteratum, & Epiſcopatum promouerentur. Nec neceſſe erat per omnes minores ordines tranſire, vt ad ſummum perueniretur.* Stulta & minimè cohærens oratio. Laicus ille dicitur, qui eſt vnus è populo, turbâque fidelium. Huic ex aduerſo reſpondet Clericus. *Qui diuino cultui miniſteria religionis impendunt* (ait[b] Conſtantinus Imperator) *id eſt hi, qui Clerici appellantur, ab omnibus omninò muneribus excuſentur: ne ſacrilego liuore quorumdam à diuinis obſequiis auocentur.* Optatus Mileuitanus libro ſecundo vniuerſum corpus Eccleſiæ, quod ex ſacris, & profanis hominibus componitur, ita diſtinguit: *Certa membra habet Eccleſia, Epiſcopos, Presbyteros, Diaconos, Miniſtros, & turbam fidelium.*[c] Vbi turbam fidelium laicos appellat. Laodicenum Concilium Clericos communi vocabulo ἱερατικοὺς vocat, id eſt *ſacratos.* Dionyſius Exiguus, *ſacro officio deditos* interpretatur. Et canone XXVII idem Concilium ἱερατικοὺς, & κληρικοὺς pro iiſdem vſurpat, iiſque λαϊκοὺς ſubiungit. Vt igitur Magiſtratus à priuato diſtinguitur: ita Clericus, ſiue ἱερατικὸς à Laico. Nec poteſt ſacrorum adminiſter laicus nominari, niſi ab imputo Catharo, qui ſacra profanis miſceat. Epiſcopus, Preſbyter, & quicumque alius Clericus ante ordinationem laicus eſt: per ordinationem ex ordine Laicorum eximitur, id eſt è populo; & Deo conſecratur. Vt non ſolùm profana, & irreligioſa: ſed etiam inepta ſit, & ridicula Salmaſij ratio.

[a] Salm. p. 396.
[b] Leg. 2. Cod. Th. de Epiſc.
[c] Can. 24. & 36.

II. Nam ſi ab initio Chriſtianiſmi Eccleſia fuit; etiam ſacramenta ſua habuit, & ſignacula. Quia *in nullum nomen religionis,* vt ait[d] Auguſtinus, *ſeu verum, ſeu falſum, coagulari homines poſſunt, niſi aliquo ſignaculorum, vel ſacramentorum viſibilium conſortio colligentur.* Quare miniſtros etiam habuit ſacramentorum iſtorum. Immo & ſacrificium ſuum, ac ſacrificij adminiſtratores habuiſſe ſemper, & habere modò Chriſtianam Eccleſiam oſtendimus ſuprà. Eadem ex grege conſtat, & Paſtoribus. vt Scripturæ ipſæ diſertiſſimè prædicant. Paulus in Actis capite XX,[e] *Attendite vobis & vniuerſo gregi, in quo vos Spiritus ſanctus poſuit Epiſcopos regere Eccleſiam Dei.* Diuino itaque iure, non humano, præpoſiti ſunt fidelibus Epiſcopi; ſiue hoc vocabulo Presbyteros ſimplices, ſiue primi ordinis ſacerdotes intelligas: prout Veterum diuerſa eſt opinio. Prorſus enim ex eo loco conficitur, eſſe in Eccleſia, cœtúque fidelium conſtitutos diuina auctoritate paſtores. Quod Apoſtolus docet ad Epheſios ſcribens:[f] vbi *quoſdam* ait *dediſſe Chriſtum Apoſtolos: quoſdam autem Prophetas: alios verò Euangeliſtas: alios autem paſtores, & doctores.* Quinam paſtores iſti ſunt? Nónne quos ἡγουμένους[g] alibi vocat, id eſt *præpoſitos,* ac rectores: quibus & *obedire* præcipit; eò *quòd peruigilant, quaſi rationem pro animabus reddituri?* Ii ſunt paſtores, quorum[h] *princeps,* id eſt ἀρχιποίμην Chriſtus à Petro nominatur. Quos & Preſbyteros, ſiue *ſeniores* appellat; necnon *epiſcopos,* cùm ſcribit ſic:[i] *Paſcite qui in vobis eſt, gregem Dei prouidentes* (ad verbum *epiſcopantes*) *non coactè,* &c. *Neque vt dominantes in Cleris: ſed vt forma facti*

[d] Lib. 19. contra Fauſt. c. 11.
[e] Act. 20, 28.
[f] Eph. 4, 11.
[g] Heb. 13, 17.
[h] 1 Pet. 5, 4.
[i] 1 Petr. 5, 2. ποιμάνατε τὸ ἐν ὑμῖν ποίμνιον τοῦ Θεοῦ, ἐπισκοποῦντες μὴ ἀναγκαστῶς, &c. μηδ' ὡς κατακυριεύοντες τῶν κλήρων, ἀλλὰ τύποι γινόμενοι τοῦ ποιμνίου.

gregis ex animo. Hîc & Cletos habes, hoc eſt [a] *ſacrum cœtum* miniſtrorum Eccleſiæ: vt Græci interpretantur; aſſentiente Beza. Quare hîc Epiſcopi, ſiue primi ordinis antiſtites intelligendi. CAPVT VI.

[a] Occum. Κλῆρον δὲ τὸ ἱερὸν σύστημα καλεῖ, ὥσπερ καὶ νῦν ἡμεῖς.

III. FVISSE itaque conſtat iam tum ab Apoſtolorum tempore, in Eccleſia Paſtores, & gregem: Præpoſitos, & populum, ſiue *plebem.* Sic enim appellari ſolet multitudo fidelium, vt à ſacris ordinibus ſeparetur: ac velut Eccleſiæ prefectis, & magiſtratibus, ſiue *diuini cultus miniſtris,* vt loquitur Conſtantinus. quemadmodum Romæ ab honoratis, id eſt Senatoribus. & magiſtratu functis diſtincta plebs fuit; à qua Tribunus plebis, & plebiſcita nomen acceperunt. Quocirca vt à paſtore grex; à magiſtratu ciues; à præpoſitis ſubiecti differunt: neque aut grex appellari paſtor; aut ſubiecti, quà ſubiecti ſunt, præpoſiti, vel magiſtratus nominari poſſunt: ita Epiſcopi ac Presbyteri nunquam Laici vocati ſunt. Certè Laicos ab illis Cyprianus diſtinguit, dum [b] *Laicam communionem,* & *communicare vt Laicum* vſurpat.

[b] Ep. 52 & 68.

Qua in poſteriore Cypriani epiſtola, quæ eſt LXVIII, locus eſt egregius ad ea comprobanda, quæ de ſingularibus Eccleſiarum præſidibus, & Epiſcopis, eorúmque diuino iure conſtituta poteſtate, contra Catharum hactenus docui. Poſtquam enim ſcripſit, Epiſcopos magna cautione deligendos eſſe: *ne quis ad altaris miniſterium, vel ad ſacerdotalem locum indignus obreperet:* mox iſta ſubiungit. *Propter quod diligenter de traditione diuina, & Apoſtolica obſeruatione obſeruandum eſt, & tenendum, quod apud nos quoque, & ferè per prouincias vniuerſas tenetur: vt ad ordinationes ritè celebrandas, ad eam plebem, cui Epiſcopus ordinatur, Epiſcopi eiuſdem prouinciæ proximi quique conueniant: & Epiſcopus deligatur plebe præſente.* Diuinæ itaque, Apoſtolicæque traditionis eſt *altaris miniſterium,* & *ſacerdotalis locus,* id eſt dignitas, munus, & officium: necnon Epiſcopi, hoc eſt ſingularis alicuius Eccleſiæ præſidis inſtitutio: vt Cypriani grauiſſima illa perſuadet auctoritas: quæ pluris apud eruditos & pios eſt, quàm mille Catharorum contra hæc obſtrepentium indocta garrulitas, & inepta. Quæ quid ſibi velit, cùm Presbyteros, & Epiſcopos fuiſſe Laicos dicit, magnum faciet, qui ſic explicabit, vt intelligi poſſit.

[a] Salm. p. 396.

IV. AT etiam in exemplum, argumentúmque profert nugaciſſimæ illius [a] ſententiæ; *quòd ex Laicis eligebantur qui ſtatim ad Presbyteratum, & Epiſcopatum promouerentur. Nec neceſſe erat per omnes minores ordines tranſire vt ad ſummum peruenirent.* Huiuſmodi eſt iſta concludendi ratio, ac forma, vt à vigilante vel ſobrio nemo profectam putet. Sic enim procedit: *Ex laicis eligebantur qui Presbyteri, & Epiſcopi fierent: Ergo Presbyteri, & Epiſcopi erant laici.* Atqui contrarium potiùs colligeret ſi quid ſaperet: non fuiſſe laicos, quoniam ex laicis fierent. Non enim ex Presbytero fit Presbyter. Sed ex non Presbytero. Sic ex non Clerico, hoc eſt laico, fit Clericus. Finge ergo ex laico *ſtatim* fieri quempiam *Presbyterum,* aut *Epiſcopum:* ita vt per minores, & interiectos ordines tranſitum non fecerit: an ex eo probabis Presbyterum, aut Epiſcopum eſſe laicum? At, vt dixi, contrarium magis inde conficies. Quare cùm iſta ſcriberes, profectò apud te non eras. Quod autem certò, liquidóque deieras, morem eiuſmodi fuiſſe, vt ex Laicis fierent ſtatim Presbyteri, aut Epiſcopi, nec priùs minoribus initiarentur; eúmque *morem diu in Eccleſia durasse:* more tuo facis, vt quæ neſcis confidenter aſſeras. Ambroſij exemplum affers. Sed hoc ipſum vaticinari te, ac falſum dicere arguit. Erat hic quidem, quando in Epiſcopum à plebe poſtulatus eſt, non ſolùm laicus; ſed etiam adhuc Catechumenus. Verùm non ſtatim à Baptiſmo Epiſcopus ordinatus eſt: ſed per minores omnes Ordines gradatim eò conſcendit. Paulinum audi, qui cum illo vixit: *Baptizatus itaque fertur,* inquit, *omnia Eccleſiaſtica officia impleſſe, atque octaua die Epiſcopus ordinatus eſt ſumma cum gratia, & lætitia cunctorum.* Non igitur derepente ex laico in Epiſcopum tranſiit. Porro quod Ambroſium feciſſe, clarè, & expreſsè perhibet hiſtoria; id antè in Cypriano, & pòſt in Nectario eſſe factum, aliiſque, qui ex laicis ſubitò aſſumpti ſunt ad Epiſcopatum, certum eſſe debet.

V. VERVM, vt dixi, nihil hoc ad Salmaſij cauſſam valdè pertineret, ſi ex laico factum eſſe ſtatim Presbyterum, aut Epiſcopum probare poſſet, quod

CAPVT VI.

non fecit: immo eo, quod citauit, exemplo ſeipſum iugulauit. Sed vt pro reconditiore copia, quam habet, doctrinæ ſuæ, nouum aliquod proferat exemplum, aut argumentum, quod feliciùs accommodet: certè ſtupida nihilominus erit argumentatio, Preſbyteros, aut Epiſcopos eſſe laicos, quia creantur ex laicis. Ac perinde procedet, vt ſi quis Chriſtianos, gentiles eſſe dicat; quia fiunt ex iis, non naſcuntur. Vel ſenes eſſe pueros, quoniam ex pueris ſenes exiſtunt. Ac quòd morem illum in Eccleſia non fuiſſe ſolùm, ſed etiam duraſſe diu ſcribit, vt hoc modo fierent Epiſcopi, & Preſbyteri, qui ſtatim ex laicis caperentur: & quòd ad illud probandum Ambroſij, & Nectarij exempla commemorat, longè, multùmque errat. Etenim primis quidem Eccleſiæ temporibus non aliunde Preſbyteri, & Epiſcopi adſciſci potuerunt, quàm ex laicis, & quidem neophytis. Paullatim verò, multitudine auctâ fidelium; cùm iam Clericorum ordines conſtituti eſſent in ciuitatibus; ſtatutum eſt, & iure ordinario, adeóque more receptum, vt tum ex veteribus Chriſtianis, tum ex inferioribus Clericis maiores inſtituerentur: & vt gradatim ad ſumma proueherentur: quod ex [a] Cypriani conſtat Epiſtolis. Neque tamen ita decretis & canonibus muniri Eccleſiaſtica diſciplina potuit, vt non fortuiti quidam caſus inciderint; vt vel populares impetus & impreſſiones; vel principum potentia, vel diuinæ voluntatis inuſitata ſignificatio: ac maior aliqua denique vis, & extraordinaria, legum illa repagula perfregerit, non antiquis modò, ſed etiam citimis memoriæ noſtræ temporibus. Quæ tamen in morem trahi minimè debent: nec in argumentum fatui illius, & inextricabilis commenti, quod per ſomnium ſtertenti Catharo eſt oblatum, Preſbyteros olim, & Epiſcopos in laicis fuiſſe numeratos.

VI. VETVS in Eccleſia lex fuit, vt neque neophyti, neque laici ordinarentur Epiſcopi: ac per ſubiectos gradus pateret ad ſuperiores aditus: excepto ſi quid diuinitus obiectum ſecus hortaretur facere. Inter [b] Apoſtolicos canon octogeſimus vetat eum, *qui ex gentili ſuperſtitione ad fidem acceſſit, & baptiſmo initiatus eſt, ſtatim Epiſcopum eligi. Iniuſtum enim eſſe, qui nullum ſui experimentum dederit, hunc aliorum eſſe doctorem: niſi forte ex diuina gratia id accidat.*

Hanc etiam regulam, adeóque legitimum, & probatum Eccleſiæ morem, ex quo ſolo prudenti cuique licet argumentari quod illius iudicium fuerit, Nicæna Synodus illuſtri teſtimonio aſſerit, eique, quod dixi, fidem adſtruit. [c] *Quoniam*, inquit, *plura aut per neceſſitatem, aut aliàs cogentibus hominibus aduerſus eccleſiaſticam facta ſunt regulam, vt homines ex gentili vita nuper accedentes ad fidem, & inſtructos breui tempore, mox ad lauacrum ſpiritale perducerent, ſimúlque vt baptizati ſunt, etiam ad Epiſcopatum, vel Preſbyterium promouerent: optimè placuit, nihil tale de reliquo fieri. Nam & tempore opus eſt ei, qui catechizatur, & poſt baptiſma probatione quamplurima*, &c. Quod & Laodicena Synodus canone tertio de Neophytis prohibuit ex [d] Apoſtoli præcepto.

Sed omnium luculentiſſimè Sardicenſis Synodus, canone x, vel, vt Dionyſius numerat, XIII, cum hac inſcriptione, *De laicis non temerè faciendis Epiſcopis*. vbi ita ſanxit: [e] *Si forte aut diues, aut ſcholaſticus de foro, aut ex adminiſtratione Epiſcopus fuerit poſtulatus, vt non priùs ordinetur, niſi & Lectoris munere, & officio Diaconi, aut Preſbyteri fuerit perfunctus: vt per ſingulos gradus, ſi dignus fuerit, aſcendat ad culmen Epiſcopatus. Poteſt enim per has promotiones, quæ habebunt vtique prolixum tempus, probari qua fide ſit, qua modeſtia, qua grauitate, & verecundia.* Addit, illum, qui ſic ſubitò Preſbyter, aut Epiſcopus creatur, iure *neophytum* appellari; de quo minimè ordinando Paulus edixerit.

VII. IDIPSVM & Innocentius primus in epiſtola tertia ad Epiſcopos Toloſanæ Synodi conſtituit, vt *in ordine Clericorum eligantur, qui ab ineunte ætate baptizati fuerint, & lectorum officio ſociati: vel ſi maiores ſint, cùm fuerint Dei gratiam conſecuti, ſtatim ſe Eccleſiaſticis ordinibus mancipauerint*: hoc eſt minoribus, quibus ad maiores præparantur. Et Zoſimus Papa, in epiſtola IX ad Patroclum Arelatenſem, caſtigat eos, qui *ſtatim ſaltu quodam ſummatem locum religionis affectant: qui gradatim per Eccleſiaſtica ſtipendia venientibus explorata ſoles diſcuſſione differri.* Sic hodiéque *ſaltum* vocant, cùm quis ſumma capeſſit, omiſſis interiectis ac mediis gradibus. Sed neophytorum genus duplex

[a] Vide epiſt. 33. 34. 35.

[b] Apoſt. can. 80. τὸν ἐξ ἐθνικοῦ βίου προσελθόντα, καὶ βαπτισθέντα, ἢ ἐκ φαύλης διαγωγῆς, οὐ δίκαιόν ἐστι παραυτὰ προχειρίζεσθαι Ἐπίσκοπον. ἄδικον γὰρ τὸν μηδέπω πεῖραν ἐπιδειξάμενον, ἑτέρων εἶναι διδάσκαλον, εἰ μή που κατὰ θείαν χάριν τοῦτο γίνεται.

[c] Nic. can. 2. Ἐπειδὴ πολλὰ ἤτοι ὑπὸ ἀνάγκης, ἢ ἄλλως ἐπειγομένων τῶν ἀνθρώπων, ἐγένετο παρὰ τὸν κανόνα τὸν ἐκκλησιαστικόν, ὥστε ἀνθρώπους ἀπὸ ἐθνικοῦ βίου ἄρτι προσελθόντας τῇ πίστει, καὶ ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ κατηχηθέντας, εὐθὺς ἐπὶ τὸ πνευματικὸν λουτρὸν ἄγειν, καὶ ἅμα τῷ βαπτισθῆναι προσάγειν εἰς ἐπισκοπὴν, ἢ εἰς πρεσβυτερεῖον, καλῶς ἔδοξεν ἔχειν, τοῦ λοιποῦ μηδὲν τοιοῦτο γίνεσθαι. καὶ γὰρ καὶ χρόνου δεῖ τῷ κατηχουμένῳ, καὶ μετὰ τὸ βάπτισμα δοκιμασίας πλείονος.

[d] 1. Timoth. 3, 6.

[e] Sardic. can. 10. ἔστι ἐάν τις πλούσιος, ἢ σχολαστικὸς ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς ἀξιοῖτο ἐπίσκοπος γίνεσθαι, μὴ πρότερον καθίστασθαι, ἐὰν μὴ καὶ ἀναγνώστου, καὶ διακόνου, καὶ πρεσβυτέρου ὑπηρεσίαν ἐκπληρώσῃ· ἵνα καθ' ἕκαστον βαθμὸν, ἐὰν ἄξιος νομισθείη, εἰς τὴν ἀψῖδα τῆς ἐπισκοπῆς κατὰ προκοπὴν διαβῆναι δυνηθείη. ἕξει δὲ ἑκάστου τάγματος ὁ βαθμὸς οὐκ ἐλαχίστου δηλονότι χρόνου μῆκος, δι' οὗ ἡ πίστις αὐτοῦ, καὶ ἡ τῶν τρόπων καλοκαγαθία, καὶ ἡ στερρότης, καὶ ἡ ἐπιείκεια γνώριμος γενέσθαι δυνήσεται.

CAPVT VI.

[a Lib. 4 epiſt. 30.] eſt, vt ſcribit[a] Papa Gregorius magnus: qui *rem valdè deteſtabilem* vocat, *quòd quidam ex laico habitu per appetitum gloriæ temporalis, defunctis Epiſcopis tonſurantur, & fiunt ſubitò ſacerdotes*, &c. Tum ita pertexit: *Et cùm ad ſacros ordines Paulus Apoſtolus neophytum venire prohibeat, ſciendum nobis eſt, quia ſicut neophytus tunc vocabatur, qui adhuc nouiter erat eruditione plantatus in fide: ita nunc inter neophytos deputamus, qui adhuc nouus eſt in ſancta conuerſatione.* [b Lib. 7 epiſt. 110.] Quod idem & in[b] epiſtola docet ad Syagrium Auguſtodunenſem. Vbi & hoc addit: *Ordinatè ergo ad ordines aſcendendum eſt*, &c. [c Epiſt. 84 c. 3.] Et ante hunc[c] Leo M. tam *Laicum, quàm neophytum* ordinari vetuit. Sunt igitur *Laici* ſecundi generis neophyti. Nam vtriſque conuenit, quod de prioribus, hoc eſt è gentilibus factis Neophytis, queritur Cyrillus Alexandrinus, dum in eos inuehitur, qui tales ordinant,[d] *& in interius tabernaculum inducunt, illotiſque adhuc manibus agnum ſacrificare permittunt, ac dignitate ſacerdotali nondum in fine eruditum coronant*: quos *ad magnas rationes reddendas in die iudicij præparare* ſe iubet. Quibus in verbis delineatam habes Chriſtiani & ſacrificij, & ſacerdotij ſummam.

[d Cyril. lib. 2 in Ioan. p. 192. οἱ δὲ τὸν ἀλλόφυλον, καὶ οὔπω πεισθέντα αὐτοὶ ἁγιάζοντες, καὶ σκηνῆς μὲν εἴσω τῆς ἐσωτέρας πελούμενοι, δῶσιν δὲ ἀνίπτοις ἔτι χερσὶ τὸν ἀμνὸν ἐπιτρέποντες, καὶ τῷ τῆς ἱερωσύνης καταστέφοντες ἀξιώματι τὸν οὔπω κατηχούμενον. οἷς μεγάλους ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ἐντεῦθεν ἐπισπῶνται λόγους.]

VIII. Hæc in eum finem à me ſunt allata, vt ἀλογίας Cathari, & ἀσυλλογιστίας caſtigarem: qui Preſbyterum & Epiſcopum eſſe Laicum argumento iſto probat, quòd ex *laicis eligebantur, qui ſtatim ad Presbyteratum, & Epiſcopatum promouerentur, quem morem diu in Eccleſia duraſſe* Ambroſij, & Nectarij exemplo confirmat. Atqui *contra Eccleſiaſticum canonem*, ac *regulam* vſurpatũ iſtud eſſe, totius Eccleſiæ vox in Nicæna Synodo loquentis affirmat. Iamdudum ergo legitimus contrariúſque mos in eâdem Eccleſia ſeruari cœperat: idque adeo ex Apoſtolorum tempore. Ecquid igitur alienius eſt ab omni humano iudicio, quàm ita ratiocinari vt Salmaſius facit: qui ex eo, quod contra ius ordinarium ac legitimum vel perperam factum eſt, vel extraordinaria, & inuſitata Dei prouidentia contigit; id quod in Eccleſia certum ratúmque eſſe debet conatur adſtruere? Nam Ordinum in illa proprietas & conditio fixum aliquid eſt, & perpetuum. Vt igitur Preſbyteros, & Epiſcopos à prima ſui origine, & inſtitutione nonniſi laicos fuiſſe, ac pro talibus habitos, ex eorum electione, ac creatione monſtraret; huiuſmodi conſuetudinem eligendorum illorum afferri oportuit, quam Eccleſia probaret, ac ſponte ſua, perpetuóque ſequeretur, non quam pateretur inuita, & cui quoad poſſet obſiſteret. Deinde ſupra omnem modum obtuſa eſt iſta collectio: *Presbyteri & Epiſcopi ex laicis eligebantur: Ergo nonniſi laici fuerunt.* Eodem quippe iure concludam, reges, & imperatores nihil niſi priuatos eſſe, quoniam ex priuatis, certè ex non regibus & imperatoribus creantur. aut Romanos Pontifices nonniſi Cardinales eſſe; quoniam ex Cardinalium corpore diliguntur. Qui has & ſimiles argumentandi formas approbet; huic ſoli placere tua, Salmaſi, poteſt: hoc eſt,

Qui Bauium non odit, amet tua carmina Maui.

IX. Eadem ſcabie inquinata ſunt, quæ deinceps falſo ex illo principio deducit. [e Salm. p. 398.] [e] Velut eſt, quod ex Waldenſium, & Lutheri auctoritate confirmat, *Iuſtos, ac fideles Laicos poſſe omnia, quæ in Eccleſia Dei agi neceſſe eſt, agere, & omnibus muneribus Eccleſiaſticis defungi, poteſtate ad hoc accepta per impoſitionem manuum Presbyterij, id eſt Senatus non Eccleſiaſtici, ſed Laici.* Vbinam, ὦ βέλτιστε, legiſti laicos manum impoſuiſſe ad ordinandos Preſbyteros & Epiſcopos? Niſi forte Catholicæ mores, inſtitutáque Eccleſiæ ex latrocinalibus & clancularijs Catharorum tuorum conuenticulis metiri, atque æſtimare pergis. [f Salm. p. 397.] [f] Seniores illi, qui in Africanis geſtis, & canonibus memorantur, & de quibus agit ille, *cuius ſcrinia compilare* non vis, non fuerunt Eccleſiaſtici. Neque verum eſt, quod tu pueriliter ariolaris, *ab antiqua inſtitutione, ac diſciplina, qua Presbyteri, & Epiſcopi in ordine Eccleſiaſtico ſed in cenſu Laicorum eſſe credebantur, manſiſſe & in Eccleſia Africana ſeniores, ſiue Presbyteros laicos.* Vt in omni communitate, ſic in Eccleſia, magni ſemper fiunt, & auctoritate valent multum qui ætate prouecti ſunt, & vſu rerum & experientia præſtant. Ideo ſæpè ad decidendas lites, & controuerſias Eccleſiaſticas, quæ ex vſu, & adminiſtratione, atque, vt vulgò loquuntur, è praxi pendent, illorum adhibentur teſtimonia. Tum ad tuenda Eccleſiæ bona, poſſeſſionéſque vindicandas, & adminiſtrandas, ac rerum externarum huiuſmodi geſtiones, illorũ vtuntur opera. Vt in parœciis honeſti ciues,

Capvt VI. & ætate vſúque maturi deliguntur, quos *matricularios* vocant: qui Eccleſiæ commodis, & impenſis, aut compendiis præſunt. At iſtorum curatio neutiquam ſpiritalis eſt: nec imponendarum ius habent manuum, aut ordinandorum ſacrorum Eccleſiæ miniſtrorum: ſed in externarum, vt dixi, rerum adminiſtratione ſiſtit.

X. [a] Illvd verò frigidum, & obſoletum eſt, quod ex Petri Apoſtoli teſtimonio deducis, Laicos omnes Chriſtianos eſſe ſacerdotes: [b] quod *in ſacerdotium ſanctum ſuperædificati* dicuntur *offerentes ſpiritales hoſtias*: necnon *regale ſacerdotium* appellantur. Hæc à ſimilibus tui Catharis pridem obiici ſolita, millies ab noſtris eliſa, & obruta ſunt. Hoc vnũ modo vide. Si quid de vero, priéque dicto ſacerdotio ex illis Petri verbis colligis, etiam de regia poteſtate pari iure poſſe cōcludi. Ergo & rex erit Chriſtianus quilibet, non minus quàm *ſacerdos*: quia tam *regale*, quàm *ſacerdotium* ab non mendaci Apoſtolo Chriſtianiſmus vocatur. Et Chriſtianos reges eſſe paſſim Veteres aſſerunt. Idque à Platone ſignificatum ait Clemens Alexandrinus in [c] v Stromateon. Quoties illud contra impuram ſectam veſtram à Catholicis repræſentatum eſt ex omni vetuſtate Chriſtiana: cuius ſuprà teſtes aliquot citauimus: duplex in Eccleſia vt ſacrificiorum, ita ſacerdotij eſſe genus: alterum commune, & laxioris ambitus, ac notionis: alterum, peculiare, & Noui Teſtamenti proprium? Nam prioris illius ſpecies, orationes, eleemoſynæ, beneficentiæ, & ſi qua ſunt eiuſdemmodi, quæ in [d] Scripturis Noui teſtamenti hoſtiarum, & ſacrificiorum, & oblationum vocabulis continentur, cum antiquę Legis ſtatu, Chriſtiano communes ſunt. Præter quas, propriũm quoddam huius eſſe ſacrificium quòd ignoras, aut diſſimulas; alterum, niſi imperitè; alterum, niſi inurbanè ac ſtolidè præ te ferre non potes. Fac tantùm de rege, regnóque memineris, quod inde ſequi dixi, ϗ ἦσσοἴχνηλος, ne reum te quiſpiam peragat vt Epiſcopalis, & Eccleſiaſticæ; ſic regiæ, & ſuo vtriuſque modo ſacroſanctæ, violatæ dignitatis.

a Sa p.39 b I 1 2. c P. edit Hei d Ph 2,17 Heb 11,1 16, Pet.

Nugæ, & ἀντιμαχίαι Salmaſij. Impoſitio manuum quæ fit à Presbyteris in ordinandis Presbyteris non eſt ordinatrix. Epiſcopi prærogatiua ſupra Presbyteros maior, quàm Metropolitani ſupra Epiſcopos: illa iuris diuini eſt; hæc inſtitutionis Eccleſiaſticæ. Petri, ac ſedis Apoſtolicæ primatus contra Salmaſium propugnatur. Petrum caput, & principem Apoſtolorum fuiſſe. Sed & Romanum Pontificem Epiſcopis omnibus præſtitiſſe, etiam ex Aduerſariorum teſtimonio probatur. Non repugnare dignitati Chriſti, ſi qui in Eccleſia principes, & capita vocentur.

Capvt VII.

I. [e] Et Presbyteros, qui in Apoſtolicis ſcriptis occurrunt, eoſdem videri Epiſcopos dixi fuiſſe: & certiſſimè conſtare docui, *magnum ab antiquis vſque Eccleſiæ temporibus diſcrimen intercesſiſſe Epiſcopos inter & Presbyteros:* ac te indoctum, *qui eoſdem olim cùm appellatione ipſa, tum re atque ordine Presbyteros, atque Epiſcopos fuiſſe defenderes.* Mirari deſine duo hæc à nobis in Diſſertationibus eſſe poſita. Non pugnant inuicem, vt putas: ſed mirificè conſentiunt. Sed aliud eſt, eundem hominem Presbyterum ſimul eſſe, & Epiſcopum: aliud; Presbyterarum eundem eſſe cum Epiſcopatu: ſiue Presbyterum idem eſſe atque Epiſcopũ. Siue denique, quod eòdem recidit, eoſdem & nomine, & re atque ordine Presbyteros atque Epiſcopos fuiſſe. Poſterius hoc falſum eſt, hæreticum eſt, tuũ eſt: qui duos illos Hierarchicos ordines confundis, & permiſces inuicem, cum amicis tuis Waldenſibus, Wicleſiſtis, Lutheranis, Caluinianis, & horum perditiſſimis, Puritanis; qui Deo hominibúſque diſplicent, ac diuina omnia, & humana iura conturbant. [f] Rogas *quæ differentia ſit inter opinionem illam, quæ ſtatuit, Presbyteros vnà Epiſcopos fuiſſe; & quæ ponit, Epiſcopos eoſdem & Presbyteros.* Magna planè differentia eſt, ſi cùm dicitur, *Presbyteros eoſdem & Epiſcopos fuiſſe*, non perſonas ipſas intelligamus,

e Sal p.39 & ſe f Id. p. 90.

ſed ordines gradúſque, hoc eſt Preſbyteratum, & Epiſcopatum: vt ſæpè *concreta*, quæ vocant, nomina *abſtractorum* loco ponuntur. At in priori, cùm dicimus, *Presbyteros vnà Epiſcopos fuiſſe*, eandem ſignificamus vtroque præditam ordine fuiſſe perſonam. Quod ſatis antea declaratum à nobis eſſe etiam pro captu tuo confidimus. CAPVT VII.

II. Tv verò viciſſim quemadmodum ἀλογίας hîc tuam excuſes vide. Scribis,[a] *Primò quidem, recente adhuc diſtinctione Epiſcopi, & Presbyteri, non ſtatim ad abruptum diſcrimen tranſitum eſſe: ſed ita curam totius Eccleſiæ gerere debuiſſe Epiſcopum, vt tamen nihil ſine Presbyterorum conſilio agere ei liceret. Ita ordinabat Presbyterum, vt non ſolus id poſſet, ſed omnes adeſſe in eo ordinando deberent Presbyteri, qui manus ſuas iuxta manũ Epiſcopi in eo conſecrando ſupra caput eius tenerent.* Age inuicem tempora illa conferantur. Diſtinctionem Epiſcopi, & Preſbyteri ineunte ſecundo ſeculo introductam eſſe ſtatuis. At ille ritus, vt in Preſbytero conſecrando *etiam omnes Presbyteri, qui præſentes ſunt, manus ſuas iuxta manum Epiſcopi ſuper caput illius teneant*: etiam diu poſt primum ſeculum obſeruatus eſt: & hodiéque in Occidentali Eccleſia ſolet adhiberi. Certè verba quibus illum exprimis è Carthaginenſi IV Synodo ſumpſiſti, canone 111: quæ Synodus circa annum Chriſti quadringenteſimum eſt habita. Ergóne quod centeſimo circiter anno Chriſti factum eſſe dicis, id recens erat anno quadringenteſimo?

Salm. 401.

Rurſus poſtquam diuerſi, ac diſtincti gradus Epiſcopi, & Preſbyteri facti ſunt; ac poſt illud tempus, quo recens adhuc erat illa diſtinctio; cùm Preſbyteri nonniſi Preſbyteros, & Diaconos ordinare poſſent, non autem Epiſcopos, quibus inferiores erant,[b] *Primatum* ais *in Presbyterio tenuiſſe Epiſcopos, id eſt cathedræ primæ dignitatem, cùm omnes Presbyteri etiam cathedras haberent, & ius conſidendi in Conciliis cum Epiſcopis ipſis. Poſtea primatum qui primæ vrbis in quâque prouinciâ ſedem haberent, tenuiſſe. Et hic primatus tantùm primò fuit inſtar primatus illius, quem in Presbyterio Epiſcopus habebat. Deinde etiam ſolicitudo totius prouinciæ ad eum delata eſt, vt Epiſcopo cura totius Eccleſiæ commiſſa.*

Salm. 403.

III. Hæc tua eſt oratio: in qua tanta vis eſt hallucinationis, inſcitiæ, repugnantiæ, quantam nemo omnium, qui viuunt hodie, præter te capere poteſt. Nam primarum dicis Epiſcopum habuiſſe in Preſbyterio, primùm velut honorarium, ſine iuriſdictione; ſed eatenus vt primæ cathedræ ius haberet. Poſteà id inſtitutum, vt primatus ille penes eum eſſet, *qui primæ vrbis in quaque Prouincia ſedem haberet. Qui primatus*, inquis, *tantùm primò fuit inſtar primatus illius, quem in Presbyterio Epiſcopus habebat.* Deinde, vt ſcribis, etiam ſolicitudo ei totius prouinciæ conceſſa fuit: ſicut Epiſcopo totius Eccleſiæ. Ex quo quadruplex velut ſtatus ordinum in Eccleſia, & ſacrorum miniſteriorum efficitur. Primus in quo Epiſcopatus à Preſbyteraru nihil diſcrepabat: ſed vnus, & idem erat ordo. Secundus, in quo diſtinctio fieri cœpta eſt Epiſcopi, & Preſbyteri. quando recente adhuc illa diſtinctione, Preſbyteri, dum ordinaretur ab Epiſcopo Preſbyter, *manus ſuas iuxta manum Epiſcopi ſupra caput eius tenebant.* Epiſcopus verò *primatum ſolum, & primæ cathedræ dignitatem* obtinebat: quando & omnes Epiſcopi æquales erant inter ſe. Tertius ſtatus fuit, in quo primatus in quâque prouincia primæ vrbis Epiſcopo delatus eſt: ita tamen vt nullam prouinciæ ſolicitudinem haberet: ſed *inſtar eſſet primatus illius, quem in Presbyterio Epiſcopus habebat.* Quartus & poſtremus, in quo primus ille Epiſcopus totius prouinciæ ſolicitudinem geſſit, ſicut Epiſcopus totius Eccleſiæ. Addam & quintum poſtea ſtatum; qui propria labe contaminatus eſt. Nunc quod ad quadruplicem illum progreſſum Epiſcopalis dignitatis attinet, animaduerti poteſt quàm in eo ſis deceptus. Etenim quem tu ſecundum ſtatum facis, in quo recente adhuc diſtinctione Preſbyteri & Epiſcopi, in illius ordinatione, Preſbyteri iuxta manum Epiſcopi manus ſuas tenebant, ad Carthaginenſis quartæ Synodi tempus ſpectat: quæ circa annum Chriſti quadringenteſimum ſaltem eſt habita. Atqui longè ante id tempus, duo poſteriores ſtatus, tertius videlicet, & quartus extiterunt; immo & qui ſucceſſit omnibus, quintus alius ſtatus, de quo pòſt.

IV. Nam Nicæni Concilij tempore, Eccleſiæ per prouincias diſtributæ erant: atque vnicuique prouinciæ, & huius Epiſcopis omnibus præerat

Caput VII. vnus primarius Epiſcopus Metropolitani nomine ac titulo; cuius ſedes prima vrbs erat, Metropolis dicta. Docet hoc canon illius Synodi ſextus longè celeberrimus, ad quem ſtramentitium olim volumen conſarcinaſti, *de ſuburbicariis Eccleſiis.* Ex eo diſcere potes, Alexandrinum Epiſcopum non χθὲς καὶ πρώην, ſed κατὰ τὰ ἀρχαῖα ἔθη, id eſt *ex antiqua conſuetudine*, ſub ſe omnes Epiſcopos habuiſſe, tam Ægypti, quàm Libyæ, & Pentapolis. Sic & Romanum ſubiectos ſibi ſuos habuiſſe, ac *ſub poteſtate* ſua, quam ἐξουσίαν Patres nominant. Ibidem etiam ὁ μητροπολίτης commemoratur; abſque cuius ſententia ordinari nullus in prouincia debet Epiſcopus. Ergo iam ex antiquo Epiſcopi in Eccleſia plures vni alicui primo ſubiecti erant, qui ἐξουσίαν, & poteſtatem in eos exercebat, illo ipſo tempore, quo Preſbyteri in ordinando Preſbytero *manus ſuas iuxta manum Epiſcopi tenebant.* Canone item ſequenti, ſic Æliæ, id eſt Hieroſolymorum Epiſcopo honorarium quoddam ius conceditur, vt tamen ſaluus ſit honor Metropolitanæ Eccleſiæ, cui vrbs illa ſuberat: nempe Cæſareæ Palæſtinæ.

[a] Antioch. can. 9. τοὺς καθ' ἑκάστην ἐπαρχίαν ἐπισκόπους εἰδέναι χρὴ τὸν ἐν τῇ μητροπόλει προεστῶτα ἐπίσκοπον, καὶ τὴν φροντίδα ἀναδέχεσθαι πάσης τῆς ἐπαρχίας.

Sic [a] Antiochenæ Synodi canon nonus meminit Epiſcoporum Prouinciæ, *quorum ſolicitudinem Metropolitanus ſuſcipit.* Conſtantinopolitana quoque prima, & Oecumenica ſecunda, quæ haud paucis annis Carthaginenſem illam anteceſſit, multa de Metropolitanis epiſcopis, eorúmque cura, & iuriſdictione in ſubiectas ſibi prouincias, & Epiſcopos ſanxit, ac diœceſes ordinauit.

Friuola eſt itaque illa temporum, officiorúmque partitio, quam Catharus, ſic tanquam vnus ex Valentinianorum tabulatis Horothetes, præfinit, prorſus illiberaliter, & ἀσυστάτως. Nunquam Epiſcopus Eccleſiæ vlli præfuit, ſine poteſtate ac iuriſdictione tam in eam, quàm in Clericos ipſi contributos. Nec vnquam Preſbytero licuit ordinare Preſbyterum, aut Diaconum: vt ſuprà latiùs expoſui.

V. Seqvitvr alius neſcio quis πολιτείας Eccleſiaſticæ, & Epiſcopalis ſtatus, quem Catharus emetitur, talium commentorum liberalis magis, quàm ingenioſus artifex. [b] Cùm de quarto agit ſtatu, in quo ſolicitudo totius prouinciæ penes primatum gerentem Epiſcopum eſſe cœperat, ſcribit tunc *Epiſcopos in vnaquâque prouincia ab omnibus, vel ſaltem tribus eiuſdem Prouinciæ Epiſcopis ordinari debuiſſe, vt ea ordinatio non procederet abſque auctoritate Epiſcopi.* Tum ita nouum veluti ſtatum ſubiicit: *Proceſſu temporis ſic vnus Metropolitanus reliquos Epiſcopos prouinciæ ordinandi ius habuit, vt vnus Epiſcopus Presbyteros ſuæ parœciæ ordinabat.* Falsò id verò. Nam idem conſtánſque ſemper ius habuit prouinciæ primas Epiſcopus, id eſt Metropolitanus, quod in Nicæno Concilio, & deinceps ſecutis patefactum eſt, ac probatum Horum ex præſcripto cuiuſlibet ciuitatis Epiſcopus nonniſi auctoritate Metropolitani, adhibitis etiam aliis eiuſdem prouinciæ Epiſcopis, ordinari debuit. Quod in Preſbyterorum ordinatione neceſſe non fuit. Neque enim à pluribus Epiſcopis conſecrari Preſbyteros Eccleſiaſtica iura ſanxerunt: vti de Epiſcopis cautum ab illis eſſe ſcimus. Vnde eſt abſurda Cathari ratio: ſic Epiſcopos Prouinciales à Metropolitano ordinari ſolitos, vt ab vno quolibet Epiſcopo Preſbyteri diœceſis ſuæ conſecrabantur.

[b] Pag. 403.

VI. Pvtidvm illud quoque eſt, & Wiclefi, ac Waldenſium amicorum, patronorúmq; Cathari indolem ſapit: [c] *Non maior auctoritas eſt iure diuino data Epiſcopo in Presbyteros, qui etiam olim erant Epiſcopi, ac dicebantur, quàm metropolitano in Epiſcopos ceteros eiuſdem prouinciæ.* Preſbyteri illi, qui in libris canonicis memorantur, ſi, vti probabile eſt, Epiſcopali præditi poteſtate fuerunt; vti ſimplices ſacerdotes non erant; ita ordine diſtinguebantur à Preſbyteris hodiernis. Quare ſepoſitis illis, diuerſiſque inter ſe comparatis ordinibus, Epiſcopi iure diuino ſimplicibus ſacerdotibus; cuiuſmodi ſunt hodie; maiores ſunt, & auctoritate iis antecellunt. Neque verò humano iure maior illa dignitas, & auctoritas conſtat. At metropolitanorum poteſtas in ſubiectos Epiſcopos Eccleſiaſtici iuris eſt, & ab humanis orta decretis, ac iudiciis, eorumdem arbitrio temperatur: hoc eſt aut amplificatur, aut minuitur, aut funditus abolетur. Quod innumera docent exempla ſynodalium canonum, vel Pontificiarum ſanctionum: quibus Me-

[c] [illegible] p. 403 & ſeq.

tropolitanæ ſedes alibi conſtitutæ ſunt, vbi nullæ erant anteà: alibi ſublatæ, alióque tranſlatæ: nonnunquam earum dilatata, vel contracta iuriſdictio, ac poteſtas. Atqui Epiſcopatus prærogatiua, quà Preſbyteratu ſimplici præſtantior eſt, neutiquam humana lege, & ordinatione nititur: ſed illius, qui ſacros in Eccleſia ordines, eorúmque diſcrimen, hoc eſt Hierarchiam inſtituit, Chriſti Domini, ac Dei: vt initio primi libri demonſtratum eſt.

VII. Ex quibus impura quoque, & indocta Cathari ſententia illa conuincitur: [a] *Ordinatio illa, qua diſcernitur Epiſcopus à Presbytero, non maius inter vtrumque ordinem diſcrimen facit, quàm illa, quæ Metropolitanum ab Epiſcopo diſcernit, aut Patriarcham à Metropolitano.* Ordinatione, id eſt χειροτονία, ſiue ordinandi iure ac poteſtate, diſtat Epiſcopus Preſbytero: vt Epiphanius, Hieronymus, Chryſoſtomus ſuprà laudati à nobis aſſerunt. Quod ſic iidem intelligunt, vt ſolus Epiſcopus *ordinare* poſſit, & ordinatricem manum imponere ad creandos Epiſcopos, Preſbyteros, ac ſacros miniſtros: Preſbyter eo iure, quà eſt Preſbyter, ac ſimplex ſacerdos, careat. Inter Metropolitanum & prouincialem Epiſcopum nullum eſt eiuſmodi diſcrimen. Sed ſolius intereſt iuriſdictionis, quæ latiùs in illo patet, quàm in iſto, & ad plures extenditur. Quod autem ex Ordinis conditione, ac *charactere* conuenit, par & idem eſt in vtroque. Vnde falſum eſſe liquet, vti Metropolitanus ab Epiſcopo ſimplici nonniſi Eccleſiaſtica, & humana conſtitutione diſcernitur: ſic à Preſbytero, ſiue ordinis ſecundi ſacerdote, iure eodem humano diſcrepare primi ordinis antiſtitem. Etenim poteſt qui modò Epiſcopus eſt vnius ciuitatis & Eccleſiæ, ſola humana voluntate Metropolitanus, vel etiam Patriarcha fieri: vt olim Conſtantinopolitanus: neque noua ordinatione conſecrandus erit. At Preſbyter Epiſcopus fieri nequit, niſi ab Epiſcopis peculiari ritu illius Ordinis initietur. Quod & antiqui Synodorum canones, & perpetuus Chriſtianæ mos Eccleſiæ, & innumera Veterum exempla teſtantur.

a Salm. 404.

VIII. Exinde Catharus obiter quædam contra Petri, ac ſedis Apoſtolicæ primatum iniicit, non ea quidem recondita, nec arceſſita: ſed ex triuio petita, & ex fæce declamariunculę cuiuſpiam, quam in conuenticulo aliquo Puritanorũ puer excepit. Adeo ſunt obſoleta, & millies exploſa quæ garrit homo vocabulariis & Grammaticorum tricis innutritus, ac Theologicarum rerum apprimè rudis. Niſi forte magnum in eo momentum eſt, quod affert: [b] Æquales inter ſe Apoſtolos fuiſſe: *nec ſanè quenquam inter eos ceteris ſupereminere potuiſſe, aut aliorum caput eſſe, cùm omnes vnum idémque caput haberent, eundem ducem, doctorémque ac magiſtrum; cuius erant diſcipuli, ſectatores, ac magiſtri.* Quid iſta ratione puerilius? Quæ ſi quid acutum habet, id eſt eiuſmodi, vt eo conſtituto neque regum in ſubiectos: neque magiſtratuum in ciues: nec Epiſcoporum in fideles: dicam ampliùs, nec in filios ac familiam, patris vel domini poteſtas, & auctoritas tueri ſe poſſit. Quippe hominum omnium, præſertim fidelium, rex & princeps, moderator animarum, Epiſcopus, pater, dominus, magiſter, & doctor, & quiduis denique, Chriſtus eſt, & in Scripturis dicitur. Iam ſi eſt ineptum, iccirco nullos in terris dici reges oportere, vel magiſtratus, vel parentes, quoniam horum omnium perſonam in ſe Chriſtus vſúmque tranſtulit: num eſt acurior, & elegantior Salmaſiana illa ratio: immo quam non ab ſe iſte reperit, ſed ab ſectę ſuę magiſtris accepit? Et Chriſtus ergo *caput eſt omnium fidelium, dux, doctor, ac magiſter:* & ſunt nihilominus duces alij, ſiue præpoſiti, doctores, ac magiſtri eorumdem fidelium primario illi, ac principali ſubiuncti: & horum omnium primas, caput, & princeps eſt Romanus Epiſcopus, qui præeſt omnibus: ſicut prouinciæ totius Epiſcopi, id eſt Metropolitani inferioribus præſunt Epiſcopis: Metropolitanis Exarchi Diœceſis: his Patriarchæ.

b Salm. 405.

IX. Certe primatum hunc & principatum inter Apoſtolos Petro conceſſum à Chriſto Chriſtiana omnis antiquitas agnoſcit. De quo obiter nonnulla [c] ſuperiùs attigimus: & pauca modò illis addemus. Super hũc Eccleſiam eſſe fundatam, [d] ex Euangelio veteres iidem aſſeuerãt. Hunc enim *ædificandæ Eccleſiæ petram dictum; claues regni conſecutum, & ſoluendi, & alligandi in cælis, & in terris poteſtatem,* (quę ſunt verba [e] Tertulliani) præcipuo quodam iure faten-

c Lib. 1 c. ...
d Mat. ...
e Lib. ... Pig. c. c. ...

tur. Hunc *Apoſtolorum principem, & caput* Optatus appellat in libro ſeptimo. *Potuit vtique caput Apoſtolorum*, inquit, *ita ſe gubernare*, &c. Ac paullo antè: *Et præferri Apoſtolis omnibus meruit, & claues regni cælorum communicandas ceteris ſolus accepit.* Vbi Petrum ſolum claues accepiſſe dicit, vt per eum ceteri acciperent. quod proprium eſt munus capitis & principatus. Principatum eidem paſſim Auguſtinus [a] tribuit Apoſtolatus, ac primum, & præcipuum vocat Apoſtolorum. *Summum illum* [b] Caſſianus, *& inter diſcipulos diſcipulum, & inter magiſtros magiſtrum: qui Romanæ Eccleſiæ gubernaculum regens, ſicut fidei habuit, ita & ſacerdotij principatum.* Hunc κορυφαιότατον, καὶ πρωτοστάτην τῶν Ἀποστόλων, hoc eſt *primarium, ſiue verticem, & principem Apoſtolorum*, [c] Cyrillus Hieroſolymitanus nominat. Κορυφαῖον πάντων, *omnium coryphæum*, [d] Chryſoſtomus. Ἔκκριτον τῶν Ἀποστόλων [e] Baſilius, id eſt *eximium, & excellentem*. Κορυφὴν τῶν Ἀποστόλων [f] Chryſoſtomus, [g] & κορυφὴν τοῦ χοροῦ, *caput, & verticem chori Apoſtolici*: & Oratione tertia in Matthæum θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας, fundamentum Eccleſiæ. Quo nomine eundem afficit Proclus Oratione VIII: necnon & κορυφαῖον τῶν μαθητῶν, καὶ πρωτοστάτην τῶν Ἀποστόλων vocat. [h] Iſidorus Peluſiota ἔξαρχον τῶν Ἀποστόλων, id eſt *principem Apoſtolorum*. *Reprehenſus à Paulo minimo Apoſtolorum* (ait [i] Facundus Hermianenſis) *non indignè tulit: nec pro ſui primatus gloria reſiſtentem ſibi deſpexit.* Et [k] Auguſtinus, *In quo primatus*, inquit, *Apoſtolorum tam excellenti gratia præminet.* Hieronymus, *Quid Platoni*, inquit, *& Petro? Vt ille enim princeps Philoſophorum: ita hic Apoſtolorum princeps fuit: ſuper quem Eccleſia Domini ſtabili mole fundata eſt.* [l] Cyrillus Alexandrinus vocat ἡγούμενον τῶν ἁγίων μαθητῶν, *principem, & ducem ſanctorum Diſcipulorum*. Item [m] προύχοντα, καὶ μείζονα τῇ τάξει, *præcellentem, & maiorem ordine*. [n] Et διαπρέποντα ἐν μαθηταῖς *inter diſcipulos antecellentem*. Hæc pauciſſima ſunt ex innumeris: quibus Cathari os conſuitur, aſſeuerantis ſic, *æquales inter ſe Apoſtolos fuiſſe, vt nemo ceteris ſupereminere poſſet*, nec caput eſſet illorum.

X. SED maiorem adhuc riſum tollit. Nam ſequitur apud eundem germanum Catharum, vtpote *alienum à fermento Papiſtico*, vt alibi de ſe prædicat; adeóque τῶν καθαρῶν ἔκκριτον, & verè κάθαρμα. Sic igitur probat Petrum non fuiſſe caput, neque principem collegij Apoſtolici. [o] *Poſt Chriſti*, inquit, *aſcenſum, erepto ipſis magiſtro, non tamen de alio capite eligendo cogitarunt, à quo regerentur, velut præfecto collegij ſui ac præpoſito. De ſubrogando aliquo in locum proditoris Iudæ, ad explendum numerum duodecim, vt à Chriſto fuerat inſtitutus, egerunt. Eâdem operâ potuiſſent, immò debuiſſent ſibi alium pro Chriſto magiſtrum adoptare, qui toti Apoſtolorum collegio præeſſet.* Quid attinebat, ὦ οὗτος, caput alterum eligere, cùm & Chriſtus in ſempiternum ſit Pontifex, & caput Eccleſiæ; eo, *quod morte non prohibetur permanere*, vt ait Apoſtolus: & vicarium ſui, atque aſpectabile caput, & principem collegio ſuo, & Eccleſiæ iam Petrum ordinaſſet? Quo mortuo, caput alterum ſuffectum eſt, Linus, ac deinceps ceteri. Vt autem poſt Chriſti mortem caput Petrum fuiſſe, & officio functum principis, ac coryphæi inter Apoſtolos intelligas, auctorem tibi dabo Chryſoſtomum, iam Conſtantinopolitanum Epiſcopum: poſtquam in Synodo ſecunda ibidem celebrata, proximus poſt Romam veterem locus ſedi illi conſtitutus eſſet: vt, quod recentiores poſtea fecerunt Patriarchæ, parciùs indulgere ipſum Romani Pontificis dignitati, ac primatui Petri conſentaneum videretur: quo ſibi prærogatiuam honoris nuper acceptam defenderet. At ille maiore veritatis, quàm eius, quod ſuâ referebat, ſtudio ductus, Petri principatum luculento teſtimonio adſtruit Homilia tertia in Actus Apoſtolorum, cùm de Matthiæ ſortitione agit. Quærit imprimis, cur præ ceteris Petrus ſatagit, & de ſubrogando aliquo in Iudæ locum ſolicitus eſt, ac ſibi ita reſpondet. [p] *Quòd feruido eſſet ingenio: & quòd gregis ei commiſſa cura fuerat: tum quòd primus erat è collegio, ſemper ante alios loqui incipit.* [q] Et paullo pòſt: *Quid igitur? Nónne Petrus ipſemet eligere poterat? Poterat quidem. Sed hoc non facit, ne gratiæ deferre aliquid videretur.* Poterat itaque ſolus per ſeſe Petrus quem vellet deſignare ſucceſſorem Apoſtolatus, hoc eſt [r] *principatus*

[a] Aug. Ser. 15 de ver. Dom. ſec. Mat. c. 2 To. 10.
[b] Caſſ. lib. 3 de Incar. c. 12.
[c] Cyr. Cat. 2 ſub fin.
[d] Homil. 38 in 1 ad Cor. & Hom. 1 ad Rom.
[e] Lib. 2 de Baptiſm. p. 655.
[f] Hom. 9 de Pœnit.
[g] Idem Hom. 88 in Ioan. init.
[h] Lib. 1 Ep. 358.
[i] Lib. 10 pag. 425.
[k] Aug. lib. 2 de Baptiſm. contra Don. c. 1.
[l] Cyr. Epiſt. 8 Paſch.
[m] Lib. 4 in Ioã. p. 383.
[n] Id. Dial. 6 de Trinit. p. 604.
[o] Salm. p. 405.

[p] Chryſ. To. 4 p. 622. Καὶ ὡς θερμός, καὶ ὡς ἐμπιστευθεὶς παρὰ τοῦ Χριστοῦ τὴν ποίμνην· καὶ ὡς τοῦ χοροῦ πρῶτος, ἀεὶ πρότερος ἄρχεται τοῦ λόγου.
[q] Id. p. 624. τί οὖν; οὐκ ἐξῆν τὸν Πέτρον αὐτὸν ἑλέσθαι; καὶ μάλιστα· ἀλλ' ἵνα μὴ δόξῃ χαρίζεσθαι, τοῦτο οὐ ποιεῖ.
[r] Id. pag. 623. τὴν ἐπισκοπήν· τουτέστι, τὴν ἀρχήν, τὴν ἐπιστασίαν.

& ſacerdotij, vt idem nominat: contrà quàm Catharus ſomniat; qui nullum in Apoſtolis agnoſcere vult ſacerdotium. Ita princeps & caput fuit Petrus Apoſtolici collegij, non tantùm dignitate, & neſcio qua imaginaria primatus larua, quam Epiſcopis Salmaſius affingit: ſed gubernandi, præſidendi, ac regendi functione; ſi quid Chryſoſtomo credimus. Cui quidem auctoritatis faſces ſummittere non, vt opinor, ille dedignabitur. CAPVT VIII.

XI. EANDEM, quæ ordinaria fuit in Petro, poteſtatem, iúſque ac dignitatem capitis, in Petri eſſe ſucceſſoribus Romanis Pontificibus, plerique veterum Patrum approbant. Nec dubitari poteſt, primatum illum habuiſſe ſemper in vniuerſa Eccleſia. Cui vel Aduerſarij ipſi ſuffragantur, qui paullo moderatiores ſunt, ac minus turbulenti: & antiquitatis Eccleſiaſticæ peritiores, quàm ſunt Meſſaliana χαθάρματα. Sanè Blondellus, qui nuper grande volumen edidit de hac controuerſia, [a] *Proteſtantes* ait *neque Apoſtolicæ cathedræ dignitatem vnquam veteri Romæ denegaſſe: neque primatum, quem habet in vicinas Eccleſias: immo etiam quem aliqua ratione obtinet in vniuerſas: ita tamen vt Eccleſiaſtico iure duntaxat, non diuino, Romanis Pontificibus iſta conueniant.* Quocirca ſaltem Apoſtolica traditione fatebitur primatum illum in omnes Eccleſias Romano conſtare Pontifici; ſi Auguſtini regulam illam ſequimur, quam in primo libro capite primo & ſecundo propoſui: Id ab Apoſtolis traditum videri, quod & perpetuò ſeruatum ſit in Eccleſia, & nullius Concilij decreto primitus conſtitutum fuerit. qualem eſſe prærogatiuam Romanæ ſedis, alio in loco diſputabitur: vbi & diuino iure, id eſt Chriſti auctoritate, ac præcepto, ſtabilitam eſſe demonſtrabimus.

Nunc illud ſatis eſt; quod antiquitatis Eccleſiaſticæ vtcumque perito liquet; fuiſſe veteri in Eccleſia, vt Epiſcoporum in propriam Eccleſiam ius & poteſtatem, ſiue primatum: ſic in Epiſcopos, & Eccleſias iſtas in vnaquâque prouincia, poteſtatem vnius item, & auctoritatem, qui Prouinciæ toti præerat. Quod Nicæna Synodus canone VI ἀρχαῖον ἔθος nominat. Ante quam nulla poſt Apoſtolos generalis extitit; nulla quæ morem hunc, & traditionem primitus ſtatuerit; quo ne ab Apoſtolis manaſſe credatur. Hoc, inquam, ad pueriles Cathari diſcutiendas nænias ſufficit: [b] qui fucum facere conatur trita & obſoleta iam ratiuncula iſta, quam in Puritanis conuenticulis opifices, ac ſellularij elatrare ſolent, vnde hanc hauſit ille: Nimirùm vnicum Eccleſiæ caput eſſe Chriſtum: cui ſuccîdaneum dari nullum oporteat, cùm ſit perpetuum.

XII. [c] OMNES *ante hoc introductum nouum Eccleſiæ regimen* (ait ex ſuorum cantilena Catharus) *æqualiter paſtores erant gregis, & vnicum omnes per orbem diſperſæ Eccleſiæ ἀρχιποιμένα agnoſcebant, nempe Chriſtum, non alium. Et ſic* [d] *Petrus in prima Catholica omnes Presbyteros ſingularum Eccleſiarum ἐπισκόποις, & ποιμένας gregis, hoc eſt ποίμνιον ſibi crediti eſſe ſtatuit, ſub vno ἀρχιποιμένι Chriſto. Nec per multa ſecula, etiam poſt conſtitutos ſingulares Epiſcopos, qui capita erant particularium Eccleſiarum, Eccleſia vniuerſalis aliud caput ſe habere credidit, præter Chriſtum. Eccleſia vniuerſa ex multis localibus Eccleſiis conſtans, corpus vnum erat, & huius corporis caput vnum habebatur Chriſtus.* Hic ſi quid tota iſta diſputatione conficit, aut contra ſemetipſum: aut pro nobis vtique facit. Duo ſunt, ex quibus argumentatur nullum in Eccleſia καθολικὸν eſſe præſidem, & Epiſcoporum Epiſcopum, ſiue caput Hierarchiæ totius, & Eccleſiæ. Primum, quia vnus eſt *paſtorum princeps*, vt ait Petrus. Alterum, quia caput itidem eſt vnicum Eccleſiarum omnium: vtrumque porro Chriſtus eſt. Hæc ratio non procedit, niſi ambo iſta, *paſtorem* eſſe, & *caput Eccleſiæ*, ita Chriſto conueniant, & cùm altero communicari nequeant: quemadmodum Deum eſſe; vel hominem eſſe ſimul ac Deum; Virginis eſſe Filium, & cetera eiuſdem generis in nullum alium, quàm in illum cadunt. Iam quod ad *paſtoris* nomen ſpectat, Chriſtus tam & ſe *paſtorem* vocat ſimpliciter; vt cùm ait, [e] *Ego ſum paſtor bonus*: & ab Apoſtolis nominatur: velut ab ipſomet Petro: [f] *Conuerſi nunc*, inquit, *eſtis ad paſtorem, & Epiſcopum animarum veſtrarum*: & à Paulo: [g] *Qui eduxit de mortuis paſtorem ouium magnum*; tam paſtor,

CAPVT VII. ergo dicitur, quàm *princeps paſtorum*. Quare ſi ideo nefas eſt quenquam
paſtorum dici *principem*, & ἀρχιποιμένα, quoniam titulum hunc Scriptura
Chriſto tribuit; ne *paſtor* quidem, aut *Epiſcopus* abſolutè nuncupari quiſpiam
poteſt: ne par in Chriſtum redundet iniuria.
Epiſcopos ſingulis Eccleſiis ex antiquo præfuiſſe,
XIII. ATQVI &
tanquam paſtores & capita ſuæ quemque Eccleſiæ, Salmaſius fatetur; [a] etiam [a] Salm.
temporibus Apoſtolorum: & quoſdam inſuper *Epiſcopos Epiſcoporum*, [b] *id eſt* p. 273
primos Presbyterorum, ſiue Epiſcoporum. cuiuſmodi Apoſtolos fuiſſe credit; & ſeq.
tam maiorum gentium, quàm ſecundos, quales erant Iacobus, Timotheus, [b] Id p.
Titus, & alij maiorum diſcipuli: qui Presbyteros & eoſdem Epiſcopos con- 20.
ſtituebant, & iis cum poteſtate, iuriſdictionéque præerant: vt in primo libro
ex ipſius verbis Salmaſij latiùs oſtendimus. Igitur ἀρχιποιμένες aliqui fuerunt,
& *paſtorum principes* præter Chriſtum, cum Apoſtoli ipſi, tum ab iis præ-
poſiti.
Nam quod ſpectat ad *capitis* vocabulum, ſi Eccleſia vniuerſalis corpus eſt
Chriſti, & Eccleſiæ ſingulæ membra ſunt vnius corporis: vt ex Collatione
prima Carthaginenſi, & ex Synodo Pariſienſi refert [c] Salmaſius: profectò [c] Pag.
tam eſt abſurdum vnius corporis, puta humani, plura eſſe capita; quàm ſin- 409.
gulorum membrorum ſua. Immo maius hoc, quàm illud portentum ſit, ſi
& pedi ſuum caput ſit, & vtrique brachio ſuum: ac totidem denique ſint ca-
pita, quot membra. Expediat ſe itaque ſolertiſſimus & acutiſſimus Salmaſius
ex iſtis pedicis, quibus ſeipſum irretiit. Reſpondeat, quînam verum ſit ſin-
gulas Eccleſias, quæ ſunt membra totius, ſuum habere caput, paſtorémque
ſuum, citra vnius, & ſummi capitis, ac paſtoris offenſionem: citra monſtruo-
ſam deformitatem, & oſtenti ſimilem: dignam de qua & aruſpices conſulan-
tur, & quæ maiore victima procuretur.
XIV. RESPONDEBIT, ſi quid ſapit, id quod eum natura commu-
nis, & innata ratio docebit: non hæc inuicem pugnare: nec eandem *natura-
lis* eſſe *corporis*, & eius quod *propriè* dictum corpus non eſt, ſed *morale* voca-
tur; proprietatem ac rationem. Huius enim, vel in hoc potiùs, plura eſſe ca-
pita poſſe: ſed ſub vno, ac ſingulari, & primario ordinata capite: quæ ſingula
eatenus capita ſunt, quòd vices obeunt ſupremi, & ab eo deriuatam, acce-
ptámque vim, ac poteſtatem exercent. Sic in regno vnus rex eſt, ac ſum-
mus princeps: ſub quo innumeri ſunt maiores, minoréſque principes, ac ma-
giſtratus: & vnus etiam ampliſſimo iure, ac magiſterio iis omnibus, ac toti
adeo regno præficitur. [d] Moſes certè vniuerſo Iſraëlitarum populo, & Eccle- [d] Exo.
ſiæ Dei, id eſt ſynagogæ tanta auctoritate præerat, vt etiam Dei titulo Deus 7.
ipſemet eum honeſtaret, & ad veri præpotentiſque ſimilitudinem, Prophe-
tam illi fratrem ſuum aſſignaret Aaronem. Neque tamen ſuis, vt ita dicam,
auſpiciis rem illius populi gerebat: ſed vicaria præfectura fungebatur: cùm
eſſet Iudaica πολιτεία, vt ait Ioſephus, θεοκρατία quædam: quod genus in hu-
mana gubernatione inauditum hactenus fuerat. Quocirca licet caput eſſet,
paſtórque populi, ac princeps Moyſes, nihil hoc tamen obſtabat, quo minùs
ſummus eidem præeſſet populo, adeóque Moſi ipſimet, & Aaroni, & aliis
vtrique ſubiectis curatoribus, moderator ac princeps Deus: eo quòd diuerſi
ſunt ordinis ambo illi principatus; nec ſe inuicem excludunt.
XV. QVOD ipſum naturalibus in cauſſis licet cernere. Etenim, quod
à Philoſophis vulgò traditur, non poſſunt eiuſdem effecti duæ eſſe cauſſæ,
quas *totales* vocant, & *adæquatas*, quæ eiuſdem ſint generis, ordiniſque: ſed
ex parte duntaxat; ſiue portionales, quas *partiales* nuncupant. Poſſunt ta-
men diuerſi ordinis in ſolidum eſſe duæ; cùm vna ſuperior eſt, altera infe-
rior. Sic enim Deus & ignis, ambo ex toto calorem eundem producunt.
Eodem ferè modo quamuis vni communitati, ſic tanquam capiti, duo ex
æquo, & in ſolidum præſidere capita nequeant, vt in regno reges eſſe duo
pari poteſtate: nihilominus cum Deo, & ſub ipſo mortalis quilibet prin-
ceps populo præeſt, eiúſque rex, & caput dicitur. Quî minus id in Eccleſia
locum habet: in qua & Epiſcopos eſſe *paſtores*, & ἡγουμένους hoc eſt *duces*, ac
præſides Scriptura declarat: & eoſdem regia quadam poteſtate, ſed ſpiritali
præ-

præditos Epiphanius in Nazaræorum Hæreſi docet. Vbi Chriſtum ait ex vtraque familia, regia & ſacerdotali originem traxiſſe: [a] ac *regalem, quam à Dauide acceperat, dignitatem transferendo, largitum eſſe famulis ſuis vnà cum ſummo ſacerdotio: Catholicæ videlicet Eccleſiæ Pontificibus.* Ergo ſpiritalis illa poteſtas, & ſuo modo regia, quam in Epiſcopis agnoſcit Epiphanius, in eo nimirum regno, cuius ſe regem eſſe Chriſtus profitebatur cùm dixit, [b] *Regnum meum non eſt de hoc mundo:* ſupremæ huius maieſtati & auctoritati nihil officit: quoniam non paris cum eius poteſtate ordinis eſt: ſed infinitis partibus inferior, eíque ſubiecta. Quod ſi in vnaquaque Eccleſia; cui non minus, quàm vniuerſæ, ſummus ille paſtor, rectórque præſidet; duo eſſe huiuſmodi capita, paſtoréſque duos, ne iſte quidem audebit, qui nihil non audet, inficiari Catharus: cur non ſub eodem paſtore ſupremo & capite, generalis ab eo ſubſtitutus eſſe paſtor, & caput Eccleſiæ totius poterit; [c] quaſi *fidelis ſeruus, & prudens, quem conſtituit Dominus ſuper familiam ſuam?* Aut vt [d] Ioſeph herilium omnium fortunarum, totiúſque domus adminiſtrationem, & curationem cum ampliſſima poteſtate ſuſcepit. [e] *Tu princeps Epiſcoporum.* (ait ad Eugenium Romanum Pontificem Bernardus) *Tu es cui claues traditæ; cui oues commiſſæ ſunt. Sunt quidem & alij cæli ianitores, & gregum paſtores. ſed tu tanto glorioſius, quanto & differentius vtrumque præ ceteris nomen hereditaſti. Habent illi ſibi adſignatos greges, ſinguli ſingulos: tibi vniuerſi crediti, vni vnus. Nec modò ouium, ſed & paſtorum tu vnus omnium paſtor.* Huc ille ſpectat Auguſtini locus in Tractatu ad Pſalmum LXXXVI. vbi declarat qua ratione Apoſtoli, & Prophetæ *fundamenta* dicantur, [f] cùm ſit *fundamentum* Eccleſiæ Chriſtus, *præter quod nemo aliud poteſt ponere. Quomodo putamus*, ait ille, *niſi quemadmodum apertè dicitur, ſanctus ſanctorum, ſic figuratè fundamentum fundamentorum? Si ergo Sacramenta cogites, Chriſtus ſanctus ſanctorum: ſi gregem ſubditum cogites, Chriſtus paſtor paſtorum: ſi fabricam cogites, Chriſtus fundamentum fundamentorum.*

Aduerſus hæc languidi ſunt omnes, irritique conatus & impetus Meſſalini Cathari.

Velut in ſomnis oculos vbi languida preſſit
Nocte quies, nequidquam auidos extendere curſus
Velle videmur; & in mediis conatibus ægri
Succidimus: nec lingua valet: non corpore notæ
Sufficiunt vires: nec vox, aut verba ſequuntur.

CAPVT VII.

a Epiph. Hær. 29, N. 4. τὸ βασίλειον τοῦ Δαβὶδ μεταστήσας, καὶ χαρισάμενος τοῖς ἑαυτοῦ δούλοις ἅμα τῇ ἀρχιερωσύνῃ· τουτέστι τοῖς ἀρχιερεῦσι τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας.

b Ioan. 18.

c Mat. 24, 45.

d Gen. 39.

e Bern. 3 de Conſ. c. 8.

f 1 Cor. 3.

De Epiſcopali dignitate, & poteſtate agitur. Non eſſe ſimplex onus, aut curationem. Quid curationis vox ſignificet. tum quid munus ſit, & quotuplex, ex Iuriſconſultis explicatur. Refellitur Salmaſij error Epiſcopatum aſſerentis non eſſe dignitatem, ac poteſtatem: ſed nihil præter munus, & curationem. Nomina certis ex functionibus rebus impoſita, quæ totam earum naturam non exprimunt. In Epiſcopis, vt & in regibus, aliiſque dignitatibus, præcipuum eſſe finem, vtilitatem ſubiectorum: indéque peti nominum originem. Hinc Salmaſij nugæ diſcuſſæ. Humanum quid ſignificet. Cur Paulus Epiſcopi dotes adeò vulgares præſcribat. Hieronymi locus illuſtratur. Quid meritum vocet, & quo ſenſu dicat Epiſcopatus nomen non eſſe meriti.

Capvt VIII.

I.[a] Hactenvs *difficilem ſatis, ac longam viam emenſum ſe eſſe* Catharus ſcribit, *emerſiſſéque lutoſis volutabris*. Quod profectò non malè illi ceciderit, immò verò optandum fuerit, [a] Sa cap. Diſſ p.4

Ire præcipitem in lutum, per capútque, pedéſque:
Verùm totius vt lacus, putidæque paludis
Liuidiſſima, maximéque eſt profunda vorago:
Si pote ſtolidum repentè excitare veternum;
Et ſupinum animum in graui derelinquere cœno:
Ferream vt ſoleam tenaci in voragine mula.
Quippe *Inſulſiſſimus eſt homo, nec ſapit pueri inſtar*
Bimuli.

Nos ad eam rem præſto illi erimus, & pro virili adiuuabimus, vt ad bonam, ac ſanam mentem redeat, errore depoſito: cuius in poſtremo capite vires omnes, ac venena contraxit. Ac mihi videtur poſtremò illo in actu ſcenicæ ſuæ fabulæ, gratiam ab Catharis ſuis inire voluiſſe; à quibus, vt contra Epiſcopos ſcriberet, ſubornatus, & auctoratus eſt. Nuſquam enim inclementiùs in illos, ac proteruiùs inuehitur: dum id ſtudet, omnem ab ipſis abiudicare dignitatem, ac iuriſdictionem. Quod ſi, vt cupit, facere poſſet, non tam Epiſcopalem ordinem, quàm ipſius labefactaret, atque euerteret Eccleſiæ Chriſtianæ ſtatum. Verùm percommodè hactenus ceſſit, quòd non valde acuto, ac ſollerti homini oppugnandæ Catholicæ rei partes illæ mandatæ ſunt: ſed rudi doctrinarum iſtarum, & hebeti: qui nihil ad cauſſam agendam exquiſitum: nihil robuſtum: nihil ſuum, ac proprium denique, præter os, & confidentiam afferret. Hoc, vt in ſuperioribus hucuſque fecimus: ſic in poſtremo iſto Diſſertationis illius enucleando capite, manifeſtum omnibus fore confidimus.

II. Reprehensvm illud erat à nobis in primo Diſſertationum Eccleſiaſticarum, quod Trapezita nebulo ſcripſit in ſacro, & ſcelerato illo libro de Trapezitico fenore: [b] *Veteribus Epiſcopatum in Eccleſia non fuiſſe nomen dignitatis, aut poteſtatis; ſed curationis, & adminiſtrationis.* Contra quæ copioſa diſputatione probauimus, Epiſcopos ab initio, & à prima ſui origine, id eſt ex inſtitutione Chriſti, *dignitatem & poteſtatem* habuiſſe, ſiue αὐθεντίας, & ἐξουσίας. Argumenta, quibus hoc oſtendimus, inuicta ſunt, ac neceſſariis ex rebus fidem faciunt. [b] Pag 412.

At Catharus Meſſalianus cùm nihil habeat, quo vim illorum effugiat, fruſtrà ſe contorquet, & μάτην πτερυγίζει, καὶ κορυβαντιᾷ. Ait, negat, verſat in

omnes ſe partes; & cùm nihil dicat, multa verba fundit inania ſanæ mentis, ac ſenſus boni. *Verba* dixi. Nam præter voculas, & vocabulorum minutias, originationes, ac σκινδάλματα, & ἀπομυλώματα, nihil in rem ipſam, ac ſui defenſionem contulit. CAPVT VIII.

Dixeram, *Epiſcopum, ſi hunc audimus, ex prima inſtitutione ſui, nihil aliud fuiſſe, quàm curatorem, nullo magiſterio, nulla auctoritate præditum, quaſi opificem quendam, & miniſtrum.* [a] Iſte, vt hanc falſæ opinionis inuidiam declinet; cùm de re ipſa fateatur, ad nota, & vſitata præſidia confugit, enucleatas nominum, & Grammaticas obſeruationes. Quod ne ipſum quidem ei commodè ſuccedit. Nihilominus enim tenetur, ac ſuapte oratione conuincitur. [b] *Curare* nihil eſſe dicit aliud niſi *adminiſtrare.* vnde & *curare rempublicam.* Porrò curare propriè pertinere ad Epiſcopum; cuius eſt *curam Eccleſiæ gerere, ac ſolicitudinem eidem impendere.* Vera iſta ſunt, ſed ab eo, de quo agitur, aliena ſunt. Etenim *curare*, & *curatio* dupliciter apud Latinos vſurpatur. Interdum ſimplex eſt rei aut negotij alicuius adminiſtratio, & geſtio; ſine poteſtate, ac magiſterio, ſiue magiſtratu. Hæc enim vox propriè rei effectum reſpicit. Aliàs poteſtatem habet adiunctam: & magiſtratibus tribuitur. Sic *curatio rei frumentariæ* cum ampliſſima poteſtate [c] Pompeio decreta annitente Cicerone anno V.C. IↃCXCVII. Et [d] *Aſiatica curatio frumenti* M. Bruto, & L. Caſſio commiſſa. Huiuſmodi curatio eſt Epiſcopalis nominis, ac dignitatis; non prior. Itaque fruſtrà ſudat Catharus, vt illud excuſet quod falsò dixerat, Epiſcopum ex vi & proprietate nominis; immò ex origine, & inſtitutione ſua, nihil præter curationem, & operam, ſine honore ac poteſtate, ſibi vendicare.

a Salm. Diſſert. p.409.
b Ibid. p 430.
c Cic. pro domo Dio. Plut. App.
d Lib. 15 Ep. ad Att ep.11.

III. Sed vt penitus in cauſſam intremus; & in vlcus illius ſcalpellum altiùs imprimamus; ſciri debet, apud Iuriſconſultos aliud eſſe munus, & curationem; aliud poteſtatem, & honorem, ſiue magiſtratum. Quæ Iuriſconſulti diſtinguunt ſic; [e] *Honor eſt adminiſtratio reipublicæ cum dignitatis gradu, ſiue cum ſumptu, ſiue ſine erogatione contingens. Munus verò publicum, quod in adminiſtranda republica cum ſumptu, ſine titulo dignitatis ſubimus.* Et [f] Paulus, *munus tribus modis dici* ait. *vno donum, & inde munera dici dari, mittíve. altero onus: tertiò officium. vnde munera militaria, & quoſdam milites munificos vocari.* Sic excubiæ, angariæ, *geſtationes in vſum belli, erectio valli, munera fuere militaria.* à quibus *qui vacabant beneficiarij* vocabantur. *qui non vacabant, ſeu munus reipublicæ faciebant*, munifices, vt ait Feſtus. Munus porrò ciuile tripliciter ab [g] Arcadio diuiditur. *Nam quædam munera perſonalia ſunt: quædam patrimoniorum dicuntur: alia mixta. Perſonalia ſunt, quæ animi prouiſione, & corporalis laboris intentione, ſine aliquo gerentis detrimento perpetrantur: veluti tutela, vel cura: Kalendarij quoque curatio*, hoc eſt credendæ, & exigendæ pecuniæ feneraticiæ, &c. *Patrimoniorum ſunt munera, quæ ſumptibus patrimonij, & damnis adminiſtrantis expediuntur.* Miſta denique; vt cùm & tributis exigendis perſonalis opera confertur; & ex propriis bonis fiſcalia detrimenta reſarciuntur.

e L.14 D de mun. & hon.
f L.18 D de verb. ſign. & Alciat. ad eãd. leg.
g L.18 D de mun. & hon.

Hæc porrò munera interdum cum honore, ac dignitate coniuncta ſunt: vt iidem obſeruant Iuriſconſulti. Nam & magiſtratibus certa onera, & munera mandantur. Muneris cum honore & magiſtratu copulati extat exemplum in ea functione, quam Athenis obibant, qui reficiendorum murorum curam ſuſcipiebant, quos τειχοποιοὺς vocabant. Cicero *curatorem muris reficiendis* vocat in libello de Optimo genere Oratorum: quæ eſt præfatio duarum orationum Æſchinis, & Demoſthenis de corona: quas ille in Latinum conuerterat. Cùm igitur tributim eligerentur οἱ τειχοποιοὶ, Demoſthenes à Pandionide lectus, non operam tantùm, ſed etiam pecuniam contulit. Quam ob cauſſam Cteſiphon de eo ſcitum fecit, vt corona aurea donaretur. Hunc verò Cteſiphontem in iudicium adduxit Æſchines, quòd contra leges ſcripſiſſet, maximè contra eam quæ vetabat magiſtratum vllum, rationibus nondum relatis, corona donari. Hanc igitur *curationem* ἀρχὴν, & *curatorem* ἄρχοντα Æſchines appellat: nec non Libanius in argumento Demoſthenicæ orationis.

CAPVT VIII. IV. IAM verò Trapezita Catharus in libro de Trapezitico fenore, de Epiſcopatu agens, [a] *Veteribus*, inquit, *Epiſcopatus in Eccleſia non fuit nomen dignitatis, aut poteſtatis, id eſt ἐξουσίας, καὶ αὐθεντίας, ſed curationis, & adminiſtrationis, βοηθείας, ſiue προστασίας, quæ eſt ἐπισκοπή. Et non ſolùm in Eccleſiaſticis, ſed etiam in ciuilibus, curatio, & poteſtas diuerſa fuit. Nam quædam officia curationem habebant, non poteſtatem. Talis in Eccleſia fuit Epiſcopatus.* [a] Sal. p. 412

Fuit hæc ergo Salmaſij, quæ & *Catharorum*, ſiue *Puritanorum* eſt, opinio, Epiſcopatum olim, & à prima inſtitutione ſua, ac tempore Apoſtolorum nihil præter munus, onus, & curationem fuiſſe; non honorem, non dignitatem, non poteſtatem, non magiſtratum aliquem ſpiritualem, ac ſacrum. Quare [b] in eodem Trapezitico libro, *Si quis definire velit ἐπισκοπὴν Eccleſiaſticam, non melius queat*, inquit, *quàm ex verbis eiuſdem Arcadij*, qui perſonale munus definit, vt ſuprà meminimus. Vnde [c] colligit Catharus, Epiſcopatum *munus curationis olim fuiſſe, non honoris, aut poteſtatis.* [b] Pag. 531. [c] Ibid p. 532.

Hæc erant flagitia Trapezitici Operis: quæ nos meritò caſtigauimus in primo *Diſſertationum Eccleſiaſticarum.* Idem porrò in prima parte *Diſſertationis de Epiſcopis, & Presbyteris*, cui fœneum neſcio quem *VVallonem Meſſalinum* inſcripſit, multum æſtuat, vt fœdam hanc, & abhorrentem à communi Chriſtianorum ſenſu labem opinionis abſtergat. [d] Ac verba mea primum arrodit, quibus ſcripſeram, [e] *Si hunc audimus, Epiſcopum ex prima inſtitutione ſui, nihil aliud fuiſſe, quàm curatorem; nullo magiſterio, nulla auctoritate præditum, quaſi opificem quendam, aut miniſtrum.* Quæ vocabula ſingillatim expendens, probare ſatagit, in Epiſcopatum reipſa quadrare. Huius enim propriam fuiſſe *curationem*, propriam *adminiſtrationem*, ac reliqua huiuſmodi, vt οἰκονομίας, προστασίας. [d] Salm. in Diſ. Vuall. p. 429 [e] Lib. Diſſert. Eccl. c. 4.

V. ATQVI tergiuerſari iſtud eſt, & noctuarum more lucem defugere. Non enim negamus, Epiſcopi ex prima inſtitutione propria hæc eſſe. Sed non ita, vt Catharus opinatur, citra poteſtatem, magiſterium, & auctoritatem, qua, velut quidam Eccleſiaſticus ἄρχων, & magiſtratus, curationem illam, ac miniſterium exercet. Nam munera & curationes interdum cum honore, ac poteſtate coniungi ſuperiùs adnotauimus. Hoc modo Epiſcopatum *miniſterium honorabile* vocat [f] Auguſtinus. Et Chryſoſtomus ἀρχὴν, & Epiſcopos ἄρχοντας [g] in Oratione de S. Babyla: [h] & in ea de S. Ignatio. & alibi ſæpè. Eiuſdem proprium eſſe dicit [i] προΐστασθαι τῆς ἀρχῆς, *præeſſe imperio*, vel *imperium tenere*, & [k] προστῆναι quod itidem vocat ἐγχειρισθεῖσαν τὴν πόλιν, *ciuitatem ſuæ curæ commiſſam regere.* [l] Ac *poſt Petrum ſucceſſiſſe in principatum Antiochenæ vrbis Ignatium* ſcribit. Quod ipſum nominat etiam ἐκκλησίας οἰκονομῆσαι *adminiſtrare Eccleſiam* [m] in eâdem Oratione de S. Ignatio. Quæ omnia vocabula συνωνύμως vſurpata, non meram ſine poteſtate, & honore curationem, ac perſonalem ſignificant: ſed magiſtratum Eccleſiaſticum. Quocirca friuola eſt longa illa, & otioſa diſputatio Cathari litteratoris, de notionibus nominum iſtorum: quibus exprimi ait curam, ac ſedulitatem in officio exequendo. Quo primo vtitur argumento, vt probet τὴν ἐπισκοπὴν non habere poteſtatem, honorémque coniunctum. Hoc verò ineptum, & ridendum eſſe quis non videt? Nam ſi de ſola vocum proprietate agitur, primùm vt honorem ac poteſtatem directè non ſignificet; non tamen excludit. Ac plerumque ambo iſta deſignat, hoc eſt præfecturam cum imperio, & poteſtate. Sic ἐπίσκοποι τῆς δυνάμεως in libro [n] Numerorum appellantur *exercitus duces, Tribuni, Centuriones.* qui Hebraïcè vocati פקודי החיל *præfecti exercitus*, & שרים id eſt *principes.* [f] Aug. in Pſal 67, pag 190. [g] Chryſoſt. To. 5, Orat. 64, p. 461. [h] Idem Orat. 70, p. 499. [i] Idem Orat. 64, p. 472. [k] Idem Orat. 70, p. 501. [m] Pag. 500. [n] Nu. 31, 14.

[l] Chryſ. Orat. 70, p. 502. τὸ μετ᾽ ἐκεῖνον τοῦτον διαδέξασθαι τὴν ἀρχήν.

VI. DEINDE ſæpè nomina rebus imponuntur à dote aliqua, & proprietate, quæ ineſt ipſis; aut efficientia; aut adiuncto quopiam. nec propterea negari ac remoueri cetera cenſentur, quòd ab illis non deducta ſit appellatio. Quid tam coniunctum cum honore ac poteſtate, quàm munus regium? Et tamen *regendi* ipſa functio; à qua vocabulum oritur, nudam curationem, & adminiſtrationem ſignificat; quæ ſine magiſterio, & ἀρχῇ poteſt intelligi. Quippe cæcum herum regit famulus: vt illa cæcum parentem in Scena, [o] Sen. Theb.

[o] *Cæci parentis regimen.*

Nauis item rector nauclerus: currus, auriga dicuntur: & alia ſexcenta. Quare ex acuta & lepida concludendi ratione, quam Salmaſius de Epiſcopis inſtituit, licebit peræquè de regibus argumentari; non eos honorem, poteſtatem, & imperium habere; ſed curationem, θεραπείαν, & οἰκονομίαν: hoc eſt *animi prouiſionem*, & *corporalis laboris intentionem*, ac munus ſimplex. præſertim cùm Ἐπίσκοπος regem etiam deſignet: vt Heſychius docet.

Sanè quidquid de Epiſcopis affert Salmaſius, quo minùs poteſtatem, & dignitatem habeat illorum functio, idipſum de regibus non minus vſurpabitur; & quacumque præfectura, & ἀρχῇ. Etenim nomina primùm ex officio, & curatione, ac miniſterio ſolo in pleriſque ducuntur. Sic Romæ Conſules ab eo quod reipublicæ conſulunt dicti. Quod muneris eſt & oneris genus, nullam habens adiunctam neceſſariò poteſtatem. Cenſores item ab inſtituendo cenſu populi. quod nudum onus, & curatio ſine magiſtratu eſſe potuit. Licet idem de pleriſque populorum, ac ciuitatum magiſtratibus dicere. Quid quod ipſa vox *Deus*, aut Θεός, aut Hebraicæ pæne omnes, etiam arcanæ & auguſtæ, quæ ad ſummi numinis appellationem adhibentur, nullam honoris, poteſtatiſque ſignificationem continent: ſed ſimplicem actionem, aut curationem, aut etiam vſum, ac miniſterium? Vt ex iis patet,[a] quæ de Dei nominibus alibi diſputauimus. Neget ergo Salmaſius honorem ac poteſtatem ineſſe diuinitati, & ex ipſius nominibus argumentetur. Nihilo certè, quàm de Epiſcopis, ineptiùs ita concludet.

[a] To. 1 de Deo.

VII. Ad hæc ſi finem præcipuum ſpectemus, cuius gratia magiſtratus, & præfecturæ, ac poteſtates à populis, & ciuitatibus expetitæ, conſtitutæque ſunt; nullum reperiemus alium, niſi curationem, adminiſtrationémque publicæ rei: ac ſolicitudinem, & prouiſionem animi in procuranda quiete illorum ac tranquillitate, qui hoc ſibi præſidium tanquam belli, ac pacis temporibus neceſſarium, aſciſcendum eſſe decreuerant. Apparet hoc in Iſraëlitici populi facto & exemplo: qui cùm hactenus ſub Iudicum, & Sacerdotum, vel Dei potiùs imperio vixiſſent, regem ſibi, ceterarum more gentium, dari poſtularunt: & cur, quémve in finem peterent his verbis explicarunt. [b] *Conſtitue nobis regem, vt iudicet nos: ſicut & vniuerſæ habent nationes.* Ac paullo pòſt, quid *iudicandi* vocabulo ſignificarent, exponunt ſic: *Iudicabit nos rex noſter: & egredietur ante nos; & pugnabit bella noſtra pro nobis.* Iudicandi vox non ſolùm ius dicere, ac lites, & controuerſias diſceptare ſignificat: ſed etiam vindicare, protegere, ac tueri. Vnde Iudices illi Hebraici populi ideò dicti, quòd ad eos in libertatem aſſerendos, & ab oppreſſione, ac ſeruitute vindicandos, à Deo deſtinati fuerant. Hæc igitur ſibi commoda de rege pollicentes Iſraëlitæ, & ob illa ipſa, quo priuatim & tutiùs, & ſecuriùs degerent, regium optabant imperium.

[b] 1 Reg. 8, 5.

Quinetiam illud inter eos conſtat, qui de Politica ſcripſerunt, poteſtatis omnis ciuilis, adeóque regiæ, finem eſſe, non priuatum, ſed publicum eorum quibus præeſt commodum. Hinc [c] Ariſtoteles præclarè legitimum regem in eo differre ait ab vſurpatore violento: *quòd tyrannus id vnum, quod ſibi conducibile eſt, reſpicit: rex verò, id quod vtile eſt iis, quibus imperat.* Et in Politicis, [d] *Appellare*, inquit, *ſolemus ex monarchicis imperiis illud, quod ad publicum commodum reſpectum habet, regium.* Tum libro [e] quinto: *Vult autem rex eſſe cuſtos, vt qui bona poſſident, nihil iniuriæ patiantur: & vt ne populus afficiatur contumelia. At tyrannis, vt iam ſæpe dictum eſt, ad nullam communem reſpicit vtilitatem, niſi quatenus priuatim id ſua intereſt.* [f] Denique *regem bonum* ait *oportere non tyrannicum eſſe, id eſt ſuæ tantùm vtilitatis cupidum, ſed* οἰκονόμον, *id eſt diſpenſatorem, & regali animo præditum videri ſubiectis ſibi populis; nec ad ſe commoda transferentem, ac ſibi vſurpantem, ſed velut tutorem.* Quibus conſentanea ſunt, quæ à Platone traduntur: & ex vtriuſque fontibus Dio Pruſæus, & Syneſius in Orationibus de Regno. Cicero ipſe in primo libro de Officiis: *Omninò*, inquit, *qui reipublicæ præfuturi ſunt, duo Platonis præcepta teneant: vnum vt vtilitatem ciuium ſic tueantur, vt quæcumque agunt, ad eam referant, obliti commodorum ſuorum. Alterum, vt totum corpus reipublicæ curent, ne dum partem aliquam tuentur, reliquas deſerant. Vt enim tutela, ſic procuratio Rei-*

[c] Ariſtot. 8 Eth. cap. 12. διαφέρουσι δὲ πλεῖστον· ὁ μὲν γὰρ τύραννος τὸ ἑαυτοῦ συμφέρον σκοπεῖ· ὁ δὲ βασιλεὺς, τὸ τῶν ἀρχομένων.

[d] Idem lib. 3 Polit. cap. 7. καλεῖν δ' εἰώθαμεν τῶν μὲν μοναρχιῶν τὴν πρὸς τὸ κοινὸν ἀποβλέπουσαν συμφέρον, βασιλείαν.

[e] Id. lib. 5, c. 10. βούλεται δ' ὁ βασιλεὺς εἶναι φύλαξ, ὅπως οἱ μὲν κεκτημένοι τὰς οὐσίας μηθὲν ἄδικον πάσχωσιν, ὁ δὲ δῆμος μὴ ὑβρίζηται μηθέν. ἡ δὲ τυραννὶς, ὥσπερ εἴρηται πολλάκις, πρὸς οὐδὲν ἀποβλέπει κοινὸν, εἰ μὴ τῆς ἰδίας ὠφελείας χάριν.

[f] Idem lib. 5 Polit. cap. 11. ἔτι δεῖ μὴ τυραννικὸν, ἀλλ' οἰκονόμον, καὶ βασιλικὸν εἶναι φαίνεσθαι τοῖς ἀρχομένοις· καὶ μὴ σφετεριστὴν, ἀλλ' ἐπίτροπον.

CAPVT VIII. *publicæ ad eorum vtilitatem, qui commiſſi ſunt, non ad eorum quibus commiſſa eſt, gerenda eſt.*

VIII. HINC autem euidens eſt, quàm malus ratiocinator ſit Catharus, qui duplici illo, vt dicere iam cœpimus, argumento probatum à ſe putat, Epiſcopatum non eſſe propriè, atque ex inſtituti ſui ratione, dignitatem aliquam, ac poteſtatem, vel magiſtratum: ſed nudum officium, ac præſtationem operis, & onus, ac curationem: quod *munus* Iuriſconſulti vocant, ab honore, & poteſtate diuerſum. Nam eodem planè argumentationis genere demonſtrauerit, nullum in republica magiſtratum eſſe magiſtratum, id eſt poteſtatem, ac dignitatem: neque regium imperium, ac nullum denique legitimum principatum aliud eſſe, præter ſimplicem procurationem, & onus, ac munus honoris, & poteſtatis expers. Hoc ſi ſuis è dictis, & rationibus conſequens eſſe mihi non credit; age ponat mecum calculos, ac totam illam diſputationem relegat, quam expoſuit in libro de Trapezitico fenore, & in poſtremo de Epiſcopis & Preſbyteris ſub Wallonis Meſſalini nomine nuper edito. Expendat ratiocinationis illîc inſtitutæ ſummam, quæ ad duo, vti dixi, faſtigia redit: quorum alterum in vocabuli notatione conſiſtit: quòd [a] nomen τῆς ἐπισκοπῆς *nihil aliud ſignificat niſi prouiſionem, procurationem, & attentionem*. Et in [b] Trapezitico libro, *Epiſcopatus in Eccleſia nomen non fuit dignitatis, aut poteſtatis, ſed curationis, & adminiſtrationis*, βοηθείας, καὶ προστασίας, *quæ eſt* ἐπισκοπή. Alter argumentandi locus ex officio ipſo, ac functione petitur. [c] *Epiſcopi* (inquit idem) *propriè officium*, τὸ συμφέρον τοῖς πολλοῖς, *quod pluribus vtile eſt, quærere ac proſpicere*. Amabo te, an non idem prorſus & de *Rege* dici poteſt? Nam & vox ipſa *regendi curationem, & adminiſtrationem* ſignificat. Et officium eſt eiuſdem, vt ex Ariſtotele, aliiſque cognoſcimus, quod ſibi ſubiectis vtile eſt, quærere, ac proſpicere. Hinc οἰκονόμον, & ἐπίτροπον *regem* nominat Philoſophus, & φύλακα, id eſt *curatorem*, ſiue *diſpenſatorem*, & *tutorem*, & *cuſtodem*. Quibus omnibus nominibus in Epiſcopale munus cadentibus vtitur Catharus, vt ab eo *dignitatem*, & *honorem*, ac *poteſtatem* ableget. Quod de regibus dico, idem & de præcipuis quibuſque magiſtratibus, atque imperiis vſurpare poſſum. Vnde vanam, ac ſtupidam liquet eſſe Cathari rationem; ex qua tam apertè falſa, & ab omni aliena iudicio conſectaria ducuntur.

[a] Sa[...] in D[...] p.43

[b] Pa[...] 412.

[c] Sal[...] Diſſ[...] p.43

IX. VERVM vt intricis iſtis, ac vocabulariorum fæcibus nimium hærentem, ac ſanæ ſobriæque mentis emotum reuocemus ſi poſſumus: ſcire illum oportet, duo quædam ineſſe in Præfectura qualibet, ac magiſtratu, ſiue ἀρχῇ, & legitima poteſtate. Vnum eſt primarium, ac directè, & ſuapte cauſſa expetitum: qui eſt præcipuus finis, cuius gratia conſtituitur. Alterum veluti conſequens, & primario annexum, ac ſic tanquam vmbra corpus affectans; vt ab eo ſeparari nequeat. Horum duorum prius eſt, muneris officiique geſtio; cui propoſita eſt publica, priuatáque commoditas eorum quibus præeſt. Hinc [d] Apoſtolus orare nos iubet *pro regibus, & omnibus, qui in ſublimitate ſunt, vt quietam, & tranquillam vitam agamus in omni pietate & ſanctitate*. Et [e] Dio Chryſoſtomus Oratione prima de Regno, *mores & affectionem boni regis* ex Homero deſcribens, his verſibus comprehendi aſſerit,

---cui Saturni filius verſuti
Sceptrum, & iura tribuit, vt ipſos conſilio moderetur.

Tanquam hoc regum proprium ſit, iſque regiæ finis, ac ſcopus poteſtatis, [f] *conſulere, ac cura ſua prouidere ſubiectis ſibi populis*. Quod argumentum fusè deinceps proſequitur, vt & illius imitator Syneſius. Qui ambo propterea reges paſtorum eſſe ſimiles aiunt, eámque comparationem ediſſerunt, ſanè tralatitiam, & ab antiquiſſimis Scriptoribus, Homero, aliiſque proditam; &, quod maius eſt, ac vulgò cognitum, ſacrorum librorum auctoritate celebrem.

[d] 1 Timot. 2.

[e] Dio Chryſ. εἴπερ εἴπωμεν τά τε ἤθη, καὶ τὴν διάθεσιν τοῦ χρηστοῦ βασιλέως ἐν βραχεῖ περιλαμβάνοντες, ὥς φησιν· --ᾧ ἔδωκε Κρόνου παῖς ἀγκυλομήτεω Σκῆπτρόν τ' ἠδὲ θέμιστας· ἵνα σφίσι βουλεύῃσι.

[f] Idem. τὸ βουλεύεσθαι, καὶ φροντίζειν ὑπὲρ τῶν ἀρχομένων.

Ex hoc præcipuo, ac per ſe ſpectato vſu, & fine principatus humani, ac cuiuſcumque poteſtatis, efflorescit altera dos, velut ſecundaria, & ex priore naturaliter ſequens; honor ac dignatio, & aduerſus principes, ac magiſtra-

tus ſubiectorum reuerentia, & obſequendi ſtudium. tum ornamentum, ac ſplendor, opes, maieſtas, & quidquid illud eſt, quod Scriptura [a] *ius regni* vocat: quibus tanquam radiis Sol, poteſtas illa, & amplitudo decoratur.

a 1. Reg. 8. 110

X. Ac ſi quis probum, ac moderatum, & eo nomine dignum Imperatorem, ac Regem interroget, cuius rei ſe cauſſa factum à Deo eſſe principem exiſtimet; nemo erit, qui ideò reſpondeat, vt honore, gloriáque fruatur; vt per populos, ac ciuitates ingenti pompa & magnifico apparatu ſpectandus incedat; vt laudetur ab omnibus, & colatur; vt felix, & fortunatus acclametur. Sed ob id vnum, vt populum regat: vt ei ius reddat: vt illius tranquillitati, otio, ac paci conſulat: vt quibus modis ac rationibus poterit, tum præſentis huius vitæ, tum ſempiternæ quietem, ac ſalutem procuret. Atqui prior ille priuati commodi, dignitatiſque fructus, ex hoc poſteriore naſcitur, nec ab eo diuelli poteſt. Verùm, vt dixi, non eſt iſte primariò, ac per ſe, ſed propter alterum, & ſecundum hunc, appetendus, aut præſe ferendus. Ac nullus tamen adeò ſit vecors, oblitúſque ſui, vt regalem hunc ſtatum neget eſſe poteſtatem, & honorem: ſed onus eſſe tantùm, ac munus, & curationem arbitretur. Non enim omnia, quæ ad rem quampiam ſpectant, & cum ea connexa ſunt, huius proprio vocabulo ſunt expreſſa; aut eius primario fine continentur. Sed ab eo plerumque ſolo, ad quod per ſe, & ex inſtituto refertur, appellationem vnumquodque accipit.

Hoc idem, quod de ciuili principatu natura ipſa nos docet, de ſacro, & Eccleſiaſtico, id eſt Epiſcopatu, dici conuenit. Tam vox ipſa τῆς ἐπισκοπῆς, quæ eſt *inſpectio*, curam, ſolicitudinem, prouiſionem, munus, onus, officium ſignificat: quàm præcipuus finis, & cauſſa inſtituendi illius eſt, procuratio publicorum commodorum animi, ac ſalutis æternæ, & ſpiritualis commiſſi ſibi gregis paſtio. Ex quo deinceps oriuntur cetera, quæ ſecundaria eſſe dixi, nec in primis expetenda: poteſtas imperandi, ac coërcendi; legéſque condendi: tum populorum erga illos veneratio, & honor, & obſequendi officium. ſine quibus prior ille fructus, & primariò ſpectatus, obtineri non poteſt. Quocirca ſimiliter, vt in ciuili præfectura, ſceleratum eſt, & impium, ne dicam imperitiſſimum; negare Epiſcopatum dignitatem, ac poteſtatem habere, vel eſſe magiſtratum Eccleſiaſticum, ſolo eum vocis ſono, aut præcipui finis conditione metientem. quod rerum natura, & communis Chriſtianorum ſenſus non patitur, nec in alterius mentem, ac ſententiam venire poteſt, quàm qui profanæ veneno hæreſis afflatus rationem cum pietate perdiderit.

XI. Ex his explicari debent illa de Epiſcopis tam Apoſtoli, quàm Patrum veterum dicta: quæ ſtultè Trapezita cum fungo ſuo Meſſalino Wallone nobis intentat: vt Epiſcopatum ex primaria inſtitutione, nihil præter onus, & curationem habuiſſe probet, poteſtatis, & dignitatis expertem. Imprimis autem locum illum prioris ad Timotheum ridiculè verſat in

b Salm. de Trapezit. ſen p. 44. c 1 Timot. 3, 1

[b] Trapeziticis nugis. Vbi quia veteri in codice ſcriptum reperit, [c] ἀνθρώπινος λόγος, totam illam Apoſtoli ſententiam explicat ſic. *Humanus ſermo: ſi quis Epiſcopatum deſiderat; bonum opus deſiderat.* Hoc eſt, *Vulgi hic ſermo eſt: ſi quis cupiat cuiuſcumque muneris, vel officij procurationem, honeſtum opus deſiderare:* ita vt ἡ ἐπισκοπὴ *non de Epiſcopatus dignitate, ſed de qualibet curatione cum aliquo præfecturæ honore, ac commodo coniuncta*, capiatur ab Apoſtolo: ac ſit καλὸν ἔργον idem quod πρᾶγμα, vel χρῆμα, *res pulchra. Vt etiam nunc dicimus,* inquit, *Pulchrum eſt opus, Papam eſſe.* Sed anilis eſt hæc περιεργία, & à Pauli inſtituto, ac mente longè remotiſſima. Vera & recepta lectio eſt, πιστὸς ὁ λόγος, quam plerique ſcripti, & excuſi omnes præferunt. Qua loquendi formula in vtraque ad Timotheum epiſtola, & in ea ad Titum vſus eſt Paulus: vt quod dixerat, vel dicturus erat, affirmaret, nec incredibile eſſe monſtraret. In illo porrò, de quo agimus loco, Chryſoſtomus verba iſta, πιστὸς ὁ λόγος ad antecedentia pertinere putat. Nimirum quia dixerat, mulierem per filiorum generationem ſalutem adepturam, cùm hoc parum credibile videri poſſet, illud aſſeuerando confirmaſſe: quaſi diceret: *Verum illud eſt, quod dico, & fide dignum.* Quod etiam Oecumenius, ac Theophylactus ſecuti

 ſunt. Alij ad ſequentia trahunt potiùs: vt de Epiſcopi dotibus, ac delectu verba facturus, priùs iis fidem, auctoritatémque conciliet.

Apud Auctorem commentariorum, qui Ambroſij nomen præferunt, legitur, *Humanus ſermo*, pro, *fidelis*: vt appareat quædam exemplaria ἀνθρώπινος λόγος, non πιστὸς, habuiſſe. Quod vtrumque ſenſu non abſimili intelligendum eſt. Vt enim incredibile videtur, quod humanum modum, & captum ſuperat: ſic è contrario credibile eſt, quod humano more, vſúque continetur. Et, quod rectè ab Salluſtio dictum eſt; *Vbi de magna virtute, atque gloria bonorum memores, quæ ſibi quiſque facilia factu putat, æquo animo accipit: ſupra ea, veluti ficta pro falſis ducit.* Itaque *humanum* idem eſt, ac *moderatum*, *mediocre*; non nimis arduum & inuſitatum.

XI. Sic in epiſtola ad [a] Romanos, *Humanum dico, propter infirmitatem*, &c. quod ſic exponit [b] Chryſoſtomus: *Quoniam*, inquit, *valdè accuratam vitæ rationem exegerat, mortuos eſſe mundo iubens, & malitiæ item mortuos, & ad peccatorum operationem immobiles manere: ac viſus erat, ingens aliquid, & graue dicere, quódque naturam humanam excederet: idcircò demonſtrare volens, nihil ſe immodicum petere: ac ne tantum quidem, quantum conferre eos oporteret, qui tam magno beneficio affecti eſſent; verùm admodum moderatum, & leue; à contrariis illud confirmat; & ait: Humanum dico; tanquam diceret, ex humanis cogitationibus petitum; & iis quæ in conſuetudine poſita ſunt. Etenim voce, humanum, moderatum ſignificat.* Cuius exemplum affert [c] ex eodem Apoſtolo, *Tentatio*, inquit, *vos non apprehendit, niſi humana*: hoc eſt *mediocris, & exigua.* Eundem ſenſum refert [d] Photius, & amplectitur Theophylactus: vt ſit τὸ ἀνθρώπινον idem quod σύμμετρον τῇ ἀσθενείᾳ, *accommodatum ad imbecillitatem: non nimium, nec humanis viribus maius.* Quem idiotiſmum Cilicum, ac Tarſenſium eſſe indicat [e] Hieronymus, vnde Paulus erat oriundus. Rectè quoque commentarius ſuppoſititij Hieronymi ad illum epiſtolæ ad Romanos verſum: *Humana iam ratione digna loquor: quod omnes mecum ſentire poſſent, & nullus abnuere.* Et Primaſius: *Maiora quidem exigere à vobis pro diuinæ ſeruitutis retributione deberem. Sed condeſcendens, & temperans infirmitati veſtræ, humana & poſſibilia prædico, atque perſuadeo.* Et ſuppoſititius Ambroſius accedit. nec non [f] Petrus Chryſologus: qui ſic ſcribit: *Parua, aut forte nulla exigit qui cupit deuicta proprietate concedere: & adimit excuſationem, qui poſſibilia ſibi, & vſitata præcipit.*

[a] Rom. 6, 19.

[b] Chryſ. Hom. 12 in epiſt. ad Rom. Ἐπειδὴ πολλὴν ἀπῄτησεν ἀκρίβειαν τοῦ βίου, νεκροὺς εἶναι κελεύων τῷ κόσμῳ, καὶ τεθνηκέναι τῇ πονηρίᾳ, καὶ ἀκινήτους μένειν πρὸς τὴν τῶν ἁμαρτημάτων ἐνέργειαν, καὶ ἔδοξε μέγα τι, καὶ βαρὺ λέγειν, καὶ τὴν ἀνθρωπίνην ὑπερβαῖνον φύσιν· δεῖξαι βουλόμενος ὅτι οὐδὲν ὑπέρογκον ἀπαιτεῖ, οὐδὲ ὅσον ἐχρῆν τὸν τοσαύτης ἀπολαύσαντα δωρεᾶς, ἀλλὰ καὶ σφόδρα σύμμετρον, καὶ κοῦφον, ἀπὸ τῶν ἐναντίων αὐτὸ κατασκευάζει, καὶ φησίν, ἀνθρώπινον λέγω· ὡς ἂν εἰ ἔλεγεν, ἀπὸ ἀνθρωπίνων λογισμῶν, ἀπὸ τῶν ἐν συνηθείᾳ γινομένων. τὸ γὰρ σύμμετρον τῇ προσηγορίᾳ τοῦ ἀνθρωπίνου δηλοῖ.

[c] 1 Cor. 10, 13.

[d] Apud Oecumen.

[e] Epiſt. 151, qu. 10.

[f] Serm. 114.

XII. Hæc nos paullo enucleatiùs ideò diſſerimus, vt ad meliorem ſenſum præeamus Catharo, quàm iſte eſt, quem verbis illis affingit Apoſtoli, futilem prorſus & inſcitum. Finge enim ſcripſiſſe Paulum in epiſtola ad Timotheum: *Humanus ſermo: ſi quis epiſcopatum deſiderat*, &c. eadem erit nominis huius, *humani*, notio, quæ in epiſtola ad Romanos: vt ſit idem ac *moderatum*, *vſitatum*, non maius, quàm ferre poteſt imbecillitas humanarum virium. Atque hoc dupliciter accommodari poteſt. Primùm, vt cum ſuperioribus nectatur. quod Chryſoſtomo placuit. Nempe iis, quæ antecedenti capite docuerat, *mulierem per filiorum generationem ſaluam fore, ſi tamen manſerit in fide, & dilectione, & ſanctimonia cum pudicitia.* quæ conditio, & quaſi ſtipulatio humana eſt, & tolerabilis, vſui, & humanæ rationi conſentanea. Non enim immodicum aliquid poſtulat, ac muliebres etiam vires ſuperans; ſed facile, ac parabile.

Deinde poteſt cum ſequentibus copulari. quod vt illuſtrius reddatur, obſeruanda Chryſoſtomi eſt ad illum locum adnotatio. Quærit enim cur Apoſtolus Epiſcopi formam, ac velut exemplar deſcribens, mediocria quædam ab illo, & vulgaria exigat officia: non exquiſita & perfecta. Nam inter alia iubet eum deligi, qui non ſit *ebrioſus, non percuſſor, non turpi lucro deditus*, &c. quæ communis ſunt virtutis. [g] *Cur autem non illud potiùs requirit, vt ſit Angelus: vt humanis affectionibus careat: aut illa maiora, quæ Chriſtus in præceptis dedit, etiam iis, qui ab illis reguntur, vt cruci ſint affixi; vt animam ſuam in manibus habeant?* Ac reſpondet idcircò maiora illa & præſtantiora non attigiſſe, quòd pauci tunc eſſent, qui hæc poſſent conſequi: opus verò multis eſſet Epiſcopis, qui gregem paſcerent. Itaque ad iſta mino-

[g] Chryſ. Hom. 10 in 1 ad Tim. p. 286. διὰ τί γὰρ οὐκ εἶπεν, ὅτι δεῖ τὸν ἐπίσκοπον ἄγγελον εἶναι, μηδενὶ πάθει ἀνθρωπίνῳ ὑποκεῖσθαι; ἐκεῖνα τὰ μεγάλα ἃ Χριστὸς εἶπεν, ἃ καὶ τοὺς ἀρχομένους ἔχειν δεῖ, ἐσταυρῶσθαι, καὶ ἐν ταῖς χερσὶν ἀεὶ ἔχειν τὴν ψυχήν.

ra, & facilia deſcendiſſe. Hoc modo reſpondet etiam Oecumenius. CAPVT VIII.

XIII. MIHI verò aliter hæc ſoluenda quæſtio videtur. Nimirum aliud eſſe viuendi præcepta dare: aliud leges, & canones ſcribere. Qui ad Chriſtianam vitam inſtituunt, ſumma quæque proponunt, ac perfecta; nec ea tantùm quæ præcepti ſunt; ſed etiam quæ conſilij. At legiſlator ea præcipit, quæ communiter, & ab omnibus præſtari poſſunt, ac debent. Quamobrem Eccleſiaſtici canones ea ferè præſcribunt, quæ *media* ab Stoïcis *officia* dicebantur; non eximia quædam, & ardua limatæ, abſolutæque virtutis; quæ iidem Stoici κατορθώματα vocabant. quò pertingere pauci poſſunt. Ea mihi cauſſa videtur eſſe, cur Apoſtolus prima illa, & neceſſaria complexus ſit, cùm formam Eccleſiæ proponeret, ac legem ordinandorum Epiſcoporum. Quare quod ibidem vult eundem eſſe ἀνεπίληπτον, non ſic intelligendum eſt, ex illa interpretatione, vt omni penitus culpa careat, etiam minima. Quod mirum eſt Chryſoſtomum in exponendo ſecutum eſſe: ac ſecum adeò diſſentire; vt qui Paulum exiſtimat tantùm mediocria, & vulgaria præcepta Epiſcopo dediſſe. Sed meſius ſit cum [a] Theodoreto ἀνεπίληπτον explicare ſic; *vt nullam occaſionem iuſtæ reprehenſionis præbeat: aut aliquid committat, vnde accuſari meritò poſſit.* Ex illa Chryſoſtomi, & aliorum interpretum ſententia, facile eſt diſcernere, quo ſenſu lectio illa altera, *Humanus, ſermo*, pro *fidelis:* id eſt ἀνθρώπινος, accipienda ſit. Cùm enim minimè difficilia, aut humanis maiora viribus de Epiſcopo ſtatuere vellet, *Humanum ſermonem* præmiſit; hoc eſt obſeruatu facilem, nec ab vllo detrectandum: non quòd intra modulum iſtum coërcendam putauerit Epiſcopi ſanctitatem. Verùm, vt rectè commentarius Ambroſio tributus notat, *Si quis potiora ſectatus, & corpus & animam ſuam Deo dicauerit, ne ſe copulet matrimonio, tanto magis dignus fiet. Ideò enim inferiorem poſuit, vt de potiore nemo dubitaret.* Quod in omnibus aliis virtutibus valet, quas in Epiſcopo requirit Apoſtolus.

[a] Theodor. μηδεμίαν πρόφασιν μέμψεως παρέχειν δικαίαν, &c. παρακελεύεται τοίνυν μηδεμίαν ἀφορμὴν εὐλόγου παρέχειν κατηγορίας.

XIV. CONFER iam cum hac expoſitione vocabuli τοῦ ἀνθρωπίνου, Trapezitæ balbutiem. Nihil hac inficetius eſſe cognoſces. Nam ne ipſe quidem quod dicit capere poteſt. τὴν ἐπισκοπὴν ibi eſſe vult quamlibet curationem. Etiámne ciuilem? etiámne ſordidam? etiámne fenebrem, & Trapeziticam? Quid eſt autem καλὸν ἔργον iſto ſenſu? Nempe quæſtuoſum, & commodum. Illud verò; *Pulchrum eſt opus, eſſe Papam*, quàm puerile! Quaſi *opus* idem ſit quod *res*, aut quod idiotiſmus habet vulgaris, *vne choſe*. Quis enim ſic ſtolidè loquatur, *Pulchrum opus eſt Deus;* pro eo quod vulgò dici amat, *Pulchra res eſt Deus?* Tum Apoſtoli cetera commentum illud iugulant: quod ex Menſæ ſordibus lucrioni iſti ac feneratorum magiſtro ſubrepſit.

Hinc etiam lucet illud, quod tenebras omnes, & offutias illius diſcutit, argumentorúmque nænias; quo ſenſu paſſim dici ſoleat, Epiſcopatum, oneris, ac muneris, & officij, vel curationis, & ſolicitudinis eſſe nomen, non honoris, ac dignitatis. Non enim qui ſic loquuntur antiqui, negant cum officio illo ac munere coniunctam eſſe poteſtatem, & magiſtratum. Sed vt dixi, rationem eius habent, quod in illo munere præcipuum eſt, & ſolum ab eo ſpectandum, qui hoc ſuſcipit. Non enim honorem ac dignitatem; aut poteſtatem debet quærere, maximè qui Epiſcopatum deſiderat: ſed opus, id eſt ἔργον, laborem, ſolicitudinem; vt Chriſti ſe, & Apoſtolorum eius imitatorem præbeat. Neque tamen proptereà nullam poteſtatem habet; neque dignitatem, quòd in eam reſpicere, & affectare per ſeſe prohibetur. Multa enim nonniſi turpiter, ambitioſéque captantur, quà ampla, & honorifica ſunt, aut etiam quæſtuoſa, quæ ob alterum finem vel expeti poſſunt, vel oblata & impoſita recipi. Quod de quibuſlibet magiſtratibus, ac dignitatibus adeundis, Chriſtianæ doctrinæ, ac ſanctitatis norma præſcribit.

XV. HAC cautione, tanquam euerriculo, omnes illæ Salmaſianæ nugæ diſpelluntur, & ἀκυρολογίαι, ac vocularum origines, quas velut agmine facto in nos immittit; vt Epiſcopatum ex nominis ratione, nihil eſſe probet, præter onus, & curationem. Quo in genere præ ceteris attendendus

Caput VIII. eſt [a] Hieronymi locus, ex primo libro contra Iouinianum: vbi *Epiſcopum, & Presbyterum, & Diaconum* ſcribit *non eſſe meritorum nomina, ſed officiorum.* In quo pueriliter effertur, & inſultat ὁ κέπφος, ac velut parta victoria ἰὴ Παιὰν cantat. Verùm nec illum ſcire quid dicat, quidve arguat oſtendam: & omnem illam Thraſonicam ſuperbiloquentiam, ac faſtum facilè comprimam. [b] Meritum illîc ais ἀξίαν ita ſignificare, vt ſit honor, dignitas, & ἀξίωμα: non autem id quod vitæ merito, ac virtute comparatur, eique rependitur. Ego è contrario meritum eſſe dico, quo mereri aliquid dicimur: ſiue, vt clariùs exprimam, quod merenti, tanquam merces, ac præmium redditur. Etenim meriti vox σχετικὴ eſt, & τῶν πρός τι, ac duo ſignificat, quæ inuicem reſpiciunt; quorum vnum eſt opera ipſa, cui merces datur, ſiue qualitas, & habitudo eius, qui operam illam edidit, quæ *dignitas* vocatur; qua ſcilicet dignus eſt, & ad præmium, quo eſt dignus, reſpectum habet. Alterum eſt merces ipſa, & præmium, tanquam *paſſiuè* meritum dicatur, quod meruit aliquis: *Sicut meritam laudem, meritum honorem* dicimus. Vtraque ſignificatio reciproca eſt, & ideò ſæpè confunditur. Quod ergo ſcribit Hieronymus, *Epiſcopum, & Presbyterum, & Diaconum non eſſe meritorum nomina, ſed officiorum*, dico poſteriore iſto modo *meriti* vocabulum ibi ſumpſiſſe propriè, & conſequenter etiam priore: quia neutrum ſine altero poteſt intelligi. Vt hoc voluerit Hieronymus, nomina iſta non ſignificare virtutis ac meriti compenſationem, ac præmium: quaſi vt quiſque ad eos gradus peruenerit, eo ipſo melior & præſtantior, dignιórque, vel melius meritus eſſe putandus ſit ceteris, qui illorum compotes eſſe nequiuerunt.

[a] Hier. col. 488.

[b] Salm. in Tiapecz p. 413. & in Diſſ. p. 468, & ſeq.

XVI. Hanc Hieronymi mentem eſſe, ex antecedentibus, ac toto contextu ſermonis, ac ſerie neceſſariò concluditur. Nam contra Iouinianum diſputat vnum ex Catharorum tutelaribus diis, ac patriarchis: qui nuptias virginitati non exæquare contentus, eatenus quoque præferri dicebat, *quòd frequenter in ordinatione ſacerdotali virgo negligitur, & maritus aſſumitur.* Ex quo tacitè colligebat, digniorem eſſe, ac mereri magis, vt ſacerdos fieret, coniugatum, quàm virginem. Hieronymus verò primùm cauſſas probabiles affert, cur in ordinationibus anteponantur virginibus mariti, citra maiorem horum quàm illorum dignationem. Hoc enim abſurdum dictu eſſe, quòd alioqui *Ioannes indignus hoc gradu exiſtimabitur, & omnes virgines, & continentes, quibus quaſi pulcherrimis gemmis Eccleſiæ monile decoratur.* Ac demum verba iſta ſubiungit, de quibus hîc contendimus, vocabula iſta graduum, *non eſſe meritorum nomina, ſed officiorum*. Quorum ſenſus non alius poteſt eſſe, quàm qui à me dictus eſt: *Non eſſe conſequens, vt maioris meriti ſit coniugatus, quàm virgo, vel calebs*, quòd in ordinandis ſacerdotibus, & clericis huic ille præferatur. Vel, vocabula iſta, non eſſe nomina præmiorum, ſiue honorariorum, quæ qui auferat, maioris meriti cenſendus ſit, quàm qui non eſt adeptus. Hoc, inquam, tota illa ſententia, & Hieronymi poſtulat oratio, vt in meriti voce, includatur σχέσις illa & habitudo ad dignationem, & qualitatem merentis, & æſtimationem, ac velut pretium. Quemadmodum in vſu iuſtitiæ illius, quæ *diſtributiua* dicitur; ac meritorum cuiuſque rationem habet; præmium illud, quod pro cuiuſque merito, id eſt dignitate rependitur, ſi *meritum* vocetur, non abſolutè honorem vel commodum ſignificat: ſed quatenus merentium dignationem reſpicit. Intereſt enim inter donum, & præmium; eadémque res prout donum eſt gratuitum, diuerſæ rationis eſt, ac quando in compenſationem cedit, meriti præmium dicitur.

XVII. Vt autem Salmaſij habet opinio; ac ſi meritum, ſolum gradum, & ἀξίωμα præciſè ſignificat, ſine comparatione cum dignitate promerentis, non cohæret Hieronymi ratio: nec ad rem pertinet. Vult enim hoc diluere, quod in maritorum gratiam contra virgines obiectum fuerat. At illud Iouinianus oppoſuerat, præferri coniuges in promotione ad Eccleſiaſticos ordines. Quorſum igitur iſta ſubiiceret Hieronymus, *non eſſe nomina illa meritorum; ſed officiorum:* niſi vt refelleret id, quod iſti tacitè ſumebant, idcircò maiora capere præmia maritos, quia maioris ſunt meriti; ſiue quia

plus merentur quàm virgines? Ideò paullo pòſt ita colligit: *Cernis igitur, quòd Epiſcopus, Presbyter, & Diaconus non ideò ſint beati* (adeóque melius cum iis non agatur, qui hæc adepti ſunt) *quia Epiſcopi, vel Presbyteri ſint, aut Diaconi: ſed ſi virtutes habuerint nominum ſuorum, & officiorum.* Quocirca nemini dubium erit, qui totum illum locum non curſim, vt ſolet Catharus, ſed pedetentim & cum nonnullo iudicio legerit, quin veriſſima ſit interpretatio noſtra. CAPVT VIII.

Nam quod obiicit, Hieronymum paullo poſt illa verba, ſubiungere: *Nec dicitur, Si quis Epiſcopatum deſiderat, bonum deſiderat gradum: ſed, bonum opus deſiderat, quòd in maiori ordine conſtitutus poſſit, ſi velit, occaſionem exercendarum habere virtutum.* Et, [a] *quod meritum priùs appellarat*, ait Salmaſius, *poſtea vocauit gradum. At gradus eſt dignitas, vt & locus. Epiſcopatus, inquit, non eſt nomen meriti, id eſt dignitatis vel gradus, ſed officij.* id totum eſt inaniſſimum. Non enim Apoſtolus, aut Hieronymus negant, Epiſcopatum, vel ſacerdotium gradus ac dignitates eſſe in Eccleſia. Sed, quod ſuprà docui, boni potiſſimum operis exercendi ſtudio, ac propoſito capeſſendo hæc eſſe demonſtrant.

XVIII. Et eſt inſulſiſſima iſta concluſio: Epiſcopatus, vel Presbyteratus, vel Diaconatus non ſunt nomina graduum, vel dignitatum: ſed operum, & curationum. Igitur non ſunt gradus, aut dignitates. Velut ſi de Catharo quis ita colligat: Patronus, ſiue Aduocatus, nomina ſunt quæ cauſſarum actionem, & forenſem operam ſignificant. Ergo qui nullam in foro cauſſam agit, aut egit vnquam, Aduocatus non eſt aut Patronus.

Atque Hieronymus ecce illo eodem in loco *Clericatus gradum* nominat. *Quódque his peius eſt, illis Clericatus donant gradum*, ait, *quorum ſunt obſequiis deliniti.* Epiſcopatum quoque ſubinde *gradum* vocat. Quare cùm proximè poſt iſta, verba illa ſubiiciat, quibus nomina eorum, quos gradus appellauerat, *meriti* non eſſe dicit, ſed *officij*: profectò *meriti* vocem non pro *gradu* ſimpliciter accipit. Alioqui ſibi ipſe contrarius eſſet.

Atenim cùm Hieronymus ſcripſerit, *Epiſcopum, & Presbyterum, & Diaconum non eſſe meritorum nomina, ſed officiorum*; quæ ſic Trapezita citauerat, *Epiſcopatum nomen fuiſſe non meriti, ſed officij*: ego vocabulo, *nomen*, omiſſo, Trapezitæ ſententiam ita concepi, *Epiſcopatus non meriti fuit, ſed officij.* In quo ille quidem furit, ac miras tragœdias facit, & vſitata in me tela, hoc eſt probra, conuicia, & illiberalia dicta coniicit. At, ô iſte, potin' ad bonam mentem redire? Quod enim adeò criminaris, crimen non eſt. immò ita neceſſariò proferendum fuit: vt nefarium tuum dogma, iis ex latebris & inuolucris extraherem, quibus illud haud adeò tamen verſutè ſepſeras.

XIX. Ecquid enim, obſecro te, in Trapezitica illa infami diſputatione tua potiſſimum agebas? aut quem in finem vocum illas argutias, & enucleatas rationes, atque origines afferebas? An vt hoc tantùm efficeres, Ἐπισκοπῆς nomen *curationem* propriè, *operámque* ſignificare, non *dignitatem*? Et quis te curaret omninò, ſi hoc vnum obtinere velles? Non enim de vocabulis conflictari, propoſitum eſt vel mihi, vel alteri, qui habeat quod melius agere poſſit. Hoc igitur maximè ſtuduiſti, vt Epiſcopi non nomen, ſed rem ipſam probares, poteſtatem, dignitatem, ac magiſtratum non eſſe; ſed curationem ſimplicem, & onus ſine honore, ac dignitate. Eò tu totam illam diſputationem, & argumenta tua omnia contuliſti: quæ ſola vocum interpretatione, ac notione continentur, re perquàm ad probandum inepta: in eo verò, de quo agitur, etiam abſurdiſſima; vt ex ſuperiori noſtra oratione iam te ſcire confido. Vt igitur quæ tua mens eſſet, & quantum veneni lateret ſub Grammaticis illis tuis offutiis, intelligeret Lector, ſummam eius quod efficere volebas, ita concepi, *Epiſcopatum, non meriti fuiſſe, ſed officij*: hoc eſt, non eſſe dignitatis rem, vel ἀξιώματος, ſed muneris & curationis.

Sed & Hieronymus cùm ita ſcribebat, nomina graduum iſtorum, vt eos ibi vocat, non meritorum fuiſſe, ſed officiorum, non de vocibus ipſis, ac nominibus loqui volebat; ſed de rebus illis ſubiectis, ac ſignificatis; id eſt de ordinibus ipſis, & gradibus. Hos enim per ſeſe, & ex primaria intentione,

 non in meritum, præmiúmve meriti cedere, ſignificat, vt iam expoſui. Itaque non tam vocabula, quàm res vocabulis expreſſas reſpexit ille: quemadmodum in contrario, & peſtilenti explicando dogmate facere debuit, & verò in animo habuit Catharus: quantumuis frigida ſe vocis controuerſia excuſare contendat.

XX. RISIMVS & illud [a] eiuſdem, quòd ex illa, quam affingi à me queritur Hieronymo, ſententia ſequi aſſerit: ſi ita dicatur: *Epiſcopatum non eſſe meriti, ſed officij*, prætermiſſa voce *nominis*, ſenſum hunc exiſtere, *Epiſcopatum meritis nunquam dari, nec vllum vnquam factum, aut fieri ſolitum Epiſcopum, qui merito, & vita id conſequeretur. Non enim aliam hæc verba ſignificationem capere poſſunt.* Quid hoc homine facias, qui in minutis iſtis, & vulgaribus tantum præ ſe fert ſtuporis? Falſum eſt, mi homo! falſum eſt, talem verbis ita conceptis ſubeſſe ſententiam, cuiuſmodi fingis abſurdè. Sed iſtam potiùs, ſi quid ſaperes, ſubiiceres: *Epiſcopatum non eſſe meriti*, id eſt præmij, vel compenſationis loco ducendum: ſed oneris, & officij: non quòd non ſæpè digni hoc honore, ac benè meriti prouehantur: ſed quòd non in eum finem tribuantur, vt ſit mercedis, & compenſationis inſtar dignitas & honor ille, qui ex iis capitur. Hoc enim poſteriore, immò nullo potiùs habere loco debent ſancta, & Chriſtiana, veréque illo digna pectora: quibus nihil præter laborem, operam, aſſiduitatem, crucem denique oportet eſſe propoſitum, vt Epiſcoporum Epiſcopum, & ſummum paſtorem propiùs imitentur: qui *propoſito ſibi gaudio, ſuſtinuit crucem, confuſione contempta.* Et quoniam de Chriſto mentio nobis incidit, non prætermittam id, quod in eius exemplo percommodum occurrit ad conuincendam, compeſcendámque Cathari leuitatem.

[a] Salm. Differt. p. 470.

Etenim [b] *homo ille*, quem Deus Verbum *tanta præ participibus ſuis charitate ſuſcepit, & ipſe ita Verbo Dei coniunctus eſt, vt ipſa coniunctione vnus filius Dei, & idem ipſe vnus filius hominis fieret, nullis præcedentibus voluntatis ſuæ meritis fecit:* vt ſcribit Auguſtinus in ſecundo de Peccatorum meritis. Et alibi: [c] *Ille igitur quos dignatur vocat, & quem vult religioſum facit, qui hominem, quem voluit vnum, ſine vllis humanæ voluntatis præcedentibus meritis, mediatorem Dei, & hominum fecit.* Et in libro de Prædeſtinatione Sanctorum, capite XII: *Nec ille*, inquit de Chriſto, *vllis humanis præcedentibus meritis, cùm & ipſe ſit homo, liberator factus eſt hominum.* Quocirca mediatoris gratiam, & dignitatem illam; vel *liberatoris*; nec non Filij ſtatum, *homo ille ſuſceptus à Deo*, vt [d] plerique Patres loquuntur, ſine vllis meritis conſecutus eſt. Si quis ergo ita de eo diceret, [e] *Deificatio*, vt Maximus Aquileienſis loquitur, vel θεοποίησις, vt [f] Cyrillus Alexandrinus; hoc eſt *aſſumptio* in perſonæ diuinæ conſortium, ac *Mediatoris & Redemptoris dignitas non fuit meriti, ſed officij* homini aſſumpto, quis hoc reprehenderet? Aut quis aliter intelligeret, niſi hoc ſenſu: non tanquam meritorum præmium illi conceſſum fuiſſe tantum honorem: ſed ideò, vt mediatoris, ac redemptoris officio fungeretur? An verò intereſt quidquam, ſi quis ita proferat: *Mediatoris, aut Filij nomen homini tributum non meriti fuit ſed officij:* aut ita, *Mediator, & Filius Dei in humana Chriſti natura, non fuit meriti, ſed officij?* Puto idem vtraque verborum formula contineri: niſi quod poſterior hæc ad excludendam χρῶσιν tuam, & calumniam, in Eccleſiaſticis dignitatibus, de quibus agebamus, viſa nobis eſt aptior.

[b] Aug. lib. 2 de Pecc. mer. c. 17.
[c] Idem lib. 1 con. Iul. Oper. imperf. c. 136. p. 199.
[d] Vt Fulg. lib. 1 ad Traſim. c. 8.
[e] In Synodo Later. Secret. 1. p. 730. To. 4 Concil.
[f] Lib. 10 T. 1. p. 196.

Ex illo itaque triti ſermonis vſu & exemplo iam potes agnoſcere, tam in reprehendendo præcipitem te eſſe, quàm inconſultum, & hebetem: nec eſſe verius quidquam illa noſtra Hieronymi interpretatione. Cui quidem enarrandæ, & illuſtrandæ aptiſſimus modò mihi locus occurrit Philippi Abbatis Bonæ Spei, in Epiſtola VIII, vbi ſic ſcribit: *Sicut enim plerumque inferioris eſt meriti, qui tamen in Eccleſia gradum obtinet digniorem; ſic nonnunquam inferior ordine vitam habet meritis potiorem: & iuxta modum ordinis, vel exterioris cuiuſpiam dignitatis metiendum non arbitror interioris meritum ſanctitatis.* Hæc verba luculentiſſimæ ſunt paraphraſis inſtar, qua Hieronymi pauca illa declarantur, *Epiſcopus, Presbyter, & Diaconus non ſunt meritorum nomina.*

De Epiſcopatu agitur; & oſtenditur, non eum ſimplex eſſe munus, ac curationem ſolam; ſed adiunctam habere poteſtatem, & eſſe magiſtratum Eccleſiaſticum. Quod primùm in Apoſtolis oſtenditur, penes quos vtraque poteſtas fuiſſe monſtratur, iubendi, & coërcendi. Idque ex canonibus, ſiue legibus ab illis editis, & traditionibus probatur. Ac leges eſſe demonſtratur; cuiuſmodi ſine poteſtate ferri nequeunt. Non ſolos Apoſtolos eam poteſtatem habuiſſe; ſed Epiſcopos in illam ſucceſſiſſe; & Epiſcopatum ἀρχὴν eſſe & imperium. Vſitata loquendi ratio Scripturis & Patribus, id in totùm negandi, quod altero adiuncto minus eſt: cuius inſcitia fœdè lapſus eſt Salmaſius.

Capvt IX.

I. Discvssa ſuperiori capite vocabulorum calumnia, in qua præcipuum robur conſtituit Catharus argumentationis ſuæ, qua Epiſcoporum dignitatem oppugnare nititur: ſupereſt vt eam nos viciſſim adſtruamus diſputatione noſtra: ac penes illos cum curatione ac munere, dignitatem, ac poteſtatem reſidere monſtremus: ac denique magiſtratum hunc Eccleſiaſticum eſſe inſtitutum à Chriſto, & per Apoſtolos Chriſtianæ traditum Eccleſiæ, ac per ſucceſſionum ſeriem ad hæc vſque tempora perductum. Et quoniam in dignitatis, auctoritatis, ac poteſtatis vocibus argutè ſuo more ludificatur: priùs ſtatuendum videtur, quid ſit id, de quo inter nos quærimus; ac nominum ſtabilienda notio, & poteſtas; quibus illud ipſum exprimitur. [a] Nam nec omnem ab Epiſcopo dignitatem, & auctoritatem remouere ſe aſſerit; quia cùm munus ſit, *vtique poteſtatem eius exercendi habuit, & cum auctoritate etiam illud exercere debuit: honore quoque dignus fuit.* Sed *primis illis temporibus pro magiſtratu Eccleſiaſtico habitum* negat, aut poteſtate præditum, & auctoritate tali fuiſſe, quæ magiſtratui conuenit. [b] *Magiſtratus autem auctoritas*, ait Idem, *poteſtas eſt, qua iubere poteſt, imperare, & dicto ſuo non obedientes coërcere & punire. Hanc negauit Salmaſius, & cum eo quoque nunc nego*, inquit Meſſalianus impoſtor, *Epiſcopatum primi ſeculi, qui cum Presbyteratu idem fuit, habuiſſe.* Quamobrem duo ſunt ad magiſtratum neceſſaria; ſiue ad poteſtatem, quæ non ſimplex onus, & curatio ſit: vnum eſt, *iubere, & imperare*: alterum pœnas non obedientibus infligere. In [c] primo libro Diſſertationum Eccleſiaſticarum, magiſtratus definitionem ex Ariſtotele propoſuimus; in qua triplex illius functio præſcribitur, deliberare de rebus, iudicare ſiue decernere, & iubere: quod poſtremum maximè proprium eſſe dicit.

[a] Salm. p. 417. Differ.
[b] Id. p. 449.
[c] Cap. 4 p. 51.

II. Qvare ſi duo illa, quæ Salmaſius ad magiſtratum requirit, Epiſcopatum ſemper habuiſſe, perſpicuum fecero, cogam illum id, quod negat, fateri, magiſtratum ab initio fuiſſe. Vt hoc igitur efficiam, rem ad originem, inſtitutionémque ſuam reuocare neceſſe eſt; ac probare, penes Apoſtolos ius functionis vtriuſque reſediſſe. Hi enim primi omnium Epiſcopi ab ipſomet conſtituti Chriſto fuerunt: quorum ſucceſſores ſunt Epiſcopi hodierni. *Denique & Epiſcopi Apoſtoli nominantur*, ait [d] Pacianus, *ſicut de Epaphrodito Paulus ediſſerit: fratrem & commilitonem, inquit, meum, veſtrum autem Apoſtolum.*

Præcepiſſe imprimis Apoſtolos, & pro poteſtate iuſſiſſe quæ fieri vellent, ac leges & mandata Chriſtianis edidiſſe, vix eſt vt probare opus ſit. Actorum ſanè xv, cùm exorta eſſet quæſtio de Moſaicæ legis ritibus, vtrum neceſſarius illorũ eſſet vſus, [e] *Conuenerunt Apoſtoli, & ſeniores videre*, id eſt conſultare, *de verbo hoc.* En prima magiſtratus actio ab Ariſtotele tradita, βουλεύσασθαι hoc eſt *deliberare.* Sequitur deinde *iudicium*, & *decretum*. Iacobus enim, [f] *Pro-*

[d] Epiſt. 1 ad Sympron. To. 3 Bibl. PP. col. 63.
[e] Act. 15, 6.
[f] Ibid. ver. 19.

CAPVT IX. *pter quod*, inquit, *ego iudico non inquietari eos, qui ex gentibus conuertuntur ad Deum.* Tum communi omnes auctoritate, [a] *Placuit nobis collectis in vnum*, &c. Et, [b] *Viſum eſt enim Spiritui ſancto, & nobis, nihil vltra imponere vobis oneris, quam hæc neceſſaria.* [a] Ver. 15. [b] Ver. 28.

III. PAVLVS verò poteſtatem, ac iuriſdictionem illam grauiſſimis verbis, iiſdémque diſertiſſimis commendat. Vt cùm ad Corinthios ſcribens ait: [c] *Nam ſi & ampliùs aliquid gloriatus fuero de poteſtate noſtra, quam dedit nobis Dominus in ædificationem, & non in deſtructionem veſtram, non erubeſcam.* Quam poteſtatem Chryſoſtomus, Oecumenius, Theophylactus duplicem eſſe putant; præcipiendi, quæ facienda ſunt; & caſtigandi, ac puniendi ſi quid contra mandatum factum ſit. Quod Apoſtolus vocat ædificandi, & deſtruendi. [d] Nam, vt rectè Chryſoſtomus adnotat, *Illud ipſum maximè genus eſt ædificationis, impedimenta tollere.* [e] Ac ſubinde: *Et ad hoc quidem poteſtatem accepimus, vt ædificemus. Sin autem reluctetur aliquis, & pugnet, & inſanabilis ſit; etiam actione vtemur altera, vt eum deſtruamus, ac deiiciamus.* Igitur duplex in Apoſtolis fuit ius, poteſtas, & functio. Nam & iubere poterant, ac leges præſcribere Chriſtianæ Eccleſiæ: & pœnis afficere. quas duas poteſtates *ædificandi*, ac *deſtruendi* vocabulis à Paulo ſignificatas exiſtimat. Quòd autem negare videtur Apoſtolus *deſtruendi*, hoc eſt *puniendi* poteſtatem habere ſe; ſic interpretatur; vt non præcipuè, ac per ſe, & ex primaria voluntate, & intentione Chriſti ea ſit Apoſtolis tradita; ſed ad alterius ſubſidium, & quaſi ſecundo loco, ac velut ex accidenti, cùm ita eſt neceſſe. Atque ita Theophylactus. [f] *Præcipuè quidem ad ædificationem accepi. Quod ſi quiſpiam incurabilis fuerit, demolitione vtemur*, &c. *Adeo vt poteſtatem habeam & benefaciendi primariò: & puniendi, cùm ad id cogar.* [c] 2 Cor. 10, 8.

[d] Chryſ. Homil. 22 in 2 ad Cor. p. 662. Ὅτι αὐτὸ τοῦτο μάλιστα οἰκοδομῆς εἶδός ἐστι, τὸ τὰ κωλύματα ἀναιρεῖν.

[e] Ibid. εἰς τοῦτο μὲν οὖν ἐλάβομεν ἵνα οἰκοδομῶμεν. ἐὰν δέ τις πυκτεύῃ, καὶ πολεμῇ, καὶ ἀνίατος ᾖ· καὶ τῇ ἑτέρᾳ χρησόμεθα ἐνεργείᾳ, καθαιροῦντες αὐτὸν, καὶ καταβάλλοντες.

[f] Theophyl. προηγουμένως μὲν εἰς οἰκοδομὴν ἔλαβον· ἐὰν δέ τις ἀνίατος ᾖ, καὶ τῇ καθαιρέσει χρησόμεθα, &c. ὥστε ἐξουσίαν ἔχειν μὲν καὶ εὐεργετεῖν, καὶ ὅταν ἐκβιασθῶ κολάζειν.

Gennadius quoque apud Oecumenium, poteſtatem illam, quam Paulus à Domino ſe accepiſſe teſtatur, de qua gloriari nolle dicit, interpretatur [g] *ius & facultatem caſtigandi, & pœnis afficiendi eos, qui aduerſantur.* Tum idem, quod Chryſoſtomus, & Theophylactus, ſubiicit, de poteſtate ædificandi primariò, ac per ſe tributa, & altera velut ſecundaria, nec ſui gratia expetitâ. Quam etiam vlciſcendi poteſtatem penes Apoſtolum extitiſſe rectè probat ex antecedentibus verbis: [h] *In promptu habentes vlciſci omnem inobedientiam.* [h] Cap. 10, 6 Epiſt. 2 ad Cor.

[g] Oecum. περὶ τῆς ἐξουσίας ἡμῶν· τῆς πληκτικῆς, καὶ τιμωρητικῆς τῶν ἀντιδιατιθεμένων δυνάμεως.

IV. MANIFESTA igitur eſt vtraque in Apoſtolo poteſtas, qua legitimi magiſtratus iuriſdictio continetur: iubendi ſcilicet, ac coërcendi, ſiue puniendi. Cui poteſtati reſpondet obedientia. Sic in capite XIII, 10 eiuſdem Epiſtolæ, poteſtatem eandem prædicat. Quam illi ipſi proximè commemorati Interpretes ſimiliter explicant, vt prior illa benefica primum locum tenuerit: altera, nonniſi ad ſanciendam alteram adhibenda ſit.

Quapropter [i] Hieronymus Apoſtolatum grandem eſſe dignitatem ait, cui Chriſtiani omnes ſubiecti fuerunt. *Vt enim iudices ſeculi huius*, inquit, *quo nobiliores eſſe videantur, ex regibus, quibus ſeruiunt, & ex dignitate, qua intumeſcunt, vocabula ſortiuntur: ita & Apoſtolus grandem inter Chriſtianos ſibi vendicans dignitatem, Apoſtolorum ſe Chriſti titulo prænotauit; vt ex ipſa lecturos nominis auctoritate terreret, indicans omnes, qui in Chriſto crederent, debere ſibi eſſe ſubiectos.* Chryſoſtomus quoque Apoſtolatum ἀρχὴν vocat, id eſt *magiſtratum*: cùm ait, [k] *Spiritum ſanctum in ſpecie linguarum veniſſe, & vnicuique ſuam orbis terrarum regionem ad docendum attribuiſſe: ac lingua data, velut codicillo quodam, indicaſſe commiſſi vnicuique imperij, & ad docendum aſſignatæ prouinciæ terminum.* Duplicem itaque dotem Apoſtolatus ſtatuit Chryſoſtomus: altera eſt docendi poteſtas: altera eſt imperium quoddam, & magiſtratus, id eſt ἀρχή. Quæ, vt dixi, tam in iuſſione, legibúſque conſtituendis, quàm in contumacibus, & immorigeris pœna aliqua plectendis poſita eſt. Ad priorem pertinent Canones, & decreta ab Apoſtolis ipſis edita. Non enim aut iſti nulla ſanxerunt: aut non ea vim iuris habebant, ac legum; quibus vtique parendum fuit: & qui parêre debebant, illis, tanquam poteſtatem imperandi, ac dicendi iuris habentibus, morem gerebant. [i] Hier. in com. ad 1 c. epiſt. ad Tit.

[k] Chryſ. Hom. 2 de Pent. quæ eſt 89 Tomi V, pag. 612. Ἔρχεται τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐν εἴδει γλωσσῶν, ἑκάστῳ μερίζον τὰ κατὰ τὴν οἰκουμένην διδασκαλίας τὰ κλίματα, καὶ διὰ τῆς δοθείσης γλώττης, καθάπερ δέλτον τινὶ, γραμματεῖον ἑκάστῳ τῆς ἐμπιστευθείσης ἀρχῆς τι, καὶ διδασκαλίας τὸ ὅρον.

CAPVT IX.

V. In quo vix credibilis eſt Trapezitæ Cathari veternus: qui de iure canonico quæ à nobis erant obiecta ſtultè deriſit. Nam vt penes Epiſcopos iuriſdictionem, & poteſtatem eſſe monſtrarem, dixeram ius perinde eſſe *canonicum & ciuile*, & vtrumque ab ſui generis poteſtatibus exerceri. Quod ille nactus homo facetus, & vrbanus lepidè iocatus eſt. [a] *Vbi tunc ius*, inquit, *canonicum, ô ſtulte, cùm Apoſtoli viuebant, & ab his inſtituti Epiſcopi? At de illis Epiſcopis loquebatur Salmaſius, non de iſtis, qui ius Canonicum exercent, cùm dixit Epiſcopatum in Eccleſia non fuiſſe nomen dignitatis.* O hominem acutum! Ergóne ius nullum; canones nulli; & quod ex vtroque vocabulo componitur, *ius Canonicum* Apoſtolorum ſeculo nullum fuit? Quid imperitius, ac iocularius excidere potuit homini litterarum qualicumq; notitia perfuſo? Etenim Apoſtoli, quod nemo neſcit, multa conſtituerunt, multa Eccleſiis ſeruanda præſcripſerunt. Hinc illæ, quę dicuntur, Apoſtolicæ traditiones; quarum frequens eſt apud antiquos Scriptores mentio, vt Irenæum, Clementem Alexandrinum, Tertullianum, Baſilium, Epiphanium, Chryſoſtomum, Hieronymum, Auguſtinum. de quibus in [b] primo libro obiter egimus. Quid autem pleræque ſunt earum, quàm leges, & canones, ac iura, quæ magiſtri illi ac duces, & principes, Eccleſiæ dixerunt? Nam Traditiones Apoſtolicæ [c] aliæ ad fidem pertinent; cuiuſmodi multa in Scripturis minimè continentur. De quibus agens Irenæus, queritur hæreticos, cùm ad Scripturas vocantur, ad Traditionem confugere: *Cùm autem ad eam iterum Traditionem, quæ eſt ab Apoſtolis, quæ per ſucceſſiones Presbyterorum in Eccleſiis cuſtoditur, prouocamus eos, aduerſari Traditioni,* &c. *Euenit itaque neque Scripturis iam, neque Traditioni conſentire eos.* Et de iſto genere contra hæreticos plerique Veterum diſputant: vt [d] Gregorius Nazianzenus, [e] Baſilius: & Chryſoſtomus ad illa [f] Pauli verba: *Itaque, fratres, ſtate, & tenete traditiones, quas didiciſtis, ſiue per ſermonem, ſiue per epiſtolam noſtram.* [g] Gregorius Nyſſenus, & alij paſſim.

VI. Aliæ ſunt de iis, quæ non credenda, ſed agenda ſunt: Vti quæ ad ſacramentorum vſum, & adminiſtrationem pertinent. Qualis eſt paruulorum Baptiſmus; & alia *vel ab ipſis Apoſtolis*, vt ſcribit [h] Auguſtinus, *vel plenariis conciliis, quorum eſt in Eccleſia ſaluberrima auctoritas, commendata, atque ſtatuta. Sicuti quòd Domini Paſſio, & Reſurrectio, & Aſcenſio in cælum, & aduentus de cælo Spiritus ſancti, anniuerſaria ſollemnitate celebrantur. Et ſi quid aliud tale occurrerit, quod ſeruatur ab vniuerſa, quacumque ſe diffundit, Eccleſia.* [i] contra quod, *quin ita faciendum ſit, diſputare, inſolentiſſimæ inſaniæ eſſe* dicit. Cùm igitur quæ ab vniuerſa Eccleſia ſeruantur, de quibus nihil in Scripturis, aut à Chriſto conſtat eſſe præſcriptum; neque porro Concilij alicuius extat memoria, à quo primùm inſtituta ſint; ea ab Apoſtolis tradita, & conſtituta eſſe doceat Auguſtinus; vt in primo capite libri primi diximus: huiuſmodi verò leges iſtæ ſint, quibus contradicere, vel obtemperare nolle, *inſolentiſſimæ inſaniæ ſit*: euidens eſt, iuris ac legum fuiſſe conditores Apoſtolos; quibus Chriſtiani omnes obſtricti fuerunt: vt ſine graui delicto violare non poſſent. Quis autem ab eo, qui auctoritate, poteſtate, ac magiſtratus propria iuriſdictione careat, legem aut conſtitutionem aliquam, qua quiſquam teneatur, & obligetur, ferri putet poſſe? Eſt enim proprium hoc legis, vt ait [k] Cicero, *ſancire quod vult, aut iubendo, aut vetando.* Quare qui legem poteſt facere, iubere poteſt, aut vetare. Hoc autem poteſtatis, & dignitatis eius eſſe fatetur Catharus; quam idem ipſe tamen Eccleſiæ, & Epiſcopis, etiam primis temporibus, adimit. Quæ ſanè ſunt ἀσύςατα.

Legem præterea ex [l] Demoſthene Iuriſconſultus ita definit. [m] *Lex eſt commune præceptum; virorum prudentium conſultum: delictorum, quæ ſponte, vel ignorantia contrahuntur, coërcitio, communis reipublicæ ſponſio.* Conſentit huic & [n] Ciceronis altera legis deſcriptio: *Eſt enim lex nihil aliud, niſi recta, & à numine Deorum tracta ratio, imperans honeſta, prohibens contraria.* Prohibet autem lex omnis propoſita pœna; quam *ſanctionem* propriè vocant: vt Feſtus indicat. Nam nulla ſine coërcitione, ac multa lex eſt. Vnde Seneca, [o] *Leges*, inquit, *quid aliud ſunt, quàm minis mixta præcepta?*

[a] Salm. Differt. p. 453.
[b] Cap. 1.
[c] Iren. lib. 3, c. 2. Vide & c. 4.
[d] Orat. 37, p. 605.
[e] Lib. de Sp. S. c. 27.
[f] 2 Theſſ. 2, 15.
[g] Lib. 3 con. Eun. p. 126 To. 2.
[h] Epiſt. 118.
[i] Ibid. c. 5.
[k] Lib. 1 de leg.
[l] Demoſt. con. Ariſtog. νόμος ἐστὶν εὕρημα, καὶ δῶρον θεῶν, δόγμα δὲ φρονίμων ἀνθρώπων, ἐπανόρθωμα δὲ τῶν ἑκουσίων, καὶ ἀκουσίων ἁμαρτημάτων, πόλεως δὲ συνθήκη κοινή.
[m] Papin. l. 1 D. de leg.
[n] Philip. 11.
[o] Epiſt. 94.

CAPVT IX. VII. ATQVI totidem illa, ex quibus ciuilis poteſtas, Magiſtratúſque conſtat, pro portione, ſuique generis cernuntur in ſacro, & Eccleſiaſtico; cuiuſmodi Apoſtolatum fuiſſe contendimus. Si quidem leges ab Apoſtolis editæ ſunt, non ſolùm quid facto eſſet opus edicentes; vt ſunt præcepta morum: & quas γνώμας, & ὑποθήκας nominant: ſed etiam pœnam in tranſgreſſores ſtatuentes: de quibus poſteà. Baſilius certè in libro de Spiritu ſancto, capite XXVII complures ritus, & cæremonias recenſet, ſola citra ſcriptum traditione vſurpatas in Chriſtianis myſteriis, quarum originem refert ad Apoſtolos. [a] Ac paris eſſe momenti ad pietatem putat illa, *quæ ſine ſcripto, & quæ ſcripto tradita fuerunt. Cui ſententiæ neminem repugnaturum ait, qui vel exiguum legum Eccleſiaſticarum vſum habeat.* Igitur θεσμοὶ ἐκκλησιαστικοὶ, id eſt *Eccleſiaſticæ leges* ſunt, quas Apoſtoli tulerunt. Quarum pleræque tales ſunt, vt ſine ingenti ſcelere prætermitti olim nequiuerint; tametſi poſtea contrario vel vſu, vel Eccleſiæ decreto antiquatæ, obliteratæque ſint. Sic trina in Baptiſmo merſio, extra neceſſitatem, ſeuerè iniuncta, nec ſine graui pœna prætermiſſa fuit. Itidémque ritus alij tam in eodem Baptiſmo, quàm in Euchariſtiæ celebratione adhiberi ſoliti. Ad hæc, vt à ieiunis, vno excepto die feriæ quintæ maioris hebdomadæ, iſta ipſa vel in ſacrificium offerretur, vel ſumeretur Euchariſtia; ex Apoſtolica traditione deſcendit: vt [b] ſuprà meminimus. vbi etiam ex [c] Auguſtino demonſtratum eſt, *Chriſtum non præcepiſſe quo deinceps ordine ſumeretur Euchariſtia:* ſed hoc Apoſtolis ordinandum reliquiſſe. Id quod Apoſtoli teſtimonio confirmat ita ſcribentis ad Corinthios, [d] *Cetera cùm venero diſponam.* Vnde colligit, ea quæ per totum orbem ab Eccleſia ſeruantur, Apoſtolica auctoritate conſtituta fuiſſe. Ex eodem genere legum Apoſtolicarum, & Eccleſiaſticarum, ieiunia ſunt certorum dierum, præſertim in Quadrageſima; etſi varia, & multiplex huius inſtituti ratio fuerit. tum celebrandi Paſchatis ratio: & id genus alia: quæ nonniſi legibus præſcripta, & in tranſgreſſores legitimæ poteſtatis auctoritate vindicata ſunt.

[a] Baſil. ἅπερ ἀμφότερα τὴν αὐτὴν ἰσχὺν ἔχει πρὸς εὐσέβειαν. καὶ τούτοις οὐδεὶς ἀντερεῖ ὅστις γε κἂν μικρὸν γοῦν θεσμῶν ἐκκλησιαστικῶν πεπείραται.

[b] Cap. 2 huius lib. [c] Epiſt. 118. [d] In 1. Cor. 11, 34

VIII. HVC referri poſſunt Apoſtolicæ Conſtitutiones; cuiuſmodi ab antiquis agnitas, & aſcitas fuiſſe conſtat ex [e] Epiphanio; qui aduerſus Audianos ſcribens, eas approbat; & vnam illarum de Paſchatis celebratione, quam iſti proferebant, explicat. Quin hodiernis illis Clementis multum Catharus vtitur, & quædam earum teſtimonia, quæ vera cupit videri, perſuadere ſatagit. Accedunt & Canones, qui vocantur Apoſtolici: quos idem vir grauiſſimi iudicij Salmaſius non rarò citat. Maximè autem in famoſo illo de Vſuris libro. Nam & illorum auctoritate legem fenebrem Clericis editam probat: & eos non parum commendat his verbis. [f] *Et ſanè non aliis*, inquit, *quàm Epiſcopis, Presbyteriſque primitiuæ Eccleſiæ, & temporibus Apoſtolorum propior, vſuras eſſe vetandas cenſuit. Quinimmò vel ipſi Apoſtoli, ſi modò eorum Canones ſunt, qui hoc nomen inſcriptum præferunt, non aliter iudicarunt. Vt germanos eſſe non præſto, ita poſſum vetuſtiſſimos aſſerere. Theodoretus Cyrri Epiſcopus in Canonum compilatione ἀνεκδότῳ, pro genuinis agnouit. Si non omnes ſunt Apoſtolici, quoſdam forte eſſe exiſtimari poteſt.* Hinc aſſentiente Salmaſio liquet, canones, id eſt leges ab Apoſtolis Eccleſiæ latas fuiſſe; adeóque penes Epiſcopos poteſtatem, & dignitatem Eccleſiaſticam, ac ſacram extitiſſe. Quid enim aliud *canones* ſunt, quàm *leges?* Nam *canon* propriè eſt regula. Eſt autem *lex, iuſti, iniuſtique regula*, vt ait [g] Seneca. Vt ergo ciuilis poteſtas, quæ Magiſtratus dicitur, ciuiles leges fert (ita enim *Lex* ab Iuſtiniano definitur, [h] *quod populus Romanus Senatorio magiſtratu interrogante conſtituebat: Plebiſcitum quod plebs plebeio magiſtratu interrogante.*) Sic Eccleſiaſticæ poteſtatis eſt, ac magiſtratus, leges Eccleſiaſticas condere.

[e] Hær. 70. [f] Salm. lib. de Vſur. 21, p. 633. [g] Lib. de Benef. c. 4. [h] Iuſt. Inſtit. Tit. 2

Eat nunc & *Canonicum ius* neget Apoſtolorum tempore fuiſſe Catharus: qui tot Canones ab Apoſtolis ipſis; certè quoſdam ex illis ſancitos fuiſſe, probabile iudicauit.

IX. IAM ſi Apoſtoli Eccleſiæ principes fuerunt, ac velut Magiſtratus

quidam ſacri: ſi poteſtatem, & ſpiritale quoddam imperium acceperunt; Caput IX. quo & iubere, ac leges, & mandata Chriſtianis edere poſſent: & delinquentes coërcere, pœniſque ſubiicere: par eſt etiam Epiſcopos eodem iure poteſtatis, ordinatio ſcilicet, ac magiſterio cenſeri. Sunt enim Apoſtolorum ſucceſſores Epiſcopi: immo & Apoſtolici quondam ipſi: & eorum dignitas Apoſtolica dicebatur. Non enim cum Apoſtolis horum eſt poteſtas extincta; ſed in eorum ſucceſſoribus, quæ quidem eſt ordinaria, perſeuerat. Quod egregiè Pacianus docet in epiſtola prima ad Sympronianum, cùm agit de *ligandi, ac ſoluendi* poteſtate. *An tantùm hoc*, inquit, *ſolis Apoſtolis licet? Ergo & baptizare ſolis licet: & Spiritum ſanctum dare ſolis: & ſolis gentium peccata purgare: quia totum hoc non aliis, quàm Apoſtolis imperatum eſt. Quòd ſi vno in loco, & reſolutio vinculorum, & ſacramenti poteſtas datur: aut totum ad nos ex Apoſtolorum forma, &* [a] 1 Cor. 3. *poteſtate deductum eſt: aut nec illud ex decretis relaxatum eſt.* [a] *Ego*, inquit, *fundamentum poſui: alius autem ſuperædificat. Hoc ergo ſuperædificamus, quod Apoſtolorum doctrina fundauit. Denique & Epiſcopi, Apoſtoli nominantur. Sicut de Epaphrodito Paulus ediſſerit: Fratrem, & commilitonem, inquit, meum: veſtrum autem Apoſtolum. Si ergo & Lauacri, & Chriſmatis poteſtas, maiorum & longè chariſmatum ad Epiſcopos inde deſcendit: & ligandi quoque ius adfuit, atque ſoluendi. Quod etſi ob noſtra peccata temerariè vindicamus; Deus tamen illud vt ſanctis, & Apoſtolorum cathedram tenentibus non negabit, qui Epiſcopis etiam vnici ſui nomen indulſit.*

X. Augustinus item in Tractatu ad Pſalmum xliv, Epiſcopos pro Apoſtolis, qui patres erant, Eccleſiæ datos eſſe ſcribit, patres & ipſos nominatos. *Quid eſt, pro patribus tuis nati ſunt tibi filij?* inquit. *Patres miſſi ſunt Apoſtoli. Pro Apoſtolis filij nati ſunt tibi. Conſtituti ſunt Epiſcopi. Hodie enim Epiſcopi, qui ſunt per totum mundum, vnde nati ſunt? Ipſa Eccleſia patres illos appellat: ipſa illos genuit: & ipſa illos conſtituit in ſedibus patrum. Non ergo te putes deſertam, quia non vides Petrum, quia non vides Paulum, quia non vides illos, per quos nata es. De prole tua tibi creuit paternitas. Pro patribus tuis nati ſunt tibi filij.* Succeſſerunt igitur in Apoſtolorum locum Epiſcopi, & in eorum ſede conſtituti; hoc eſt ordinaria, & legitima poteſtate. Hanc enim ſedis vocabulum ſignificat. Atque ita docet idem Auguſtinus alio in loco verba illa
[b] Apoc. 20. Ioannis exponens: [b] *Et vidi ſedes, & ſedentes ſuper eas; & iudicium datum.*
[c] Lib. 20 de Ciuit. c. 9. Quæ ſic explicat. [c] *Non hoc putandum eſt de vltimo iudicio dici: ſed per ſedentes ſuper ſedes, ipſi præpoſiti intelligendi ſunt, per quos nunc Eccleſia gubernatur. Iudicium autem datum nullum melius accipiendum videtur, quàm id quod di-*
[d] Mat. 18. *ctum eſt.* [d] *Quæ ligaueritis in terra, erunt ligata in cælo: & quæ ſolueritis in*
[e] 1 Cor. 5. *terra, ſoluta erunt & in cælo. Vnde Apoſtolus.* [e] *Quid enim mihi eſt*, inquit, *de his, qui foris ſunt, iudicare? Nónne de his, qui intus ſunt, vos iudicatis?* Vides eam, quæ penes Apoſtolos fuit, penes Epiſcopos eſſe poteſtatem, & functionem iudiciariam.

[f] Orat. 1, p. 5. XI. Icciirco [f] Gregorius Nazianzenus Epiſcopatum, quam paſtoralem præfecturam antea vocauit, ἀρχὴν, id eſt *principatum*, ſiue *magiſtratum* appellat. [g] *Homini*, inquit, *cùm difficile ſit ſcire parere, tum multo difficilius eſſe videtur, ſcire hominibus imperare: præſertim tali imperij genere, cuiuſmodi eſt noſtrum: quod in lege diuina poſitum eſt, & ad Deum perducit. Cuius imperij quanta eſt ſublimitas, & dignitas, tantum etiam periculum eſt, prudenti vtique homini, & cordato.* Hic eximiè Gregorius noſtræ, ac Catholicæ ſuffragatur opinioni, dum Epiſcopatum ἀρχὴν, & imperium, ſiue Magiſtratum eſſe definit, non qualis eſt ciuilis: ſed ſacer; & tantumdem ab eo diſtans, quantum lex, ſecundum quam iuriſdictionem habet, & exercet, à lege, cui alter officium præſtat. Etenim *Magiſtratus hanc eſſe vim* meritò dicit [h] Cicero, *vt præſit,*
[h] Lib. 3 de leg. init. *præſcribátque recta & vtilia, & coniuncta cum legibus. Vt enim magiſtratibus, leges: ita populo præſunt magiſtratus: veréque dici poteſt: Magiſtratum legem*
[i] In Orat. pro Cluent. *eſſe loquentem: legem autem, mutum magiſtratum.* Tum idem [i] alibi, *legum*, inquit, *miniſtri, magiſtratus: legum interpretes, indices.* Quare vt eſt natura legis: ita Magiſtratus, qui legi miniſtrat: & ἀξίωμα, id eſt *dignitas*. Vt ſilere di-
[k] P. 452 & 453. ſcat [k] Catharus: qui ἀξίωμα, & magiſtratum, ac poteſtatem externa ſpecie,

[g] Naz. ibid. p. 6. Ἀνθρώπῳ δὲ χαλεποῦ ὄντος τοῦ εἰδέναι ἄρχεσθαι, κινδυνεύειν πολλῷ χαλεπώτερον εἶναι τὸ εἰδέναι ἄρχειν ἀνθρώπων· καὶ μάλιστα δὴ ἀρχὴν ταύτην τὴν ἡμετέραν, τὴν ἐν νόμῳ θείῳ, καὶ πρὸς Θεὸν ἄγουσαν, ἧς ἴσον τὸ ὕψος, καὶ τὸ ἀξίωμα, τοσοῦτος καὶ ὁ κίνδυνος τῷ γε νοῦν ἔχοντι.

CAPVT IX. apparatúque metitur: atque iccirco Petrum, & Paulum, Apoſtolóſque ceteros non fuiſſe imperio, ac poteſtate præditos; ſed tantùm miniſtros, ac velut officiales, apparitoréſque putat; quòd non, vt hodierni Pontifices, & Epiſcopi, ſplendorem illum, ac pompam adhibuerint, nec *ſatellites: nec magna comitante ſtipatorum caterua inceſſerint, qua Papa nunc incedit.* Ecce habet ex Cicerone, quemadmodum & Apoſtoli quondam, & Epiſcopi hodie, miniſtri, diſpenſatores, & quaſi villici eſſe poſſint; iidémque nihilominus poteſtate, auctoritate, imperióque prædit. Nam & Magiſtratus ciuiles *quaſi Reipublicæ villicos* eſſe dixit idem [a] Cicero. Nec aduentitiis opibus, aut cultu quodam externo, & habitu: ſed natiuis dotibus, & ſuopte cenſu æſtimanda eſt magiſtratus, poteſtatiſque conditio. [a] Orat. pro Planc.

XII. PERGIT verò Gregorius Nazianzenus; & Epiſcopum ἰδιώτην, id eſt priuatum eſſe negat: ſed ἄρχοντα & προεστῶτα, id eſt *magiſtratum, & præſidem* vocat. Ex quo aureum verè præceptum iſtud edidit: [b] *Priuati quidem hominis vitium illud habendum eſſe, mala, & ſupplicio digna facere: principis autem, & præſidentis, non vel optimum eſſe.* Ac paullo pòſt eundem Magiſtratum προστασίαν appellat: non, vt nugatur feneratorum Aduocatus, & προστάτης, curationem, vel officium merum: ſed dignitatem, & præfecturam cum poteſtate coniunctam. Quemadmodum & [c] Chryſoſtomus προστῆναι dixit de Epiſcopo, quod ſubinde ἀρχὴν vocauit; & illum ipſum ἄρχοντα, cùm de Ignatio Antiochiæ Præſule loquitur, qui Apoſtolorum ætate floruit. Ad hæc [d] Gregorius aliàs Epiſcopum κεφαλήν, id eſt *caput* nominat, & κριτήν id eſt *iudicem*, & νομοθέτην, hoc eſt *legiſlatorem*: tum verò ἀρχὴν ipſum ait: eique populi ὑποταγὴν, id eſt *ſubiectionem*, & *obedientiam* opponit ex aduerſo, & ad eam hortatur; [e] ne *principum multitudo, in ſolutam ſine principe licentiam erumpat.* [f] Idem prætereà Oratione XVII, Præfectum, ac Magiſtratum alloquens, oſtendit & illo ſe maius imperium, & tribunal præſtantius eſſe ſortitum. *An me*, inquit, *liberè loquentem æquo animo feretis? Nam vos quoque imperio meo, ac tribunali lex Chriſti ſubiicit. Imperium enim nos quoque gerimus: addo etiam præſtantius, ac perfectius. Alioqui carni ſpiritum, & terrenis cæleſtia cedere oportebit. Omninò te libertatem illam meam accepturum in bonam partem ſcio. Sacri mei gregis ouis es ſacra; & alumna magni paſtoris.* Ergo & ἀρχὴν, & βῆμα, id eſt *principatum*, & *tribunal* habent Epiſcopi ab ipſomet Chriſto illis attributum.

[b] Naz. Orat. 1 p. 8. Ἀλλ' ἡγεῖσθαι ἰδιώτου μὲν εἶναι κακίαν, τὸ φαῦλα πράττειν, καὶ ὅσα κολάσεως ἄξια, ὧν καὶ ὁ νόμος βαρὺς δικαστής· ἄρχοντος δὲ, ἢ προεστῶτος, τὸ μὴ ὡς ἄριστον εἶναι.

[c] Hom. 70 de S. Ignatio T. 5, p. 501 & 502

[d] Orat. 9, pag. 154.

[e] Naz. Orat. 9. μηδὲ ποιῶμεν ἀναρχίαν τὴν πολυαρχίαν.

[f] Id. p. 271. ἆρα δέξεσθε τὴν παῤῥησίαν τοῦ λόγου; καὶ ὁ τοῦ Χριστοῦ νόμος ὑποτίθησιν ὑμᾶς τῇ ἐμῇ δυναστείᾳ, καὶ τῷ ἐμῷ βήματι. ἄρχομεν γὰρ καὶ αὐτοί. προσθήσω δὲ ὅτι καὶ τὴν μείζονα, καὶ τελεωτέραν ἀρχήν. ἢ δεῖ τὸ πνεῦμα ὑποχωρῆσαι τῇ σαρκὶ, καὶ τοῖς γηΐνοις τὰ ἐπουράνια. δέξῃ τὴν παῤῥησίαν οἶδ' ὅτι. πρόβατον εἶ τῆς ἐμῆς ποίμνης, τῆς ἱερᾶς ἱερὸν, καὶ θρέμμα τοῦ μεγάλου ποιμένος.

XIII. SIC Iſidorus Peluſiota libro tertio, epiſtola CXXVII, *ſacerdotium* regię dignitati antecellere ait, quòd illud in animas; hæc in corpora principatum obtinet. Tum illos redarguit, qui temerè ad illam ſacerdotij dignitatem aſpirant, [g] *rati imperium eſſe quoddam ab omni cenſura immune; non autem functionem reddendæ rationi obnoxiam.* Quod non eo dicit, vt neget Epiſcopatum ἀρχὴν eſſe: ſed vt præterea λειτουργίαν eſſe demonſtret: hoc eſt *principatum curationi*, & *operi*, ac *negotio* iunctum. Et quia functionis ipſius ſeuera ab Epiſcopo repoſcenda ratio eſt: & huius maximè gratia dignitas illa conſtituta eſt; icirco primo loco ſpectanda, præque honore, qui ei eſt annexus, cura omni, & æſtimatione dignanda eſt officij geſtio. Ac ſæpè vſitatum id eſt tum in ſacris litteris; tum apud ſanctos Patres; vt cùm vnum alteri præferendum, momentique maioris eſſe ſignificant; id quod minoris pretij eſt, ab communis conditionis, & qualitatis participatione ſecludant. Sic odio eſſe dicunt id, quod minus amatur. Et complures hoc ſenſu illud accipiunt, [h] *Iacob dilexi; Eſaü autem odio habui*: id eſt minus amaui. [i] Et illud de *dilecta*, & *odioſa* coniuge; ac primogenito ex iſta ſuſcepto. vbi *odioſam* minus dilectam intelligunt. Sic apud Ieremiam, negat Deus ſe præcepiſſe Iſraëlitis, vt holocauſta ſibi, & victimas offerrent: ſed hoc tantùm, vt obedirent ſibi. [k] *Non præcepi eis*, inquit, *in die qua eduxi eos de terra Ægypti, de verbo holocautomatum, & victimarum. Sed hoc verbum præcepi eis dicens; Audite vocem meam*, &c. [l] Tum iſtud: *Nunquid vult Dominus holocauſta, & victimas?* Aut etiam, [m] *Miſericordiam volui, & non ſacrificium*, & ſexcenta huius generis: in quibus quòd odiſſe ſe, ac repudiare, & non imperaſſe Dominus ait; nec oderat reuera, neque reiiciebat: immo ab illis exegerat. Verùm χετικῶς & comparatione cum altero facta, quod præ illis optabat, & poſtulabat, alterum ſe nolle, odiſſéque

[g] Iſid. Pel. νομίζοντες ἀρχὴν εἶναι ἀνεξέταστον, ἀλλ' οὐ λειτουργίαν ὑπεύθυνον.

[h] Mal. 1, 3. & Rom. 9, 13.

[i] Deut. 21, 15.

[k] Iere. 7, 22.

[l] 1 Reg. 15, 22.

[m] Oſe. 6, 6.

dicit. Sic Apoſtolus de vetere Teſtamento loquens: [a] *Nam nec glorificatum eſt,* inquit; *quod claruit, in hac parte, propter excellentem gloriam.* Negat fœdus illud prius, & Moſaicum, ſplendoris, & excellentiæ quidquam habuiſſe, nimirum ſi cum nouo conferatur. CAPVT IX.

XIV. Ad hanc loquendi normam exigenda ſunt quæ miſerum Trapezitam in errorem abduxerunt, dicta illa Veterum, quibus Epiſcopatum negant ἀρχῆς, id eſt *imperij,* poteſtatis, honoris, ac dignitatis eſſe nomen: ſed oneris, curationis, & officij, ac miniſterij. Quæ homo minimè malus ſic amplexus eſt, tanquam nihil in Eccleſiaſticis præfecturis ineſſe poteſtatis, ac dignitatis omninò vellent. Quod longè ab mente illorum & ſententia, communique adeo ſenſu diſſidet: tum aliis eorumdem verbis, teſtimoniiſque refellitur. Itaque comparatè, & καθ' ὑπεροχὴν pleraque dicuntur. Tùm verò quemadmodum ſuprà monui, de primario ac præcipuo fine loquuntur iſtiuſmodi præfecturarum & magiſtratuum; quæ ſicut ad ſubiectorum populorum rationes vtilitatéſque referuntur: ſic officij, curæ, laboris, & commodandi cauſſa; non poteſtatis, & honoris, expetendæ ſunt. Quod Gregorius Papa in Paſtoralis parte prima, capite VIII ad eadem illa verba Pauli admonet. *Ipſe ergo ſibi,* inquit, *teſtis eſt, quia Epiſcopatum non appetit, qui non per hunc boni operis miniſterium, ſed honoris gloriam quærit.* Præclarum illius locutionis exemplum ille ipſe, quem proximè antè memoraui, Gregorij Nazianzeni locus offert: vbi de Prouinciali Magiſtratu loquens: [b] *Cum Chriſto imperium geris,* inquit, *cum Chriſto munus hoc adminiſtras. Ab illo gladium accepiſti, non vt eo vtaris: ſed vt mineris, ac terreas.* Mirum niſi Catharus, ſtatim atque iſta legerit, vt limati, acutíque iudicij eſt, Magiſtratibus illis, qui merum imperium, gladiíque ius habere dicuntur, eo vti nefas eſſe ſtatuat: neque hunc exercere, aut occidere licere quenquam: ſed ad terrorem oſtentare, & in vagina conditum circumferre. Quod ſi conſequens eſſe non putat: dicat obſecro quî potiùs colligat, ex eo, quod Apoſtolus eum, *qui Epiſcopatum deſideret, opus bonum deſiderare* ſcribit, nihil præter opus ac curationem Epiſcopatum habuiſſe. Aut quia Epiſcopum legit προστασίαν, οἰκονομίαν, πρόνοιαν, hoc eſt *curam, diſpenſationem, prouiſionem* ſuſcipere: nihil ad eam functionem afferre poteſtatis, ac dignitatis exiſtimet? Hæc ſunt imperitè, ac ſine vlla ratione, nedum ratiocinatione concluſa.

XV. Volo nunc ad eum reuerti, quem paullo anteà laudaui, Iſidorum Peluſiotam: & alterum eius in medium afferre locum oppido inſignem, & elegantem: in quo de Epiſcopatu, & illa Pauli ex Epiſtola ad Timotheum ſententia, copioſè, ac luculenter edifferit: *Qui Epiſcopatum deſiderat, bonum opus deſiderat.* Hæc eſt Epiſtola CCXVI tertij libri. In ea primùm Epiſcopatum ἀρχὴν disertè nominat. [c] *Non eſt,* inquit, *omnium huiuſmodi imperium capeſſere; quod regno quoque ſublimius eſt. Illud quippe diuina: hoc humana moderatur. Sed paucorum admodum, quos non minus iis, quibus præſunt, quàm paſtores ouibus æquum fuerit antecellere.* Quæ poſtrema Gregorius Papa in [d] Paſtorali ſic exprimit: *Tantum debet actionem populi actio tranſcendere præſulis, quantum diſtare ſolet à grege vita paſtoris. Oportet namque, vt metiri ſe ſolicitè ſtudeat, quanta tenendæ rectitudinis neceſſitate conſtringitur, ſub cuius æſtimatione populus grex vocatur.*

Pergit verò Iſidorus, [e] ac rurſus Paulum ait, *eiuſmodi imperium Epiſcopale ſine reprehenſione geſſiſſe.* Deinde cur idem de Epiſcopi partibus iſta præſcripſerit, cauſſam ita reddit: [f] *Sciebat,* inquit, *complures imperij cupiditate ebrios eſſe: ac virtutis nullo deſiderio tactos, imperium tamen affectare. Ac cùm Epiſcopatui annexos ſudores, labores, pericula, ſolicitudines, ac vigilias minimè animaduerterent. Nam incumbunt ipſi ſubiectorum neceſſitates omnes,* &c. in quibus Epiſcoporum curationes, & officia operáſque percenſet: *quoſdam exiſtimaſſe ait, Epiſcopatum eſſe animi oblectationem, ac delicias: neque aut viribus ſuis expenſis; aut imperij magnitudine conſiderata, ad huiuſmodi proſiluiſſe negotium. Adeo vt illorum periculoſum impetum reprimeret, doceretque, ne rem aggrederentur temerè plerorumque captum ſuperantem, iſta ſcripſiſſe: Si quis Epiſcopatum deſiderat, bonum opus deſiderat.* Quamobrem Pauli tempore, ac iudicio inerat

[b] Naz. Orat. 17 p. 271. Χριστῷ συνάρχεις, Χριστῷ καὶ συνδιοικεῖς. παρ' ἐκείνου σοι τὸ ξίφος, οὐκ εἰς ἔργον, ἀλλ' εἰς ἀπειλήν.

[c] Iſid. Pel. οὐ γὰρ πάντων τὸ δύνασθαι τοιαύτης ἀρχῆς ἀντιλαβέσθαι, ἣ τῆς καὶ βασιλείας ἐστὶν ὑψηλοτέρα. ἡ μὲν γὰρ τὰ θεῖα, ἡ δὲ τὰ ἀνθρώπεια διέπει πράγματα. ἀλλ' ὀλίγων κομιδῆ, οἳ τοσοῦτον τῶν ἀρχομένων δίκαιοι ἂν εἶεν διαφέρειν, ὅσον οἱ ποιμένες τῶν προβάτων.

[e] Iſid. in ead. Ep. ὁ τὴν ἀρχὴν ταύτην ἀμέμπτως διοικήσας.

[f] Ib. ἀλλ' ἐπειδὴ ᾔδει τοὺς πολλοὺς τῇ φιλαρχίᾳ μεθύοντας, καὶ ἀρετῆς μὲν μὴ ἐφιεμένους, ἀρχῆς δὲ ἀντιποιουμένους· καὶ τοὺς μὲν τῆς ἐπισκοπῆς μὴ συνορῶντας ἱδρῶτας, καὶ πόνους, καὶ κινδύνους, φροντίδας τε, καὶ ἀγρυπνίας· εἰς αὐτὸν γὰρ πᾶσαι ἐπαναφέρονται τῶν ὑπηκόων αἱ χρεῖαι, &c. τινὰς ἀρχὴν, καὶ ἄνεσιν, καὶ τρυφὴν αὐτὴν εἶναι ᾤοντο, καὶ μήτε τὰ καθ' ἑαυτοὺς ἐξετάσαντες, μήτε τὸ μέγεθος τῆς ἀρχῆς ἐννοήσαντες, ἐπεπήδων τῷ πράγματι, ἀναστέλλων αὐτῶν τὴν κινδυνώδη ὁρμὴν, καὶ διδάσκων μὴ πράγματι ἁπλῶς ἐγχειρεῖν τοῖς πολλοῖς ἀνεφίκτῳ, ἔφη, Εἴ τις ἐπισκοπῆς ὀρέγεται, καλοῦ ἔργου ἐπιθυμεῖ.

Caput X. Epiſcopatui ἀρχὴ, τιμὴ καὶ ἀξία, vt idem mox Iſidorus appellat; adiunctam habens operam, & laborem, ac ſedulam curationem, & ſummam adeò difficultatem. (Nam ἔργον ſic etiam Iſidorus interpretatur) Et propterea ne quis ſic in vnum intentus eſſet, vt alterum non videret; de eo monendos putauit, qui illius honoris, & imperij cupiditate tenerentur. Vt, quod ait [a] Philippus Abbas Bonæ Spei, *prælatus opus bonum plus amplecteretur, quàm honorem.* Hinc Bruno [b] in libro de laudibus Eccleſiæ, in Adamo *intelligi* ait *Eccleſiæ cuſtodes, Epiſcopos ſcilicet & ſacerdotes.* Vt igitur *Adam in Paradiſum miſſus eſt, vt operaretur, & cuſtodiret illum: ſic illi non ſint otioſi, quia operarij ſunt: vigilent, quia cuſtodes ſunt.* Ac profectò, vt ait Saluianus, [c] *nihil eſt turpius, quàm excellentem eſſe quemlibet culmine, & deſpicabilem vilitate. Quid eſt enim aliud principatus ſine meritorum ſublimitate, niſi honoris titulus ſine homine? Aut quid eſt dignitas in indigno, niſi ornamentum in luto? Et ideo cunctos, qui ſacri altaris ſuggeſtu eminent, tantum excellere oportet merito, quantum gradu.*

[a] Epiſt. 19.
[b] Cap. 1.
[c] Salu. lib. 2 ad Eccleſ. Cath.

De iuriſdictione epiſcopali. Oſtenditur eam Apoſtolorum ætate penes Epiſcopos fuiſſe: déque eo Salmaſij abſurdum commentum refellitur. Epiſcopalem dignitatem & poteſtatem quantopere commendant Patres. Chryſoſtomi de illa inſignis locus. Eadem populum maximè reſpicit. Ideóque tam in multis eandem Eccleſiam regentibus, quàm in vno Epiſcopo reſedit.

Caput X.

I. Episcopatvm nomen eſſe dignitatis, & poteſtatis, ac magiſtratum quendam Eccleſiaſticum, ne ipſum quidem negaturum ampliùs arbitror. Trapezitam Catharum, ſi quid pudoris habet: ſed conuictum ſuperiori diſputatione, ceſſurum veritati. Quod vt poſita peruicacia, omninò cogatur facere, quod reliquum eſt in eius Diſſertatione, hoc ſequentibus capitibus conficiam; quantumuis leue, imbecillúmque ſit illud: ne quid à me in præteritis relinquatur. [d] Iuriſdictionem igitur Epiſcoporum *non antè cœpiſſe* dicit, *quàm ordinis diſtinctio nata eſt inter Epiſcopum, & Presbyteros. Cùm nullus erat Epiſcopus ſpecialis, & vnicus in quâque Eccleſia: ſed omnes Presbyteri audiebant Epiſcopi, parique iure, ac poteſtate adminiſtrabant ſibi creditam Eccleſiam, nullam fuiſſe peculiarem Epiſcopi ſingularis iuriſdictionem, nullum tribunal, prorſus conuenit.* Hæc ſi diligenter excutias, vaniſſima, & ſtupiditatis plena reperies. Primùm iuriſdictio Epiſcopatus naturæ ineſt ipſi, ex eóque neceſſariò ſequitur. De pleno Epiſcopatu loquor, & ordinaria illa poteſtate; quæ *actu*, vt loquuntur, ac reipſa fungitur: neque ex accidente circumſcripta, impeditáque eſt: vt cùm Epiſcopus in ordinem redigitur: vel aliqua ex cauſſa vſu poteſtatis interdicitur. Itaque quiſquis legitimè eſt factus Epiſcopus, & certa in ſede collocatus, is iuriſdictionem ibi ſuam habet, & exercet: Singularem quidem, ſi vnus eſt: Sin plures ſunt, in commune illam obtinent. Vt enim Epiſcopus vnus vna eſt poteſtas: ita plures Epiſcopi, plures ſunt poteſtates, quocumque fœdere, ac iure ſociatæ.

[d] Salm. c. 6, p. 458.

II. Sic, *Quod ad Magiſtratus attinet,* ait [e] Pomponius, *initio ciuitatis Romanæ, conſtat Reges omnem poteſtatem habuiſſe. Exactis deinde regibus, Conſules conſtituti ſunt duo, penes quos ſummum ius vti eſſet, lege rogatum eſt.* Eadem ergo poteſtas penes duos fuit, quæ in vno hactenus reſederat. Quemadmodum poſtea, *cùm omnes magiſtratus abdicare ſe iuſſi ſunt, & Decemuiri conſtituti,* eadem, quæ in Conſulibus fuit, in iſtos tranſlata poteſtas eſt.

[e] L. 2 D. de Orig. Iur.

Sic è contrario, cùm plures Eccleſiis ſingulis initiò præeſſent Epiſcopi, iidémque Preſbyteri, plures erant ἄρχοντες, & Præfecti Eccleſiæ, poteſtate præditi; quam communiter exercebant. Poſtquam autem vnus toti Eccleſiæ

præpoſitus eſt, non propterea ſublata prior eſt illa poteſtás, ſed in vnum collata. Ergo nec ad plures ab vno redacta iuriſdictio, nec à pluribus ad vnum, extinguitur: nec à ſeipſa diuerſa eſt, niſi τῷ ὑποχειριδίῳ. CAPVT X.

Oſtendimus antecedenti capite, cum Epiſcopatu, ex inſtitutione Chriſti, & origine prima, connexam eſſe ſpiritualem, ſacrámque poteſtatem: & eſſe verum propriéque dictum Eccleſiæ Magiſtratum, non humano iure, & auctoritate; ſed diuina voluntate conſtitutum: quoniam quidem [a] *Spiritus ſanctus poſuit Epiſcopos regere Eccleſiam Dei, quam acquiſiuit ſanguine ſuo.* Hæc poteſtas Epiſcopatum, vt iam dixi, ſequitur. ac ſiue vnus vni præſidet Eccleſiæ; ſiue plures ſint, nihilominus manet eadem. Niſi quis forſitan in ſynodo, vbi plures conueniunt Epiſcopi, ſingulos ſua poteſtate carêre ſentiat; cùm ibi eâ maximè quiſque fungatur.

a Act. 20. 28.

III. QVID ergo ſibi vult Catharus cum ſua illa Epiſcopalis iuriſdictionis origine? Aut cur eam ab illo repetit initio, quo ex pluribus Epiſcopis eandem regentibus Eccleſiam, vnus eſt ſummus conſtitutus? Nónne plures illi Preſbyteri, & Epiſcopi Dominicum gregem in commune paſcebant? Nónne [b] Paulus *obedire præpoſitis iubet, eiſque ſubiacere? Ipſi enim peruigilant,* ait, *quaſi rationem pro animabus noſtris reddituri?* Poſtremò Patres illi, quos ſuperiori capite teſtes citauimus Epiſcopatui inſitæ iuriſdictionis, & poteſtatis, hanc ipſam Ordini iſti conuenire ſignificant, quà Epiſcopatus eſt, & Eccleſiaſtica præfectura: non vt ex humana inſtitutione profluxit illius à Preſbyteratu diſiunctio. Hoc enim ipſo, quòd erat in Eccleſia præſes & Epiſcopus aliquis; ſiue ſingularis, ſiue cum aliis; eius curationem ἀρχὴν vocarunt, hoc eſt *imperium*, ac *principatum*: quod [c] Ennodius rectè vocat *religioſum imperium*, & ipſum ἄρχοντα, hoc eſt *principem*, ac *magiſtratum*. Cuius imperij, principatus, magiſtratúſque ſtirpem, ac fontem ex eo repetunt, [d] quòd vices in terris agunt Epiſcopi paſtoris magni: qui illos gregi ſuo præpoſuit; atque vt curationis, & prouiſionis; ſic honoris, & poteſtatis participes eſſe voluit. [e] *Qui enim vos audit,* inquit, *me audit: & qui vos ſpernit, me ſpernit.* Quare aut à Chriſto nulli ſunt inſtituti paſtores; Epiſcopi nulli: aut ſi qui auctore ipſo facti ſunt, vt [f] Scriptura demonſtrat: poteſtatem, auctoritatem, ac iuriſdictionem habuerunt, hoc, imperandi, ac coërcendi ius; ſine quo impoſitum ſibi munus exercere minimè poterant. Ob hanc paſtoralem gubernandi, regendíque prouinciam Apoſtolorum ſucceſſores, heredéſque poteſtatis Epiſcopos eſſe Pacianus affirmat; ac ligandi ſoluendíque ius habere. Ideo patres illos, & iudices Auguſtinus: Gregorius Nazianzenus *principes*, & magiſtratus eoſdem nominat. Hinc non modò *imperium*, ac *tribunal*: ſed maius etiam, ac præſtantius, quàm ciuilibus Magiſtratibus; immo quàm ipſis regibus; idem Nazianzenus Epiſcopis attribuit; necnon Iſidorus Peluſiota. quos capite illo commemorauimus.

b Heb. 13. 17.
c Ennod. Dict. 5 p. 478.
d 1 Pet. 5. 4.
e Luc. 10. 16.
f Eph. 4. 11. Act. 20.

IV. PRÆTER quos modò [g] Chryſoſtomum proferam: qui in libro tertio περὶ ἱερωσύνης, eam dignitatem *tanto regiæ præſtare* dicit, *quantum carni ſpiritus antecellit.* Tum [h] Ambroſium: cuius iſta ſunt verba: *Honor igitur, Fratres, & ſublimitas Epiſcopalis nullis poterit comparationibus adæquari. Si regum fulgori compares, & principum diademati, longè erit inferius, quàm ſi plumbi metallum ad auri fulgorem compares. quippe cùm videas regum colla, & principum ſubmitti genibus ſacerdotum: & exoſculatis eorum dextris, orationibus eorum credant ſe communiri.* Tum & eſſe poteſtatem hanc: & inde originem traxiſſe ſcribit, quòd paſcendas illis oues ſuas Dominus commiſerit. *Quas oues,* inquit, *& quem gregem non ſolùm tunc beatus ſuſcepit Petrus: ſed & cum illo eas nos ſuſcepimus omnes. Vnde regendæ ſacerdotibus contraduntur: meritò rectoribus ſuis ſubdi dicuntur,* &c. Et in [i] Epiſtola ad Valentinianum: *Quis eſt, qui abnuat in cauſſa fidei; in cauſſa, inquam, fidei Epiſcopos ſolere de Imperatoribus Chriſtianis, non Imperatores de Epiſcopis iudicare?* Quo in argumento laté ſpatiatus eſt Lucifer Calaritanus libro primo pro S. Athanaſio. [k] Epiphanius [illegible] *regium thronum conceſſum* ait *à Chriſto, Eccleſiæ ſacerdotio; vti regiam ſimul & Pontificiam dignitatem in vnum conflatam, ſanctæ ſuæ donaret Eccleſiæ.* Quare eſt idem *præpoſitum Eccleſiæ eſſe*, ac *præpoſitum gregis*; quod vtrumque

g Chryſ. init. lib. 3 de Sacerd. ἢ τοσοῦτον αὐτὴν βασιλείας ἀπέχειν, ὅσον πνεύματος, καὶ σαρκὸς τὸ μέσον.
h Lib. de Dig. Sacer. in To. 4.
i Quæ est 13 To. 5.
k Epiph. Hær. 29. §. 3. Θρόνος τοῦ Δαβὶδ, καὶ βασιλικὸν ἕδρα ἐστὶν ἡ ἐν τῇ ἁγίᾳ ἐκκλησίᾳ ἱερωσύνη. ὅπερ ἀξίωμα βασιλικόν τε, καὶ ἀρχιερατικὸν ὁμοῦ ἐπὶ ταυτὸ συνάψας ὁ κύριος δεδώρηται τῇ ἁγίᾳ αὐτοῦ ἐκκλησίᾳ.

CAPVT X. Tertullianus [a] nominat. His ſunt innumera Patrum aliorum dicta conſentanea: quæ hoc loco perſcribere, non magnus labor, ſed ſuperuacaneus fuerit. In quibus omnibus illud ſpectare Catharum volo; quanam ex radice tanta, quantam Epiſcopo tribuunt, dignitas, auctoritas, ac poteſtas ortum acceperit. Profectò non aliunde, quàm ex origine illius, & inſtitutione; atque ex ipſa proprietate, conditione, fine denique ordinis, & gradus iſtius; cuiuſmodi edidiſſe, tradidiſſéque Chriſtum ac ſanctum Spiritum, Scriptura ipſa teſtatur.

a Tertul. lib. de fuga c. 11.

V. HÆC vera certáque regula eſt, quâ metienda eſt, æſtimandáque dignitas Epiſcopalis: vt huiuſmodi curatio, & adminiſtratio, & οἰκονομία, & quibuſcumque illam Cathari, ac fanatici nominibus appellare voluerint, quo eius pretium eleuent, nihilominus poteſtas, & magiſtratus haberi, ac nuncupari debeat. Etenim ſi id attendas, quod vſui Ordinis, & gradus illius, ac functioni ſic eſt affixum, vt ab eo diuelli nequeat, & ſine quo conſtare non poteſt; intelliges haud temerè ab antiquis illis Patribus, imperij, poteſtatis, & dignitatis etiam regiæ, aliiſque ſplendidis, & eximiis titulis, ac vocabulis honeſtatum illum fuiſſe. Et ἀρχὴν eſſe, principatúmque quendam ex prima ſua inſtitutione, demonſtrant *comparationes* illæ, vt vocat Ambroſius, quibus proprietatem illius explicare ſtudent: paſtoris, chori ductoris, ducis, imperatoriſque militaris, nauis gubernatoris; ciuitatis rectoris, & magiſtratus; principis, ac regis denique. Quas omnes adminiſtrationes poteſtate, ac iuriſdictione pro modulo ſuo inſtructas, & ornatas eſſe nemo non videt: maiori autem, quo quæque eſt præſtantior, & excellentiorem ad finem comparatur. Cùm igitur omnes iſtæ ſimilitudines vſurpentur à Veteribus ad Epiſcopatus naturam & vim οὐσιώδη propiùs exprimendam: cúmque ſingularum functionum, vnde comparationes iſtæ trahuntur, proprietates ac dotes eminentiam quandam, & ἀξίωμα cum poteſtate præ ſe ferant: manifeſtum eſt, illum ipſum ſtatum, præfecturam illam, cuius in rationem, ac deſcriptionem vniuerſæ confluunt; poteſtate, ac iuriſdictione, & eo omni, quod magiſtratus eſt proprium, carere nullo modo poſſe.

VI. EST ad hoc inſtitutũ apprimè diſertus, & elegans Ioannis Chryſoſtomi locus; qui omnes illas ferè ſimilitudines complectitur: & Epiſcopatum, qualis Apoſtolorum fuit ætate, & ab iiſdem informatur ipſis, principatum, magiſtratúmque eſſe demonſtrat. Quem locum, etſi paullo eſt longior, quia tamen neceſſarius eſt diſputationi noſtræ, non poſſum quin ex parte ſaltem hîc referam. Cùm igitur Apoſtoli ad Hebræos ſcribentis verba illa declarat, quæ iam attuli: [b] *Obedite præpoſitis veſtris, & ſubiacete eis*, &c. ſcribit ſic: [c] *Nullos eſſe magiſtratus, vbique malum eſt, ac multarum cauſſa calamitatũ; & tumultus ac perturbationis principium. Ea porro tanto eſt in Eccleſiâ periculoſior, quanto magiſtratus huius conditio potior eſt, & ſublimior. Vt enim ſi ex choro chori ductorem ſuſtuleris, neque concentum, neque ordinem ille retinebit. Et ſi ab exercitu caſtrenſi imperatorem detrahas, non iam decorè, atque ordine acies inſtruetur. Item ſi à naui gubernatorem auferas, illam ſubmerges. Ita ſi à grege paſtorem ſeiungas, euertes, & perdes omnia. Malum igitur eſt carere magiſtratu, & euerſionis cauſſam affert. Sed nec minus eſt malum ſubiectorum contumacia. Hinc enim idem efficitur. Siquidem populus magiſtratui non obtemperans, ſimilis eſt nullum habenti: ac neſcio an non etiam deterior.* Vides, vt ex Chryſoſtomi mente, Epiſcopatus, qualis erat ætate Pauli, & vt ab eo commemoratur, ἀρχὴ, id eſt *magiſtratus*, & *imperium* fuerit: immo magiſtratu omni potior ac ſublimior: cui oppoſita labes eſt reipublicæ, ἡ ἀναρχία, quæ ἀρχῇ, hoc eſt magiſtratui, ſic eſt contraria, vt luci tenebræ. Vt igitur veræ, propriéque dictæ tenebræ, veram, ac propriè dictam lucem vnà ſignificant. Sic quæ contingere dicitur ἀναρχία in Eccleſia, veram itidem ἀρχὴν in ea eſſe aliàs oſtendit. Pergit Chryſoſtomus; & illud obiicit ſibi: [d] *At enim, dicat aliquis: Eſt & tertium malum, quando malus eſt magiſtratus. Noui equidem: neque mediocre iſtud eſt malum: ſed peius etiam, quàm ſi nullus eſſet omninò magiſtratus. Satius eſt enim ab nullo gubernari, quàm ab malo gubernari.* Verùm nihiloſecius morem illi gerendum eſſe, quantumuis prauus ſit, admonet ex illo Chriſti præcepto: [e] *Super cathedram Moyſi ſederunt Scribæ & Phariſæi. Omnia ergo,*

b Hebr. 13,17.

e Mat. 23,2.

c Chryſ. Homil. 34 in epiſt. ad Hebr. Κακὸν μὲν ἡ ἀναρχία πανταχοῦ, καὶ πολλῶν ὑπόθεσις συμφορῶν, καὶ ἀρχὴ ἀταξίας, καὶ συγχύσεως· μάλιστα δὲ ἐν ἐκκλησίᾳ τοσοῦτον ἐπισφαλεστέρα ἐστὶν, ὅσον καὶ τὸ τῆς ἀρχῆς μεῖζον, καὶ ὑψηλότερον. ὥσπερ γὰρ ἂν χοροῦ τὸν κορυφαῖον ἀνέλῃς, οὐχὶ κατὰ μέλος, καὶ κατὰ τάξιν ὁ χορὸς ἔσται. καὶ φάλαγγος στρατοπέδου τὸν στρατηγὸν ἂν ἀποστήσῃς, οὐκέτι ῥυθμῷ καὶ τάξει τὰ τῆς παρατάξεως ἔσται. καὶ πλοίου τὸν κυβερνήτην ἐὰν περιέλῃς, καταδύσεις τὸ σκάφος. οὕτω καὶ ποιμνίου τὸν ποιμένα ἐὰν ἀποστήσῃς, πάντα ἀνέτρεψας, καὶ ἠφάνισας. Κακὸν μὲν οὖν ἡ ἀναρχία, καὶ ἀνατροπῆς ὑπόθεσις· κακὸν δὲ οὐχ ἧττον, ἡ ἀπείθεια τῶν ἀρχομένων. τὸ αὐτὸ γὰρ γίνεται πάλιν. λαὸς γὰρ ἄρχοντι μὴ πειθόμενος ὅμοιός ἐστι τῷ μὴ ἔχοντι· τάχα δὲ χεῖρον.

d Ib. ἀλλ' ἴσως ἐρεῖ τις ἡμῖν, ὅτι ἔστι καὶ τρίτον κακὸν, ὅταν ὁ ἄρχων ᾖ κακός. οἶδα κἀγὼ, καὶ οὐ μικρὸν τοῦτο κακόν. ἀλλὰ καὶ τῆς ἀναρχίας πολλῷ χεῖρον. κρεῖττον γὰρ ὑπὸ μηδενὸς ἄγεσθαι, ἢ ὑπὸ κακοῦ ἄγεσθαι.

quæcumque dixerint vobis, ſeruate, & facite, &c. [a] *Habent*, inquit, *dignitatem: ſed impurè viuunt.* Deinde iſta pertexit: [b] *Audiant & principes, nec ſolùm iis ſubiecti; quemadmodum morigeri debent eſſe qui ſubiecti ſunt: ſic magiſtratus ipſos oportere vigiles, & ſobrios eſſe.* Ac ſæpiùs deinceps & ἄρχοντας appellat Epiſcopos, quos ἡγουμένους dici interpretatur ab Apoſtolo; & Epiſcopatum ipſum ὄγκον ἀρχῆς, id eſt *molem imperij* nominat, eúmque confert cum Aaronis, Moſis, ac Saülis imperio. Idem habent Oecumenius, & Theophylactus.

CAPVT X.

[a] Id. ἔχουσι, φησὶ, τὸ ἀξίωμα· ἀλλὰ βίον εἰσὶν ἀκαθάρτου.

[b] Ib. ἀκουέτωσαν καὶ οἱ ἄρχοντες, μὴ μόνον οἱ ἀρχόμενοι, ὅτι ὥσπερ πειθηνίους εἶναι δεῖ τοὺς ἀρχομένους, οὕτω καὶ τοὺς ἄρχοντας ἀγρύπνους εἶναι, καὶ νηφαλίους.

VII. Hinc euidens eſt quod dixi, Epiſcopos, quales erant Apoſtolorum tempore, ἡγουμένους, hoc eſt *præpoſitos* fuiſſe, quos ἄρχοντας intellexit Chryſoſtomus, eorúmque præfecturam, ἀρχὴν, id eſt *magiſtratum*: & ἀξίωμα, id eſt *dignitatem* cum ſumma poteſtatis amplitudine. Quam ſanctiſſimi, erudítiſſimi, eloquentiſſimi Patris orationem, ac ſententiam longè ſuauiùs ac libentiùs audiemus, quàm impuros Catharorum ſtridores, ac fremitus: quales audiebant

Proxima Circææ radentes litora terræ,

Vnde diſſonæ, & horrendæ voces illorum excipi ſolebant,

Quos hominum ex facie Dea ſæua potentibus herbis
Induerat Circe in voltus, ac terga ferarum:

Tales enim hæreticos eſſe, Clemens Alexandrinus affirmat, & hac illos ſimilitudine deſcribit. [c] *Quemadmodum*, inquit, *ſi quis beſtia fiat ex homine, ſimiliter atque ij, qui Circæis venenis infecti fuerant. Sic hominem eſſe Dei, & fidelem Domino manere perdidit, qui Eccleſiaſticam traditionem calcibus abiecit, & ad humanarum opiniones hæreſeon deſiluit.* Principatum in eo genere tenet *Puritanorum* natio, omnium ſine controuerſia deterrima, & antiquitatis, ac traditionis inimiciſſima. Ex quibus Elpenor Corocotta noſter infanda illa, & abſurda perſtrepuit. At quanto, & quàm intolerabili cum faſtu! [d] *Nunc te*, inquit, *docebo, quando in medium prodierit illa iuriſdictio Epiſcopalis, in qua nimirum diu te iactas: cuius vſum, vimque planè ignoras, vt eius origo te latet.* Tum illa pertexit, quæ ſuprà commemorata ſunt: Iuriſdictionem Epiſcopalem cœpiſſe tunc ſcilicet, cùm à Presbytero primùm diſtinctus eſt Epiſcopus.

[c] Clem. Alex. 7 Strom. pag. 545. καθάπερ οὖν εἴ τις ἐξ ἀνθρώπων θηρίον γένοιτο, παραπλησίως τοῖς ὑπὸ τῆς Κίρκης φαρμαχθεῖσι· οὕτως ἄνθρωπος εἶναι τοῦ θεοῦ, καὶ πιστὸς τῷ Κυρίῳ διαμένειν, ἀπολώλεκεν ὁ ἀνακλακτίσας τὴν ἐκκλησιαστικὴν παράδοσιν, καὶ ἀποσκιρτήσας εἰς δόξας αἱρέσεων ἀνθρωπίνων.

VIII. Atqvi iuriſdictio Epiſcopi populum maximè reſpicit, quos *laicos* appellant. Et quamuis ad ſubiectos etiam Clericos, Presbyteros, ac Miniſtros extenditur: poteſt tamen ſine iſtis conſiſtere, ac circa ſolos verſari laicos: ſine populo verò, quam *plebem* vulgò nominant, vetitum olim fuit vllum Epiſcopum ordinare. Itaque priuſquam Epiſcoporum gradus à Presbyteratu ſecerneretur, conſtabat tamen illi poteſtas ſua, & iuriſdictio, qua *regebat Eccleſiam Dei*, vt [e] Paulus loquitur. Ac [f] Salmaſius ipſemet aſſerit, *Eccleſiæ vocabulũ olim vſurpatum eſſe de ſolo fidelium cœtu: & ſic accipi in Actis Apoſtolorum.* Cùm igitur etiam ante diuiſionem ordinum iſtorum, *fidelium cœtus* extaret: erat etiam Eccleſia; cui regendæ præerant Epiſcopi, ſi non mendax eſt Apoſtolus. Iuriſdictionem ergo, ſine qua regi non poterat, habebant iidem. Neque poſtquam à Presbyteris ſecreti ſunt, nouam in Chriſtianum populum poteſtatem, ac iuriſdictionem ſunt adepti: ſed in Presbyteros duntaxat ſimplices, qui hactenus non erant. Proinde friuola, & vana eſt animaduerſio illa, & χρηςομάθεια, nec ſecum cohæret. Vt illud omittam, quod identidem repeti neceſſe eſt, ab ipſo [g] Salmaſio ſingulares Eccleſiæ præfectos, ac primates iam tum ex ipſis Chriſtianiſmi primordiis conſtitui Epiſcopos κατ' ἐξοχὴν vocatos: quibus proinde κατ' ἐξοχὴν poteſtas, ac iuriſdictio non ſolùm in Chriſtianam plebem: ſed etiam in Presbyteros, ceteróſque Clericos competeret. Vt ſit illa prorſus incredibilis, & κατ' ἐξοχὴν horrenda cæcitas, ac ſtupiditas in tanta, vel abſurditate, vel inconſtantia, repugnantiáque dictorum.

Retractantur ea, quæ de Epiſcopali dignitate, auctoritate, ac magiſtratu in Opere Trapezitico ſcripta ſunt. Ea rectè in Diſſertationibus Eccleſiaſticis reprehenſa fuiſſe. Quid ſit dignitas: & quomodo ab imperio, & magiſtratu differat. Item de auctoritate agitur. Ex priuata ciuium in familias ſuas poteſtate oriri magiſtratuum poteſtatem. Oſtenditur Epiſcopos iudiciariam habuiſſe poteſtatem à prima ſua inſtitutione: & pœnarum infligendarum ius, ex Epiſtolis Pauli.

CAPVT XI.

I. DIGNITATEM, auctoriratémque Carharus infando illo in [a] Trapezitico libro ab Epiſcopo ſegregabat: aſſerens *Veteribus Epiſcopatum in Eccleſia non fuiſſe nomen dignitatis,* [a] Trap. p. 412.
aut poteſtatis, id eſt ἐξουσίας, καὶ αὐθεντίας, *ſed curationis, & adminiſtrationis,* βοηθείας, *ſiue* προστασίας, *quæ eſt* ἐπισκοπή. Quod illius decretum, ſi, vt hactenus fecimus, paullo interiùs excuſſum fuerir, ac ſi verbis ſingulis quæ ſir ſubiecta notio ſingillatim requiras, nihil prærer inanem habet ſtrepitum vocum, quas ne ipſe quidem explicare, qui dixit, liquidò, ac perſpicuè poterit. Certè tota illa in Diſſertatione, quam hoc libro confutamus, cùm de eo multa ſcribat, tantumdem ſcimus quid velit, ac ſi omninò tacuiſſet. Age enim, cùm Epiſcopi nomen non fuiſſe digniratis, aut poteſtatis dicit, non de ſola puto vocabuli origine, ac ſignificatione contendit, niſi præter omnem modum ineptus eſt, ſed de re ipſa, & gradu, ſiue Ordine. Nam appellationes non omnem exhaurire naturam, proprietatémque rerum, quibus ſignificandis impoſitæ ſunt, extra controuerſiam eſt, vt ſuprà docuimus. Epiſcopatum igitur carere dignitate, auctoritate, ac poteſtate vult; nec aliud eſſe, quàm ſimplicem curationem, & munus, ſiue onus alicui commiſſum. Hoc verè, an ſecus dictum ſit vt planè conſter, quid aliud faciendum eſt, niſi vt ſingulis, quas abiudicat, vocibus quæ ſit ſubiecta vis, & ſignificatio diſputetur, ex eorum auctoritate, qui illas voces interpretati ſunt? Hoc verò in Diſſertationibus Eccleſiaſticis, quas Trapeziticis nugis oppoſuimus, ſedulò præſtitimus. Expoſuimus quid eſſet dignitas, quid auctoritas, quid magiſtratus. Oſtendimus deinde in Epiſcopatum hæc vniuerſa confluere.

II. AT Salmaſius quid diceret, ac quò ſe verterer ignarus, de dignitatis, & auctoriratis, ac poreſtaris vocabulis ſtolidè conflictarur. [b] Negat om- [b] Salm.
nem ſe dignitatem, & auctoritatem ab Epiſcopatu remouere: ſed eam dun- p. 415.
taxat quæ magiſtratus eſſer. Etenim *curationem eam, quam habuit in Eccleſia* Differt.
Epiſcopus, cùm dignitatem & honorem non eſſe notauit Salmaſius, (ait huius patronus nebulo Meſſalinus, & idem qui Salmaſius) *non intellexit ſine dignitate, & honore fuiſſe.* [c] *Ego verò aio* (paullo pòſt inquit) *Epiſcopum cum dignita-* [c] Ibid.
te, & cum auctoritate munus ſuum exercuiſſe, & poteſtatem eius exercendi ha- 437.
buiſſe: cum auctoritate etiam illud exercere debere: honore quoque dignum fuiſſe: non tamen primis illis temporibus pro magiſtratu Eccleſiaſtico habitum eſſe: nec dignitatem, aut poteſtatem eo ſenſu habuiſſe, quo ea vocabula diſtinxit Salmaſius, cùm poteſtatem à curatione ſic propriè dicta docuit eſſe diſcernendam. Mox ait ſe digniratem ſumpſiſſe pro *magiſtratu ſummo,* qui & *honor* ab Larinis vocatur: atque ira Græcos *dignitatem, & poteſtatem* nominare ἐξουσίας, καὶ αὐθεντίας.

Hæc & alia plura Meſſalianus Salmaſius ἀχυροθολογῶν more ſuo, & in tricis vocabulorum operam ſedulò collocans. At nos illum vel in ipſo ſuo artificio nihil eſſe; neque vim nominum, de quibus argutatur, intelligere, porrò demonſtrabimus.

III. IMPRIMIS quod ait, non ſe *dignitatem* abiudicaſſe prorſus ab Epi-

Epiſcopatu : ſed eam tantùm, quæ ſit *magiſtratus:* ac proinde malè nos ſibi dignitatis rationem, ac definitionem obiicere, qualem Cicero in ſecundo libro de Inuentione tradidit: ſuperuacanea eſt μικρολογία. Magiſtratus omnis habet dignitatem: ſed non omnis dignitas, magiſtratus eſt. Nam illa patet latiùs: & vniuersè definitur à Cicerone, *alicuius honeſta, & cultu, & honore, & verecundia digna auctoritas.* Ea verò dupliciter dicitur. Aut enim ex priuatis cuique ſuppetit corporis, vel animi dotibus, & ornamentis: vt ex virtute, ſcientia, ætate, motibus, habitu oris ipſo, ac reliquis, quæ gratiam, & auctoritatem conciliant. Cuiuſmodi eſt ille, quem [a] Poëta deſcribit, qui coortam in populo ſeditionem auctoritate ſua compeſcit. CAPVT XI.

a Æn. 1.

Tum pietate grauem, ac meritis ſi fortè virum quem
Conſpexère, ſilent, arrectiſque auribus adſtant.

Aut ex functione aliqua honorifica, & ſplendida: ſiue Magiſtratus ſit; ſiue non ſit. Nam & Senatores Magiſtratus non erant: & tamen penes illos erat dignitas. Intereſt autem inter illa duo dignitatum genera: quòd prior nulli certo gradui, vel ſtatui, aut geſtioni eſt addicta: neque rata eſt, vel fixa: ſed propemodum ex arbitrio, & iudicio pendet eorum, à quibus *honor* tribuitur. Non enim ab honore, cultúque multum differt, quem in illis eſſe potiùs qui deferunt, quàm qui capiunt, docuit [b] Philoſophus. Ac quæ apud aliquos magni fiunt, & honeſta ducuntur, vt liberales artes, & id genus cetera, apud alios contemptui ſunt. Poſterior verò, quæ gradum & ordinem, vel Magiſtratum ſequitur, certa eſt, ac determinata; neque ex eius, cui conuenit, proprio merito; vel deferentium arbitrio pendet: ac ferè in ſignis quibuſdam externis, atque honoris teſtimoniis poſita eſt: quæ *ornamenta* vocat [c] Cicero: & ea, quæ ab Senatoribus obtinebantur, enumerat ſic: *Locus, auctoritas, domi ſplendor, apud exteras nationes nomen & gratia: toga prætexta, ſella curulis, inſignia, faſces, exercitus, imperia, prouinciæ.* Quorum omnium partim Senatoribus cunctis erant communia, etiam magiſtratu functis: partim ab illius ordinis hominibus cum magiſtratu capiebantur; vt lictores, faſces, &c.

b Ariſt. 1 Eth. c. 3. δοκεῖ γὰρ ἐν τοῖς τιμῶσι μᾶλλον εἶναι, ἢ ἐν τῷ τιμωμένῳ.

c Orat. pro Cluen.

IV. DISTAT ergo τῷ λόγῳ, καὶ ἐπινοίᾳ, id eſt *ratione*, dignitas ab imperio, & magiſtratu. Nam magiſtratus præter dignitatem, id eſt ſplendorem, amplitudinem, & honorem, ſiue honoris inſignia; habet inſuper iubendi, ſiue iuris dicendi, & coërcendi poteſtatem: vti ſuprà meminimus. Sic & dignitas à poteſtate differt. Vnde meritò, negante Catharo penes Epiſcopos olim dignitatem, ac poteſtatem fuiſſe, amborum propria ratio, ac vis enucleanda fuit; ac quid eſſet dignitas, quid poteſtas, vel auctoritas explicandum. Vt ſi quis probare velit Socratem eſſe hominem, ſigillatim primùm animal, deinde rationis particeps probabit eſſe. Nec tu illum ſtolidè reprehendes cùm primùm animal eſſe colligere cœperit, ex eo quod ſentit: atque ita refelles, te non animal negare illum eſſe, ſed hominem. Qui enim ſic arguat, vix eum quiſquam hominem iudicet. At hoc planè Meſſalinus egit Salmaſius in Diſſertatione ſua. Cùm enim aduerſus ipſum probare vellem, Epiſcopatum ex inſtitutione ſua, Eccleſiaſticum fuiſſe magiſtratum, duo illa, quæ in magiſtratu inſunt, & ex quibus velut οὐσιωδῶς conſtat, reperiri in illo, vt par erat, oſtendi: primùm dignitatem, deinde poteſtatem, eámque magiſtratus propriam; qualis ab Iuriſconſultis, & ab Ariſtotele in Politicis deſcribitur. Potuine magis in cauſſam intrare: aut quod agendum erat, preſſiùs, ac diligentiùs exequi, quàm argumentatione iſta feci? At iſte languidum neſcio quid hiſcens, & præmortuum, de dignitate prius illud obſtrepit. Tùm ei ſimile alterum de auctoritate. Quam quidem in Epiſcopatu reperiri, inde conſtare dixi, quòd idem eſt ac *poteſtas*. Eſt autem fuitque ſemper in Epiſcopatu poteſtas, non qualiſcumque: ſed iudicandi, & imperandi: quæ duo Magiſtratus eſſe propria dicuntur ab Ariſtotele.

V. HIC verò ſurgit ex aduerſo Catharus, & vt ab Dialectica egregiè eſt paratus, argumentationem noſtram ſic eleuare nititur, [d] *Si auctoritas eadem eſt ac poteſtas; ergo femina, quæ hanc poteſtatem habet, etiam magiſtratum*

d Salm. p. 436.

CAPVT XI. *gerit*. At, ô pepo! non auctoritas quæuis aut poteſtas magiſtratum facit; vti neque dignitas: ſed certa duntaxat; ea ſcilicet, quæ iuriſdictionem habet adiunctam. Tria iſta quippe vocabula nonnunquam vſurpantur laxiùs, atque in priuatis conſtituuntur. Quare generis quodammodo ſunt loco, vel generalium proprietatum, cùm in Magiſtratus deſcriptione ponuntur: ac per propriam deinde reſtringuntur, ac determinantur illius differentiam: Quæ primùm hoc habet; vt ad populum, & communitatem aliquam referatur. Deinde, vt iuris dicendi, ac iubendi, coërcendique adeò facultatem contineat. Vnde ſic integra poteſt informari Magiſtratus definitio. *Magiſtratus eſt dignitas iuris populo dicendi, & iubendi poteſtate prædita.* Ex quo ſuperior illa cauillatio Cathari ridicula planè, ac puerilis exploditur, de muliere auctoritatem, ac poteſtatem habente. Nam etſi hanc capiat, ideò non eſt magiſtratus, quoniam ad communitatem non pertinet, nec ei ius dicit. Auctoritas porrò, ac poteſtas, vt dixi, ex proprietate ſua latiùs patet, vt minimè ſit conſequens, ſi hanc habeat femina, eam magiſtratum habere: cùm ne pater-familias quidem, qui in domum ſuam, hoc eſt vxorem, liberos, ac familiam poteſtatem, & auctoritatem tenet, eo ipſo magiſtratus ſit. Scitum illud eſt [a] Ariſtotelis: ciuitatem, & rempublicam ex domibus, & familiis ortum accepiſſe: vt hæ ſint velut partes, & elementa, ex quibus illa componitur. Etenim prima hominum inter ſe coniunctio, & communitas ex natura ipſa prodiit, & naturali ſocietate maris, ac feminæ, tum ab vtroque procreatis liberis; & ad vſus quotidianos adiuncto ſeruitio. quæ communitas *domus* dicitur. Exinde multiplicatis domibus ac familiis, populi, ac ciuitates extiterunt. Eſt autem naturalis itidem in patribus-familias auctoritas, & poteſtas in ſuos; eóque ipſo differt ab ea poteſtate, quam in populum magiſtratus obtinet; quæ aduentitia eſt, & ex communitatis conſenſu initiò profecta. Adſcribatur itaque ad nugas ceteras Meſſalianæ, ac Trapeziticæ βωμολοχίας, argutia illa frigida, & illepida de auctoritate, ac magiſtratu mulierum.

a Lib. Polit. c. 1.

VI. SED vt hominem hunc ad iuſtam, ſeriámque certationem reuocemus ab deliciis iſtis, & facetiis: ad quod genus neque ab natura valde eſt aptus: neque hoc ſcriptorum eius indoles ſapit; quæ ſunt moroſa, & ad Lectoris odium, ac faſtidium facta. vt igitur de re ipſa contendamus, ſatis effectum arbitror duobus præſertim antecedentibus capitibus, Epiſcopatum eſſe veram, propriéque dictam ἀρχὴν, hoc eſt magiſtratum, vel imperium Eccleſiaſticum; nec meram eſſe curationem, munúſve auctoritate, ac poteſtatė carens: quod ſomniauit Catharus. Nam & iuris dicundi penes illos à prima origine fuiſſe poteſtatem: & imperandi, ac pœnis animaduertendi in refractarios ius & vſum eoſdem habuiſſe. Cuius vtriuſque veſtigia in Canonibus antiquis & ſanctionibus extare docui: & in omni Eccleſiaſtica hiſtoria. Imprimis enim multa præcepiſſe, ordinaſſéque tum Apoſtolos omnes; tum Paulum, ex Actis Apoſtolorum, & iſtius Epiſtolis patet. Deinde contra delinquentes, pœnas eſſe ab hoc inflictas, eædem teſtantur Epiſtolæ: ſed eiuſdemmodi, qualis & ipſa poteſtas eſt: hoc eſt ſpiritales, & Eccleſiaſticas: prout Eccleſiaſticus eſt, & ſpiritalis magiſtratus Epiſcopi. Non enim equuleos, vngues, ferrum, faces, aut carnificum manus Eccleſiaſtica fora nouerunt, ac iudicia: ſed ſuas habent, peculiaréſque pœnas, quæ ad animam propriè pertinent, qualis eſt excommunicatio, anathema, & eiectio extra Eccleſiam, ſacrarúmque rerum interdictio: & ſi quæ ſunt aliæ, quas *cenſuras* vulgò nuncupant. quales antiquiſſimis in canonibus crebro in vſu verſantur.

Sic Apoſtolus Corinthium illum ob inceſtas cum nouerca nuptias vel ſententia ſua condemnauit; vel condemnandum vtique decreuit, & eorum, qui Eccleſiæ præerant, iudicio tradidit. [b] *Ego quidem abſens corpore*, inquit, *præſens autem ſpiritu, iam iudicaui, vt præſens, eum qui ſic hoc operatus eſt, in nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti, congregatis nobis, & meo ſpiritu, cum virtute Domini noſtri Ieſu Chriſti, tradere huiuſmodi Satanæ in interitum carnis, vt ſpiritus ſaluus ſit in die Domini noſtri.*

b 1 Cor. 5.

VII. In hoc Apoſtoli loco iudiciaria poteſtas elucet, & pœnæ modus, quo Eccleſiaſticorum præſidum auctoritate delicta coërcentur: nimirum excommunicatio, & ſegregatio à communione fidelium. Ac plerique præter hanc, aliam inſuper oſtendi volunt extraordinariam, & illorum temporum propriam pœnam: vti Satanæ dederetur variis modis excarnificandus, palámque vexandus; aut morbo cruciandus. idque verba illa præ ſe ferre; *tradere Satanæ in interitum carnis*: Ita Chryſoſtomus, Theodoretus, Græcique ceteri: nec pauci Latini; vt Ambroſius libro primo de Pœnitentia, capite XII: & [a] Auguſtinus, Primaſius, Sedulius, Anſelmus, &c. Alij ſimpliciter excommunicationem intelligunt. Vt Commentarius, qui Ambroſio tribuitur: qui tradi Satanæ ſic exponit, vt ſit eiici ex Eccleſia. Vtramque interpretationem refert Pſeudohierónymus, qui vulgò Pelagius habetur. Poſteriorem hanc ex recentioribus approbat Guillelmus Eſthius, & priorem argumentis aliquot refellit. Quinetiam Caluinus, Beza, & Petrus Martyr ſolam excommunicationem ſignificari putant. Quam pœnam vtique conſtitutam ab Eccleſia, eiúſque Paſtoribus, non negabit Catharus, ſi magiſtris ſuis auſcultabit.

[a] Lib. 1 de Serm Dom. in mon. cap. 20, To. 4.

Cæterùm Chryſoſtomus, Theodoretus, & reliqui Græci, indicant Apoſtolum non iuridicam, &, vt vocant, peremptoriam in criminoſum illum tuliſſe ſententiam: ſed Corinthiis mandaſſe, vt eam ferrent ipſi, ac latam exequerentur. Ex quo tanto magis affirmatur, iudicandi, ac plectendi poteſtatem penes Eccleſiæ præſides fuiſſe. Quod duobus modis explicari poteſt, quemadmodum ſuprà declarauimus. Nam vel Preſbyteri illi, qui Corinthiorum Eccleſiæ præerant, Epiſcopali iure præditi, illam in commune gubernabant. Vel ſimplices erant Preſbyteri, ſub Apoſtoli, tanquam Epiſcopi, auctoritate illam adminiſtrantes: vt Græcis ferè viſum eſt.

CAPVT XI.

VIII. QVOCIRCA non ſolùm Apoſtolus Paulus, ſed etiam Eccleſiæ præpoſiti, iudicandi, puniendique poteſtatem ordinariam habuere per illa tempora; eáque pœna fuit excommunicatio: non autem extraordinaria illa ſolùm, & cum miraculo coniuncta, qua Satanæ dederentur extemplo cruciandi. Hunc Apoſtoli locum fusè declarat Auguſtinus in libro III contra Parmenianum ſub initium. Vbi primùm animaduertit, *loqui Apoſtolum de vindicta, ad cuius ſignificationem virgam nominauit. Quid vultis?* inquit, *In virga veniam ad vos?* &c. Deinde *carnis interitum* bifariam exponit: *Vt ſiue aliqua pœna, vel morte corporali*, [b] *ſicut Ananias, & vxor eius ante pedes Apoſtoli Petri ceciderunt: ſiue per pœnitentiam, quoniam Satanæ traditus erat, interimeret in ſe ſceleratam carnis concupiſcentiam.* Qua ratione nihil niſi ordinarium, & vſitatum in Eccleſia inerit in illo iudicio, & condemnatione Corinthij iſtius. Ac rectè Theodoretus illud obſeruari iubet: [c] *Docemur inde*, ait, *in eos, qui excommunicantur, & ab Eccleſiæ corpore ſeparantur, irruere Diabolum; cùm eos gratia deſtitutos inuenit.* Ac paullo antè Diabolo, velut carnifici, tradi ſententiâ illâ reum aſſerit, præſtituto ſupplicij modo puniendum. In hanc verò ſententiam, quæ nihil inuſitatum interueniſſe illo in iudicio ſtatuit: & verbis iſtis, *in interitum carnis*, nihil ſupra communem ſignificari rerum ordinem, conſentiunt iidem, qui ſuprà à me nominati ſunt, Catharæ factionis antiſtites. Vnde perſpicuum ſit, ex illo Apoſtoli iudicio, atque vſu poteſtatis, & præſcripto vindicandorum ſcelerum, manaſſe deinceps in Eccleſiam ſimilium actionum, iudiciorúmque formulam: quorum exemplis referta ſunt veterum acta Conciliorum, & decreta: & Eccleſiaſticarum rerum hiſtorici, annaléſque libri. Ex quibus omnibus euidens eſt, Epiſcopum, tanquam iudices, & magiſtratus, ſuum forum, ac iuriſdictionem obtinere ſuam; atque ex canonum, hoc eſt legum Eccleſiaſticarum præſcripto ius ſuum exercere: hoc eſt iubere quæ facienda ſunt: vetare contraria: lites, controuerſiáſque diſceptare: ac denique pro delictorum modo congruentes pœnas infligere. Quæ quidem illorum auctoritas non ex hominum voluntate: ſed inſtitutione Chriſti, & Apoſtolica traditione, ac diſciplina proficiſcitur; & ex iiſdem Scripturæ teſtimoniis, quibus Apoſtolorum poteſtas, vim ſuam, ac probationem repetit.

[b] Act. 5.

[c] Theodoret. διδασκόμεθα δὲ ἐντεῦθεν, ὡς τοῖς ἀφοριζομένοις, καὶ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος χωριζομένοις ἐπίεισιν ὁ διάβολος, ἐρήμους εὑρίσκων τῆς χάριτος.

CAPVT XII. Cùm autem de ligandi, ſoluendique poteſtate, & ea quæ *clauium* dicitur, actum ſit à nobis in primo Diſſertationum aduerſus fenebrem vitiligatorem, præſertim in capite ſeptimo: etſi pauciora iſta ſunt quàm pro argumenti grauitate, ſatis illa tamen in præſentiarum eſſe videntur, quòd proprius ſit alibi de ea re locus diſputandi. Quamobrem hîc ea ſolùm tractabimus, quæ ad eleuandam poteſtatem iſtam iuridicam, contráque Eccleſiaſticos magiſtratus nebulo Meſſalianus effutiit.

Expenduntur argumenta, quibus Salmaſius probare nititur, nullam penes Epiſcopos eſſe poteſtatem, ac iuriſdictionem. Imprimis de Tertulliano, quem teſtem adducit, fusè agitur. De Montani erroribus, ac Nouatiani: qui poteſtatem illam impugnarunt. Ridiculum Salmaſij factum: qui ex auctoritate hæretici Tertulliani illud ipſum dogma, cuius gratia diſſenſit à Catholica Eccleſia, labefactare nititur. Tertullianum alio in loco contrà ac poſteà fecit de ea reiudicaſſe.

CAPVT XII.

I. PRIMVM, & præcipuum Trapeziticæ pompæ ferculum; ac rationum omnium robur, & caput, quibus Epiſcopatum probat Catharus meram fuiſſe curationem, abſque dignitate, & poteſtate, in nominum, vt ſuprà memini, proprietate ſitum eſt, ac vocularum enucleata notione. Nam in eo totus eſt, vt ἐπισκοπῆς vocabulum oneris oſtendat, non honoris habuiſſe ſignificationem. Id cùm in toto ferè libro nugaciſſimæ Diſſertationis: tum in eius capite ſexto, & poſtremo ſedulo egit: vt quibus nominibus Epiſcopatus ab antiquis afficiebatur, ea monſtraret ad opus, negotium, curam, ſolicitudinem, onus; non ad honorem, ſplendorem, poteſtatem referri. Quod argumentum quàm ludicrum, ac puerile ſit, oſtendimus ſuprà, præſertim in octauo capite libri huius. Huic alterum ſuccedit, vi, ac momento par, hoc eſt futile, ac nullum, quod ex Tertulliani teſtimonio deprompſit. Poſtquam enim Grammatica ſcrinia ſua, & omnes χρηστομαθείας, quas de Epiſcopi voce in locis habebat, effudit: ac poſtremùm ex Iſidoro illud attulit, *Epiſcopum nomen eſſe operis, non honoris*; mox iſta ſubtexit. [a] *Eodem* a Sal.
planè ſenſu Tertullianus in libro de Pudicitia Epiſcopum Romanum alloquens. Diſſe
Quòd ſi diſciplinæ ſolius officia ſortitus es, inquit, nec imperio præſidere, ſed p 431
miniſterio, quis aut quantus es indulgere? Ac porrò alia citat ex eodem: vnde iſtud effici putat, [b] Epiſcopum, & quidem Romanum, nihil habuiſ- b Ib.
ſe, præter diſciplinæ officium, ac docendi munus, ſine vlla iuris dicen- p.433
di, vel coërcendi poteſtate. Vt autem meliùs de Tertulliani mente, & Cathari iudicio in illo teſte citando prudens lector æſtimet, altiùs repetenda Tertullianea iſta diſputatio, & quid in ea propoſitum habeat explicandum.

II. PRIMIS Eccleſiæ temporibus, ac flagrante perſecutionis ardore, tribus delictorum generibus nulla, niſi ſub mortem, reconciliatio, ac venia tribui ſolebat; idololatriæ, mœchiæ, & homicidio. Paullatim verò de hac ſeueritate remiſſum eſt; incumbentibus in lenitatem moribus. Ac Tertulliani primùm ætate, Romanus Pontifex mœchiæ, ac fornicationis reis dandam pœnitentiam, ac reconciliationem cenſuit. Hac ille offenſus indulgentia, vt erat Montani iam erroribus imbutus; quorum vnus hic erat, non eſſe penes Eccleſiam veniæ illis criminibus dandæ poteſtatem: librum ſcripſit de Pudicitia; contra *edictum* illud, vt vocat, *Pontificis Maximi, &* *Epiſcoporum Epiſcopi.* Quo in libro ſectæ ſuæ, ac falſi Paracleti partes agit: quem in Montano fuiſſe ex illius ſacramento profitebatur. Mitto argu-

menta cetera, quibus ad communionem admitti maculoſos illos nefas eſſe diſputat: quod ad præſens negotium facit, iſtud eſt. Negabat Tertullianus certorum delictorum veniam, ac pacem ab Eccleſia poſſe concedi. [a] Ideò Catholicos reprehendebat; qui omnis *pœnitentiæ fructum, id eſt veniam, in ſua poteſtate vſurpauerant: cùm à ſolo Deo exoranda ſit.* [b] Quanquam non videtur interdum ab Eccleſia funditus abiudicare peccatorum qualiumcumque relaxationem: ſed ſuæ duntaxat, hoc eſt Montaniſtarum Eccleſiæ, eius tribuendæ poteſtatem facere, hoc eſt *ſpiritus Eccleſiæ*, ſiue *ſpiritualium hominum*; non *animalium*; ſiue *Pſychicorum*, qualem appellabat Catholicam. Id enim *Domini, non famuli, ius eſſe, & arbitrium: Dei ipſius, non ſacerdotis.* Itaque non putabat ordinariam ac ratam hominibus facultatem eſſe diuinitus conceſſam remittendi peccata illa, quæ ad iniuriam Dei propriè ſpectant, ſed certis duntaxat hominibus attributam, pro illius arbitrio: dediſſe verò ſolis Paracleti in Montano cultoribus; qui tamen illa vti nolint; ne veniæ facilitas illecebra ſit peccandi.

a Tert. lib. de Pudic. c.3. b Ibid. c.22.

Caput XII.

III. [c] Ac ne quis fortaſſis Apoſtolos obiiceret, tanquam hi peccata omnia condonauerint; duo in illis ait oportere diſcerni, *doctrinam*, & *poteſtatem*. Doctrinam vocabat id, quod Apoſtoli docendo tradiderant, ac faciendum, vſurpandúmque præſcripſerant: ſiue quod communi, & ordinario vſu ſeruandum eſſe decreuerant: Poteſtatem verò intelligimus, vim ac facultatem eius faciendi, quod humanum captum, ac naturam ſuperat, vt ſunt miracula. *Diſciplina hominem gubernat*, inquit, *poteſtas adſignat. Seorſim quod poteſtas: ſpiritus autem Deus.* Apoſtoli quâ doctrina præditi erant, diſciplinam conſtituebant, qua Eccleſia gubernaretur. *Poteſtas* autem *adſignat*: hoc eſt eximium, & inſignem facit: & quaſi peculiari ſigno determinat, χαρακτηρίζει, vt rectè doctiſſimus Rigaltius interpretatur. Proinde vt quæ *doctrinæ*, diſciplinæque propria ſunt, in commune poſuerunt Apoſtoli, & ad ſucceſſores deinceps ſuos tranſmiſerunt: ita poteſtatem priuatim habuerunt ſibi: neque eum poſteris communicarunt, (ait Tertullianus) Ad poteſtatem verò refert ius delictorum remittendorum. Quamobrem docebant Apoſtoli id quod ſeruandum eſt, [d] *non communicandum operibus tenebrarum. Obſerua quod iubet. Quis autem poterat donare delicta? hoc ſolius ipſius eſt.* [e] *Quis enim dimittit delicta niſi ſolus Deus?* Id enim poteſtatis eſt: adeóque non tranſit in Eccleſiæ miniſtros. *Itaque*, pergit idem, *ſi & ipſos beatos Apoſtolos tale aliquid indulſiſſe conſtaret, cuius venia à Deo, non ab homine; competeret: non ex diſciplina, ſed ex poteſtate feciſſe. Nam & mortuos ſuſcitauerunt: quod Deus ſolus: & debiles redintegrauerunt: quod nemo, niſi Chriſtus. immò & plagas inflixerunt: quod noluit Chriſtus.* Exinde contra Catholicam Eccleſiam, & huius paſtorem inuectus: *Exhibe igitur*, inquit, *& nunc mihi, Apoſtolice, Prophetica exempla, & agnoſcam diuinitatem: & vindica tibi delictorum eiuſcemodi remittendorum poteſtatem. Quòd ſi diſciplinæ ſolius officia ſortitus es, nec imperio præſidere, ſed miniſterio, quis, aut quantus es indulgere, qui neque Prophetam, nec Apoſtolum exhibens, cares ea virtute, cuius eſt indulgere?*

c Ibid. c.21. d Eph. 5,11. e Mar. 2,7.

IV. Postea ex aduerſo ſibi opponentem iſtud Catholicum inducit: *Sed habet, inquis, poteſtatem Eccleſia delicta donandi.* Cui reſpondet: non hoc iuris habere Catholicam. Non enim tanquam ordinarium quiddam in Scripturis contineri: vnde facultatis in ſe deriuatæ auctoritatem repetat. Sed ſoli hoc Paracleto vindicari, qui in Montano fuit: & *in Prophetis nouis*, hoc eſt tam Montano, quàm eius aſſeclis Maximilla & Priſcilla dixit: *Poteſt Eccleſia donare delictum: ſed non faciam, ne & alia delinquant*, &c. *Ergo ſpiritus veritatis poteſt quidem indulgere fornicatoribus veniam: ſed cum plurium malò non vult.*

Tum à Catholicis exigit, vnde *hoc ius vſurpent: Si quia dixerit* Petro Dominus, [f] *Super hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, Tibi dedi claues regni cæleſtis: vel, Quæcumque alligaueris, vel ſolueris in terra, erunt alligata, vel ſoluta in cælis: ideò præſumis & ad te deriuaſſe ſoluendi, & alligandi poteſtatem, id eſt ad omnem Eccleſiam Petri propinquam: qualis es euertens, atque commutans manifeſtam Domini intentionem perſonaliter hoc Petro conferentem? Super te, in-*

f Mat. 16.

CAPVT XII. *quit, ædificabo Eccleſiam meam.* &, *Dabo tibi claues, non Eccleſiæ.* &, *Quæcumque ſolueris, vel alligaueris: non quæ ſoluerint, vel alligauerint.* Demum ita pertexit: *Quid nunc & ad Eccleſiam, & quidem tuam, Pſychice? Secundum enim Petri perſonam ſpiritalibus poteſtas iſta conueniet, aut Apoſtolo, aut Prophetæ.*

Ex tota hac oratione Tertulliani primùm illud colligitur: Catholicam Eccleſiam illius ætate crediſſe, poteſtatem remittendorum qualiumcumque criminum, ac peccatorum non priuatim ſoli Petro, vel etiam Apoſtolis; quod iſtic ille diſſimulat; à Chriſto fuiſſe traditam: ſed per eos propagatam in ſucceſſores fuiſſe, ſuo cuique iure ſeruato: hoc eſt Apoſtolico quidem Pontifici, & Epiſcopo Epiſcoporum: quem Romanum ſignificari Pontificem, etiam Salmaſius fatetur: plena in omnes poteſtate: ceteris autem, pro rata portione. Deinde conſtat, eoſdem Catholicos poteſtatis illius, & eius deriuationis auctoritatem, ac fidem non aliunde repetiuiſſe, quàm vnde contra ipſius hoſtes Catharos, hodiéque deduci ſolet: nimirum ex Chriſti verbis, quæ Matthæi XVI leguntur, & à Tertulliano deſcripta ſunt.

Ad hæc indidem patet, Catholicæ partis aduerſarios Montaniſtas eadem reſpondiſſe, quæ nunc viciſſim Cathari, & Romanæ, Catholicæque hoſtes Eccleſiæ contra nos opponunt: *Perſonaliter* Petro poteſtatem illam à Chriſto datam: non vt eam ad ſucceſſores tranſmitteret. ac denique negaſſe, poteſtatem hanc penes Eccleſiam, eiúſque præſides eſſe ſitam. Hæc ſumma eſt Tertullianei iſtius loci; in quo firmiſſimum cauſſæ ſuæ præſidium vir emuncti iudicij Catharus habere ſe credidit.

V. ATQVI in hoc argumentationis inſtruendo genere nihil à ſeipſo diſſentit Salmaſius: ſed eſt prorſus idem qui eſſe ſolet. Huic enim familiare eſt, vt cùm tueri, ac probare aliquid inſtituit, eas rationes adhibeat, quæ ad cauſſam euertendam ſuam, & contrariam adſtruendam multo magis conducant. quod illi quidem hoc in loco admirabiliter euenit. Quid enim nobis, & Catholicæ propugnandæ rei; Catharorum autem, & ſimilium hæreſi traducendæ fortius, opportunius, diuinius excogitare potuit, quàm quod iſtic imprudens de Tertulliano ſubiecit? Aut quis Catholicæ eſſe fidei decretum dubitet, cui qui tum aduerſati ſunt, eo ipſo pro hæreticis habiti, damnarique fuerunt? Nempe *Pſychici* erant illi, qui hoc ſentiebant, quod impugnat Tertullianus; & cuius gratia tum ab Catholica deſciuit Eccleſia: tum ab hac ipſa fidei hoſtis, deſertórque iudicatus eſt. Hoc, inquam, Catholici, quos ille Pſychicos appellat, de ligandi, ac ſoluendi iure, déque clauium poteſtate per illud tempus exiſtimabant, quod Romanæ communionis hoc tempore Chriſtiani, hoc eſt peræquè nominati Catholici præ ſe ferunt: irrident verò, damnántque Cathari, atque iiſdem, quibus priores illi hæretici, rationibus argumentiſque labefactare ſtudent. Certè [a] Hieronymus de Tertulliano ſcribens *aduerſum Eccleſiam texuiſſe volumina* multa teſtatur; inter quæ primum ponit illud de pudicitia. [a] Lib. de Script. c. 63.

Idem in [b] epiſtola ad Marcellam de Montani ſectatoribus agens, *Illi ad omne,* inquit, *pæne delictum, Eccleſiæ obſerant fores: nos quotidie legimus, Malo pœnitentiam peccatoris, quàm mortem,* &c. *Rigidi autem ſunt non quo & ipſi peiora non peccant: ſed hoc inter nos, & illos intereſt, quòd illi erubeſcunt confiteri peccata, quaſi iuſti: nos dum pœnitentiam agimus, faciliùs veniam promeremur.* Et in [c] ſecundo libro contra Iouinianum; *Verùm ne Montanus,* ait, *& Nouatus hîc rideant; qui contendunt non poſſe renouari per pœnitentiam eos, qui crucifixerunt ſibimet filium Dei, & oſtentui habuerunt, conſequenter hunc errorem ſoluit,* &c. Tum alibi, *Faceſſat itaque Nouatus errantibus manus non porrigens. Montanus cum inſanis feminis proſternatur, iacentes in barathrum præcipitans, ne leuentur. Quotidie peccamus omnes, & in aliquo labimur. Qui ergo in nos clementes ſumus, rigorem contra alios non tenemus,* &c. [b] Epiſt. 54. [c] Col. 517 E.

VI. IDEM poſt Montanum Nouatus, ac Nouatianus amplexi ſunt, vt ex Cypriano, & Epiphanio conſtat. De qua hæreſi latiſſimè diſputauimus [d] ad Epiphanium. Vbi & illud præſenti negotio apprimè neceſſarium oſtendi- [d] Hær. 59.

mus: Nouatianum non ob id præciſè pro hæretico damnatum, quòd dandam grauioribus delictis veniam ac reconciliationem negaret: ſed quòd eius dandæ poteſtatem penes Eccleſiam non eſſe diceret. Deinde non omnibus peccatis ab illo remiſſionem denegatam fuiſſe: ſed atrocioribus duntaxat. Quod ipſum & Tertulliano viſum eſt, &, vt apparet, etiam Montano. Quamuis enim nec Epiphanius, nec Auguſtinus, nec Euſebius, aliive, qui Montaniſtarum hæreſim deſcripſerunt, illius, quod equidem meminerim, mentionem erroris faciant, qui remittendi peccata poteſtatem Eccleſiæ detrahit: tamen ex Hieronymo, & Tertulliano liquet, ita illos opinatos fuiſſe. Atque hoc demum caput hæreticæ labis adſcribendum eſt ad iſla Montaniſtarum dogmata, quibus irretitum, ac dementatum fuiſſe Tertullianum CAPVT XII.

2. de [a] alibi docuimus. Duo illa, quæ animaduertimus in Nouatianorum hæreſi, etiam in Montaniſtas competere, ex Tertulliani libro de Pudicitia col-

14. ligitur. Qui in capite ſecundo peccatorum duo genera diſcernit. *Alia erunt,* inquit, *remiſſibilia, alia irremiſſibilia. Secundum quod nemini dubium eſt alia ca-*

22. *ſtigationem mereri, alia damnationem.* Poſteriora ſunt, quæ [b] Ioannes *pecca-*

1. *ta* vocat *ad mortem:* priora, quæ *non ad mortem.* Et [c] poſteà, *Pœnitentiam poſt fidem* ait *aut leuioribus delictis veniam ab Epiſcopo conſequi poſſe; aut maioribus, & irremiſſibilibus à Deo ſolo.* De vtriſque capite ſequenti diſſerit: & quæ *remiſſibilia* ſunt, vocat *delicta quotidianæ incurſionis, quibus omnes ſumus obiecti:* vt ſunt, *iraſci, manum immittere; aut facilè maledicere; aut temerè iurare; aut fidem pacti deſtruere; aut verecundia, aut neceſſitate mentiri.* Huiuſmodi ergo peccata remitti poſſe vult ab Eccleſia: alia non poſſe.

VII. CETERVM licet Eccleſia, vel Epiſcopus maiora illa dimittere nequeat, pœnitentiam tamen ob ea cenſet agendam, in capite tertio. Vbi Catholicos ſic obiicientes facit: *Si aliqua pœnitentia caret venia, iam nec in totum agenda tibi eſt. Nihil enim agendum eſt fruſtrà. Porrò fruſtrà agetur pœnitentia, ſi caret venia. Omnis autem pœnitentia agenda eſt. Ergo omnis veniam conſequatur, ne fruſtrà agatur, quia non erit agenda, ſi fruſtrà agatur. Porrò fru-*

o. 1 en. 2. *ſtrà agetur ſi venia carebit.* Huic ſimile quiddam [d] Ambroſius contra Nouatianos opponit. *Quid autem durius,* inquit, *quàm vt indicant pœnitentiam, quam non relaxent?* &c. Tertullianus verò reſpondet ſic: *Meritò vtique ita opponunt, quoniam huius quoque pœnitentiæ fructum, id eſt veniam, in ſua poteſtate vſurpauerunt. Quantum enim ad illos, à quibus pacem humanam conſequitur, quantum autem ad nos, qui ſolum Dominum meminimus delicta concedere, & vtique mortalia, non fruſtrà agetur. Ad Dominum enim remiſſa, & illi exinde proſtrata, hoc ipſo magis operabitur veniam, quod eam à ſolo Deo exorat.* Quorum verborum hic eſt ſenſus: Pœnitentiam, quæ ob atrocia illa, & *irremiſſibilia* ſcelera ſic indicitur, vt nunquam pacem, id eſt veniam, & reconciliationem mereatur, apud Pſychicos, id eſt Catholicos, fruſtrà fore; qui remittendorum illorum ius penes ſe eſſe ſentiunt: apud *ſpiritales* autem, id eſt Montaniſtas, non inanem futuram, qui à ſolo Deo talia condonari putant. Vides quæ Catholicæ tum eſſet Eccleſiæ fides; quæ Montaniſtarum hæreticorum peruerſa, damnatáque opinio. Hinc etiam conſtat, quod ſuprà memoraui, Montaniſtarum & Nouatianorum in eo potiſſimum hæreſim fuiſſe poſitam, non quòd grauioribus flagitiis veniam ex toto negarent, ac vel apud Deum ipſum. Nam à Deo ſolo ſperandam eorum remiſſionem ambo dicebant. Sed quòd Eccleſiæ, huiúſque præſidibus illorum remittendorum poteſtatem negarent à Chriſto fuiſſe commiſſam: & huius illa verba, quibus datam eſſe

at. 23. Catholica pars aſſerebat; nempe, [e] *Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis: & quorum retinueritis, retenta ſunt.* Et iſta: *Quæcumque alligaueritis ſuper terram, erunt ligata & in cælo: & quæcumque ſolueritis ſuper terram, erunt ſoluta*

at. 19. *& in cælo:* Tum hæc, [f] *Tibi dabo claues regni cælorum,* &c. Quòd illa, inquam, Chriſti verba non ſic interpretanda dicerent, vt ex iis conſtaret, poteſtatem huiuſmodi condonandorum peccatorum non ſolùm Apoſtolis traditam fuiſſe; ſed per eos etiam Eccleſiæ, Apoſtolorúmque ſucceſſoribus: icircò damnati ſunt, & pro hæreticis ab Eccleſia iudicati, reiectique ſunt.

Caput XII. VIII. His paullo quidem forraſſe longiùs, ſed neceſſariò, de Montani, ac Tertulliani hæreſi diſputatis; reuiſendum modò eſt Meſſalianum χάθαρμα, & eius contemplandum acumen argumenti, quo contra Romanam, & Catholicam Eccleſiam probare inſtituit, poteſtatem ac iuriſdictionem nullam eſſe penes Epiſcopos, & ſacerdores remittendorum peccatorum. Id enim Tertulliani Montaniſtæ teſtimonio confirmat, eiúſque contra Pſychicos, id eſt Catholicos, verbis ac ſententiis. Quæ ratio non aliter procedit, quàm vt Tertullianum, & Montanum, orthodoxos, & Catholicos fuiſſe: quos autem ille *Pſychicos* nominat, qui reuera ſunt Catholici, hæreticos fuiſſe pronuntiet. Quòd ſi ita iudicat, non ſatis de ſe prædicauit Salmaſius, nec quanti eſſet ex toto ſignificauit, cùm ſe Waldenſem, Wicleſiſtam, Aërianum eſſe profeſſus eſt. Addere enim debuit, Montaniſtam, ſiue Cataphrygem, & Nouatianum ſe eſſe. Quanquam hoc ipſo fortè, quod Catharus eſt, huic affinis ſectæ iamdudum eſſe cœpit: cui Catharorum nomen propriè congruit. Sed ſit iſte quodcumque volet hominis, vel monſtri potiùs: tamen putida, & ridicula eſt argumentandi formula, qua is vtitur, dum Veteris Eccleſiæ vſum, atque dogma eius auctoritate ac teſtimonio metitur; quem [a] *& hominem Eccleſiæ non fuiſſe,* hoc eſt hæreticum fuiſſe: & in eo ipſo, quod probare ex illo vult, hæreticum, atque Eccleſiæ hoſtem infenſiſſimum, Catholici Patres conſentiunt. Poterat eâdem argumenti ſpecie demonſtrare Salmaſius, fidem hanc Eccleſiæ fuiſſe Veteris & Catholicæ, Spiritum ſanctum, quem Chriſtus miſſurum ſe, cùm ad Patrem rediiſſet, promiſerat, nondum illapſum in Eccleſiam, ante Montanum, & Maximillam, ac Priſcillam: ac per hos locutum eſſe Paracletum: ídque Tertulliani verbis adſtruere. Poterat & ex eodem oſtendere ſecundas nuptias illicitas eſſe. Aut illud: nefas eſſe in perſecutione fugere: & hoc ipſum tum illius probare ſententiis; tum acuta, & valida eiuſdem ratione concludere: [b] *Si enim perſecutio à Deo euenit, nullo modo fugiendum erit, quod à Deo euenit.* Item: *Non debere vitari, quia bonum. Neceſſe eſt enim bonum eſſe omne, quod Deo viſum eſt.* Quod ſubinde ex libro Geneſis approbat, *Et vidit Deus quia bonum eſt, vt hoc ſono portenderet bonum eſſe, quod Deum viſum eſt.*

a Hieron.

b Tertul. lib. de Fuga in perſec. c. 4.

IX. Dixi ſuprà, auctorem iſtum, etiam cùm verè, ac ſobriè diſputat; hoc eſt cùm Catholicam fidem contra hæreticos defendit: non rarò futilem, eſſe, ac ſine neruis. Quod tum illi contigit, poſtquam ad hæreticos ſcopulos nauem impegit; & ſpurciſſimæ ſectæ præſtigiis implicatus ingenium, ac iudicium obtudit. Ergo id multo magis in eum conuenit, cùm aduerſus Catholicam fidem eadem humanæ rationis, doctrinæque arma conuertit. Non minus hoc & in Meſſalianum Catharum vſurpare licet: niſi quod iſte ſimili ex hæreſi, nullam eius, quod fortè haberet, ingenij, iudiciíque iacturam fecerit: quia nullum vnquam habuit.

Faceſſat itaque cum Tertulliano, non Catholico, ſed Montaniſta, & ſtolidæ hæreſis venena iaculante, Meſſalinus, iuxtà atque ille Catharus, & hæreticus: immò verò peior, ac deteſtabilior, quòd Tertullianus etſi non omnia, certè aliqua delicta, Eccleſiæ poteſtati condonanda permittit: vt & Montani, & Nouatiani ſecta. Meſſalinus ne vnius quidem remittendi ius relinquit: qui ligandi ſoluendique poteſtatem, hoc eſt iuriſdictionem omnem, adimit Eccleſiaſticis miniſtris, ac nominatim Epiſcopis. Quorum in eleuanda dignitate, Montaniſtarum, ac Phrygum imitatur inſaniam. *Apud quos*, vt ſcribit [c] Hieronymus, *in tertium, id eſt pæne vltimum locum Epiſcopi deuoluuntur: quaſi exinde ambitioſior religio fiat, ſi quod apud nos primum eſt, apud illos nouiſſimum ſit.*

c Epiſt. 54.

Nos verò ſolidè Chriſtianos potiùs, & Catholicos Patres audiamus. quod ſi facimus; ne eos quidem *audiemus, qui negant Eccleſiam Dei poſſe omnia peccata dimittere,* [d] ait Auguſtinus: nedum illos, qui ne vnius quidem ſoluendi ius, probo ac legitimo ſenſu, reliquum faciunt. Verùm quid hîc Patres appello?

d Aug. lib. de ago. Chriſt. cap. 1. To. 3.

X. Ille ipſe Tertullianus, ſed nondum hæreticus, & adhuc Catholicus contra ſe, & qui ſe anteſtatus eſt, Salmaſium teſtimonium dicet in li-

bro de Pœnitentia. Quo in libro publicam illam, quæ in Eccleſia ſemel quondam agi poſt Baptiſmum ſolebat, pœnitentiam ac reconciliationem luculenta oratione commendat: ad eámque Scripturæ teſtimonia eadem accommodat, quæ in libro de pudicitia poſtmodum eluſit, ac ludicra interpretatione corrupit. [a] *Collocauit*, inquit, *in veſtibulo pœnitentiam ſecundam:* (nempe poſt Baptiſmum, quam cum Montano delirans poſteà ſubmouit) *quæ pulſantibus patefaciat: ſed iam ſemel, quia iam ſecundò.* Quod ſubinde ex Apocalypſi probat: vbi Dominus criminum, ac ſcelerum omnium reos, etiam ſtupri, & idololatriæ, ad pœnitentiam inuitat: & veniam oſtentat vtique talem, qua in integrum reſtituerentur, & pacem ab Eccleſia veniámque conſequerentur. Alioqui ne ſemel quidem pœnitentia daretur: hoc eſt pœnitentiæ fructus. Quod enim ad pœnitentiam ſolam attinet, eam ne Montanus quidem, aut Nouatianus negarunt: ſed ea conditione, vt ne pacis & reconciliationis ab Eccleſia ſpes eſſet. Quin idem poſteà capite IX & X ritum illius pœnitentiæ, ad quam Chriſtianos poſt Baptiſmum adhortatur, exponit; præſertim omnium moleſtiſſimæ, & ærumnoſiſſimæ, quam *exomologeſim* nominat. Quod genus idem eſt cum eo, quem ſynodi veteres præſcribunt, quæ de pœnitentium gradibus, & officiis nominatim, accuratéque ſanxerunt: nec non Cyprianus, & alij Patres: quod & baptiſmo iam initiatis propoſitum erat, & comitem habebat in fine reconciliationem. Vt nulla dubitatio ſit, quin Tertullianus in illo libro, veniam, ac remiſſionem peccatorum pro poteſtate concedi ab Eccleſia, & eius antiſtitibus agnouerit. quod poſteà vaniſſimis illuſus mulierculaurum præſtigiis reſcidit. At Catharus, pro eo ac iudicio eſt acri, & ſagaci, furentem, & Montani inſania percitum Tertullianum audire nos iubet: eundem verò compotem ſui, ac pro ſano & Catholico loquentem diſſimulanter præterit.

[a] Tert. l. de pœn. c. 7.

XI. Ceterum de poteſtate Clauium, & iuriſdictione ſacerdotum, & Epiſcoporum in criminoſis multandis, & pœnitentiæ, quæ eſt vtique pœna, ſubiiciendis, ac deinde reuocandis in gratiam, & abſoluendis, plena eſt, & luculenta mentio in antiquis Synodorum canonibus, & apud Græcos, Latinóſque Patres: nec non in Eccleſiaſticis hiſtoriis. Nec [b] à nobis de eodem argumento pauca ſunt hactenus edita: nouiſſiméque [c] in Diſſertationibus Eccleſiaſticis aduerſus Trapezitam nonnulla diximus. Ex illis autem omnibus perſpicuum eſt, quod contra eundem modò Trapezitam contendimus; antiquioris hanc Eccleſiæ fidem extitiſſe: Chriſtum Dominum per illa verba, quæ Apoſtolis ſuis edidit, ſuprà à nobis poſita: *Quæcumque ligaueritis, &c. & quæcumque ſolueritis:* aut iſta: *Quorum remiſeritis,* &c. poteſtatem ac ius dediſſe non iis ſolùm, quos tunc alloquebatur: ſed eorum ſucceſſoribus; ſententiam in reos dicendi: ac vel condemnandi vel abſoluendi iuriſdictionem, & auctoritatem inde omnes adeptos eſſe. Quod, vt iam oſtendi, pleniùs aliàs à nobis tractabitur, ſi Deo viſum fuerit. Quod ergo modò reliquum eſt, oſcitantis de eo Cathari gerras, ac languidas, & emortuas voces inſequi pergam, ac refellere.

[b] Vide ... num. ... uer... ſtras ... Epi... ... n. ... ær. ... & ... Syn. ... iſt. ... in ... atr. ... Pœn. ... Lib. 1 ... 7.

De iuriſdictione Eccleſiaſtica, præſertim Epiſcopali: quæ contra Salmaſium adſtruitur: cuius friuolæ argumentationes eliduntur. Epiſcopos pœnæ infligendæ ius habere, etiam inuitis. Excommunicationem pœnam eſſe grauiſſimam. multare aliquem communione probè dici. Vtrum pœna ſit, quam volens ſubit quiſpiam. An volenti fiat iniuria: velut cùm Chriſto mors eſt illata. Rurſus Eccleſiaſticas animaduerſiones veras eſſe pœnas. Explicata obiter poteſtas Eccleſiaſtica: eiúſque ſpecies. Poteſtas Ordinis, & iuriſdictionis; & quatenus differant. Tum iuriſdictionis in foro interno, & externo.

CAPVT XIII.

I.[a] EPISCOPALI Ordini duplex antiquo ex vſu munus, & officium Catharus iniungit, *doctrinæ*, ac *diſciplinæ*. *Doctrinæ*, inquit, *magiſterium penes eos fuit, quo & doctores audierunt. Doceri volentes docebant: inuitos non cogebant. Diſciplinæ officium ſortiti erant: quia curabant, vt ea obſeruaretur in Eccleſia. Inobedientes non coërcebant. Ne multæ quidem dicendæ poteſtatem habebant. Si qui eſſent indiſciplinabiles, per vim eos adigere non poterant, vt mores mutarent. Qui verò ſpontanea pœnitentia corrigi non recuſabant, eos admittebant: pœnis, quas Eccleſia impoſuiſſet, caſtigari obnoxios, ſed ſponte non coactè. Qui ſubire eas nollet, aut ea conditione Eccleſiæ ſimul, ac diſciplinæ reſtitui, quod libebat, licebat.* Ex his, & quæ deinceps proſequitur, euidens eſt ſentire ipſum, Epiſcopos nullam ideò iuriſdictionem habuiſſe in Eccleſia veteri, quòd neminem inuitum cogere poſſent, aut in Eccleſia retinere; hoc eſt vim eius inferre corpori: ac vel catenas innectere; vel gladio etiam in contumacem animaduertere: vel certè pignoribus ablatis, aut multa aliqua coërcere. Quaſi abſque pœnis iſtis, & externa coërcitione, nulla iuriſdictio, & poteſtas exerceri queat. Atqui, quod iam ſuprà ſignificatum eſt, vt eſt iuriſdictio; ſic vſus eſt eius, & effectus, ac pœna quæ illius decreto conſtituitur. Eccleſiaſtica & Epiſcopalis poteſtas ſpiritalis eſt, & ad animum pertinet. Talis eſt igitur animaduerſio, qua reos ſuos plectit: vt eſt excommunicatio. Quòd ſi quid extrinſecus in puniendo geritur, quod in oculos, ac ſenſus hominum incurrat: cuiuſmodi eſt ab Eccleſiarum ſeptis, & Chriſtianis conuentibus extrudi vi, & huius generis alia; non hæc per ſeſe, ſed alterius gratia, & *indirectè*, ac *ſecundariò*, vt dici ſolet, vſurpantur. præcipua quidem, & directa iuriſdictionis illius functio ad animum refertur.

[a] Salm. p. 440.

II. QVID illud, *ne multæ quidem dicendæ poteſtatem Epiſcopos habuiſſe?* Itáne diſciplinæ vindices illi ſine multa, pœnáque ius exercebant ſuum? Nónne ab Eccleſia proſcribebant? non arcebant à communione fidelium? non pœnitentiæ delictorum capitalium reos confeſſóſque ſubiiciebant? Quid eſt autem pœnitentia ſi pœna non eſt? Atenim præclarè Noſter occurrit: nulla vi coactos ait, vt aut mores mutarent, aut pœnitentiam obirent. Hæc ſunt inſulſa multis modis, & ſtupida. An neceſſe eſt ad poteſtatem exercendam, vt morum in eo qui punitur conſequens ſit mutatio? Nónne dæmones, damnatíque pœnis affici dicuntur, & quidem æternis; quamuis nulla mutationis, ac ſalutis de illis ſpes ſuperſit? Nam quod inuitum neminem Eccleſiaſticas pœnas, & Epiſcopali iudicio decretas ſubiiſſe narrat, ſic fallitur, vt ſe rudem iis in rebus, de quibus diſputat, ac peregrinum eſſe demonſtret. Pœnitentiam ab Canonibus, & Epiſcoporum ſententia conſtitutam vltrò alij ſubibant: alij ingratiis, & coacti; niſi ab Eccleſia, Chriſtique corpore mallent eiici: quæ eſt ipſa longè atrociſſima, & extrema omnium pœna. Ac pleroſque renitentes, & inuitos ad pœnitentiam ad-

actos fuiſſe, ex Tertulliano, Cypriano, & innumeris aliis conſtat. idque [a] in Animaduerſionibus ad Epiphanium olim probauimus. Nam quod is, qui ſubire pœnas eas nollet, ab Eccleſia diſcedere potuerit, ex quo *ſponte, non coactè* pœnas ab illis receptas eſſe probat Catharus, id eſt oppidò ridiculum. Quippe licebit eodem modo concludere, nullas ab magiſtratu ciuili, vel capitali pœnas infligi; quòd qui in ius vocatur, & damnatur, ſolum vertere poteſt, & aliò commigrare, vt non ampliùs legibus iſtis, pœniſque teneatur. Poteſt & qui damnandum ſe ab Iudice videt, voluntaria morte ſententiam huius, ac ſupplicium anteuertere. Vt [b] ille Romæ, qui à M. Cicerone iamiam damnandus in iudicio, *miſit ad eum, qui diceret, ſe non damnatum, ſed reum periiſſe: ac protinus ſudario ore, & faucibus coarctatis, incluſo ſpiritu, pœnam morte præcurrit.*

III. ENIMVERO ſacrorum interdictionem, & excommunicationem, maximè quæ anathema dicitur, pœnam eſſe grauiſſimam omnium, quæ infligi ab homine queunt, paſſim antiqui Patres prædicant. Videri inter alios poteſt [c] Chryſoſtomus Homilia quadam *de anathematiſmo fugiendo.* quem in [d] Miſcellis Exercitationibus contra Salmaſium citauimus: vbi multa de Anathemate, ac pœnarum genere iſto diſſerimus. [e] Auguſtinus certè de hoc loquens: *Neque enim*, inquit, *hæc corporalis eſt pœna, qua legimus quoſdam contemptores Dei cum ſuis omnibus, qui eiuſdem impietatis participes non fuerunt, pariter interfectos*, &c. *Spiritalis autem pœna, qua fit quod ſcriptum eſt*, [f] *Quæ ligaueris in terra, erunt ligata, & in cælo; animas obligat.* Eſt igitur, vti nos dicimus, & imperitè negat Catharus, auctore Auguſtino, *pœna* aliqua *ſpiritalis*, quæ ab Epiſcopo decernitur; cuiúſque ſtatuendæ poteſtas ex illa Chriſti ſententia venit: *Quæcumque alligaueritis ſuper terram*, &c. Cuius imago poteſtatis ac pœnæ olim apud Druidas ſacrorum inter Gallos antiſtites extabat. de quibus ita [g] Cæſar: *Si quis aut priuatus, aut publicus eorum decreto non ſteterit, ſacrificiis interdicunt. Hæc pœna apud eos eſt grauiſſima.*

IV. VBI ergo [h] Cathari aut pudor eſt, aut ſenſus, qui vt iubere non poſſe probet Epiſcopum, quod ciuilis poteſt magiſtratus, lepidè ita ratiocinatur? *Non dicto audientem, pignoribus captis coërcet magiſtratus, multam irrogat, corporalem pœnam infligit. Etiam vitam adimit, & capite plectit ille qui ius gladij habet. An Epiſcopo ita animaduertere licet in eos, qui præceptis eius, ſiue iuſſis non auſcultarunt?* ac cetera eiuſdemmodi. quæ profectò pinguem, & obtuſam indolem ſapiunt. Ac pœnam aliquam in rerum natura *ſpiritalem* eſſe, quod egregiè teſtatur illic Auguſtinus; qui adhuc ignorat, haud ſcio an ſpiritum habeat: adeò totus in corpus, ſenſúſque corporis immerſus vix ſupra pecudis captum ſeſe extulit. Sanè [i] Auguſtinus idem alibi de gladio loquens, quo Phinees ſcortatores confodit, *Quod vtique*, inquit, *degradationibus, & excommunicationibus ſignificatum eſt eſſe faciendum in hoc tempore, cùm in Eccleſiæ diſciplina viſibilis fuerat gladius ceſſaturus.* Ergo Epiſcopi ſpiritalem habent gladium, eóque in peccatores animaduertunt, ac *vindicant*; vt idem rurſus [k] alio in loco loquitur: vbi de concubinariis agit; & quærenti: *Quare qui hoc agunt, à communione non ſuſpenduntur?* reſpondet: *Ideò enim tantum ſcelus à ſacerdotibus non vindicatur, quia à multis admittitur.*

Vetus eſt [l] Canon inter Apoſtolicos, quo Clericus *in fornicatione, aut periurio, aut furto captus, deponi iubetur; non tamen communione priuari. Dicit enim Scriptura: non vindicabis bis in idipſum.* Ita vindicta pœnáque eſt vna, dignitate multari: altera, multari communione. Dixi *multari* communione, ac *dignitate*: quod reprehendit Meſſalinus Catharus. [m] *Sed vbi legiſti*, inquit, *multare aliquem communione?* Atqui ne in tirone quidem Grammaticæ impunita hæc abiret inſcitia. Quid enim? Non eſt Latinum, *multare aliquem communione*, pro eo quod eſt *condemnare ἀκοινωνησίᾳ, & excommunicationem infligere?* Sic enim Iuriſconſulti dicunt, [n] *multare parte bonorum*, vel [o] *patrimonij parte.* ſic *multari patria.* ſic *regno multari* dixit [p] Cicero. [q] Saluianus verò, *multare ſe vſu præſentium.* vbi idem eſt quod priuari. Ita ergo *multari communione*, idem erit ac *priuari iure communicandi.* Quam quidem in Eccleſia veteri vſitatam fuiſſe pœnam qui neſciat, omnium rerum ignarus ſit oportet.

Capvt XIII. V. Iam illa quanta irriſione caſtiganda ſunt, quibus pœnam non eſſe probat excommunicationem. [a] *Illis*, inquit, *pœna eſt, qui in aliquo peccato deprehenſi, quo ſe indignos communione fidelium reddiderunt, vel ipſi volentes pœnitentia ob hoc delictum petita, & accepta vltrò reconciliari ſtudent; vel excommunicatos ſe dolentes, laborant vt recipiantur, & pœnitentia legitimo tempore exacto ad communionem redeunt. Totum hoc voluntarium eſt, & in conſcientia cuiuſque poſitum. Nec in his ſita eſt iuriſdictio Epiſcopi. Nihil iuris quippe habet Epiſcopus in eos qui ſunt impœnitentes. Nullæ enim in eos pœnæ Eccleſiaſticæ ſunt conſtitutæ, qui nolentes ipſi reſtitui ab Eccleſia extorres libenter manent.* Hæc ille: quæ oratio partim ſe ipſa collidit: partim abſurdè nugatur. Pœna eſt, inquit, excommunicatio duntaxat iis, qui ſuapte voluntate illam ſuſcipiunt. Ergo ſaltem iſtis eſt pœna: & in eos poteſtatem Epiſcopus exercebit ſuam, qui volentes eam admittent. Nec enim, opinor, pœna non eſt, quam ex merito, culpáque venientem ſponte aliquis amplectitur. cùm & mortem ob ſua damnati crimina nonnulli patienter: quidam etiam vltrò, ac libenter tolerent. Certè Apoſtoli, & Martyres ab iudicibus, & magiſtratibus ſupplicio addicti, ſumma ſua voluntate, immò & voluptate patiebantur. neque tamen proptereà non ea pœna, quam paſſi ſunt, fuit: aut aliud, quàm vſus iuriſdictionis, & poteſtatis extitit in eos lata illa ſententia. Chriſtus ecce, qui *oblatus eſt, quia ipſe voluit*, & libenter mortem pertulit, pœnam certè paſſus eſt, eámque ab legitima poteſtate, & iuriſdictionem exercente quantumuis iniquè ſibi inflictam. Quam enim poteſtatem à Deo conceſſam ipſemet teſtatur, quis non legitimam putet? [b] *Non haberes*, inquit, *poteſtatem aduerſum me vllam, niſi tibi datum eſſet deſuper.* Quia, vt ex Apoſtolo adnotat [c] Auguſtinus, *non eſt poteſtas niſi à Deo.*

VI. Qvanqvam ita vſuuenit, vt eodem tempore inuiti, ac volentes pœnas luant, pro diuerſa videlicet, quæ homini inſita eſt, appetitione, ac voluntate. Cuiuſmodi conflictionis Chriſtus, antequam pateretur, indicium præbuit. Hic enim & inſtantem perpeſſionem auerſatus eſt: & eandem voluit, ac ſponte ſubiit. Vnde mors eadem & voluntaria illi fuit, & non voluntaria. Ex quo illud etiam explicari ſolet, quod interdum quæritur: verum Chriſto ipſi ab iis, qui illum occiderunt, iniuria facta ſit. Nam illatam non eſſe videri poteſt ex ea Canonici iuris regula: [d] *Scienti & volenti non fit iniuria, neque dolus.* Quæ ex Ariſtotelicis fontibus manaſſe videtur. Hic enim in Ethicis docet, [e] *nemini volenti iniuriam fieri; tametſi damnum ei volenti poſſit afferri.* Cui & [f] S. Thomas adſtipulatur. Cùm igitur Chriſtus mortem ſponte, ac volens oppetierit, extra iniuriæ culpam videntur fuiſſe qui illum occiderunt. Verùm ad iniuriam ſatis illud fuit; quòd naturali appetitu mortem perhorreſcebat, ac refugiebat: cúmque vitæ retinendæ, ac doloris illius & mali non patiendi ius haberet; quidquid contra ius illud irrogatum ipſi eſt à Iudæis, iniuria cenſetur: & quodammodo non voluntarium fuit: vtpote naturali, eíque legitimæ voluntati contrarium. Scio ad hanc pleniùs enodandam quæſtionem, adhuc nonnulla deſiderari. ac videri hoc poſſe *Tuſcum litigium*; & *nil agere exemplum, quod litem lite reſoluit.* Sed cùm ab hoc loco aliena ſit iſta controuerſia, quod certè fas eſt, id ex eo tantùm ſumimus, poſſe aliquid & ſponte perferri, ac ſuſcipi: & tamen voluntati eſſe contrarium. *Eſt namque alia voluntas præter rationalem* (ait [g] Hunaldus quidam) *quæ propriè dicitur appetitus: ſecundum quam dicitur velle comedere: qua etiam ieiunium celebrans ab eſcis vult abſtinere. Vult igitur idem, & non vult comedere. Et huic quidem voluntati multa Chriſtus tulit contraria: illi verò nihil.*

VII. Hinc apparet pœnas illas, quæ pœnitentibus ob delicta imponebantur ab Epiſcopis, non ita voluntarias fuiſſe, vt non ex parte ab nolentibus, & inuitis admitterentur. Quare ſi hoc vno deterretur Catharus, quo minus pœnas eſſe putet multas illas Eccleſiaſticas, quòd ſoli eas volentes ſubirent, poteſt ex iis quæ diximus intelligere, quadamtenus ab nolentibus eaſdem eſſe ſuſceptas. An non [h] Theodoſius Imperator ſummus vir, ob cædem Theſſalonicæ factam, pœnas Ambroſij Epiſcopi ſententia dedit, cùm

[a] Salm. p. 456.
[b] Ioan. 19. 11.
[c] Tract. 116 in Ioan.
[d] In 6 lib. 5 Reg. 17
[e] Ariſtot. 5 Eth. cap. 11. Βλάπτεται μὲν οὖν τις ἑκών, καὶ τὰ ἄδικα πάσχει. ἀδικεῖται δ᾽ οὐδεὶς ἑκών.
[f] In 1. 2. qu. 59. art. 3.
[g] Hunal. ad Præp. Eſt vltima inter epiſtolas Phil. Abb. bonæ Spei.
[h] Paul. in vita Ambr. Ruff. lib. 1 cap. 18. Theodor. lib. 5. cap. 8. Sozom. lib. 7. c. 14.

cùm ab illo interdictus Eccleſiæ aditu, communionéque ſacrorum, diu mul- Capvt XIII.
túmque illas deprecatus, perſeuerante nihilominus Epiſcopo, in eius poteſtate fuit: & vt iniunctum ſibi erat, raro modeſtiæ exemplo ſatisfecit? Hic igitur pœnam vtique volens, ſed non ſine moleſtia, & repugnantia aliqua, quam iubebatur exſoluit. Idem & alij pœnitentes fecere: quos ſæpiùs inuitiſſimos, &, quoad licebat, renitentes ad pœnitentiam adactos eſſe ſuprà diximus. De quo frequentes extant querelæ Patrum antiquiſſimorum, & eorumdem partim cohortationes, ac minæ: partim exprobrationes. Ex quibus vnum, non ampliùs, Auguſtini locum adducemus è ſermone quodam ad pœnitentes: quem ſic orditur:[a] *Pœnitentes, pœnitentes, pœnitentes: ſi tamen eſtis pœnitentes, & non eſtis irridentes: mutate vitam, reconciliamini Deo. Et vos enim cum catena paſcetis. Qua, inquis, catena? Quæ ligaueritis in terra, erunt ligata & in cælo. Audis ligaturam, & Deo putas facere impoſturam? Pœnitentiam agis, genu figis, & rides, & ſubſannas patientiam Dei, &c.*

[a] Hom. 42 de 50 Tomo 10.

Atenim abſolutè potuit Eccleſiæ nuntium remittere, & ad gentiles deficere, cui indicebatur ab Epiſcopo pœnitentia. Eóne minus pœna illa fuit, quòd iſte vel eam detrectaret; vel extrema deſperatione defugeret. Sed iam ſtupori huic, & flagitio argumentationis occurrimus. Vt in reum ſententia fertur, & ex lege pœna dicitur, ſiue eam æqui boníque conſulat; ſiue reluctetur, ac vel morte anteuertat, vel fuga deuitet: nihilóque ſecius & ſententia iudicis, & iuriſdictionis ac poteſtatis vſus ille eſt, actióque legitima. Sic Eccleſiæ præſides in coërcendis peccatis auctoritatem exercent ſuam, ac legitimas pœnas inferunt, quicumque tandem earum conſequatur exitus.

VIII. Qvid enim eſt pœna: aut quæ tandem ei voci ſubiecta poteſtas eſt ac notio? *Pœna*, inquit[b] Iuriſconſultus, *eſt noxæ vindicta.* Ac quæ ibidem ſequuntur, multum ad negotium noſtrum pertinent. *Inter multam & pœnam* (pergit idem) *multum intereſt: cùm pœna generale ſit nomen, omnium delictorum coërcitio: multa, ſpecialis peccati: cuius animaduerſio hodie pecuniaria eſt. Pœna autem non tantùm pecuniaria; verùm capitis, & exiſtimationis irrogari ſolet. Et multa quidem ex arbitrio eius venit, qui multam dicit: pœna non irrogatur, niſi quæ quâque lege, vel quo alio iure ſpecialiter huic delicto impoſita eſt. quinimmo multa ibi dicitur, vbi ſpecialis pœna non eſt impoſita.* Ex quo Iuriſperitorum reſponſo liquidò conſtat, pœnas Eccleſiaſticas reuera pœnas fuiſſe: quibus & noxæ vindicatæ ſunt, & delicta coërcita; & eædem legum auctoritate, id eſt *canonum*; adeóque *iure canonico* (quod multum ridendus ipſe Catharus ridebat) conſtitutæ & impoſitæ fuerunt. Quàm porro ioculare eſt iſtud Cathari, & ab omni ratione, ac iudicio derelictum: *Nullas in eos pœnas conſtitutas, qui nolentes ipſi reſtitui, ab Eccleſia extorres libenter manent!* Quaſi non ſatis iſta magna pœna ſit, extorrem ab Eccleſia fieri, & ab eius communione, hoc eſt ſacramentorum vſu, ac precum, & ſacrorum omnium fructu, & participatione repelli. Atqui in ciuili republica non leuis pœna cenſetur exilium: & olim Romæ capitalium, & maximorum criminum pœna fuit aquæ & ignis interdictio: vel relegatio, ac deportatio. Cui proportione reſpondet Eccleſiaſtica illa, & ſpiritualis animaduerſio, quâ excommunicantur, ac tum ab Eccleſia, ſic tanquam patria: tum à cæleſti regno pelluntur, ac proſcribuntur ſceleroſi omnes, aut hæretici; & inter hos peſſimi, ac longè peſtilentiſſimi Cathari: quantumuis in ſuis ſordibus, & criminum, ac perfidiæ ſuæ cæno libentes, alacréſque volutentur. An non ad triremes, aut ad perpetuum damnati carcerem: aut procul ab natali ſolo in inculta, & inamœna loca relegati, paullatim eorum conſuetudine ita capiuntur, vt amare incipiant, & in illis libenter habitent, patriæ, ac priſtinæ felicitatis obliti?

[b] L. 131 D. de Ver. Sig.

IX. Cvm hæc, & huiuſmodi alia de Epiſcoporum, ſacrorúmque magiſtratuum poteſtate dicimus; ad hæc interim reſpicere volumus eruditum lectorem; nec ea neſcire, quæ Theologi noſtri, & Canonum interpretes de illius genere poteſtatis, & partibus, ac functionum varietate diſputant. *Cuius ignorantia, vel inaduertentia gignit confuſionem apud aliquos infinitam*, vt veriùs quàm elegantiùs ait Ioannes Gerſon[c] in libro de poteſtate Eccleſiaſtica. Quod ad Catharum Meſſalinum apprimè quadrat; qui poteſtatis iſtius, &

[c] Conſ. 1. col. 113. To. 1.

CAPVT XIII. argumenti, de quo commentabatur, inſcitia fœdè omnia confudit ac permiſcuit.

Sciri ergo debet[a] Eccleſiaſticam poteſtatem diuidi primò in poteſtatem ordinis, & iuriſdictionis. Illa rurſus eſt duplex: Vna quæ ad verum Chriſti corpus refertur: qua ſacerdotes conſecrare, & ſacrificare poſſunt. Altera myſticum, vt vocant, corpus reſpicit: quod eſt Eccleſia, & fideles omnes: quatenus iis ſacramenta miniſtrantur. Poteſtas iuriſdictionis, alia eſt *in foro interiori*, vt vocant, qua remitti peccata poſſunt in ſacramento pœnitentiæ: alia *in exteriore foro*, quæ, vt ab eodem[b] Gerſonio definitur, *eſt poteſtas Eccleſiaſtica coërcitiua, quæ valet exerceri in alterum, etiam inuitum, ad dirigendum ſubditos in finem beatitudinis æternæ*. Eſt autem iuriſdictio, vt idem mox ſubiicit, *poteſtas dicendi ius in alterum etiam inuitum*.[c] Intereſt porro inter poteſtates iſtas duas, quòd quæ Ordinis dicitur, auferri, abdicarive nequit: & eadem eſt in omnibus, qui eius participes ſunt. Itaque tanta eſt in ſacerdote quouis ſimplici conſecrandi corporis Dominici poteſtas, quanta in Epiſcopo, ipſóque adeò ſummo Pontifice. Quam ideo Gerſonius vocat *inabdicabilem, inauferibilem, & illimitabilem in ſua eſſentia*. Quamuis enim communione, vel vſu Ordinis interdictus ſacerdos ſi conſecrare audeat, grauiſſimum ſcelus admittat; reipſa tamen conſecrat.

a Gerſ. ibid. Conſ. 2.

b Conſ. 4.

c Idem Conſ. 2.

X. DIXI parem & eandem in omnibus eſſe, qui eius ſunt participes, propter eam Ordinis poteſtatem, quæ ad myſticum Chriſti corpus extenditur.[d] Non enim ſacramenta omnia poſſunt ab omnibus adminiſtrari ſacerdoribus. Nam Epiſcopis ſolis quædam attributa ſunt; quæ ſimplices ſacerdotes nefas eſt attingere: nec ſi audeant, quidquam omninò faciunt, vt de ordinatione ſuprà vberrimè demonſtrauimus. At poteſtas iuriſdictionis in vtroque foro, tam interno, quod *conſcientiæ* dicitur, quàm externo, nec omnibus conceditur, nec eadem ineſt in illis, qui ea ſunt præditi. Sed interioris fori iuriſdictio in minores ſacerdotes ab Epiſcopali auctoritate dimanat. Ad externam iuriſdictionem, de qua potiſſimùm hic agitur, & quà Epiſcoporum propria eſt, pertinet *iuridica*, vt idem[e] Gerſonius ait, *poteſtas excommunicandi, vel interdicendi ab Eccleſiaſticis ſacramentis, & communione fidelium, rebelles, & inobedientes Eccleſiæ*. De huiuſmodi poteſtate, ac iuriſdictione toto hoc in Opere maximè contra Catharum agimus; cùm Epiſcopos contendimus non ſimplicem habere, ex vi officij, inſtitutioniſque ſuæ, muneris curationem: ſed etiam honorem, dignitatem, poteſtatem, iuriſdictionem, qua & iubere poſſunt, ac leges Eccleſiaſticas ferre: & delinquentes coërcere ac pœnis itidem Eccleſiaſticis ſubiicere, etiam inuitos, ac reluctantes: & iccirco ſacros eſſe, Eccleſiaſticóſque magiſtratus, & ἄρχοντας, Eccleſiæque præſides: inter quos ſupremus vnus eſt, ac fidelium omnium caput Romanus Pontifex. De hac poteſtate legendus imprimis Ioannes ille Gerſonius: tum Iacobus Almainus in libro de auctoritate Eccleſiæ: & in alio de poteſtate Eccleſiaſtica, & Laica; ſecluſa tamen illa parte quæſtionis, quæ de auctoritatum inuicem comparatione ex tranſuerſo apud illos agitatur: de qua nihil in vtramuis partem diſputo. Tum verò Franciſcus à Victoria in Relectionibus duabus de poteſtate Eccleſiaſtica.

d Idem Conſ. 3.

e Conſ. 4.

Hinc diſcet Catharus, quàm leuia, & puerilia ſint, quæ aduerſus Eccleſiaſticam poteſtatem præſcribit ex eo, quòd ſponte ſe illi fidelium quiſque ſubiicit. Hæc enim, de qua loquimur, *exterioris fori iuriſdictio*, coërcitiua eſt, & *inuitos etiam, ac reſiſtentes pro imperio continet.*

Excurſio contra Edmundi Richerij librum de Eccleſiaſtica, & politica poteſtate, eiúſque dogma, quod primùm ſummatim exponitur: tum eius vitia caſtigantur. Quo ſenſu Eccleſiaſtica poteſtas communitati ipſi conueniat. Cuiuſcumque reipublicæ poteſtatem, ac magiſtratum ad commune bonum tanquam finem ordinari. Poteſtatem Eccleſiaſticam in communitate fidelium formaliter, *vt vocant, ac* ſubiectiuè *non ineſſe; ídque ex eius inſtitutione, & Scriptura probatur, maximéque ex iis ſimilitudinibus, quibus Eccleſiæ conditio deſcribitur: velut domus, ac familiæ.*

Capvt XIV.

I. IAm ad finem ſpectabat hæc noſtra lucubratio, niſi me Cathari vox illa tanquam iniecta manu retraheret, quam obiter ac velut oſcitans, & ſemiſomnus inicit: *Eccleſiaſticam pœnam, cuiuſmodi eſt excommunicatio, non indici ab Epiſcopo, ſed ab Eccleſia.* Reuocauit enim illius mihi contentionis, & controuerſiæ memoriam, quæ ante annos paullo plus triginta, verſari hac in vrbe, & Academia cœpit, & in partes, ac factiones nonnullorum ſtudia diſtraxit. Cuius diſſidij ſanè luctuoſi cauſſam libellus quidam attulit anno editus CIↃIↃCXI, nullius auctoris inſcriptus nomine: ſed quem ab Edmundo Richerio ſcriptum, ac vulgatum eſſe nemo dubitabat: *De Eccleſiaſtica, & Politica poteſtate.* Quo in libro nouæ, ac peſtilentis doctrinæ ſparſit ſemina; quæ magnis deinceps auctibus adoleuerunt in quorumdam animis: qui de ſummi Pontificis, & Epiſcoporum omnium poteſtate occaſionem inde ſumpſerunt exiſtimandi ſecus, quàm aut vetus iudicauit Eccleſia; aut catholicæ integritas fidei, ac formula præſcribit. Huius opinionis velut ἀπήχημα eſt Cathari illa, quam dixi, ſententia. quam propterea in ſtirpe, atque origine ſua perſequi decreui; ac præcipua Richeriani capita dogmatis illo in libello comprehenſa refellere: vt ea quiuis agnoſcat non eſſe ſolùm nefaria, & à fidei ſalubritate, qua Catholici ſumus, aliena; ſed etiam abſurda, ſtolida, & inſulſa: vtpote diſſonis & pugnantibus inuicem ex rebus, decretíſque conflata.

II. Svmma Richerianæ doctrinæ in eo vertitur, quod initio poſuit Operis ſui; *Chriſtum fundando Eccleſiam, priùs, immediatiùs, atque eſſentialiùs, claues, ſiue iuriſdictionem toti dediſſe Eccleſiæ, quàm Petro: ſeu, quod eodem redit, claues toti contuliſſe Eccleſiæ, vt per vnum miniſterialiter exercerentur. Quandoquidem tota iuriſdictio Eccleſiaſtica, primariò; propriè, ac eſſentialiter Eccleſiæ conuenit: Romano autem Pontifici, atque aliis Epiſcopis, miniſterialiter, & quoad executionem tantùm; ſicut facultas videndi oculo.* Hanc veluti concluſionem ex *vulgari illo, & indubitatæ fidei axiomate* colligit: *Deum, & naturam priùs, atque immediatiùs ad totum ſuppoſitum, quàm ad aliquam partem ſuppoſiti, quamuis nobiliſſimam, intendere: eámque ob cauſſam, facultatem videndi, exempli gratia, toti datam eſſe homini; vt per oculum, tanquam per organum, & miniſtrum hominis exerceretur. Nam oculus per & propter hominem exiſtit.*

Hac in oratione vitia inſunt maxima duo: quòd & verborum ſe ambiguitate iactat: & cum primis non cohærent, ſed repugnant ſequentia. quæ ambo deinceps explicanda ſunt. Imprimis quod dicitur: *Iuriſdictionem Eccleſiaſticam propriè ac eſſentialiter Eccleſiæ conuenire: quòd vt Deus & natura priùs atque immediatiùs ad totum ſuppoſitum intendunt, quàm ad aliquam partem ſuppoſiti, quamuis nobiliſſimam:* ita Chriſtus in Eccleſia, & Eccleſiaſtica inſtituenda poteſtate potiorem duxerit totius corporis, id eſt Eccleſiæ, rationem, quàm vnius membri vel præſtantiſſimi; qualis eſt Pontifex ſummus, aut Epiſcopi ceteri: captioſè dicitur; ac duplicem continet ſenſum. Nam pri-

Capvt XIV. mò ſic intelligitur: In Eccleſia conſtituenda, Chriſtum primariò ac per ſe, totum, & integrum corpus ſibi formandum propoſuiſſe, ac deſignaſſe: ita vt in hunc finem, tanquam vltimum, ac præcipuum, intentus fuerit, vt communitatem quandam ac rempublicam ſacram, velut corpus ex membris omnibus, capite videlicet, ac ceteris, compactum, coagmentaret, ac fingeret. Atque hoc ſanè veriſſimum eſt, nec in hac tantummodo ſocietate valet, quæ eiuſdem fidei & ſacramentorum communione cenſetur: ſed in naturalibus etiam corporibus cernitur; maximéque vita, & ſenſu præditorum.

III. Etenim Deus in humano fabricando corpore non vnam tantummodo partem deſtinauit, ad eámque primò, ac per ſe conſilium ſuum retulit: veluti caput, vel cor, aut aliam quamcumque licet excellentem ceteris: ſed in totum ipſum intuetur; ac totius gratia partes elaborat ſingulas: ac quidquid in iis fingendo molitur, id ad vniuerſi corporis ſtucturam, vſum, & vtilitatem accommodat. Eodem modo Chriſtus quæcumque in Eccleſiam commoda, & ornamenta contulit: omnia gratiæ beneficia; ſacramenta, poteſtatem, iuriſdictionem, ac reliqua, totius ad corporis emolumentum ac fructum retulit, tanquam primarium, vltimúmque finem. Non enim Petrus *clauium poteſtatem*; vel ligandi, ſoluendique ius, & functionem propter ſe vnum, & ſuapte cauſſa conſecutus eſt: ſed Eccleſiæ gratia; & vt Chriſtianis omnibus in commune prodeſſet. Quò quidem illud Apoſtoli pertinet: [a] *Omnia enim veſtra ſunt, ſiue Paulus, ſiue Apollò, ſiue Cephas, ſiue mundus, ſiue vita, ſiue mors, ſiue præſentia, ſiue futura. Omnia enim veſtra ſunt: vos autem Chriſti: Chriſtus autem Dei.* Prorſus ita ſeſe res habet: tota ex capite ac membris, hoc eſt ex populo, & Epiſcopis, horúmque capite ac principe, conflata Eccleſia, finis eſt, quem in fidelis ac ſibi dicati gregis deſignatione primariò, ac præcipuè propoſitum habuit Chriſtus, & ad quem omnia reuocauit. Quemadmodum & in reliquis hominum cœtibus accidit, qui communis boni cuiuſpiam adipiſcendi gratia congregantur: in quibus vniuerſitatis ratio maior habetur, quàm partium ſingillatim, ac ſeorſim ſumptarum. Sic in nauigatione præcipuus gubernandi ſcopus eſt, nauim ipſam cum multitudine omni, quæ naui vehitur, tueri, & incolumem ad portum appellere: ſingulos autem, ac vel rectorem ipſum, non primò ac per ſe; ſed quatenus partes ſunt totius, & eorum ſalus communi ſalute continetur. Sic in exercitu procurando illud ante oculos habet imperator, vt ſaluum, & victorem reducat exercitum; non vt priuatim ſibi conſulat, niſi quatenus pars eſt illius, & cum eo ſtatus, ac ſortis conditione coniungitur.

a 1. Cor. 3. 22.

IV. Quò illud potiſſimùm attinet, quod ſuprà memoraui: magiſtratus, ac legitima imperia ciuitatum, & populorum, non propter ſe, neque ſui commodi gratia; ſed eorum, quibus præſunt, vtilitatis cauſſa comparari. De qua re præclarè iſtud à Philoſopho proditum eſt in tertio Politicorum; quod hîc iuuat referre. [b] Scribit hoc intereſſe inter herilem dominatum, & domeſticam præfecturam: *quod ille, quamuis idem reuera ſit ei vtile, qui natura conditione ſeruus eſt, & ei qui natura dominus eſt: nihilominus ad domini commodum gubernationem accommodat: ad id verò, quod ſerui intereſt, tantùm ex accidenti. Nec enim pereunte ſeruo, tueri ſe poteſt herilis dominatio. At imperium in liberos, & vxorem, ac totam domum, quod œconomicum dicimus, vel eorum gratia eſt qui reguntur, vel communis alicuius vtriſque commodi: ac per ſe quidem ad eorum, qui ſubſunt, commodum ordinatur: ſicut in artibus ceteris euenire cernimus: vt in medicina, & paleſtrica.* Ac paucis interiectis, ita concludit [c]: *Perſpicuum eſt igitur, quæcumque reſpublicæ in communem vtilitatem intentæ ſunt, eas eſſe rectas, & ei, quod iuſtum eſt, ſimpliciter conſentaneas: quæcumque verò priuatum tantummodo illorum qui præſunt emolumentum ſpectant, vitioſas omnes eſſe, & ab recta rerumpublicarum forma degenerare. Tranſeunt enim ad herilem dominationem. Atqui ciuitas ſocietas eſt liberorum.* Hæc Ariſtoteles: quæ ſunt ad id quod modò pertractamus opportuniſſima. Docent enim nos quem ad finem Eccleſiaſtica poteſtas ex natura ſua pertineat: nimirum ad totius Eccleſiæ bonum: ſicut ad totius corporis vſum, & vtilitatem, quæ ineſt in illius parte oculo, videndi facultas dirigitur: *Omnis pars* (ait [d] S. Thomas) *ordinatur ad totum, vt imper-*

b Ariſt. 3 Polit. c. 6. ἡ μὲν γὰρ δεσποτεία, καί περ ὄντος κατ' ἀλήθειαν τῷ τε φύσει δούλῳ, καὶ τῷ φύσει δεσπότῃ ταὐτὸ συμφέροντος, ὅμως ἄρχει πρὸς τὸ τοῦ δεσπότου συμφέρον οὐδὲν ἧττον· πρὸς δὲ τὸ τοῦ δούλου, κατὰ συμβεβηκός. οὐ γὰρ ἐνδέχεται φθειρομένου τοῦ δούλου, σώζεσθαι τὴν δεσποτείαν. ἡ δὲ τέκνων ἀρχὴ, καὶ γυναικὸς, καὶ τῆς οἰκίας πάσης, ἣν δὴ καλοῦμεν οἰκονομικὴν, ἤτοι τῶν ἀρχομένων χάριν ἐστὶν, ἢ κοινοῦ τινος ἀμφοῖν, καθ' αὑτὸ μὲν, τῶν ἀρχομένων· ὥσπερ ὁρῶμεν καὶ τὰς ἄλλας τέχνας, οἷον ἰατρικὴν, καὶ γυμναστικήν· κατὰ συμβεβηκὸς δὲ, κἂν αὐτῶν εἴη.

c Ibid. φανερὸν τοίνυν ὡς ὅσαι μὲν πολιτεῖαι τὸ κοινῇ συμφέρον σκοποῦσιν, αὗται μὲν ὀρθαὶ τυγχάνουσιν οὖσαι κατὰ τὸ ἁπλῶς δίκαιον· ὅσαι δὲ τὸ σφέτερον μόνον τῶν ἀρχόντων, ἡμαρτημέναι πᾶσαι, καὶ παρεκβάσεις τῶν ὀρθῶν πολιτειῶν· δεσποτικαὶ γὰρ· ἡ δὲ πόλις, κοινωνία τῶν ἐλευθέρων ἐστί.

d 1. 2. q. 64. ar. 2.

fectum ad perfectum. Et ideò omnis pars eſt naturaliter propter totum. Hoc ſenſu verum eſt quod & ex priore ad Corinthios ſuprà commemorauimus Apoſtoli dictum: & quod Richerius ait, iuriſdictionem Eccleſiaſticam toti Eccleſiæ primò ac per ſe conuenire. Sed non ea mente ſcripſit iſta; nec id in animo habuit, quod nihil neceſſe fuit, oſtendere: ac de quo nulla inter quantumcumque doctos eſt controuerſia. Sed alio ſenſu potiùs, de quo proximè eſt agendum. CAPVT XIV.

V. ALTER itaque Richeriani illius decreti ſenſus eſt, cùm ait, *Iuriſdictionem Eccleſiaſticam primariò, propriè, & eſſentialiter Eccleſiæ conuenire: Romano autem Pontifici, atque aliis Epiſcopis, inſtrumentaliter, miniſterialiter,* &c. vt hoc velit: Poteſtatem ipſam, & iuriſdictionem in ipſo Eccleſiæ corpore, ac communitatè reſidere, tanquam in ſubiecto; quod in Scholis *formaliter* ineſſe dicunt: ſicut priorem illum modum, quem proximè antè poſui, ſic efferunt; poteſtatem illam *finaliter* conuenire toti Eccleſiæ; quatenus in huius bonum, & commodum, velut præcipuum finem, primariò conſpirat. Atque hic poſterior modus, quem *formalem* nominari dixi, bifariam rurſus accipi poteſt. Primùm vt penes ipſam Eccleſiæ communitatem, ab origine, inſtitutionéque ſua, iuriſdictio illa fuerit, ei à Chriſto tributa: ſed eam ſubinde in vnum aliquem transfuderit, vt eſſet deinceps, quod Richerius aſſerit, *politia monarchica.* Quod in omnibus imperiis, ac regnis vſuueniſſe putant, qui de rebuſpublicis ſcripſerunt: vt ius & poteſtas omnis à natura ipſa communitati conueniat; quæ eam poſtea vel in plures magiſtratus, ac rectores partiatur: vel integram in vnum aliquem transferat: pro eo ac plurium regimen, vel vnius elegerit: ex quo ciuilium per gentes, ac populos adminiſtrationum orta ſunt diſcrimina. Sic inter alios [a] Almainus exiſtimat in libro de Auctoritate Eccleſiæ; ac vulgò ceteri. Porrò vbi ius, auctoritatémque, quam habebat, in eum, quem elegit, transfudit principem, non eam penes ſe retinet, nec reuocare ampliùs poteſt. Hûc enim memorabile illud Valentiniani primi Imperatoris reſponſum pertinet, quo milites, à quibus recens factus erat Imperator, inſtantes vti in collegium imperij fratrem ſuum Valentem aſſumeret, caſtigauit, ac compeſcuit. [b] *Veſtrum fuit, ô milites! cùm imperator nullus eſſet, imperij mihi habenas tradere. Sed poſtquam illud ſuſcepi; meum deinceps non veſtrùm eſt publicis rebus proſpicere.*

[a] Cap. 2, & Victoria Relect. de pot. ciu. Bellar. Tom. 1 Cõtro. 5 de Laic. lib. 3, c. 6.

[b] Theodor. lib. 4 Hiſt. c. 5. ὑμέτερον ἦν, ὦ στρατιῶται, βασιλέως οὐκ ὄντος ἐμοὶ δοῦναι τῆς βασιλείας τὰς ἡνίας. ἐπειδὴ δὲ ταύτην ἐδεξάμην ἐγὼ, ἐμὸν λοιπὸν, οὐχ ὑμέτερον, τὸ περὶ τῶν κοινῶν διασκοπεῖσθαι πραγμάτων.

Altera opinionis illius Richerianæ poteſt eſſe ratio: vt communitas ipſa fidelium poteſtatem, ac iuriſdictionem, quam primariò poſſidere dicitur, ſic in alterum deriuet, ac traiiciat, vt eam non amittat, ſed retineat; ac ſolam eius functionem, executionémque, vel, vt idem loquitur, miniſterium committat. Quemadmodum in populari republica, velut Athenis, ac Romæ; ita magiſtratus creabantur, & quidem maxima interdum præditi poteſtate, vt tamen ſumma penes populum eſſet: nec propterea iuriſdictione populus cederet, aut ea ſe in perpetuum ſpoliaret.

VI. HORVM duorum alterutrum intelligi debet in illo Richerij dogmate: & vtrumque tamen falſum eſt, & ἀσύςατον. Quod ita breuiter oſtendimus. Poteſtas omnis Eccleſiæ, ac iuriſdictio, vt & ipſa Eccleſia, non naturali, & humana, ſed diuina Chriſti auctoritate niti debet. Quare non aliter de ea pronuntiare fas eſt, quàm vt ab ipſomet auctore illius, & conditore Chriſto traditum eſſe conſtat. Certum eſt autem eodem momento, quo communitatem illam, quæ Eccleſia vocatur, Chriſtus inſtituit, poteſtatem illam introductam fuiſſe, ac tam vni Petro, velut capiti, quàm Apoſtolis ſub eo commiſſam, vt per illos ad eorum ſucceſſores tranſiret. Immò verò priùs iſta poteſtas fixa, conſtitutáque fuit; & miniſtri eius, & Epiſcopi priùs deſignati, quàm Eccleſia, hoc eſt totum corpus, ac reſpublica tota coaluiſſet. Itaque non anteà penes communitatem ipſam iuriſdictio Eccleſiaſtica reſedit: & inde velut populari ſuffragio, & conſenſu in magiſtratus eſt tranſlata. Sed ſtatim ab origine prima deſtinatus eſt vnus princeps futuri corporis Petrus; ac poſt eum Apoſtoli reliqui. Vt hîc etiam locum habeat, quod Baſilius, & Ambroſius in explicando dierum opere ſex adnotarunt; contrà, atque architecti ſolent, feciſſe

CAPVT XIV. Deum in fabricanda vniuerſitate. Si quidem illi à fundamentis opus ordiuntur, & ab imo ad ſummum promouent; poſtremúmque omnium culmen, ac faſtigium imponunt: Deus autem è contrario primum cælum, qui mundi vertex eſt, condidit; deinde terram. Ita illi quidem. Quod vtcumque ſe habet; de quo alibi dictum eſt; hoc ipſum ſanè in Eccleſia fabricanda videtur præſtitiſſe Chriſtus: qui antè caput, & principatum, quàm corpus reliquum, ac membra ſpiritualis illius ædificij fundare voluit.

VII. QVOD ſi verba illa Chriſti conſideremus, quibus inſtitutam eſſe poteſtatem Eccleſiaſticam Catholici omnes, ac Richerius adeò ipſe decernit; nullum in iis veſtigium reperiemus communitati priùs traditæ iuriſdictionis, aut deſponſæ, tum de eius voluntate tranſmiſſæ in Epiſcopos, ac Pontificem ſummum. Quod ſi ita eſt; profectò temerariæ eſt nouitatis, miniméque ſobriæ, præter id, quod expreſsè in Scripturis ordinatum à Chriſto legitur; immo contra iſtud ipſum, comminiſci aliquid audere, & in vſum, ac fidem Chriſtianæ religionis innectere. Verba ipſa, quibus origo & initium poteſtati illi datum eſt à Chriſto, Richerius cum Catholicis omnibus agnoſcit hæc: [a] *Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam,* &c. Et, [b] *Tibi dabo claues regni cælorum, & quodcumque ligaueris ſuper terram, erit ligatum & in cælis, & quodcumque ſolueris ſuper terram, erit ſolutum & in cælis.* Item illud: [c] *Paſce agnos meos; paſce oues meas.* Tum vniuersè Apoſtolis omnibus: [d] *Quæcumque alligaueritis ſuper terram, erunt ligata & in cælo: & quæcumque ſolueritis ſuper terram, erunt ſoluta & in cælo.* Ad hæc, [e] *Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta ſunt.* In illis omnibus lucet illa iuriſdictio, & poteſtas ſolis Eccleſiæ data principibus: poteſtas, inquam, *ligandi, atque ſoluendi;* ac *remittendorum peccatorum,* ſiue *clauium poteſtas.* Nuſquam autem communitati ac multitudini fidelium donata legitur; niſi eo, quem dixi ſuprà, modo, vt ad totius corporis vtilitatem, velut ad finem referatur; non vt in illa, tanquam in ſubiecto reſideat. Ac vel ſimilitudo illa viſus & oculi, quam ad hoc negotium Richerius adhibet, ipſius conuincit errorem. Etenim facultas videndi ſoli ineſt oculo; quia ſolus ea non vtitur tantùm, ſed etiam præditus eſt oculus. nec tam ſtolidè quiſquam inſanit, vt videndi in toto corpore vim, ac δύναμιν ineſſe dicat. Alioqui fuſa per totum corpus eſſet, & membra occuparet omnia: ac tam pes, manúſve, quàm oculus videret. Quidquid enim in toto eſſe dicitur, ſi non falsò dicitur, nulla eo carere pars debet. caret autem, ſi extra quampiam eſt: ac multo magis, ſi in vna duntaxat eſt, eáque minima. Vt in Sophiſticis fallaciis numeratur tritum illud, *Æthiopem album eſſe, quia dentes eius albi ſunt.* Sic non minus verſutum, & ineptè ſubdolum eſt; viſum in toto eſſe corpore; quia ſit in minima capitis parte. *Oculus ſolus videt,* [f] ait Auguſtinus, *in corpore: ſed nunquid ſoli ſibi oculus videt? Et manui videt: & pedi videt: & ceteris membris videt,* &c. Hoc modo, non alio, verum eſt toti corpori conuenire videndi ſenſum. Ergo non diſſimilis eſt, nec magis acuta calumnia; Iuriſdictionem Eccleſiaſticam in toto ineſſe corpore Eccleſiæ, quæ in ſolo eſt capite, ſiue principatu illius & magiſtratu.

VIII. AD ſummam, nuſquam Scriptura docuit, omnibus Eccleſiæ membris poteſtatem paſcendi gregis, ac gubernandi: ligandi itidem ac ſoluendi dediſſe Chriſtum. quin è contrario ſunt innumera teſtimonia, quibus conſtat, certis tantummodo, & inſignibus illius corporis membris inditam fuiſſe; negatam verò ceteris. Præter illa, quæ percenſui, loca, illuſtris ille eſt Apoſtoli [g] in priore ad Corinthios: vbi Eccleſiam deſcribit tanquam corpus quoddam variis partibus, membríſque diſtinctum: quorum aliis alia præſtant; & ſunt quædam honorata & nobilia; quædam ignobilia, & honore carentia, quemadmodum in humano corpore aliud membrum eſt oculus; aliud pes; aliud manus. *Quod ſi eſſent omnia vnum membrum, vbi corpus? Nunc autem multa quidem membra, ſed vnum corpus.* Paullo verò pòſt explicat quid ea membrorum ſimilitudo ſignificet: ac docet, varios in illa Eccleſiæ ordines, & gradus intelligendos eſſe; qui velut membra ſunt, è quibus myſticum corpus Chriſti componitur: ac proinde vt in humano, diſtare in-

a Ma 16. b Ib

c Io 20. d Io: 18,1 e Io 20,2

f Aug Tract. 3 in Ioan

g 1 Co 12.

uicem debent, nec eandem habere functionem. Huiuſmodi enim eſt ſimi- CAPVT XIV.
Cor. 17. litudinis ratio, & expoſitio: [a] *Vos autem eſtis corpus Chriſti, & membra de mem-*
om. *bro*, Vel, *ex parte*: vt [b] Auguſtinus explicat. Siue, vt Chryſoſtomus τό γε εἰς ὑμᾶς
Ser. in ang. ἧκον, *quod ad vos attinet, ac pro virili veſtra parte.* Legerunt enim ἐκ μέρους.
an. Latinus autem noſter ἐκ μέλους, *ex membro*: hoc ſenſu, *poſt vnum membrum: aliud ex alio.* Pergit Apoſtolus, & quæ membra ſint illa, ac cuiuſmodi ſit eorum varietas, declarat ſic. *Et quoſdam quidem poſuit Deus in Eccleſia primùm Apoſtolos: ſecundò Prophetas*, &c. *Nunquid omnes Apoſtoli? nunquid omnes Prophetæ?* &c. Quibus verbis oſtendit in Eccleſia Chriſti multa eſſe membra; ſed non eundem actum habere. velut in epiſtola ad Romanos ſcribit,
Rom. 14. vbi eâdem comparatione vtitur. [c] *Sicut enim in vno corpore multa membra habemus: omnia autem membra non eundem actum habent: Ita multi vnum corpus ſumus in Chriſto: ſinguli autem alter alterius membra.* Ecce membra Eccleſiæ non eundem actum habere dixit: id eſt πρᾶξιν, ſiue *functionem*. Ergo neque δύναμιν, ſiue *facultatem* eandem habent. Eſt autem *facultas* idem ac *poteſtas agendi*. Iam in illo epiſtolæ ad Corinthios loco demonſtrat, ex illis Eccleſiæ membris *alios eſſe Apoſtolos*: nec omnes Apoſtolos eſſe. Apoſtolorum porro gradus & ordo idem erat atque Epiſcoporum, & ſacerdotum.

IX. CVM igitur nulla ſit Eccleſiaſtica poteſtas, niſi à Chriſto conſtituta: hunc verò nec aliis, quàm Apoſtolis, & eorum ſucceſſoribus illam commiſiſſe Scriptura teſtetur: euidens eſt non in multitudine ipſa fidelium; ſed in paſtoribus, & Epiſcopis ſummam ineſſe poteſtatem.

Ac ſunt præter illa, quæ deſcripſimus, alia Scripturæ teſtimonia, quæ maniſeſtè iſtud ipſum perſuadere poſſunt. Paulus Actorum xx, 28, Preſbyteros, & Epiſcopos alloquens; *Attendite vobis*, inquit, *& vniuerſo gregi, in quo*
Eph. 4. *vos Spiritus ſanctus poſuit Epiſcopos, regere Eccleſiam Dei.* Tum in epiſtola [d] ad
11. Epheſios: *Et ipſe dedit quoſdam quidem Apoſtolos; quoſdam autem Prophetas; alios verò Euangeliſtas; alios autem paſtores, & doctores ad conſummationem ſanctorum, in opus miniſterij, in ædificationem corporis Chriſti.* Quæ paſtorum ſimilitudo ad id, quod volumus, aptiſſima eſt. Non enim paſcendi poteſtas ab ouibus manat in paſtorem: ſed ab hero, ac gregis domino communicatur: qui quem vult gregi ſuo præficit. Atque hoc exemplo ſacræ paſſim lit-
Ioan. teræ præfecturam Eccleſiaſticam adumbrare ſolent. Nam & [e] Chriſtus Ec-
Ibid. cleſiam vocat *gregem*, & *ouile ſuum*. Et ipſemet tum [f] *paſtor*, tum *magnus*
Heb. 10. *ouium paſtor* [g] dicitur; tanquam dominus gregis, & pater-familias, cuius vicarius, & famulus eſt ſummus Pontifex: ac deinceps Epiſcopi reliqui. Vnde
1 Pet. 2. & *princeps paſtorum* à primo ipſius vicario nominatur. [h] *Paſcite*, inquit, *qui in vobis eſt, gregem Dei*, &c. *Et cùm apparuerit princeps paſtorum, percipietis immarceſſibilem gloriæ coronam.* Quibus verbis pulchrè commendat Apoſtolus Chriſtum velut totius poſſeſſionis, ac bonorum omnium, patrimoniique dominum, penes quem ſummum ius eſt, & ſuprema poteſtas. Qui ad gregem vnum è multis, quos habet, id eſt *militantem*, vt vocant, Eccleſiam paſcendam quoſcumque libitum eſt allegat è familia, & vice ſua præponit, ſub honorarij præmij ac liberalis auctoramenti ſpe potiùs, quàm temporariæ, ac ſeruilis mercedis pactione: qualis conductitiis ac mercenariis repræſentari ſolet. Sic
Ioan. 10, 12. enim paſtori mercenarius opponitur à [i] Chriſto. Itaque mercenarij non ſunt Epiſcopi, quibus præmij loco non vile aliquod pretium, ſed corona, regius honor, & eiuſdem cum gregis, ac fortunarum omnium domino, conditionis ac poſſeſſionis conſortium, & quaſi collegium dignitatis oſtenditur.

X. ATQVE vt inſtitutus plerumque ſermo in aliud ex alio decurrit; in ea comparatione, quam à domo, poſſeſſione, ac patre-familias ad Chriſtum & huius Eccleſiam accommodant litteræ ſacræ, ratio altera pellucet; quæ poteſtatem Eccleſiaſticam demonſtrat neutiquam multitudini fidelium à Chriſto tributam fuiſſe; ſed certis, ac deſignatis ab ipſomet præſidibus, ac præfectis. Non enim, vt aduerſarij falsò putant, *Eccleſiaſtica politia*, id eſt *communitas*, & *reſpublica*, ſic eſt vt ciuilis: nec ad eandem formam, ac regulam; aut originis, inſtitutioniſque modum exigenda eſt vtraque, ſed longè inuicem diſtant. Etenim ciuilis, ac profana reſpublica (profanam appello

CAPVT XIV. ſine nominis inuidia; prout ſacro profanum opponitur) ortum quidem habuit ex domeſticis ac priuatis familiarum cœtibus, velut elementis: tanquam ex litteris, ac dictionibus oratio componitur. quod eleganter in Politicis traditum eſt ab [a] Ariſtotele. Verùm neceſſe præterea fuit, vt ad coëundam eiuſdem ciuitatis, ac reipublicæ ſocietatem, ſingularum familiarum, vel capitum ipſorum potiùs, ac patrum conſenſus accederet, & mutua inter illos pactio in commune viuendi, atque iiſdem legibus vtendi. Quo conſtituto deinceps & publicæ adminiſtrationis ac regiminis formam, qualem voluerunt, elegêre ſibi; eique conſentaneas leges ac iura ſiue condiderunt ipſi; ſiue à principibus, & poteſtatibus, quas ſibi præpoſuerant, latas ſponte ſuſceperunt. Prima hæc rerumpublicarum, & imperiorum origo perhibetur à ſapientibus ordinaria, & communi iure ſancita: niſi ſi quid certis in communitatibus aliter vſuuenit; vt ſummæ imponendæ poteſtatis ius ſibi Deus vſurparit: & eodem momento vtraque initium, & ortum acceperit, communitas ipſa ciuilis; & gubernandi ratio ac principatus diuina auctoritate fundatus. quod quidem in Hebræorum republica factum videtur: quando gens illa ex Ægypti finibus, ac dominatu Pharaonis educta, in peculiarem Domini, ac ſacerdotalem populum tranſiit. Ac tum profectò ciuile regimen, &, vt Ariſtoteles loquitur, τὸ πολίτευμα, non pro arbitrio ſuo quale voluit aſciuit: neque magiſtratus cuiuſmodi, & quos libuit, ſibi præfecit: ſed à Deo ſupremo moderatore pro ſua voluntate delectos & creatos accepit. Itaque meritò Ioſephus reipublicæ formam, qua tum vſa eſt Hebræorum natio, neque democratiam, neque ariſtocratiam, neque monarchiam, ſi de humana loquimur, fuiſſe ſcribit: ſed nouam quandam, & humanæ ſapientiæ hactenus ignotam, quam eleganter appellat θεοκρατίαν.

[a] 1 Polit.c 2 & ſeq.

XI. NIHIL hoc exemplo præſtantius ad Eccleſiaſticæ reipublicæ, ac poteſtatis explicandam originem, ac conditionem. Non enim humano inuento, vel conſenſu ea nata eſt, & confecta ſocietas: ſed eius auctor, conditor, & moderator eſt Chriſtus: qui qualem placuit eam inſtituit, & quos voluit, principes, & magiſtratus impoſuit: ſiue vicarios potiùs, & œconomos. Hac enim ſimilitudine Scripturæ paſſim hanc communitatem, & πολιτείας ſpeciem declarant. Quod dum faciunt, vnà illud admonent, in quo magna vis eſt ad noſtram fulciendam ſententiam poſita; nimirum non tam ciuilis alicuius communitatis, quam πολιτείαν vocant, Eccleſiam eſſe ſimilem; quàm οἰκίας, id eſt domus, & familiæ. Eſt enim ingens quædam domus, cuius pater-familias eſt Chriſtus. Cuius quia figuram Moſes adumbrauit; vt & Eccleſiæ ſynagoga: icirco pari vtroſque ſimilitudine comprehendit Apoſtolus. Qui ad [b] Hebræos ſcribens, Moſem ſic tanquam domeſticum diſpenſatorem: ſynagogam verò quaſi domum, & familiam deſcribit, Moſis ipſius teſtimonio fretus: qui Deum ſic de ſe loquentem inducit: [c] *At non talis ſeruus meus Moyſes, qui in omni domo mea fideliſſimus eſt.* Deinde cum Chriſto, & Eccleſia ſic vtrumque confert: *Et Moyſes quidem fidelis erat in tota domo eius, tanquam famulus, in teſtimonium eorum, quæ dicenda erant. Chriſtus verò tanquam filius in domo ſua: quæ domus ſumus nos.* Hinc ſæpè Chriſtus in Euangelio talem comparationem repetit; & identidem Apoſtolos, ac per eos, Eccleſiæ præpoſitos, cum ſeruis, & œconomis; Eccleſiam cum familia componit. [d] *Quis, putas, eſt fidelis ſeruus, & prudens, quem conſtituit dominus ſuper familiam ſuam, vt det illis cibum in tempore?* Tum diſpenſatoris iſtius ſerui munus & officium diligenter exponit. [e] Quæ parabola apud Lucam etiam legitur: ibique vocatur *fidelis & prudens diſpenſator, quem conſtituit Dominus ſuper familiam ſuam.* Eodem ſpectat [f] parabola illa villici, ſiue procuratoris, quem dominus bonis omnibus ſuis adminiſtrandis præfecerat.

[b] Hebr. 3.
[c] Num. 12,7.
[d] Mat. 24.45.
[e] Luc. 12.42.
[f] Luc. 16.

XII. EST autem animaduertendum in inſigni illa Matthæi & Lucæ parabola, vbi Eccleſiæ τάξεις, & ordines, qui præfectis, ſiue paſtoribus, & grege conſtant, graphicè delineat ſub figura fidelis ſerui, & familiæ reliquæ; nomen *familiæ* pro famulorum turba propriè ſumi, quæ ſignificatio apud Latinos vſitatiſſima eſt: ac [g] Cicero *familiam intelligi* dicit, *quæ conſtet ex*

[g] Orat pro Cæc.

ſeruis pluribus. Nam & Græca [a] habent θεραπείας, quæ *famulitium* ſignificat. Porro *in magna familia,* vt idem ait [b] Cicero, *ſunt alij lautiores ſerui, vt atrienſes: alij inferiore loco, vt mediaſtini.* atque inter illos vnus ab hero conſtituebatur, qui præeſſet reliquis, iiſque demenſum, ac cibaria diſtribueret: quod Lucas nominat τὸ σιτομέτριον. Et ita in veteri Gloſſario σιτόμετρον, *cibarium, diarium.* Et aliæ gloſſæ, *Demenſum,* ἀπομέτρημα. Ita quippe ſeruorum cibaria *demenſa,* vel *diaria* mos fuit dicere: vt Horatius;

CAPVT XIV.

[a] Mat. 24, 45, & Lucas 12, 42. ὃν καταστήσει ὁ κύριος αὐτοῦ ἐπὶ τῆς θεραπείας αὐτοῦ.

[b] Pa-d. 3.

Cum ſeruis vrbana diaria rodere mauis:

Qui igitur hanc ſeruilem præfecturam gerebat, eum atrienſem vocabant. vt apud [c] Plautum,

[c] In [P]seud. A. 1, 2.

- - - PS. condus, promus ſum procurator peni.

HA. Quaſi te dicas atrienſem. PS. Immo atrienſi ego impero.

Huiuſmodi ſeruum Chriſtus apud Matthæum deſignat; qui conſeruis ſuæ curæ mandatis alimoniam diſpenſat. Ita fidelium omnium multitudo, quaſi *famulitium* quoddam eſt Chriſti, ac ſeruorum turba, quam *familiam* nuncupant: qua ex familia quoſdam eligit dominus, quos reliquis tanquam œconomos, curatores, diſpenſatores; nec tamen ſine imperio ac poteſtate præficit. Sic enim [d] apud eundem Plautum alibi, ſeruus quidam pro atrienſi ſe gerens inducitur, qui mandata dat ceteris, & imperioſè illos habet, obiurgat, minatur, coërcet.

[d] [P]laut. in [A]. 2. [sc.] 3.

XIII. IAM in illa familiæ ſimilitudine egregiè illud apparet, cuius gratia ad hæc lapſa eſt oratio noſtra; poteſtatem Eccleſiaſticam, ac iuriſdictionem nullam vnquam penes communitatem fuiſſe, tanquam eius, vt vocant, *ſubiectum.* Quippe famulitium, ſeruorúmve cœtus, ac familia ius nullum proprium vendicat ſibi; neque præfectum, & atrienſem, quem velit, optare poteſt, & in eum curationem, poteſtatémque transferre. Sed hoc totum ex heri voluntate, iuſſúque pendet: qui pro eo ac ſibi viſum eſt, familiam ordinat; ac verbis, externóque nutu, ac ſignificatione cuinam illos ſubeſſe, ac parere velit indicat. Ita Chriſtus in verbo ſuo, & Euangelicis Apoſtolicíſque litteris, domus, & familiæ ſuæ conſtituendæ modum, rationem, ordinémque præſcripſit: & alios paſtores creauit; qui tanquam cæleſtis promptuarij, ac peni procuratores ſpiritalem ſeruis reliquis annonam diuiderent; & in officio continerent. Tales Apoſtolos, & Epiſcopos; ac pro curationis modulo ceteros Eccleſiæ præſides tanquam vicarios ſuos inſtituit. Seruos porro reliquos, hoc eſt Chriſtianam plebem, obtemperare illis, atque æternæ vitæ cibum ab iis mandauit capere. Quare vt in Moſaica lege, in qua velut in typo adumbrari dixi Eccleſiaſticæ reipublicæ, ac poteſtatis formam; [e] *nullus ſibi honorem ſumebat, neque ſe clarificabat, vt Pontifex fieret:* ſed ille ſolùm, qui vocatus *erat à Deo, tanquam Aaron:* hoc eſt ritè ac legitimè ex Dei ordinatione promotus: [f] & qui auctoritate propria, aut etiam multitudinis conſenſu, & factione freti in eam functionem, ac dignitatem irrepſerant, horrendo, & extraordinario exempli genere pœnas dederunt. Sic in Eccleſiaſtica communitate nefas ſit & ſacrilegium, ſi vel multitudo ipſa populi Chriſtiani, hoc eſt non minus laici, quàm Clerici cuiuſcumque ordinis ius ſibi tam exercendæ, quàm conferendæ poteſtatis illius aſſumant: vel qui ad eam aſpirant, aliter quàm ex ordinatione ac lege à Chriſto præfixa ſuſcipere audeant.

[e] Hebr. 4.

[f] Num. ?

XIV. NAM cùm poteſtas iſta neque naturalis, nec ad communem & naturalem efficientiam comparata ſit: ſed creaturæ captum viréſque ſuperet; & ad ſtupenda quædam, ac Dei propria ſolius opera præſtanda referatur: nonniſi ex Dei voluntate conſtare, communicaríve poteſt. De hac porrò voluntate non aliunde certiores fieri poſſumus, quàm ex eiuſdem reuelatione Dei. cuiuſmodi nullam cùm Richerius habeat, nec in medium poſſit afferre: immo cùm Scripturæ ipſæ contrarium tot locis, ac tam euidenti teſtificatione nos doceant: vana ſit neceſſe eſt, ac temeraria illius aſſertio: dum ita ſcribit; *totam iuriſdictionem Eccleſiaſticam primariò, propriè, & eſſentialiter Eccleſiæ conuenire: Romano autem Pontifici, atque aliis Epiſcopis, inſtrumentaliter & miniſterialiter.*

CAPVT XV. Atque hæc, quæ proximè antè, tum quæ toto hoc capite diſputata ſunt, vniuersè illud efficiunt; nullo modo in Eccleſia tota, id eſt fidelium omnium corpore, velut in ſubiecto, reſediſſe, vel in eam fuiſſe collatam iuriſdictionem, ac poteſtatem Eccleſiaſticam: ſiue ita vt eam primitus acceptam in Epiſcopos traiiceret, à ſéquo transferret: ſiue ita, vt eam nihilominus penes ſe retineret. Vtrouis enim ſenſu Richerianum interpretari dogma neceſſe eſt: & vtrumque rationibus iis, & argumentis, quæ hactenus adduximus, conuictum penitus arbitror, & euerſum. Sed de poſteriore illo, abſurdioréque ſenſu, qui Richeriani decreti magis proprius videtur, diligentiùs nobis eſt agendum. vt quod initio demonſtrandum ſuſcepimus, cumulatè præſtemus: tum ancipiti, ac vafro genere loquendi conceptam eſſe Richerij ſententiam: tum quocumque modo à nobis exponatur, inextricabilem, & abſurdam eſſe, ac ſibimetipſi contrariam.

Richerij declaratur opinio. Putaſſe hunc in Eccleſia ipſa, tanquam in ſubiecto ineſſe poteſtatem, non in ſummo Pontifice, & Epiſcopis ceteris. In quo repugnare ſibimet ipſum, & inconditè loqui monſtratur. Explicantur reipublicæ genera tria ab Ariſtotele, aliíſque vulgò tradita. Eorum natura, & diſtinctio. Gerſonij, Almaini, & aliorum Pariſienſium Theologorum à Richerio diſſenſio. De miniſteriali & inſtrumentali poteſtate, quam Romano Pontifici vindicat Richerius idem. Eam abſurdam, & eius aſſertioni contrariam eſſe. Illius argumenta diluuntur. Perperam ab eodem dici indiuiduè, & collectiuè *ineſſe poteſtatem in Eccleſia.*

CAPVT XV.

I. SI quibus verbis opinionis ſuæ ſummam Richerius expreſſit, attentè conſideremus; planè ita, vt in antecedente dixi capite, iudicabimus, hanc illius fuiſſe mentem; vt Eccleſiaſtica iuriſdictio toto in Eccleſiæ corpore, tanquam in ſubiecto etiamnum hæreat: ita vt non eam ipſam, ſed huius tantummodo vſum, & executionem Romanus Pontifex, & Epiſcopi omnes obtineant. Hoc vbi illius ex verbis oſtendero, tum iis eſſe contrarium, quæ in eodem libro poſuit, argumentis euincam certiſſimis.

Duo ſunt in illa complexione verborum: alterum, *totam iuriſdictionem Eccleſiaſticam propriè, ac eſſentialiter Eccleſiæ conuenire*: alterum, *Romano Pontifici, atque aliis Epiſcopis inſtrumentaliter, miniſterialiter, & quoad executionem conuenire*. Hîc primùm apparet, quod ait conuenire *iuriſdictionem*, idem eſſe, ac velut *in ſubiecto* reſidere, & hærere: quemadmodum in magiſtratu auctoritas ineſſe, ac poteſtas, imperiúmque dicitur. Quocirca iuriſdictionem cenſet in tota Eccleſia, & communitate fidelium ineſſe propriè: non autem in Pontifice ſummo, vel in Epiſcopis, quibus poteſtatis executio, & miniſterium, velut inſtrumentis conuenit. Sic enim faber ferrarius, exempli cauſſa, malleo cudens, & operis aliquid faciens, fabrilem in ſeſe artem, ac peritiam habet, quæ in eius ineſt animo: malleus autem, vtpote inſtrumentum artificis, habitum in ſeſe artis non recipit: ſed impulſum tantummodo, & effectum, quo ad moliendum opus illius applicatur. Hæc enim propria, & naturalis eſt inſtrumenti conditio, qua à *principali*, vt vocant, cauſſa diſtinguitur: quòd principium hæc agendi, ac potentiam, & primariam vim continet, qua caret inſtrumentum; hoc verò nonniſi *actualem*, vt loquuntur, motionem, & impreſſionem recipit. Non igitur poteſtatem, & iuriſdictionem Eccleſiaſticam habent Præſules & Epiſcopi; ſed tota multitudo fidelium, ex Richeriano illo dogmate. Et quamuis Epiſcopi, ac paſtores Eccleſiæ præ-

poſiti ſint; non tamen in eos poteſtas illa traiicitur, quam Chriſtus propriè, & eſſentialiter, ac primariò communicauit Eccleſiæ; ſed in hac tota, & integra perſeuerat: cùm ne auferri quidem poſſit: quia quod *propriè*, & *eſſentialiter* alicui *conuenit*, eo ſaluo non poteſt eripi.

II. Ex hoc cœnoſo, ac lutulento fonte qui riui, & quàm turbidi corrùptique ſcateant, diuinare opus non eſt; cùm per ſeſe res pateat, & propemodum in conſpectu ſit poſita. Nos verò primùm illud animaduerti volumus, quod initio propoſitum eſt; quæ ibi ab Richerio dicuntur, è diametro pugnare cum illa Eccleſiæ deſcriptione, quam totius operis & doctrinæ fundamentum conſtituit, ac propterea in libri fronte collocauit, & deinceps inculcare ſtuduit. *Eccleſia*, inquit, *eſt politia monarchica, regimine ariſtocratico temperata.* Hanc ego definitionem nego eum ſuperiore decreto cohærere: neque fieri poſſe, vt *Eccleſia politia ſit monarchica*; & tamen *iuriſdictio tota & poteſtas Eccleſiaſtica primariò, propriè, & eſſentialiter Eccleſiæ conueniat: Romano verò Pontifici, & Epiſcopis nonniſi inſtrumentaliter, miniſterialiter, & quoad executionem tantùm.* Ambo enim iſta ſeſe inuicem collidunt, & aduerſantia ſunt.

Tria ſunt apud Platonem, Ariſtotelem, ac philoſophos ceteros rerumpublicarum & gubernationum legitimarum genera notiſſima, Monarchia, Ariſtocratia, & Democratia. Hæ inter ſe certa proprietate, & eſſentia diſſident. Ea verò in adminiſtrationis ac regiminis modo, & ratione conſiſtit: hoc eſt in eo, quod τὸ κύριον dicitur, vt ſcribit [a] Ariſtoteles: nempe quod ſummam habet auctoritatis, ac poteſtatis; & cuius ex nutu, arbitrio, & imperio communitas pendet. Hinc enim τῶν πολιτειῶν, ac rerumpublicarum differentiæ petuntur. Itaque Ariſtoteles idem in Politicis inquirens ſitne vnum πολιτείας genus, an plura, reſpiciendum eſſe dicit ad id, quod eſt κύριον, hoc eſt quod ſummam gerendæ rei auctoritatem obtinet: & à quo tanquam à fonte repetitur omnis poteſtas, & iuriſdictio: idque eſt quod vocant τὸ πολίτευμα. [b] *Eſt autem*, inquit, *politia, id eſt adminiſtrandæ reipublicæ forma, ciuitatis ordinatio, ac tum aliorum magiſtratuum, tum præſertim illius, penes quem ſumma eſt poteſtatis. Vbique enim ſummam poteſtatem habet in ciuitate id penes quod eius eſt regimen. Regimen autem eſt id quod politiam vocamus, hoc eſt gubernandi formam. Verbi gratia in popularibus adminiſtrationibus, ſumma auctoritas eſt penes populum: è contrario verò penes paucos, in paucorum dominatu.* Ita τὸ πολίτευμα eſt *regimen*, ſiue *ciuile imperium*, quod πολιτείας Gloſſarium vetus Græcolatinum interpretatur. Hoc autem penes illud eſt, quod in ciuitate κύριον dicitur, quod videlicet in ea dominatur, ac præualet, & cuius eſt τὸ κῦρος, vel κράτος, vt apud Homerum, τοῦ γὰρ κράτος ἔστ' ἐνὶ οἴκῳ: in quo regiminis eſt ſumma.

[a] ... l. 3 ... c. 11.

[b] Ariſt. 3 Polit. c. 6. Ἔστι δὲ πολιτεία πόλεως τάξις τῶν τε ἄλλων ἀρχῶν, καὶ μάλιστα τῆς κυρίας πάντων. κύριον μὲν γὰρ πανταχοῦ τὸ πολίτευμα τῆς πόλεως· πολίτευμα δέ ἐστιν ἡ πολιτεία. λέγω δὲ οἷον ἐν μὲν ταῖς δημοκρατικαῖς, κύριος ὁ δῆμος. οἱ δὲ ὀλίγοι τοὐναντίον ἐν ταῖς ὀλιγαρχικαῖς.

III. Inde ergo reipublicæ, ac ciuilis gubernationis ſpecies, & diſcrimen ducitur, quo ab aliis ſecernitur. Vt ſi quis roget quænam reipublicæ forma apud Athenienſes fuerit; non dubitabit quin democraticam reſpondeat: quoniam apud illos τὸ κύριον, id nempe, in quo ſumma poteſtatis fuit, erat multitudo: atque iccirco [c] *præponderabantur ibidem nobiles ac diuites pauperibus ac plebe*, vt ait Xenophon. Tum ciuibus omnibus ad magiſtratus, & ad publicas conſultationes, ac iuriſdictionem capeſſendam patebat aditus. Ita τὸ κύριον, & τὸ πολίτευμα, id eſt regimen, penes populum fuit. Atqui cò plures in illa ciuitate magiſtratus erant: & hos inter vnus inſignis, cuius nomine anni ſinguli notabantur; qui & ἄρχων ἐπώνυμος dictus eſt. Cur non ergo vel Monarchicus illius reipublicæ ſtatus habetur, vel Ariſtocraticus, ſiue Timocraticus; ſiquidem tot in illa magiſtratus rem gerebant? Nónne propterea quòd plures iſti principes nullam, niſi à populo, & de eius voluntate, poteſtatem haberent? quòd eos, ſi vellet, in ordinem cogeret? quòd quæcumque publicè decreuiſſet, illis exequenda mandaret? quòd rationem ab illis adminiſtrationis ſuæ repoſceret? quòd contra iuſſa facientes; aut malè alioqui de ſe meritos, iudicio ac pœnæ ſubiiceret? Hæc enim ſupremæ ſunt argumenta poteſtatis. Imprimis autem legum latio, & antequam receptæ ſint, probatio, vel antiquatio, ſummæ eſt iuriſdictionis ſignum. Eſt enim in bene morata communitate ac republica, præcipua legum vis, & poteſtas, quas *ideo ſatius, & optabilius eſſe imperare*, ſciſcit [d] Ariſtoteles, *quàm vnum quempiam è ciuibus: ac ſi quos præeſſe oporteat, eos cuſtodes legum, & miniſtros eſſe conſtituendos.* Ex quo intelligitur ſummi imperij proprium eſſe ſancire leges, ac ratas eſſe iubere.

[c] Xenoph. initiò libri de rep. Ath. ὅτι δικαίως αὐτόθι καὶ οἱ πένητες, καὶ ὁ δῆμος πλέον ἔχει τῶν γενναίων, καὶ τῶν πλουσίων.

[d] Ariſt. 3. Polit. c. 16. τὸν ἄρα νόμον ἄρχειν αἱρετώτερον μᾶλλον, ἢ τῶν πολιτῶν ἕνα τινά. κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ λόγον τοῦτον, κἂν εἴ τινας ἄρχειν βέλτιον, τούτους καταστατέον νομοφύλακας, καὶ ὑπηρέτας τοῖς νόμοις.

Capvt XV. Certè apud Romanos, cùm popularis plurimum poſſet, ac præualeret adminiſtratio, nulla lex niſi iubente populo recipi poterat. quem qui legem ferre volebant, rogabāt; vnde & *rogatio* dicta: & huius formula erat iſta: *Velitis iubeatis, Quirites.* Et cùm eam approbabant, ſinguli ciues in tabella perſcribebant V. R. id eſt *Vti rogas*. Quæ argumenta ſunt ſummæ iuriſdictionis, ac poteſtatis penes populum. tametſi & Conſules illic erant regio propemodū iure: & magiſtratuum aliorum ingens numerus: & Senatus denique ampliſſima auctoritate præditus. Sed hactenus, vt huic *auctoritas* tanquam propria tributa ſit; populo verò *maieſtas*. Ab quibus longè ſunt diuerſa, quæ in paucorum, aut vnius dominatu geruntur: vbi populo ac magiſtratibus ſingulis tantum iuris datur, quantum iis placet, qui principem in republica locum obtinent: ad quorum ſcilicet arbitrium leges aut feruntur, aut exercentur, ac ius ciuibus dicitur. Sed hæc ſatis ſunt, vt κριτήριον quoddam & regula ſtatuatur, qua diſcerni poſſit, cuiuſmodi ſit forma reipublicę, quod ad inſtitutam quęſtionem accommodetur.

IV. Dixi contradicere ſibi Richerium, ac duo inuicem contraria ponere, cùm *Eccleſiaſticam politiam monarchicam* eſſe definit: & nihilominus *iuriſdictionem Eccleſiaſticam primariò, propriè, & eſſentialiter Eccleſiæ*, id eſt toti communitati, *conuenire: Romano autem Pontifici, atque aliis Epiſcopis, inſtrumentaliter*, &c. Hęc enim poſteriora meram eſſe Democratiam arguunt Eccleſiaſticam rempublicam: in qua ſumma poteſtatis & iuriſdictionis eſt penes totam multitudinem: non penes vnum aliquem principem: neque penes paucos optimates: niſi quatenus pars ſunt illi communitatis, ac multitudinis. Itaque talis adminiſtrandi forma nihil præter populare imperium præ ſe fert: ac ne miſta quidem, ac temperata eſt ex monarchico, & ariſtocratico: ſed pura puta democratia eſt. Etenim, vt paullo antè ex Ariſtotele didicimus, æſtimanda eſt reipublicæ cuiuſlibet natura, & proprietas, ex ea parte, quæ ſupremam iuriſdictionem obtinet, quæ τὸ κύριον dicitur, & cuiuſmodi eſt τὸ πολίτευμα, id eſt cui regendi, & gubernandi, imperandique ſuprema, & vltima poteſtas ineſt; à qua magiſtratuum omnium, ac legum ciuilium auctoritas manat diſperſa per ſingulos, & ad eam, tanquam ad fontem, capútque reuocatur. In Richeriana verò Eccleſia nulla prorſus eſt in Romano Pontifice, nulla in Epiſcopis poteſtas, vel auctoritas: ſed totam communitas apud ſe retinet. Sola illis executio & functio; quaſi miniſtris, & inſtrumentis relinquitur. Diceret ſaltem id, quod Ioannes Gerſonius, Almainus, aliíque Pariſienſes dixêre Theologi, quibus viſum eſt Concilij generalis auctoritatem eſſe maiorem ea, quam Romanus habet Pontifex: affirmaret, inquam, in vtroque ineſſe poteſtatem, & à Chriſto immediatè communicatam fuiſſe.

Ioannes Gerſonius[a] libro de poteſtate Eccleſiaſtica ſic eam definit: *Poteſtas Eccleſiaſtica eſt poteſtas, quæ à Chriſto ſupernaturaliter, & ſpiritualiter collata eſt ſuis Apoſtolis, & diſcipulis, ac eorum ſucceſſoribus legitimis vſque in finem ſeculi, ad ædificationem Eccleſiæ ſecundum leges Euangelicas, pro conſecutione felicitatis æternæ.* Idem[b] poſtea, *Poteſtas*, inquit, *Eccleſiaſtica in ſua plenitudine eſt formaliter, & ſubiectiuè in ſolo Romano Pontifice*, &c. Pôſt[c] *in Eccleſia eandem eſſe* dicit *ſicut in fine: & ſicut in regulante applicationem, & vſum huiuſmodi plenitudinis Eccleſiaſticæ poteſtatis.* Non dicit *ſubiectiuè* in tota ineſſe Eccleſiæ multitudine: quod ex Richeriana opinione ſequitur. Iacobus Almainus in[d] libro de auctoritate Eccleſiæ tam *Petro primo ſummo Pontifici immediatè collatam à Chriſto eſſe, quàm Eccleſiæ, poteſtatem illam*: neque Petro ſolùm; ſed etiam Petri ſucceſſoribus *immediatè collatam* docet in ſequenti capite: licet tempore priùs Eccleſię, quàm Petro datam aſſerit. Quod etſi non probat; neque idoneo concludit argumento: tamen vt conceſſum ſit, peræquè *immediatè* à Chriſto manauit in vtrumque: nec *immediatiùs* vni, quàm alteri conuenit. Vide eiuſdem Almaini librum de Poteſtate Eccleſiaſtica & Laica.

a Conſ. 1.
b Conſ. 10.
c Conſ. 11.
d Cap. 6.

V. At Richerius, vt eius verba ſunt, in ſummo Pontifice, & Epiſcopis aliis, nullam, quæ per ſe propriéque inſit, poteſtatem agnoſcit. Quæ enim poteſtas *inſtrumentaliter* ſolùm, & *miniſterialiter*, & *quoad executionem*, non autem *propriè, & eſſentialiter* alicui conuenit, non eſt in ipſo: nec ab ea tanquam forma denominatur, niſi ἀναλόγως, & ὁμωνύμως, & propter externam quandam habitudinem ad id, in quo propriè reſidet. Sicut medicamentum,

aut herba quæpiam *ſana* vulgò dicitur; non propriè, ſed abuſione quadam CAPVT XV. vocis, & χετικῶς, quatenus reſpectum habet ad animantis corpus, in quo re-ipſa ſanitas ineſt, vt loquuntur, *ſubiectiuè*. Sic enim regia poteſtas propriè in ſolo eſt rege, tanquam in ſubiecto; qui & ab illa rex ſolus appellatur. In vicariis, & miniſtris nonniſi *inſtrumentaliter, miniſterialiter, & quoad executionem*. Poteſtas item, & iuriſdictio, ſiue *magiſterium* ciuile, à quo *magiſtratus* nomen accipit; vel quod Græcè feliciùs conſonat, ἀρχὴ, à qua vocantur ἄρχοντες, propriè in ſolo ineſt eo, qui magiſtratus, & ἄρχων, interdum etiam & ἀρχὴ apud Græcos vocatur. in officialibus verò, & actuariis, ac miniſtris, ſeruíſque publicis, qui illorum ſententias exequuntur, non ineſt propriè; neque denominari ab illa poteſtate niſi ineptè poſſunt. Quis enim Conſules, Prætoréſve nominandos putet accenſos, vel lictores, qui coram illis apparitura fungebantur; ac dicto audientes erant, vt quæ decreta ab iis eſſent exequerentur? aut quis in miniſtris iſtis Conſulatum, vel Præturam, vel ciuilem Romanæ reipublicæ poteſtatem, ac magiſtratum fuiſſe dixerit? Idem & de Eccleſiaſticis magiſtratibus vſurpare poſſumus, vt Epiſcopis: qui & ipſi ſuos habent Officiales, atque etiam Commentarienſes, miniſtróſque ceteros, quorum opera vtuntur ad coërcendum? Nunquis ergo vel Epiſcopos iſtos appellet, vel penes eos eſſe dicat Eccleſiaſticam iuriſdictionem, ac poteſtatem? Nemo tam impudens; immò verò tam vecors inſanúſque ſit, cui talia in animum veniat eloqui, ac palam proferre. Cur id autem? Nimirum quocumque te verſes, nullam vel cogitabis ipſe, vel ab alio ſano ac ſobrio cauſſam alteram rei iſtius audies, niſi quia apparitores iſti, miniſtri iſti, officiales iſti neque ciuilem, neque Eccleſiaſticam poteſtatem obtinent ipſi, nec in eis ineſt alio modo, quàm quo in ſummo Pontifice, & Epiſcopis omnibus ineſſe Richerius aſſerit Eccleſiaſticam iuriſdictionem, hoc eſt *non primariò, propriè, & eſſentialiter: ſed inſtrumentaliter, miniſterialiter, & quoad executionem*. Nihil enim officiales iſti ſunt aliud, quàm *inſtrumenta, miniſtri*, & *executores* poteſtatis. Ideò magiſtratus non ſunt, neque ἄρχοντες. Vnde ſiue vnus, ſiue plures iuriſdictioni miniſtrent, non propterea monarchicum ſit reipublicæ regimen, aut ariſtocraticum: quia ἡ πολιτεία, vel τὸ πολίτευμα, quod eſt regimen, in illis neutiquam ineſt. Quis in calamo vel ſtilo, quem manus ex rationis, ac voluntatis imperio mouet, antiquarij ſcientiam, aut rationem ipſam, ac voluntatem ineſſe putet? Atqui in illo totidem modis hæc inſunt, quot in Epiſcopis Richerius poteſtatem eſſe ſcribit Eccleſiaſticam. Quocirca fœdè à ſe ipſe diſſentit, vt iam diximus, qui & politiam monarchicam Eccleſiæ tribuit; & regimen iuriſdictionémque nullam in Pontifice ſummo, aut in Epiſcopis reſidere patitur: ſed eam in turbam ac multitudinem fidelium ablegat.

VI. AT etiam definitio ipſa, quam in fronte libri poſuit, Eccleſiæ, ſi per ſe, ac ſola ſpectetur, ex contrariis, & diſſidentibus mutuò partibus contexitur. Sic enim loquitur, *Eccleſia eſt politia monarchica, regimine ariſtocratico*. Atqui πολιτεία idem eſt quod *regimen*. Hoc enim eſt πολίτευμα. Ariſtoteles autem πολιτείαν ait eſſe τὸ πολίτευμα. Expendamus nominis iſtius vim ac notionem, quod eſt *regimen*. Regimen eſt forma, ratióque regendi, vel gubernandi; & idem quod gubernatio. Huic vocabulo duo ſubeſſe poſſunt. Aut enim poteſtas ipſa, & auctoritas gubernandi ſignificatur, ac τὸ κῦρος, vel τὸ κράτος, vt ſuprà dicebam. quam poteſtatem *in actu primo* nominant: quæ eſt ſtirps ipſa fónſque iuridicæ omnis effectionis, qua reſpublica continetur. Cuiuſmodi in monarchica politia ſingularis perſona ſuſtinet: in ariſtocratica ſoli optimates: in democratica tota pro indiuiſo communitas. Aut poteſtatis illius vſus, functio, & executio. Quo conſtituto, totidem illa redeunt, quæ paullo antè contra Richerij commentum attulimus: vt nulla ſit prorſus in Epiſcopis, aut Pontifice ſummo Eccleſiaſtica iuriſdictio: ſed in ſola communitate verſetur. adeóque ſit Eccleſia politia monarchica, & non ſit; hoc eſt nulla prorſus in rerum natura ſit Eccleſia, aut Eccleſiaſtica poteſtas. Hæc ſunt conſectaria opinionis illius tum nouæ; tum indoctæ, & inconditæ; ac non minus ſecum, vt

CAPVT XV. initio monui, quàm cùm fidei Catholicæ veritate, ac pietate pugnantis.

VII. Nec diſpar eſt argumentorum ratio, quibus illam fulcire videri voluit. Nam & ipſa non ſolùm nihil ad propoſitum faciunt: ſed hoc etiam labefactant, ac falſitatis arguunt. Claues[a] ait regni cælorum Eccleſiæ nomine Petro eſſe commiſſas. Tum & hunc, & alios Apoſtolos, ac Diſcipulos miſſos à Chriſto, *& hanc miſſionem veram, & realem eſſe collationem iuriſdictionis. Chriſtus*, ait præterea, *omnes Apoſtolos, atque Diſcipulos, qui Epiſcopalem & Presbyteralem ordinem referebant, immediatè, indiuiduè, & collectiuè miſit: ſicut à Patre ſuo, id eſt cum iuſta, & ſpirituali auctoritate ad Eccleſiam regendam neceſſaria, miſſus fuerat.* Ex quo concludit: *Totum ordinem hierarchicum Epiſcopali, & ſacerdotali ordine conſtantem, immediatè, proportionatè tamen, atque ſubordinatè, ſuam poteſtatem, & iuriſdictionem, hoc eſt facultatem regendi Eccleſiam à Chriſto deriuare.* Hæc Richerius. quæ quidem ſuperiori illi aduerſantur Eccleſiæ definitioni, eámque demonſtrant non *monarchicam politiam* eſſe, ſed *ariſtocraticam.* Ex quo tertium rurſus oritur, & vtrique repugnans, quo tota illius libri doctrina, & quidquid in eo elucubrando, edendóque propoſitum habuit, diſſipatur, ac diſſoluitur. Sequitur enim, non eſſe penes Eccleſiam ipſam *primariò, propriè, & eſſentialiter totam iuriſdictionem Eccleſiaſticam.*

[a] Richer. p. 2.

VIII. Qvæ vt breuiter oſtendam, illud ante omnia concedi mihi volo; de quo nullus niſi ignarus omnium controuerſiam faciet; cùm rempublicam aliquam dicimus hac vel illa conſtare forma, quòd vnius, vel plurium arbitrio regatur: dici id propter partem communitatis illam, quæ principatum in reliquas obtinet. Vt Ariſtocratia iccircò cenſetur, quòd nobilior, & honoratior pars reipublicæ imperium exercet in ceteras. Monarchia verò, quod ſingularis, & primaria pars communitatis præeſt reliquis. Non enim reſpectum habemus ad Angelos, quos ciuitatibus, prouinciis, regniſque præſidere, ſacris ex libris comperimus: multo minus ad ſupremum, ac præpotentem moderatorem omnium Deum. Ita quippe nulla, præter monarchicam, humanis in rebus eſſet forma gubernandi. Sed hæc longiùs arceſſita ſit. Quare ex proximo, & aſpectabili principatu, conditionis, & appellationis ratio deducitur. Hoc eo dixerim, ne quis monarchicam ideò politiam dici putet Eccleſiam, quòd illius caput ſit Chriſtus, & vnicus, ac præcipuus dominus, rex, pater familias; & quiduis denique. Verùm propiùs aliquid intueri nos oportet; vt inter mortales mortale ſit illud, cuiuſquemodi eſt, quod quia excellit, & eminet, ſpeciem dat, noménque ſocietati ciuium.

Præterea meo iure ſumam etiam iſtud: *Eccleſiæ* voce comprehendi non ſolos Clericos, aut ſacrorum adminiſtros, vti ſacerdotes, & Epiſcopos, ſiue *totum ordinem hierarchicum:* ſed vnà cum his Chriſtianos ac fideles ceteros, quos laicos vocant. Nam nulla eſt reſpublica, quæ ſolis magiſtratibus conſtet, & iis qui imperant: ſed præter hos quoſdam oportet eſſe, quibus illi imperent. Itaque tota Eccleſia ex duobus ordinibus, ac primariis partibus componitur: in quarum altera ſunt paſtores, qui *ſacrorum principes*, & ἱεράρχαι dicuntur: in altera cenſentur oues, & qui *ſacris initiantur*, atque οἱ πλεούμενοι nuncupantur: ſicut illi ſunt οἱ πλωῖται. Certè *politia monarchica*, qualem Richerius Eccleſiam eſſe putat, falsò nominatur, ſi nulli ſint quibus monarcha ille præſit, ac regnet. Sed nec *regimen ariſtocraticum*, quod eidem affingit Eccleſiæ, conſiſtet vſquam, niſi qui regantur aliqui ſint, & optimatibus ſubiecti. Poſtremò neque familiæ, id eſt famulitio præpoſitus, & cibariorum diſpenſator vllus in ea eſt domo; vbi conſeruos ille nullos habet.

IX. Ex iis primùm ſequitur contradicere ſibi Richerium, qui Eccleſiam definit *monarchicam politiam;* & tamen τὸ πολίτευμα, id eſt gubernandi, ac regendi poteſtatem ab illius reipublicæ conditore Chriſto non vni commiſſam aſſerit: ſed *omnibus Apoſtolis, atque diſcipulis, qui Epiſcopalem, & Presbyteralem ordinem referebant, immediatè, indiuiduè, & collectiuè traditam,*

ac miſſione collatam. Vt enim ex antecedentibus colligitur; ſicut vnum, ſiue vnitas, multitudini: ita plurium poteſtas, poteſtati vnius opponitur. Quare cùm monarchia ſit illa, in qua vnius eſt ſuprema poteſtas vna; quæ exinde in plures inferiores, & ab illa primaria profectas, eique ſubiectas, poteſtates diſpergitur: non poteſt Eccleſiaſtica reſpublica monarchica cenſeri; cuius poteſtas omnis & auctoritas, & vtique ſumma, ſtatim pluribus *immediatè, indiuiduè, & collectiuè* communis eſt facta. Hæc enim poteſtas, quæ *collectiuè* Apoſtolis omnibus, & Diſcipulis, ac per eos hierarchis illorum ſucceſſoribus tributa eſt à Chriſto; vna fuit, vtpote *indiuiduè*, ac *collectiuè* data; hoc eſt non diuiſa per partes, vt vni alicui maior, alteri minor cederet: ſed tota hierarchico toti eſt ordini conceſſa. Proinde ſumma fuit eadem, & ad conſtituendam propriam reipublicæ formam ac ſpeciem, οὐσιῶδές aliquid conferens. Igitur non potuit *monarchiam* efficere *politiam* poteſtas illa, quæ ex natura ſua, & auctoris inſtitutione, non vni conuenit; ſed pluribus in eiuſdem hierarchici ordinis ſocietate coniunctis. Denique *monarchiæ* id eſſentia poſtulat, vt poteſtas regendi tota ſit in vno aliquo: cuius arbitrio in inferiores, ac ſubiectos ſibi magiſtratus illa dimanet. Non debuit ergo Eccleſia definiri *Monarchica politia*: ſed, ſi fortè, ex monarchico, & ariſtocratico temperata ſtatu. quod piis, & eruditis pleriſque placuit. Sed ſi hoc Richerius poneret, recantare illud oporteret quod ſubiecit: poteſtatem *indiuiduè*, & *collectiuè* toti hierarchico ordini collatam fuiſſe. verùm diſtributam, ac diuiſam dicere debuit ſtatim ab origine ſua plures in magiſtratus, & in vno maximam; in ceteris minorem, & pro rata cuique portione congruentem. Præſertim cùm ſubinde afferat, *proportionatè, atque ſubordinatè ſuam vnicuique poteſtatem, & iuriſdictionem, hoc eſt facultatem regendi Eccleſiam à Chriſto deriuatam.* Quomodo *indiuiduè, & collectiuè* dari potuit, quæ & diuiſa eſt in ſeſe, vtpote non æquali ratione partita: & non eadem ſingulis obuenit? Non enim indiuiſa poteſtas eſt, quæ hoc modo diſtribuitur: quia idem & vnum, quà idem eſt, non eſt diuiſum, ac multiplex, nec à ſeipſo diſtinctum.

X. Licet hoc in animalium corporibus animaduertere: in quibus vegetandi vis, exempli cauſſa, quæ in vnum finem data eſt à natura tuendi, firmandique corporis, varias in partes, atque officia diſtribuitur; habétque functionum ſingularum ſua quædam adminicula. Nec de illa dici poteſt; eam *indiuiduè, & collectiuè* toti corpori eſſe conceſſam. Id ſi eſſet, eadem in toto corpore, eiúſque partibus foret; nec eſſent deſcriptæ cuique partes agendi, ac velut munera; vni quidem, cibi admouendi, alteri comminuendi; ceteris traiiciendi, concoquendi, commutandi, eliquandi, diuidendi, &c. Sic [a] Apoſtolus vnum eundémque ſpiritum per totum Eccleſiæ corpus non eandem diffundere gratiam ait *indiuiduè, & collectiuè*: ſed ſtatim *diuiſiones* ab illo manare *gratiarum; diuiſiones adminiſtrationum; diuiſiones operationum.* Quo fit vt quemadmodum in vno corpore diuerſa membra diuerſas habent facultates, & facultatum actiones: ſic in Eccleſia gradus ſint ac poteſtates, ordinéſque diſtincti: & alius capitis inſtar ſit, alius oculi: pedis alius. Vnde [b] *alij ſunt Apoſtoli; alij Prophetæ; alij Euangeliſtæ; alij Paſtores.* Quo Apoſtoli teſtimonio [c] Tridentini Patres vtuntur, vt contra recentes hæreticos probent, Eccleſiaſticam poteſtatem non eandem in tota Eccleſia, eiúſque membris Chriſtianis omnibus, etiam laicis ineſſe: ſed graduum, & functionum eſſe diſcrimen. adeò vt Eccleſiaſtica hierarchia ſit [d] *vt caſtrorum acies ordinata*: propter ordinum, officiorúmque varietatem; Quæ varietas non aliunde eſt orta, quàm à Chriſto, & eâdem inſtitutione, qua & hierarchiam Eccleſiaſticam condidit; vt ſub anathematis pœnâ credendum eſſe [e] Synodus illa decreuit.

XI. Non ſolùm itaque falſa eſt: ſed etiam hæretica, & ſynodali iudicio damnata Richerij hæc opinio: *Epiſcopalem, & Presbyteralem ordinem immediatè, indiuiduè, & collectiuè miſſum, ſicut à Patre ſuo miſſus eſt Chriſtus: ita vt miſſio illa vera, & realis ſit collatio iuriſdictionis.* Siquidem miſſio

Caput XV.

[a] 1 Cor. 12.
[b] Ib. & Eph. 4.
[c] Seſſ. 23, c. 4.
[d] Cant. 6.
[e] Ib. can. 6.

CAPVT XV. Chriſti, vt & poteſtatis, ac iuriſdictionis in eum collatio, tum ſuprema fuit, & abſoluta; tum vna, ſimplex, & indiuidua: in qua omnis omnium ordinum, graduum, ac magiſtratuum Eccleſiaſticorum poteſtas & iuriſdictio, tanquam in capite, ac fonte continebatur: vt [a] de *plenitudine eius omnes acciperent*, non ſolùm gratiam: ſed etiam auctoritatem, ac poteſtatem. Quocirca ſi vniuerſi ordines Hierarchici *immediatè, indiuiduè, & collectiuè* miſſi ſunt à Chriſto; eáque miſſio *collatio fuit iuriſdictionis*, itidem vt à Patre miſſus eſt Chriſtus, & hac ipſa miſſione illam accepit: par eſt in omnibus, & eadem, vtpote indiuidua; nec minor in ſimplici quolibet ſacerdote poteſtas, & Eccleſiaſtica iuriſdictio, quàm in Epiſcopo; immò quàm in ſupremo omnium Paſtore Pontifice Romano. Neque quod ſtatim ſubiicit, *proportionatè tamen, atque ſubordinatè poteſtatem illam, ac iuriſdictionem, à Chriſto ſeruari*; ad minuendam dogmatis iſtius inuidiam facit: ſed ſtuporem potiùs, & inſcitiam auctoris oſtendit: qui quid eſſet conſequens non vidit, ac duo inuicem pugnantia in eandem ſententiam incluſit. a Io. 1.

Nam quod exemplum è Gallicanis iudicibus, ac magiſtratibus affert, contra ipſum eſt. *Inferiores iudices, ac magiſtratus*, inquit, *quanquam ſubditi Parlamentis, æquè tamen immediatè auctoritatem ſuam à Rege Chriſtianiſſimo mutuantur, quàm ipſa Parlamenta.* Verùm quis propterea dixerit, poteſtatem, ac iuriſdictionem omnem, quæ ab Rege dimanat, non ſolùm *immediatè*, ſed etiam *indiuiduè*, *& collectiuè* in omnes tam ſuperiores, quàm inferiores diffundi magiſtratus? Duorum enim alterum verba iſta ſignificant, vel non maiorem in vno eſſe, quàm in altero; tolluntque re *proportionem* illam, & *ſubordinationem*, quam voce tenus in ſequentibus affirmat. Vel illud indicant; nonniſi in tota multitudine magiſtratuum qualemcumque reſidere poteſtatem: in ſingulis verò nullam eſſe definitam, ac diſtinctam: ſed confuſam, quatenus ſcilicet pars eſt aliqua multitudinis iſtius. Non ſecus ac conſortes aliqui fratres duo tréſve, antequam paternam hereditatem inter ſe partiti ſint; totum patrimonium ſimul omnes, & pro indiuiſo poſſident: nec vnus eorum certam illius partem vindicare ſibi poteſt; ſed in commune duntaxat ius in eam obtinere dicitur.

XII. Ac tanto manifeſtior erit dictorum illius abſurditas, & conflictio, ſi quorſum iſta ſcripſerit, & quem in ſcopum intentus fuerit, animo repetimus. Nimirùm eò illa ſpectant; vt Eccleſiæ *regimen ariſtocraticum* eſſe perſuadeat. Poſtulat autem eiuſmodi reipublicæ forma, vt ſuprema poteſtas non ſit in vno quopiam ciue; nec in tota communitate ciuium: ſed in paucis optimatibus, & honoratis; qui *indiuiduè, & collectiuè* ſummam in ſe iuriſdictionis habeant, non in ſingulos, particulatimque diuiſam. Hinc quoniam optimates illi in Eccleſiaſtica communitate ſunt, quos ἱεράρχας vocant; quorum principatus in iuriſdictione, ac poteſtate conſiſtit: hanc autem à Chriſto inſtitutam acceperunt: iccircò quod erat conſentaneum aſſeruit, eandem poteſtatem non vni alicui tributam eſſe ſummam, ne *monarchicum regimen* eſſet: ſed toti hierarchico ordini *indiuiduè, & collectiuè* datam: quod proprium eius eſt, quod adſtruere moliebatur, *ariſtocratici regiminis.*

Verſatur autem in illo afferendo Gallicanorum magiſtratuum exemplo altera hominis ἀλογία. Quippe poteſtas illa, quæ ab Rege diffunditur in plures magiſtratus, ac iudices, non efficit vt Ariſtocraticum ſit reipublicæ Franciciæ regimen: eo quòd iuriſdictio illa abſolutè, & in fonte ſuo, ac ſtirpe, monarchica eſt. cùm ſit is, penes quem ſumma rerum eſt, vnus duntaxat homo, párſque præcipua communitatis; cui ſubiecti ſunt, & ſupremæ poteſtatis adminiſtri, magiſtratus illi omnes, ac iudices. At in Eccleſia ſi eſt vlla ſumma poteſtas, ea non ex Chriſto vero illius, ſupremóque capite, ac principe metienda eſt; vt ſuprà memini: ſed in parte aliqua communitatis aſpectabili, ac mortali reſidet; eáque ſi vnus ac ſingularis homo eſt, monarchica dici debet; ſi plures ſunt, ſed dignitate tantùm præditi, & in commune, atque æquo iure gubernantes, ariſtocraticum regimen erit. Sin

poſtremò tota ipſa communitas ex magiſtratibus ac populo compoſita, *in-diuiduè*, ac *collectiuè* ius illud ſupremum obtinet, democratica meritò cenſebitur. Capvt XV.

XIII. At Richerius, quod mirum, & prodigij inſtar eſt, triplex illud politiæ genus impingit Eccleſiæ, dum vnum quærit. Nam & *monarchicam politiam* diſertè illam eſſe dicit: & ariſtocraticum nihilominus regimen aſſignat. tum verò, vt proximè antè monſtrauimus, ſummam auctoritatem in multis optimatibus indiuiduam collocat: vt non alia ſit forma, quàm ariſtocratica. Ac denique, quod ſuperiora funditus euertit, *totam iuriſdictionem Eccleſiaſticam primariò, propriè, ac eſſentialiter Eccleſiæ conuenire* ait: *Romano autem Pontifici, atque aliis Epiſcopis, inſtrumentaliter, miniſterialiter, & quoad executionem*. Quæ poſtrema popularem, ac democraticam eſſe rempublicam iſtam neceſſariò ſignificant. Etenim Eccleſia, vt antè dixi, corpus eſt, & communitas quædam ex hierarchis, id eſt magiſtratibus, qui ſunt optimates; & priuatis, ſiue laicis compoſita: vti quæuis alia reſpublica ciuilis. Quare ſi in ipſa multitudine Chriſtianorum ineſt poteſtas omnis; in magiſtratibus verò, & in ipſo principe omnium, & capite, non ineſt propriè, nec eſſentialiter; ſed tantummodo velut in inſtrumentis, ac miniſtris, & exequutoribus: neque monarchicum, neque ariſtocraticum erit regimen illud: ſed democraticum. Quemadmodum Athenis, ac Romæ iuriſdictio omnis, & ſuprema poteſtas in communitate ciuium, ſiue populo vniuerſo manebat, velut in ſubiecto. Magiſtratus porrò quam reuera habebant in ſe, hanc & à populo capiebant; & eiuſdem nomine, auctoritatéque populi eam adminiſtrabant. Ita merè populare fuerit Eccleſiæ regimen; omniúmque adeò (quod Ariſtoteles, & philoſophi docent) à perfecto remotiſſimum, ac deterrimum.

Falsò monarchicum ſtatum Eccleſiæ dici ab Richerio, cùm aliter reuera ſentiat. De clauibus Eccleſiæ perplexa illius aſſertio. Poteſtatem earum perperam ab eo ſtatui datam eſſe indiuiduè, immediatè, & collectiuè *omnibus Eccleſiæ adminiſtris. Eandem poteſtatem Petro, & ſuo modo Apoſtolis tributam eſſe reliquis. Quo ſenſu toti Eccleſiæ conceſſam velint aliqui Veteres. Explicantur illa Chriſti verba, quibus peccantis in nos fratris delictum deferri ad Eccleſiam præcipit. Nullam ex illis demonſtrari penes totam Eccleſiam eſſe poteſtatem.*

Capvt XVI.

I. Non diſſimilem in ſequentibus puſillæ mentis æſtum, ac iactationem, & conflictum deprehendet, cui in iis legendis iacturam facere temporis libitum erit. [a] Nam ſtatum monarchicum Eccleſiæ imputat, quatenus penes vnum Romanum Pontificem eſt canonum executio: regimen verò ariſtocraticum, quòd Concilij ſit canones conſtituere, ac præſcribere, quibus exequendis Pontifex operam, ac vigilantiam adhibeat. Hoc ſi ita eſt, nullo modo conſtituenda fuit Eccleſiæ *monarchica politia*; ſed *ariſtocratica*: ac ne iſta quidem, ſi tota iuriſdictio eſt penes Eccleſiam, id eſt communitatem integram. Ita monſtri ſimilis eſt, vt iam dixi, forma illa reipublicæ, quam Richerius inducit Eccleſiæ: quæ cùm omnes contineat, nullam certam retinet: ac velut hydra eſt multiceps; aut tricorpor neſcio quod portentum ex poëtarum fabulis.

a Pag. 9

Iam quod ad claues ſpectat, quas toti datas Eccleſiæ contendit, ſimilem id habet ambiguitatem, & repugnantiam. Vt enim ex eius diſputatione colligitur, Eccleſiam ibi non totam fidelium communitatem intelligit: ſed

CAPVT XVI. Epiſcopos omnes. vel potiùs præter hos etiam *Presbyteros curam animarum habentes.* Quippe ita paullo pòſt ſcribit: [a] *Porrò Senatum, aut conſilium natiuum Eccleſiæ à Domino inſtitutum vocamus, non modò Epiſcopos, verumetiam omnes Presbyteros curam animarum habentes; quorum illi Apoſtolis: hi verò ſeptuaginta duobus diſcipulis ſucceſſerunt.* Tam igitur Epiſcopis, quàm Preſbyteris, poteſtatem clauium Chriſtus contulit: quod & anteà ſcripſit, affirmans [b] *Chriſtum omnes Apoſtolos, atque diſcipulos, qui Epiſcopalem, & Presbyteralem ordinem referebant, immediatè, indiuiduè, & collectiuè miſiſſe, eáque miſſione poteſtatem dediſſe.* Ex quo euidens eſt, Eccleſiam à Richerio accipi pro *toto ordine hierarchico*, laicorum ordine ſecluſo. Hoc autem ei contrarium eſt, quod pro fundamento ſtructuræ totius libri initio poſuit. Ibi enim Eccleſiam à Romano Pontifice, & Epiſcopis aliis diſtinxit, cùm *totam iuriſdictionem Eccleſiaſticam conuenire* dixit *primariò, propriè, ac eſſentialiter Eccleſiæ: Romano autem Pontifici, atque aliis Epiſcopis, inſtrumentaliter, miniſterialiter, & quoad executionem.* Ergo Eccleſiam hîc quidem pro tota multitudine fidelium vſurpat, comprehenſis vnà Pontifice Romano, & Epiſcopis: quod illum exiſtimaſſe potiùs interpretor, quàm vt ſolos laicos ſignificari voluerit, paſtoribus excluſis.

[a] Pa
[b] Id pag.

II. SED vtcumque de ea re ſenſerit, perſpicuum eſt, non illum conſtanter, & conſentaneè loqui, ſed impeditè, ac perplexè: nec omninò ſcire quid dicat: qui clauium poteſtatem modò aſſerat toti Eccleſiæ, hoc eſt corpori ipſi, ac velut populo fidelium eſſe conceſſam: aliàs ſolis Eccleſiæ principibus, ac magiſtratibus. quorum prius ariſtocraticam reipublicæ formam: poſterius democraticam efficit: neutram monarchicam: quam Eccleſiæ definitioni, velut ludibundus, & aliud agens inſeruit.

Certè clauium poteſtas quo in Scripturæ loco commemoratur, & à Chriſto communicata legitur, non alteri data quàm Petro reperitur. [c] *Tibi dabo*, inquit, *claues regni cælorum.* Ac tametſi tùm ex ſequentibus, tùm aliis ex locis cognoſcitur, etiam Apoſtolis pro ſuo modo permiſſas fuiſſe: vt qui parem æqualémque cum Petro, ſed extraordinariam, vt miſſionem, ita poteſtatem ſortiti ſunt: non tamen aliis eadem illa iuriſdictio tributa vſpiam proditur. Ac prorſus ariolatur, ſomniátque Richerius, dum miſſionem Apoſtolorum, qua poteſtas illis eſt Eccleſiaſtica tradita, hoc eſt ligandi, ac ſoluendi iuriſdictio, ampliſſima illa, & cuiuſmodi principes, ac magiſtratus Eccleſiæ decebat, etiam ad Diſcipulos extendit ceteros, qui Apoſtoli, aut Epiſcopi non erant. ac tum ſcilicet reipſa datam autumat, [d] cùm illos ad prædicandum per Iudææ oppida deſtinauit, ad quæ mox erat ipſe venturus. Nam prior iſta miſſio nullam aliam, quàm prædicandæ pœnitentiæ, ac tam doctrina, quàm miraculis præparandi ad Chriſti fidem populi facultatem illis indidit: non regendi, gubernandíque ius vllum, aut poteſtatem; ſiue ordinis, quam ſub cœnam vltimam contuliſſe creditur: ſiue iuriſdictionis, quam poſt reſurrectionem ſuam reipſa, &, vt loquuntur, *actu* tradidit.

[c] Mat. 16.
[d] Mat. 10. Luc. 9, & 1

III. FRIVOLVM eſt ergo quod de Septuaginta duobus diſcipulis aſſerit Richerius, eos, cùm Epiſcopi non eſſent, poteſtatem tamen clauium accepiſſe cum Apoſtolis *indiuiduè, immediatè, & collectiuè.* Quod nullo argumento probat; aut verò probare poteſt: non modò Scripturæ: quæ mandatam ſolis Apoſtolis, ac per eos, Epiſcopis, regendæ, gubernandæque Eccleſiæ poteſtatem docet. Sed neque Canonis alicuius. Quattuor in totum affert Richerius. [e] Primus eſt ex pſeudo-Damaſo petitus. qui cuiuſquemodi eſt, nihil aliud continet, niſi duos à Chriſto inſtitutos eſſe ordines, *Apoſtolorum duodecim, & ſeptuaginta diſcipulorum.* Quales autem iſti fuerint, & quatenus iuriſdictionem habuerint, nihil omninò loquitur. nec de curam animarum habentibus Preſbyteris littera vlla meminit. [f] Secundus ex Hieronymi ad Heliodorum epiſtola ſumptus hoc vnum dicit, *Eccleſiam habere cœtum presbyterorum, ſine quorum conſilio nihil monachis agere licet.* Quid ad rem iſtud pertinet? An propterea poteſtatem clauium, aut iuriſdictionem illis tribuit ex Chriſti inſtitutione venientem? Certè Romæ Senatus

[e] Diſ. 68, cap. Chorepiſc.
[f] 16. q. 1. can. Eccl.

magiſtratus non fuit, nec iuriſdictionem ciuilem per ſeſe, & quà Senatus erat, exercuit. Sed & [a] Hieronymus in eodem citatus canone, nullas Senatui illi Preſbyterorum partes alias aſſignat, quàm conſilij dandi. Sequitur [b] canon tertius, ex Carthaginenſi quarta Synodo deſcriptus: qui nihil ad rem facit. Agit enim tantummodo de ordinatione Preſbyteri; in qua *Epiſcopo manus ſupra caput eius tenente, etiam ceteri Presbyteri manus ſuas iuxta manum Epiſcopi ſuper caput illius tenere iubentur.* De quo canone ſuprà dictum eſt. Quem ideò Richerius in medium adduxiſſe videtur, vt nouitio illi Catharorum dogmati tacitè ſuffragaretur: cui & Salmaſius ſubſcribit: Preſbyteros ſimplices nihil ab Epiſcopis differre. cuius argumentum ex illo canone, & communi vtriſque manuum impoſitione deſumptum copioſè confutauimus. Hanc ipſam de Richerij mente ſuſpicionem auget canon ille, quem quarto [c] loco citauit; qui ex Epiſtola Hieronymi ad Euagrium tranſlatus eſt: in qua parem & eundem cum Epiſcopatu ordinem eſſe Preſbyteratum videtur oſtendere. Sed quemadmodum ab huius dogmatis inuidia purgandus ſit Hieronymus, in ſuperioribus latiſſimè diſſeruimus.

[a] Ad c. 5 [illegible]eſa.
[b] Diſt. [illegible] 3 can. Preſbyter.
[c] Diſt. 3 can. [illegible]egi[illegible]ius.

IV. Atenim clauium poteſtatem non vni Petro, ſed Eccleſiæ toti conceſſam quidam ex antiquis videntur agnoſcere: qui Petrum in illa confeſſione perſonam Eccleſiæ ſuſtinuiſſe dicunt. Quod [d] Auguſtinus indicat, dum ait, *hoc nomen ei, vt Petrus appellaretur, à Domino impoſitum eſſe: & hoc, vt ea figura ſignificaret Eccleſiam:* & paullo antè *Petrum Apoſtolum* vocat *Eccleſiæ vnicæ typum.* De clauibus verò in primo de Doctrina Chriſtiana ſic: *Has igitur claues,* inquit, *dedit Eccleſiæ ſuæ, vt quæ ſolueret in terra ſoluta eſſent in cælo: quæ ligaret in terra, ligata eſſent & in cælo,* &c. Et [e] alibi diſertiùs: *Petrus enim multis locis Scripturarum apparet quòd perſonam geſtet Eccleſiæ: maximè illo in loco, vbi dictum eſt: Tibi dabo claues regni cælorum. Quæcumque ligaueris in terra, erunt ligata & in cælo: & quæcumque ſolueris in terra, erunt ſoluta & in cælo.* Et in [f] alio loco: *Sicut in Apoſtolis,* ait, *cùm eſſet etiam ipſe numerus duodenarius, id eſt quadripartitus in ternos, & omnes eſſent interrogati, ſolus Petrus reſpondit, Tu es Chriſtus filius Dei viui, & ei dicitur, Tibi dabo claues regni cælorum; tanquam ligandi, & ſoluendi ſolus acceperit poteſtatem: cùm & illud vnus pro omnibus dixerit; & hoc cum omnibus, tanquam perſonam gerens ipſius vnitatis, acceperit. Ideò vnus pro omnibus, quia vnitas eſt in omnibus.* Cui prætereà concinere videtur Cyprianus in libro de vnitate Eccleſiæ, dum ait *Apoſtolis omnibus poſt reſurrectionem ſuam parem poteſtatem tribuiſſe Dominum, & dixiſſe: Sicut miſit me Pater, & ego mitto vos. Accipite Spiritum ſanctum: Si cui remiſeritis peccata, remittentur illi: ſi cui tenueritis, retinebuntur. Tamen vt vnitatem manifeſtaret, vnam cathedram conſtituit, & vnitatis eiuſdem originem ab vno incipientem ſuâ auctoritate diſpoſuit. Hoc erant vtique & ceteri Apoſtoli, quod fuit Petrus, pari conſortio prædıti & honoris, & poteſtatis. ſed exordium ab vnitate proficiſcitur. Primatus Petro datur, vt vna Chriſti Eccleſia, & cathedra vna monſtretur. Et paſtores ſunt omnes: ſed grex vnus oſtenditur, qui ab Apoſtolis omnibus vnanimi conſenſione paſcatur.* Quibus verbis ſignificari putant, non tam Petro ipſi, velut vni & ſingulari capiti, tributam eſſe regendi, ac paſcendi gregis poteſtatem, quàm omnibus paſtoribus, qui coniunctim, & in commune, tanquam vnus paſtor, cœtus omnes fidelium, vnius gregis inſtar gubernabant.

[d] Serm. [illegible] de [illegible]erb. [illegible]om. [illegible]it.
[e] Serm. [illegible] de diuerſ. 6.
[f] Tract. [illegible]8 in [illegible]an.

V. Hæc & ſimilia veterum dicta, nihil Richerianam opinionem ſubleuant. Primùm quia non eo ſenſu, quem illa præfert, datam Eccleſiæ toti poteſtatem adſtruunt; hoc eſt communitati ipſi fidelium, ita vt in ea ſit, & hæreat tota iuriſdictio; *in ſummo verò Pontifice, atque aliis Epiſcopis non propriè, ſed inſtrumentaliter, miniſterialiter, & quoad executionem.* Illi enim è contrario tam in Petro, quàm in aliis Apoſtolis, & eorum ſucceſſoribus ſolis ineſſe poteſtatem illam prædicant: vt & illam habeant, atque in ſe contineant ipſi; & eandem ad vſum applicent, & exerceant. Ad ſummum igitur *ariſtocraticam politiam* eſſe definient Eccleſiam, ſi ita, vt aduerſariis placet, verba illorum accipiamus. non autem *monarchicam*

Caput XVI.

X iiij

Capvt XVI. eſſe *politiam;* ſed *regimen ariſtocraticum;* quod eſt Richeriani ingenij prodigioſum, & inextricabile figmentum. Sed nunquam priſci illi Patres in illa communione poteſtatis aſſerenda, Romanæ prærogatiuam ſedis excludere voluerunt: hoc eſt *extenſionem*, vt ita dixerim, *iuriſdictionis* inæqualem, ac diſparem. quam & Concilia ipſa, & veterum teſtimonia Patrum; & innumera ætatum omnium exempla confirmant. Verùm ad ipſam, vt ſic loquar, poteſtatis illius *ſubſtantiam*, & *eſſentiam* reſpexerunt: quæ per omnes Chriſtiani orbis Epiſcopos vna eadémque diffunditur. tum ad finem, & ſcopum rectionis, ſiue paſtionis, aut iuriſdictionis illius: quæ velut pro indiuiſa in commune poſſidetur ab omnibus paſtoribus: ſicut ex omnibus variarum regionum gregibus vnum ouile fit, & grex vnus; qui ad eandem æternitatis conſequendam gloriam deſtinatur, ac dirigitur.

VI. Ceterum ſi Eccleſiæ nomine, cùm ei claues in Petro traditas antiqui Patres aſſeuerant; totam ipſam fidelium communitatem intelligendam putet aliquis, non tamen iccircò cauſſam obtinebit ſuam Richeriana factio. Quippe duabus de cauſſis toti conceſſa communitati fidelium dici poteſt clauium poteſtas. Prima quòd ipſius cauſſa, & ad eius commodum, hoc eſt ad illam tuendam, regendam, & ad ſempiternam ſalutem adducendam à Chriſto inſtituta fuerit: non autem per ſe, ac directè propter eos, qui illam obtinent, & adminiſtrant. quod ſuprà latiùs expoſui. Atque hoc ſenſu *miniſteriale*, & *inſtrumentale* caput Eccleſiæ nominari poteſt Romanus Pontifex: in quo ſtultè conflictatur Richeriana natio, ac fumos ſuos venditat. Nam miniſter eſt, & quidem primarius, ſummi vel regis, ac monarchæ; vel patris-familias; vel paſtoris, vel heri, ac domini Chriſti Ieſu; & eiuſdem inſtrumentum: ſiue *vas*, vt
Scriptura ex Hebraïca proprietate loqui amat: itidem [a] vt eum, qui ma- a Mat.
ior inter diſcipulos eſſe velit, *miniſtrum* iubet eſſe Chriſtus. Et [b] mini- 23.11. Mar.10
ſtrum ſe Chriſti ſæpe nominat Paulus, [c] ceteróſque conſortes Apoſtola- 43.
tus eiuſdem, & Euangelij prædicatores. Quin & ipſemet Chriſtus [d] *mi-* b Eph.
niſter circumciſionis ab eodem dicitur. quemadmodum [e] *puer*, ſiue *ſeruus* 3. 7. Rom.
Dei Patris à Propheta, nec non ab Euangeliſta vocatur idem Chriſtus. 15.16. Col.1.
Sed in eo Richerij obſeruandus eſt fucus, & κρύψις quædam ſubdola. c Rom.
Qui ſic *inſtrumentale*, ac *miniſteriale caput* appellat Romanum Pontifi- 13, 6.
cem, vt diſſimulet qua ratione, & quo cum comparatus ita dici merea- 1 Cor. 1, 5. &
tur. Nam duplex appellationis iſtius cauſſa eſt, & notio. Aut enim qua- 2 Cor.
tenus cum efficiente cauſſa primaria confertur: aut ad finem, ac *ſubie-* 6,4. d Rom.
ctum, vt vocant, circa quod fungitur, relatus, *inſtrumentum*, ac *miniſter* 15, 8.
nominari poteſt Apoſtolus quilibet, adeóque Pontifex Romanus. Prio- e Iſa.
re modo ſolius Chriſti *miniſtri* ſunt & *inſtrumenta* quicumque præſunt Ec- 42, 1. & Mat. 12.
cleſiæ: quòd ab illo ſolo poteſtatem, & iuriſdictionem, auctoritatémque 18.
capiunt; non ab communitate ipſa: vt anteà demonſtrauimus. Poſteriore verò ſenſu *miniſtri* ſunt, & *inſtrumenta* tum Chriſti, velut efficientis, & mouentis, atque ad opus applicantis cauſſæ præcipuæ: tùm corporis ipſius *myſtici*, id eſt communitatis Eccleſiæ; cui miniſtrare, ac ſeruire debent, eiúſque ſtudere, & incumbere commodo, ac ſaluti. Atque hoc
etiam modo [f] Paulus reges, & principes *Dei miniſtros* nuncupat. Poterat f Rom.
& populi miniſtros nihilo ſecius vocare, quòd in eum finem à Deo con- 13, 4.
ſtituti ſunt, vt tanquam diuinæ in homines prouidentiæ & bonitatis adminiſtri, ac publicæ quietis, & vtilitatis procuratores eſſent. Proptereà Gregorius M. & eius exemplo deinceps ceteri Romani Pontifices *ſeruos ſeruorum Chriſti* appellari ſe voluerunt.

VII. Hoc ſi vnum Richerius vellet, nihil attinebat turbare ipſum, ac tantas in Eccleſia cicre tempeſtates, vt etiam communitatem ipſam, & vnitatem, quantum fuit in ipſo, ſcinderet. Facilè hoc omnes concedent: ac ne Romanus quidem ipſe Pontifex negabit, illo ſe ſenſu *miniſteriale* eſſe caput. Tametſi putida vox iſta eſt, & propter veteratoriam eorum, qui hac vtuntur, calliditatem, cauenda eſt, & ſuſpecta. Verùm mi-

niſter vtcumque dicatur, & inſtrumentum Chriſti tam ipſe, quàm Epiſcopi omnes, & rectores Eccleſiæ. Sed non eo contentus ille fuit. Plus aliquid obſcuritate illa ſua, & malitia verborum, ac ſententiarum ambiguitate captauit. Nempe *inſtrumentale*, ac *miniſteriale* caput exiſtimari voluit Romanum Pontificem, quòd immediatè ab Eccleſia ipſa, communitatéque fidelium poteſtas in eum omnis, ac iuriſdictio profecta ſit: quippe qui illam à Chriſto *priùs*, & *immediatiùs* corpori ipſi communicatam aſſerat, quàm capiti; ac per præſides ſuos tanquam inſtrumenta, miniſtróſque agere communitatem: quemadmodum corpus per oculum videt, cúmque applicat ad vſum, & actionem ſuam, vim illi, ac motionem imprimens. Prorſus ille vtcumque cauillari ac ludificari ſtudeat; & quantoſcumque fumos, ac nebulas ancipitis, & inconditi ſermonis obducat; perſuadere iſtud tamen nititur: Epiſcopos omnes, & horum ſupremum Romanum Pontificem, non à Chriſto proximè, & *immediatè* iuriſdictionem accepiſſe: ſed ab Eccleſia ipſa; hoc eſt ab multitudine fidelium. In quo habet adiutorem non valde doctum, nec multum momenti ad cauſſam afferentem Catharum Meſſalinum: cuius occaſione dicti in eam ſumus digreſſi de Eccleſiaſtica poteſtate controuerſiam, affinem inſtitutæ contra illum diſputationi, nec affectatam, aut otioſam.

VIII. SEQVITVR altera ratio, cur interdum à Patribus antiquis non tam Petro, quàm toti Eccleſiæ communicata dicatur Eccleſiaſtica iuriſdictio: vt hoc pacto demonſtrent, non ſic affixam, & addictam vni illi fuiſſe, & quaſi circumſcriptam vnius perſona; vt eo ſublato, etiam illa periret, nec ampliùs in Eccleſia maneret. Ergo eatenus Eccleſiæ traditam fuiſſe intelligunt, quòd perpetuò habet illa ſucceſſores poteſtatis, ac dignitatis iſtius. Quemadmodum qui dicit, Francorum populo regiam poteſtatem conceſſam fuiſſe, nihil ſignificat aliud, niſi eſſe ibi ſemper aliquem, qui regnet, ac poteſtatem illam non exequatur modò; ſed in ſe hærentem, ac reſidentem circumferat. Nec propterea conſequens erit, penes communitatem ipſam ciuium, ſupremum eſſe ius regni: nec aliud eſſe regem, quàm miniſtrum, executorémque mandati popularis, & imperij. Sic igitur Eccleſiæ Dominus auctoritatem regendi, ac poteſtatem tribuit, quoniam pars illius ſunt omnes ij, qui eiuſmodi poteſtatem gerunt, & paſtores ſunt Dominico gregi ab ſummo Paſtore præpoſiti: quibus extinctis *viuit tamen poteſtas, & excellit auctoritas; ac dignitas etiam in indigno herede non deficit*, vt ait ſanctus [a] Leo. Quocirca claues illas non ſoli Petro datas fuiſſe, nec ſolis cum eo eiuſdem Apoſtolatus conſortibus: ſed etiamnum in Eccleſia perſeuerare, docet Auguſtinus in eo Sermone, quem ſuprà laudauimus: [b] *Nunquid iſtas claues Petrus accepit, & Paulus non accepit? Petrus accepit, & Ioannes, & Iacobus non accepit, & ceteri Apoſtoli? Aut non ſunt iſtæ in Eccleſia claues, vbi peccata quotidie dimittuntur? Sed quoniam in ſignificatione perſonam Petrus geſtabat Eccleſiæ, quod illi vni datum eſt, Eccleſiæ datum eſt. Ergo Petrus figuram geſtabat Eccleſiæ; Eccleſia corpus Chriſti eſt.* Ad eandem ſententiam accommodandus eſt [c] Fulgentius, dum ita Petro claues eſſe concreditas aſſerit regni cælorum, ac ligandi ſoluendíque poteſtatem, vt per eum accepiſſe dicat Eccleſiam: nempe quod id expenſum feratur Eccleſiæ, quidquid eius capiti conceditur.

a Serm. in Anniuer. eaſ- ar. pt. uæ.
b Aug. er. 26 de Di- er.
c Lib. 1 de re- miſſ. ecc. 19.

IX. ET ſunt alioqui crebra, & expreſſa Patrum eorumdem teſtimonia, quæ Petro ipſi nominatim claues eſſe creditas, cúmque iis ampliſſimam regendæ Eccleſiæ poteſtatem adſtruunt. Sic enim [d] Optatus Mileuitanus, *Bono*, inquit, *vnitatis beatus Petrus, cui ſatis erat, ſi poſtquam negauit, ſolam veniam conſequeretur, & præferri Apoſtolis omnibus meruit, & claues regni cælorum communicandas ceteris ſolus accepit.* Et [e] Auguſtinus rationem hanc reddit cur Dominus illum labi in peccatum permiſerit. *Credenda enim erant*, inquit, *Petro Apoſtolo claues Eccleſiæ. Immò credita ſunt ei claues regni cælorum.* [f] Chryſoſtomus *coryphæum* vocat *Petrum Apoſtolici chori: cui creditæ ſunt claues cæli.* [g] Cyrillus Hieroſolymitanus *principem* vocat *Apoſtolorum, ac regni cælorum clauigerum.* Inſignis eſt Eulogij Alexan-

d Lib. 7
e Serm. 24 de temp.
f Chryſ. Hom. 6 in Acta p. 640. ὁ κορυφαῖος τοῦ μακαρίου χοροῦ, &c. ὁ τὰς κλεῖς πιστευθεὶς τοῦ οὐρανοῦ.
g Cyril. Cat. 17. ὁ πρωτοστάτης τῶν Ἀποστόλων, καὶ τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν κλειδοῦχος Πέτρος.

drini locus ex libro [a] ſecundo contra Nouatianos. vbi *neque Ioanni, neque alteri cuipiam Apoſtolorum dixiſſe Saluatorem* ait, *Tibi dabo claues regni cælorum,* &c. *præterquàm Petro, qui Chriſtum negaturus erat, & lachrymis ac pœnitentia diluturus peccatum ſuum: vt exemplo ſuo humanitatis erga peccantes affectum diſceret.* At Photius negat ſoli Petro claues eſſe commiſſas: ſed in illius perſona ceteris etiam Apoſtolis datas eſſe ſcribit: quemadmodum & illorum ſucceſſoribus. Non toti datas Eccleſiæ aſſerit, vt Richerius, & Cathari: ſed ſolis præſulibus. quod eatenus verum eſt, ſi principatus cathedræ Petri, ac propria ſedis illius prærogatiua ſeruetur. Ceterum iis, quæ de Petro ſcribit Eulogius, affinia ſunt quæ apud Optatum leguntur in libro ſeptimo: *Prouiſum eſt, vt peccator aperiret innocentibus; ne innocentes clauderent contra peccatores: & quā neceſſaria eſt vnitas, eſſe non poſſet.* Verùm nihil hoc loco neceſſe eſt plura de ea re teſtimonia conquirere; quæ & innumerabilia ſunt, & tractationi propriæ ſeponenda.

[a] Eulog. apud Phot. cod. 280. ὅτι διὰ τοῦτο, φησὶν, οὔτε πρὸς Ἰωάννην, οὔτε πρὸς ἕτερόν τινα τῶν μαθητῶν εἶπεν ὁ σωτὴρ τό· καὶ δώσω σοι τὰς κλεῖς τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, καὶ τὰ ἑξῆς· ἀλλ' ἢ πρὸς Πέτρον, ὃς ἔμελλε τῷ τῆς ἀρνήσεως περιπίπτειν ὀλισθήματι, καὶ διὰ δακρύων, καὶ μετανοίας ἀπονίπτειν τὸ ἁμάρτημα· ἵνα τῷ καθ' ἑαυτὸν ὑποδείγματι πρὸς τοὺς ἐξαμαρτάνοντας φιλανθρωπότερον διατεθοῖτο.

X. Alivs eſt locus, quo [b] Richerius plenam poteſtatem ordini hierarchico probat à Chriſto eſſe collatam: qui eſt Matthæi xviii. vbi Chriſtus præcipit, vt ſi contra nos frater aliquid deliquerit, nec à nobis caſtigatus reſipiſcat, eum deferamus ad Eccleſiam. [c] *Dic*, inquit, *Eccleſiæ. Si autem Eccleſiam non audierit; ſit tibi ſicut ethnicus, & publicanus.* Hac Chriſti ſententia omnes illi admodum vtuntur, qui Concilij maiorem eſſe, quàm Romani Pontificis auctoritatem diſputant: vt Ioannes Gerſonius, Almainus, Ioannes Maior, Ochamus, Toſtatus ad illud Matthæi caput, & Nicolaus [d] Cuſanus, ac ceteri ferè. Hinc ergo Richerius affirmat, *Chriſtum immediatè conceſſiſſe ordini hierarchico, quem hic nomine Eccleſiæ deſignat, facultatem excommunicandi,* &c. Atqui leuiſſimum iſtud argumentum eſt, & Richerianæ cauſſæ magis obeſt, quàm vires ac robur addit. Nam ſi *Eccleſiæ* nomine hierarchicus ordo ſignificatur, cui verbis illis tradita ſit poteſtas; immò, vt ille loquitur, plenitudo poteſtatis Eccleſiaſticæ: ruit illud, quod fundamenti loco ſubſtruxit, doctrinæ caput, Eccleſiam eſſe politiam monarchicam. Erit enim Ariſtocratica potiùs: quandoquidem reipublicæ qualitas æſtimanda eſt ex ea parte, quæ principatum, & ſummam iuriſdictionem in communitate obtinet. Quæ ſi in Eccleſia penes ordinem hierarchicum erit, id eſt optimates, non alia poteſt videri politia, quàm ariſtocratica. Sic illud etiam verum eſſe deſinet, quod ab eodem Richerio poſitum eſt, *Totam iuriſdictionem Eccleſiaſticam primariò, propriè, & eſſentialiter Eccleſiæ conuenire: Romano autem Pontifici, atque aliis Epiſcopis inſtrumentaliter, miniſterialiter, & quoad executionem.* Iam enim primarium, vt vocant, *ſubiectum* poteſtatis iſtius erit optimatum conſeſſus: in quo iudicandi puniendique facultas ſit, non ſimplex miniſterium, & executio alienæ ſententiæ. Quare nullus locus magis aduerſatur Richeriano commento, quàm ille Matthæi.

[b] Pag. 9
[c] Mat. 18, 17.
[d] Lib. 2 de Cõcor. c. 17.

XI. Ceterum nullam verbis iſtis poteſtatem eſſe traditam, vel ius excommunicandi, aut iuridicæ functionis alicuius, probabilius eſt, vt [e] Caietanus, & cum eo [f] Franciſcus à Victoria cenſent: ſed ſolam denunciationem præcipi, ac vitationem eius, qui Eccleſiæ monitis obtemperare noluerit. Quòd ſi qua ſignificatur auctoritas, aut futura, ac danda promittitur, ea non communitati ipſi fidelium primariò, & *immediatè* à Chriſto tribuenda monſtratur: ſed eadem intelligitur, quæ Eccleſiaſticis magiſtratibus tum ſingulis, tum in vnum collectis conuenit. Ridiculum enim eſſet ita præceptum illud interpretari; vt quoties peccantem in ſe aliquis, nec priuata reprehenſione correctum denuntiare volet, generale concilium ex Epiſcopis omnibus conuocandum ſit: aut etiam tota ipſa multitudo Chriſtianorum. Quorum alterutrum conſequens eſt ex Richeriano dogmate. Siue enim plena, & abſoluta poteſtas, & iuriſdictio Eccleſiaſtica in toto Eccleſiæ corpore ineſt, cuius miniſtri, & executores ſunt Epiſcopi; ſiue hierarchico ordini data eſt (quæ duo Richerius ſecum, vt dixi ſuprà, diſcors, ac diſſentiens in libro ſuo poſuit) alterum amborum congregari cœtum neceſſe eſt: quandoquidem ad eos omninò deferendus eſt reus, qui ſummum ius,

[e] In Opuſc. de Pot. Pap. & Conc.
[f] Relect. 2 de Pot. Eccl. Sect. 2 in fine.

& poteſtatem habent. Id enim toto illo in loco ſignificari contendit Richerius. Quod cùm ineptum abſurdúmque ſit, & ab omni ratione, vſúque hominum alienum: nihil inde concludi poteſt de poteſtate Eccleſiæ *data congregandi ſeſe in concilium, atque infallibiliter decernendi*: vt affirmat Richerius: nec de plenitudine aliqua iuriſdictionis impertita communitati, aut ab ea diuerſa, quam Apoſtolis, & eorum ſucceſſoribus à Chriſto conceſſam ſacræ litteræ teſtantur. CAPVT XVI.

XII. Ex hac tota ſuperiori diſputatione, cui iam modus adhibendus eſt, perſpicuum eſſe arbitror, falsò iſtud crocitare Meſſalinum Catharum, *Eccleſiaſticam pœnam, cuiuſmodi eſt excommunicatio, non indici ab Epiſcopo, ſed ab Eccleſia.* Quod ex eo primùm refellitur, quòd nulla, niſi in Epiſcopis, & præſidibus, poteſtas eſt Eccleſiaſtica, vt hactenus probauimus: nec aliud in Scriptura traditum eſt, de illius origine iuriſdictionis, quàm Apoſtolis; ac per eos antiſtitibus deinceps ceteris communicatam fuiſſe. Deinde vſus ipſe, ac mos Eccleſiæ canonum auctoritate ſancitus perpetuum hoc tenuit, vt ſoli Epiſcopi, atque Eccleſiæ præſides Eccleſiaſticis præeſſent iudiciis, ac pœnas decernerent: excommunicarent, Eccleſiæ intercluderent aditum: pœnitentiam publicam indicerent: ac viciſſim pœnitentia functos, aut quoquo modo delicti veniam, remiſſionémque meritos in integrum reſtituerent. Nihil hac re tritius, nihil frequentius occurrit iis, qui Concilia vete-
ap.6 ra, & eorum canones euoluunt. De quo quantum erat ſatis [a] in primo Diſſertationum Eccleſiaſticarum libro diſſeruimus. Quicumque anathemate, vel excommunicatione, aliáve quapiam Eccleſiaſtica pœna eſt affectus, nonniſi Epiſcopi alicuius, aut Epiſcoporum in vnum coëuntium, capitáque conferentium iudicio ac ſententia damnatus eſt: nec alia poteſtate, auctoritate, ac iuriſdictione, quàm cuius in Scripturis origo prodita eſt. Nulla porrò in iis extat, præter eam, quæ Paſtoribus, & præſidibus Eccleſiæ committitur, quibus regendam hanc, moderandámque credidit.

XIII. ATQVE hæc aduerſus Meſſalinum Trapezitam, eundémque Catharum Salmaſium hactenus diſputata ſint. Cuius equidem hoc in Opere Theologico mentionem nominis nullam feciſſem; neque quidquam in refutandas nænias iſtas temporis, & operæ contuliſſem: niſi ſtultam fautorum illius reprimendam fiduciam putaſſem: qui Diſſertationem iſtam vix in lucem editam, necdum à ſe lectam, ac ne fortaſſe quidem conſpectam, præconio ſuo, famáque latiùs diſſiparunt: vt ab illa minas etiam intentarent Catholicæ parti. Qui profectò ſi ſciſſent, quantum monſtrum libri iſtud eſſet: nunquam eum tantoperè iactaſſent. Spero illos, quod ex eius lectione animaduertere cœperunt, pleniùs ex hac diſputatione noſtra cognituros, quantoperè ſpes illos ſua, expectatióque fefellerit; ac cautiores parcioréſque fore prædicandis in iſtius libris, quos nondum legerint; ſed promitti tantùm ab eo, ac parari didicerint. Nam & alij propediem Diſſertationem iſtam debent ſubſequi, niſi ea nos fallit, quæ ſe priorem eſſe partem, totius vtique, ac maioris alicuius operis, in fronte teſtatur: vt ſecundam ſaltem expectari oporteat: & neſcio quæ alia moliri pridem ipſum; velut *de primatu Petri*, amici eius oſtendunt: intérque ceteros omnium illi notiſſimus, & familiariſſimus, vt qui ſub eadem cuticula viuit, & eundem ducit
g. ſpiritum, Wallo iſte Meſſalinus homo ſincerus, miniméque mendax: [b] qui de quæſtionibus iis, quas modò diſputamus, *plura, & meliora ab Salmaſio expectari* ſcribit; *quem audiat paratum tractatum habere de Ordine Eccleſiaſtico.*

Expectemus itaque meliora iſta. nam plura vt ſint, nihil ad rem attinet. Cuiuſquemodi autem ea futura ſunt, dum ab homine ſano, & ratione, ac iudicio nonnihil vtente profecta ſint, non poſſunt non iis eſſe meliora, quæ nebulo iſte Meſſalinus commentatus eſt. Qui tam acutus fuit in ſcribendo, vt cùm certum ſibi deſtinaſſet argumentum, de quo librum faceret; ac videlicet oppugnare inſtituiſſet illa, quæ in Diſſertationibus noſtris Eccleſiaſticis contra Catharum Trapezitam explicata ſunt: cúmque probare ſuſcepiſſet, Epiſcopatum eundem ordinem eſſe cum Preſbyteratu, ex Chriſti, & Apoſtolorum ordinatione: vbi ad rem ventum eſt, eò negotium deduxit,

CAPVT XVI. vt id affirmaret, ac diſputando colligeret quod dixeram: damnaret autem illud ac refelleret, quod anteà ſcripſerat; & cuius aſſeuerandi gratia ad illam ſe Diſſertationem elucubrandam contulerat. Hic fructus, exitúſque Meſſalianæ Diſſertationis fuit; in quo veritas profano ex ore diuinitus expreſſa de mendacio, & inſcitia triumphauit. Nec diſparem reliquorum, quæ porrò nobis intentat, librorum ac certaminum conditionem fore, iam nunc animo proſpicimus. Nam quod de Salmaſio meliora pollicetur fœneus Wallo, more ſuo mentitur. Quò minus enim expectari talia debeant, facit inclinata iam ætas, tam ad illa dediſcenda, quæ ſcire ſe putat; quàm ad ea, quæ neſcit, capienda minus vtilis. Tum præſertim inſolens ex amore, ac fiducia ſui, & contemptor aliorum animus: quo fit vt admoneri, reprehendíque ſe, quamuis neceſſariò, ac meritò, peius, & intolerabilius putet, quàm in quantacumque ſuſcepti ſemel erroris amentia perſiſtere.

FINIS.